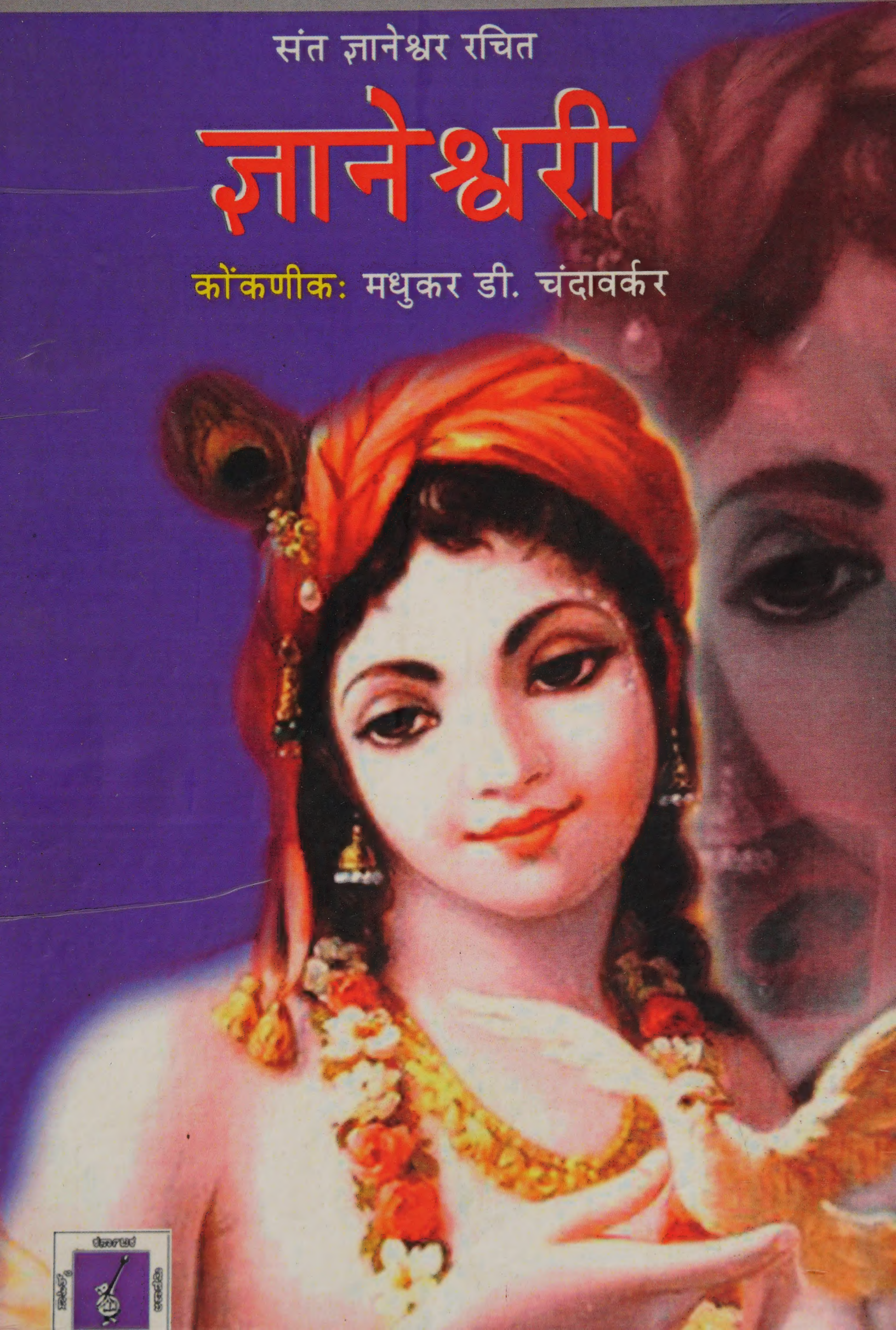

संत ज्ञानेश्वर रचित

ज्ञानेश्वरी

कोंकणीक: मधुकर डी. चंदावर्कर

संत ज्ञानेश्वर रचित

ज्ञानेश्वरी

कोंकणीक: मधुकर डी. चंदावर्कर

परगट्णार:

कर्नाटक कोंकणी साहित्य अकाडेमी
महानगरपालिका बांदप, लालभाग, मंगळूर ५७५ ००३

संत ज्ञानेश्वर विरचित

ज्ञानेश्वरी

कोंकणीक: मधुकर डी. चंदावर्कर

पर्गटणार: डा. देवदास पै,
रिजिस्ट्रार, कर्नाटक कोंकणी साहित्य अकाडेमी,
लालभाग, मंगळूर-३

पयलो छापो: जुलाय २०१५ (देवनागरी)

हककां: पर्गटणाराचीं

छापया सहकार: विक्टर मतायस

पानां: ८ + ६५४

छापणार: पिक्सेल्स, मंगळूर

JNANESHWARI

BY ST. JNANESHWAR

In Konkani Madhukar D. Chandavarkar

Publisher: Dr Devadas Pai, The Registrar,
Karnataka Konkani Sahitya Academy,
Lalbhad, Mangaluru - 575 003

First Edition: July, 2015 (Devanagari)

© Publisher

Co-ordination: Victor Mathias

Pages: viii + 654

Printed at: Pixels, Mangaluru

Price: ₹ 500/-

अध्यक्षाचिं उत्रां

कोंकणी भास, साहित्य, कला, लोकवेद अशें कोंकणेच्या समग्र वाडावळिखातीर कर्नाटक सरकारान कोंकणी अकाडेमी दिल्या. तितलेंच न्हय आसतां करनाटकांत आसच्या ४१ कोंकणी समुदायांक सांगाता हाडन वावुरची जबाबदारिणी अकाडेमिची. देखून विविंगड समुदायांच्या व्यक्तींक अकाडेमिचे सांदे जावन सरकार नेमक करता. तांच्या सहकारान हीं सर्व कामां करूंक जातात. सांद्यांच्या हुमेदिन अकाडेमी सर्व लोकाथंय पावोंक सक्ता.

कोंकणेंत वेवेगळ्या प्रकाराचें साहित्य परगटून लोकामेरेन पाववंक अकाडेमी वावुरता. हरयेका मयन्यांत दोन पुस्तकां परगटच्या आमच्या येवजणे पर्माणें आगोसतांत ज्ञानेश्वरी आनी सरणेतां पर्गटतांव.

संत ज्ञानेश्वरान सबार शोक ां आदीं आदिमराठींत बरयिल्ल्या ज्ञानेश्वरींत सबार कोंकणी सब्द आसात म्हण जाणते सांगतात. तवळच्या पुरोहितशाहिक, संप्रदायांक विरोध कर्न ज्ञानेश्वरान भगवद्गीताक हें व्याख्यान बरयिल्लें म्हणतात. हाचीं कोंकणी अनुवादां परगटल्यांत. म्हालगडो कोंकणी साहिती मधुकर डी. चंदावर्कर हाणें कोंकणेंत केल्लो अनुवाद आमी आदल्या वर्सा अकाडेमी थावन पर्गटललो. आतां देवनागरींत हें पुस्तक पर्गटतांव.

कोंकणेच्या क्लासीक कृतियांचें अध्ययन करूंक आशेंवच्या साहित्याच्या विद्यार्थिंनी, जरूर हें पुस्तक वाचिजे म्हळ्ळ्या इराद्यान हें पुस्तक आमी लोकाक पावयतांव.

अकाडेमिचें मोबैल कोंकणी बजार येवजणेन एदोळच यशस्वी जोडल्या. कोंकणी लोक आसच्या कोनशा कोनशांक पावोन पुस्तकां आनी सिडिंचो विकरो केला. मोबैल बजार गाडी पावल्ले थंय कोंकणी लोकान भरपूर सहकार दिला. तुमचोय सहकार आशेतां.

समेस्तांक देव बरें करूं.

रोय क्यास्तेलिनो

अध्यक्ष

कर्नाटक कोंकणी साहित्य अकाडेमी
२०१४-१७ आवदेचे अध्यक्ष आनी सांदे

अध्यक्ष:

श्री रोय क्यास्तेलिनो, मंगळूर

सांदे:

डा. अरविंद श्यानभाग, बिजापुर
श्री अशोक कासरकोडू, होन्नावर
डा. चेतन एस. नायक, धारवाड
श्री कमलाक्ष शेट, उडुपी
श्री शेखर गौड, बजपे
श्री जयराम नारायण सिब्धी, यल्लापुर
श्री एम. एम. मीरन, बैदूर
श्रीमती ममता कामत, मैसूर
डा. वारिजा निरबैल, बंटवाळ
श्री याकूब अह्मदजी, शीरूर
श्री लुल्लुस कुटिन्हा, बेंगळूर
श्री के. देवदास पै, मंगळूर
श्री लोरेन्स डिसोजा, वामेंजूर

अधिकारी वर्ग:

निरदेशकाचो प्रतिनिधी:

श्री बलवंतराव पाटील, बेंगळूर

रिजिसट्रार:

डा. बी. देवदास पै

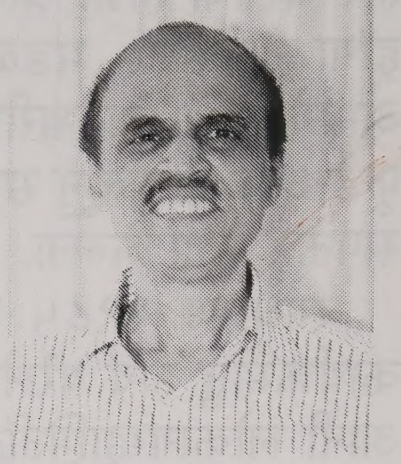
अर्थ सदस्य:

श्री चंद्रहास रै, मंगळूर

प्रकाशकाले उत्रां

कोंकणी भाशेचे उदरगती खातीर अकाडेमी, विंगड विंगड रूपारी काम करता आनी विविध रीतिचे वावर मांडूनु हाडता. तांतूनु साहित्य प्रकटणे कामां खूब गरजेचें उरता. कोंकणी अकाडेमिचे अध्यक्ष श्री रोय क्यास्तेलिनो बाब – हाणीं हर एक महिन्यांतु दोन बूक प्रकट करचाक घाल्लीं योजने पर्माणें वेवेगळे बोलिचे, वेवेगळे साहित्य प्रकाराचे बूकां प्रकट जात आससा.१ पुस्तक रूपाचे साहित्य लोकांचे हाताक पावल्यारी वाचपा वाडता. बरोवपी खुषी पावतात. चड लोक बरोवचाक उमेद घेताले. आनी अशी साहित्य शेताचे गिरेस्तकाय चडता. आमची कोंकणी भाशेचे तेज ऊंच पावता.

पुस्तक प्रकटण एक कषटाचे काम, सकडांक गोतस्स. बरें साहित्य वेंचून काडचे एक सवाल जाल्यारी, चूक नातिल्ले सोबीत रूपारी बूक छापचे, मदेंतले डी.टी.पी. काम, प्रूफ रीडिंग सकड नाजूकेरी चलता. ह्या पूरा काम जावचेथांय हुसको आसता. श्रद्धेन ह्या काम कोरचे अकाडेमी टीम आनी तांचे वावर निजाकयी तोकणायिचे.

सकडांकय देव बरें कोरूं.

डा। बी. देवदास पै
रिजिस्ट्रार

मंगळूर

३१-०७-२०१५

बरयणाराचीं उत्रं

गोरेगांव पांडुरंग वाडिंतु आम्मी राबताती. १९६५ तु दिवंगत विदूषी श्रीमती तारा देसायी हान्नी श्री ज्ञानेश्वरिचेरी कोंकणींतु प्रवचन सुरू केलें. ताचेनंतर हांगा ज्ञानेश्वर - मंडळ स्थापन जाले. वरसवरस श्रवण आनिक कारतिकांतु आमगेली श्री ज्ञानेश्वरीची सामुदायिक पारायण जाताली, आनी पारायण जायना फूडे आळंदी वच्चूनु समाधिची पूजा करताली. एकफंतां आळंदिंतु श्री ज्ञानेश्वरी सपताहू सुदां केल्ला.

साधारण १९८५ सालांतु मुंबय आकाशवाणिच्या कोंकणी कार्यावळ कार्यक्रमांतु हांव बरैलेले संगीत संजीवन समाधी ही नाटका प्रस्तुत जाली. आनी लोकाग्रहामितीं तीनफंतां ताजो पुनर प्रसारण जालां.

साधारण १९९१ तु माका माउलिगेली प्रेरणा जाली म्हणा, संपूर्ण ज्ञानेश्वरी कोंकणिंतु अनुवाद कोरचें मनांतु आयले आनी बोरोंवचाक सुरू केलें. खंय रवाडारवोडी जायनास्ताना १९९७ सालांतु लिखाण पूर्ण केलें.

चित्रापुर सारस्वत, गोरेगांव सभाध्यक्ष, दिवंगत श्रीयुत रमेश कल्याणपुर हान्नीं फाठिंब दिलेलमिती, श्री गोरंग उभयकर हांगेले विबसन प्रिटींग प्रेससांतु फोटो प्रिंट केलें. हस्त लिखिताच्या ह्या मुद्रण कामाक श्री अनंदाश्रमाचे श्री दत्तात्रेय बिजूरू हाणी आर्थिक सहाय्य केला. परम पूज्य श्रीमत सद्योजात शंकरामृत स्वाम्यांनी मुंबयी आशिले वेळारी तांगेले हस्तारी उदघाटन जालें.

श्री अरुण उभयकर हाणी ही कोंकणी ज्ञानेश्वरी प्रिंट जावका अशी मस्त मनांतु घेतले आनी तान्नि फुडाकारा घेवनू, कर्नाटक कोंकणी साहित्य अकाडेमी हांगेले हातांतु ही कृती पावेली, आनी अकाडेमीन कन्नड लिपिंतु कृती प्रकाशन कोरचे होड काम हातांतु घेतले. आनी आरतां वर्सा भितरी देवनागरींतु हें पुस्तक प्रकट जायित आसा.

होडी जवाबदारी हातांतु घेतिल्याखातीर हांव कोंकणी अकाडेमिचे अध्यक्ष श्री रोय क्यास्तेलिनो, रिजिस्ट्रार डा. बी. देवदास पै आनी सर्व सांदेंक ऋणी जावून आस्स.

अंतू प्रस्तुत सुवाच्य सुंदर रूपांतु कोंकणी ज्ञानेश्वरी जगभर पसरलेच्या कोंकणी भाविकांगेल्या घरघरांतु पावतली.

मंगेश्वर भावंडानी मराठी ज्ञानेश्वरी श्रवणीय कोनू घरघरांतु धुमेली तशी आतां ओवीबद्ध प्रगटून केलिलमितीं ही कोंकणी ज्ञानेश्वरी कोंकणी भाषिक गायकांक स्पर्ती करतेली आनी ही श्रवणीय जावनु मस्त लोकांक आनंद दितली अशी हांव अभिलाष करता.

मधुकर डी. चंदावर्कर

गुरू-सेवा, ए-२०१, सत्पिरस्तू

पांडुरंगवाडी, गोरेगांव (इ), मुंबयी - ४०००६३

* माऊलीच्या ज्ञानेश्वरीची आरती *

शब्द जेथें मावळे तें ब्रह्म प्रगटे अक्षरीं
आरती ओवाळितों गे माऊली ज्ञानेश्वरी ॥ थृ ॥

अमृताचा प्रेमपान्हा पाझरे ओवीतुनी
ब्रह्म तूं साकार, मजला भेट दे आलिंगुनी - १

इंद्रियां करवीं अतींद्रिय सर्वभावे भोगवी
सच्चिदानंद स्वरूपीं अद्वयें मज मेळवी - २

तूं स्वयंभू श्रीप्रभूची मूर्ति ह्या भूमंडळीं
आर्त माझरया हें मनीचें, आरती ना वेगळी - ३

पैलों अध्यायु

आदिबीजा ॐकारा ।
वेदवर्णित उद्गारा ।
अंतरंग साक्षात्कारा ।
आत्मरूपा नमन घँ ॥१॥

देवा तूंचि गणेशु ।
सकलं मतिप्रकाशु ।
विनैता निवृत्तिदासु ।
लक्ष दिव्याती ॥२॥

हँ समग्र शब्दब्रह्म ।
वेषधारी मूर्ति अनुपम ।
अक्षर लावण्य अत्युत्तम ।
विलासु कर्ता ॥३॥

स्मृति ह्या देहाचँ अवयव ।
प्रकट कर्ताति मनोभाव ।
लावण्याचँ वैभव ।
अर्थ सौंदर्य वाड्डैता ॥४॥

अठरा पुराणं ।
तींचि तिगेलीं भूषणं ।
तत्त्वार्थ रत्नांची बांदावण ।
अप्रतिम ॥५॥

पद्यरचना संस्कारित ।
तँचि झळकता तिगेलँ वस्त्र ।
तांतुंइ चम्चम्ता साहित्यशास्त्र ।
नमनमुन्याचेरी ॥६॥

काव्यनाटकं घुंगुर जानु ।
अर्थु सांग्ताति नादांथानु ।
यथायोग्य सन्मान दीनु ।
कौतुक तांगेलँ कोर्काज ॥७॥

तत्त्वार्थाचँ नाना प्रकार ।
कश्की नाना रत्नांचँ ऐक भांगार ।
कौशल्यानँ कॅलँ सादर ।
ऐकपणानँ यथास्थित ॥८॥

स्वच्छ धवल शेर्गाचेरी ।
पा ँ झळकता कुटारी ।
व्यासादिकांगेल्या भारी ।
प्रगल्भ निर्मळ बुद्धीचौ ॥९॥

षड्दर्शनं जीं म्हण्ताति ।
तीं भुजांची रेखाकृति ।
त्या त्या हात्तांतूं दिरत्ताती ।
आयुधं नाना मतांचीं ॥१०॥

न्यायशास्त्राचौ हौ परशू ।
नीतिभेदाचौ हौ अंकुशु ।
वेदांताचौ अति सुरसू ।
मोदकु तौ ह्या हात्तांतूं ॥११॥

वितर्क वृत्तीचौ उपरोधु ।
बौद्धमताचौ तौ संकेतु ।
सहजचि जाल्हा जाँ खंडितु ।
तौ दांतू ह्या हात्तांतूं ॥१२॥

ज्ञानेश्वरी

शुभकार्याचो समर्थकु ।
तां धर्माचो प्रतिपालकु ।
अभयहस्तु हों वरदायकु ।
कमलहस्तुई पळयाती ॥१३॥

समतारूपी शुभ्रवर्ण ।
तां संवादु होंचि दशन ।
सूक्ष्मदृष्टी ज्ञानदर्शन ।
तांचि हों विघ्नेश्वरु ॥१५॥

द्वैताद्वैत तत्त्वार्थाचीं ।
पोतळीं विशुद्ध तेजाचीं ।
साक्ष तांगेल्या समत्वाची ।
दिता तँ हँ गंडस्थल ॥१७॥

चरणद्वय अकार ।
लंबोदर उकार ।
महामंडल मकार ।
उत्तमांग मस्तक हँ ॥१९॥

शारदा ही नित्यनूतन ।
सकलक्लाविद्यानिपुण ।
जी विश्वाचँ मनोरंजन ।
तिक्का मगेलँ हँ नमन ॥२१॥

नेत्रांक अंजन लागलँ ।
नद्रेक स्पष्ट दिस्लँ ।
सर्व मार्ग प्रगट जाल्लँ ।
महानिधीचँ ॥२३॥

सम्जुनु कर्ता जाँ गुरुभजन ।
सार्थक जात्ता तागेलँ जीवन ।
मूळांक दिल्यारी सिंचन ।
पाव्ताति हँगलँ संतोषु ॥२५॥

विवेकु अति निर्मळ ।
तीचि साँडाळी सरळ ।
महासुखाचो केवळ ।
परमानंदु ॥१४॥

धर्मज्ञान नि ब्रह्मज्ञान ।
दोनि कान हँ तांचीं स्थानं ।
बोधामृताचँ रसपान ।
मुनीभ्रमर कर्ताती ॥१६॥

दशोपनिषदांचीं सुमनं ।
मुकुटाचेरी विराजमान ।
अमृतासमान तत्त्वज्ञान ।
सर्वत्र हँ परिमळता ॥१८॥

तिन्नी हँ ओकरूप जाल्लँ ।
चारी वेदां व्यापुनु उर्लँ ।
तँ हँ आदि बीज वंदिलँ ।
हांवँ गुरुप्रसादानँ ॥२०॥

सद्गुरु ह्या हृदयांतू ।
म्हुणु तर्लाँ भवसागरांतू ।
विशेष अत्यादरु चित्तांतू ।
विवेकाचेरि त्यान्मितीं ॥२२॥

चिंतामणी हात्तां आस्तना ।
सदैव तृप्त मनोकामना ।
श्रीनिवृत्ति राक्कु आस्तना ।
पूर्णकाम ज्ञानदेवू ॥२४॥

त्रिभुवनतीर्थाचँ जँ पुण्य ।
मँळता कोनू समुद्रस्नान ।
ओकचि तँ अमृतरसपान ।
सर्व रसांचँ सेवन ॥२६॥

त्यान्मितीं हांवं निरंतर ।
कर्ता गुरुक नमस्कार ।
ताँचि दिता फलसार ।
मनोवांछित आवडीचें ॥२७॥

सकळ कथांचें स्फूर्तिस्थान ।
विवेकवृक्षांचें उद्यान ।
आय्कयाती दीन्वू कान ।
मूळकथेचें फलसार ॥२८॥

सर्व सुखाचें आगर ।
तत्त्वार्थाचें सरोवर ।
नवरसामृताचों सागर ।
परिपूर्ण हों ॥२९॥

सर्व विद्यांचें मूलासन ।
सकळ शास्त्रांचें वसतिस्थान ।
कैवल्याचें सम्यक्दर्शन ।
ताँ हों श्रीग्रंथरायू ॥३०॥

सकळ धर्माचें कुळार ।
संतांगेलें हें बिडार ।
लावण्यरत्नांचें भांडार ।
शारदेगलें ॥३१॥

महाकथेचें रूप घेवू ।
त्रिभुवनांतुं संचारु कोनू ।
व्यासमतीचों गौरवु कोनू ।
धन्य जाल्की सरस्वती ॥३२॥

महाकाव्य हें नवलविशेषु ।
नवरसांचों परामर्षु ।
रसाळपणाचों आदर्शु ।
हों ग्रंथरायु ॥३३॥

आय्कयाति आनि अेक मात ।
शब्दवैभव हें सुसंस्कृत ।
महाबोधाचें रसभरित ।
मोव्वाळपण विशेषचि ॥३४॥

चातुर्थाक सद्बुद्धि जाल्की ।
तत्त्वार्थाक रससिद्धि मेळ्ळी ।
सुखाची सौभाग्यवल्ली ।
पाँस्त्या हांगा ॥३५॥

माधुर्यांतुं स्वादगुण ।
श्रृंगारांतुं गोमटेपण ।
रिवाजांतुं उचितपण ।
दिस्ता बरें ॥३६॥

कलाकौशल्याचों दीपु ।
सुकृताचों हों प्रतापु ।
जमेजयाचों पापतापु ।
निवारैलें सहजचि । ॥३७॥

रंगांक चड्ता रंगत ।
सद्गुणांक स्वसामर्थ्य ।
दिस्सुनु येंता हांतुं मस्त ।
पळैल्लरी सहज ॥३८॥

सूर्यालॉ स्वच्छ प्रकाशु ।
दाकैता त्रैलोक्या विलासु ।
व्यासप्रज्ञेचों उत्कर्षु ।
व्याप्त जाल्ला विश्र्वांतुं ॥३९॥

बीज नाटलें भुय्हींतुं ।
पीक धौल्ला वार्यांतुं ।
अर्थगौरवु ग्रंथांतुं ।
तशीचि तागेल्या शब्दांचों ॥४०॥

ज्ञानेश्वरी

कश्की राळ्यारी नगरांतुं ।
मूढ जाता बुद्धिवंतु ।
व्यासोत्कीच्या ह्या तेजांतु ।
ज्ञानोदयु उद्भवा ॥४१॥

कश्की तों वसंतऋतु ।
तणांतु अथवा पान्नांतुं ।
वनांतु वा उपवनांतुं ।
शोभा वैभव वाड्डैता ॥४३॥

तशीचि महाभारत ।
व्यासोत्कीनं प्रभावित ।
जावु शोभता सुनिश्चित ।
साहित्याचो मुकुटमणि ॥४५॥

महाभारतांतु जँ ना ।
त्रैलोक्यांतु तँ दिस्सना ।
आशिलँ तँ सर्वे म्हणा ।
व्यासांनींचि सांगिलँ ॥४७॥

अद्वितीय जी अत्युत्तम ।
पवित्र आनी अनुपम ।
कल्याणाचँ परमधाम ।
आय्कयाती ती काणी ॥४९॥

शब्द्ब्रह्म हों सागर ।
घाट्टुनु दिल्यां पळे सार ।
नवनीतची हँ अपार ।
व्यासांगेल्या प्रज्ञेनें ॥५१॥

जांक्का म्हणताती विरक्त ।
घँत आस्तांती जी संत ।
सोहंभावु जात्ता प्राप्त ।
ती ही परमविश्रांती ॥५३॥

आय्ली म्हण्णापुडें प्रायी ।
धर्ता लावण्य गॉम्टाई ।
दिस्सुनु यँत्ता सर्वाकई ।
चल्येगेल्या देहांतुं ॥४२॥

अशी पळैल्यारी भांगार ।
बरी घातु ना आकार ।
चडैल्यारी अलंकार ।
ताक्का विंगड गॉम्टाई ॥४४॥

आय्लीं हॉडपण विस्सोर्नु ।
पुराणं आख्यानं जावु ।
ह्या ग्रंथांतु स्थान घेवु जाल्ली
मान्य जगांतुं ॥४६॥

सुरसभरित ही अरली काणी ।
परमार्थाची अद्भुत खाणी ।
सांगता वैशंपायन मुनी ।
जनमेजय रायाक ॥४८॥

महाभारत अेक काळ ।
घेय्या गीतापरागपर्मळ ।
अर्जुनु आनी श्रीगोपाळ ।
हांगेल्या संवादाचो ॥५०॥

ज्ञानाग्नीनं शुद्ध जाल्लँ ।
विवेकानँ खत्खतेलँ ।
त्यान्मितीं ह्या पदाक आय्लँ ।
साजुक तुप्पाचँ रूप ॥५२॥

आदिवंद्य जी त्रैलोक्याक ।
परमश्रवणसुख जी भक्तांक ।
संदर्भु तों ह्या कथेक ।
सांगला भीष्मपर्वाचो ॥५४॥

भगवद्गीता जी हीचि ती ।
ब्रह्माशंकर स्तुति कर्ताती ।
सनकादिकई समर्पिताती ।
सेवाभावु सादर ॥५५॥

शरदांतल्या चंद्राचीं किरणं ।
शीतल अमृतकण तें प्राशन ।
कर्ताती कोनू कोमल मन ।
पिछं चकोर पक्षाचीं ॥५६॥

तशी तुम्मी अकाग्र जावू ।
निर्मळ मनानें श्रवण कोनू ।
ह्या कथेचो अनुभव घेवू ।
कृपा मज्जेरि कोर्काज ॥५७॥

शब्दांविना सुसंवादु ।
इंद्रियां कळणाशी आस्वादु ।
उत्रां अक्ळाक तत्वबोधु ।
अनुभवाक हाडोनु घेय्याती ॥५८॥

भ्रमर पराग व्हरताती ।
कमलाक कळू दीनाती ।
तशीचि आस्स ही रीती ।
ग्रंथश्रवणाची ह्या ॥५९॥

आपणालें सांण्णा ती स्थान ।
चंद्रा दिता आलिंगन ।
प्रेमसुखाचें हें सेवन ।
कोरुक जाण्ता कुमुदिनी ॥६०॥

अशी घनेपण धोर्नू ।
मन ताज्यारी दव्वोर्नू ।
आय्कल्यारी येत्ली कळणू ।
ह्या ग्रंथाची होड्विक ॥६१॥

अर्जुनानें आय्किल्वारी ।
तुम्मीसुद्दां आय्कल्यारी ।
संतकृपा ही मज्जेरी ।
जाल्ली पळया तुम्गेली ॥६२॥

तुम्गेल् सलगि आशिल्लिमितिं ।
सदर्णो उलोनु गॅल्लो चुक्ती ।
उदार जावु ही विनंति ।
मान्य कोर्नु घेव्काज ॥६३॥

पळ कश्की आव्सबाप्पुस ।
चॅडागेली बोंबडी भास ।
संतोष पावू रातीदीस ।
आय्कतची बस्ताती ॥६४॥

तशीची माक्का लेकूनू ।
आपणालेंचि चेड् म्होण्णू ।
उल्लैलेलें सहन कोर्नू ।
सांभाळणु व्होर्का संतांनी ॥६५॥

आनि अकू अपराधू ।
बस्लां तुम्चस्ल्यां मद्देतूं ।
हांवं सांगूक गीतार्थू आनी ।
म्हण्तां आय्कया ॥६६॥

धर्ल काम हात्ताभाय्लें मन ।
उतावीळ जाल्लें ।
व्यर्थ हें धैर्य दाकैलें ।
काज्जूळ्यान सूर्याक ॥६७॥

चोंचीनं त्या टिटवीक ।
सगळो समुद्र पिंवाक ।
साध्य जाय्द वें कर्नाक ।
अस्ली मगेल् संगती ॥६८॥

ज्ञानेश्वरी

आकाश गिळ्का जाल्यारी ।
हॉड जांळ्का ताज्मुखारी ।
अश्शी विचारू कॅल्यारी ।
साध्य जांळ्चें दिस्सना ॥६९॥

शंभू म्हणता महादेवी ।
तुगेलीं रूपं नित्य नवीं ।
अपूर्व अपार ठीवी ।
तश्शी गॉ ह्या गीतेची ॥७१॥

अश्शी गीता ही अगाध ।
चारी वेदै मंत्रमुग्ध ।
थंडं हांवं मतिमंद ।
सांग्गा कस्लें करीन ॥७३॥

ओक्कूची आधारू दिस्ता ।
श्रीगुरुची धैर्य दिता ।
अनुकूलै कोर्नु दिता ।
सर्वै ज्ञानदेवाक ॥७५॥

भांगार जात्ता लॉखंडाचें ।
सामर्थ्य हँ परीसाचें ।
मर्त्याकड् जीवन दिंळ्चें ।
साध्य हँ अमृताक ॥७७॥

कामघेनू आव्सु जाली ।
कामना पूर्ण तागेली ।
ह्या धैर्यारी भाग्र सर्ली ।
मती ग्रंथू सांगूक ॥७९॥

प्रोत्साहन मॅळ्ळें जरी ।
उलैन हांवं मुखारी ।
बाँबं दोर्या बलाचेरी ।
कश्की नांछ्ता राकडाचें ॥८१॥

गीतार्थाचॉ हॉ गौरवू ।
स्वमः सांग्ता महादेवू ।
आय्कतना विस्मयभावू ।
प्रगट कर्ता पार्वती ॥७०॥

घॉरैतना सर्वेश्वरू ।
जाल्लॉ वेदांचॉ उच्चारू ।
देवु ज्ञानाचॉ सागरू ।
अर्थू सांग्ता प्रत्यक्ष ॥७२॥

इत्ल्या व्याप्तीक कव्ळोळ्चें ।
महातेज उज्ज्वल कोर्चें ।
मूसानें आकाश गिळ्चें ।
कश्शी जाय्द हँ साध्य ॥७४॥

मज्जांतूं ना बुद्वंतपण ।
तांतूंड भर्ल्या पिश्शेपण ।
तरी कृपाळू सज्जान ।
दाकयाती उज्वाडू ॥७६॥

शारदा जरी प्रसन्न ।
मॉन्ना जात्ता वाक्संपन्न ।
आश्चर्य ना, हँ कथन ।
गुरूगेलें सामर्थ्य ॥७८॥

जरी उणें दिस्लें खंडं ।
भर्ती घालाती थंथंडं ।
चड दिस्ल्यारी तँवंड ।
काडाती ही विनंती ॥८०॥

तुमोली ही कृपा जाल्ली ।
सज्जनानीं आज्ञा केल्ली ।
सॅवा घडॉ ही मगेली ।
तुमोल् मनाप्रमाणें ॥८२॥

पुराँ हँ म्हणताती गुरु ।
आतं वगगी करी सुरू ।
सांगूक हों ग्रंथु थोरू ।
ध्यान दीवू थंडची ॥८३॥

आय्कूनू पाव्ळां संतोषू ।
जाल्लो तत्पर ताँ दासू ।
म्हणता आय्कया आदेशू ।
मन लावू ग्रंथाचों ॥८४॥

मूढ जावु पुत्रस्नेहानें ।
संजयाक त्या धृतराष्ट्रानें ।
निमिलि खब्बरि उत्सुकतेन ।
कुरुक्षेत्ररणभूमीची ॥८५॥

धर्मक्षेत्र म्हुणु जँ म्हणताती ।
थंडें मगेल वच्चुगल्याती ।
पांडुगॅलेंई पाव्ल्याती ।
सज्ज जावू झुंजाक ॥८६॥

अेद्दोळथाई कस्लें जाल्लें ।
सांग काँण कस्लें कॅल्लें ।
सविस्तर माक्का सगळें ।
नुस्तें वेळु काण्णका ॥८७॥

तावळि संजयानें म्हळ्ळें ।
पांडवसैन्य भाग्र पळ्ळें ।
काळानें ताँड उघळ्ळें ।
कश्की प्रळयावॅळारी ॥८८॥

सैन्य सगळें अँवडें मॅळ्ळें ।
सर्त तँ मुखारी आय्लें ।
काळकूट की उसळ्ळें ।
काँण ताक्का आड्डाय्द ॥८९॥

प्रळया वार्यातूं वाड्डूनू ।
समुद्राचें शोषण कोर्नू ।
वडवानलू उड्डाण कोर्नू ।
आकाशाकै गिळता की ॥९०॥

सेनारचना अपरंपार ।
तांतुंड नाना कूट प्रकार ।
दुर्गम आनी महाभयंकर ।
दिस्लें सर्वड तावळी ॥९१॥

हस्य्यां संघातू पोळोनू ।
पळैनातिल्यारी कोर्नू ।
सिंहावारी दुर्योधनू ।
निर्भय नी निश्चळ ॥९२॥

मागिर द्रोणालागी आय्लां ।
पळैलां वँ म्होणू लाग्लां ।
संभ्रमू हों इत्लां सगळां ।
पांडवांगेल् सैन्याचों ॥९३॥

कष्ट भोची दांटूंच्याक ।
अश्शी रचैल्यां सैन्याक ।
किल्लेंची की हँ अनेक ।
पळें धृष्टद्युम्नानें ॥९४॥

तुम्मीची हाक्का शिकैल्यां ।
नी विद्यासंपन्न कॅल्यां ।
पळें तान्नची पसरैल्यां ।
सैन्य हांगा जलशाली ॥९५॥

शस्त्रास्त्रांतूं हँ प्रवीण ।
क्षात्रधर्मांतूं निपुण ।
अस्लें सर्व असामान्य ।
वीर हांतूं आस्सती ॥९६॥

ज्ञानेश्वरी

पराक्रमु पुरुषार्थु ।
तशीची जॅ योग्यतेंतूं ।
भीमार्जुनांवारी हांतूं ।
आस्सती तॅवै सांग्तां ॥९७॥

चेकितान, धृष्टकेतू ।
काशीरायू वरिश्रेष्ठू ।
उत्तमौजा हॉ नृपनाथु ।
हांगा शैब्युड पळें तूं ॥९९॥

सुभद्रेगलॉ हृदयनंदनू ।
साक्षात् अर्जुनु हॉ अभिमन्यू ।
पळें म्हणता दुर्योधनू ।
आचार्य गुरु द्रोणाक ॥१०१॥

हाचमुखारी आतं आय्क ।
आम्गेलें हॅ सेनानायक ।
वीर अनुभवी तशीचि सैनिक ।
यथावकाश अकेकू ॥१०३॥

गंगानंदनु हॉ मोष्मू ।
हागेलॉ उज्ज्वल पराक्रमू ।
गजरिपुहारी सुविक्रमू ।
सिंहुचि दुसरॉ हॉ कर्णू ॥१०५॥

वीर विकर्णू आल्दिकानॅ ।
अश्र्वत्थामा पेल्दिकानॅ ।
हाज्जं भय्य काळेकाळानॅ ।
सदैव घर्ल्यां मनांतू ॥१०७॥

हॅ शस्त्र विद्यापारंगत ।
मंत्रावतार मूर्तिमंत ।
अस्त्रविद्या हांन्नी ज्ञात ।
कोर्नु दिल्ली सर्वाक ॥१०९॥

हांगा पळें हॉ युयुधानू ।
झुंजांतूं हॉवै परिपूर्ण ।
तश्शी विराटू आनी पूर्ण ।
द्रुपदुप्रतापी रायू हॉ ॥९८॥

कुंतिभोजू युधामन्यू ।
पुरुजितु आनी नरवीरगणू ।
रायांगॅलॉ घॅ पोळोनू ।
ह्या सकलांचॉ समुदायू ॥१००॥

हॅ पळें चल्लें द्रौपदीगलें ।
आनि पराक्रमी योद्धें सगळें ।
हांगा अॅक्डें येन्नू मॅळ्ळें ।
असंख्य, मेज्जुक जाय्नाती ॥१०२॥

तुम्मी धोर्नु अेक दोनी ।
आस्सती जॅ शिरोमणी ।
तॅ हॅ आम्गेलें सेनानी ।
घॅत्तां नावं तांगेलीं ॥१०४॥

हांन्नीं हाळ्ळ्यारी मनांतू ।
ह्या विश्वाचॉ आदिअंतू ।
जाय्द, तरीई समर्थू ।
कृपाचार्यू अॅक्ळॉची ॥१०६॥

सदा विजयी सौमदती ।
अस्लें किल्लकी आनि आस्सती ।
तांगेल्या सामर्थ्याची मिति ।
ब्रह्माकई कळरना ॥१०८॥

प्रतिस्पर्धी नाती द्वंद्वांतूं ।
प्रतापुभर्ला नसानसांतूं ।
जीवुभावु परि हॅ मज्जांतूं ।
आस्सति सर्वइ दव्वोर्नु ॥११०॥

पतिव्रता ब्राम्णाविना ।
कौणाकई मनांत हाण्णा ।
तश्शी माक्काची भज्जना ।
दिताती हँ सर्वस्व ॥१११॥

युध्दकौशल्य जाण्ताती ।
यशकीर्ती मेळैताती ।
जन्मु सार्थक कर्ताती ।
क्षात्रधर्मु वाड्डोन्नु ॥११३॥

क्षत्रियांतूं सर्वश्रेष्ठु ।
जगांतूं योद्धयांतूं ज्येष्ठु ।
सेनानायकाचौ पाटु ।
बांदला त्या ह्या भीष्माक ॥११५॥

स्वता समुद्र दुस्तरू ।
वडवानलुई दुर्धरू ।
मॅळ्यारी तौ अनावरू ।
जाता आनिकै चड ॥११७॥

कौण यॅद आम्र्मुखारी ।
थौडें तांगेलं आशिल्लरी ।
सैन्य बुदवंत्पणाचेरी ।
उबल्यां हँ दिस्ताची ॥११९॥

मागिर तान्नं गणमुख्यांक ।
सावध कराती सैन्यांक ।
तैयार राब्बूक झुंजाक ।
अश्शी म्होण्णू सुचैलँ ॥१२१॥

सांगलँ द्रोणाक आपोन्नु ।
सैन्यांचेरी लक्ष दीन्नु ।
तांकां सर्वथा सांभाळणू
भीष्मागेलँ आय्कूंक ॥१२३॥

खंचेई कामाखात्तीर ।
जीवुइ दिंव्याक तैयार ।
अश्शी निर्मळ अपार ।
स्वामीभक्ती आमचेरी ॥११२॥

सर्वथरेनँ परिपूर्ण ।
पराक्रमी हँ सर्वजण ।
गणना कोचें भो कठिण ।
आमोल्या ह्या सैन्याची ॥११४॥

तान्नं सैन्याक रचैलँ ।
किल्ले अभेद्य बांदैलँ ।
त्यान्मितीं त्रैलोक्य जाल्लँ ।
लंघनीय सर्वेथा ॥११६॥

कश्की महाप्रळयांतूं ।
उज्जाक वाज्या सांगातू ।
तश्शी मॅळ्ळा गंगासुतु ।
आमोल्या ह्या सैन्याक ॥११८॥

हांगा विशेष हँ अेक ।
भीमु बलिष्ठु नायक ।
इल्लँ म्होण्णू त्या क्षणाक ।
इल्ल्यारीची तौ राब्बौ ॥१२०॥

जँ आस्सती नायक म्हुणु ।
तान्नीं तांगेलँ सैन्य घेणु ।
तांकां त्या त्या जाग्यार हाण्णु ।
राब्बा तांचेमुखारी ॥१२२॥

हाक्का अेक राक्कुन् घेंव्का ।
मज्वारीची हौवै म्होण्का ।
भारू हाज्जेरी दव्वोर्का ।
हौची सैन्या आधारू ॥१२४॥

ज्ञानेश्वरी

दुर्योधनागेलं म्हणणं ।
आय्कूनू भीष्माचार्यानं ।
सिंहनादू संतोषानं ।
कॅछां पळें ताव्वळी ॥१२५॥

ह्या नी त्या दोन्नी सैन्यांतू ।
प्रतिध्वनी तां अद्भूत ।
घुम्त राब्लां, तां निस्थु ।
इत्केल्लरी जायनाची ॥१२६॥

भीष्माकई थावु आय्लां ।
आनी तान्नं शंखु फुंक्लां ।
हॉवै दिव्य नादु मॅळ्ळां ।
दीर्घ प्रतिध्वनींतूं ॥१२७॥

दोनी नाद अॅकडें मॅळ्ळां ।
त्रैलोक्यची कॅप्पं जाल्लं ।
आकाशची कोस्सोळणु पळ्ळां ।
अश्शी दिस्लं ताव्वळी ॥१२८॥

आकाशांतुं गुड्गुडु जाल्लां ।
सामुद्रची की उरसळ्ळां ।
अश्शी लेक्कन् यर्थरां सुट्लां ।
सर्वे चराचराक ॥१२९॥

घोर गर्जना ही अस्ली ।
गिरिकंदरांतूं शिलीं ।
रणवाद्यें वाज्जू लागलीं ।
तॅर्ना दोन्नी सैन्यांतूं ॥१३०॥

आद्यांचां हॉ अद्भुत मेळू ।
की हॉ प्रळयाचां कलोळू ।
सुट्लां कळ्वळां प्रबळू ।
धैर्यवानांकै अश्शी ॥१३१॥

नौबत, निशाण, शंख, मादाळं ।
शिंंग, तुतारी ताळई वाज्लें ।
शरणु अति भेसुर गॅळ्ळां ।
तांतूंची योद्ध्यांगेलें ॥१३२॥

भुजं थाप्टुनु घॅत्ताती ।
आव्हान दिताती ।
हस्त्यांइ त्यां चव्ताळ्ताती ।
आटाप्सूंन्वाक् जायनाची ॥१३३॥

यमू दचकुन् माक्षी सर्ला ।
कश्शी भिज्जुड मुखार यॅल्लें ।
कैरावारी उब्बुनू वल्लां ।
सहजची वारयारी ॥१३४॥

थॉडें थंचे थंडीं मॅल्लें ।
थॉडचांगेलें दांत खिच्लें ।
आनी कांडंजण लाग्लें ।
सम कडकडेंन्वाक ॥१३५॥

इल्लां रणघोषू जाल्लें ।
ब्रह्माथाई व्याकुळ जाल्लें ।
दॅवांकै सुट्लां कळ्वळां ।
हॉचि की बा प्रळयू ॥१३६॥

अस्लां हांगा हॉ आकांतू ।
खळबळ थंडीं इंद्रपुरींतूं ।
पांडवांगेल्या सैन्यांतूं ।
कस्लं जाल्लं पोळींयां ॥१३७॥

कुळार की जां विजयश्रीचें ।
आगर की जां दिव्यदीप्तीचें ।
चारि अश्च जें गरुडबलाचें ।
आस्सति तें ज्या रथाकत्या ॥१३८॥

पाक्कांचों की मेरुपर्वतू ।
तश्शी शॉभ्ता जॉ महारथू ।
ताजॉ तेज धाड़ दिशांतूं ।
भोर्नू गॅल्यां सर्वत्र ॥१३९॥

वैकुंठाचों अधिपति ।
ताँ ज्या रथाचों सारथी ।
ताज्जी कश्शी किल्ली ख्याती ।
वर्णन कोरुक जाय्द बा ॥१४०॥

ध्वजस्तंभारी वानरवीरू ।
शंभूचोंची ताँ अवतारू ।
आनि श्रीकृष्णु शार्ङ्गधरू ।
अर्जुनागलाँ सारथी ॥१४१॥

भक्ताचेरी दॅवागेलँ ।
प्रेम अलौकिक किल्लँ ।
सारथ्य ह्या पार्थागेलँ ।
कर्ता अप्रुबायेनँ ॥१४२॥

भक्ताक माक्शी राब्बोन्तू ।
आप्णें मुखारी उब्रोन्तू ।
आप्णागेलॉ पांचजन्यू ।
शंखू अगदी सहज ॥१४३॥

महाघोषु दुमदुमेलॉ ।
वाड्तां वाड्तां गंभीर जाल्लँ ।
सूर्यूची की हॉ उदैलॉ ।
नक्षत्रांक नीवोन्तू ॥१४४॥

तश्शी कौरवसैन्याकड्चों ।
विल्लो कल्लोळू वाद्यांचों ।
खंडं अश्शी नाचि जांन्वों ।
कश्शी कळ्ळों काँणाक ॥१४५॥

त्या घोषाक अनुसरू ।
त्याचि नादांतूं मेळोन्तू ।
घनुर्धरानें फुकून्तू ।
देवदत्त घुमैलॉ ॥१४६॥

दोन्नि घोष तें घोर अद्भुत ।
ऐकजीव तें जाल्लें द्विगुणित ।
ब्रह्मांडाचें खंडखंड शत ।
पडतीद की अशि दिस्लें ॥१४७॥

भीमाकई आवेश चळ्ळों ।
महाकाळु की ताँ चौताळ्ळों ।
पौंड्र शंरवुई तान्नु फुंकलॉ ।
घनगंभीरू ताव्वळी ॥१४८॥

प्रलयगर्जना जॉरा ।
जाय्त आस्तना युधिष्ठिरानें ।
अनंतविजयु आवेशानें ।
फुकुनु घोषु घुम्मैलॉ ॥१४९॥

सुघोषु शंखू नकुलानें ।
मणिपुष्पकु सहदेवानें ।
फुंक्लें त्या आवाजानें ।
यमुई गॅल्लें गोंधोळणू ॥१५०॥

थंड आशिल्लें अनेक राय ।
द्रुपद आनी द्रौपदेय ।
महाबाहू बहुत शौर्य ।
ह्या काशी रायागेलँ ॥१५१॥

थंड ताँ अभिमन्यू ।
सात्यकी ताँ अशरणू ।
तशीची ताँ धृष्टद्युम्नू ।
आनी थंडं शिखंडी ॥१५२॥

ज्ञानेश्वरी

मुख्य मुख्य जें सैनिक वीर ।
विराट रायू आनि जें इतर ।
त्या सर्वांनी मेळणु सरासर ।
विविध शंख तें वाजैलें ॥१५३॥

घोषाचों आघातू भारी ।
जाल्लें शेषकूर्माचेरी ।
भूमीभारु त्यावेंळारी ।
भींनु सर्लो सोडूक ॥१५४॥

तिन्नी लोक भयग्रस्त ।
मेरु मंदार अस्वस्थ ।
समुद्राचीं पाळं थेट ।
कैलासारी उस्तळ्ळीं ॥१५५॥

पृथ्वीतळ विस्कळित ।
तारांगण डळमळित ।
गळणु पडताती नक्षत्रं ।
हांगा थंडं सर्वत्र ॥१५६॥

सृष्टीचेई दीस भर्लो ।
देव निराधार जाल्लें ।
अशी अेकमुखानें जाल्लें ।
आक्रंदन स्वर्गांतूं ॥१५७॥

दिक्साची रें सूर्यु बुडलों ।
साक्षात प्रळयकाळू आयलों ।
अशी हाहाकारु जाल्लें ।
तिन्नी लोकांतूं ॥१५८॥

अनिष्ट प्रसंगु आयलों ।
चकित श्रीकृष्णु जाल्लों ।
शंखनादु शांत केल्लें ।
सर्वनाशु चुकैलों ॥१५९॥

कृषणादिकांनीं केल्लेलों ।
महाशंख नादु जाल्लें ।
ताव्वळीची जाल्ल शिलों ।
न्हइ जाल्यारी संहारु ॥१६०॥

शंखध्वनी राब्बैल्लरी ।
प्रतिध्वनी वैल्ववैरी ।
कौरवांगेल्या सैन्यारी ।
आघात कर्तची राब्बों ॥१६१॥

कश्की सिंहु गर्जन कर्ता ।
आनी हस्ती भींनु वत्ता ।
तशी लागली भयचिंता ।
पूरा कौरव सैन्याक ॥१६२॥

हातपाय गळणु गेल्लें ।
याँ रँ याँ रँ म्होणू लागले ।
जाग्रताई दिंव्या लाग्लें ।
अशी अँक्ळों दुसरयाक ॥१६३॥

महारथी बळवंत ।
अनुभवी वीर श्रेष्ठ ।
तांन्नीं सैन्याक समस्त ।
धैर्य दींनु चेतैलें ॥१६४॥

निर्भय जानु मुखार सर्लो ।
आवेशानें झुंजू लाग्लें ।
ताव्वळी संत्रस्त जाल्लें ।
त्रिभुवन सर्वई ॥१६५॥

शर सोंडतातीं घनुर्धर ।
कश्की धार निरंतर ।
जळप्रळयांल्ली अनिवार ।
मोंडांत्यांनु पडत आस्ता ॥१६६॥

अर्जुनानें तं पोळोनू ।
मनांतूची संतोष पाव्णू ।
आवेशानें सज्ज जाव्णू ।
द्रष्टी घाल्ली सैन्यारी ॥१६७॥

म्हणता ताव्वळी अर्जुनू ।
दोन्नी सैन्यांमदें घेव्णू ।
रथु वगीवगी व्होर्णू ।
देवा हों तूं राब्बई ॥१६९॥

हांगा सगळेई आयल्याती ।
जाल्यार कोणु प्रतिस्पर्धी ।
जाण्णु घेंव्का पड्ता नीती ।
अक्ळाकची युध्दांतूं ॥१७१॥

झग । प्रीती हें धर्ताती ।
संयमू मात्र धर्ताती ।
संजयानें ही संगती ।
सांगली धृतराष्ट्राक ॥१७३॥

इद्रारी भीष्मद्रोणादि ।
आप्तबंधू नी संबंधी ।
नामांकित पृथ्वीपती ।
अश्शी कित्त्की शिशलें ॥१७५॥

म्हणता देवा पळें ।
गोत्री गुरुजन सगळें ।
आय्कूनू आश्चर्य दिस्लें ।
श्रीकृष्णाक क्षणैक ॥१७७॥

आत्तं मुखार कस्लें जाल्लें ।
सर्वें ताका कळणु चुक्लें ।
मनांतूची दव्वोर्न घेंल्लें ।
अंतर्यामी कृष्णानें ॥१७९॥

तय्यार जाव्णु राब्बिलें ।
कौरव तान्न पळेलें ।
आनी उब्बार्णू घेंल्लें ।
धनुष्य पांडुपुत्रानें ॥१६८॥

म्हळ्यारी ह्या सैनिकांक ।
झुंजाक आयिल्या सगळ्यांक ।
सम पोळोनू घेंव्चाक ।
जाल्लें साध्य मज्मितीं ॥१७०॥

बहुतेक हें कौरव ।
शौर्यांतूं पॉक्कळ सर्व ।
घोर्नु दुष्ट वैरभाव ।
अंस्सर्ताती झुंजाक ॥१७२॥

आय्क मुखारी पार्थानें ।
म्हळ्ळे ल्वारी श्रीकृष्णानें ।
सांगिल्कडें रथू सट्नें ।
व्होर्णू उब्रकारैलॉ ॥१७४॥

अर्जुनागेली ताव्वळी ।
उत्सुकता वाड्डू लागली ।
आनी सगळ्यांचेरी घाल्ली ।
हष्टी तान्न सत्वर ॥१७६॥

तान्न मनांतूची म्हळ्ळें ।
कोणा गोतू कस्लें जाल्लें ।
हागेल् मनांतूं हें कस्लें ।
आय्लें पळें विचित्र ॥१७८॥

आज्जें, बाप्पुस हें
सगलें गुरुजन, भाव, माळें ।
ह्या सर्वांक पोळोज घेंल्लें ।
आन्नेक् फंतां पार्थानें ॥१८०॥

ज्ञानेश्वरी

आपणागेलें इष्टमित्र ।
प्राये आयिलें तें पूत ।
थंडं पळैलें समस्त ।
तान्नं तांचे सांगाती ॥१८१॥

होडू जावों अथवा सानू ।
अशशी मनांत हाण्णा जावू ।
संकटांतूं रक्षण कोनू ।
हांचेर केल्लें उपकार ॥१८३॥

वृत्ती थोडी चंचल जाछी ।
तावळ् थंडें कृपा रिग्ली ।
वीखृत्ती भाग्र पळ्ळी ।
जाल्लें म्हुणु अपमानू ॥१८५॥

कोणु अेकी स्त्री पळैता ।
आनी कामातुर जात्ता ।
पिशवारी माक्षी भाँव्ता ।
सोण्णू कुलवधूक ॥१८७॥

अर्जुनाकड तशी जाल्लें ।
आशिल्लें पौरुष गेल्लें ।
कारुण्यानं भोर्नु गेलें ।
सर्व अंतःकरण ॥१८९॥

कश्की मणी सोमकांतू ।
आर्द्र जात्ता चांदण्यांतू ।
तश्शी धैर्य हृदयांतू ।
लाग्लें विघळेंच्याक ॥१९१॥

दॅवा हांवें सांग्चें अेक ।
मगेलें तूं उत्तर आय्क ।
हांगा सगळें समंदीक ।
माक्का मगेल् दिस्ताती ॥१९३॥

श्वशुर स्नेही जिवलग मित्र ।
तश्शि समंदिक साँग्रें नात्रं ।
द्रष्टी पळ्ळें थंडं सर्वत्र ।
अर्जुनागेल्या तावळी ॥१८२॥

अस्लें हें सर्व गोत्रज ।
दोत्रीकडें शस्त्रज्ज ।
उब्रलेलें दिंव्या झुंज ।
अर्जुनानें पळैलें ॥१८४॥

पुण्यशील कुलवती ।
सद्गुणी लावण्यवती ।
कश्शी दीद दुरत्येक ती ।
सोण्णू स्थान आप्णालें ॥१८६॥

तपानें ती ऋध्दीसिध्दी ।
मेळ्ळेल्वरी भ्रष्ट बुध्दी ।
वैराग्याची शांती-सिध्दी ।
साधकाक दीनाची ॥१८८॥

कश्की मंत्रोच्चारु चुक्ता ।
मांत्रिकाक बाधा जात्ता ।
तश्शी मोहग्रस्त जात्ता ।
वीर तों घनुर्धरू ॥१९०॥

अश्शी करुणास्ने-हासक्तु ।
जाल्लें पार्थू संमोहितू ।
कोनू अति खंतिखेदू ।
अच्युताक सांग्ता तों ॥१९२॥

उब्रल्याती तय्यार जावू ।
शस्त्रं अस्त्रं हात्तांतू घेवू ।
योग्य जाँचि विचार कोनू ।
आम्मी पुणि चल्काज ॥१९४॥

लडाइ म्हळ्ळंकी माक्का तँमै ।
सुच्चनाशँ जाल्यां कांडं ।
मन आनी बुद्धि थाइ ।
भिभिरेनु गॅल्या रँ ॥१९५॥

पळ देह यर्थेता ।
ताळोथाइ सुक्कुनू यँता ।
हात्तापाय्यांतुलो वत्ता ।
जोमु जीर्नु पूराई ॥१९६॥

सगळें आंग सुंब्रेनु गॅल्लें ।
मात्तं कण्-कणेंच्याक् लाग्लें ।
गांडीवाचँ भान सुट्लें ।
जायना घि धोरूक ॥१९७॥

कांडं कळणें कश्शी पळें ।
हात्तांथानू तँ निसरलें ।
भ्रमिष्ट हँ मन जाल्लें ।
आप्तांगेल्या मोहानें ॥१९८॥

वज्रापेक्षांइ कठीण ।
जायना कोरूक भेदन ।
अनिवार्य हँ बंधन ।
स्नेहु हँ विचित्रची ॥१९९॥

हान्न जिक्लें शंकराक ।
आनि निवात कवचांक ।
क्षणांते अस्ल्या मोहाक ।
कश्शी जाल्लें हँ वश ॥२००॥

राक्कुड चहि आशिल्लतरी ।
कोरांतूनू ताज्जिभत्तरी ।
रिगता भोंवरू तों तरी ।
बंदी कमळा पावळ्यांतूं ॥२०१॥

वच्चू लागिल्लतरी प्राणू ।
मोव्वू मोव्वू पावळ्याँ चीनू !
येन्ना जाया भाग्र पोण्णू ।
स्नेहभ्रमू कठीण ॥२०२॥

आदिमायेची ही सत्ता ।
ब्रह्माकई बांदुन् घाल्ता ।
भूलि पार्थाकइ पड्ता ।
अश्शी सांगता संजयू ॥२०३॥

राया पार्थू त्या क्षणाक ।
पोळोनू समंदीकांक ।
संग्रामांतुल्या ख्यातीक ।
आप्णांगेल्या विस्सर्लो ॥२०४॥

कश्शी आयली कौणा गोतू ।
दयामाया हृदयांतू ।
श्रीकृष्णाक सांगता पार्थू ।
वच्चँ बरँ हांग्थानू ॥२०५॥

तांका मार्चे विचारानें ।
मन भर्ल्या कळवळ्यानें ।
वाचा गेल्या ह्या व्यथेनें ।
अडखळेनू कंठांतूं ॥२०६॥

कौरवांक जरी मार्चें ।
पांडवांक इत्याक् सोड्चें ।
अँक् कुळांतूं भेदाचें ।
विचार कस्ल्याक् हाड्काज ॥२०७॥

पाड पौडो हँ संयामू ।
वायट हाज्जो परिणामू ।
कोरू नज्ज हो अधर्मू ।
अश्शी माक्का दिस्ता रँ ॥२०८॥

ज्ञानेश्वरी

सर्व थरेनं पळैल्यारी ।
लडाइ ही चुकल्यारी ।
पुण्य पुणी मेळैल्यारी ।
जाय्द दिस्ता खात्रीनं ॥२०९॥

ह्या सगळ्यांक मारुं घाल्चें ।
आनी तं ऐश्वर्य भोग्चें ।
मॉल माक्का ह्या अस्त्याचें ।
कांडं सुद्धां दिस्सना ॥२११॥

हांकां आम्मी अश्ली मार्चें ।
राज्य घेवु सुख भोग्चें ।
सॉप्नांत्याई हें पोळोंचें ।
साध्य जाय्यना मज्मितीं ॥२१३॥

इच्छा धर्ताती मनांतूं ।
पुत्र उब्जुवॉ कुळांतूं ।
तान्न अश्ली गोत्रघातू ।
कोर्चे हँचि वें फल ॥२१५॥

आम्मी आस्ता जँ मेळोंव्चें ।
तँ सगळ्यांक वांटुन भोग्चें ।
आमोलें आयुष्य वेंच्वें ।
परोपकारा खात्तीर ॥२१७॥

जाल्यार तँचि समंदीक ।
तय्यार जाल्याती झुंजाक ।
अस्त्या ह्या कर्मगतीक ।
म्होव्चें पुणी बा कस्लें ॥२१९॥

हांकां हांवं कश्ली मारुं ।
काँणाचेरी शस्त्र धोरुं ।
आत्मघातु कश्ली कोरुं ।
आप्तांकची मारुं रँ ॥२२१॥

विजय मेळोव्न् जातलें कस्लें ।
राज्य जिंकुन् भोग्चें कस्लें ।
अस्लें हँ मेळोव्न् सगळें ।
आस्स् वें कांडं उपयोगू ॥२१०॥

अस्लें सुख नात्तिल्तरी ।
येँव्चीं दुःखं भोग्चीं बरीं ।
सहन कर्ता कर्ता जरी ।
प्राणु गॅल्लें ना खंती ॥२१२॥

जन्मा पुणी कस्त्याक् येँव्चें ।
काँणाखातीर वांचुन् उर्चें ।
म्हाला विरुध्द वच्चें ।
इत्ल्या खात्तीरची वें ॥२१४॥

मनांतूं हँ हाड्चें कश्ली ।
वज्रावारी जांव्चें कश्ली ।
तांगेलें हितची जाय्शी ।
अस्लें कस्लें कोर्काज ॥२१६॥

सगळ्या रायांक जिंकूनू ।
चक्रवर्ती सम्राट् जानू ।
कुळाचॉ उध्दारु कोर्नू ।
संतोष दिंक्का सर्वाकै ॥२१८॥

बायलचेड्वांक हँ सोण्णू ।
धनाचेरी उदास जानू ।
शस्त्रातुर्येरीची प्राणू ।
दव्वोर्न् आयल्याती हांगा ॥२२०॥

गोतस् की हँ काँण म्हुणू ।
आमोलॉ हॉ भीष्मु द्रोणू ।
सांगूं कश्ली किल्लें म्हुणू ।
आम्चेर कॅल्लें उपकार ॥२२२॥

हांगा मॅव्णं माळ्ळं मांवं ।
आनी हैवै सगळें भाव ।
पुत्रपौत्र आत्मभाव ।
आशिशलेंची आप्त हें ॥२२३॥

तें कस्लेईं करोती ।
आम्कां मानुई घालोती ।
जाल्यार घातू आम्चेमितीं ।
जांव्या नज्ज कॅर्नाई ॥२२५॥

आजि हांगा आशिश कॅल्लयारी ।
उब्रोनुं फाडू काणामुखारी ।
आनी तुगेलं तांड मुरारी ।
कशशी सांग पोळोंनुं ॥२२७॥

मात्यारी हें पाप घेवू ।
काणें आनी खें खें म्हुणू ।
कशशी काडचें रें सोदूनु ।
भोवू भोवू सांग रें ॥२२९॥

तळ्यांतूं चिक्कोलू भर्ता ।
चकोराक कळणू चुक्ता ।
तावळी तों चलत राव्ता ।
घेनस्तना घोटूई ॥२३१॥

म्हुणू हांवें हें करीशना ।
शस्त्र हातांतूं धरीशना ।
दोषास्पद हों आस्तना ।
संघर्षू हों कुलांतूं ॥२३३॥

म्हुणू कौरवांक मार्चें ।
आनी आम्मी सुख भोगचें ।
साध्य जायना अस्शी घडचें ।
म्हणता पार्थु मज्मितीं ॥२३५॥

सम लक्ष दीवु आय्क ।
खासखुद्द समंदीक ।
उत्तरथाडू अस्लें अेक ।
पापा फांडांत लकैद ॥२२४॥

त्रैलोक्याचें प्रस्थापित ।
मॅळों राज्य अकस्मात ।
वरि हें अस्लें अनुचित ।
कर्म हांवें करिशना ॥२२६॥

कुलहत्येचों दोषु जातलों ।
तुंवै माक्का सोण्णू वतलों ।
आजीथाई सांगात मॅळळों ।
आतं ना हाज्मुखारी ॥२२८॥

उद्यानांतूं उज्जों लागता ।
म्हणतां म्हणतां होडु जाता ।
ततुक्षण उब्बुन् वत्ता ।
थंडंथावु कोकीळू ॥२३०॥

कित्ती प्रीती आशिशल्यारी ।
भूलशना तूं हाज्मुखारी ।
पुण्य पूरा खर्चल्यारी ।
राव्वशना तूं सांगाती ॥२३२॥

ना जाल्यारी तूं सांगाती ।
कस्ली रें आम्गेली गती ।
वियोगू दुःख नी खंती ।
जन्मभरी उर्तली ॥२३४॥

गर्वानें उन्मत्त जावू ।
झुंजाक राब्ल्याती येवू ।
जाल्यारी रें आपणें जावू ।
पोळोंव्काज स्वहित ॥२३६॥

ज्ञानेश्वरी

हँ अरशी बा कश्शी कोचें ।
आमोल्यांक आम्मी मार्चें ।
काळकूट कश्शी पिंच्चें ।
कळणूई हँ सुर्वेक ॥२३७॥

दँवा रँ उज्वाडू सोण्णू ।
काळ्काकूड सोडुन् काण्णू ।
बस्ल्यारी बंदिस्त जान्णू ।
कस्लँ काई मँळद वँ ॥२३९॥

ह्या कर्माचें अस्लँ दोष ।
दिस्त आस्तना प्रत्याक्ष ।
कोर्नु तँ बडें दुर्लक्ष ।
तँचि कर्त राब्चें वँ ॥२४१॥

राकुड राकडारी घास्सूनू ।
कँल्लेल् उज्जाँ होडु जान्णू ।
त्याची दोंगांकई जाळणू ।
कोर्नु घाल्ता गोब्बोरू ॥२४३॥

कुलधर्मु माक्षी पड्ता ।
अधर्मु मुखारी यँत्ता ।
पापाफल भोग्का जात्ता ।
व्हय्की न्हई आम्कांची ॥२४५॥

जळतल् दिवो निवोनू जरी ।
काळ्कांतूंची चम्कल्यारी ।
वाट नीठी आशिल्लतरी ।
पाय्यापायू आदळता ॥२४७॥

नित्यनेमाचें पालन ।
इंद्रियांचें संयमन ।
स्त्रियांगेलँ सद्वर्तन ।
व्हासु जात्ता हांगेलॉ ॥२४९॥

त्रत्त आस्तना वाढेरी ।
सट्णें सिंहू आय्लाँ जरी ।
ताक्का चुक्कोन्नु घँल्यारी ।
लाभु जात्ताँ आम्कांची ॥२३८॥

उज्जाँ पोळोन्नु इद्रारी ।
बाजूक सर्ने जाल्यारी ।
अँक्कची क्षणाभित्तरी ।
सुत्तु घाल्नु लास्सद ॥२४०॥

ह्या पापाची कित्ती व्याप्ती ।
सांगता आत्तं रुक्मिणीपती ।
मुखारी ती कस्ली गती ।
आय्क मन दीन्नु तूं ॥२४२॥

तशीचि अँक्क गोत्रांतूलँ ।
मत्सर पन्नु जीव घँल्लँ ।
महाभयंकर पाप कर्तलँ ।
कुलविध्वंसू कर्ताती ॥२४४॥

सारासार विचार कोर्का ।
काँणें खंडई कश्शी चल्का ।
आचारधर्मु राक्कुनू घेंव्का ।
हँक्कडें जात्ता दुर्लक्ष ॥२४६॥

तश्शी कुलक्षयु जात्ता ।
कुलाचारु सुद्धू लाग्ता ।
सनातनधर्मु बुड्ता ।
पाप मात्र सर्वत्र ॥२४८॥

उच्चनीच लँक्कनाती ।
कुलशील विस्सर्ताती ।
वर्णनिषेधू पाळनाती ।
जाती नष्ट जात्ताती ॥२५०॥

कायळ चारी दिकांथांनू ।
येनू खाताती चाँचानू ।
बली तश्शी पापं पीळनू ।
काडताती त्या भ्रष्टांक ॥२५१॥

ह्या कुलांतूं जन्मा यॅल्लें ।
पापी म्हुणू उब्जतल्लें ।
पूर्वजई स्वर्गांतुल्लें ।
जातल्लें अघःपतित ॥२५३॥

तरी तांन्नीं कस्लें कोर्चे ।
स्वर्गांतूंची कश्शी राव्चें ।
तांकां हांगा परत येव्चें ।
पडता ह्याचि कुलांतूं ॥२५५॥

देंवा आनि अेक आय्क ।
घड्ता हॉड हँ पातक ।
सांगातानें चारचौगांक ।
जाता बाधा हांगेली ॥२५७॥

तश्शी ह्या पाप्यांसांगाती ।
व्यवहारू जॅ कर्ताती ।
तांगेलीई हीची गती ।
इल्ल्याशा ह्या नॅन्नानें ॥२५९॥

तांतूं अेक्फंतां पळ्यारी ।
वंशवृध्दी ना मुखारी ।
काडूं कस्ल्याक खब्बरी ।
उध्दाराची मोक्षाची ॥२६१॥

कस्ल्याक हँ राज्यसुख ।
गोतस की हँ क्षणिक ।
कळणूई की हँ घातक ।
इच्छा ताज्जी सोड्का न्है ॥२६३॥

कुलधन तें मात्र न्हई ।
कूलं तांगेलीं सर्वई ।
हांतुल्यैकी काँणाकई ।
चुक्कना हॉ नरकू ॥२५२॥

खंडं नित्येनेमु चुक्ता ।
नैमित्तिक लोपु पाव्ता ।
थंडं काँण काँणाकृ दिता ।
सांग तूं तिलोदक ॥२५४॥

पाय्या उंगव्याक् सर्पू चाल्ता ।
पीडा मस्तकांथाइ चड्ता ।
तश्शी पितरांक लाग्ता ।
पाप ब्रह्मलोकांतुंडं ॥२५६॥

जरी लाग्लॉ अचानक ।
उज्जॉ खंचाई घराक ।
लाग्गी घरई जळूक ।
लाग्ता ताँची वाड्ल्यारी ॥२५८॥

किल्लेंकी हँ अस्लें दोष ।
तांच्मितीं हॉ सर्वनाश ।
नरकांतूंची वत्लां वंश ।
अश्शी म्हण्ता अर्जुनु ॥२६०॥

तुंवँ सर्व हँ आय्कल्लें ।
वायट दिस्सनॅ वँ कस्लें ।
इल्लें कश्शी कठोर जाल्लें ।
मन सांग तुगेल्लें ॥२६२॥

पूज्य म्हाल्गडें हँ सगळें ।
तांकां मार्चें मनांत हाळ्ळें ।
हँचि हॉड पाप जाल्लें ।
सांग कृष्णा व्हड कि न्हैरे ॥२६४॥

ज्ञानेश्वरी

हांकां मानु आम्ली उर्चे ।
त्यापेक्षां हँ शस्त्र सोड्चँ ।
हांगेल् जाण सहन कोर्चे ।
हँचि बरँ दिस्ता रँ ॥२६५॥

पोळोनू हँ समंदीक ।
म्हणता पार्थू श्रीकृष्णाक ।
ताक्का माक्का राज्यसुख ।
केवळ तँ रौरव ॥२६७॥

पार्थाक भो बँजार जाल्लँ ।
गळॉ गद्गदेनु आय्लॉ ।
उड्की मानु तग्गु दँल्लॉ ।
रथां ताव्नु ताव्वळी ॥२६९॥

तपस्वी मोहांतू पड्ता ।
ऋध्दिसिध्दींतूंची फस्ता ।
तपस्येचँ तेज दँव्ता ।
तश्शी दिस्लॉ निस्तेज ॥२७१॥

चापबाण भूमीचेरी ।
दॉळ्यांत्याव्नु सुरू झरी ।
मूढ जाल्लँ घनुर्घारी ।
हँवै सांग्लँ रायाक ॥२७३॥

सर्वई हँ विस्तारानँ ।
मुखारी ज्ञानदेवानँ ।
सांगल्यां तँची कौतुकानँ ।
आय्कयाती सज्जन ॥२७५॥

अश्शी मरण आयिल्लतरी ।
बँजारू ना नरहरी ।
इत्याक घेंव्का मात्यारी ।
हत्येचँ हँ पातक ॥२६६॥

अश्शी पार्थू त्या वँळारी ।
म्हणालॉ रणांगणारी ।
सांगली इल्ली ही खब्बरी ।
संजयानँ रायाक ॥२६८॥

पदच्युत राजपुत्रु ।
अयक सूर्यू राहूग्रस्तू ।
म्लान कश्की खतेजांतू ।
तश्शी दिस्लॉ अर्जुनु ॥२७०॥

रथांतुलँ आसन सॉळ्ळँ ।
ताक्का भोचि दुःख जाल्लँ ।
ताँड पूरा बाव्नु गॅल्लँ ।
संजयाक हँ दिस्लँ ॥२७२॥

दुःखी पार्थाक पोळोनू ।
ताव्वळी श्रीजनार्दनू ।
परमार्थाचॉ बोधु भोर्नु ।
सम्जाय्सूय्तलॉ ताक्का ॥२७४॥

॥ ज्ञानदेवु सांगता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
पैलॉ अध्यायु बोरोन् जात्ता । अर्जुनविषाद योगाचॉ ॥

दुसरों अध्यायु

संजय सांगता रायाक ।
बँजार जाल्लों पार्थाक ।
दोंळ्यां आय्लें उद्दाक ।
अतिस्नेहशोकानें ॥१॥

मीट उद्कांतूं कर्गता ।
नी वाव्यानें मोंड हाल्ता ।
भर्ली मनांतूं आर्द्रता ।
तश्शी घैर्य वित्तळणू ॥३॥

अश्शी पळें तों अर्जुनु ।
गॅल्लों मोहांतूं बुड्डूनु ।
श्रीकृष्णानें हें पोळोनु ।
कस्लें म्हळळें आय्कया ॥५॥

आरे तुक्का जाल्लें कस्लें ।
सांग खंडें उणें जाल्लें ।
कस्लें कोर्चे ऊर्नु गॅल्लें ।
खिन्न जांक्का कस्ल्याक ॥७॥

शौर्य तूंची मूर्तिमंतू ।
सर्वश्रेष्ठ क्षत्रियांतूं ।
कीर्ती पाळ्या त्रैलोक्यांतूं ।
अश्शी तुगेली धनुर्धरा ॥९॥

गौरवू हों पळैतना ।
त्रैलोक्यई पूरों पण्णा ।
तुज्सांत आशिल्लें खंडें ना ।
सत्वशील पौरुष ॥११॥

समंदीक तें पळैलें ।
स्नेहमूढ मन जाल्लें ।
करुणेनें भोर्नु गॅल्लें ।
विलक्शण थरेनें ॥२॥

करुणेनें व्याकुळ जाल्लों ।
मनांतुची बावू गॅल्लों ।
राजहंसावारी दिस्लों ।
बुड्त वल्ल्या चिक्लांतूं ॥४॥

अर्जुना तूं हेंची पळें ।
अँक्ळाक तूं कोणू कस्लें ।
कर्त आस्स कोर्का कस्लें ।
योग्य अस्ल्या वळारी ॥६॥

कस्लें पुणी लेक्कू नाक्का ।
घैर्य अश्शी तूं सोण्णक्का ।
अपयश चारी दिका ।
वत्ता तुक्का पोळोनु ॥८॥

तुंवें जिंक्लें शंकराक ।
आनी निवातकवचांक ।
यशोगान गंधर्वांक ।
म्होणू लाय्लें तुगेलें ॥१०॥

आनी आजि हांगा अश्शी ।
विस्सर्ता हें सर्व कश्शी ।
मान तग्गू घाल्लू अश्शी ।
कस्ल्याक तूं बँजार्ता ॥१२॥

ज्ञानेश्वरी

जावका तूं हतवीर्यू ।
काळकानें धांप्ला वें सूर्यू ।
शांत जावू तूं विचारू ।
करी अशी जायद वें ॥१३॥

उदकाक मीट कर्गेद ।
काळकूटाक की दीद ।
काँण बाधा की गीळद ।
भुजंगाक मांडुकू ॥१५॥

दुर्बलत्व सोण्णु दीवू ।
सावध जावू धैर्य धोर्नू ।
आपणाक घें तूं सांभळणू ।
जाल्लेल्लितलें वगवगी ॥१७॥

तशी खरें तूं बुदवंतू ।
विचार कर्ना इत्याक तूं ।
अस्ल्या रणमैदानांतूं ।
दयामाया बरी वें ॥१९॥

कोर्नका बॅजारू व्यर्थ ।
शोकु हांगा अनुचित ।
धैर्य घोर्नू तूं त्वरित ।
उटांक्काज काँतेया ॥२१॥

अशी हँ युध्द कर्तना ।
दया दाकैल्यारी जायना ।
आजीची वें हँ अर्जुना ।
साँयरें जाल्लें तुगेलें ॥२३॥

जन्मांतूं हों पैलेफंतां ।
प्रसंगू आय्ला वें पार्था ।
माक्षिधोर्नु वैर चल्ला ।
आजिथाई तुम्चांतूं ॥२५॥

वारों भीद वें माँडाक ।
की अमृत मरणाक ।
सांग राक्कूड उज्जाक ।
जाळीद वें अर्जुना ॥१४॥

काँल्लो सिंहाक भेसूद ।
अशी कॅर्नाकै वें जायद ।
जाल्यारी तूं हँची खुद्द ।
कोर्नु दाकैत आस्स ॥१६॥

सोण्णू दी हँ मूर्खपण ।
उब्बार्नु घें चापबाण ।
जावका तूं हीनदीन ।
युद्ध कोर्चे वळारी ॥१८॥

लगता कलंकू कीर्तीक ।
येंत्ता बाधु सद्गतीक ।
अशी सांगता अर्जुनाक ।
जगदीशू श्रीकृष्णु ॥२०॥

आजिथाई मेळैलेलें ।
पूरा नष्ट जावू वल्लें ।
कस्त्यमितीं हित जाल्लें ।
मुखारी हँ पोळोंका ॥२२॥

अँक्काक हँ गोत्ताशिलें ।
की हांका आजी पळैलें ।
हाण्णक्का तूं कांई अस्लें ।
नुस्तेंपुणी मनांतूं ॥२४॥

आतंची हँ कस्लें जाल्लें ।
मन कळवळेनू आयलें ।
जाल्यारी हँ तुवें अस्लें ।
कोर्चे कांई शोभना ॥२६॥

ह्या दयेनं इत्लं जाल्लं ।
मानघन नष्ट जाल्लं ।
इहपरहित वल्लं ।
धूर सर्व थरेनं ॥२७॥

कृपावंत श्रीकृष्णानं ।
पार्थाक नाना थरेनं ।
सम्जायलं जाल्यारी जायनं ।
समाधान तागेलं ॥२९॥

युध्द न्हई होडि चूक ।
वंदनीय म्हाल्ग किं ।
मार्चें आय्ला दोषात्मक ।
प्रसंगू हों आमचेरी ॥३१॥

देवा संत वंदनीय ।
प्रसंगारी पूजनीय ।
तांकांची तं निंदनीय ।
म्होणचं कशशी आम्मीची ॥३३॥

मनांतूं हें वर धोर्चे ।
सांज्नांत्याई कशशी हाड्चें ।
प्रत्यक्षची घातु कोर्चे ।
तं तंमई जायनाची ॥३५॥

धनुर्विद्यंतूं निष्णात ।
कल्लं द्रोणानं हें सत्य ।
कोनू हागेलांची घात ।
रीण अशशी पावोंच्वें ॥३७॥

समुद्र गंभीर शांत ।
उस्सळता तों अकस्मात ।
जाल्यारी हों द्रोणु मात्र ।
सर्वकाळ शांतची ॥३९॥

मनाचें हें हळवेपण ।
अधःपाताक कारण ।
क्षत्रियागेलं कल्याण ।
युध्दभूमीचेरीची ॥२८॥

ताज्वैरी तों आय्क म्हणता ।
देवा अक्ळाक सर्वथा ।
विचारू करी तत्वता ।
संग्रामा संदर्भातूं ॥३०॥

संवा तांगेली कोर्काज ।
तांकां संतोषू दिंक्काज ।
सोण्णूदीन्नु हें मार्काज ।
वें आमोल्या हातांनीं ॥३२॥

तशशी हेंवै गोत्रगुरू ।
कोर्का पूजा उपचारू ।
कृपेचों मज्जेरी भारू ।
भीष्म आनी द्रोणालों ॥३४॥

शस्त्रविद्या हांतल्यागीची ।
शिक्कुनू त्या गुरूंकची ।
प्रौढी अशशी वें दाकोंची ।
नाक्का अस्लों हों जन्मू ॥३६॥

कृपा आशिर्वाद घेन्नु ।
जांण्वें वें हांवें कृतधनू ।
होंवै भस्मासुरू म्हुणू ।
अशशी म्हणता अर्जुनु ॥३८॥

आकाशाचों व्यापु विशाल ।
मेज्येद तों अखाद्वळ ।
जाल्यारी मन उदार विपुल ।
अपरंपार हागेलं ॥४०॥

ज्ञानेश्वरी

अथवा अमृतई भेळशेद ।
वज्रुई कश्शीपुणि भेत्येद ।
दिस्सना की साध्य जाय्द ।
हाक्का कोर्चे संतप्त ॥४१॥

करुणेचँ हॉ उगमस्थान ।
सकल गुणांचँ हॉचि निधान ।
विद्यासागरु हॉचि महान ।
म्हण्ता अश्शी कौंतेयू ॥४३॥

युध्द कोर्नु हांकां मानू ।
राजैश्वर्य तँ भोग्गूनू ।
घालोंव्यां हॉ जन्मु म्हुणू ।
मनांत्याई यॅना रँ ॥४५॥

देशांतर की कोर्येद ।
गुंय्यें भित्तरी रांब्येद ।
मज्मितीं जाय्दना बा साध्य ।
आत्तं तांकां मारूक ॥४७॥

तस्लँ सुख ताण्णु घेंव्यँ ।
आनी सांग कश्शी भोग्चँ ।
त्यामितीं हँ युध्द कोर्चँ ।
माक्का बरँ दिस्सना ॥४९॥

पार्थाक हँ कळणू आय्लँ ।
भीत्त भीत्तची निम्मिलँ ।
दँवा हांवँ जँ जँ सांग्लँ ।
थंडं दिल्यां वँ लक्ष ॥५१॥

तँ आमोलँ वैरी जानू ।
उब्रल्याती हँ पोळोनू ।
सोड्चॉ बरॉ की हॉ प्राणू ।
अश्शी यॅत्ता मनांतू ॥५३॥

आव्सूगेली माया खरी ।
अश्शी किल्लँ म्हळ्ळेल्लरी ।
मूर्तिमंत खरोखरी ।
माया हॉचि पळ रँ ॥४२॥

माननीयू सर्वश्रेष्ठू ।
आम्चेरी हॉ कृपावंतू ।
हाक्का मार्चे हँ मनांतू ।
सांग हाडू कश्शी रँ ॥४४॥

काँणै कस्लेंई म्हणोती ।
नाक्का रँ ती अस्ली प्राप्ती ।
ताज्जाकई की बरी ती ।
भीक माग्ची श्रीकृष्णा ॥४६॥

लक्ष्य धोर्नु मर्मस्थान ।
सोड्चँ वँ हँ तीक्ष्ण बाण ।
आजन्म रक्तलांछन ।
लागतलँ त्या सौख्याक ॥४८॥

पार्थू श्रीकृष्णाक म्हण्ता ।
आय्क आय्क लक्ष्मीकांता ।
आय्कूनूई हँ सर्वथा ।
मान्य जाय्नँ कृष्णाक ॥५०॥

मगेल्या जँ मनांतू आय्लँ ।
तँ विचार सांगुनू सॉळ्ळँ ।
हाज्जाकै बरँ आशिल्लँ ।
गोत्तू तुगेल् तुक्काची ॥५२॥

आत्तं हांकां मानु काड्चँ ।
की हांग्थानू भाग्र पोड्चँ ।
हांतुल्पैकी बरँ खंचँ ।
माक्का कांडं कळणाची ॥५४॥

योग्यायोग्य अँकडें मँळ्ळ्यां ।
कांई सुच्चनाशी जाल्यां ।
चित्त हँ व्याकुळ जाल्यां ।
मगेलँ ह्या मोहानँ ॥५५॥

दँवा माक्का तशी जाल्यां ।
मन भिभीरेनु गँल्यां ।
कांई कळणाशीचि जाल्यां ।
हित आस्स खंचांतूँ ॥५७॥

गुरू बंधू पिता तूंची ।
इष्ट देवताई तूंची ।
त्राता उध्दताई तूंची ।
आम्कां आपद्ग्रस्तांक ॥५९॥

आव्सु चँडाक् सोण्णुगँल्यारी ।
काँणागेल्या आधारारी ।
वांचुन उर्का तान्न हरी ।
कशी आय्क सांग तूँ ॥६१॥

आम्चमितीं जँ कोर्चा साध्य ।
आनी कोर्चेँ योग्य जाय्द ।
जाय्दना जँ धर्मा विरुध्द ।
तँ तूँ सांग नरहरी ॥६३॥

पृथ्वीपति जाल्लेल्वरी ।
इंद्रपद मेळ्ळेल्वरी ।
मोहु कस्लेँइ कँल्लेल्वरी ।
मनांत्याव्नु सु र्ना ॥६५॥

आयुष्य सर्त आयल्यारी ।
किल्लँ वक्कद दिलयारी ।
गुणु परमामृतावारी ।
कस्त्याचोई मँळ्ळना ॥६७॥

सर्वत्र काळोकू भर्ता ।
दाँळ्यां दिस्सनाशी जात्ता ।
लागगी आस्सूनूई हात्ता ।
लागगनाची की वस्तू ॥५६॥

अशी सर्व जाण्णु घेव्नु ।
माक्का योग्य तँ सांगूनू ।
सर्वस्व नी मित्रु म्हुणू ।
शांत करी हँ मन ॥५८॥

कँर्नाई गुरू शिष्यांक ।
आनी समुद्रु न्हैयांक ।
दव्वर्ना अस्लया आर्तांक ।
अशी धूर व्हड की ना ॥६०॥

सर्वथा सर्वस्व तूंची ।
आम्कां आधारूई तूंची ।
उलैल्यारी आय्कनाची ।
कशी जाय्त सांग तूँ ॥६२॥

कुलगोत्री हँ पोळोनू ।
मन गँल्लँ खिन्न जाव्नु ।
तँ आत्तं तूँ बोधु भोर्नु ।
हाडि वग्गी ताळ्यारी ॥६४॥

बरँची बीज माज्जीलँ ।
सुपीक जाग्यारी नाट्ळँ ।
उदाक् जांक्का जाल्लेल तिल्लँ ।
घाल्यारीई चिग्रना ॥६६॥

राजैश्वर्याची समृध्दी ।
करीना ही मोहमुक्ती ।
थंडं जाई दिव्यौषधी ।
तुगेल्याची कृपेची ॥६८॥

ज्ञानेश्वरी

अशरी उलैलां ताव्वळी ।
भांती गांटी सड्लु जाल्ली ।
जाल्यारी ती घ ी जाल्ली ।
क्षणांतूंची नॅवानॅ ॥६९॥

हृदयकमल हॅ मर्मस्थान ।
तांतूई तँ करुणापूर्ण ।
संधी साधली ततुक्षण ।
कॅल्लों दंशू अति घोरू ॥७१॥

व्याकुळ पार्थाक पोळोनू ।
धैर्य दिंव्चाक श्रीकृष्णू ।
ताल्यागीची राब्लों येनू ।
तागेलँ रक्षण कोर्चाक ॥७३॥

कशकी दा - मॉड यॅत्ता ।
आनी तँ सूर्याक धांप्ता ।
तशरी मोहु पो ोळण् घॅत्ता ।
सर्वथैव पार्थाक ॥७५॥

कृपाळू तों घननीळू ।
धान् आय्लां श्रीगोपाळू ।
निवैता दीनदयाळू ।
पाव्सांतूलँ मॉडशँ ॥७७॥

वर्षावू कशरी कर्तलां ।
तापु कशरी निवैतलां ।
ज्ञान कशरी चिग्रैतलां ।
उदारू तों श्रीकृष्णू ॥७९॥

तरी नॅवानॅ अर्जुनु ।
शोकानॅ भो त्रस्त जानू ।
उल्लैता तँ आय्क म्हुणू ।
संजयु सांग्ता रायाक ॥८१॥

न्हई गांटी ही भांतीची ।
काळसर्पा वँटाळ्ळीची ।
बिगुनु घाल्लेलों हों भोची ।
हँची दिस्ता खात्रीनॅ ॥७०॥

कळणू अशरी हँ दॅवाक ।
विषप्रभावू दाहक ।
नद्रेनेची देवरोंव्चाक ।
धानू आय्लां गारुडी ॥७२॥

मायामोहु सर्पू चाब्लों ।
पार्थू दंशग्रस्त जाल्लों ।
दॅवागेलों हेतू कळळों ।
म्हुणू हांवँ हँ म्हळळँ ॥७४॥

ग्रीष्मऋतूंतूं गुड्डयारी ।
उज्जों चाळ्वता सुत्वारी ।
तशरी पळें धनुर्धारी ।
ताप्पुन् गॅल्लों दुःखानॅ ॥७६॥

शुभ्र दांत कृष्णागेलँ ।
वीजेमारी झग्डगतालँ ।
प्रति ध्वनी गुड्गुडतालँ ।
गंभीर त्या उत्रांचँ ॥७८॥

हँ मुखारी आय्कयाती ।
मन अेकाग्र कराती ।
ज्ञानदेवु ही विनंती ।
कर्ता निवृत्तीदासू ॥८०॥

म्हण्ता आय्क जानू खिन्न ।
आनी फिराव्णका मन ।
कृष्णा हँ खात्रीनॅ जाण ।
हांवं युध्द करीशना ॥८२॥

इत्लँ ओक तों उल्लैलॉ ।
आनी गप्प गप्प बस्लॉ ।
कृष्णाक विस्मयु जाल्लॉ ।
अवस्था ही पोळोनू ॥८३॥

बोधु कश्शी मनांत घेंद ।
धैर्य कश्शी हों धरीद ।
कश्की मांत्रिकू पळैद ।
ग्रहशांती उपाय ॥८५॥

दोन्नी सैन्यं तीं पोळोनू ।
विचार कोरुक् लाग्लॉ कृष्णू ।
कश्शी सोडीद अर्जुनू ।
मोहमाया ही इल्ली ॥८७॥

वक्कद कडू आशिल्लतरी ।
तांतूं अमृताची झरी ।
परिणामु पळैल्यारी ।
दिस्सुन् येंता प्रभावू ॥८९॥

मदेचि कस्लँ सुरू कॅल्लँ ।
नवीन हँ आजीचि पळैलँ ।
आय्कनातिलँ आजि आय्कलँ ।
तुलयाग्थाव्णू धनुर्धरा ॥९१॥

जन्मांधाक पिश्रँ लाग्ता ।
वाट सोण्णू धांवत सुट्ता ।
तश्शी तुगेलँ हँ दिस्ता ।
बुद्वंतपण विंगड ॥९३॥

निर्मिती ह्या त्रैलोक्याची ।
जाल्या वँ ही तुज्मितींची ।
स्थिती अनादि विश्वाची ।
ही वै वँ असत्याची ॥९५॥

मनांतूंची तान्नं म्हळळँ ।
सुरू कॅल्यां बा हँ कस्लँ ।
हाक्का कळणा कांई कस्लँ ।
उपाय कस्लॉ कोर्येंद ॥८४॥

रोगु दुस्तर पोळोनू ।
वैद्यु निदान सोडूनू ।
संजीवन वक्कद दीव्णू ।
कश्की जीवू वांचैता ॥८६॥

हँची सूत्र मनांत धोर्णू ।
कोप्पील्वारीशें दाकोनू ।
आव्सु प्रीतीनँ कोप्पूनू ।
कश्की चॅडाक् सम्जाय्ता ॥८८॥

तश्शी कोप्पुन् उलैल्लतरी ।
उत्रं कठोर दिशिल्लतरी ।
मनांत भर्ल्या प्रीती खरी ।
कृष्णागेली ताज्जेरी ॥९०॥

बुद्वंतम्हुणू तूं म्हणैता ।
पिश्रोपण पो णेळण् घेंता ।
कस्लँ सांग्या म्हळ्यार म्हण्ता ।
हांवँ सांग्चँ आय्क तूं ॥९२॥

तूं कोणू हँ तुक्का कळणा ।
तांगेला तूं मोगू सोंण्णा ।
पळैल्यारि हँ पांडुनंदना ।
दिस्ता भोची आश्चर्य ॥९४॥

आस्स अक्कीची ती शक्ती ।
प्राण्यांगेली जन्मदात्री ।
अश्शी सर्वे उल्लैताती ।
व्यर्थची वँ हँवई ॥९६॥

ज्ञानेश्वरी

की हँ सांग जन्ममृत्यू ।
तुगेल्याची हँ हात्तांतू ।
तुवँ माल्यारी वँ अंतू ।
जात्ता ह्या सर्वांगेलो ॥९७॥

की तूं मार्तलो अँकळोची ।
मर्तलँ हँ तुन्मितींची ।
कुसंगती ही भ्रांतीची ।
सोण्णू दी तूं अँकळाक ॥९९॥

अशशी मूढ इत्याक् जात्ता ।
कस्लेंपुणी मनांत हाडता ।
ताज्वैरी तूं माक्का सांगता ।
न्यायु नीती आचारू ॥१०१॥

पार्था हांगा हँ आशिल्लें
आय्क आम्मी तुम्मी सगळें ।
नी सर्वई राय पळें ।
हांकां गती ऐक्कीची ॥१०३॥

निर्माण जात्ता नाश पाव्ता ।
अशशी मायेमितीं दिस्ता ।
आत्मतत्व मात्र आस्ता ।
सर्वकाळ तशीची ॥१०५॥

वारो कॅर्ना व्हांव्यो राब्ता ।
पाळइ दिस्सनाशी जात्ता ।
काँण खंडं नष्ट जात्ता ।
करी हाज्जो विचारू ॥१०७॥

पैलँ बाल्यावस्था हांतू ।
तीची पाव्ता तारुण्यांतू ।
बदल्ल्या ह्या स्थितींतू ।
शरीर वँगळँ आस्सना ॥१०९॥

तूं हांगेलो जीवु घॅत्तो ।
अहंकारू हो तुगेलो ।
घॅना जाल्यारी उर्तलो ।
मुखारी वँ अशीची ॥९८॥

पळें येँव्यँ वच्चँ ऐक ।
अनादी हँ स्वाभाविक ।
हाज्जो खेदू तूं कस्त्याक ।
कर्त स्ता नुस्तेँची ॥१००॥

येँव्यँ वच्चँ हीचि भ्रांती ।
अशशी विवेकी म्हणताती ।
दोन्नींचोई तें ह्यान्मितीं ।
हर्षुखेदु कर्नाती ॥१०२॥

आशिल्लें शाश्वत उर्ता ।
अथवा तँ नष्ट जात्ता ।
भ्रांती ही सॉळ्यारी कळता ।
दोन्नींतूँई ना सत्य ॥१०४॥

वारयानें उद्दाक हाल्ता ।
तँची ऐक पाळ जात्ता ।
काँण थंडं जन्मा यँत्ता ।
सांग की हँ तूं माक्का ॥१०६॥

शरीर हँ ऐक आस्ता ।
प्रायेनुसार बदल जात्ता ।
प्रत्यक्ष हँ तूं पळैता ।
सांग व्हड की ना हँ तूं ॥१०८॥

मूळ चैतन्य हँ ऐक ।
धर्ता तँ देह अनेक ।
समजूनू हँ घेतिल्याक ।
जाय्ना दुःख मोहाचँ ॥११०॥

हँ कळणा जांन्चें कारण ।
आमोलें हँ अंतःकरण ।
कोनू इंद्रियां स्वाधीन ।
त्या मोहांतूं पडताती ॥१११॥

विषयांचें कोनू सेवन ।
इंद्रियांक प्रलोभन ।
लागता तांचेंची रँ जाण ।
भोग्ता मन सुखदुःख ॥११२॥

पळें विषयांचों सांगानू ।
नाना रीती अशाश्वतू ।
सुख आनी दुःख तांतूं ।
निल्कूनू रँ वत्ताती ॥११३॥

निंदा आनी गुणगान ।
दोन्नी आय्कताती कान ।
द्वेषु आनी आप्लेपण ।
भोग्ताती हँ शब्द ॥११४॥

हँ मोव्वू नी तँ कठीण ।
घेंत्ता त्वचा हाज्जी जाण ।
जाई नाक्का हाज्जें भान ।
दीत उर्ता हों स्पर्शू ॥११५॥

हँ भेसूर तँ गोंम्टेंची ।
भय्यभीती नी प्रीतीची ।
अनुभूती ही दाळ्यांची ।
हँ रूपाचें लक्षण ॥११६॥

हों पर्मळु नी ती घाणी ।
कळणू येंत्ता ह्या श्वासांनीं ।
आनंदू व्यथा हीं दोन्नी ।
लक्षणं ह्या गंधाचीं ॥११७॥

हँ रुच्कर तँ बेचव ।
कर्ता जीब भेदभाव ।
रसू नांचैता सदैव ।
नाक्काती हँ विषय ॥११८॥

इंद्रियां स्वाधीन जांन्चें ।
अश्शी सुखदुःख भोग्चें ।
आनी तांतूंची शिकार्चें ।
आप्णें अश्शी आप्णाक ॥११९॥

इंद्रियं म्हणताती हँची ।
खरें सुख विषयांतूंची ।
तँ दुसरया खंच्यांतूं नाची ।
कित्लें सोदिल्लरीई ॥१२०॥

जाल्यारी हों विषयध्यासू ।
मृगजळाचों आभासू ।
गजलक्ष्मीचों की विलासू ।
सांप्नांतूंची पोळोंचों ॥१२१॥

पळें अशाश्वत ही गोडी ।
विषयांथाव्णू मन काडी ।
संगत इंद्रियांची सोडी ।
सर्वथरेन धनुर्धरा ॥१२२॥

विषय हाक्का आप्पुण्णाती ।
सुखदुःख बाध्धनाती ।
गर्भवासांत्याव्णु मुक्ती ।
मळता पळें अस्ल्याक ॥१२३॥

इंद्रिययाचित सोण्णु वासना ।
विषय सुखांक जाँ वश जाय्ता ।
ताँचि सर्वथा जाण अर्जुना ।
निजस्वरूपी शाश्वत ताँ ॥१२४॥

ज्ञानेश्वरी

आत्तं ऐक जँ तुक्का सांग्तां ।
समचि आय्क तँ तू कुंतिसुता ।
विचारवंतांकचि तँ कळता ।
आनि तँ तांकां पट्ताई ॥१२५॥

दूध उद्कांतू मेळैलँ ।
तांतू ऐकरूप जाछँ ।
तरी कोनू उद्का वँगळँ ।
हंसू पिता दूधची ॥१२७॥

अथवा बुद्धीचातुर्यानँ ।
थईं घा न् प्रयासानँ ।
काड्का पड्ता तांतुल्यानँ ।
लोणी तँ आखेरीक ॥१२९॥

तश्शी विचार कर्ता कर्ता ।
प्रपंचू सहज सुट्ता ।
आनी तांतल्यागी तौ उर्ता ।
शुध्द परतत्वार्थू ॥१३१॥

असार तँ अशाश्वत ।
सार तँचि रँ शाश्वत ।
विवेकपूर्ण हँ मत ।
संतांगेलँ आय्क तू ॥१३३॥

सदासर्वदा सर्वत्रू ।
ताँची जन्ममरणातीतू ।
कोर्यां म्हळ्ळेल्तरी घातू ।
कोरुक् जाय्शना कॅर्नाई ॥१३५॥

आप्पणची देह म्हुणू ।
धर्ता तू देहाभिमानू ।
तुंवँ माल्यारी हँ मोर्नू ।
वल्लँ अश्शी म्हणता तू ॥१३७॥

संसारांतू ऐकमात्र ।
भल्यार् चैतन्य सर्वत्र ।
तँ गूढ परतत्व संत ।
हँ कर्ताती स्वीकारू ॥१२६॥

कीड भांगार उज्जांत घाल्लू ।
काड्ताती तँ शुध्द कोनू ।
शंभर नंब्री जाल्लँ म्हुणू ।
ताक्का मानु दिताती ॥१२८॥

कश्की धान्य आस्सूड्तना ।
तुस्सू पॉल तांतू उर्ना ।
वाप्यारी तँ उब्बुन् वत्ना ।
कण मात्र उर्ताती ॥१३०॥

अशाश्वत संसारांतू ।
दिरसना रँ म्हुणू अर्थू ।
बरँ खंचँ ह्या दोन्नींतू ।
पोळोन् घॅल्लो निर्णयू ॥१३२॥

त्रैलोक्याचो परिवारू ।
तागेलोची हॉ विस्तारू ।
जाल्यारी ना रँ आकारू ।
ना चिन्ह नाम वर्ण ॥१३४॥

शरीर हँ स्वभावता ।
कॅर्नापुणी नाश पाव्ता ।
म्हुणु तुक्का सांग्चँ सांग्तां ।
कोर्का तुंवँ ल्डाई ॥१३६॥

अर्जुना हँ तुक्का कळणा ।
तत्वा दृष्टीनँ पळैना ।
हँ मर्नाती तुंवै मार्ना ।
अश्शी कित्लँ सांगू रँ ॥१३८॥

तूं सोंप्नांतूं जँ पळैता ।
तावळी तँ खरँ दिस्ता ।
जागी जायनापुडें वत्ता ।
तोंची सगळी आभासू ॥१३९॥

आनी भलेंल् कळशांतूलँ ।
प्रतिबिंब सूर्यागेलँ ।
जरी उद्दाक हाय्सळळँ ।
तरी सूर्य भंगना ॥१४१॥

आत्ता नाशु शरीराचों ।
कॅर्नाय जायना स्वरूपाचों ।
जाय्द नाशु चैतन्याचों ।
व्यर्थ अश्ली म्होण्णक्का ॥१४३॥

अनादि हों नित्यसिध्दु ।
निरुपाधि नी विशुध्दु ।
शस्त्रास्त्रांनी छेदुभेदु ।
कोरुक जायना हाज्जों रँ ॥१४५॥

अर्जुना हों कालातीतू ।
आनी स्वस्थितू शाश्वतू ।
सर्वत्र नी सदोदितू ।
परिपूर्ण हों तशीची ॥१४७॥

मनांतूडं मेळू जायना ।
साधनेनँ सट्णें मॅळणा ।
सोंदल्यारीई दिस्सू पण्णा ।
अपरंपारु हों जाण ॥१४९॥

अश्ली घॅल्यारी सम्जूनू ।
सर्वात्मकू तुंवँ जाण्णू ।
वत्ता सहज शोकू नीव्णू ।
तुगेलां पार्था निःशेष ॥१५१॥

नुस्तेंपुणी कस्ल्याक तूं ।
शिर्ता ह्या मायामोहांतूं ।
साळ्येवॅलां शस्त्राघातू ।
कर्ना देह घायाळ ॥१४०॥

आकाश मठा आकारांतूं ।
खै वत्त पळळ्यारी मठू ।
आप्याप तँ स्वरूपांतू ।
सर्वव्यापी विशाल ॥१४२॥

पॉनँ वस्त्र सोण्णु दिंव्यँ ।
आनी नवँ घेव्णु निस्च्यँ ।
आत्म्यानँड आस्ता धोर्चेँ ।
देहांतरा तशीची ॥१४४॥

बुड्डना हों जळप्रळयांतूं ।
अथवा जळणा हों उज्जांतूं ।
सुक्कशनाइ हों वारयांतूं ।
तोंची वत्तां दणूनू ॥१४६॥

तर्कानँ सम्जुंच्या जायना ।
कॉणाकई दिस्सू पण्णा ।
ध्यान धोर्नूई तों मॅळणा ।
वाट पोळोन् पोळोन् ॥१४८॥

अनादि आनी त्रिगुणातीतू ।
हों स्वयंभू विकाररहितू ।
निराकार तरि बहुरूपांतूं ।
जाल्ला प्रगट साक्षात ॥१५०॥

तुक्का कळणा जाल्लेल्लरी ।
नाशु तुंवँ लेक्किल्लरी शोकु ।
कोर्चे धनुर्धारी ।
योग्य अश्ली दिस्सना ॥१५२॥

ज्ञानेश्वरी

उत्पत्ति स्थिति आनी प्रळयु ।
नियमु अखंडित हॉचि अक्षयू ।
नित्य निरंतर दीर्घ प्रवाहू ।
गंगेगॅलॉ जश्शी रें ॥१५३॥

तीनि अवस्था अनुक्रमानें ।
येंताती नित्य नॅमानें ।
चुक्कोन् घेंव्वाक त्यां जाय्नें ।
आजिथाई कोंणाक ॥१५५॥

ताक्का जन्मू नाक्का मरण ।
कस्ल्याक ना हँ बंधन ।
म्हणद अश्शी तुगेलँ मन ।
तरी आय्क हँ अँक ॥१५७॥

उद्भूताचॉ नाशु जात्ता ।
तँची नॅवानें उब्जता ।
चक्रावरी घुंव्त उर्ता ।
पार्था हँ अखंडित ॥१५९॥

सुरू जात्ता महाप्रळयू ।
त्रैलोक्याचॉ तांतू विलयू ।
उत्पत्तीचॉ अश्शी लयू ।
जांन्वॉची हँ चुक्कश्ना ॥१६१॥

सम विचारू कॅल्लयारी ।
दिस्ता अश्शी माक्का तरी ।
दुःख कोर्चो खरोखरी ।
विषयूची न्हई हॉ ॥१६३॥

रूपं हीं नाश पाव्ताती ।
विंगड कांई तीं जाय्नाती ।
मॅळ्ता तांकां पूर्वस्थिती ।
त्याची निराकारांतू ॥१६५॥

उत्स्फूर्त तँ उद्भवांतू ।
गती धर्ता प्रवाहांतू ।
मेळणू वत्ता समुद्रांतू ।
गंगाजळ जश्शी रें ॥१५४॥

अनादी हॉ सृष्टीक्रमू ।
घड्त उर्ता हॉचि नेमू ।
त्यान्मितीं हॉ शोकू भ्रमू ।
दी तू सोण्णू सर्वथा ॥१५६॥

शोकु कोर्चे निष्कारण ।
चुक्कना हँ जन्ममरण ।
चुक्कोन्वूई घॅद कोंण ।
तू हँ सांग पोळोंयां ॥१५८॥

सूर्योदयू नी सूर्यास्तू ।
खंडु पड्ता वँ सांग तू ।
तशीची हँ ह्या जगांतू ।
चलत आस्येंची पळ ॥१६०॥

मनाक हँ सत्य पड्ता ।
कळणुइ कळणाशी तू चलता ।
ताज्वैरी तू बँजार पाव्ता ।
अश्शी हँ इत्याक रें ॥१६२॥

पळ सगळें प्राणीजात ।
जन्माअँक्ळाक अव्यक्त ।
उब्जनापुडें तँ व्यक्त ।
जात्ता नाना रूपांतू ॥१६४॥

मद्देगती जँ जँ दिस्ता ।
सर्व तँ सॉप्पन आस्ता ।
मायावश जाव्णू धर्ता ।
रूपं हीं परब्रह्म ॥१६६॥

वारयानें उद्दाक हाल्ला ।
ताज्जें अेक पाळ जात्ता ।
काँणाल्या इच्छेनें घड्ता ।
भांग्राचों अलंकारू ॥१६७॥

मूळांतूंची आकारू ना ।
ताज्ज्वात्तीर रोड्का म्हुणु ना ।
जें शाश्वत तें आस्तना ।
अेकमेव चैतन्य ॥१६९॥

दृष्टी ताज्जेरी दव्वोर्नू ।
ब्रह्मचर्यव्रत पाळणू ।
ऋषीमुनी तप कोर्नू ।
तांतूं मग्न जात्ताती ॥१७१॥

गुणगान कर्ता कर्ता ।
चित्त शांत जायत वत्ता ।
तांतूंची तें तल्लीनता ।
निरंतर पाव्ताती ॥१७३॥

न्हड समुद्राक मॅळता ।
तांतूंची ती तशी उर्ता ।
तशीची तांगेली जात्ता ।
वृती तांतूं अढळ ॥१७५॥

सर्वत्र सर्व देहांतूं ।
भल्यार् चैतन्य विश्वांतूं ।
कोरू गॅल्यारीई घातू ।
जायना पळ कोरूक ॥१७७॥

अजूनीकै हें प ना ।
कश्शी तुक्का हेंचि कळणा ।
विचार कॅल्यारी अर्जुना ।
शोकु हों अयोग्यूची ॥१७९॥

सगळ्याक आकारू मॅळता ।
मायेमितींची हें जात्ता ।
कश्की धांपिल्वारी दिस्ता ।
आकाश हें माँडांनीं ॥१६८॥

आरे जें मेळोंच्छांतीर ।
दव्वर्लें संतांनीं धूर ।
विषय नी घरदार ।
आनी धर्लो वनवासू ॥१७०॥

अश्शी दृढभाव धोर्नू ।
मनानें तेंची निव्याळणू ।
संसारू सगळों विस्सोर्नू ।
पळ कश्शी वत्ताती ॥१७२॥

श्रवणानें थोंडेंजण ।
विसर्ताती देहभान ।
थोंडें अनुभवी जन ।
पाव्ताती तद्रूपता ॥१७४॥

महायोगी ध्यानमग्न ।
घॅत्ताती कैवल्यदर्शन ।
तांतूं मेळणू चिरंतन ।
अेकरूप जात्ताती ॥१७६॥

जें जें दिस्ता नवें पाँर्न ।
यॅत्ता वत्ता नॅव्नेवानें ।
तें तागेल्या स्वभावानें ।
बॅजार्ता तूं इत्याक ॥१७८॥

आत्तं करी विचारू तूं ।
अस्लें हाण्णक्का मनांतूं ।
कश्शी विद्यांसर्लो सांतूं ।
स्वधर्मू जाँ तारक ॥१८०॥

ज्ञानेश्वरी

कौरवांक कस्लेइ जावों ।
तुज्जेर कस्लेइ संकट यॅवों ।
अथवा युगान्तू जावों ।
हांगाच्हांगा आत्तंची ॥१८१॥

भोर्नू आयलँ जरी मन ।
करुणेनँ परिपूर्ण ।
तरी अनुचित जाण ।
अश्शी युध्दावँळारी ॥१८३॥

कर्ना जांवँ कर्ता जरी ।
ठर्ता तँ विनाशकारी ।
म्हुणु त्या प्रसंगाचेरी ।
बरँ सावध जाल्यारी ॥१८५॥

नीठू मार्गू धोर्नू वला ।
कस्लोई अपायू जायना ।
दिव्या उज्वाडांतू पण्णा ।
आद्दोळण घेंव्का म्हुणुई ॥१८७॥

ह्या खात्तीर तूंची पळ ।
क्षत्रियाक आनी कस्लँ ।
श्रेयस्कर जांवँ तस्लँ ।
युध्दाविना ना दुस्त्रँ ॥१८९॥

युध्द अर्जुना हँ आयचँ ।
अस्लँ दुर्मिळ भाग्याचँ ।
न्यायनीतीचँ ।
मँळ्यां तुम्कां भांडार ॥१९१॥

गुणगौरवू आय्कूनू ।
तुज्जेरी ही प्रीति पोण्णू ।
कीर्ती आयली आप्पण जावू ।
वरमाला घालूकं ॥१९३॥

सोण्णयँ तुगेलाँ धर्मू ।
अश्शी धोर्नू मोह भ्रमू ।
करीद वँ योगक्षेमू ।
दया जी तूँ दाकैता ॥१८२॥

जरी बरँ गाथी दूध ।
वाय्द्यातापांतू निषिद्ध ।
पाळणे जाल्यारी हँ पथ्य ।
विषावारी जायद तँ ॥१८४॥

इत्लँ इत्या व्याकुळ जांव्का ।
स्वधर्मूची पोळोन् घेंव्का ।
त्यानुसार तुंवँ चल्का ।
कॅर्नाई दोषु लागगइना ॥१८६॥

तश्शी तुंवँ धनुर्धारी ।
स्वधर्मानँची चयारी ।
जात्ल्याँ सुलभ रीतीरी ।
पूर्ण मनोकामना ॥१८८॥

मन निष्कपट कोर्नू ।
युध्द करी धैर्य धोर्नू ।
तुक्का हँ ना सांग्का म्हुणू ।
पळ की तूँ प्रत्यक्ष ॥१९०॥

हाक्का लडाई म्होणचँ वँ ।
स्वर्गू घेवू रूप नवँ ।
भाळणू आय्ला हांगा न्हवँ ।
तुगेल्याची शौर्याक ॥१९२॥

क्षत्रियागेलँ हँ पुण्य ।
युध्द ताज्जेरी प्रसन्न ।
चिंतामणी मेळणू धन्य ।
जात्ता कश्की सन्मार्गी ॥१९४॥

जांबड़ येँका ताँड उघड्का ।
ताव्वळि तांतूं अमृत पड्का ।
तश्शी मॅळ्या की रें तुक्का ।
संधी ह्या संग्रामाची ॥१९५॥

अस्ली ही संधी सॉळ्यारी ।
व्यर्थ शोकु कर्त बस्ल्यारी ।
आप्णाकचि रें आप्पण वैरी ।
अश्शी पळें तूंची रें ॥१९६॥

पूर्वजांनीं जोण्णू दिल्लें ।
तुंवें धूळीक मेळेल्लें ।
अश्शी पळें आतं जातलें ।
तुंवें शस्त्र सॉळ्यारी ॥१९७॥

मेळैलेली कीर्ती वल्ली ।
सर्वत्र निंदाची जाल्ली ।
पापं तुक्का सोदुन् येल्लीं ।
लक्षांतूं हें दव्वरी ॥१९८॥

बाम्मुणु लागी ना जाल्यारी ।
अपवाद घाल्ताती स्त्रीचेरी ।
जाल्ली स्वधर्मू सॉळ्यारी ।
तुगेली तीची अवस्था ॥१९९॥

रणांगणांतूं प्रेत सॉळ्ळें ।
मडिकाळ्यांनीं तें पिस्सूळ्ळें ।
तश्शी पळें तुक्का जातलें ।
स्वधर्मू हों सॉळ्यारी ॥२००॥

म्हुणू स्वधर्मू सॉळ्यारी ।
पड्तलीं पापं तुज्जेरी । कल्पांतूई
जाल्लेल्लरी ।
अपकीर्ती वच्चश्ना ॥२०१॥

यश कलंकित जाये ।
तेद्दोळ्थाई बुदवंतानें ।
वांचुन् उर्का नी नॅन्नानें ।
खंच्या वश्शी हांग्थान्नू ॥२०२॥

द्वेषु सोण्णू दया धोर्नू ।
पर्तुन् वश्शी तूं हांग्थान्नू ।
तांकां तुगेल् मन कळ्णू ।
यॅद अश्शी दिस्सना ॥२०३॥

चारी दिकांथांन्नू यॅल्लें ।
बाण तुज्जेरी सॉड्तलें ।
कृपा कोर्नू सोण्णु दित्लें ।
अश्शी दिस्ता वें तुक्का ॥२०४॥

सम्ज अँखाद्वॅळ चुक्लें ।
संकट हें प्राणावॅल्लें ।
तरी लांछन उर्तलें ।
चड बरें मरण ॥२०५॥

पळें होंवै विचार करी ।
आय्लों हांगा आवेशारी ।
आनी तूं क्षणाभित्तरी ।
मायामूढ जात्ता तूं ॥२०६॥

तुंवें पर्तूचें पोळोनू ।
घेत्तिद् वें तुक्का सम्जूनू ।
दित्तिद् वें वैरत्व सोण्णू ।
अर्जुना तें दुर्जन ॥२०७॥

म्हण्तीद तें धाव्ळों धाव्ळों ।
आम्कां पोळोनू हों भिल्लों ।
ह्या उत्रांनीं गौरव जातलें ।
सांग की तूं तुगेलों ॥२०८॥

ज्ञानेश्वरी

कोणुइ मस्त कष्ट कोनू ।
आयुष्याचँ मॉल दीनू ।
आशिली कीर्ती वाड्डोन् ।
कर्ता जन्मू सार्थक ॥२०९॥

सर्व गुणांनीं तूं अत्युत्तम ।
अश्शी कीर्ती तुगेली अनुपम ।
जालयाई रँ ती निःसीम ।
त्रैलोक्यांतुं धनुर्धरा ॥२११॥

गंगेवारी पुण्यपवित्र ।
निष्कलंक आनी अनन्यभूत ।
जगांतुं जाल्या ती सर्वत्र ।
लढवय्यांक आदर्श ॥२१३॥

सिंहगर्जना कश्की आय्कुनु ।
प्रळयुचि आय्लां म्हुणु लेकूनू ।
मदोन्मत्त गज वत्ता भीनू ।
तश्शी कौरव तँ तुक्का ॥२१५॥

चुक्कैल्यारी तुवं युद्ध ।
पूरा प्रतिष्ठा वच्चद ।
उणेपण घेंव्का जाय्द ।
घँ हँ अजुनी लक्षांतू ॥२१७॥

ताज्बदुलाक धैर्य धरी ।
शौर्यानें लडाई करी ।
तांतू यश मेळैल्यारी ।
जाश्शी पृथ्वीवल्लभू ॥२१९॥

दुस्स्रों विचारू मनांतू ।
ह्या वॅळारी अनुचितू ।
धरी धनुष्य हातांतू ।
तैयार जा युद्याक ॥२२१॥

तुक्का ही सहज मेळ्ळी ।
आकाशावारी ती जाल्ली ।
काँणै ती आड्डाय्नात्तिली ।
अश्शी रँ अद्वितीय ॥२१०॥

नाना देशांतुलँ भूपती ।
गुणगायन गौरव कर्ताती ।
आय्कूनुचि ताँ तँ भित्ताती ।
यमु नी इतर गण तँ सुदां ॥२१२॥

त्या सगळ्यांनीं आय्कूनूची ।
ख्याती तुगेल्या पराक्रमाची ।
आशा साँळ्या वोचुन् उर्ची ।
तुज्मुखारी धनुर्धरा ॥२१४॥

कश्की वत्राचँ गुड् ।क ।
अथवा गरुडाचँ सर्पाक ।
तश्शी ह्या धृतराष्ट्र सुतांक ।
तुगेलँ भय्य सदोदित ॥२१६॥

कश्शी तुक्का तँ सोड्तीद ।
फाटी तुगेली धर्तीद ।
छीः थू तुगेली कर्तीद ।
आय्कुन् घेश्शी वँ सगळँ ॥२१८॥

हांगा मरण आयिल्लर्रा ।
समज तँ धारातीर्थारी ।
स्वर्गसुखाचँ तुज्जेरी ।
उदैतलँ सद्भाग्य ॥२२०॥

स्वधर्माचँ आचरण ।
कर्ता दोषनिवारण ।
युध्द हँ पापाचरण ।
सोण्णू दी ही भ्रांती तू ॥२२२॥

दोणी आस्ल्यारी बुड्डना ।
नीठ वाट्टेर अड्खळेशना ।
चम्कूंच्याकै जरी कळणा ।
तरी पड्शी सहज ॥२२३॥

क्षात्रवृत्ती तूं सोण्णका ।
हेतू मनांतूं धोर्नका ।
लागगना रें पाप तुका ।
भीन्नका हँ आयक तूं ॥२२५॥

झुंजांतूं यश मँळद ।
की तांतूं मरण यँद ।
मुखारी कस्लँ बा जाय्द ।
हाज्जी चिंता कोर्नये ॥२२७॥

अश्शी मनाक सम्जावू ।
दोष जाय्दनाशी पोळोनू ।
युध्दाक तूं उब्रा कोर्नू ।
मन तुगेलँ निःशंक ॥२२९॥

साधन बुद्धियोगाचँ ।
कँल्यारी सर्व थरेचँ ।
पाश सुटताती कर्माचँ ।
जाण तूं हँ निश्चित ॥२३१॥

औहिकाचॉ लाभु जात्ता ।
मोक्षूर्ई खात्रीनँ मँळता ।
कर्मांतूं निष्कामता ।
राक्कूनू ही घँल्यारी ॥२३३॥

निरपेक्ष नी निश्चल बुध्दी ।
कँल्यारी ती केवळ सिध्दी ।
कर्माच्यॉ खंच्योइ उपाधी ।
लागगनाती जीवाक ॥२३५॥

अमृत पित्ना विषै पिळि ।
तरी थैं तूं मोर्नू पड्शी ।
स्वधर्मू सदोष तश्शी ।
जात्लाँ हेतू धल्यारी ॥२२४॥

सुखानँ संतोष पांन्चँ ।
दुःखानँ विषण्ण जांन्चँ ।
लाभु हानी म्हणत बोसचँ ।
मनांतूं हँ हाण्णयँ ॥२२६॥

स्वधर्माप्रमाणँ कोर्चँ ।
आपणाक जँ योग्य आस्चँ ।
तँ कोर्नू जँ आस्ता मेळ्चें ।
घँ तँ समाधानानँ ॥२२८॥

अेदोळथाइ ज्ञानयोगु ।
संक्षेपानँ सांग्लाँ चांगु ।
आत्तं आयक बुद्धियोगु ।
सांग्तां स्पष्ट सोडोनू ॥२३०॥

कवच घँल्यारी वज्राचँ ।
घाव चुक्ताती शस्त्रांचँ ।
अनुपम विजयाचँ ।
कारण तँ निश्चित ॥२३२॥

कर्तव्यकर्म सोण्णये ।
फल ताज्जँ पोळोनये ।
कश्की भीवू वच्चू नये ।
मांत्रिकानँ भूतांक ॥२३४॥

सर्व पापपुण्य सर्ता ।
त्रिगुणरहित जात्ता ।
ताव्वळी केवळ उर्ता ।
सूक्ष्म अेकतत्त्व तँ ॥२३६॥

ज्ञानेश्वरी

पुण्याईनं थॉडॉ जरी ।
हाज्जॉ प्रकाशू मॅळ्यारी ।
पडद वॅ मनाचेरी ।
भवभय्या काळोकू ॥२३७॥

दिस्ता इल्ली सानि वाती ।
प्रगटैता कित्ती दीप्ती ।
तश्शी न्हई ही सद्बुद्धी ।
सानी होडु प्रभावू ॥२३८॥

इच्छिताती प्रजावंत ।
प्रयत्न करोती नित्य ।
दुर्लभ ही कृपावंत ।
जावॉ म्हुणू तांचेरी ॥२३९॥

मॅळणा परिसू सर्वत्र ।
ताँवै मॅळता अणुमात्र ।
अमृताचॉ थेंबुइ प्राप्त ।
जात्ता दैवयोगानं ॥२४०॥

तश्शी ही दुर्लभ सद्बुद्धी ।
परमात्माची तिगेली सिध्दी ।
समुद्र कश्की परम सद्गती ।
गंगेक ती सदोदित ॥२४१॥

काँणाक् परमात्म्याशिवाई ।
मेळोंचँ ना दुस्त्रँ कांई ।
तिक्का जगांतूँ सर्वई ।
म्हणताती रँ सद्बुद्धी ॥२४२॥

दुस्त्री समज ती दुर्मती ।
विकार तँ नावा रीती ।
बुड्डूनू तांतूँ आस्ताती ।
मूढजन कॅर्नाई ॥२४३॥

म्हुणू अस्ल्या ह्या मूढांक ।
स्वर्गू संसारू नरक ।
आनी मॅळणा पोळोंव्याक ।
आत्मसुख कॅर्नाई ॥२४४॥

दीव्णू वेदांचँ प्रमाण ।
चल्ताती हँ मूढजन ।
म्होण्णू कर्मची प्रधान ।
फलासक्ती धोर्नुची ॥२४५॥

म्हणताती जन्माक येव्णू ।
यज्ञयाग सवैँ कोर्नु ।
सौख्य स्वर्गाचँ भोग्गूनू ।
कोर्का मन संतृप्त ॥२४६॥

इल्लँ सुख ह्या शिवाई ।
मॅळणा दुस्त्र्या खंचांतूँई ।
अश्शी लेक्कूनू थंथंई ।
पिशँ फस्सुन् पडताती ॥२४७॥

फलापेक्षा मनांतूँ धोर्नु ।
नाना यज्ञयाग कोर्नु ।
म्हणताती भोग भोग्गूनू ।
जाल्लँ जन्मा सार्थक ॥२४८॥

कर्तना उणें कर्ताती ।
विधिनिषेधू पाळताती ।
कौशल्यानं शृंगार्ताती ।
अनुष्ठान धर्माचँ ॥२४९॥

पळ हांगाची चुक्ताती ।
स्वर्गसुखाक भाळताती ।
माक्काची तँ विसर्ताती ।
यज्ञाचँ जाँ उद्दिष्ट ॥२५०॥

कर्पूरा यी राशि कोनू ।
लाश्ची वँ ती उज्जो लाव्नु ।
मिष्टान्नांतूं विष घाल्नु ।
खांव्यँ वँ तँ सांग तूं ॥२५१॥

कष्ट पाव्नु पुण्य जोड्चँ ।
आनी नश्वर सुख मागचँ ।
तांगेलँ तांकां हित कळचँ ।
कॅर्ना कश्शी कळणा बा ॥२५३॥

वेदांतुलीं आश्वासनं ।
तांचेंची रँ लागल्यां ध्यान ।
तांगेलँ हँ मूढपण ।
म्हुणू वच्चना पार्था ॥२५५॥

राजसातामस त्या कर्माचँ ।
कोनू प्रतिपादन विषयांचँ ।
लाव्नु प्रलोभन स्वर्गसुखाचँ ।
थंडं तँ ताण्णू व्हर्ताती ॥२५७॥

त्रिगुणांचो स्वीकारु कोर्नका ।
हांवं नि हँ मगेलँ म्होण्णक्का ।
आत्मसुखाचो ध्यासुचि धोर्का ।
विसोर्नका हँ कॅर्नाकै ॥२५९॥

सूर्य प्रकाशू पसरैता ।
कित्ल्की वा ँ दाकोन् दिता ।
तित्लोड वा ॰ कॉण धर्ता ।
सांग पळ तूं माक्का ॥२६१॥

वेदांतूं जँ उचितानुचित ।
तँ पोळोनूची बुद्दवंत ।
ज्यान्मितीं जातलँ शाश्वत ।
हित तँची घँताती ॥२६३॥

अमृत मँळळँ सुदैवानँ ।
आनी विक्रैलँ लात्थेनँ ।
पुण्य मेळ्ळेलेँ धर्मानँ ।
वत्ता तँ ह्या हेतूनँ ॥२५२॥

षड्रसांचँ रांदप कोर्चें ।
विकचँ तँ नी उपाशी मोर्चें ।
अश्शी अपव्ययू कोर्चें ।
भोगासक्त मूढांनीं ॥२५४॥

चारी वेद हँ त्रिगुणात्मक ।
जाण्णू घँ जाव्नु निःशंक ।
उपनिषदादी सकळिक ।
मात्र जाण तूं सात्विक तँ ॥२५६॥

कारण तीं जीं सुखदुःखाक ।
धूर दव्वरी त्या कर्माक ।
वच्चु सोण्णका त्या दिक्काक ।
मन तुगेलँ हँ धनुर्धरा ॥२५८॥

वेद मस्त इत्लँ सांगताती ।
विविध मार्गई सुच्चैताती ।
तांत्थांव्णू तँची सोदकाती ।
जँ हितकारक आप्णाक ॥२६०॥

कित्ल्कीकडँ उद्दाक मँळता ।
तित्लेंड सगळँ कॉण पिता ।
तान निंव्यँपूर्तेँ घँता ।
कित्लँ जाव्का तित्लेंची ॥२६२॥

अश्शी सर्व पळैल्यारी ।
तूवें आत्तं ह्या वँळारी ।
स्वकर्माक अनुसल्यारी ।
योग्य जातलँ पळ रँ ॥२६४॥

ज्ञानेश्वरी

परिपूर्ण विचार कोर्नू ।
मनाचो निर्धार कोर्नू ।
सांगतां हों स्वधर्मु सोण्णू ।
दीव्णका जाँ विहित ॥२६५॥

फलासक्ती सोण्णू दी तूं ।
आनी कुकर्मा सांगातू ।
सर्वदा सदाचारांतूं ।
व्यस्त उर्नू लक्ष दी ॥२६६॥

फलापेक्षा दी तूं सोण्णू ।
मन बुद्धींतूं हें हाण्णू ।
अशी योगयुक्त जाव्णू ।
करी धर्माचरण ॥२६७॥

समज सुरू केल्लें काम ।
जाल्लें सुदैवानें सम ।
त्या संतोषाचें संग्रम ।
कोर्का म्हुणु नाति रें ॥२६८॥

किंवा खंचे कारणान्मितीं ।
पूर्ण जायनें म्हणू खंती ।
धोर्नू तुंवें दिस राती ।
बोस्चें पळें व्यर्थची ॥२६९॥

कर्ता कर्ता सिध्दी पाळें ।
तरी समज काम जाल्लें ।
अदारीची सोड्का पळ्ळें ।
तित्लें तुक्का पाळें की ॥२७०॥

कित्लें जाल्यां तित्लें सगळें ।
देवाक तें अर्पण केल्लें ।
तरी तंवै पूर्ण जाल्लें ।
पूर्ण परब्रह्म तों ॥२७१॥

जाल्लेलें नी जायना ती लें ।
तेंची जरी सम लेंकलें ।
योगस्थितीक पावलें ।
अशी ज्ञानी म्हणताती ॥२७२॥

अशी चिताचें समत्व ।
योगाचें हें मूलतत्व ।
थंडंची आस्ता ऐकत्व ।
मन आनी बुद्धीचें ॥२७३॥

पळैल्यारी बुद्धीयोगू ।
दिस्ता होंची श्रेष्ठ मार्गू ।
सकाम तों कर्मयोगू ।
म्होणका पड्ता कनिष्ठू ॥२७४॥

तंवै कर्म कर्ता कर्ता ।
जरी फलासक्ती सुटता ।
केवळ जें कर्म उर्ता ।
पाव्ता तें योगास्थिती ॥२७५॥

बुद्धियोगू हों आधारू ।
ताक्का धोर्नू राब स्थिरू ।
करी मनानें अवेरू ।
फलापेक्षेचों पार्था ॥२७६॥

जाँ योगाचें दृढ आचरण ।
कर्ता तागेलें जाल्लें हरण ।
सर्वइ पाप आनी पुण्य ।
मळतलें ताक्का परमपद ॥२७७॥

कर्म तागेलें जायत आस्ता ।
फलापेक्षा जित वत्ता ।
जन्ममरणांत्याव्णू सुटता ।
आखेरीक तों योगी ॥२७८॥

अशी सुखशांती पाव्ता ।
शाश्वतपद मेळता ।
बुद्धि योगयुक्त जात्ता ।
ब्रह्मानंद निवासी ॥२७९॥

पार्था जँ अति निर्मळ गहन ।
उदय पावलँ आत्मज्ञान ।
त्यामितिं जातलँ सुप्रसन्न मन ।
तुगेलँ सहजचि खात्रीनँ ॥२८१॥

मन हँ फिर्ता भोंवयांतू ।
धोर्नू इंद्रियां सांगातू ।
जाल्यारी तँ स्वरूपांतू ।
अशी स्थैर्य पावलँ ॥२८३॥

हँ आय्कूनू अर्जुनु म्हणता ।
सांग विषयु हों हे भगवंता ।
समजावू सम हांवँ आय्कंतां ।
कृपा करी तू मज्जेरी ॥२८५॥

काँणाक स्थित प्रज्ञू म्होण्चँ ।
कशी ताक्का सोदुन् काड्चँ ।
सांत्वन करि ह्या जिज्ञासेचँ ।
अशी म्हणालों धनुर्धरू ॥२८७॥

मन कशी वर्तन कशी ।
उत्रं कशी रूप कशी ।
कशि अवस्था वेषू कशी ।
सांग हँ सगळँ रमापती ॥२८९॥

विषयांचँ हँ दृढतर बंधन ।
कर्ता दुर्बळ आम्गेलँ मन ।
आमी आत्मसुखाचँ वंचन ।
आय्क अर्जुना तू आय्क ॥२९१॥

कॅर्ना तू हों मोहु सोडशी ।
मनांतू वैराग्य धर्शी ।
तॅर्ना तूवै अशी जाशी ।
योगयुक्त धनंजया ॥२८०॥

आनी कस्लँ जाणू घेंव्का ।
उगडासू माक्षीचों काड्का ।
अस्लँ सगळँ पण्णा कोर्का ।
मन जातलँ सुस्वस्थ ॥२८२॥

समाधी सुख निर्मळ ।
कर्ता बुद्धीक निश्चळ ।
योगयुक्त तू केवळ ।
जावू उशीं ताव्वळी ॥२८४॥

जँ जँ तुगेल्या मनांतुं यॅत्त ।
निमांका म्हुणु जँ जँ दिस्ता ।
निमी तँ तँ खुशाल पार्था ।
अशी म्हणता श्रीकृष्णू ॥२८६॥

तू जाँ हों स्थिरबुद्धी म्हणता ।
समाधिसुख जाँ अखंड माँगता ।
कशी ताक्का जाणुक् जात्ता ।
सांग लक्षणं तीं तागेलीं ॥२८८॥

परब्रह्म साक्षात् अवतरलँ ।
सई गुणांचँ स्थान जँ म्हळ्ळँ ।
ताँ नारायणु अर्जुनागेलँ ।
समाधान कर्ता पळया ॥२९०॥

स्वानंदानँ तँ परिपूर्ण ।
जरी पाळ्यां समाधान ।
तरिई जात्ता जाँ कारण ।
तागेल्या अधःपतनाक ॥२९२॥

ज्ञानेश्वरी

ताँ कामू जाँ जिंकुन घँता ।
इंद्रियविषयू सोणू दिता ।
आपूणांतूंची तृप्त आस्ता ।
ताँ तूं जाण स्थितप्रज्ज ॥२९३॥

काम क्रोध विरहितू ।
भय्य भीती ना मनांतूं ।
परिपूर्ण ताँ चित्तांतूं ।
सदासर्वदा आस्ता ॥२९५॥

पूर्ण चंद्र प्रकाश दिता ।
उच्चनीच हँ पळैना ।
तश्शी भेदभावु कर्ना ।
काँणालागगी चलतना ॥२९७॥

कस्लँ बरँ मँळँ लँक ।
घोंटीना ताज्जँ कौतुक ।
आनी कस्ल्याचेंई दुःख ।
ताँ घाँळतची बैसना ॥२९९॥

जांळ्का जाल्यार भाग्र साँडता ।
न्है जाल्यारी भित्तर घँता ।
कश्की अवयव धर्ता ।
स्वाधीन रँ कासवू ॥३०१॥

तुक्का हांवँ हँ वै सांगता ।
अेकेकू विषयू सुटता ।
तरी साधनेंतूं आस्ता ।
हँची अेक विशेष ॥३०३॥

वैलाँ चिगूरू चिम्टूनू ।
उदाक् मात्र घाल्त ऊर्नू ।
रूकु वल्लाँ बावु म्हुणु ।
कश्शी हाड्चँ मनांतूं ॥३०५॥

कित्लोड पोंडों दुःखभारू ।
ताज्जों ताक्का ना बँजारू ।
सुखाचोई यँवाँ पूरू ।
तांतुंइं ठहावू वच्चना ॥२९४॥

उपाधींचँ निरसन कोर्नू ।
भेदभावू सोणू दीवू ।
सहजावस्था नित्य पावू ।
जाँ आस्ता ताँ स्थिर बुध्दी ॥२९६॥

सदैव समता ही चल्चांतूं ।
दयाशीलता सर्व जणांतूं ।
परिवर्तन जायना चित्तांतूं ।
खंचेइ जावों वेळेरी ॥२९८॥

हर्षशोक विरहितू ।
आत्मज्ञानप्रकाशितू ।
ताँची जाण प्रज्ञायुक्तू ।
कुंतीपुत्रा धनुर्धरा ॥३००॥

इंद्रियांचँ नियमन ।
तांकां सर्वथा स्वाधीन ।
कोर्नू घेवू आस्ता जाण ।
ताँची प्रज्ञावंतू तूं ॥३०२॥

श्रवणादि इंद्रियांक ।
जाय्द लगामू घालूक ।
धोरू जायना रसनेक ।
तीची ताक्का नांचैता ॥३०४॥

ह्या उदकानँ पोषण जात्ता ।
रूकू आडदूड वाडुता ।
तश्शी मनांतूची पोस्ता ।
रसना ही विषयांक ॥३०६॥

बाकी वासना सुट्तीद ।
हिज्विना कश्शी जग्येद ।
हटानेई वश जाय्द ।
अश्शी ना ही रसना ॥३०७॥

इंद्रियांक तौ विस्सर्ता ।
देहभावू नष्ट जात्ता ।
सोहंभावू प्रगटता ।
तौची परमानंदू की ॥३०९॥

जौ मनाचौ संयम राक्ता ।
अभ्यासांतूं लक्ष घाल्ता ।
तागेलीई स्थिती जात्ता ।
पळ पार्था कश्शी ही ॥३११॥

विषयई पळ कस्लें ।
ऋद्धीसिद्धी जाव्नु यॅल्लें ।
इंद्रियांमुखांतीं दित्लें ।
उपद्र ह्या मनाक ॥३१३॥

अर्जुना जौ ह्यामितींची ।
वांछा सोण्णू विषयांची ।
इंद्रियांनीं थंडीं धांव्ची ।
वृत्ती घॅत्ता ताब्यांतूं ॥३१५॥

आत्मज्ञान प्राप्त कोनू ।
सर्वकाळ तांतूं ऊनू ।
मनांतूं माक्काची धोनू ।
कॅर्नाकई जौ आस्ता ॥३१७॥

अेक्कूथेंबू वॅ म्होण्णक्का ।
विषची तँ हँ समजूंका ।
घॅल्ल्यारी तँ तुंवँ तुक्का ।
कस्लँ जाय्द सांग्का वँ ॥३१९॥

अस्ली पार्था महामारी ।
आटाप्सूंव्याक जाल्यारी ।
अनुभवु तौ सत्त्वरी ।
घॅल्लौ परब्रह्माचौ ॥३०८॥

अर्जुना ह्या इंद्रियांक ।
यत्न कर्ताती जिंकूक ।
खंच्चाई ह्या उपायांक ।
हीं दाद दीना तीची ॥३१०॥

इंद्रियांक इल्ली मस्ती ।
ताक्काई सताय्सूताती ।
मांत्रिकाक फसैना ती ।
कश्की दुष्ट डाकिनी ॥३१२॥

मन भोगांतूं शिर्कता ।
अभ्यासू तिल्ल्यारी सर्ता ।
मस्ती चड जाय्द वत्ता ।
अश्शी इंद्रियांगेली ॥३१४॥

विषयसुखाच्या उपभोगांतूं ।
कोणुकी पष्ठु ह्या मोहांतूं ।
तौची जात्लौ योगनि ।
साधनेंतूं धनुर्धरा ॥३१६॥

चारि चौगांतूं वैल्यानॅ ।
विषय जरी दाकोन् धॅर्नॅ ।
सांग की कर्ने तँ तान्नॅ ।
तौ संसारू मनांतूं ॥३१८॥

विषयांचौ सुक्ष्म लेशू ।
जरी कर्त उर्लो स्पर्शू ।
तरी जात्ता सर्वनाशू ।
विवेकाचौ सर्वथा ॥३२०॥

ज्ञानेश्वरी

अशी उगडास केल्ल्तरी ।
निःसंगाकई रँ जरी ।
धड्ता वांछासंगु विकारी ।
कश्शी सुट्तिद इतर तरी ॥३२१॥

भ्रष्ट जात्ता अश्शी मती ।
नष्ट जानु वत्ता स्मृती ।
कश्की नीनु वत्ता वाती ।
पिश्शँ वारयामुखारी ॥३२३॥

कस्लेंइं कळणाशी जात्ता ।
सर्वई काळ्कांतुं बुड्ता ।
बुध्दी का सावीस जात्ता ।
प्राण्यागेली सर्वथा ॥३२५॥

अश्शी मती मूढ जात्ता ।
सर्व बुध्दी भ्रष्ट जात्ता ।
समूळ सर्वथा जात्ता ।
नाशू पार्था ज्ञानाचौ ॥३२७॥

कीटी राकडारी उस्सळ्ता ।
तीची होडू उज्जौ जात्ता ।
आनी कश्की भाग्र सर्ता ।
त्रैलोक्याक लास्सूक ॥३२९॥

विषय हँ मनांत्यान्वू ।
मूळासमेत निक्ळान्वू ।
काळळ्यारीं आप्याप बाव्णू ।
वत्लँ हँ रागद्वेष ॥३३१॥

सूर्यू आकाशांतुं आस्ता ।
जगाक तौ स्पर्शू कर्ता ।
सांग संगदोषू पार्था ।
खंचोड ताक्का लागता वँ ॥३३३॥

ह्या वांछेची जायना पूर्ती ।
अँकळाकची तिजसांगाती ।
क्रोधु येव्णू कर्ता भर्ती ।
सुट्टू लागता विवेकू ॥३२२॥

सांज जाल्की यँत्ता राती ।
गीळणू काड्ता सूर्याक ती ।
तश्शी जात्ता पळँ स्थिती ।
स्मृतिभ्रंशु जाछयारी ॥३२४॥

प्रसंगू तस्लौंची यँत्ता ।
जन्मांधू कळवळेनु धांत्ता ।
पाय् व्हर्ताती थंडँ वत्ता ।
तश्शी बुद्धी भिर्भित्ता ॥३२६॥

प्राण देह सोण्णू वत्ता ।
सर्ता देहाची अवस्था ।
बुध्दीनाशानँई जात्ता ।
तीची दशा तागेली ॥३२८॥

तश्शी ह्या विषयांचँ ध्यान ।
चुक्कुनु जरी करीद मन ।
जात्लँ तागेलँ अधःपतन ।
खात्रीनँ हँ समज तूं ॥३३०॥

रागद्वेष जात्तिल्मितीं ।
इंद्रियांची भोगवृत्ती ।
हानिकारक जायना ती ।
हँ वै ऐक आय्क तूं ॥३३२॥

ना रँ आसक्ती भोगांतूं ।
लीन आस्ता खानंदांतूं ।
सदा सर्वदा अलिप्तू ।
रागद्वेषांत्यान्वू तौ ॥३३४॥

कस्त्या विषयांचो ना छंदू ।
स्वयमेव तौ आत्मानंदू ।
ताका काँण कशी बांदू ।
सांग भाय सतींद ॥३३५॥

आपणांतूंची जाँ केवळ ।
आत्मस्वरूप निर्मळ ।
जानू आस्ता सर्वकाळ ।
ताँची स्थितप्रज्ञू रें ॥३३७॥

जठरांतूँ काँणागेल्या ।
अमृत झरत उल्याँ ।
तानभूक नीनू गॅछ्या ।
आप्यापाची तागेली ॥३३९॥

खंडै पळ वारो घुंन्ना ।
दिव्या ज्योति नाँचत ऊर्ना ।
तशी स्वरूप तँ साँण्णा ।
स्वस्थ स्थित प्रज्ञू हों ॥३४१॥

अस्त्यागेली बुध्दी स्वस्थ ।
जाँव्चँ दिस्ता भोचि कष्ट ।
मन जावो थोंडँ शांत ।
हँवै ताका दिस्सना ॥३४३॥

दीना तौ जीवाक शांती ।
सुख दिस्सद वँ चुक्ती ।
पापी अवस्थेंतूँ मुक्ती ।
मँळद् वँ पाप्याक ॥३४५॥

अशी भिर्भितलँ मन ।
सर्व दुःखांचँ कारण ।
इंद्रियांचँ संयमन ।
म्हुणू जातलँ हिताचँ ॥३४७॥

उदकांत बुडता वँ उदाक ।
लास्सद् वँ उज्जो उज्जाक ।
तशी जाल्यारी जिंकूक ।
जातलँ ह्या परिपूर्णाक ॥३३६॥

अशी काँणागेलँ मन ।
आस्ता सदैव प्रसन्न ।
तांतूँ पार्था मँळणा स्थान ।
संसारांतल्या दुःखांक ॥३३८॥

मन प्रसन्न आस्त्यारी ।
दुःख रिगना भित्तरी ।
दृष्टी लागता परमान्म्यारी ।
बुध्दी जानू सुस्थिर ॥३४०॥

बुध्दी-योगाची ही आस्था ।
काँणाक आस्सना पार्था ।
विषयांचो पाशु व्हर्ता ।
ताका ताणू घर्धरी ॥३४२॥

मनांतूँ हों विचारू ना ।
बुध्दीकई हँ पटटना ।
कशी मेळतली अर्जुना ।
सांग ताका स्वस्थता ॥३४४॥

भाजिलँ बीज उज्जारी ।
यँद चिग्रूनू तँ जरी ।
तागेल्या सुखा खब्बरी ।
यँद तरी कान्तारी ॥३४६॥

जँ जँ जाई तीं म्हणताती ।
दीनूई तँ जायना तृप्ती ।
विषयसमुद्र काँणामितीं ।
जायद पार कोरूक ॥३४८॥

ज्ञानेश्वरी

थडयेलागगी पावलित्तरी ।
बुडता तूफान आयल्यारी ।
तर्नू आयिली ती तरी ।
अेदोळथाई सुखरूप ॥३४९॥

आपणॅथी आपणाइल्ल्याक ताब्यांत
घॅल्ल्यार इंद्रियांक ।
ताज्झल्लें होंड सार्थक ।
दुस्त्रें खंचेंड आस्सद् वें ॥३५१॥

तश्शी इंद्रियांक जिंकता ।
कोर्चीं कामं कोर्नु घॅत्ता ।
ताँची स्थितप्रज्ञू जात्ता ।
ताव्वळी ताँ धनुर्धरा ॥३५३॥

सर्वांक जी राति आस्ता ।
ताव्वळी हों जागी उर्ता ।
आनी तांकां दीसु जात्ता ।
ताव्वळी हों निद्वता ॥३५५॥

आनि अेकि आस्स खूण ।
कश्की समुद्र गहन ।
आनी शांत अनुदिन ।
समचित्त हों तश्शी ॥३५७॥

धग्गा दीस यॅत्ताती ।
न्हैयाँ आट्टुन् वत्ताती ।
म्हुणु उणें त्यान्मितीं ।
जाय्द वें ताँ अर्जुना ॥३५९॥

उज्वाड जाय्वें सूर्यागेरी ।
थंई दिवाँ ना जाल्यारी ।
काळकांतूंची रात्रभरी ।
ताक्का राब्का पड्ता की ॥३६१॥

सिद्धावस्था आयिल्लरी ।
इंद्रियांक लालैल्यारी ।
कोर्का पड्तली मुखारी ।
ताबेदारी तांगेली ॥३५०॥

जांक्का जाल्यार भाग्र सोंड्ता ।
न्है जाल्यारी भित्तर घॅत्ता ।
कश्की अवयव धर्ता ।
स्वाधीन रें कासवू ॥३५२॥

आनि अेकि खूण आय्क ।
सट्णें पण्णा ती नद्रेक ।
ताँ पाव्ला रें पूर्णत्वाक ।
सांग्तां तांगेली आत्तं ॥३५४॥

उपाधींत्थानू हों सुट्ता ।
मनबुद्धी स्थिर कर्ता ।
होंची समज कुंतीसुता ।
स्थितप्रज्ञू योगेशू ॥३५६॥

न्हैयाँ परिपूर्ण भल्यो ।
आनी ताक्का येन्नु मॅळ्ळ्याँ ।
तरी जाय्ना चड तिल्लो ।
मर्याद ताँ दांटुय्ना ॥३५८॥

ऋद्धि सिद्धी मॅळ्याँ म्हुणू ।
लाभानें त्या सुखी जानू ।
किंवा त्याँ मॅळ्णेती म्हुणू ।
खिन्न जानुड बैसना ॥३६०॥

तश्शी हागेल्लें अंतःकरण ।
परमानंदानें परिपूर्ण ।
जालेलिमितीं उदासीन ।
ऋद्धिसिद्धी विषयांतूं ॥३६२॥

हक्काचैँ रावळार आस्तना ।
जॉ स्वर्गाची इच्छा धर्ना ।
जाई म्हुणू तॉ म्हणइना ।
पर्णकुटी आप्णाक ॥३६३॥

हंची पळैँ रँ तूं पार्था ।
स्वर्गूई जॉ नाक्का म्हणता ।
तॉ सिध्दीचॉ नावु सॉइता ।
हांतूं कस्लैँ आश्चर्य ॥३६५॥

अहंकारू सोण्णु दीन्वू ।
निर्विकल्प निष्काम जाव्णू ।
चल्ता विश्वरूप घेव्णू ।
व्यवहारांतूं विश्वाच्या ॥३६७॥

देहभाव चिद्रूपांतूं ।
गँळत आस्तना मार्गांतूं । बुध्दीयोगु
धर्ता हातू ।
अंतकाळु विस्त्रैता ॥३६९॥

कृष्णागेलैँ हँ आय्कूनू ।
मनांतू म्हणालॉ अर्जुनु ।
माक्का जांक्का जाय्शी जाव्णू ।
आस्स की हॉ विचारू ॥३७१॥

उत्रं हीं श्रीकृष्णागेलीं ।
आय्कूनू भो खुषी जाली ।
शंका ऐकि मनांतूली ।
मात्र तान्नैँ निम्मिली ॥३७३॥

तॉ सर्वज्ञू शिरोमणी ।
जँ हँ सांग्ता चक्रपाणी ।
निवृत्तीदासू ती काणी ।
ज्ञानदेवु सांग्तलॉ ॥३७५॥

अमृत नाक्का म्हणतकॉ ।
पेजे निश्शैँ कइशी पित्लॉ ।
निजानंदूची भोंग्तलॉ ।
भुल्लद वँ तॉ हांकां ॥३६४॥

संतृप्ती आत्मबोधांतूं ।
नित्य सुखी परमानंदांतूं ।
स्थितप्रज्ञु रँ जाण तॉचि तूं ।
धनंजया हँ खात्रीनैँ ॥३६६॥

ब्रह्मस्थिति ही परम सुखाची ।
दिता पदवी परब्रह्माची ।
तीवैँ मँळता आप्यापची ।
ह्या निष्काम योग्याक ॥३६८॥

सांग्ता पार्थाक श्रीपती ।
सम्जाव्णू ही योगस्थिती ।
अइशी संजयू सारथी ।
म्हणता धृतराष्ट्राक ॥३७०॥

हान्नैँ सांगिल्वारी जरी ।
कर्म कोर्चेँ ना जाल्यारी ।
हांवैँ युध्द कोर्का तरी ।
नुस्तेंपुणी कस्ल्याक ॥३७२॥

त्या शंकेचैँ नवल निरसन ।
तँचि ऐक हँ धर्मस्थान ।
जाल्लैँ हांगा अमृतस्नान ।
अथांग विवेकसिंधूंतूं ॥३७४॥

॥ ज्ञानदेवु सांग्ता गीता । मधु
अनुवादु कर्ता ।
दुस्रॉ अध्यायु बोरोन् जात्ता ।
सांख्ययोगाचॉ ॥

तिसरों अध्यायु

आयकया अर्जुन म्हणालों ।
देवा हों जाँ बोधु केल्लों ।
ताँ लक्ष दीवू आयकल्लों ।
श्रीरंग हे रमापति ॥१॥

सांगतना हँ युध्द करी ।
लाज दिस्सना वँ हरी ।
घोर पाप दिशिल्लतरी ।
करी तँची तूं म्हणता ॥३॥

कर्म निषिध्द हँ म्हणता ।
करी तँ तूं हँवड सांगता ।
विचार कोनू वँ उल्लैता ।
सांग माक्का श्रीकृष्णा ॥५॥

आस्का उपदेशू अशशी ।
काँणै भ्रमांतूं पण्णाशी ।
बरी जाल्ली पूर्ण अशशी ।
आशा आत्मबोधाची ॥७॥

खंडंपुणि सोड्चँ वँ कु कि ।
पिवोँव्वँ मद्य मांकडाक ।
तशशी आयल्यां पळँ अेक ।
संकट हँ मज्जेरी ॥९॥

तुगेलँ हँ अेक विचित्र ।
घुंव्ढायाती तुगेलीं उत्रं ।
वाट दाकै अँकमात्र ।
चल्लां त्याचि उत्रारी ॥११॥

बुध्दीयोगू हों पळैतां ।
थंडई ऊर्ना कर्म कर्ता ।
अशशी खात्रीनँ हँ दिस्ता ।
तुक्का तरी सांग तूं ॥२॥

तूंचि रँ अशशी सर्वथा ।
कर्माँचाँ निषेधु कर्ता ।
आनी हिंसा ही करैता ।
तूं मगेल्या हात्तानँ ॥४॥

उल्लैता हँ तूंची अशशी ।
आमच्चअस्ल्यांक कळचँ कशशी ।
विवेकू पूराई नाशी ।
जाल्ला हँची म्होण्येद ॥६॥

वैद्यु पथ्य सांगता जरी ।
तांतूं विष कडैल्यारी ।
वांचुन् ऊरद वँ तरी ।
रोगी सांग तूं माक्का ॥८॥

मूळांतूं हांवँ अजाण ।
तांतूं भाँवल्यां मूढपण ।
हँची रँ कृष्णा कारण ।
निम्गांच्याक विवेकू ॥१०॥

तँ तनमनजीवाक ।
जाल्लँ माक्का आश्वासक ।
अशशी कर्ता तूं इत्याक ।
सलँ वँ मगेलँ पुण्य ॥१२॥

बोधु भल्यारी हों अरशी ।
कल्याण बा जांळ्यै कश्शी ।
ज्ञान मेळची हृषीकेशी ।
आशा वर्ता धूरची ॥१३॥

कश्शी आस्स तूं श्रीकृष्णा ।
हँवै माक्का कांई कळणा ।
परीक्षा कर्ता की गोत्ता ।
मगेली ह्या नँव्जान ॥१५॥

गूढार्थू तूं सांगू नाक्का ।
स्पष्ट कळशी माक्का ।
विवेक मार्गू दाकोंका ।
हँ पुणी तूं आय्क रँ ॥१७॥

पळें दोष निवारूक ।
दिंक्का वक्कद रोग्याक ।
जाल्यारी गोंड रुचीक ।
आस्ल्यारी तँ भो बरँ ॥१९॥

तुज्जस्लों तूं मँळ्ळा गुरू ।
कस्ल्याक ही तान मारुं ।
काँणागेली भीड धोरुं ।
तूंची आव्सू मगेली ॥२१॥

चिंतामणी जरि आस्सद ।
जांक्का जाल्लेलँ मँळ्द ।
कश्शी माग्गूनू घेव्येद ।
अरशी म्होण्का पण्णाची ॥२३॥

जन्मोजन्मीं उपासना ।
कोर्नु हांवँ नारायणा ।
सुदैव हँ उदैतना ।
दोळें धांपुन् घेंव्कावँ ॥२५॥

कश्शी मेळ्यै आत्तं ज्ञान ।
आय्लँ मदेंची हँ विधन ।
स्वस्थ आशिलँ हँ मन ।
गँल्यां पूरा गोंधोळणू ॥१४॥

अरशी तूं खुशाल कर्ता ।
की तत्त्व-गूढार्थू सांग्ता ।
हों विचारू कर्ता कर्ता ।
निश्चित कस्लँ कळणाची ॥१६॥

बुद्धी मगेली भो मंद ।
अस्ल्याकई स्पष्ट जाय्द ।
अरशी ऐक जँनिश्चित ।
तँची दँवा उल्लै ॥१८॥

सर्वार्थानँ परिपूर्ण ।
जँ तँ सांग तत्त्वज्ञान ।
जाल्यार मेळ्ळा समाधान ।
दासागेल्या बुद्धीक ॥२०॥

कामधेनू सुदैवानँ ।
काँणाक मँळ्ळ्या की तान्न ।
तिल्यागी मागतना उणँ ।
कस्ल्याक रँ घेंव्काज ॥२२॥

अमृता समुद्रारी आय्लों ।
तान्नेनँ हैराण जाल्लों ।
घोटु थाड घनँ आय्लों ।
कस्ल्याक तों हांग्थाई ॥२४॥

मगेल् मनांतूं आरशीलँ ।
आनी जँ जांक्का जाल्लेलँ ।
माग्गुन् घेंव्चयाक उदैलँ ।
आजि शुभनक्षत्र ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

जँ जँ जांक्का म्हुणू दिस्लँ ।
तँ तँ सर्वे पूर्ण जात्लँ ।
पूर्वपुण्याचँ मँळतलँ ।
फल मनोरथांक ॥२७॥

चेडूँ ज्या वँळारी कुस्कुस्ता ।
आव्सू ताक्का लागी घँत्ता ।
पदराआड घेवु पिवैता ।
दूद ती वात्सल्यानँ ॥२९॥

इहलोकांतूँ खंचँ कर्म ।
उचित नी अत्युत्तम ।
जँ कँल्यारी जाय्द परम ।
कल्याण परलोकांतूँ ॥३१॥

सांगतना हॉ बुध्दीयोगू ।
सांगका पळ्ळोँ ज्ञानमार्गू ।
साध्युन् घँत्लोँ हॉ प्रसंगू ।
अशिश आइल्वँळारी ॥३३॥

हयो दोन्नी योगपध्दती ।
मज्जांत्यावुंची आयल्याती ।
आजीकै चलत आस्सती ।
माक्षिधोर्नू लोकांतूँ ॥३५॥

धर्माचरण कर्ताँ कर्ताँ ।
साधक तांतूँ प्रवीण जात्ता ।
कालांतरानँ मोक्षाक पाव्ता ।
हॉचि कर्मयोगू जाण ॥३७॥

अेकि न्हंई पश्चिमेक ।
दुसरी वत्ता पूर्वदिशेक ।
दोनी दिस्ताती नद्रेक ।
सनुद्रांतुं त्याँ अभिन्नची ॥३९॥

देवेश्वर तूँ तूँचि महान ।
कल्याणाचँ परमनिधान ।
मज्जेरी तूँ आजि प्रसन्न ।
जाल्लां म्हुणु हँ जांव्हेंची ॥२८॥

तश्शी देवा माक्का जाल्यां ।
मनांतूँ जँ भोर्नू आयल्यां ।
सांग्यां म्हुणू दिस्सू लागल्यां ।
तुक्का आत्तं कृपानिधे ॥३०॥

पार्थागेल्या ह्या उत्रानँ ।
चकित जावू श्रीकृष्णानँ ।
म्हळ्ळं अजुनी जाण्णु घँनँ ।
तुंवँ मर्म हांतूलँ ॥३२॥

समजून घँनस्तना हेतू ।
काँप्लोँ मात्र नुस्तेंची तूँ ।
सम हाण्णू घँ लक्षांतूँ ।
दोन्नी हांवँ सांगल्याती ॥३४॥

नित्यानित्य समजून घेवू ।
नित्यस्वरूपाक जाण्णू ।
तांतूंची तद्रूप जावू ।
उर्चँ ताँ ज्ञानयोगू ॥३६॥

हँ दोनि विंगड दिस्ताती ।
कड्डेरि अेकरूप जात्ताती ।
कँल्लेलँ अथवा कोर्नु जँव्ताती ।
तांतूँ तृप्ती अेक्कीचि ॥३८॥

दोन्नी ह्या संप्रदायांची ।
फलप्राप्ती ती अेक्कीची ।
आपणाक जी योग्य जांव्ची ।
धोर्का ती ती उपासना ॥४०॥

कश्की पक्षी उब्बिल्लेशी ।
फलाक झोंबुन् घेंता तश्शी ।
मनुष्याक जाय्द वें तश्शी ।
साध्य फल झोंबूक ॥४९॥

हंग्ल्यारि थावू हळूहळू ।
चडुक लागिल्लतरी वेळू ।
ताँचि मार्गू धोर्नू अढळू ।
फल निश्चित मेळैता ॥४२॥

पक्षीमार्गानें वच्चून् ।
ज्ञानाचो आधारु घेवून् ।
सांख्ययोगी तत्काळ येवून् ।
पाव्ता मोक्षमार्गारी ॥४३॥

नित्य स्वधर्माचें आचरण ।
तदुचित कर्माचें अनुसरण ।
कर्ता कर्ता ताँ परिपूर्ण ।
कर्मयोगी जातलोची ॥४४॥

कर्म ताँ सुरूची कर्ना ।
कॅल्लेल्लतरी कर्त ऊर्ना ।
अस्लो हाँ निष्कर्मी जाय्दना ।
हँ निश्चित आण तूं ॥४५॥

वर्णाश्रमधर्मु सोण्णू ।
वेंता निष्कर्मी म्हणोवून् ।
जाय्द वें ताँ स्थितप्रज्ञू ।
पिशोपण न्हइ वें हँ ॥४६॥

पॅल्थडि जरी वच्चुन् पांक्का ।
अँक्ळाक न्हई दांटुन् वच्का ।
दोणीचोची आधार घेंक्का ।
जाय्दना साध्य तिज्विना ॥४७॥

जरी भूक भागौन् घेंक्का ।
पैलँ भोजन सिध्द कोर्का ।
कोर्नुइ अशी स्वस्थ बोस्का ।
म्हळ्ळ्यार सम जाय्द वें हँ ॥४८॥

पळें भूक किल्ली आस्ता ।
तिल्लें पुणी जेंक्का पडता ।
आप्यापची भूक भागता ।
ताव्वळि बोस्चें विहित ॥४९॥

त्यामितीं काँणाक पार्था ।
कर्मा पाशू नाक्का दिस्ता ।
तान्ने कर्तव्य सर्वथा ।
सोण्णये रँ कॅर्नाई ॥५०॥

मना आयलें ताव्वळि कॅल्लें ।
न्हइ जाल्यारी सोण्णू दिल्लें ।
अस्ल्यापैकी हँवै कस्लें ।
आस्स वें हँ सांग तूं ॥५१॥

व्यर्थ हँ अश्शी उल्लोचें ।
विचार कोर्नु कोर्का कोर्चें ।
कर्म सोण्णू हँ ना सुट्चें ।
संशयु ना हांतूं कांई ॥५२॥

प्रकृती जोवरेक् आस्ता ।
सर्व कांई ती चलैता ।
मांडैतां नी हांवें मॉडतां ।
अश्शी म्होण्चें अज्ञान ॥५३॥

कोर्चीं कर्म तीं सॉळ्ळ्यारी ।
स्वस्थ थॉडो वेळू तरी ।
बस्तीद वें धनुर्धारी ।
इंद्रियं हीं खंचीई ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

कान कांई आय्कशनाती ।
दोळ कस्लें पळैशनाती ।
सोडीद नांक स्ववृत्ती ।
अशशी जाय्द वें कॅर्ना ॥५५॥

पाय चलन वें विस्सल्य़ाती ।
पण्णें बंद स्वप्नसुषुप्ती ।
जन्ममरण चलत आस्सती ।
पळैत आस्स न्हवें तूं ॥५७॥

प्रकृतीचें तिन्नी गुण ।
घडैताती आचरण ।
हांवंची कर्ता कारण ।
अशशी म्होण्चें व्यर्थची ॥५९॥

पान पळें कश्की सुक्लें ।
वाव्यानें वैरी उब्बोलें ।
आकाशांतुंई भोंव्ढाय्लें ।
दिस्ता तेंची फ़िर्तना ॥६१॥

सांगाती ही जोवरेक ।
जाय्ना सोडूक कर्मांक ।
तरी हटानें इत्याक ।
सांडता म्हुणु म्होण्काज ॥६३॥

तागेलों तों त्यागु फ़स्ता ।
निग्रहाची जाणिव उर्ता ।
वैल्यानें निष्कर्मी दिस्ता ।
दैत्य कित्लें मनाचें ॥६५॥

ह्या संदर्भातूं सांगतां तुक्का ।
ध्यान दिव्णू तीं आय्कूंक ।
कर्मविमुक्ताक सोदका ।
खंच्या त्या लक्षणांनीं ॥६७॥

प्राणू काम वें राब्बैद ।
मन कल्पना सोडीद ।
की ती तान भूक नीव्द ।
सांग की रें तूं माक्का ॥५६॥

हैं सर्वे अशशी चल्वेंची ।
कस्लें सोडूक जाय्नाची ।
मूढानें म्होण्चें मात्रची ।
घॅल्लों कर्मसंन्यासू ॥५८॥

आम्मी रथारी चड्ताती ।
बशिश ल्कडेची आस्ताती ।
जाल्यारी भोव्णू यॅत्ताती ।
पराधीन भोवंडी ॥६०॥

प्रकृतीचों हों आधारू ।
कर्ता कर्मां आविष्कारू ।
नैष्कर्म्यागॅलों व्यापारू ।
चलैताती इंद्रियं ॥६२॥

इंद्रियांगेली प्रवृत्ती ।
निग्रहानें तड्वैताती ।
स्वधर्मूई तें सांडताती ।
जांव्यां म्हुणू निष्कर्मी ॥६४॥

फ़स्ताती जी फ़सैताती ।
विषयांतूंची तें लॉळताती ।
समज तूं ही वस्तुस्थिती ।
संशयु कस्लें धोर्नका ॥६६॥

निश्चल जें अंतःकरण ।
परमात्म्यांतूं तें तल्लीन ।
तरी बाह्य आचरण ।
तें रूढीनुसारची ॥६८॥

इंद्रियांक हुकुम सोंण्णा ।
विषयांचें भय्य धर्ना ।
स्वधर्माक विन्मुख जाय्ना ।
उचितची सर्वे अनुसरण ॥६९॥

कर्म करीत आस्तना ।
कर्मेंद्रियांक तड्वैना ।
पाळ येव्णू पतुन् वत्ना ।
जाग्यार थाव्णू हाला ॥७०॥

इच्छेनें तों व्याकुळ जाय्ना ।
मोहा चिक्लांतुई पण्णा ।
उद्का पशाई लाग्गना ।
कश्की पझ पत्राक ॥७१॥

व्यवहारांतूं सर्वा वारी ।
दिस्ता जरी आशिल्वारी ।
तरी जश्शी उद्काचेरी ।
सूर्यबिंब तेलूता ॥७२॥

ताक्का अशी पळैल्यारी ।
दिस्ता चारिचौगांवारी ।
निरीक्षण केलेल्यारी ।
कळणा महती तागेली ॥७३॥

आसक्तींत्थाव्णू सुल्लो ।
अस्लीं लक्षणं आशिल्लो ।
तांचि विमुक्ती पाव्विल्लो ।
अश्शी पार्था समज तूं ॥७४॥

योगी ताक्काची म्हणताती ।
पाव्ता तों विशेष कीर्ती ।
म्हुणू तूं सुभद्रापती ।
जा ताज्वारी हें सांग्तां ॥७५॥

लाई वळण मनाक ।
धरी दृढ तूं चित्ताक ।
अनुसरोती सत्कर्मांक ।
इंद्रियं तीं सुखानें ॥७६॥

देह हें आरसवरेक ।
कर्मविमुक्त जांव्याक ।
संभव जाय्ना सामान्यांक ।
निषिध्द कर्म सोड्काती ॥७७॥

आवश्यक नी विहित ।
करी कर्म समयोचित ।
तींवे फलापेक्षाविरहित ।
आस्काती रें धनंजया ॥७८॥

ह्या योगाचें आनी अेक ।
आय्क सांग्तां रें कौतूक ।
स्वयंसिध्द नी कर्मविमोचक ।
आस्स पळें हों तूं पार्था ॥७९॥

वर्णाश्रम पालन कोर्नु ।
चल्ता नित्यनेमू धोर्नु ।
खात्रीनें तों मोक्ष पाव्णू ।
धन्य जात्ता सर्वथा ॥८०॥

नित्ययज्ञु हांचि लॅक ।
सोण्णका तूं स्वधर्माक ।
रीगिना रें थंडं पापाक ।
आरे देवा आय्क तूं ॥८१॥

सांळ्यारी रें हों स्वधर्मु ।
जाय्द कौंतेया अधर्मु ।
ह्या संसाराचों दुर्दमु ।
तत्क्षण पाशू पडद ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

स्वधर्माचैँ अनुष्ठान ।
ताँचि अखंड यागयज्ञ ।
कर्तल्याक ना बंधन ।
कॅर्नाकड कस्लेंडं ॥८३॥

आत्तं ह्याचि विषयांतूं ।
सांग्तां कथा लक्ष दी तूं ।
ज्या वॅळारी ह्या विश्वांतूं ।
सृष्टि रचैली ब्रह्मानें ॥८५॥

केल्ली मन्त्रीं नत्तां विनंती ।
दॅवा आमगेलि कस्ली गती ।
सांग्तां तुम्मी भीजकाती ।
अश्शी ब्रह्मा म्हणालों ॥८७॥

तप व्रत धोर्का म्हुणु ना ।
देहाक् पीडा दिंक्का अश्शि ना ।
तीर्थयात्राइ कोर्का म्हुणु ना ।
वच्चुन् धूर क्षेत्रारी ॥८९॥

हँ कस्लेंडं कोर्का म्हुणु ना ।
दुस्त्रें दॅव भज्का म्हुणु ना ।
निजधर्मु हों आस्तना ।
सुलभ नी ससार ॥९१॥

स्वधर्माचों नित्ययज्ञू ।
होंचि अेकु आधार जाव्जू ।
आस्स, हाज्जें पालन कोर्नू ।
तुम्मी सर्व राब्बाती ॥९३॥

सर्व दॅवइ प्रसन्न जातलें ।
तुमोल् तुम्का तें पावतलें ।
जांक्का जाल्लेल्वरु दितलें ।
पूर्ण जातलें मनोरथ ॥९५॥

चुकैल्यारी नित्ययज्ञू ।
प्राणी जातलों कर्माधीनु ।
म्हुणु जातलों पराधीनु ।
ताँ ह्या मृत्युलोकांतूं ॥८४॥

प्राणी कॅल्लें रें निर्माण ।
तांग्तांगेलें धर्माचरण ।
नेम्सुन् दिछें तांकां गहन ।
म्हुणु तें तांकां कळणेची ॥८६॥

तुम्कां वर्णाश्रमधर्मु ।
नेम्सुन् दिला ताँचि नेमू ।
धर्त्यारी ताँ कल्पद्रमू ।
जातलों कालानुसार ॥८८॥

योगयागादि साधन ।
नी सापेक्ष आराधन ।
मंत्रतंत्र अनुष्ठान ।
कर्शी, तँवै कस्त्याक ॥९०॥

कश्की पत्नी पतिव्रत ।
पाळता ऊर्नु अेकनिष्ठ ।
जाव्जू निष्काम सतत ।
तश्शी धरा हँ व्रत ॥९२॥

निजधर्मु कामधेनू ।
घालिश्ना हों तुम्कां सोण्णू ।
तुम्मी मात्र हों विरसोर्नू ।
कॅर्नाइ वच्चूनाक्काती ॥९४॥

पूजा अन्य न स्वधर्मपालन ।
प्रसन्न जातलें सर्व देवगण ।
योगक्षेम सुनिश्चित अनुदिन ।
तुमोलों तें पळैतलें ॥९६॥

तुम्मी दॅवांक भज्ल्यारी ।
प्रसन्न जातलें तें तुम्चेरी ।
परस्परान्तूं सर्वतोपरी ।
प्रीती अशशी वाडतली ॥१७॥

तावळि अशशी हें घडतलें ।
कोर्का म्हळ्यार सिध्द जातलें ।
जांका जाल्लेलें मॅळतलें ।
तुम्गेल् मनाप्रमाणें ॥१८॥

तुम्मी म्हळ्ळेलें खरें जातलें ।
सांगिल्वारी तें चलतलें ।
ऋध्दीसिद्धी जांका कसलें ।
विचार्तल्यां त्यां तुम्कां ॥१९॥

कशकी येंता वसंतऋतू ।
रसरंगू त्या फुलांफळांतूं ।
लावण्याची लूट वनांतूं ।
प्राप्त तश्शि हें अश्वर्य ॥१००॥

सुदैव तें साकार जावू ।
सर्व सुखं सांगाती घेवू ।
तुम्कां तें सोडूनू काणू ।
फाटी धोर्नू येंतलेंची ॥१०१॥

सर्वई भोग मॅळतलें ।
तुम्मी सर्व तृप्त जातलें ।
स्वधर्माचें जरी जातलें ।
आचरण सदैव ॥१०२॥

अश्वर्य हें जां भांगद ।
जाल्यार इंद्रियं पोरसद ।
आनी विषयांतूं लाळद ।
जावू अशशी उन्मत्त ॥१०३॥

देवु जावू सुप्रसन्न ।
कर्ता भक्ताक संपन्न ।
जरी जायद विस्मरण ।
निजधर्मेश्वराचें ॥१०४॥

दीशना आहूती अग्नीक ।
भज्जशना जां देवतांक ।
वाडीशना जां ब्राह्मणाक ।
अैन भुक्के वॅळारी ॥१०५॥

गुरूक जां मानु दीशना ।
अतिथीक यां म्हणशना ।
ज्ञातीचें रीण फिँशना ।
कोर्नू तिक्का संतुष्ट ॥१०६॥

अश्वर्यानं जां उन्मत्त ।
कॅर्नाई जां विषयासक्त ।
स्वधर्मरीती रिवाज रहित ।
ऊर्नू अशशी जां चलता ॥१०७॥

मॅळ्ळलें ताल्यागी ऊर्ना ।
आशिशलेंई भोगू जायना ।
घोर कष्ट विधनं नाना ।
येल्लीं तागेल् वांद्याक ॥१०८॥

कशकी आयुष्य खर्चता ।
चैतन्य हां देह सोंडता ।
आनी लक्ष्मी भाग्र पडता ।
दुर्दैवी घरांत्यावू ॥१०९॥

दिवां निव्ल्यार काळोक जाता ।
तशशी सर्व सुखै सर्ता ।
धर्मू सोंळ्ळ्यार आधार सुटता ।
अशशी सर्व थरेन ॥११०॥

ज्ञानेश्वरी

स्वातंत्र्य मॅळद म्हुणू ।
आचार दिल्यारी सोण्णू ।
अपाय तुम्कांची म्हुणू ।
सांगलं तांकां ब्रह्मयानं ॥१११॥

सांगातीची पापं येत्लीं ।
ताक्का सुतू तीं घाल्तलीं ।
कश्की राति जाल्की येत्लीं ।
स्मशानांतूं पिशाच्चं ॥११३॥

अश्शी तागेली ही गती ।
सेण्णुइ सु ना ही गांटी ।
सोडोंच्याकै काँणामितीं ।
ताक्का जाय्ना कॅनाकै ॥११५॥

मास्ळी उद्काभाग्र पडता ।
कश्की तड्फडेन्नु मर्ता ।
तश्शी हों सॉळ्यारी जात्ता ।
विस्सोर्नये कॅनाकै ॥११७॥

विहितकर्म तों कर्ता कॅर्ना ।
हेतू कांई मनांतूं धर्ना ।
विनम्र अर्पण कर्ता स्वधना ।
ह्या सद्धर्माखात्तिर तों ॥११९॥

हीं तीं विहित कर्म जाण ।
हॅचि पळें तें पांच सुयज्ञ ।
त्या होमांतूं द्रव्य अर्पण ।
कोर्नु बाकी जँ उर्ता ॥१२१॥

प्रसादु म्हुणू घोत्तील्मितीं ।
पापाची ना कस्ली खंती ।
महारोगी भथ्यभीती ।
धर्ना अमृत मॅळतची ॥१२३॥

जॉ स्वधर्मु सॉड्तलों ।
चोरु हों हँ म्हणतलों ।
काळु जप्त कर्तलों ।
सर्वस्वची तागेलं ॥११२॥

त्रैलोक्यांत्लीं दैन्य दुःखं ।
नाना दोष नी पातकं ।
राब्जं स्थान ह्या सगळ्यांक ।
हॉचि जाल्लो पळ्या ॥११४॥

स्वधर्मु हों सोडू नज्ज ।
मन-इंद्रियं जिंक्काज ।
सदैव अश्शी चल्काज ।
बोधु भर्लीं बहयानं ॥११६॥

सद्धर्माचें अनुदिन पालन ।
कोर्का तुम्मी अर्पुनु तनमन ।
आय्कयाति हँ पुनःसर्वजण ।
नॅन्नवानं सांगतां हँ ॥११८॥

गुरू गोत्र नी अग्निपूजन ।
समयोचितई ब्राह्मणवंदन ।
त्या त्या वॅळारी संस्मरण ।
कर्त ऊर्ता श्रद्धेनं ॥१२०॥

कुटुंबाक सांगाति घेन्नु ।
घरांतुल्यांकै तँ वांटून्नु ।
सेवन कर्ता संतोष पाव्नु ।
पापविनाशी तों भोगू ॥१२२॥

आत्मज्ञाक भ्रांतीबाधा ।
कश्की जाय्ना थोडीसुदां ।
उर्लेलं भक्षण कोर्नु सुदां ।
दोषु लाग्गना भोगाक ॥१२४॥

स्वधर्मानें संपादित ।
स्वधर्मातूं समर्पित ।
कोनू उर्ता तँची फक्त ।
भोगी समाधानानें ॥१२५॥

कर्मारंभु सृष्टींतूलां ।
अशी श्रीकृष्णानें सांगलां ।
आनी मुखारी म्हणालां ।
हॉची मार्गू धोर्काज ॥१२६॥

आपण म्हळळ्यारी शरीर ।
भोगांतूंची सर्व सार ।
ह्या विना दुस्त्रं विचार ।
मनांतूडं जां हाण्णा ॥१२७॥

स्वकर्म हँ हॉची यज्ञ ।
विस्सोर्चे हँ पिशोपण ।
वाडौनू तँ हांवंपण ।
विषयाधीन जां जात्ता ॥१२८॥

जिब्बेक जँ बरँ लागता ।
तँ पक्वान्न जां करैता ।
आनी तँ जां सेवन कर्ता ।
तांची पापी लेक्काज ॥१२९॥

जँ जँ कॅल्यां संपादन ।
परमात्म्याक समर्पण ।
कोर्का, धोर्नू अनुष्ठान ।
निजधर्मयज्ञाचँ ॥१३०॥

हँ तां कोर्चे सोण्णु दिता ।
पिश्यावारी चलत आस्ता ।
आपणा खातीरची म्हणता ।
करौंकाती मिष्टान्नं ॥१३१॥

परमात्मा संतुष्ट जात्ता ।
ज्या यज्ञानें फल पाव्ता ।
तां यज्ञू जँ सिध्द कर्ता ।
तँ अन्न ना सामान्य ॥१३२॥

न्हई रँ हँ साधारण ।
ब्रह्मस्वरूप हँ जाण ।
जीवनाचँ अधिष्ठान ।
जगांतुल्या प्राण्यांक ॥१३३॥

अर्जुना ह्या अन्नामितीं ।
सर्वे प्राणी उब्जताती ।
निर्माण जात्ता पाव्सांमितीं ।
हँचि अन्न सर्वत्र ॥१३४॥

यज्ञामितीं पाव्सु पड्ता ।
कर्मानेची यज्ञु घड्ता ।
आनी कर्म सुरू जात्ता ।
वेदांत्थाव्णू धनंजया ॥१३५॥

त्या वेदांक परात्परू ।
परमात्मा तां जगदीश्वरू ।
जाव्णू आस्स मूलाधारू ।
ब्रह्माधीन सर्वे हँ ॥१३६॥

यज्ञू कर्माचौ अवतारू ।
तांतू श्रुती निरंतरू ।
कोनू वासू ती आधारू ।
जात्ता ती ह्या यज्ञाक ॥१३७॥

अशी आदिकालाधोर्नू ।
परंपरा ही आयल्या चल्लू ।
संक्षेपानें स्वधर्मयज्ञू ।
सांगलां तुक्का तां आत्तं ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

मूलतः हों उचित जानू ।
आस्स पार्था स्वधर्मयज्ञू ।
तरि जाँ पालन कर्ना कोणू ।
ताँ तूं समज उन्मत्तू ॥१३९॥

काळ वेळ ना नी मॉड यॅत्ता ।
पण्णा पाव्सू तशी वत्ता ।
तशीची ताँ चल्ल उर्ता ।
सार्थक जायना जन्माचें ॥१४१॥

स्वधर्मू हों सोडू नज्ज ।
होंचि ओकू रें पाळकाज ।
देवु म्हुणू ताँ भज्काज ।
आय्क तूं हँ धनुर्धरा ॥१४३॥

जानू साकार देहांतूं ।
कर्मा बॅजारू मनांतूं ।
धर्ता जाँ ताँ वें बुद्वंतू ।
छँ छँ ताँची गांवढळू ॥१४५॥

आत्मबोधानें जाँ तृप्त ।
ताँची जात्ता रें कृतार्थ ।
पाश वत्ताती सु त ।
आप्याप त्या कर्माचें ॥१४७॥

आप्पण कोणु म्हुणू कळणा ।
ताव्वळ थाड सोडू जायना ।
स्वधर्मू हीची साधना ।
व्रतावारी पाळकाज ॥१४९॥

कर्तव्य नॅमानें कर्ता ।
फ़लाशा जाँ सोण्णू दिता ।
ताँची मोक्षपद पाव्ता ।
पार्था ह्याचि जन्मांतूं ॥१५१॥

भुंइंक ताँ भारू जात्ता ।
पापां वज्जँ मात्तार व्हांव्ता ।
दिवसराती मॅर्वत् पड्ता ।
विषयेंद्रियां सांगाती ॥१४०॥

बोकडे स्तन गळ्यालाग्यें ।
नाती कांई उपयोगाचें ।
जाँ पालन स्वधर्माचें ।
कर्ना ताँवै व्यर्थची ॥१४२॥

देह धोर्नू रें आयल्याती ।
कर्तव्यकर्मां सांगाती ।
तरी सद्धर्माची रीती ।
सांग सोड्का इत्याक ॥१४४॥

देहधर्मू चलत आस्ता ।
स्वकर्मे ताँ कर्त उर्ता ।
मात्र स्वरूपांतूं रमता ।
म्हुणू कर्ममुक्त ताँ ॥१४६॥

जायनापुडें भुक्के शांती ।
ऊर्ना की खांव्ची आसक्ती ।
तश्शी ही आत्मसंतृप्ती ।
कर्मा पिश्रें जिरैता ॥१४८॥

म्हुणू निष्कामबुध्दीनें ।
आनी स्वधर्माप्रमाणें ।
स्वकर्म नित्यनॅमानें ।
कर्त उर्का धनुर्धरा ॥१५०॥

जनकरायुनी इतर थोरजन ।
कोर्नु स्वकर्तव्याचें पालन ।
सर्वे पाव्लें तें पद पावन ।
पळ जीवन्मुक्तीचें ॥१५२॥

म्हुणु पार्था हँ व्रत निष्ठेनँ ।
करी तूं नी अँक्क अर्थानँ ।
जाल्लँ पळँ सर्वार्थानँ ।
हितकारक तँ सर्वांक ॥१५३॥

कृतार्थ तूं जाल्लेल्लतरी ।
मोक्षपदा पाव्विल्लतरी ।
लोकहिता खात्तिरतरी ।
कर्म कर्त उर्काज ॥१५५॥

जरी चलश्ना तूं अश्शी ।
मूढाक हँ कळ्ळचँ कश्शी ।
खंचे वा'न् वच्चँ कश्शी ।
सांग तूं माक्का पार्था ॥१५७॥

अश्शी आस्चँ स्वाभाविक ।
म्हुणू संतांनीं लौकिक ।
सोडू नज्ज व्यवहाराक ।
चुकुन् सुद्धां कॅर्नाई ॥१५९॥

मज्जेर कस्लँ संकट आयल्यां ।
माक्का कस्लँ जांक्का जाल्यां ।
म्हुणू हांवँ व्रत धर्ल्यां ।
अश्शी जरी तूं लेक्शी ॥१६१॥

पुनरुज्जीवन गुरुपुत्राक ।
दिल्लँ, जाण्ता पराक्रमाक ।
तरि अनुसर्ता निजधर्माक्त ।
नोळीतची आजीकै ॥१६३॥

जाव्णू प्राण्यांक आधारू ।
तांगेल् बरेपणाभारू ।
घँतां आनी स्वैराचारू ।
ताँ जायनाशी पळैतां ॥१६५॥

स्वतचल्णू दाकैल्यारी ।
लोकै यँल्लँ सन्मार्गारी ।
अपाय जांन्वो आडवा'री ।
चुक्ता तांगेल् त्यान्मितीं ॥१५४॥

मार्गार वत्ता मुखार येंक्का ।
कुड्यागेलाँ हातू धर्का ।
तश्शी मूढाक दाकोँका ।
आचरणानँ स्वधर्मू ॥१५६॥

म्हाल्गडँ जश्शी चल्ताती ।
तीची जात्ता धर्मारीती ।
आनी तश्शीची चल्तातीं ।
अज्ञ सामान्य जन ॥१५८॥

धूर वच्चँ ना कारण ।
प्रत्यक्ष उदाहरण ।
मगेलँ हँ आचरण ।
दिस्त आस्स लौकिक ॥१६०॥

तरी सांग परिपूर्ण ।
जगांतू ह्या दुस्त्राँ कोणू ।
ना हँ सामथ्ये तूं जाण्णू ।
आस्स न्हवँ मगेलँ ॥१६२॥

स्वकर्म हँ कर्ता अश्शी ।
फलाकांधी कर्ता जश्शी ।
उद्देश हाज्जाँ कस्लो म्हुण्शी ।
ताँवै सांगतां आय्क रँ ॥१६४॥

पाव्णू पूर्ण समाधान ।
स्वानुभवांतू तल्लीन ।
जाव्णू बस्ल्यारी रँ कोण ।
तांगेल उद्धार कर्तलो ॥१६६॥

ज्ञानेश्वरी

तांत्रीं कौणालागगी वच्चं ।
कश्शी चल्का कश्शी कळ्चं ।
सर्वे लोक जीवनाचें ।
नीतीनंम सुट्तलें ॥१६७॥

कस्ली इच्छा नातिल्तरी ।
फलापेक्षा आशिल्वारी ।
उमेदीनं स्वकर्मारी ।
लक्ष दिंक्का विशेष ॥१६९॥

स्वकर्तव्य तँची कोर्का ।
मार्गू विश्वाकै दाकोंका ।
असामान्यू तूं जान्क्का ।
कॅर्नाइ चारिचौगांतूं ॥१७१॥

कर्तव्य कस्लें तँ कळणा ।
अस्ल्यालागगी उल्लैतना ।
अशी सुद्दां विहित ना ।
नैष्कर्म्य हँ सुच्चोंव्चें ॥१७३॥

समाजाच्या व्यवस्थेक ।
कर्म आस्स आवश्यक ।
म्हुणू बंधनकारक ।
जायना हँ अस्लें कर्म ॥१७५॥

दुस्त्र्यालें वज्जें मात्तारी ।
घेव्णू कौणोई फिल्यारी ।
मान सांग धर्लेल्वारी ।
जायना वँ ती तागेली ॥१७७॥

आप्पणची देह म्हणता ।
देहाहंकारू जौ धर्ता ।
ताक्का गूढ हौ सर्वथा ।
सांगू नज्ज परमार्थू ॥१७९॥

सर्वन्तू नी जौ समर्थू ।
आस्स कोणू ह्या जगांतूं ।
तान्न कर्माचौ सांगातू ।
सोडू नज्ज कॅर्नाकै ॥१६८॥

रीती आनी न्यायनीती ।
मुखारथाई ह्यौ चल्काती ।
लोकव्यवस्था हात्रितीं ।
राक्कुन् घेंव्चाक् जातीद ॥१७०॥

दूद चिंन्व्याकची जायना ।
तँ चेडूँ पक्वान्नं नाना ।
कश्शी सुभद्रारमणा ।
खाय्द सांग तूं माक्का ॥१७२॥

सिद्ध जाल्लेल्तरी स्वता ।
पाळवत्र आचारसंहिता ।
दीव्णू उमेदी तत्त्वता ।
कोस्क् लांक्का सत्कर्म ॥१७४॥

नरनारी भावु सोड्ता ।
नटु रायु राणी जात्ता ।
लोकांकै तौ तशी दिस्ता ।
पळें त्या वॅसावारी ॥१७६॥

सर्व प्रकृती करैता ।
बरँ वायट जायत आस्ता ।
तँ हांवेंची कॅल्लें म्हणता ।
अविवेकी तौ मूर्खू ॥१७८॥

पूरां हँ इल्लेंची आत्तं ।
सांग्तां तुक्का तुगेलें हित ।
कोनू तुंवें अेकचित्त ।
आय्कूँकाज अर्जुना ॥१८०॥

देहभावु नात्तिल्मितीं ।
धोर्का पण्णा भय्य भीती ।
पण्णा प्रारब्धाक गांटी ।
जाणत्यागेल्या कर्मची ॥१८१॥

गुणांन्मितीं जाय्त आस्ता ।
म्हुणु देहभावु सांडता ।
जँ जात्ता तँ तॉ पळैता ।
साक्षी जाव्नु कर्माक ॥१८२॥

तान्ने अश्शी आशिल्लिमीं ।
कर्म ताक्का बांदिनाती ।
लोक व्यवहारु कर्ताती ।
सूर्य मात्र अलिप्त ॥१८३॥

बुड्डून् आस्ता प्रकृतींतूं ।
आनी घुंत्ता त्रिगुणांतूं ।
तांची पळें बंधनांतूं ।
पड्ता कॅल्लेल् कर्माच्या ॥१८४॥

गुणांनुसार चलताती ।
इंद्रियं कर्म कर्ताती ।
जाल्लीं म्हणता जाँ मन्मितीं ।
तींचि ताक्का बांदताती ॥१८५॥

सधर्माचें आचरण ।
करी माक्काची अर्पण ।
दव्वोर्नू घें तरी मन ।
स्थिर निजरूपांतूं ॥१८६॥

कर्म हँ हांवंची कर्ता ।
मज्मितीं हँ कोरू जात्ता ।
अभिमानु हॉ सर्वथा ।
हाण्णक्का तूं मनांतूं ॥१८७॥

देहाहंकारु धोर्नक्का ।
कामासक्त तूं जाव्णक्का ।
घेंव्चे वॅळारीची घेंव्का ।
उपभोगु विहित ॥१८८॥

धरी धनुष्य हात्तांतूं ।
चण्णू बैस तूं रथांतूं ।
वीरवृत्तीक चितांतूं ।
स्थान दी जा निश्चिंत ॥१८९॥

जगांतूं कीर्ती पस्त्रई ।
स्वधर्माकई वाड्डई ।
भुंइंवेलाँ तूं देवई ।
भारू दुराचाराचॉ ॥१९०॥

शंका कस्ली तूं धोर्नक्का ।
कस्लँ मनांतूं हाण्णक्का ।
ओक्कूची निर्धारु कोर्का ।
आत्तं तुंवँ युध्दाचॉ ॥१९१॥

सर्वमान्य हॉ विचारु ।
आदरानें तूं स्वीकारु ।
कोर्नू श्रध्देनँ आचारु ।
पाळ्काज हॉ धनुर्धरा ॥१९२॥

तीं तीं सर्वे कर्म कोर्नू ।
सुट्शी तूं त्या कर्मात्थाव्नु ।
म्हुणू तूं हँ जाण्णू घेव्नु ।
कर्तव्य तँ कोर्काज ॥१९३॥

देह भावांतूंची ऊर्नू ।
इंद्रियांक भो मोग्गाव्नु ।
चल्ला जाँ अमान्य कोर्नू ।
मगेलाँ हॉ विचारु ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

हांतूं विशेष कांई ना ।
आनी कांई अर्थूची ना ।
म्हुणू हँ मान्य करीस्ना ।
अश्ली घाल्ता जॉ वावू ॥१९५॥

दिल्यार् म । हात्तांत रत्न ।
कस्लँ जाय्द प्रयोजन ।
जन्मांधाक समाधान ।
जाय्द सूर्यू उदेन्नु ॥१९७॥

पळैना जॉ परमार्थू ।
ताल्यागी रँ उल्लोंच्यांतूं ।
कॅर्ना कस्ल्या विषयांतूं ।
कांई अर्थू आस्सना ॥१९९॥

पतंग पो णेळणू घेंता ।
दिव्याक नी थंई मर्ता ।
विषय हँ तश्ली भांग्तां भांग्तां ।
जात्ता आत्मनाशूची ॥२०१॥

सर्पासांगाती खेळ्येद ।
की वागाव - राब्येद ।
कश्ली जिरौन्नु घेव्येद ।
सांग तँ हालाहाल ॥२०३॥

पराधीन हँ शरीर ।
तरी पार्था इत्खातीर ।
मोगांचँ नाना प्रकार ।
मेळोंव्काती सांग तूं ॥२०५॥

जन्मा येन्नु कष्ट काण्णू ।
जांक्का जाल्लेलँ मेळोन्नु ।
जाल्यारी स्वधर्मु सोण्णू ।
देह मात्र पोस्का वँ ॥२०७॥

मोहा मद्य मात्या चळ्ळ्यां ।
विषयांचँ विषरिज्ल्यां ।
अज्ञाना चिक्लांतूं बुड्ल्या ।
सम्ज बुध्दी तागेली ॥१९६॥

चांदण्याचँ त्या कौतूक ।
आस्स वँ सांग काय्ळ्याक ।
तश्ली अस्ल्या ह्या मूर्खाक ।
विवेकू हॉ रुच्चशना ॥१९८॥

उत्राक तॉ मानु दीशना ।
निंदा कोर्चेई सोडिशना ।
कशकी पळँ सहन जाय्ना ।
पतंगाक उज्जवाडू ॥२००॥

म्हुणू बुध्दी आश्लील्यानँ ।
अश्ली सुद्दां कौतुकानँ ।
सड्ळू सोण्णये मॉगगानँ ।
इंद्रियांक कॅर्नाई ॥२०२॥

चुक्कुन् जरी उज्जॉ लागता ।
तॉची हात्ताभाग्र वत्ता ।
म्हुणू मोगु सोड्का पड्ता ।
इंद्रियांचॉ अँक्ळाक ॥२०४॥

मस्त इल्लँ कष्ट काण्णू ।
सर्वसंपन्नई जावू ।
देह राक्कुन् घेंव्का म्हुणू ।
राति दीस शिण्ताती ॥२०६॥

देह हॉ पंचभूतांचॉ ।
आखेरीक तांतूं मेळ्चॉ ।
आजिथाई घेतिल्याचॉ ।
शीणु व्यर्थ गॅल्लॉ म ॥२०८॥

म्हुणू देहा परगुणाई ।
पळें भोयि कंत बाई ।
उड्चें तांतूं बरें न्हई ।
लक्ष हांतूं घाल्नक्का ॥२०९॥

सांगाताचें ढांग कर्ता ।
सभ्यतेचें सांग धर्ता ।
गांवुं सांडवरेक् कर्ता ।
चोरु कश्की नाटक ॥२११॥

इंद्रियांक भोचि तान ।
कासावीस कर्ता प्राण ।
पोळोन् गळू कश्की मीन ।
फस्ता भक्ष्य लेक्कूनू ॥२१३॥

धर्त्यारी ही विषयलालसा ।
जात्ता अश्शी घोर दुर्दशा ।
लास्ता मागिरि क्रोध-निराशा ।
त्याचि सुखाच्या आशोक ॥२१५॥

हांगा पळें हीचि गती ।
म्हुणू दांगै हें सोड्काती ।
भय्य आस्ल्यार तें सांगाती ।
कामक्रोध कौतैया ॥२१७॥

थाडें कष्ट पळ्ळेल्तरी ।
स्वधर्माचो नेमु धरी ।
तांचि तुंवें अनुसर्त्यारी ।
जात्लें तुगेलें कल्याण ॥२१९॥

बरें भोजन शूद्रागेरी ।
मॅळता म्हुणू जाल्लेल्तरी ।
ब्राह्मणानें त्या वॅळारी ।
दुर्बळ जानु वच्चेद् वॅ ॥२२१॥

अँक्कथानें व्हड दिस्ता ।
इंद्रियांक सुख मॅळता ।
जीवाकै संतोषु जात्ता ।
जाल्यार हँवै तूं आय्क ॥२१०॥

विष जीब गोडि कर्ता ।
मागिर तँची जीवु घँत्ता ।
म्हुणू पोळोंकाचि पड्ता ।
अँक्ळाकची परिणामू ॥२१२॥

वैरि आमिष आशिल्मितीं ।
भित्तर गळू धांपिल्मितीं ।
घड्ता विपरीत गती ।
भक्ष्य जात्ता भक्षकू ॥२१४॥

मृगाक मार्का म्हुणू पारधी ।
कश्शि भुलैता तागेली बुध्दी ।
धोर्चे जाग्यार यॉशी युक्ती ।
कोनू धर्ता ततुक्षण ॥२१६॥

थारों तूं हांका दीनक्का ।
उगडास थाई तूं कोर्नक्का ।
बानु वच्चूक सोण्णक्का ।
स्वधर्माचो चिगूरू ॥२१८॥

दुस्त्रों बरों दिश्लील्तरी ।
स्वधर्मूची खरोखरी ।
श्रेयस्कर हँची धरी ।
पार्था ऐक लक्षांतूं ॥२२०॥

कोरुक् नज्ज तँ कोर्का वॅ ।
घेंव्याक् नज्ज तँ घेंव्का वॅ ।
मॅळ्ळ्यार् मॅळो म्हुणु म्होण्का वॅ ।
जांक्का म्हुणू दिश्लीलें ॥२२२॥

ज्ञानेश्वरी

दुस्त्र्यागेलँ रावळार ।
पोळोनूची तित्ल्खातीर ।
आपणँ राब्बँ तणा घर ।
पाडोंका म्हुणु आस्स् वँ ॥२२३॥

स्वधर्माचँ आचरण ।
आशिल्लतरी भो कठीण ।
तँची सुखाचँ निधान ।
तीचि पार्था सद्गती ॥२२५॥

अश्शी आस्सूनूई जरी ।
हटं धोर्नू तँ घँल्ल्यारी ।
कस्लॉ जाय्द धनुर्धारी ।
सांग हाज्जॉ परिणामू ॥२२७॥

स्वधर्माचँ अनुष्ठान ।
कर्ता कर्ता आय्लँ मरण ।
जात्लँ रँ इहपरकल्याण ।
दिस्ता हँची सुस्पष्ट ॥२२९॥

दँवा तुंवँ जँ जँ सांगलँ ।
हांवँ सर्वे तँ आय्कलँ ।
ताव्वळी जँ मनांत आय्लँ ।
तँ हँ अेक निम्गितां ॥२३१॥

आस्सूनूई तॉ सर्वज्ञ ।
सारासारविचार तज्ञ ।
परधर्माचँ सुदुराचरण ।
सांग कर्ता इत्याक ॥२३३॥

धर्म सोण्णू दुस्त्रँ धर्ता ।
थंडँ तॉ अतृप्त उर्ता ।
वन सोण्णू राब्बू यँत्ता ।
नुस्तँ चारि चौगांतू ॥२३५॥

गोम्टी म्हुणू नातिल्लतरी ।
आपणागेली बायल बरी ।
तीचि आस्ता सहचरी ।
धर्म-अर्थ-कामांतू ॥२२४॥

दूद आनी साक्रे रूची ।
सर्वांगेल्या भो प्रीतीची ।
जाल्यार् पथ्याक् जायना तीची ।
दंतां पीडा आस्ल्यारी ॥२२६॥

अँक्ळ्यागेलँ जँ उचित ।
दुस्त्र्याक् जाय्द अनुचित ।
म्हुणू आपणागेलँ हित ।
तान्तात्रँची पोळोंक्का ॥२२८॥

अश्शी सर्वदेवेश्वरू ।
म्हणालॉ तॉ शारंगधरू ।
ताव्वळी तॉ धनुर्धरू ।
म्हणता आय्क रँ दँवा ॥२३०॥

दँवा अश्शी कश्शी घड्ता ।
बुदवंतूई भ्रमांत पड्ता ।
कश्शी तरी चल लागता ।
अश्शी जांव्यँ इत्मितीं ॥२३२॥

कु कि दिस्सना म्हुणू ।
वेंचुक् जायना कुंडां-कणू ।
जाल्यार् इत्या गडबडेनू ।
वत्ता दृष्टी आशिलोइ ॥२३४॥

पापा भय्य धोर्नू आस्ता ।
जांव्यँ पाप चुक्कोन्नु घँत्ता ।
तरी तॉ तांतूंची पड्ता ।
लकैल्वारी काँणकी ॥२३६॥

जीवाक जँ नाकशँ दिस्ता ।
तँची तागेल गळों धर्ता ।
चुक्कोन्नु घेतिल्लरी यँत्ता ।
धोर्नु फाटी तागेली ॥२३७॥

ही अेकी बळजबी दिस्ता ।
काँणामितीं जाय्त आस्ता ।
सांग माक्का दीनानाथा ।
अश्शी म्हणता धनंजयू ॥२३८॥

जो कोणू हृदयांतूं रस्ता ।
निष्कामीई जाई म्हणता ।
पुरुषोत्तमु तों म्हणता पार्था ।
आय्क हांव जँ सांग्तां तँ ॥२३९॥

कामक्रोध हँ दोंगजण ।
ह्या सर्वाकै तँ कारण ।
तँ हँ साक्षात् यम जाण ।
दयामाया हांकां ना ॥२४०॥

ज्ञानधनारी बरिशल् नाग ।
विषयढरींल्ले क्रूर वाग ।
भक्तीपथाचेरी दोंग ।
नोळीतची लुटताती ॥२४१॥

देहाहंतेंल्ले पाषाण ।
इंद्रियं हीं बंदीस्थानं ।
भूलिघाल्चीं कारस्थानं ।
कर्ताती हँ जगांतूं ॥२४२॥

मनांतल्ले हँ रजोगुण ।
असुरत्वाचें मूलस्थान ।
अज्ञानांतूं समाधान ।
आस्स म्हुणु हँ लॅक्ताती ॥२४३॥

तांगेल्या ह्या रजोगुणारी ।
तमोगुणाचों मोगू भारी ।
साँड्ता अर्ध्य सर्वस्वारी ।
दीन्नु मोह-प्रमादू ॥२४४॥

यमागेल्या दरबारांतूं ।
हँचि पैलें सन्मानांतूं ।
आयुष्याचें हँचि शत्रू ।
जाव्नु आशिल्लिमीतींची ॥२४५॥

हांगेल् भूक होडि आस्ता ।
विश्वा घासु नप्राँ जात्ता ।
व्यवहारू हाँ ती पळैला ।
अमर्याद जी इच्छा ॥२४६॥

अशी बांदिल्लरी मुष्टी ।
चौदाई भुवनं धर्ताती ।
सानी भैणी ही जी भ्रांती ।
तिगेल्या जीवाभावाची ॥२४७॥

आटकुळ्या रांदपा खेळु खँळता ।
त्रैलोक्याकै सहज गिळता ।
तिगेल् सँवा तृष्णा कर्ता ।
घेव्नु तिगेल् आधारू ॥२४८॥

मोह हांकां मानु दिता ।
नी जगाक जाँ नांचैता ।
त्या अहंकारालाँ आस्ता ।
व्यवहारू हांतल्यागी ॥२४९॥

सत्या आंतं भाग्र काळळीं ।
आमासाची पेंडी भर्ली ।
नी दंभाक पद्वी दिल्ली ।
रूढीची ह्या जगांतूं ॥२५०॥

ज्ञानेश्वरी

पतिव्रता शांती लुटली ।
म्हारमायेक श्रृंगाली ।
तिज्कड्त्थाव्नु भ्रष्ट करैली ।
साधुसंतमंडळी ॥२५१॥

संतोषाचें रान खांडलें ।
धैर्या किल्लें पाडोन् घाल्लें ।
आनंदवन निक्ळायलें ।
हांत्रीं मूळासमेत ॥२५३॥

देहासांगाती हें आयलें ।
अेकजीव जाव्नु बस्लें ।
हांकां सोहुन् काडचें पळें ।
कष्ट ब्रह्मादिकांक ॥२५५॥

उद्का विना बुडुंताती ।
उज्जाविना हें लास्ताती ।
उल्लैनस्तना धर्ताती ।
अकस्मात प्राण्याक ॥२५७॥

चिक्ला विना रोंवैताती ।
पाशाविना शिकेंताती ।
भित्तर्लभित्तरी सांगाती ।
आस्ताती हें कळणाची ॥२५९॥

प्रकाशू सूर्यासांगाती ।
धुव्वरू उज्जासांगाती ।
धूळीकणई धांपताती ।
प्रतिबिंब कानें तलें ॥२६१॥

स्वभावता ज्ञान शुध्द ।
उपसर्गानें जाल्यां बध्दू ।
जाव्नु बस्ल्यां कष्टसाथ्य ।
साधकांक त्यान्मितीं ॥२६३॥

हांलीं विवेकू धांंडाय्लां ।
वैराग्याक सोल्सुन् काळ्ळां ।
गळ्ळां अड्चुन् जीवु घेंत्लां ।
इंद्रियसंयमनाचो ॥२५२॥

बोधा बागे वाट लायली ।
सुखा भास पुस्सुन् काळ्ळी ।
तापत्रया कंडं घाल्लीं ।
हांत्रीं अंतःकरणांतूं ॥२५४॥

चैतन्यालागगी आस्ताती ।
ज्ञाना सांगातू सोंण्णाती ।
प्रळ्याकै हें भीनाती ।
कित्ळां पळें प्रभावू ॥२५६॥

शस्त्र नास्तना मार्ताती ।
दोर्ये विना हें बांदताती ।
ज्ञान्याकै सताय्सूयताती ।
पंत्रसुव्नु घेव्नु हें ॥२५८॥

चंदनाक सर्पा सुतू ।
गर्भू आस्ता वारेव ।
काँणामितीं सांग के ।
जाय्द हों सोडोंव्याकै ॥२६०॥

तुस्वाविना बीज जाल्यां ।
सांग काँणें हें पळैल्यां ।
केवळ ज्ञान वें दिस्ल्यां ।
शुध्द स्वरूपांतूंची ॥२६२॥

हांकां अँक्ळाकची जिंक्का ।
मागिर ज्ञान तँ मेळोंक्का ।
जाल्यार् हांकां जिंकुन् घेंक्का ।
म्हळ्ळ्यार् जाय्ना सट्णें तँ ॥२६४॥

जिंकचें प्रयत्न कॅल्यारी ।
हांकां पड्ताती पथ्यारी ।
लाकडं उज्जांतूं घाल्यारी ।
कश्की जात्ता तों होडू ॥२६५॥

जॅ जॅ उपाय कर्ताती ।
तॅ तॅ हांकाची पाव्ताती ।
म्हुणू हॅचि रॅ जिंकताती ।
हठयोग्यांकै पार्था ॥२६६॥

कठीण ह्या समस्येक ।
आस्स रॅ उपायू अेक ।
प्रत्यक्षांतूं तों हाडूक ।
जात्जाल्यारी पळें तूं ॥२६७॥

इंद्रियं प्रधान जाण ।
हीं हांगेलें मर्मस्थान ।
हींची कर्माक कारण ।
हांचेर् दडपण दव्वरी ॥२६८॥

अॅकडें स्थिर जात्लें मन ।
बुध्दीचेंई प्रबोधन ।
हांतूं खंई सुदां स्थान ।
मॅळश्ना ह्या पाप्यांक ॥२६९॥

चित्त स्वस्थ जाल्लें जरी ।
सुट्ळां तूं ही खात्री धरी ।
कश्की सूर्यू ना जाल्यारी ।
मृगजळ दिस्सना ॥२७०॥

कामक्रोधाचों विनाशू ।
ब्रह्मानंदातूं प्रवेशू ।
मॅळता आप्णाक संतोषू ।
आप्णांतूंची ताव्वळी ॥२७१॥

गुरुशिष्य सुसंवादू ।
जीवाशिवाचों संबंधू ।
अखंड अद्वैतानंदू ।
तद्रूपता तांतूंची ॥२७२॥

अश्शी देवांगेलों देवू ।
सर्व सिध्दांगेलों रावू ।
देवी श्रीलक्ष्मीलॉ घोवू ।
म्हणालों हॅ आय्क तूं ॥२७३॥

सांग्तलॉ पूर्वीली काणी ।
अर्जुनाक शारंगपाणी ।
प्रश्नु कर्तलॉ तों आनी ।
आय्क मुखारी राया ॥२७४॥

काण्येचें उचितपण ।
रसपूर्ण विवेचन ।
आय्कयाती श्रोतेजन ।
सुखानंदू भांग्गाती ॥२७५॥

उल्हासानें आय्कयाती ।
आनी संतोषु पावाती ।
ज्ञानदेवु ही विनंती ।
कर्ता तुम्का सर्वांक ॥२७६॥

॥ ज्ञानदेवु सांग्ता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
तिस्त्रों अध्यायु बोरोन् जात्ता । कर्मयोगाचों ॥

चौथो अध्याय

धन्य कान मन प्रसन्न ।
गीतेचें हें तत्त्वज्ञान ।
प्रगट जाल्लें गुप्तधन ।
साकार जाल्लें सौप्पन ॥१॥

आलापू जॉ पंचम सुस्वरु ।
ताक्का येँक्का पर्मळु सुमधुरु ।
स्वादुइ मेळ्ळा तांतूं रुचिकरु ।
अश्शी निरुपण परिपूर्ण ॥३॥

सर्वेद्रिय अँकडें हाण्णू ।
कान्नांतूं स्वस्थ बसोव्णू ।
सुसंवादु हॉ आय्कूनू ।
सौख्य हाज्जें भाँगगाती ॥५॥

पार्थू दैवीगुणसंपन्नू ।
म्हुणू उल्लैलॉ श्रीकृष्णू ।
ताल्यागी प्रसन्न जाव्णू ।
संजयु म्हणता रायाक ॥७॥

लक्ष्मी लाग्गी आस्सुन् सुदां ।
मँळणें तिक्का प्रेमसुधा ।
जाल्यार् तागेल् प्रेमानंदा ।
अर्जुनु जाल्लॉ सत्पात्र ॥९॥

जगदीश्वरालें प्रेम ।
अर्जुनाक अनुपम ।
मँळ्ळें तान्नं सर्वोत्तम ।
पुण्य कश्शी कँल्लें वा ॥११॥

मूळांतूं हॉ विषयु विवेकू ।
आनि तॉ सांग्ता जगन्तायकू ।
आय्कतलॉई श्रेष्ठ सेवकू ।
जॉ तॉ हॉची धनुर्धरू ॥२॥

की गंगामृताची धार ।
फळा आय्लें व्रताचार ।
प्राप्त जाल्लें भाग्य थोर ।
श्रोत्यांगलें आजि की ॥४॥

खन्याँ नाक्काती चिल्लरी ।
सीदा सांग तूं मुखारी ।
पार्थू आनी श्रीमुरारी ।
कस्लें उल्लैलें म्हुणू ॥६॥

बाप्पुसु जाव्णू वसुदेवाक ।
आव्सुइ जाव्णू देवकीक ।
भावु म्हुणूई बळिभद्राक ।
सांगनं गूढतत्त्व ॥८॥

हॉडि आशा जन्मांतुली ।
सनकादिकांनीं धर्ली ।
जाल्यार् हाक्का मेळ्ळेल्तिल्ली ।
तांकां प्रीती मेळ्णेंची ॥१०॥

हागेल्या प्रेमाखातीर ।
अमूर्तू जाल्लॉ साकार ।
अनन्यू नी तदाकार ।
पार्थुइ जाल्लॉ ताज्वारी ॥१२॥

हंशांतूं योग्यांकै मॅळणा ।
वेदार्थानेंई तों कळणा ।
ध्यानांतूंई दृष्टी पण्णा ।
अश्ली तों भो दुर्लभू ॥१३॥

अजन्मा तों अविचलू ।
स्वरूपांतूं सर्वकाळू ।
तरीई जावू कृपाळू ।
धर्ल तान्न हें रूप ॥१४॥

त्रैलोक्याची घडी घाल्नु ।
विस्तारांतुंडं संकोच पाव्नु ।
निराकारू साकार जाव्नु ।
आय्लो पार्थाखातीर ॥१५॥

देवू म्हणता अर्जुनाक ।
योगु हांवें हों अक्ळाक ।
मस्तमाक्षी आदित्याक ।
सम समजाव्नु सांगिलो ॥१६॥

मुखारी त्या आदित्यान ।
मनूक रीतीप्रमाणें ।
योगस्थिती सर्वार्थान ।
स्पष्ट कोनू शिकेली ॥१७॥

मनून पालन कोनू ।
इक्ष्वाकुवाक सांगुनू ।
परंपरा ही राखूनू ।
दव्वलीं ह्या योगाची ॥१८॥

राजर्षींनीं जाण्णू घेवू ।
योगू हों व्हॅल्लो चलौवू ।
आतं मात्र ताव्वळ धोवू ।
कोंणाकै तों गोलाची ॥१९॥

धर्लेल्मितीं देहासक्ती ।
विषयांची वाडल्या प्रीती ।
आत्मबोधाची विस्मृती ।
जाल्या पळ त्यान्मितीं ॥२०॥

आड वा'री व्होवू बुध्दी ।
लावू जीवाकै उपाधी ।
विषयसुखांतूं मेळची सिध्दी ।
तीची होडी म्हणताती ॥२१॥

नाग ांगेल्या मेळाव्यांतूं ।
वस्त्राक ना कांई अर्थू ।
जन्मांधाक उज्वाडांतूं ।
राबोंचेंइं व्यर्थची ॥२२॥

कॅप्यांइद्रारी बैसूनू ।
कॅल्लेल् गायनाक मानू ।
दीद वें तूं सांग कोणू ।
कॉल्याक् जायवें चांदणेंची ॥२३॥

की कायळ्यागेल्या दोंळ्यांची ।
चंद्रोदया अक्ळाकची ।
दृष्टी वत्ता कश्ली जाव्नी ।
जाण तांकां चंद्राची ॥२४॥

वैराग्याक स्पर्शू कॅर्न ।
विवेकाचो गुतू जायवें ।
कश्ली अस्ल्या ह्या मूढान ।
माक्का जायद मेळूक ॥२५॥

कळणा कश्ली मोह वाड्लो ।
इल्लो काळु व्यर्थ गल्लो ।
लोकाचारू लोप पाव्लो ।
ह्या योगाचो कौंतेया ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

ताँचि हांवें आजि आत्तं ।
सांग्लों हों तुक्का साद्यंत ।
धरी विश्वासु निभ्रांत ।
जाव्णू तूं ह्या योगांतूं ॥२७॥

मूर्तिमंत तूंची प्रीती ।
जीवाभावाची तूं भक्ती ।
मैत्रीची तूं प्राणसक्ती ।
सर्वे हें तूं धनुर्धरा ॥२९॥

युध्दाचों प्रसंगू जरी ।
तूर्त मनांतूं तों धरी ।
धूर कोर्का धनुर्धारी ।
तुगेल् मोहु अक्ळाक ॥३१॥

ताप्पिल् संसारांतूं साव्णी ।
तूंची आव्सू दीनांगेली ।
आम्चेर होडि कृपा जाल्ली ।
दिल्लों आमकां नरदेहू ॥३३॥

आसं हावं जँ निमितां ।
सम आय्क तँ श्रीकांता ।
जाय्द न्हवँ कृपावंता ।
कोप्पू नाक्का मज्जेरी ॥३५॥

सूर्य कॅर्नाचों नी कोणू ।
गोन्तू सुदां ना पोळोनू ।
म्हाल्गिं थडि म्हुणू ।
कश्शी कॅल्लों उपदेशू ॥३७॥

तुगेली ही विचित्र लीला ।
माक्का कळणाशीची जाल्या ।
व्हई न्हई अक्डें मॅळ्ळ्यां ।
न्हइ म्हुणूकै जायनाची ॥३९॥

योगु गूढ जीवाइत्लां ।
भो प्रीतीचों तूं मगेलों ।
म्हुणु हों तुक्काची सांग्लों ।
निप्पोन्वाक जायनँ रँ ॥२८॥

तूंची विश्वासाचें स्थान ।
आय्क आत्तंची तूं ज्ञान ।
जरी आम्मी सर्वजण ।
उब्रल्याती युध्दाक ॥३०॥

अर्जुनु म्हणता श्रीकृष्णाक ।
आव्सू आपणाल्या चॅर्डाक ।
मोगु कर्ता हें सर्वाक ।
गोत्तस की दयानिधे ॥३२॥

पंगू चेडूँ जन्मा यॅत्ता ।
ताव्वळ् काँण पोळोन् घॅत्ता ।
जन्मभरी कष्ट काड्ता ।
सांग्का म्हुणू ना तुक्का ॥३४॥

चिक्कें ताव्वळी जँ सांग्लें ।
माक्का विचित्रची दिस्लें ।
खरँ की तँ कल्पनेंल्लें ।
कस्लेइं कळणाशी जाल्यां ॥३६॥

ताँ मस्त काळा माक्षीचों ।
आनी तूं ह्या आर्ताकड्चों ।
दाँगंगांगेलों अेक्कू लेक्चों ।
काळू हँची असंभव ॥३८॥

सूर्य तुक्का कॅर्ना मॅळ्ळों ।
खंडें उपदेशू कॅल्लों ।
विषयू हों सांग सगळों ।
मज्ज् अस्ल्याक कळशी ॥४०॥

श्रीकृष्णु म्हणता अर्जुना ।
आदित्यानं त्या आस्तना ।
हांवै आस्चै संभव ना ।
अशी लेक्चै सहज ॥४१॥

नाना प्रसंग जे आयले ।
आनी अवतार घेल्ले ।
ते ते माक्का सर्वे पळे ।
आतें गोतू आस्सती ॥४३॥

आयलां गेल्ले इल्ले दिस्ता ।
अवतारु सुद्धां तशी जात्ता ।
जाल्यार आशिल्लवारी आस्तां ।
सर्वे खेळू मायेचो ॥४५॥

कानेंत दिस्चै ऐक आस्ता ।
तंची दुस्त्रं जावु दिस्ता ।
विचार केल्यांर मात्र कळता ।
हाज्जेची तं प्रतिबिंब ॥४७॥

धर्मरक्षणेखातीर ।
चलू आयला निरंतर ।
क्रमु हों स्वभावानुसार ।
माक्षी धोर्नु धनुर्धरा ॥४९॥

अशी पार्था त्या वेळेक ।
भक्तांगेल्या सहाय्याक ।
धावु यत्तां घालोन्च्याक ।
अज्ञानाचो काळोकू ॥५१॥

दैत्यवंशाचो संहारु ।
कर्ता साधूंचो सत्कारु ।
कर्ता धर्मु-सदाचारु ।
ऐकरूप सर्वत्र ॥५३॥

मस्तफंतां हाज् अक्ळाक ।
हांव आनी तूं जन्माक ।
आयले माक्काची अक्ळ्याक ।
उगडासांतूं आस्सती ॥४२॥

जन्मु म्हुणु नात्तिल्तरी ।
मायेमितीं अवतारी ।
जावु यत्तां युगांतरीं ।
आस्स माक्षी उगडासू ॥४४॥

हांव स्वायत्त स्वतंत्र ।
कर्माधीतू दिस्तां मात्र ।
बुद्धी जाल्लेलिमीतीं भ्रष्ट ।
जात्ता अस्लो आभासू ॥४६॥

प्रकृतीच्या सांगातांतूं ।
निराकारु आकारांतूं ।
प्रगट जावु ह्या विश्वांतूं ।
कार्य कर्ता नहूनु ॥४८॥

अजत्व अव्यक्तपण ।
विरसोर्नु जात्तां अवतीर्ण ।
ज्यावेळारी धर्मु क्षीण ।
जांन्च्या लागता जनांतूं ॥५०॥

अधर्माचें संहरण ।
कर्ता दोषनिवारण ।
मेळोवु संतसज्जन ।
सौख्य ध्वजारोहण ॥५२॥

अविवेकाचो चिंच्लो काडतां ।
जळची वाती होडि कर्ता ।
विवेकाची दीप्ती वाडता ।
नित्य दिवाळी योग्यांक ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

राज्य स्वधर्माचें विश्वांतूं ।
आत्मशांतिसुख त्या राज्यांतूं ।
सात्त्विकतेच्या पौष्टिकतेंतूं ।
भक्त सर्वई संतुष्ट ॥५५॥

ह्याचि खातिर युगायुगांतूं ।
घेतां अवतारू जगतांतूं ।
जाणू हें जां धर्ता मनांतूं ।
तांचि विवेकी म्हुणु समज ॥५७॥

हातपाय तें चपळ ।
चित्तांतूं तांची निश्चळ ।
देहभाव वीनू सकळ ।
अंतीं मॅळता मज्जांतूं ॥५९॥

सर्वई विषयांतुं अनासक्ती ।
मज्जांतू मेळचें ही संतुप्ती ।
मगेल्या सेवेतूं सुखशांती ।
अशी कोणुइ जां आस्ता ॥६१॥

मज्जांतूं तें येवू मॅळळ ।
हांवंची तें जावू गॅळळ ।
सहजपणानं भेदै सॅर्ल ।
परस्परांतूं आमोर्ल ॥६३॥

यमनियमांचें पालन कोनू ।
ज्ञानतपानं निर्मळ जावू ।
तां तागेलो ऊर्ना म्हुणू ।
हांव जात्ता निश्चित ॥६५॥

मनुष्यु हों स्वभावता ।
काणाचेरी जीवु जडैता ।
प्राणीमात्रांतुं हांवंचि आस्तां ।
म्हुणु तां मगेलोइ भक्तूची ॥६७॥

प्रगट जाल्की मगेली मूर्ती । पापां
पर्वत कर्गताती ।
पुण्यां किरणं उदैताती ।
पांडुकुमारा कौंतेया ॥५६॥

हांव अजन्मा जन्मा येंतां ।
कर्नस्तनाई कर्म कर्ता ।
अलिप्तता ही मगेली जाणता ।
तांचि विमुक्तू समज तूं ॥५८॥

काल्चो शोकू फाय्ची येंच्ना ।
सोणू दीवू सर्व कामना ।
क्रोधग्रस्तू कर्नाइ जायना ।
अशि जां आस्ता धनुर्धरा ॥६०॥

तपतेजानें जें संपन्न ।
ज्ञानाचें जें अेक निधान ।
पवित्र जाल्लीं तीर्थस्थानं ।
तीर्थस्वरूप जें वंद्य ॥६२॥

कळबेंव् गुणु पित्लेंतूलां ।
जरी पूरा नष्ट जाल्लां ।
तरी कांण सोदू वत्लां ।
हांगा थंडी भांगार ॥६४॥

कांण कर्ता मगेल भक्ती ।
तिल्ली ताज्जेर मगेल प्रीती ।
व्यवहारांतुंइ हीचि रीती ।
हेंशांतुंइ तूं पळैता ॥६६॥

आत्मज्ञान नात्तिल्मितीं ।
बुद्धींत शिर्ता भेदनी ती ।
म्हुणू कल्पना कर्ताती ।
अनेकत्वाची अँक्कांतूं ॥६८॥

भिन्न कोनू अभेदाक ।
नाम दीव्नु अनाम्याक ।
शब्दातीत त्या दँवांक ।
स्तुती कोनू शिण्ताती ॥६९॥

त्या त्या कल्पनानुसार ।
दँवांगेलें तँ प्रकार ।
नाना पूजा उपचार ।
नाना रीती उपासना ॥७१॥

विचार कँछयार दित्लोई ना ।
तशी दुस्त्राँ घँत्लोई ना ।
मँळता फल संशयू ना ।
आप्णागेलँ आप्णाक ॥७३॥

उत्रं गुड् । तद्येतूलीं ।
प्रतिध्वनी जानु आय्लीं ।
तींचि कश्की आय्कू पळ्ळीं ।
आप्णागेलीं आप्णाक ॥७५॥

पार्था हांवँ चारी वर्ण ।
गुणकर्माचँ प्रमाण ।
धोर्नू कँल्लें रँ निर्माण ।
सर्वजणांखात्तीर ॥७७॥

त्या त्या गुणकर्मांमितीं ।
विंगडशी हँ दिस्ताती ।
तरी हँ जांक्का जात्ताती ।
ऐक लोकसंधाक ॥७९॥

जरी ही व्यवस्था लाय्ली ।
कर्म न्हइ तीं मगेलीं ।
काँणाक ही खात्री जाल्ली ।
संसार सुट्लोँ तागेलोँ ॥८१॥

श्रेष्ठ हँ नी तँ कनिष्ठ ।
म्हणताती हँ बुद्धीभ्रष्ट ।
तांकां कळणा की सर्वत्र ।
हँची ऐक सदा सम ॥७०॥

सगळयांकई अपेक्षित ।
मँळता तांकां तँ समस्त ।
जाल्यार् समज तूँ निश्चित ।
कर्माचँची तँ फल ॥७२॥

बीजं गाद्यांतूँ नाटताती ।
तींची पळँ चिग्रताती ।
कान् मुखार जँ धर्ताती ।
तँची पड्ता दृष्टीक ॥७४॥

अस्त्या सर्वे उपासनेंतूँ ।
पार्था हांवँ साक्षीभूतूँ ।
जश्शी भावु ह्या कर्मांतूँ ।
फलै तश्शी मँळता रँ ॥७६॥

आधारभूत ही प्रकृती ।
तिन्नी गुणांची प्रवृत्ती ।
हांची लाव्नु सुसंगती ।
सांग्लोँ कर्मानुक्रमू ॥७८॥

आय्क हँ सुभद्रापती ।
वर्णभेद जँ दिस्ताती ।
हांवँ जानू रचैने ती ।
अधिष्ठान प्रकृती ॥८०॥

जँ जँ जानु गँल्लें माक्षी ।
संसारांतूँ मोक्षाकांक्षी ।
तांन्नीं जाणू माक्का अश्शी ।
केल्लीं कर्म सर्वई ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

बीज नाटलँ जँ भाज्जूनू ।
चिग्रना तँ भुंइंथावू ।
तश्शी तीं तीं कर्म कोनू ।
तांथावू सुट्ता आप्याप ॥८३॥

कर्म म्हळ्ळ्यार् कश्शी आस्ता ।
अकर्म तँ कश्शी कळता ।
हाज्जॉ विचार कर्ता कर्ता ।
गोंदळताती बुद्वंतै ॥८५॥

जें संकल्पाच्या सामर्थ्यारी ।
रचैताती सृष्टी दुस्त्री ।
नैएकर्म तँ म्हळ्ळेल्लरी ।
कर्म बांदता तांकांई ॥८७॥

स्वभावता जँ घण्णू गॅल्लँ ।
विश्वांतू जँ साकार जाल्लँ ।
तँची कर्म हँ तू पैलँ ।
यथार्थानँ सम्जुन् घँ ॥८९॥

जाण्णू घँ तू निषिद्ध खंचीं ।
यॅश्ना पाळी गोंधोळण् वच्ची ।
कर्मांतूई घुस्पुन् पोड्ची ।
आप्पण जावू सुट्शी तू ॥९१॥

सगळीं कर्म तँ कर्ताती ।
कर्तेपण तँ घँनाती ।
फलापेक्षा तँ धर्नाती ।
कर्म कर्त आस्ताती ॥९३॥

सगळीं कर्म अश्शी कर्ता ।
कोर्च्यांतूई गॉम्टाइ हाडुता ।
हँची लक्षण दिस्सुन् यत्ता ।
अस्ल्या प्रज्ञावंतांतू ॥९५॥

हांतू आनी अेक आस्स ।
कर्माकर्माचँ रहस्य ।
जाणतल्यांकै तँ सलीस ।
जाय्ना की सोडोंच्याक ॥८४॥

फि नाण्य आशिल्लकर्की ।
खस्यावारी तँ दिस्लँकी ।
खंचँ खरँ हँ की तँ की ।
अश्शी दिस्ता दोळ्यांक ॥८६॥

बुद्वंत नी दूरदर्शी ।
तँवै फस्ताती रँ अश्शी ।
ताव्वळ् मूढांगेली कश्शी ।
स्थिती जाय्द पळ तू ॥८८॥

वर्णाश्रमांल्लीं जीं उचित ।
विशेष कर्म जीं जीं विहित ।
हीं तू सर्वे जाण निश्चित ।
सर्वकाळ अनुसरणीय ॥९०॥

खंडँ कॅर्नाइ कौणामितीं ।
कर्म चुक्कोंन्व्याक् जाय्नाती ।
हँ आस्साँ कश्शी आस्ताती ।
सिध्द पुरुष तँ तू आय्क ॥९२॥

कर्तव्य श्रेष्ठ जगांतू ।
अहंकारू जॉ कर्मांतू ।
सॉडता तॉची प्रज्ञावंतू ।
म्हुणू सम्ज तू पार्था ॥९४॥

तळ्याकांटारी उब्रता ।
तॉ ताक्का उदकांतू दिस्ता ।
जाल्यार् ताक्का खात्री आस्ता ।
आप्पण न्हई उदकांत्लाँ ॥९६॥

दोणींत्थाव्णू वत्ता दिस्ता ।
रूकू माक्षी माक्षी धांत्ता ।
जाल्यारी तॉ थैर् आस्ता ।
उब्रलेलॉ निश्चळ ॥९७॥

दीसा रात्ती साक्षी धोर्नु ।
दिस्ता आय्लॉ गॅल्लॉ म्हुणू ।
जाल्यार् सूर्यू निश्चल जाव्णू ।
कार्य कोर्नुइ नैष्कर्म ॥९९॥

दॉळ धांपुन् विश्व पळैता ।
आनी सर्व कर्मै कर्ता ।
भॉगनस्तनाई भॉगता ।
जँ जँ भोग्य आस्ता तँ ॥१०१॥

कर्म कोर्चे बॅजारू ना ।
फलापेक्षा मनांतूं ना ।
अश्शी पळें रँ अर्जुना ।
जॉ कोणूइ आस्ता तॉ ॥१०३॥

आप्पण कोणू हँ जॉ जाण्णू ।
कर्मफलासक्ती सोण्णू ।
आस्ता जॉ नरदेह धोर्नु ।
तॉ तूं जाण परमात्मा ॥१०५॥

चित्त संतोषभुवन ।
आत्मानंदाचँ भोजन ।
पुरॉ पुरॉ म्हण्णा मन ।
जेव्णूई ज्या कोंणालँ ॥१०७॥

ज्या वॅळारी जँ जँ मॅळता ।
तांतूं समाधान पाव्ता ।
भेदभावु सोण्णू चल्ता ।
जॉ आप्पण-दुस्त्र्यांतूं ॥१०९॥

तश्शी सर्व हँ कोर्नुई ।
आप्णं केल्लँल् खरँ न्हई ।
अश्शी लेक्कुन् जॉ आत्म्याकई ।
जाण्ता तॉची नैष्कर्म ॥९८॥

दिस्ता चारिचौगांवारी ।
तश्शी आस्सना जाल्यारी ।
सूर्यबिंब उद्काचेरी ।
म्हुणु तॉ तांतू बुड्ला वँ ॥१००॥

अँकडँची तॉ वैसुनु आस्ता ।
सर्वकडेइ भोव्णु यँत्ता ।
देहांतूंची तॉ पळैता ।
ह्या विश्वाक आप्पण ॥१०२॥

हँ कर्म हावं करीन ।
कोर्नु सिध्दीक पावैन ।
अश्शी विचार कोर्नु मन ।
भ्रष्ट कोर्नु जॉ घँना ॥१०४॥

देहासक्ती सोण्णू दीव्णू ।
फलापेक्षाई विस्सोर्नु ।
चित्त प्रसन्न दव्वोर्नु ।
सर्वकाळ जॉ आस्ता ॥१०६॥

हाज्जी रुची वाडत वत्ता ।
फलाशेची अब्की यँत्ता ।
आनी हँवाँ येँव्या लाग्ता ।
सूक्ष्म अहंकाराचॉ ॥१०८॥

जी जी वस्तू तॉ पळैता ।
तॉवै तीची जाव्णु वत्ता ।
आनी जँ कान्नारी यँत्ता ।
तँवै जात्ता आप्पण ॥११०॥

ज्ञानेश्वरी

चम्कूंच्यांतूं उल्लोंच्यांतूं ।
आनी सर्व व्यवहारांतूं ।
आप्पणची प्रत्यक्षांतूं ।
जाव्णू आस्ता सहज ॥१११॥

द्वैतभावु सनू गॅल्लो ।
मत्सरु कश्शी उर्तलो ।
आत्तं निर्मत्सरु जाल्लो ।
सांग्का वें हें शब्दांनीं ॥११३॥

दिस्ता हें देहधारण ।
मूर्तीमंत तां चैतन्य ।
परब्रह्माचें प्रमाण ।
लाय्ळ्यारी तां परिपूर्ण ॥११५॥

अवेळारी मॉड यॅत्ता ।
पाव्सु पण्णा तशी वता ।
कश्की दिस्ता आनी जात्ता ।
आकाशांतूं विलीन ॥११७॥

हॉ यज्ञू हांवं याज्ञिकू ।
भांग्तलॉई आनी ऐकू ।
अश्शी म्हण्णा भावु ऐकू ।
धर्ता सर्वांतूई तां ॥११९॥

ब्रह्म म्हळ्ळ्यारीची कर्म ।
काँणाक हें कळ्ळें मर्म ।
कोनू कर्तव्य नैष्कर्म्य ।
पाव्ता तांची धनंजया ॥१२१॥

मनांतुलें सर्वइ अज्ञान ।
गुरुमंत्रानें अग्निक अर्पण ।
कोनु क्रियेंतूं घाल्णू तन मन ।
रात्रंदिन जें उर्ताती ॥१२३॥

हॉ आप्पण तें ब्रह्मांड ।
दिस्सनाती हीं विंगड ।
स्वरूपाक कर्म आड ।
सांग कित्तीं येतीद ॥११२॥

अश्शी तां सर्वथा मुक्तू ।
कर्म कोनू कर्मातीतू ।
गुण सोण्णू गुणातीतू ।
जाय्ने वें निःसंशय ॥११४॥

अश्शी आस्सूनूई तान्न ।
यज्ञ कॅल्लें कौतुकानें ।
तरी सर्व निश्चितिनें ।
ताक्का वच्चुन् पाव्ताती ॥११६॥

तश्शी विधी त्यां वेदोक्त ।
जरी कर्ता तां समस्त ।
पळैता ऐकत्व फक्त ।
म्हुणु त्यां तांतूं मळ्ळताती ॥११८॥

खंचोई तां यज्ञु कर्तना ।
समंत्र समिधा हव्य घाल्तना ।
सर्व क्रियेंतूं ब्रह्मभावना ।
सदैव वर्ता चित्तांतूं ॥१२०॥

सान्पणांत्लो अविवेक सुट्लो ।
विरक्तीलो हातू धर्लो ।
योगाग्नीच्या पूजेक् बस्लो ।
जीवशिवाच्या ऐक्याच्या ॥१२२॥

आत्मसुखाची आशा धोर्नू ।
जात्ता हॉ जां योगयज्ञू ।
ताक्का पार्था देवयज्ञू ।
म्हण्ताती तूं हें जाण ॥१२४॥

आनी हॅ जॅ अग्निहोत्री ।
तांकां जांक्का ब्रह्मप्राप्ती ।
म्हुणू यज्ञानें कर्ताती ।
यज्ञाची आराधना ॥१२५॥

वाचा आनी तनमन ।
इंद्रियांचें संयमन ।
हँवी हांगेलें हवन ।
हॅ जॅ अन्य आस्सती ॥१२६॥

वैराग्याचो सूर्य उदैता ।
इंद्रियांक शिस्त लागता ।
मनोनिग्रहु जायत वत्ता ।
होवै अेकु यज्ञूची ॥१२७॥

उज्ज्वल जात्ता ही विरक्ती ।
पंचेद्रियकुंडांतुं प्रदीप्ती ।
विकारु विर्ता ताज्सांगाती ।
आकांक्षेचो धुव्वरुई ॥१२८॥

वैदिक मंत्रांचें उच्चारण ।
कोनू तें कर्ताती अर्पण ।
बहुविधविषयसुखांचें हवन ।
इंद्रियाग्निच्या कुंडांतुं ॥१२९॥

अशी कर्ताती कांईजण ।
सर्वइ दोषांचें प्रक्षालन ।
आनिकै थोड हृदयपरीक्षण ।
कर्ताती सुविचारानें ॥१३०॥

विवेकाचो कोनू खल्लो ।
शांती दोरयेन सुत्ताय्लो ।
धैर्यानं नीठू राब्बैला ।
गुरुमंत्रानें घुंढाय्लो ॥१३१॥

अेकाग्रतेनं घर्षण ।
फल ताज्जें ततुक्षण ।
मळता जावू उद्दीपन ।
तांकां सम्यक् ज्ञानाचें ॥१३२॥

ऋद्धी सिद्धींचो ना मोहू ।
त्या धुव्राचो ना उद्भवू ।
शुध्द स्वच्छ पाव्ता चेवू ।
ज्ञानाग्नीचो स्फुल्लिंगू ॥१३३॥

कोनू नित्य संयमन ।
निर्विषय जाल्यां मन ।
आय्तं मळ्ळें सुक्कें तण ।
सर्साळ्याक हो अग्नि ॥१३४॥

त्यान्मितीं तों होडु जाल्लो ।
वासनांच्यो समिधा घाल्यो ।
तुप्पा धारोड तांतूं सोंळ्ळ्यो ।
आसक्तीच्यो सांगाती ॥१३५॥

जीवरूपी दीक्षितानें ।
सोहम् ह्या मंत्रोच्चारानें ।
सर्व कर्म केल्लीं तान्न ।
ज्ञानाग्नीक अर्पण ॥१३६॥

दीवू तान्न पंचप्राण ।
कल्लें संपूर्ण अर्पण ।
जाल्लें अवभृत स्नान ।
स्वरूपांतूं सहज ॥१३७॥

संयमाच्या ह्या होमांतूं ।
आत्मानंदाच्या रूपांतूं ।
मळता प्रसादू समज तूं ।
हँची अक्षय वरदान ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

खंच्याई थरेचों यज्ञू ।
क्रियाक्रमू विंगड जावू ।
केल्लेल्लतरी मुक्त म्हणू ।
उर्ता तों त्रैलोकांतूं ॥१३९॥

शब्दानें शब्दाचों यज्ञू ।
ताक्का म्हणताती वाक्यज्ञू ।
ज्ञेय ज्ञानानें मेळोवू ।
घेवंचें तों ज्ञानयज्ञू ॥१४१॥

जात्ता तों योगसंपन्न ।
मेळैता तांतूं प्रावीण्य ।
जीवत्वाचें समर्पण ।
कोनू पाव्ता शिवत्व ॥१४३॥

थोंडें अपानु प्राणांतूं ।
थोंडें दोन्नी परस्परांतूं ।
मेळोन् घेवू ह्या स्थितींतूं ।
प्राणायामु कर्ताती ॥१४५॥

अशी सगलेई मोक्षार्थी ।
नाना यज्ञ हें कर्ताती ।
आनी तें धुवू काडताती ।
अमंगळ विकार ॥१४७॥

यज्ञ कर्तलां संतृप्त ।
सर्ता विधीचें अगत्य ।
थंडं क्रियेचें औचित्य ।
गळणू पडता आप्याप ॥१४९॥

यज्ञानंतर जें उर्ता ।
शुध्द ज्ञान जें तत्त्वता ।
तेंची ब्रह्मनिष्ठु भांगता ।
सोहंभाव वृत्तीन ॥१५१॥

तांतुल अेकु द्रव्ययज्ञू ।
अेकु आस्ता तपोयज्ञू ।
आन्नेक आस्ता योगयज्ञू ।
अष्टांग साधनेचों ॥१४०॥

कळणाती हें सटणें स्पष्ट ।
आचरण ताज्जें लिष्ट ।
जितेंद्रियाक तें प्राप्त ।
पात्र आस्त्वारी मात्र ॥१४२॥

होमकुंड अपानाचें ।
तांतूं हवन प्राणाचें ।
कर्ता अस्त्व्याई यज्ञाचें ।
नित्यानित्य पालन ॥१४४॥

उपभोगांचें संयमन ।
हठयोगाचें अनुष्ठान ।
मेळोवू प्राणांतूं प्राण ।
होंवै यज्ञू कर्ताती ॥१४६॥

अज्ञान निःशेष वत्ता ।
सहजावस्था प्राप्त जात्ता ।
ताव्वळ् यज्ञू, यज्ञकर्ता ।
अस्लैं द्वैत ऊर्नाची ॥१४८॥

विचार थंडें पाव्ताती ।
इच्छा थंडें सुळूनाती ।
द्वैतभावाची दुर्मती ।
थंडें येवू आप्पण्णा ॥१५०॥

यज्ञमंथनाचें शेष ।
अमृताचों हों कलश ।
पिवू जन्ममृत्यूपाश ।
थुंट्लें जाल्लों तों धन्य ॥१५२॥

अन्य जॅ जन्मा यॅत्ताती ।
यमनियमू पाळणाती ।
तांकां कश्शी ही विरक्ती ।
सांग. माळ घालीद ॥१५३॥

नाना यज्ञ हॅ जॅ सांगलॅ ।
वेदांतूई तॅ तूं पळ ।
वर्णन कोनू सम सगळ ।
धनुर्धरा सांगल्याती ॥१५५॥

सांगला यज्ञाचो उद्देशू ।
मॅळता स्वर्गांतूं प्रवेशू ।
तांतू मात्र हों विषेशू ।
क्रियेच्या विस्ताराचो ॥१५७॥

आत्मसुखाचें परमानिधान ।
मेळोंव्याक हॅ साधकजन ।
सूनु घॅत्ताती ज्ञानांजन ।
त्यान्मितीं अंतश्चक्षूंतूं ॥१५९॥

प्रवृत्तीचें बल सर्ता ।
तर्का दृष्टी कुडीं जात्ता ।
विषयेंद्रियांची विर्ता ।
भोगलालसा पार्था ॥१६१॥

खडतरपण वैराग्याचें ।
विवेचन विवेकाचें ।
सर्नू जात्ता स्वरूपाचें ।
आप्यापची दर्शन ॥१६३॥

सर्व ज्ञानाचें कुळार ।
संतसेवा ताज्जें द्वार ।
पार्था कोनू ती साचार ।
राब तूं त्या मॅहारी ॥१६५॥

धड ना जों संसारां तूं ।
तागेल् कश्शी परमार्थू ।
आस्सद हॅ निमिता तूं ।
माक्का खंच्या धैर्यारी ॥१५४॥

कस्त्याक् इत्लां विस्तार कोरूं ।
कर्मचि यज्ञाचो आधारू ।
समजुन् घॅत्ता हॅ जों नरू ।
कर्मात्थाव्नु सुट्ता तो ॥१५६॥

कॅल्लें अस्लें यज्ञ जरी ।
ज्ञानयज्ञाची ना सरी ।
नक्षत्रांनीं सूर्यावारी ।
जांव्चें कश्शी तेजांतूं ॥१५८॥

ज्या खातिर ही खस्ती काळ्ळी ।
खाण नैष्कर्म्याची मेळ्ळी ।
भोजनानें तृप्ती जाल्ली ।
कश्की क्षुघार्तागेली ॥१६०॥

मनाची भोवंडी राब्ता ।
शब्दू मूक जाव्नु वत्ता ।
आत्मस्थिती प्राप्त जात्ता ।
जी आस्ता जाणू घेंव्ची ॥१६२॥

हॅ ज्ञान जांव्का जाल्यारी ।
संतांगेल्या चरणाम्चेरी ।
सर्वस्व हे धनुर्धारी ।
अर्पण कोनू भज्काज ॥१६४॥

देह, मन आनी प्राणू ।
तांगेल्या पाय्यारी घाल्नु ।
सर्व सेवा नम्र जाव्नु ।
कोर्का सर्व थरेन ॥१६६॥

ज्ञानेश्वरी

निम्नूचँ जँ आस्ता आम्कां ।
तँ तँ तांकां निम्नून् घेंव्का ।
बोधू जात्लां तुगेल् तुक्का ।
वीर्नूवल् विक्ल्प ॥१६७॥

पळैशी तूं त्या क्षणाक ।
सर्व प्राणी सांगाताक ।
घेव्नु आय्ला तूं आपणाक ।
निरंतर मज्जांतूं ॥१६९॥

पापा फांडांतूं तूं पळ्ळां ।
भांत्ये समुद्रांतूं बुड्लां ।
जरी अज्ञानानें घाल्लां ।
तुक्का गुड् ।मूळांतूं ॥१७१॥

इत्लां होडु विश्वाभासू ।
ताज्जोड कर्ता सर्वनाशू ।
परमात्म्यागॅलां तेजांशू ।
आस्सूनूई अमूर्तू ॥१७३॥

त्रैलोक्याग्नीच्या धुव्राक ।
प्रळयाचॉ वारों बग्लेक ।
कर्ता, तरी तॉ मॉडाक ।
हाल्लैशना वें सांग तूं ॥१७५॥

घण्णू येंव्चँ सारखँ हँ ना ।
अशशी लेक्चँई सम ना ।
दुसरँ कस्लेंई दिस्सना ।
ज्ञानाइत्लँ पवित्र ॥१७७॥

प्रतिबिंब सूर्याइत्लँ ।
तेजपुंज कशशी जात्लँ ।
जरी आकाश निथ्याळ्ळँ ।
धोंर्च कशशी दोंळ्यांतूं ॥१७९॥

बोधानें त्या ज्योतिर्मय ।
चित्त जात्लँ तेजोमय ।
निव्वोळ्णू पूरा संशय ।
ब्रह्मत्वाक पाव्लँ ॥१६८॥

ज्ञानज्योती प्रगट जात्ली ।
मोहा राती सनू वल्ली ।
समज पार्था तूं ताव्वळी ।
पाव्ळां तुक्का सद्गुरू ॥१७०॥

ज्ञानाच्या ह्या सामर्थ्यारी ।
सुट्टुन् येंताती ताज्वैरी ।
काँणागेलँ हाज्मुखारी ।
कॅर्ना कस्लेंइं चल्ला ॥१७२॥

मनांतलें हें विकार धुत्ता ।
अशशी म्हळ्ळ्यार् जाय्द की दिस्ता ।
दिल्लेल्वारी ही न्यूनता ।
सर्वशक्तिमानाक ॥१७४॥

प्रळयाग्नीचॉ वारों काँप्ता ।
सर्व जलाशय पीव्नु काड्ता ।
ताक्का नीवैद वें पार्था ।
तण वा काष्ठ ॥१७६॥

चैतन्यची सर्वोत्तम ।
ताज्वारी ना दुसरँ सम ।
तशशी ज्ञान अनुपम ।
आस्स् वें दुस्त्रँ ताज्वारी ॥१७८॥

तुलना कोरूक जरी ।
मँळ्ळँ दुस्त्रँ पृथ्वीवारी ।
तरी जाय्द बरोबरी ।
ह्या ज्ञानाची अन्यत्र ॥१८०॥

अश्ली विचार कर्ता कर्ता ।
मनाची ही खात्री जाता ।
ज्ञानांतूली पवित्रता ।
तांतूंची ती केवळ ॥१८१॥

तेंतेंच हें उल्लैल्यारी ।
वेळु व्यर्थ घालैल्यारी ।
जातलो तावळ धनुर्धारी ।
म्हणता तेंची देवाक ॥१८३॥

म्हणता देवुं आय्क पार्था ।
कश्ली तें मेळोंचें आस्ता ।
हाज्जो तुक्का उपायु सांग्तां ।
तां तूं सम आय्कून् घें ॥१८५॥

देह प्रकृती-आधीन ।
कोनू अनासक्त मन ।
श्रद्धा धोर्नू समाधान ।
पावू आस्ता जों कोणू ॥१८७॥

बीजरूपांतूं तें आस्ता ।
चित्तांतूं तें चिगुन् येंता ।
आनी आत्मबोधु पाव्ता ।
ताज्सांगाती विस्तारू ॥१८९॥

अश्ली ज्ञान दृढ जाता ।
विस्तारूई जायत वत्ता ।
इत्लें सांगिल्तरी दिस्ता ।
पूरा जायनें सांगूनू ॥१९१॥

घरांत कोंणै ना जाल्यारी ।
देह प्राणानें सोंळ्ळ्यारी ।
कश्ली आस्सुन् नातिल्वारी ।
ज्ञानाविना हों जन्मू ॥१९३॥

कश्ली अमृताक रुची ।
आस्ता अमृतावारीची ।
तश्ली उपमा ज्ञानाची ।
ज्ञानाकची दिंक्काज ॥१८२॥

ज्ञान तें कश्ली मॅळद ।
हें तां आप्णाक निम्मीद ।
म्हुणु तां आनंदकंद ।
जाण्णु घेवू अक्ळाक ॥१८४॥

आत्मसुखाची रुची लाग्ता ।
उपभोगाचो सोसु सुट्ता ।
जों कोणु उदास जाता ।
इंद्रियां संबंधांतूं ॥१८६॥

ताक्काची तें सोदुन् येंता ।
आनी ताल्यागीची राबता ।
त्यान्मितीं खात्रीन मॅळता ।
ताक्का शांती आप्याप ॥१८८॥

खंडें पळैल्लरी थंडें ।
शांतीविना दुस्त्रें कांडें ।
परको म्हुणुई कोणुई ।
ताक्का पार्था दिस्सना ॥१९०॥

हाज्जी गोडी ना कोंणाक ।
तान्न आस्काज कस्ल्याक ।
वायट दिस्सना कोंणाक ।
कांडें तान्न गॅल्यारी ॥१९२॥

आतं ज्ञान जायनें जरी ।
जांक्का ही इच्छा आस्ल्यारी ।
संभव आस्ता थोंडो तरी ।
मुखार् ज्ञानप्राप्तीचो ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

आस्था ना जांक्का म्हळ्ळेली ।
आशा व्यर्थ मुखावेली ।
अस्लों पडता जाव्नु बली ।
संशयाच्या उज्जांतूं ॥१९५॥

विषयांत्थाव्नु भाग्र पण्णा ।
ज्ञानादीकार्ण पळैना ।
भ्रमांत्थाव्नु तों सु र्ना ।
कांडं संशय ना हांतूं ॥१९७॥

कश्की काळज्वरु आस्तना ।
शाळ हून कांडं कळणा ।
वत चांदणें विंगड जायना ।
भ्रमामितीं रोग्याक ॥१९९॥

ही राती की हों दिवसु ।
जन्मांधाक जायना भासु ।
तश्शी जाणीवेचों स्पर्शु ।
जायना पळें अस्त्याक ॥२०१॥

म्हुणु तुंवें संशय सोड्का ।
अक्ळाक ताक्का जिंकुन् घेंक्का ।
अज्ञान आशिल्लकडें वच्का ।
अश्शी दिस्ता पापाक ॥२०३॥

चित्तांतूड भोर्नू उर्ता ।
बुध्दीकई काबीज कर्ता ।
त्रैलोक्यई तों पळैता ।
संशयानें भर्लेलें ॥२०५॥

ह्या शस्त्राची तीक्ष्ण धार ।
समूळ निक्ळायता भाग्र ।
भेर्सुन् घाल्ता हृदपार ।
संशयाक शाश्वत ॥२०७॥

इत्ल्थाइ अमृत नाक्का जात्ता ।
घोटुइ घेंव्चों नाक्का दिस्ता ।
तागेल् मरण लाग्गी यत्ता ।
अश्शी कश्की म्होण्येद ॥१९६॥

अश्शी पडता जों भ्रमांतूं ।
ताक्का इह वा परलोकांतूं ।
सुख ना संशय ना हांतूं ।
विनाशु तागेलों निश्चित ॥१९८॥

सत्यासत्य कांडं कळणा ।
हिताहित तों पळैना ।
इष्टानिष्ट तंवै जाण्णा ।
अश्शी पोण्णू भ्रमांतूं ॥२००॥

संशयांतूं घुस्पुन् पडता ।
तांतूंची तों विनाश पाव्ता ।
संशयाकै होंड पार्था ।
खंचें पाप आस्सदत वें ॥२०२॥

अज्ञानाच्या काळकांतूंची ।
मनांतुल्या मनांतूंची ।
अश्शी हागेल् वाडि जाव्ची ।
विश्वासूर्ड गोंदळता ॥२०४॥

इत्लों प्रबळ जाल्लेल्तरि ।
देव्रोंच्याक जायद जरी ।
तान्नं घेव्णू उब्रल्यारी ।
ज्ञानखड्ग हात्तांतूं ॥२०६॥

म्हुणु आत्तं संशय सोण्णू ।
उब्रा वग्गी तूं उटाव्णू ।
शस्त्रास्त्रं हीं सज्ज कोर्नू ।
युध्द करी धनुर्धरा ॥२०८॥

ज्ञान्यांगॅलों शिरोमणी ।
ज्ञानदीपु चक्रपाणी ।
तागेली ही कृपावाणी ।
राया हांवँ आय्कली ॥२०९॥

ह्या कथेची वीणावीण ।
कशशी ती भावसंपन्न ।
नी रसानँ परिपूर्ण ।
आस्स सांग्तां हँवै ॥२११॥

समुद्राकै गंभीर नादू ।
मराठीचॉ सार्थ शब्दू ।
तांतुल्यानँ सिध्द सादू ।
यँत्ता शांत रसाचॉ ॥२१३॥

कल्पवृक्षु इच्छुकाक ।
कशकी दिता अेकअेक ।
तशशी शब्दाच्या अर्थाक ।
नवँ नवँ चिगूर ॥२१५॥

पतिव्रता कशकी शीलवती ।
सगुणा गोम्टी आनी कुलवती ।
तशशी वाङ्गमय गुण परि पूर्ती ।
स्पष्ट दिस्तली कथनांतूँ ॥२१७॥

मलयजशीतल पवन सुगंधित ।
जरि मेळैलँ तांतूँ अमृत ।
देवगतीनँ सुस्वर संगीत ।
हँवै तांतूँ मेळैलँ ॥२१९॥

कथा तुम्मी आय्कल्यारी ।
कान जात्लँ तृप्त भारी ।
संसाराची महामारी ।
नष्ट जात्ली आप्याप ॥२२१॥

कृष्णागॅलँ आय्कुन् घेवू ।
ताज्जॉ सम विचार कोनू ।
पार्थु कर्ता योग्य प्रश्नू ।
आतं तावै आय्कया ॥२१०॥

जगांतूँ जॉ सज्जनांक ।
रम्य स्थान विश्रांतीक ।
माक्षैता आहै रसांक ।
आनी जॉ रसु गुणवर्यू ॥२१२॥

सूर्य मुष्टेइत्लाँ दिस्ता ।
त्रैलोक्य तेजानँ भर्ता ।
शब्दुइ इत्लाँ सानु दिस्ता ।
अर्थु मात्र व्यापकू ॥२१४॥

चड सांगूँ हँ कस्त्याक ।
जाण्ताती की तुमूच्छ्त्याक ।
ध्यान दिव्या इत्लँ अेक ।
सांग्तां जावू विनम्र ॥२१६॥

मूळांतूंची साख गोडी ।
वक्दाक् मँळद जरि ती जोडी ।
तरि घेंव्यांतूँ कस्ली अड्डी ।
तँ प्रीतीनँ वैल्वैरी ॥२१८॥

तरि ताँ स्पर्शू तापु निवैद ।
स्वादुइ जिब्बेक नांचैद ।
तृप्त जावु कानइ म्हण्तीद ।
धन्य जाल्लँ रँ सर्वजण ॥२२०॥

शत्रू मर्ता जरि मंत्रानँ ।
शस्त्र जांक्का वँ नँवानँ ।
रोगु सरद साक्रेदुद्धानँ ।
तरि पिंक्का वँ कडुबेवू ॥२२२॥

ज्ञानेश्वरी

मन मारुं घेव्नाक्काती ।
इंद्रियं उपद्रदीशनाती ।
सहजचि तुम्कां मॅळद मुक्ती ।
कथा ही आय्कूनूची ॥२२३॥

आय्कयाती लक्षदीनू ।
कथा ही उत्सुक जावू ।
जँ जँ उल्लैलॉ श्रीकृष्णू ।
अशी म्हणता ज्ञानेशू ॥२२४॥

॥ ज्ञानदेवु सांगता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
चौथो अध्यायु बोरोन् जात्ता । ज्ञानकर्मसंन्यास योगाचो ॥

पांच्वो अध्यायु

तावळ् पार्थु कृष्णाक् म्हणता ।
अशशी तशशी तूं उल्लैता ।
सांग्चांतूं ना सुसूत्रता ।
कशशी विचार कोर्येद ॥१॥

दोन्नी अर्थानें उल्लैता ।
आम्चअस्ल्यांक तूं गोंधळैता ।
कांई सुच्चनाशी जात्ता ।
तांतुंड आम्मी मतिमंद ॥३॥

माक्षी देवा हांवें तुक्का ।
सुलभ कोनू बोधु सांग्का ।
सलीस जाय्द चलूक आम्कां ।
म्हळ्ळेल्खातिर सांगिल्लें ॥५॥

निश्चित आम्कां थंडं पावैद ।
अचूक फल मॅळद ।
साधनाई सहज जाय्द ।
तीचि वाट दाकै रें ॥७॥

पार्थागेल्या ह्या उत्रानें ।
प्रसन्न जावू श्रीकृष्णानें ।
जाय्द म्हुणू संतोषानें ।
आय्क सांग्लें मुखारी ॥९॥

दूदशीत हाज्बद्लाक ।
क्षीराब्धीनं उपमन्यूक ।
तृप्त कॅल्लें, नीव्ली भूक ।
प्रसादु न्है वें शंभूलो ॥११॥

कर्मसंन्यासू तूं सांग्ता ।
बरो बरो तों तूं म्हणता ।
तूंची गौराय्ता ।
कर्मयोगु इत्याक ॥२॥

तत्त्वज्ञानाविषयांतूं ।
खंचो अेकु निर्धारितू ।
मार्गु दाकोनू दिंक्का हें तूं ।
जाण्ता, काणै सांग्का वें ॥४॥

आस्सां सांग्चें सांगुन् जाल्लें ।
मुखार हांवें कोर्का कस्लें ।
सांग स्पष्ट दोन्नींतूलें ।
खंचें अेक जें बरें ॥६॥

नीद सम जाय्शी जांक्का ।
वाट वगिवगि सर्का ।
अस्लें वाहन जशशी मेळ्ळा ।
स्वस्थ जांक्का प्रवासू ॥८॥

दैव अनुकुल जाय्द ।
आव्सु कामधेनू जाय्द ।
तरी चंद्रई मॅळद ।
चंडावारी खेळूक ॥१०॥

औदार्याचें अधिष्ठान ।
जाय्दना वें तों पार्थाधीन ।
सर्वसुखाचें वसतिस्थान ।
जाय्दना वें तों कौंतेयू ॥१२॥

ज्ञानेश्वरी

संशयू ना कांई हांतूं ।
स्वामीची तों लक्ष्मीकांतूं ।
जांक्का जाल्लेलें मागचांतूं ।
अन्मान् कोर्का कस्त्याक ॥१३॥

तत्त्यार्थू तों पळैल्यारी ।
भेदु ना रें तांचिभित्तरी ।
त्यागु, योगु धनुर्धारी ।
दोन्नी मुक्तिदायक ॥१५॥

सारासार पळैल्यारी ।
सहज साध्य हों भारी ।
फलै मॅळता गोंम्टायेरी ।
त्याचि कर्मत्यागाचें ॥१७॥

गेल्लेल्याची खंती धर्ना ।
मॅळणा म्हुणुइ खेदु कर्ना ।
मेरूवारी हाल्लस्तना ।
स्थिर धर्ता जाँ मन ॥१९॥

मनानें जाँ अश्ली जाल्लों ।
विषयांत्यान्तू तों सुट्लों ।
त्या सुखानें सुख पाव्लों ।
निरंतर धनुर्धरा ॥२१॥

कश्की उज्जों नीव्नु वत्ता ।
केवळ गोव्बोरू उर्ता ।
तों माग्गीरी दव्रू जात्ता ।
काप्सांतूं रें निर्व्वास्त ॥२३॥

मनांतली कल्पना सुट्ता ।
ताव्ळी संन्यासु चड्ता ।
त्यान्मितीं अश्ली समता ।
दिस्सुन् यॅत्ता दोन्नींतुंइ ॥२५॥

अर्जुनानें जें जें म्हळ्ळें ।
तें कृष्णानें हास्त दिल्लें ।
कस्लें म्हुणु तें तें सगळें ।
सांग्तां तुम्मी आय्कया ॥१४॥

जाल्यार कश्की बाय्ल्चेईवांक ।
दोणी न्हइं दांटुंच्याक ।
जाण्तेनेण्तल्या सर्वांक ।
तश्शी योगु सलीसू ॥१६॥

दोन्नी कश्शी तें अभिन्न ।
तुगेल् तुक्का सांग्तलें मन ।
त्याखात्तीर सांग्तां चिन्हं ।
तुक्का संन्याशागेलीं ॥१८॥

आनी हांव हें मगेलें ।
विस्सर्ता मन तागेलें ।
सदैव हें दृढ धॅर्लें ।
तों तूं समज संन्यासी ॥२०॥

सोडका पण्णा घरदार ।
तींची तागेल् मना भाग्र ।
स्वभावुची तदाकार ।
जाव्नु जात्ता निःसंगू ॥२२॥

संकल्प विकल्प नाती ।
बुध्दींतूं विकार नाती ।
कर्मा पाश बांदिनाती ।
कर्म कोर्नुइ त्यान्मितीं ॥२४॥

सांग मूढांक हें सगळें ।
कश्शी रें मात्त्यांतूं वल्लें ।
मर्म पार्था दोन्नींतुलें ।
पाप, तांकां कळद् वें ॥२६॥

तांगेली ही मूढमती ।
म्हणता की ह्यां भिन्न रीती ।
लायल्यारी रें दोनिज्योती ।
उज्वाड् दोनि जातिद् वें ॥२७॥

भावु धर्ला हों ज्या कोंणें ।
जाण्णू घॅत्लें तत्त्व तान्नं ।
दोन्नी अेक ह्या दृष्टीनं ।
मान्य कर्ता ह्यां रीती ॥२८॥

ज्ञान खैंकी वच्चुन् पाव्ता ।
कर्म थंडें व्होर्नु सोंडता ।
अशशी दोन्नींतूई आस्ता ।
स्वाभाविक हँ अैक्य ॥२९॥

आकाश नी अवकाशांतूं ।
अैक्यभावु जाँ गर्मितू ।
ताँचि योगसंन्यासांतूं ।
आस्ता हँचि जाण्काज ॥३०॥

अशशी जाँ हँ मर्म जाण्ता ।
ताक्काची उज्वाड् दिस्ता ।
तांतूं ताँचि पोळीन् घॅत्ता ।
आप्णालँची स्वरूप ॥३१॥

कर्मयोगमार्गू धर्ता ।
मोक्षा पर्वतारी चड्ता ।
महासुखाचँ शिखर गोड्ता ।
वेळु ताक्का लाग्गना ॥३२॥

निष्काम कर्म जाँ कर्ना ।
संन्यासूई साध्य जाय्दना ।
ज्ञानई ताक्का मॅळशना ।
धरी तूं हँ मनांतूं ॥३३॥

वासनांच्या मोहांत्थाव्णू ।
मन काण्णु निर्मळ कोर्नु ।
स्वरूपांतूं आस्ता मग्नू ।
गुरुआज्ञेनुसार ॥३४॥

कशकी सानु मि । कणू ।
दिस्ता विंगडसाँ जाव्णू ।
वच्चवरेकची मेळणू ।
ताँवै जात्ता समुद्र ॥३५॥

कोणु पाव्ता निष्कामता ।
ताँ चैतन्यस्वरूप जात्ता ।
अँकडँ आशिशल्यारी दिस्ता ।
जाल्यार फिर्ता त्रैलोक्य ॥३६॥

आत्तं कर्म. क्रिया.कर्ता ।
ह्या तिन्नींचाँ लोपु जात्ता ।
कर्म कर्ता सर्ता ।
कर्तेपण तागेलँ ॥३७॥

जरी ताँ हाँ देहु धर्ता ।
ताक्का ताँ विस्सोर्नु आस्ता ।
कोर्चांतूं खंची अहंता ।
उरद वें ताव्वळी ॥३८॥

निराकारचें तें गुण ।
दिस्सुन् यॅत्ताती संपूर्ण ।
अशशी देहविसर्जन ।
कर्नस्तना ताज्ज्यांतूं ॥३९॥

चारिचौगांवारी ताँवै ।
देहधर्म पाळता सर्वे ।
माक्षि सर्ना खंच्यांतूई ।
जरि ताँ जाल्लो विदेही ॥४०॥

ज्ञानेश्वरी

ताँवै दौळ्यांनीं पळैता ।
कान्नानेइ ताँ आय्कता ।
जाल्यारी तांतूं सर्वथा ।
आपणाक ताँ शिर्कार्या ॥४१॥

आहाराचो स्वीकार कर्ता ।
जँ घेन्नयें ताँ सोंडता ।
निद्वेवळार आडइ सर्ता ।
सुखासमाधानानें ॥४३॥

श्वासोच्छ्वासु सर्वांवारी ।
दौळ्यांपात्यां तगूवैरी ।
अस्ल्यां क्रिया किल्लीतरी ।
ताक्का कोर्का पडताती ॥४५॥

मोहशय्येर निदलेलॉ ।
सुखासौंज् पळैतालॉ ।
जाल्यार आत्तं जागी जाल्लॉ ।
म्हुणु आत्मज्ञानानें ॥४७॥

कश्की दिव्या उज्वाडांतूं ।
व्यवहार चल्ताती घरांतूं ।
तश्शी तागेल्या देहांतूं ।
क्रिया घडत उर्ताती ॥४९॥

बुध्दी प्रेरक जायन्स्तना ।
मनांतु संकल्प वर्नस्तना ।
धडताती ज्यां क्रिया तॅर्ना ।
तांकां कायिक म्हणताती ॥५१॥

पंचमहाभूतांचें तन ।
जाल्लेंल् आस्ता निद्राधीन ।
ताव्वळ् सौंजांतूं हँ मन ।
जागी आस्ता अँकळेंची ॥५३॥

ताक्का स्पर्शज्ञान जात्ता ।
नांकानें ताँ पर्मळ घॅत्ता ।
तश्शी पळें ताँ उल्लैता ।
जाल्यार समय पोळोनू ॥४२॥

चम्कूंच् वॅळारी चम्कता ।
जँ कोर्का तँ सगळें कर्ता ।
अश्शी इच्छेनुसार चल्ता ।
आपणागेल्या ताँ पार्था ॥४४॥

जरी हँ ताँ सगळें कर्ता ।
हांत्थानू ताँ विंगड आस्ता ।
आपणें कस्लेंडं कर्ने म्हणता ।
हॉची तागेल् अनुभवू ॥४६॥

त्या ज्ञानाचो आधार घेन्नू ।
आपापणाली वृत्ति धोर्नू ।
इंद्रियं सर्वे कर्म कोर्नू ।
सहजावस्थेंत आस्ताती ॥४८॥

हीं सगळीं कर्म कर्तना ।
हांतूं मात्र ताँ आस्सना ।
कमळा पान तँ भिज्जना ।
आस्सूनूई उदकांतूं ॥५०॥

तुक्का हँ स्पष्ट कळतलें ।
चॅडगॅलें व्यवहार पळै ।
आस्तानी त्या योग्यागॅलें ।
तश्शी केवळ कायिक ॥५२॥

ह्या देहाक ही वासना ।
सुखदुःख भोगैतना ।
कस्लेंडं कश्शी कळू दीना ।
पळें कस्लें आश्चर्य ॥५४॥

कर्म अशरी जाय् आस्तना ।
इंद्रियांक् ताज्जं भान् आस्सना ।
तांकां ताव्वळी अर्जुना ।
मानसिक म्हणता ती ॥५५॥

आतं आंगांत भूत शिर्ता ।
चित्त भ्रष्ट जाव्नु वत्ता ।
सैरभैर जांव्याक् लागता ।
इंद्रियांचं वर्तन ॥५७॥

बेमान नी निष्कारण ।
जं जं जात्ता तं वर्तन ।
इंद्रियांचं कर्म जाण ।
केवळ तूं धनुर्धरा ॥५९॥

प्रेरणा बुध्दीची घेव्नु ।
कर्म कर्ता मन लाव्नु ।
म्हण्णा आपुणें केल्लें म्हुणु ।
कर्ममुक्त तों जात्ता ॥६१॥

अहंकारी कर्तेपण ।
सुट्ता ज्या वळारी पूर्ण ।
तीची नैष्कर्म्याची खूण ।
जाणता तों हें गुरुवचन ॥६३॥

सल्यीं इंद्रियांचं दैन्य ।
काणागेलं परिपूर्ण ।
सत्पात्रू तोंची तूं जाण ।
श्रवण हें कोरूक ॥६५॥

मनाक हों कळचें कष्ट ।
बुध्दीक हों दुरापास्त ।
तोंचि तूं हों सांगता स्पष्ट ।
दैवयोगु म्होणकाज ॥६७॥

योगी तंवै कर्म कर्ता ।
तांतुल्यानेइ सहज सुट्ता ।
कारण तान्न सोळ्ळेल् आस्ता ।
कर्मांतुली अहंता ॥५६॥

ताक्का दाव्यां दिस्त आस्ता ।
कान्ना तागेल् आय्कू यत्ता ।
शब्दुइ तांडांत्यानू काड्ता ।
जाल्यार् क्रिये ज्ञान ना ॥५८॥

सारासार विचार कोनू ।
जं जं गेल्लेंल् आस्ता जाव्नु ।
तं बुध्दीचं कर्म म्हुणु ।
पार्था समज खात्रीन ॥६०॥

देह बुध्दी दोन्नींतूंडं ।
अहंकारु नाचि थंडं ।
म्हुणु तों कर्म कोनूई ।
शुध्द जात्ता कर्मान ॥६२॥

शांतरसू मर्त यत्ता ।
पात्रांत्यानू व्हांव्या लागता ।
शब्दापेल्लिकानें आस्ता ।
जं तं यत्ता शब्दांतूं ॥६४॥

पुरों पुरों विषयांवर ।
धरी कथेचों पदर ।
दीनका आनी अंतर ।
श्र्लोकार्थाक गीतेच्या ॥६६॥

आस्सची हों शब्दातीत ।
तांतूं जरी जाय्द मूर्त ।
तरी दुस्त्रं सोदचें व्यर्थ ।
आय्कताती सांग तूं ॥६८॥

ज्ञानेश्वरी

श्रोत्यांगेली ही उत्सुकता ।
पोळोन् ज्ञानदेवु म्हणता ।
मुखावेलो संवादु सांगतां ।
दोंगांगेलो आयकया ॥६९॥

आत्मज्ञानाची तों मूर्ती ।
कर्मफलाची ना आसती ।
ताका सोडुन् येवु शांती ।
रिगता तागेल् घरास्तूं ॥७१॥

फला इच्छा आशिल्वारी ।
सर्वे कर्म कर्ता वरी ।
कर्नेती म्हणता मागीरी ।
कर्ता फलत्यागु तों ॥७३॥

नौ बागलांचो देहु धर्ता ।
जाल्यार् तांतूं तों खें आस्ता ।
कोनू सर्वे कर्ने म्हणता ।
फलनिरपेक्षी तों पार्था ॥७५॥

अशी कर्ता म्हळ्ळेल्तरी ।
ना भाग्र तों ना भित्तरी ।
खंचेइ कर्मांतूं ही खरी ।
वृत्ती औदासिन्याची ॥७७॥

जगाचो तों जीवुप्राणू ।
गोत्ना तों कोंणालो कोणू ।
उत्पति उत्पातु जानू ।
गळ्ळेल्याची शुध्दी ना ॥७९॥

जरी साकार जानू येंता ।
आनि नाना खळ खळता ।
तरी तों निर्लेप उर्ता ।
नित्य निराकारांतूं ॥८१॥

कृष्णु म्हणता अर्जुनाक ।
सम लक्ष दीवु आयक ।
कशी सिद्ध पुरुषाक ।
जाणची खास ती खूण ॥७०॥

कर्मा सुंबादोर्ये पाशू ।
लोभा शिक्कें बंदिवासू ।
फलाशेच्या खुंट्ये फासू ।
हांतूं दुस्त्रे फस्ताती ॥७२॥

तागेल् नदर खें खें वत्ता ।
थें थें सुख साकार जात्ता ।
सहज म्हुणु जें उल्लैता ।
तांतूं आस्ता तत्त्वार्थू ॥७४॥

पळैल्यारी जगज्जीवनू ।
दिस्ता वें तों कर्ता म्हुणू ।
त्रैलोक्याचो व्यापु रचौनू ।
दाकोन् घेंना, उल्लैना ॥७६॥

स्वरूपस्थिती बदल्ला ।
नैष्कर्म्याकै बाधु येंना ।
पंचमहाभूतगणा ।
नेम्सून् दीवुड सृष्टींतूं ॥७८॥

पापपुण्यालागी आस्ता ।
तांकां पळैनाशी बस्ता ।
साक्षी जायनस्तना रास्ता ।
सोडि दुस्त्री खळ्ळरी ॥८०॥

जन्मा घाल्नु पालन कर्ता ।
तांचि मागिर् नाशुइ कर्ता ।
सर्वत्र हें कान्तार् पडता ।
अज्ञान तें समज तूं ॥८२॥

तँ समूळ नष्ट जाता ।
मोहा मशी पुस्सुन् वत्ता ।
नैष्कर्म्य हँ दिस्सू लागता ।
प्रभूगेलँ ताव्वळी ॥८३॥

तागेलँ स्वरूप दिस्ता ।
निजरूपै कळू लागता ।
मूळ ऐकत्वाचौ यँत्ता ।
अनुभवु प्रत्यक्ष ॥८४॥

विवेका उज्वाडू पडता ।
त्रैलोक्यांत्लाँ भेदू सर्ता ।
स्वानुभवानँ तौ म्हणता ।
जगै मुक्त ताज्वारी ॥८५॥

पूर्वदिशेक उदयू ।
दीपावली लायता सूर्यू ।
पाश्चिमेथाव्नुई पायू ।
काडता पळें काळोकू ॥८६॥

बुध्दीसामर्थ्यारी ज्ञान ।
ब्रह्मस्वरूप आपण ।
राक्कूनु ही निष्ठा पूर्ण ।
दीसा-राती आस्ता तौ ॥८७॥

ज्या कौणालँ अंतःकर्ण ।
सोदुन् यँत्ता ब्रह्मज्ञान ।
तागेल् समत्वाचँ कौण ।
कित्लँ वर्णन करीद ॥८८॥

स्वताक तौ जश्शी दिस्ता ।
तश्शी जगाकै पळैता ।
ह्या उत्रांतूँ ना रँ पार्था ।
आश्चर्याचौ संबंधू ॥८९॥

कौतुकानँई पळैने ।
दैन्य कश्शी तँ भाग्याने ।
आनी गुतू विवेकानँ ।
दव्वोर्न घँने भ्रांतीचौ ॥९०॥

काळ्काक् पळैना सौप्णांतूँ ।
जश्शी पार्था तौ आदित्यू ।
आनी अमृताक मृत्यू ।
आय्कून् सुदांइं गोतू ना ॥९१॥

धग्धग्साणी मनांत्याई ।
यँना चंद्राक कॅर्नाई ।
भेदु सृष्टींतूँ तौ खंई ।
ज्ञात्याकै आस्सना ॥९२॥

तौ मूसू हौं गजराजू ।
तौ म्हारू हौं द्विज पूज्यू ।
तौ पर्का नी हौं आत्मजू ।
कश्शी भेद उतींद ॥९३॥

अथवा ही गाई तँ श्वान ।
हँ संपूर्ण नी तँ न्यून ।
पळैद वँ हँ सौप्पन ।
कोणुइ जागी आस्ल्यारी ॥९४॥

अहंकारू जरी यँद ।
उब्जताती थंई भेद ।
समूळ जरी वच्चद ।
कश्शी रँ तँ येतीद ॥९५॥

समद्रष्टीचँ हँ मर्म ।
जाण्णु घेव्णू परब्रह्म ।
जँ नित्य सर्वत्र सम ।
तँची आप्णँई जाव्चँ ॥९६॥

ज्ञानेश्वरी

चुकैना तों उपभोगु ।
इंद्रियप्रवृत्ती मार्गु ।
अशशी अनासक्त योगु ।
निष्काम ह्या कर्माचों ॥९७॥

लोकांमदें आस्सूनूई ।
दिस्सना पिशाच्च खंडें ।
तशशी इद्रार पोळोनूई ।
कळणा तागेलें स्वरूप ॥९९॥

जरी विंगड रूप नाम ।
तोंची साक्षात् परब्रह्म ।
सर्वत्र सदैव सम ।
तागेलें मन विश्वांतूं ॥१०१॥

मृगजळा उव्वारांतूं ।
होळणु वच्चद् वें पर्वतूं ।
तशशी खंचेइ प्रसंगांतूं ।
मन स्थिर तागेलें ॥१०३॥

स्वरूपाचें स्थान सोण्णू ।
इंद्रियांमाक्षी वच्चूनू ।
जाय्ना रें तों विषयाधीनू ।
लेक्कू नाक्का आश्चर्य ॥१०५॥

कमळापाकळये वाढ्यांतूलें ।
चांदणें पळें काणें पिल्लें ।
तों चकोरू वाळ्वंटांतलें ।
रेंवेंकण वेंचिद् वें ॥१०७॥

तरी आतं विचार कोनू ।
पळें तूं काण् फस्ता म्हुणू ।
विषयांच्या त्या सुखाक् भूल्लू ।
संसारांतूं ह्या पार्था ॥१०९॥

चारि चौगांवारी चल्ता ।
सर्व रिवाजई पाळता ।
मात्र सदैव तों आस्ता ।
जागी निजरूपांतूं ॥९८॥

वारों उद्कालागी खळता ।
उद्दाक् उद्कांतूंची लोळता ।
तें पोळोनू लोकु म्हणता ।
पाळें आय्लीं उद्कांतूं ॥१००॥

अर्जुना ज्या काणगेली ।
समदृष्टी दृढ जाल्ली ।
संक्षेपानें हीं तागेलीं ।
सांगतां हांवें लक्षणं ॥१०२॥

तत्त्वार्थानें पळैल्यारी ।
तोंचि पार्था खरोखरी ।
परब्रह्म साक्षात्कारी ।
मूर्ती समदृष्टीची ॥१०४॥

आत्मसुखानें अंतःकरण ।
तृप्त जाल्लें परिपूर्ण ।
कोनू तेंची अढळ स्थान ।
पायु भाग्र काण्णाची ॥१०६॥

सुखशांती ही आत्म्यागेली ।
आपणेंची काणें मेळैली ।
तागेली विषयां तान निळी ।
हंवै सांग्का वें तुक्का ॥१०८॥

निजरूपाक विस्सर्ताती ।
इंद्रियांतूंची रमताती ।
तुस्सुइ खांन्व्याक् माक्षेना ती ।
तें दरिद्री बुभुक्षित ॥११०॥

मृग तान्नेन् व्याकुळ जात्ता ।
खरयाचेंई भान सुट्ता ।
बॅणार् उद्का भासु जात्ता ।
थंडं तँ धांत्ता जीव् घेव्नु ॥१११॥

सत्यस्वरूप हँ कळणँ ।
त्या सुखाचौ अनुभव यँनँ ।
ताक्काची तागेल् दृष्टीनँ ।
दिस्ता सुख विषयांतूँ ॥११२॥

सुख आस्ता विषयांतूँ ।
अर्थु ना हँ उल्लोंच्यांतूँ ।
उज्वाड् जाय्द वँ जगांतूँ ।
वीजू झगम्ग् जाल्यारी ॥११३॥

वारँ, पाव्सू वत जरी ।
माँडाचँ सातँ धल्यारी ।
लाग्ग्ना म्हुणु जाल्यारी ।
माळ्ये घर बांद्का वँ ॥११४॥

विषयांतूँ सुख म्होण्चँ ।
कळणस्तना हँ उल्लोंचँ ।
मधुर हँ जश्शी लेक्चँ ।
वचनाग विषारी ॥११५॥

अशुभ राहू मंगळ ।
मृगजळ तँवै जळ ।
विषय हँ मायाजाल ।
सर्वे सुखा आभास ॥११६॥

आस्सॉ हँ तूँ सांग किल्ली ।
उंद्राक शीतल जाल्ली ।
सर्पागेल्या फॉण्य साव्ली ।
सांग पार्था सांग तूँ ॥११७॥

गळाक् लायिल् मांसा लेशू ।
पोळोन् पाव्ता मास्ली हर्षू ।
जोंवरेकु ती कर्ना स्पर्शू ।
विषय हँ ताज्वारी ॥११८॥

विषयांचँ दिस्चँ सुख ।
विरक्तांगेल्या दृष्टीक ।
पंडुरोगाच्या फुग्गीक ।
पुष्टी म्हळ्ळेल्वारीची ॥११९॥

अस्लँ विषयांचँ सुख ।
केवळ साद्यंत दुःख ।
कश्शी सम्जांन्चँ मूर्खाक ।
भोग सनू सनती ॥१२०॥

त्या सौख्याचँ अस्ली रूप ।
कश्शी कांई कळणा पाप ।
कीडॉ कश्की शॅणा थाप ।
साँण्णा उर्ता तांतूंची ॥१२१॥

मांडुकु विषया चिक्लांतूलाँ ।
मत्स्यू भोगा उद्कांतूलाँ ।
तँ ताँ सांग वँ साँड्तलाँ ।
तागेलाँ दुःखचि जीवन ॥१२२॥

दुःख भोगूक् यॅल्ल्यांगेली ।
वंशावळी व्यर्थ वल्ली ।
अस्ल्यांनी ही जरी सोळ्ळी ।
दुरासक्ती विषयांची ॥१२३॥

गर्भवासाचँ संकट ।
जन्ममरणाचँ कष्ट ।
कोणु अविश्रांत वाट ।
धरीद ही काँतेया ॥१२४॥

ज्ञानेश्वरी

विषय जरी सुट्तीद ।
दोष वा'री पड्तीद ।
संसाराचेरी ह्या यॅद ।
महाधोरु अपवादू ॥१२५॥

विचार कॅछयारी विषय ।
कर्ताती आम्कां अपाय ।
त्यामितीं ह्या वा'र् पाय ।
चुक्कुन् सुदां घाल्नक्का ॥१२७॥

ज्ञानी जरी देहु धर्ता ।
विदेही तौ जानु आस्ता ।
त्यामितीं ताक्का तत्त्वता ।
बांदीनाती विषय ॥१२९॥

पक्षी फळ खाय्त आस्ता ।
खाद्य, खाल्लो, खाव्चें दिस्ता ।
जाल्यारी तौ विस्सोर्न वत्ता ।
भोग्य, भोगु, भोग्तलो ॥१३१॥

अस्लैं पार्था आलिंगन ।
अद्वैतांतूलैं मीलन ।
घाल्यारी जाय्द वॅ भिन्न ।
उद्कांत तॅची उद्दाक ॥१३३॥

हैं नी तैं हैं द्वैत उर्ना ।
अश्शी ऐकात्मता जात्ना ।
पळैतलोई आस्सना ।
जाणतलोई नाकोणू ॥१३५॥

ह्याची सुखारी पोषण ।
जाय्त आस्ता क्षणक्षण ।
ज्या कौणालैं तें संपूर्ण ।
समरस जात्ताती ॥१३७॥

हांचिमींची हैं अज्ञान ।
पाळ्थां फस्वें खरेपण ।
सुखवाचें हैं आवरण ।
घाछयां पळें दुःखाक ॥१२६॥

त्या सौख्याची आशा सोंडता ।
दुःखई तैं नाक्का म्हणता ।
विरक्तु जानू तौ सोंडता ।
विष सर्वें विषयांचें ॥१२८॥

अस्त्या बाह्यविषयांतूं ।
ताक्का दिस्सनाची अर्थू ।
आत्मसुखानें संतृप्तू ।
जानू आस्ता चित्तांतूं ॥१३०॥

भोग्ची अवस्था जी यॅत्ता ।
तांतूं अहंभावु सर्ता ।
आनी तौ पो णेळणू घॅत्ता ।
त्या अनाद्यनंताक ॥१३२॥

वारों आकाशांतूं जिर्ता ।
ऐक आकाशची उर्ता ।
तश्शी ऐकरूप जात्ता ।
सुख परस्परान्तूं ॥१३४॥

सांग्च्याक हैं जाय्नातीलैं ।
उल्लोवूं कश्शी नी किल्लैं ।
आप्णाइल्ल्याक कळतलैं ।
सुख अनुभवानें ॥१३६॥

तें आनंदची साकार ।
आत्मसुखाचें चिगूर ।
महाबोधाचें आगर ।
आशिल्वारी दिस्ताती ॥१३८॥

विवेकाचीं वसतिस्थानं ।
परब्रह्माचीं स्फुरणं ।
की घाल्लेलीं आभरणं ।
तेंची ब्रह्मविद्येक ॥१३९॥

तेंची सत्त्वाचें सत्संगू ।
चैतन्याचें रूपरंगू ।
पुरों पुरों हों प्रसंगू ।
वर्णनाचों श्रीकृष्णा ॥१४०॥

वर्णन हें कर्तां कर्तां ।
मूळ कथा तूं विस्सर्ता ।
हें अप्रासंगिक दिस्ता ।
उत्रं मात्र रसाळ ॥१४१॥

राब्डी तूं हें जाल्यारी ।
सांग गीतार्थू मुखारी ।
प्रसन्न फाल्फालं करी ।
संतांगेल्या मनांतूं ॥१४२॥

निवृत्तील्या मनांतूलं ।
ज्ञानदेवाक हें कळलं ।
आनी म्हणालों जें कसलं ।
कृष्णू म्हणालों, सांगतां ॥१४३॥

अशी सुखा सागरांतूं ।
थेट पाव्णू तें तळांतूं ।
थंडं स्थिर जाव्णू तांतूं ।
सुखरूप जात्ताती ॥१४४॥

स्वच्छ आत्मप्रकाशांतूं ।
विश्व पोळोवू आप्णांतूं ।
परब्रह्म ह्य देहांतूं ।
निश्चित तें जात्ताती ॥१४५॥

आत्मसुख अमर्याद ।
शाश्वत नी शांतिप्रद ।
तांकां सहज मळद ।
जें जाल्याती निष्काम ॥१४६॥

महर्षींक वा चांत वाण्णू ।
विरक्तांकै तों राख्णू ।
श्रद्धावंतांक सोड्णू ।
दवर्ला ब्रह्मनंदू ॥१४७॥

विषयांथाव्णू मोकळे जाल्लें ।
मनाक स्वाधीन केल्लें ।
शांतीशय्येरी निदलें ।
आतं तें उटाय्नाती ॥१४८॥

आत्मज्ञानाचें जें फल ।
परब्रह्म तें कैवल्य ।
तेंची जाल्लें तें केवळ ।
अस्लें पुरुष पार्था ॥१४९॥

तें हें अशी कशी जाल्लें ।
देहांतूं ब्रह्मत्व पाव्लें ।
जाण्चें आस्ल्यारी हें सगळें ।
सांगतां साररूपानें ॥१५०॥

वैराग्याचों आधार घेव्णू ।
विषयांक भाग्र घाल्णू ।
इंद्रियांकै शिस्त लाव्णू ।
मन कोर्का ओकाग्र ॥१५१॥

तंगै अक्डें खें येंताती ।
भोंव्यां तुर्येइ थें मळताती ।
मागिर् सोडू लागता दृष्टी ।
भित्त् आत्मारामाक ॥१५२॥

ज्ञानेश्वरी

प्राणायामु सुरू कोरू ।
प्राणापान सम धोरू ।
चित्त आकाशांतूं घेवू ।
वच्चू भाग्र सताती ॥१५३॥

वासनांचेई विचार ।
सर्व जात्ताती निःसार ।
मन जावू चिदाकार ।
धरू वत्ता आकाश ॥१५५॥

ऊर्न मन मूळांतूंची ।
वाट ह्या षड्विकारांची ।
बंद जाली, आयलं म्हुणुची ।
ब्रह्मत्व ह्या देहाक ॥१५७॥

गुड्डें यमनियमांचें ।
समुद्रई अभ्यासाचें ।
दांटुनु येवू ब्रह्मत्वाचें ।
पावलं विश्रान्तिस्थान ॥१५९॥

योगाचों हों संप्रदायू ।
आय्कुन् ताज्जों अभिप्रायू ।
साश्चर्य सूज कौंतेयू ।
श्रीकृष्णाक निमिता ॥१६१॥

अर्जुनु कृष्णाक म्हणता ।
दुस्त्र्यागेलं मन जाणता ।
कश्शी तुक्का केशीहंता ।
सांग कळळं मनांल्लं ॥१६३॥

अश्शी दिस्ता आय्कल्यारी ।
पोव् वच्येक्षां चम्कल्यारी ।
वच्चुन् पाव्न साबितेरी ।
ह्या सांगिल्या मार्गानं ॥१६५॥

गांवांतुलें उदका होंळ ।
घेवू कश्की गंगाजळ ।
समुद्रांतूं अेकमेळ ।
जानु उर्ता अभिन्न ॥१५४॥

संसाराचों खेळु खंळता ।
त्या मनाचों पड्दों पिंदता ।
तळं कर्ना आ न वत्ता ।
प्रतिबिंब दिस्संद वें ॥१५६॥

माक्षी पळें हांवें सांगलं ।
ब्रह्मत्व जें देह पावलं ।
तें ह्याची मार्गानं मंळळं ।
आस्स की हें लक्षांतूं ॥१५८॥

सावध तें प्रपंचांतूं ।
शिर्कुन् पण्णाती मोहांतूं ।
तल्लीन ब्रह्मानंदांतूं ।
तेंचि ब्रह्मस्वरूप ॥१६०॥

ताव्ळी कृष्णानं पळें ।
हास्तची ताक्का निमिलं ।
मना समाधान जाल्लं ।
की ना मगेल् उत्रानं ॥१६२॥

निमांका म्हुणु म्हणत आस्तां ।
अंळक तें तुक्का कळता ।
जें सांगलं तें आत्रेक् फंतां ।
स्पष्ट कोर्नु सांग तूं ॥१६४॥

ज्ञानयोगाकै ससारू ।
दीनांक होंची आधारू ।
कांई पळें ना बेंजारू ।
वेळू लागिल्लतरी रें ॥१६६॥

म्हुणु देवा आन्नेक् फंतां ।
हँचि आय्कूयांशँ दिस्ता ।
विस्तार जाय्द अशी दिस्ता ।
तरी सांग तँ सर्व ॥१६७॥

आय्कता तूम लक्ष दीन्वू ।
तशी चल्ला तत्पर जाव्णू ।
इत्याक कोरुं अन्मानू ।
तुक्का सगळें सांगूक ॥१६९॥

कारुण्याचो तों वर्षावू ।
की तों स्नेहाचो नवलावू ।
हरिकृपेचो की अनुभवू ।
जाय्ना वर्णन कोरूक ॥१७१॥

आनी चड उल्लैल्यारी ।
अन्याय जात्लो कथेचेरी ।
यॅशना किल्लेंड कॅल्लेल्लतरी ।
स्नेहा रूप शब्दांक ॥१७३॥

अर्जुनाक आग्रहानें ।
आय्क म्हणता नॅव्वानें ।
तोंचि दिस्ता हाज्वैल्ल्यान ।
भूल्नु गॅल्ला हाज्जेरी ॥१७५॥

योगु योगु म्हळ्यार् कस्लें ।
ताज्जें प्रयोजनइ कस्लें ।
कोंणो कोर्येद हँ सगळें ।
आत्तं सांग्तां रें तुक्का ॥१७७॥

अर्जुनाक हँ सांगूनू ।
कथा मुखारी श्रीकृष्णू ।
सांग्तलो ती लक्ष दीन्वू ।
आय्कूंकज सर्वांनी ॥१७९॥

कृष्णु म्हणता सांग पार्था ।
होंचि मार्गु तुक्का दिस्ता ।
अनुकुल तरी सांग्तां ।
आनंदानें अड्डी ना ॥१६८॥

पळें आव्सूगॅलें मन ।
तांतुंड प्रीतीचें नॅवन ।
स्नेहाचेंई अद्भुतपण ।
कोंणाक् कशी कळद ॥१७०॥

अमृतांतूं तिब्बुन् गेल्ली ।
प्रेम पीव्णू धुंद जाल्की ।
अर्जुनाचेरी ही भाळ्ळी ।
कृपा ताक्का सोंण्णाची ॥१७२॥

कस्त्याक हँ मनांत हाडूचें ।
साध्य कोंणामितीं जांव्चें ।
आस्स ताक्का जाण्णू घेंव्चें ।
देवू जाण्णा स्वताक ॥१७४॥

कशी सांग्ल्यारी कळद ।
मना समाधान जाय्द ।
त्या त्या थरेन सांग्येद ।
सर्वे तुक्का कोंतेया ॥१७६॥

सांग्चें सारखें जँ जँ कांई ।
सांग्तां तुक्का तँ सर्वई ।
सम लक्ष दी तूवई ।
उत्रांकडें मगेल्या ॥१७८॥

मूळ कथासूत्र धोर्नू ।
सांग्ला जों वर्णन कोर्नू ।
तोंचि योगु सांग्तां म्हुणु ।
म्हणता निवृत्तिदासू ॥१८०॥

॥ ज्ञानदेवु सांग्ता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
पांच्वो अध्यायु बोरोन् जात्ता । कर्मसंन्यास योगाचो ॥

सट्वाँ अध्यायु

सांगता रायाक संजयू ।
कृष्णागॅलों श्रवणीयू ।
योगावॅलों अभिप्रायू ।
हाज्मुखारी आय्क तूं ॥१॥

तान्नेक घॅत्ता उद्दाक ।
जांक्का वॅ तँ त्या घेक ।
अमृतची अचानक ।
दैवयोगु न्हइ वॅ हों ॥३॥

संजयानें नोळीतची ।
आय्कुन् म्हळ्ळें मनांतूची ।
खब्बरी पुत्रांगेलीची ।
लागल्या तान आय्कूंची ॥५॥

जाल्यारी हों वॅ आय्कद ।
जात्यंधू कश्शी पळैद ।
नुस्तँ मज्जेरी काँप्पद ।
म्हुणु तों भीव्नु उल्लैन ॥७॥

तृप्तीच्या ह्या आनंदानें ।
तागेल्या मनाप्रमाणें ।
सुरु कॅल्लों आदरानें ।
सांगूक तों वृत्तांतू ॥९॥

भगवद्गीतेचें हँ सार ।
विवेकाचें पैलतीर ।
योगवैभवाचें द्वार ।
उघड जातलें सर्वांक ॥११॥

ब्रह्मरसाचें हँ भोजन ।
धनंजयाक देवकीनंदन ।
दिता आम्मीइ सर्वजण ।
पावलें थंडं त्या वॅळारी ॥२॥

तश्शी आम्कांड हँ जाल्लें ।
गाँम्टें आय्कूंच्याक मॅळ्ळें ।
घृतराष्ट्रानें निम्मीलें ।
विचार्यें वॅ हँ तुक्का ॥४॥

मनांतल्या मनांतूं हास्लों ।
म्हांतारों मोहांतूं फस्लों ।
अेदोळ्थाई बरों मॅळ्ळों ।
आय्कूंच्याक संवादू ॥६॥

संवादू कृष्णार्जुनालों ।
आपणाक आय्कूंच्या मॅळ्ळों ।
म्हुणु समाधान पावलें ।
आपणांतूंची संजयू ॥८॥

कश्की अमृत क्षीराब्धींतूं ।
तश्शि सार ह्या अध्यायांतूं ।
बुध्दीपूर्वक हँ चित्तांतूं ।
जाण्णू दव्वोर्न घेंव्काज ॥१०॥

हांगा माये खेळु सर्ता ।
वेदवाणी थक्क जात्ता ।
गीतार्थाची वालि धर्ता ।
सम दृढ चिगूरू ॥१२॥

ताँ हों सट्वाँ गीताध्यायू ।
साहित्याचौ अद्वितीयू ।
दित्ताँ प्रत्यक्ष प्रत्ययू ।
तुम्कां लक्ष दिय्याती ॥१३॥

शब्दांचौ मोंवाळ स्वरू ।
नादब्रह्म तदाकारू ।
आनी अर्थाचौ विस्तारू ।
पर्मळूई दांटुशना ॥१५॥

कानशब्दू ताण्णू घेंता ।
जीब ताक्का मेलाडसूय्ता ।
आनी नांक मुखार् धांवा ।
ताज्जौ पर्मळ् घेंव्याक ॥१७॥

पधाचौ अकेकू चरणू ।
पोळोन् येंतलँ भाग्र धाव्णू ।
मन भुजांनीं पो णेळणू ।
घेंतलँ तांतुल् अर्थाक ॥१९॥

अर्थाचें तँ व्यापकत्व ।
तांतूँ ना रँ सामान्यत्व ।
चिंतामणीचें दातृत्व ।
मँळता ताँ जाणतल्याक ॥२१॥

आत्मतेजा उज्वाडांतूँ ।
सोण्णू इंद्रियां सांगातूँ ।
जौ हँ कर्ता ताँची भक्तू ।
जात्ताँ तृप्त परिपूर्ण ॥२३॥

शब्दावैली साली काण्णू ।
भित्तर्ली भावार्थू जाण्णू ।
स्वताची तँ सुख जाव्णू ।
सुखांतूंची राब्येद ॥२५॥

सर्वांक कळद खास ।
अस्ली ही सलीस भास ।
शब्द वेंचल्याती सरस ।
जँ अमृतापेक्षाई ॥१४॥

रसाळपणाक भुल्ललँ ।
कान जीब जाव्णू बस्तलँ ।
आनी झगडँ सुरू जातलँ ।
अशशी परस्परान्तूँ ॥१६॥

शब्दाचें तँ गोंमटेपण ।
पोळोन् जातलँ दाँळ धन्य ।
म्हणतलँ ही रूपा खाण ।
आम्चखात्तीर उधळळ्या ॥१८॥

स्वभावाक धोर्नु चल्ललीं ।
शब्दू तीं झोंबूनु घेतलीं ।
तृप्ती सम सगळ्यांक मेळतली ।
सूर्य प्रकाशावारीची ॥२०॥

ह्या शब्दाचीं गिंदलं कोर्नु ।
कैवल्याचौ रस्सू भोर्नु ।
निष्काम्यांक दिंव्या म्हुणू ।
ग्रंथपान येव्जिल्यां ॥२२॥

फक्त कान्नानँ आय्कूणू ।
दीव्णकाती भाग्र सोण्णू ।
मनाचौची कानु कोर्नु ।
कराती हँ प्राशन ॥२४॥

मन सूक्ष्म कॅल्यारीची ।
खात्री आस्स अशशी जाव्ची ।
न्हवै जात्ली ही नुस्तेंची ।
मॉन्याकॅप्यालि संगती ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

आनी हँ सांगत बैसना ।
भवविभवाची सोण्णु कामना ।
जॉ धर्ता परमार्थु अर्जुना ।
ताँची हांगा अधिकारी ॥२७॥

काय्ळ्याक कळणा चंद्राचँ ।
बध्दाकै ना ह्या ग्रंथाचँ ।
मॉल, घंता चांदण्याचँ ।
सुख मात्र चकोरू ॥२९॥

प्रसंगारी सांगका पळ्ळँ ।
तँवै तुम्मी मान्य कॅल्लँ ।
मुखारी सांगतां जँ म्हळ्ळँ ।
श्रीरंगानँ आय्कया ॥३१॥

दृष्टी खंडं वच्चुन् पाव्ना ।
थंचँ दिस्ता दौळ्यांविना ।
अतींद्रिय ज्ञानाविना ।
मात्र जाय्ना हँ साध्य ॥३३॥

गुरुकृपा ही जाल्यारी ।
आस्स म्हणा ती मज्जेरी ।
साध्य जातलँ इष्ट तरी ।
दिस्त आस्स हँ माक्का ॥३५॥

पळँ यश श्री औदार्य ।
ज्ञान वैराग्य अश्वर्य ।
अश्शी सई गुणवर्य ।
काँणाच्यांतू आस्ताती ॥३७॥

अनासक्त कर्मयोगी ।
नी निःसंगू परित्यागी ।
पळैल्यारी जाव्नु जागी ।
दाँगई तँ अेक्कची ॥३९॥

औहिकाची सुट्ता प्रीती ।
हीचि गोडी लागिल् मित्ती ।
हाज्जी हाज्विना महती ।
कळद वँ काँणाक ॥२८॥

जाण्णू घँत्ल्याक विश्रांती ।
घँतात्तिल्याक ना गती ।
कर्ता इत्त्यारी समाप्ती ।
आनी सांगचँ ना कांई ॥३०॥

बुध्दीक जँ कळचँ कष्ट ।
शब्दू करीद वँ स्पष्ट ।
जाल्यारी दाकैद वाट ।
गुरुकृपे उज्वाडू ॥३२॥

परीसु जरी मॅळद ।
लॉखंड भांगार जाय्द ।
जादूनेइ जाय्ना साध्य ।
दैवचि अनुकुल आस्काज ॥३४॥

भर्वसाँ आस्स दाकैतां ।
रूप अरूपाचँ पार्था ।
अतींद्रिय तँ भोग्गैतां ।
इंद्रियांमुखांत्रीची ॥३६॥

ताँची भगवंतू आय्क ।
सांगातू जॉ विरक्तांक ।
म्हणता आतं अर्जुनाक ।
ध्यान दीव्नु आय्क तू ॥३८॥

नावं विंगड् दिल्लेल्लिमितीं ।
विंगडशँ तँ दिस्ताती ।
तत्त्वता तँ तश्शी नाती ।
योगु ताँची संन्यासू ॥४०॥

किल्लीं नावं आशिल्ल्ती ।
 अक्ळोची तों नामधारी ।
 सर्वे अक्ळची मळळ्यारी ।
 खंचोइ मार्गु धोर्येद ॥४१॥

स्वकर्म कॅर्नाई सोण्णा ।
 फलाकांक्षाई तों धर्ना ।
 योगी म्हुणु तों अर्जुना ।
 मान्य जात्ता जगांतूं ॥४३॥

वर्णाश्रमाक सांगिलं ।
 कुलाक नेम्सुन् दिल्लेलं ।
 वेळेनुसार दिशिलं ।
 जं कोर्चे तं जॉ कर्ता ॥४५॥

तांची संन्यासी रं पार्था ।
 तांची योगी हांवं म्हणतां ।
 दोन्नी अेक हं तत्त्वता ।
 हांतूं नाची संशयू ॥४७॥

पैलां लेपु धूनु काड्चो ।
 त्या जाग्यारी दुस्त्रां लांन्वो ।
 नुस्तं न्हवें त्रासु घेन्वो ।
 अश्ली कोर्का कस्त्याक ॥४९॥

आशिल् सोण्णू तूं स्वधर्मू ।
 दांटूनाक्का कर्मां क्रमू ।
 सुखानं तों आत्मारामू ।
 जोण्णु घें रं आप्णांतूं ॥५१॥

संकल्प ज्या कांणागेलं ।
 मनांतलं सर्व मावळळं ।
 ताक्का योगा मर्म कळळं ।
 भांगता तों ब्रह्मानंदू ॥५३॥

अेक्कची उदाक घॅल्लं ।
 तं दोनि तांपांतूं भॅल्लं ।
 तरी तं अभिन्न उॅल्लं ।
 तश्ली योगसंन्यासू ॥४२॥

भुंइं आमकां धान्य दिन्ना ।
 आप्णं दिल्लं म्हुणू म्हण्णा ।
 आप्णाक् जाई हँवै म्हण्णा ।
 हिज्वारीची तांवई ॥४४॥

तश्ली तीं कर्म कर्तना ।
 हांवं कर्ता अश्ली म्हण्णा ।
 फलाचेरिइ दव्वर्ना ।
 मनबुद्धी आप्णाली ॥४६॥

उचित नित्य नैमित्तिकं ।
 लेक्कून् बंधनकारक ।
 सोडता जॉ तों त्या क्षणाक ।
 खंचीं दुस्त्रीं धर्ताची ॥४८॥

गृहस्थाक संसाराचं ।
 वज्जं आस्स खांद्यार् व्हांव्यं ।
 तं देव्रोन् कस्त्याक् घेन्व्यं ।
 सांग संन्याशागेलं ॥५०॥

जॉ संन्यासी योगी तांची ।
 दांगैजण हं अेक्कची ।
 साक्ष आस्स ही शास्त्रांची ।
 जगांतूं ह्या धनुर्धरा ॥५२॥

योगपर्वता तुर्येरी ।
 वच्चुन् पांक्का हं दिस्त्यारी ।
 सोण्णक्का तूं धनुर्धारी ।
 कॅर्नाई कर्मा निसणी ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

यमनियम सुरू कोर्नू ।
आसनांची पाथ्वाट धोर्नू ।
प्राणायामा वाटु चण्णू ।
मुखार् वच्का पडतल ॥५५॥

अभ्यासाच्या सामर्थ्यारी ।
वैराग्यची ह्या वा'री ।
वच्चू शक्कद मुखारी ।
आप्णागेल्या धैर्यारी ॥५७॥

ताव्वळी ही वाट सर्ता ।
प्रवृत्तीक तूं विस्सर्ता ।
ऐकरूप जाव्णू वत्ता ।
साध्य आनी साधन ॥५९॥

निश्चल जाँ ह्या स्थितींतूं ।
पाव्ता योगसमाधींतूं ।
निःसंशय तागेलीं तूं ।
सांग्तां आय्क लक्षणं ॥६१॥

सुखदुःख यॅरादारयाँ ।
घालोती लाग्गना वारों ।
विषयांक दीना यारों ।
लाग्गी आयिल् तरी तें ॥६३॥

कामं सगळीं कर्त आस्ता ।
जागी आशिल्वारी दिस्ता ।
जाल्यारी हँ हांवं कर्ता ।
ही जाणीवची आस्सना ॥६५॥

ताव्वळ् कृष्ण हास्त म्हणता ।
हँ रँ तूं कस्लँ निम्मीता ।
काँण कस्लँ काँणाक् दिता ।
ह्या अद्वयस्थितींतूं ॥६७॥

प्रत्या हाराच्या क ारी ।
घेंव्का पड्ता खबदारी ।
भोची निस्त्राडी ताज्जेरी ।
पर्तुन् यॅत्ता हठयोगी ॥५६॥

प्राणापान सांगातानें ।
धारणा राजमार्गानें ।
येव्णू पाव्येद खात्रीनें ।
शिखरारी ध्यानाच्या ॥५८॥

माक्षीचँ मनांतूं ऊर्ना ।
मुखार् वच्चेंई आस्सना ।
मनबुध्दी भिर्भीरिना ।
स्वस्थ जात्ता शांतींतूं ॥६०॥

विषय वँ इंद्रियांक ।
आत्तं यॅनाती मेळूक ।
घॅत्ता ताँ आप्णाइल्ल्याक ।
स्वरूपांतूं विश्रांती ॥६२॥

स्वकर्म कोर्चें साधन ।
म्हुणु इंद्रियं स्वाधीन ।
कोर्नू घॅत्ता आनी मन ।
कर्ता फलनिष्काम ॥६४॥

अर्जुनु कृष्णाक म्हणता ।
आय्कूनू आश्चर्य दिस्ता ।
योग्याक इल्ली योग्यता ।
काँण दिता तँ सांग ॥६६॥

भ्रांती हांतुळणारी आस्ता ।
ताज्जेरीची नीद काड्ता ।
आनी सॉप्नांतूंची घुंव्ता ।
जन्ममरणाच्या ताँ ॥६८॥

अकस्मात् जागी जात्ता ।
सगळें हें मिथ्या म्हणता ।
सत्य खंचें कळणू चुक्ता ।
अशी तागेलू ताकाची ॥६९॥

अशी हों विचारू कोनू ।
अहंकारू दिता सोणू ।
आप्पणची तं हें जाणू ।
तांचि जात्ता कृतार्थ ॥७१॥

प्राप्य मेळचो वेळु येंता ।
कु विारी जावु बस्ता ।
कशकी त्या दुदैव्याक लागता ।
दोळ घांपचो दुव्वाळो ॥७३॥

जो आस्ता तो तांची आस्ता ।
बुद्धी मात्र भ्रष्ट जात्ता ।
सोपनांतल्या घाय्यानं मर्ता ।
सांग वें तो खरेंची ॥७५॥

मान नुस्तेंची घुंवडायता ।
पाय हेंधातू अड्कीता ।
नळी चोंचींत चाबुन धर्ता ।
चळवळ कर्ता सुटच्याक ॥७७॥

वैथ बोरचे थंडीं हात्रो ।
हाका काणो बांदुन घाल्लो ।
कापुन व्हेल्लेल्वरी काणो ।
नळी कांड हों सोडिश्ना ॥७९॥

मन जिंकुन घेतिलिमीतीं ।
विषयेच्छा निव्वळताती ।
कोर्का पण्णा यातायाती ।
लागीची तो परमात्मा ॥८१॥

नाशिवंत ह्या देहाचो ।
नुस्तें अभिमानु धर्चो ।
व्यर्थ घातु कोनू घेवचो ।
आपणागेलो आपणोची ॥७०॥

देहाचेरी प्रीती धोर्नू ।
तंची आप्पण लेकूनू ।
कोषांतूली कीडी जावू ।
शत्रु स्वतालो जावनयें ॥७२॥

अथवा कोणुड भ्रमांत पोणू ।
म्हणता आपणाक व्हल्यां चोर्नू ।
अशी पिशें पांग्रोन घेवू ।
आपणाकची विस्सर्ता ॥७४॥

पोपट नळ्येर् येवु बस्ता ।
ताज्मितींची की ती घुंवता ।
सहज उबुन वच्चू जात्ता ।
संशय ताका सोपणाची ॥७६॥

जाल्यार हेंची लेकून बस्ता ।
हांवं हांतूं शिकून पळ्ळां ।
नळ्येरीची घां जाल्ला ।
पाय माळो आस्सूनुड ॥७८॥

देहासंकल्पू वाडैता ।
तागेलू वैरी तांचि जात्ता ।
नातिलेंची घेवु बस्ता ।
आपणागेल्या मनांतू ॥८०॥

कीडी दोषु घालैल्यारी ।
भांगार् जात्ता शंभर नंब्री ।
तशी संकल्पै सोळ्यारी ।
जीवु जात्ता परमात्मा ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

आकाश फुळिळ मडक्यांतूलां ।
तें कांडें सांग मैळूक् वत्तलें ।
ततुक्षण आकाश जातलें ।
आशिशल्कडें आण्याप ॥८३॥

हॉ थंड आनी तॉ हूनू ।
सन्मानू हॉ तॉ अपमानू ।
सुखदुःखाची तांडांथाव्णू ।
भास भाग्र पडशना ॥८५॥

कशशी पाव्सू मांडांतूलां ।
समुद्राक भिजैतलां ।
समभावु योग्यागॅलां ।
सांग कशशी बदल्द ॥८७॥

सर्वत्र की तँ अँक्डँची ।
चर्चा कोर्ची ही नुस्तेंची ।
अेकस्थिती अद्वैताची ।
प्राप्त जाल्लेल्वॅळारी ॥८९॥

इंद्रियांक जिंकिल्लिमीतीं ।
ताक्का म्होण्का योगमूर्ती ।
सान हॉड ही समजूती ।
कॅर्नाइ धर्ना मनांतूं ॥९१॥

पृथ्वीकई मौल्यवान ।
अस्लँ दिशिल्लतरी रत्न ।
लॅक्ता तँ फात्रासमान ।
घँव्या म्हणुइ दिस्सना ॥९३॥

काँणागॅलां कोणु भावू ।
व्यर्थ धोर्चा द्वेषभावू ।
विश्वांतूलां तॉचि जीवू ।
आस्स म्हणता आण्णांतूं ॥९५॥

देहाहंकारू हॉ जरी ।
मूळासमेत निक्ळाय्ल्यारी ।
अँक्ळाचॉची निराकारी ।
तॉची तॉ रँ परमात्मा ॥८४॥

ज्या दिकाक सूर्यू वत्ता ।
थंथै ताज्जँ तेज भर्ता ।
तशशी सर्वे तॉची जात्ता ।
आशिशलिमीतीं तॉची तँ ॥८६॥

विज्ञान हँ पळैल्यारी ।
मिथ्या म्हणू दिशिल्लतरी ।
कळता आत्मप्रत्ययारी ।
ज्ञान तँची स्वरूप ॥८८॥

देहधारी आशिल्लतरी ।
सत्ता सर्वेन्द्रियांचेरी ।
म्होण्का पळें खरोखरी ।
तॉची साक्षात् परमात्मा ॥९०॥

मेरूइल्ली होडि अशशी ।
परिशुध्द भांग्रा राशी ।
आनी मात्ये दिक्ळी सान्शी ।
ताक्का दोन्नी समची ॥९२॥

प्राणप्रियू आनी शत्रू ।
तिहाईतू आनी मित्रू ।
भिन्न भाव हँ मनांतूं ।
साँप्नांत्याई तॉ हाण्णा ॥९४॥

लोहत्व किल्लँ पळैना ।
परिसू स्पर्शू कर्तना ।
उच्च नीच भेदू ऊर्ना ।
तागेल्या रँ दृष्टींतूं ॥९६॥

समबुद्धी निरंतर ।
सर्व अेक चराचर ।
शुध्द कॅल्लेल्लें भांगार ।
कश्की अॅक्क कसाचें ॥९७॥

नाना भेद रूपांतूले ।
जरी ताक्का नद्रे पळ्ळें ।
भूल्लू फस्सना तों पळें ।
पळैल्मितीं स्वरूप ॥९९॥

ह्या दृष्टीनें जों पळैता ।
नित्य हाज्जों अनुभव घॅता ।
तोंची समबुद्धी पार्था ।
फ ी हांवें सांगना ॥१०१॥

धर्मु तागेल् उत्रार् चल्ता ।
नद्रेनेंची सिध्दी मेळता ।
स्वर्गसुखाक तों लेक्ता ।
ऐकु सानु खेळुसों ॥१०३॥

अद्वैताचों सूर्यु उदैता ।
प्रकाशु ताज्जों सदैव आस्ता ।
निजरूपाक पळैत आस्ता ।
त्या तेजांतूं अखंडित ॥१०५॥

सिध्दागेलीं असाधारण ।
अस्लीं सांगलीं सर्व लक्षणं ।
मूर्तिमंत जों ज्ञान आप्पण ।
त्या कृष्णानें पार्थाक ॥१०७॥

शब्दब्रह्मा अस्लें वस्त्र ।
सुतांव्याक असमर्थ ।
ॐकाराचें व्यापकत्व ।
इत्लें आस्स विशाल ॥१०९॥

परमात्मा तों ह्या विश्वांतूं ।
साकारू नाना रूपांतूं ।
कश्की अॅक्क सुवर्णांतूं ।
अलंकार विविध ॥९८॥

खंची घें तूं वस्त्रा जाती ।
सुतंची तांतूं दिस्ताती ।
अॅक्क सूत्रा करामती ।
विना कांई ना दुस्त्रें ॥१००॥

तों म्हळ्ळ्यारी तीर्थस्नान ।
पोळोनूची समाधान ।
जात्ता आनी आत्मज्ञान ।
संगतींतूं तागेल्या ॥१०२॥

सहज उगडासु कॅल्लेल्लतरी ।
तुक्का कर्ता आप्णावारी ।
स्तवन कर्तची राब्ल्यारी ।
सार्थक जात्लें जन्माचें ॥१०४॥

नित्यानित्य विवेकु कर्ता ।
आत्मतृप्त तों जाव्नु आस्ता ।
म्हुणु तों तोंची ऐकु आस्ता ।
निस्पृह ह्या त्रैलोक्यांतूं ॥१०६॥

स्वयमेव तोंची ज्ञान ।
लाय्ता दिव्य तानांजन ।
कर्ता हें विश्व निर्माण ।
मनांत येव्न्वॅभित्तरी ॥१०८॥

स्वयंपूर्ण तेजोराशी ।
झगूमगाय्ता रविशशी ।
ताज्विना हें जग अशशी ।
चल्द वें सांग तूं ॥११०॥

ज्ञानेश्वरी

आकाश जरी महान ।
हरिनामा मुखारी सान ।
आनी तागेलें तें गुण ।
वर्णन तूं कशीं की ॥१११॥

ब्रह्मविधा जरी स्पष्ट ।
केल्ली तरी द्वैत नष्ट ।
जायद नी प्रीती घनिष्ट ।
आम्हांतुली आ द ॥११३॥

सोहंमभावांतूं जॉ मग्न ।
आत्मानंदांतूं तल्लीन ।
लागू दीव्ये लांछन ।
तागेलें ह्या प्रेमाक ॥११५॥

कोंण दोळ्यां सुख दीद ।
कोंणालागी उल्लोव्येद ।
कोंणाक बा पो ॥११७॥
दुस्त्रों कोणुइ नास्तना ॥११७॥

अशी तागेल् मनांतू आयलें ।
लक्षणं सांगचें नवन केल्लें ।
उपाय नास्तना दव्वेलें ।
धूर तान्न पार्थाक ॥११९॥

प्रायेवळार आशा सोळ्ळी ।
म्हांतारपणांत आवसु जाल्ली ।
मायामोहांतूं शिर्कली ।
म्हणता भांग्रा पोर हें ॥१२१॥

अकडें युध्द चालू आस्स ।
हांगाइ कृष्णु सांगत आस्स ।
पळयाती हें आक्लस ।
प्रीती ताका नांचैता ॥१२३॥

पुरों आतं हें स्तवन ।
केल्लें हें अक नवन ।
ह्या लक्षणांनीं संपन्न ।
कळंकी तुका तों कोणू ॥११२॥

म्हुणु अशी हें सुचैलें ।
द्वैत थोडें राक्कुन् घेल्लें ।
अर्जुनत्व तें दव्वेलें ।
प्रेमभावु भोग्याक ॥११४॥

हागेल् हांवंपण गेल्यारी ।
हॉचि हांव जायद जरी ।
अकळ्यानची हांव तरी ।
कोर्चे पुणि कस्लें बा ॥११६॥

मन उक्कूनू आयल्यारी ।
खास कस्लीई खब्बरी ।
सांगुनू कोंणामुखारी ।
कोर्येद तें हगूर ॥११८॥

विचित्र हें आयल्यारी ।
दिस्सद की धनुर्धारी ।
मूर्ती हॉचि परोपरि ।
कृष्णनिजरूपाची ॥१२०॥

पार्थावेली कृष्णागेली ।
अगाध ही प्रीती अस्ली ।
आजि हांगा नद्रे पळ्ळी ।
म्हुणु अशी उल्लैलां ॥१२२॥

प्रीती आस्स, लाज दिस्ता ।
व्यसनाचों त्रासु जाता ।
पिस्सां कशी पुणि चल्ता ।
हें म्होणचांतूं अर्थु ना ॥१२४॥

प्रीतीचें तों अधिष्ठान ।
आत्मसुखाचें भूषण ।
श्रीकृष्णागॅलंची मन ।
जाल, होंचि सारांशू ॥१२५॥

भक्तीचें जें सन्निधान ।
जाणा आत्मनिवेदन ।
त्या अक्ळाचें अधिष्ठान ।
सख्यत्व हों अर्जुनु ॥१२७॥

प्रीतीनं जी बाम्णाक् भज्ता ।
तीवै तागेल् प्राणु जात्ता ।
तरी तीचि ख्याती पाव्ता ।
कश्की ही पतिव्रता ॥१२९॥

ताज्जेरि प्रीती आशिल्मितीं ।
अमूर्तुड जाल्लों मूर्ती ।
पूततेची पळें आर्ती ।
कश्शी लागल्या पूर्णाकै ॥१३१॥

मराठींतू अस्लें काव्य ।
रंगैताती नाना भाव ।
आश्चर्यचि हें अपूर्व ।
दिस्चेंची हें सहज ॥१३३॥

विरक्तांकै भुलैतलें ।
प्रभावी व्याख्यान अस्लें ।
आम्कांइं आय्कूंच्याक मॅळ्ळें ।
म्हुणु पाव्लें संतोषु ॥१३५॥

देवकीनं पोंठ्ठांतू व्हाव्लो ।
यशोदेनं कष्टानें पोंस्ल्लों ।
कडुरि पांडवांक पाव्लों ।
कस्लें पळें आश्चर्य ॥१३७॥

पुण्यशील नी भाविकू ।
जगांतूं ह्या तोंचि अेकू ।
म्हुणू कृपेक लायकू ।
जाल्लों पार्थू तागेल्या ॥१२६॥

दासाचेरी इल्ली प्रीती ।
आप्णापेक्षां तागेल् कीर्ती ।
आय्कुन् पाव्ता सुख शांती ।
जगद्गुरु हों थोरू ॥१२८॥

त्रैलोक्याचें सर्वेश्वर्य ।
मेळ्ळें अस्लें तागेल् भाग्य ।
तागेलेंची चड योग्य ।
कोर्चे दिस्ता कौतुक ॥१३०॥

अप्रतिम सांग्ची शैली ।
आय्कुन् सभा धन्य जाल्ली ।
नादब्रह्म जिंकुन् आय्ली ।
अश्शी दिस्लें श्रोत्यांक ॥१३२॥

प्रतिमेचें शुभ्र चांदणें ।
ताज्ज्या शीतल भावार्थानें ।
फुल्लु गेल्लीं उल्हासानें ।
तत्त्वार्थाचीं हीं कमलं ॥१३४॥

ज्ञानदेवाक हें कळ्ळें ।
आय्कताती मुखावेलें ।
पांडवांगेरी उदैलें ।
सूर्यबिंब कृष्णालें ॥१३६॥

मस्त काळ सॅवा कोर्का ।
प्रसंगारी मागुन् घेंव्का ।
अस्लें कस्लोइ त्रासु तांकां ।
पण्णें दॅवा दयेनं ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

आस्सों सांग मुखावेलें ।
ताव्ळी पार्थानें म्हळ्ळें ।
आरे देवा संतांगेलें ।
गुण नाती मज्जांतूं ॥१३९॥

तुगेल् मनांतूं आयल्यारी ।
हांवै जायन साक्षात्कारी ।
तुंवें सम सांगिल्वारी ।
करीन की अभ्यासू ॥१४१॥

साध्य जायद वें मज्मितीं ।
दाकै देवा तूं ही गती ।
ताव्ळ हास्सूनू श्रीपती ।
म्हणता जायद दाकैतां ॥१४३॥

ज्या काँणालां सर्वेश्वरू ।
जाव्नु आस्स मूलाधारू ।
जात्लां तां ब्रह्म साकारू ।
हैं सद्भाग्य पार्थालें ॥१४५॥

अर्जुनानें मनांतुलें ।
सांगलें तें देवानें सगळें ।
आय्कुन् घेल्लें आनी म्हळ्ळें ।
कस्लें तेंचि आय्कया ॥१४७॥

वैराग्यवसंतऋतू ।
घेंता प्रायी विचारांतूं ।
सोहंभावाच्या फुलांतूं ।
प्रगटता सर्वत्र ॥१४९॥

जें जें हों सुरू करीद ।
तें वग्गीची पूर्ण जायद ।
सांगिलें व्यर्थ वच्चद ।
अश्शी कांडं दिस्सना ॥१५१॥

इत्लें गुण आय्कल्यारी ।
नप्रों पडतां तांच्मुखारी ।
तुवें मार्गु दाकैल्यारी ।
जायन हांवें समर्थू ॥१४०॥

काँणाक् पोळोनू लक्षणं ।
सांग्लीं हीं हैं हांवें नॅण ।
तरी कर्ता गुणगान ।
धन्य ताँचि म्होणकाज ॥१४२॥

समाधान घेंवरेक ।
कस्लेंड कोनू मॅळणा सुख ।
ताँचि तें घेतिल् घेक ।
कस्लें उणें सुखाक ॥१४४॥

इंद्रादिक जन्म घेव्नु ।
हज्जारफंतां हार खाव्नु ।
बस्लें जाल्यारी अर्जुनू ।
पाव्ता सहज ब्रह्मत्व ॥१४६॥

बुध्दीच्या गर्भांतूं ताक्का ।
वैराग्य दिस्सूनू आस्का ।
म्हुणु म्हणता लागला हाक्का ।
ब्रह्मत्वाचों दुवाळों ॥१४८॥

विरक्तु हों जाल्लेलिम्तिं ।
वग्गीची ही फलप्राप्ती ।
जात्ली हाज्जी सुनिश्चिती ।
दिस्ली वासुदेवाक ॥१५०॥

अश्शी विचार कोनू म्हणता ।
लक्ष दीव्नु आय्क पार्था ।
जों आत्तं हों तुक्का सांग्तां ।
राजयोगु उत्तमु ॥१५२॥

प्रवृत्तीच्या मूळाकची ।
किल्लीं फळं निवृत्तीचीं ।
म्हुणु सोंणु ह्या योगाची ।
आतंड वाट शंभून ॥१५३॥

अर्दार सोंडतलं मार्ग सोणू ।
सगळें आयलें हांगा धावू ।
निज राजमार्गु म्हुणू ।
ओकु आत्मबोधाचो ॥१५५॥

ह्या मार्गानें मुखार वत्ता ।
तानभुक्के भान ऊर्ना ।
दिवसु की राति कळणा ।
मार्गु होंचि सांगातू ॥१५७॥

पूर्वेथानु भाग्र सोचें ।
पश्चिमेक येवु पांण्वें ।
प्रवृत्तीनं अशी मेळचें ।
निवृत्तीक निश्चित ॥१५९॥

तावळ् देवाक् म्हणता पार्थू ।
हें सगळें जाण्वें कर्नातू ।
उत्कंठेच्या समुद्रांतू ।
बुडत आस्सं वांचई ॥१६१॥

विशेष जें उल्लोंच आस्सं ।
अनुभवु घेवू जाणचें आस्स ।
त्याखातीर ओक खास ।
स्थान सोदका पडतलं ॥१६३॥

पुण्यभूमी संतांगेली ।
उमेदी नी धैर्य दिल्ली ।
मन प्रसन्न कर्तली ।
अस्लं स्थान पोळोंका ॥१६५॥

इतर योग कर्तल्यांक ।
हेंचि आयल्यां प्रत्ययाक ।
नुस्तें धोर्काती इत्याक ।
नाना आडमार्ग हें ॥१५४॥

माक्षी ह्याचि मार्गानें आयलें ।
साधक सिध्द जावु गेल्लें ।
आत्म्याक् जाणु घेवु पाळें ।
श्रेष्ठ महर्षीपद ॥१५६॥

पाऊल खैंखैं पडत वत्ता ।
थैंथैं मोक्षसुख मेळता ।
जरी चुक्कुन् खंय्की पडता ।
स्वर्गु पुणि मेळताची ॥१५८॥

ह्या मार्गानें खंडी वच्चें ।
तेंचि स्थान तान्न जाण्वें ।
नुस्तें कस्त्याक हें सांगचें ।
येंल्लो तुक्का अनुभवु ॥१६०॥

कृष्णु ताक्का तावळ् म्हणता ।
कस्त्याक् अशी ताळ्विक सोंडता ।
मदेची इत्याक् उल्लैता ।
सांगत आस्सं हांव की ॥१६२॥

इल्ल्थाई तें रम्य आस्का ।
बस्त्यारी उटांण्वें नाक्का ।
अशी दिस्का आनी येण्का ।
वैराग्याक भर्ती रें ॥१६४॥

साधनेक साह्य जांक्का ।
अनुभवु येंता उर्का ।
अस्लं रम्यपण आस्का ।
सदैव त्या जाग्यारी ॥१६६॥

ज्ञानेश्वरी

थंडं चुक्कुन् जरी पाळ्ळां ।
नास्तिकुई पाल्लुन् वत्तल्लो ।
थंचे थंडं तों बस्तल्लो ।
तपश्चर्या कोरूक ॥१६७॥

मन स्थिर नात्तिल्याक ।
हांगाथंडं भोंव्तल्याक ।
राब्बैद जाग्यारी अेक्क ।
विरक्तीक जागैद ॥१६९॥

पवित्र सुरम्य स्थान ।
पोळोन् जांक्का समाधान ।
तँचि समज अधिष्ठान ।
मूर्त ब्रह्मभावाचँ ॥१७१॥

फळंमूळं अमृताकै ।
मधुर दित्लें अस्लें रूकै ।
भोर्नू आस्काती नित्याकै ।
पार्था अस्ल्या स्थानारी ॥१७३॥

उज्वाड् जाई साव्ठांतूंडं ।
लागका माँव्वाळ्शँ वतई ।
वारों मंद इत्तल्लो थाई ।
आस्स् की ना तों कळ्णय्यो ॥१७५॥

हंस आनी चक्रवाक ।
पिन्नु वच्चोती उद्दाक ।
कोकीळुड् क्षण अेक ।
येन्नु बैसों खुशाल ॥१७७॥

गुप्त शांत मठा स्थळ ।
किवा शंकरा दँवळ ।
अवश्यची हँ केवळ ।
आस्का जात्लँ धनुर्धरा ॥१७९॥

कोणुड् कस्लँ काम घेन्नु ।
वत्ता सहजचि जाव्नु ।
आय्ल्यारी तों हांगाथाव्नु ।
पर्तुंच्याकै विस्सर्द ॥१६८॥

वैभवाचँ सुख सोण्णू ।
नाक्का तँ राज्यई म्होण्णू ।
हांगाचि निवांत येव्नु ।
राब्यां म्हुणु दिस्सद ॥१७०॥

आनी हँवै पोळोंक्काज ।
साधकानींची आस्काज ।
आनी थंडं आस्सू नज्ज ।
जानांगेली गजबज ॥१७२॥

पाव्साडींतुई निर्मळ ।
मेळ्काज थंथंडं जळ ।
व्हांवत झरी झुळझुळ ।
लागी आस्का अवश्य ॥१७४॥

प्राण्यांगॅल्लो भो संचारू ।
नी भुंग्यांगॅल्लो भिभीरू ।
आस्सू नज्ज थंडं कीरू ।
स्तब्ध शांती आस्काज ॥१७६॥

जरी न्हड् निरंतर ।
यँवॉती वचोती मॉर ।
खास ना कांई तक्रार ।
विषयांतू ह्या पार्था ॥१७८॥

ह्या दोन्नींतुलँ मनाक ।
जायदशँ दिशिलँ अेक ।
पोळोन् बश्येद आय्क ।
स्थानारी अेकांतांतू ॥१८०॥

सगळें हें लक्षांतूं घेवू ।
मनाक सावध कोर्नू ।
स्थिर तं जाय्शी पोळोवू ।
घाल्येद थें आसन ॥१८१॥

तर्ने दर्भ अेक्कलेंक ।
जोड्सुन् अेक्का लागी अेक ।
अस्लें थर अेक्कारि अेक ।
घाल्नु सम रचौंका ॥१८३॥

अश्शी जांन्व्याक दीव्णका ।
समतोलु साध्धुन् घेंव्का ।
व ायेरी पळें जांव्का ।
सुखासन गॉम्टेंची ॥१८५॥

आदरानें स्मर्तां स्मर्तां ।
अहंकारा सोक्कू विर्ता ।
मन अंतर्बाह्य भर्ता ।
तं सात्विक भावानें ॥१८७॥

सहज हें घडत वत्ता ।
प्राप्त जात्ता अेकाग्रता ।
अैक्यबोधु जांन्व्या लागता ।
आसन मात्र सोण्णका ॥१८९॥

ह्या स्थितींतूं ततुक्षण ।
उपाधींचें विस्मरण ।
जाव्नु जात्ता तूं उन्मन ।
समाधीचो हों योगू ॥१९१॥

तळपायई मड्चुन् घेवू ।
गुदस्थानाचेरी हाण्णू ।
शिवणेचेरी सम धोर्नू ।
थंडं स्थिर कोर्काज ॥१९३॥

दर्भासन नॅलाचेरी ।
धुल्लेल् वस्त्रा घेचेरी ।
स्वच्छ मृगाजिन वैरी ।
घाल्नु अश्शी मांडोंव्का ॥१८२॥

भोची यॅत्तर जाल्यारी ।
धोल्शी तूं माक्षी मुखारी ।
आनी तग्गू तं कॅल्यारी ।
नॅला दोषु बाध्दद ॥१८४॥

बैस ताज्जेरी मागिरी ।
मन तूं स्थिर दव्वरी ।
सद्गुरूलें ध्यान धरी ।
येंन्व्या लागता अनुभवु ॥१८६॥

विषयवासना सर्ता ।
इंद्रियांचो मोगु सुट्ता ।
मना मन मेळणु वत्ता ।
स्वस्थ जात्ता चित्तई ॥१८८॥

देहची देहाक धर्ता ।
प्राणूची प्राणाक पॉस्ता ।
जाणीव ही जांन्व्या लागता ।
हळुहळु सुस्पष्ट ॥१९०॥

दोन्नी पाय मड्चुनु घेवू ।
पाटरयां जांगांक् जोड्सून् धोर्नू ।
बोस्ची खास रीती म्हुणू ।
आस्स सांग्तां आय्क तूं ॥१९२॥

उज्वां पायू तग्गू आस्का ।
शिवणेचेरी अड्चुन् धोर्का ।
ताज्वैरी तां डावां हाड्का ।
यॅत्लां म्हणा सहज ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

शिश्न आनी गुदद्वार ।
चारी बाँ ांचें अंतर ।
दव्वर देड्देड् बाँट धूर ।
माक्षी आनी मुखारी ॥१९५॥

उक्कळ्ळया की ना हँ दिस्का ।
तश्शी फाटी नीठ धोर्का ।
तशीची त्याँ खूळ्ळोड घेंव्का ।
चिक्कें वैरी उब्बानू ॥१९७॥

मूळबंधाचें लक्षण ।
हाक्का दुस्त्रँ नांव गौण ।
म्हणताती रँ वज्रासन ।
संमजून घँ हँ तूं पार्था ॥१९९॥

तळ हाताचें द्रोण कोनू ।
दाव्या पाळारी दव्वोनू ।
बस्ल्यारी खांदें उब्बानू ।
धर्लेल्वारी दिस्ताती ॥२०१॥

तग्गू पात्तीं थंचीं थंडीं ।
वैलीं येव्नु अर्दार्थाई ।
भँट जायना दोंगांकई ।
दृष्टी राब्ता अर्दारी ॥२०३॥

भित्तर्ल् भित्तरीची आस्ता ।
भाग्र हाड्ची नाक्का दिस्ता ।
तशीची ती थंडीं उर्ता ।
दोंळ्यां दृष्टी अर्दारी ॥२०५॥

कंठनाळु सानु जात्ता ।
हणू तग्गू देव्नु यँत्ता ।
गळ्या खणींतूं ती दँव्ता ।
येव्नु बस्ता हँधारी ॥२०७॥

देह समतोल धरी ।
उर्लेल् बाँट जाग्याचेरी ।
खूल थंडं अड्चुन् धरी ।
उज्व्या त्या तळपाय्याची ॥१९६॥

अस्ल्या स्थितींतूं धर्लेलँ ।
देह निःशेष हँ सगळँ ।
आप्णाइल्ल्याकची आयलँ ।
अश्शी दिस्ता अर्जुना ॥१९८॥

मूळबंध म्हणतां म्हणतां ।
तग्गू वाट बंद कर्ता ।
भित्तर्ल् भित्तर चडू लागता ।
त्यान्मितीं ताँ अपानू ॥२००॥

भुजं वैरि आयिल्लिमीं ।
मात्तँ तांचे मद्देगती ।
तग्गू वत्ता, दोंळ्यां पात्तीं ।
तीं वै तग्गू दँव्ताती ॥२०२॥

हळू वत्ता ती भित्तरी ।
आनी भाग्र आयिल्लरी ।
स्थिर जात्ता तुर्येचेरी ।
नांकाच्याची केवळ ॥२०४॥

चारी दीक घुंडाळ्काती ।
नाना रूपं पोळोंकाती ।
ह्या आक्लसांची समाप्ती ।
जात्ता आत्तं आप्याप ॥२०६॥

कंठमणी भित्तर वत्ता ।
अश्शी ही जी मुद्रा जात्ता ।
जालंधरबंधू पार्था ।
हिक्काची रँ म्हणताती ॥२०८॥

बोंब्ली वैरि उटानु यॅत्ता ।
आनी पॉट पात्तळ जात्ता ।
मना कळों फुलू लाग्ता ।
अंतरंगाभित्तरी ॥२०९॥

गुदद्वारावैलॉ भागू ।
आनी फुगिल् बोंब्ल्येतगू ।
घण्णु येँव्या लाग्ता संगू ।
वोढियाणा बंधू तॉ ॥२१०॥

बाह्यांगाचँ जानु संयम ।
हळुहळु जात्ता स्थिर चंचल मन ।
जाँव्या लाग्ता हँ मन उन्मन ।
अश्शी घड्ता धनंजया ॥२११॥

कल्पनांचॉ खेळु सर्ता ।
मनोगती राब्बत यॅत्ता ।
सुखशांती मेळू लाग्ता ।
देहाक नी मनाक ॥२१२॥

वत्ता नीद तातभूक ।
कळणा बा खंचे दीकाक ।
कस्लेइ कश्शी उगडासाक ।
यॅनाशीची जात्ता रँ ॥२१३॥

मूळबंधु अपानाक ।
दीनाची भाग्र पडूक ।
फिर्ता जानु अगतिक ।
वैरि येन्नु शिर्कता ॥२१४॥

आपणची विस्तार पाव्ता ।
थंडै अँकडें गच्च जात्ता ।
आनी जागॉ नप्रॉ जात्ता ।
मणिपूराक लकैता ॥२१५॥

ह्या वायूक थावु यॅत्ता ।
सर्वत्र देहांतूँ फिर्ता ।
आज्थाई जाल्लेली घाल्ता ।
भाग्र घाणी पूराई ॥२१६॥

ऊर्ना जागॉ घुंव्याकई ।
रिगुन् फिर्ता पॉटांत्थाई ।
कोर्नुइ साड्ताँ रँ सफाई ।
कफ आनी पित्ताची ॥२१७॥

सप्तवातू दांटुन् वत्ता ।
मांसा पर्वतै कर्गेता ।
हाड्दांतुली मज्जा काड्ता ।
पूरा भाग्र पुस्सूनू ॥२१८॥

नर मेक्कोळ्णू दव्वर्ता ।
अवयव सड्लू कर्ता ।
अश्शी भिसडांन्व्याक लाग्ता ।
साधकानँ भीन्नयँ ॥२१९॥

त्रासु दिल्लेल्वारी कर्ता ।
घांतूँ दिंन्चॉ राबैता ।
पृथ्वी, आप हीं काल्लैता ।
दोनि तत्त्वं देहांल्लीं ॥२२०॥

हांगा दुस्त्रॅकडें पार्था ।
आसनांतुली उष्णता ।
शक्ती अँकी जी जगैता ।
कुंडलिनी जाण ती ॥२२१॥

कुंक्मानँची न्हावु आय्लँ ।
वाट्कूळँ जानू निद्लँ ।
तश्शीची दिस्ता पळँ ।
नागिणीचँ पीलशँ ॥२२२॥

ज्ञानेश्वरी

साडेतीनि सुत्त घाल्नु ।
ताज्मूळाक ताँड धोर्नु ।
सर्पीणीवारी निदोन् ।
आस्ता पळ ती अशी ॥२२३॥

बोंल्येभित्तरी निदली ।
आप्णाकची ती विस्तर्ली ।
वज्जासनानें जागैली ।
चिम्टां काण्णू हळूची ॥२२५॥

तशी सुत्त सोडोन् घेव्नु ।
सट्णें सुट्सुटीची जाव्नु ।
बोंल्येचेरी ती उठाव्नु ।
राब्ल्या की अशी दिस्ता ॥२२७॥

हॅद्यातिग्गू वारों आस्ता ।
तां ती पूरा गिळ्णु काड्ता ।
इल्लीथाई हकहकेता ।
भुक्केन ती काँतेया ॥२२९॥

खैं खैं तिक्का मांस दिस्ता ।
थंथंई ती ताँड घाल्ता ।
सॉण्णा, हॅद्याचेइ घॅत्ता ।
घास अेक वा दोनी ॥२३१॥

सॉण्णस्तना मूलस्थान ।
नांगटांचें सत्त्व शोषण ।
आनी चर्माचें भक्षण ।
कोर्नु बर्गीता अस्थी ॥२३३॥

तान जाल्लेल्या जॉराक ।
सप्तधातू सागराक ।
पीव्नु सॉड्ता अँक्फंताक ।
सुक्कुन् वत्ता शरीर ॥२३५॥

वीजेच्या ती कांक्णावारी ।
की ज्वालेच्या निर्यावारी ।
धातू की वॉप भांगारी ।
दव्ळ्यांती हीं बळीं ॥२२४॥

थंडं उल्कापातु जाल्लो ।
आसन मोण्णु सूर्यु पळ्ळो ।
की तेजाचो विस्तार जाल्लो ।
बीज चिग्रतनाची ॥२२६॥

जागैलं हँ नॅवनची ।
किल्ली दीस उपाशीची ।
खांन्व्याक ती उटाय्लीची ।
ताँड वैरि उघ्घोण्णू ॥२२८॥

वैरि तग्गू पोळोन् घॅत्ता ।
ताँडांल्लो ती उज्जो सॉड्ता ।
सर्व दीकाक् थाव्नु गिळ्ता ।
मांसा घास भाज्जूनू ॥२३०॥

तळपाय तळहात ।
येन्व्या लागता सॉत्त सॉत्त ।
वैरि वैरि सर्त सर्त ।
रिग्ता सगळ्या आंगांतूं ॥२३२॥

हाड्डां नळ्यां चीव्नु काड्ता ।
शीरां गाब्बें चाब्डाव्नु सॉड्ता ।
लाश्शिल्वारी जाव्नु वत्ता ।
त्यान्मितीं रॉमा बीज ॥२३४॥

बारा बों व्हाव्नु वत्तो ।
वारों नांका पुँतुलो ।
भित्तरी बंदिस्त कॅल्लो ।
प्राणवायू धनंजया ॥२३६॥

अपानू तौ वैरि चण्णू ।
प्राणवायू तग्गू देवू ।
म्हणताती याँ मेळ्यां म्हुणू ।
महँ यॅत्ता षड्चक्र ॥२३७॥

अंशु पृथ्वीचौ ती खात्ता ।
उदका अंशुइ पीवू सोंडता ।
दोन्नी पूरा पुस्सून् काडता ।
ना कणू ना थेंबुई ॥२३९॥

संतृप्तीक भोरू येवू ।
लाळ गळता ताँडांत्थावू ।
त्या लाळेचँ अमृत पीवू ।
जगता प्राणु खुषीनँ ॥२४१॥

नस आकुंचन पावंचँ ।
नव्व वायू स्वस्थ जावंचँ ।
ह्यान्मितीं ह्या शरीराचँ ।
सर्व धर्म राबताती ॥२४३॥

नांकापुडं रविशशी ।
तीं जात्ताती समश्वासी ।
वायूचँ स्फुरण कशशी ।
कळणा सूत धोर्नूई ॥२४५॥

तॅर्ना वैल्या दीकात्थावू ।
चंद्रामृत तँ हाय्सोळणू ।
हळूची पडता वच्चून् ।
कुंडलिनील्या ताँडांतू ॥२४७॥

अच्या मॅण कर्गुन् वत्ता ।
वत्तिल् रस्सू घठ्ठि जात्ता ।
भित्तरी आकारु धर्ता ।
जात्ता हँवै ताज्वारी ॥२४९॥

दोंगै जात्तल अशिलँ अेक ।
कुंडलिनी त्याक्षणाक ।
जागी जावू अचानक ।
म्हणता तुम्मी वचाती ॥२३८॥

अशशी गीळणू दोन्नी भूतं ।
ती जात्ता संपूर्ण तृप्त ।
जावू स्वस्थ शांतचित्त ।
राबता सुषुम्नेलागगी ॥२४०॥

हुनी लाळ गळेल्वरी ।
निवैता भाग्र भित्तरी ।
आली सामर्थ्या झरी ।
झुळझुळता ती नॅवानँ ॥२४२॥

इडा पिंगळा सम जात्ताती ।
तिन्नी गांव्याई सुटताती ।
सई विस्कळ जात्ताती ।
पदर षड्चक्राचँ ॥२४४॥

विनू बुद्धीचँ स्फुरण ।
नांकाचेंई गंधज्ञान ।
घॅत्ता सुषुम्नेंतू स्थान ।
कुंडलिनी सांगाती ॥२४६॥

तिगेल्या नसांतू भर्ता ।
सर्वांगांतू तँ पस्सर्ता ।
खंडं आस्का थंडं उर्ता ।
प्राणवायू जाग्यारी ॥२४८॥

पूर्णकळा अवतारू ।
घोर्नू देहाचौ आकारू ।
पांग्रोन् घॅत्ता ती पदरू ।
भायल्यानँ ह्या त्वचेचौ ॥२५०॥

ज्ञानेश्वरी

मॉड सूर्याचेरी यॅत्ता ।
उज्वाडूइ कम्मी जात्ता ।
तँ वत्ता नी दिस्सू लागता ।
प्रकाशाचॉ विलासू ॥२५१॥

रत्नबीज चिग्रल्यारी ।
निर्मळ स्फटिकावारी ।
सावयव देहाचेरी ।
कांती दिस्ता सर्वत्र ॥२५३॥

कॅल्यां की कुंकुमार्चन ।
की अमृतरसानें पूर्ण ।
कॅल्या मूर्तीची घडण ।
की शांतीचें स्वरूप ॥२५५॥

हळदुव्या चांप्याचॉ कळॉ ।
की अमृताचॉ पुतळॉ ।
की हॉ पूरा भर्ला मळॉ ।
पाळ्या तन्या सश्यांनी ॥२५७॥

चंद्रामृताचें प्राशन ।
कुंडलिनी कर्ता जाण ।
ताव्वळी हँ अस्लँ ध्यान ।
यमाकई भीवैता ॥२५९॥

इल्ली प्राइ जाल्लेल्लतरी ।
शक्ती प्राये आयिल्लवारी ।
पळें पराक्रमु भारी ।
धैर्यई असामान्य ॥२६१॥

दांत नवीन आयल्याती ।
थॉडें सानशें दिस्ताती ।
वैरि तगू बसैल्याती ।
की हँ वज्जांचें हार ॥२६३॥

कश्की दाण्यावैलँ सॉल ।
सु न उर्ता तॉ केवळ ।
तश्शी त्वचेचें पटल ।
गळणु पड्ता आप्याप ॥२५२॥

सांज्वॅळाचें रंग घेवू ।
सर्वांगाक लेपु दीवू ।
आत्मज्योतीकै न्हाणौनू ।
कॅल्या की ती सोज्वळ ॥२५४॥

की हँ चित्र आल्हादक ।
मूर्तिमंत महासुख ।
की पाव्ला हॉ वैभवाक ।
संतोषाचॉ अंकुरू ॥२५६॥

शरदाच्या मार्दवानें ।
चंद्र न्हाल्ला चांदण्यान ।
की तेज विज्रमणेन ।
बस्ल्यां ह्या आसनारी ॥२५८॥

म्हांतारपण माक्षी पड्ता ।
तारुण्यई परत फिर्ता ।
बाल्यावस्था सुरु जात्ता ।
नव्यानंची नॅवान ॥२६०॥

भांग्रा रुक्का पान्नांतुलें ।
रत्नं की हीं कळें जालें ।
नवीं नवीं गोम्टीं पळें ।
तश्शी नांगट आयल्यांती ॥२६२॥

रॉम आयल्यां हँ नवीन ।
की हँ माणिकांचें कण ।
बसैल्याती सान्नसान्न ।
दिस्ता अश्शी आंगारी ॥२६४॥

कांती कोमल करचरणांरी ।
रक्तवर्ण नव कमलावारी ।
दोळ पुनवे चंद्रावारी ।
निर्मळ दिस्सू लागताती ॥२६५॥

मोती पूर्णावस्थे पाव्ता ।
भाग्र येन्च्याक पळैता ।
शिंपलों वाट सोण्णू दिता ।
दोन्नी बागलं उघ्घोण्णू ॥२६६॥

दृष्टी लागता पोळोंच्याक ।
सर्वव्यापी आकाशाक ।
दोळ्यांपात्त्यों उघ्घोडूक ।
जरी पूरा जायनाती ॥२६७॥

देह जात्ता भांग्रावारी ।
जडत्व तँ यँनातरी ।
कांई अंशु ना भित्तरी ।
आप आनी पृथ्वीचों ॥२६८॥

दृष्टी समुद्र दांटुय्ता ।
स्वर्गांतुलँ आय्कू यँत्ता ।
आनी सर्व कळू लागता ।
मुख्येगेल्या मनांतलँ ॥२६९॥

घों र् बशिशल्वारी जात्ता ।
वारयार् भोन्नु येन्च्या जात्ता ।
उद्कार् चम्कूंच्याक जात्ता ।
अस्ल्यो सिध्दी मँळताती ॥२७०॥

प्राणागँलों हातु धर्ता ।
आकाशाचें मँ दँव्ता ।
सुषुम्नेरीथाव्णू यँत्ता ।
येव्णु बस्ता हँर्धातूँ ॥२७१॥

कुंडलिनी ही जगदंवा ।
ब्रह्मसाम्राज्याची शोभा ।
साव्नी जांक्का पडताची बा ।
ह्या जीवाक हिगेली ॥२७२॥

निराकार ही रूपधारिणी ।
शिवेश्वराची शक्तिशालिनी ।
ऽकाराची कुलस्वामिनी ।
जय जय जय हे कुंडलिनी ॥२७३॥

हृदयांतूँ ही येव्णु बस्ता ।
ताव्वळ्धोर्नू सुरू जात्ता ।
ध्वनि ॐकाराचों लागता ।
घुंळ्च्याक त्या घुम्टांतूँ ॥२७४॥

शक्ती आंग स्पर्शु कर्ता ।
बुध्दींतूँ संचारु जात्ता ।
ॐकाराचों स्वरु पडता ।
जाणीवेच्या कान्नारी ॥२७५॥

परेंतू तों नादु घुम्टा ।
आकारू तों धरू लागता ।
चित्राकार दिस्सू लागता ।
स्वरूपांतूँ ॐकारू ॥२७६॥

जाणीव की ही कल्पना ।
कर्तलों तों जाग्यारी ना ।
थंडं जायत उर्ता कळणा ।
कस्लों घोषु हँर्धातूँ ॥२७७॥

विरसलों की हांवं पार्था ।
सांग्चेंऽशीलँ आत्तं सांग्तां ।
प्राणापान चालू आस्ता ।
घोषु तँदम्हणसरी ॥२७८॥

ज्ञानेश्वरी

घोषाची ही मेघगर्जना ।
हृदयाकाशांतूं घुमना ।
उध्धडता आप्याप अर्जुना ।
ब्रह्मस्थाना बागील ॥२७९॥

ताका कूडांतूं आपैता ।
कुंडलिनी ही परमदेवता ।
आनी खाणई खावैता ।
आप्णागेल्या तेजाचें ॥२८१॥

अश्शी तेज अर्पण कोनू ।
प्राणवायू मात्र जावू ।
आस्ता, कश्शी दिस्ता म्हुणू ।
सांगतां आयक ताव्वळी ॥२८३॥

की वारयारी थर्थरेली ।
आनी दिव्नी नीवू गेल्ली ।
झगझगेनु नाची जाल्ली ।
वीजु काळ्या मोंडांतूं ॥२८५॥

थंच्थंडं ती आ न वत्ता ।
नीवु गॅल्लेल्वारीं दिस्ता ।
शक्तींतूंची मेळणु वत्ता ।
शक्तीशाली कुंडलिनी ॥२८७॥

मनाचें तें संयमन ।
प्राणायामू नी तें ध्यान ।
कस्त्याचेंड प्रयोजन ।
ऊर्ना आतं अर्जुना ॥२८९॥

पिंडानें पिंडाक गिळचें ।
हें नाथसंप्रदायाचें ।
लक्षण त्या उद्देशाचें ।
मर्म सांगलें विष्णून ॥२९१॥

कमलदलाच्या कोषावारी ।
हृदयाका शांतूं अर्दारी ।
चैतन्य हें राबिल्वारी ।
दिस्सू लागता पळें तूं ॥२८०॥

सात्त्विक बुध्दीनं शिज्जैता ।
प्रसादू हातारी दिता ।
द्वैत खंच्की खंडें वत्ता ।
पण्णासुद्दां दृष्टीक ॥२८२॥

वारें मूर्तिमंत जात्ता ।
पीतवस्त्र पांग्रोन् घत्ता ।
मागिर् तें काण्णू दव्वर्ता ।
कश्की अँक बग्लेक ॥२८४॥

अथवा सुवर्णाची सरी ।
की ती प्रकाशाची झरी ।
व्हांवत येवू तिज्जिभत्तरी ।
गुप्त जाल्ली हृदयांतूं ॥२८६॥

हिक्काची शक्ती म्हणताती ।
तश्शी पळें प्राणूची ती ।
ध्वनी आकारू नी ज्योती ।
हीं काँणै आस्सनाती ॥२८८॥

मनांतुं ऐक हाडचें, सोडचें ।
राब्ता अस्लं कर्त उर्चें ।
हांगा फक्त लीन जाव्चें ।
पंचमहाभूतांनीं ॥२९०॥

तें हांवें हें सोडोन् सांगलें ।
घडी मेक्कोळणू दाकैलें ।
ग्राहका इदारी धर्लें ।
कश्की वस्त्र सगळेंची ॥२९२॥

शक्तीच्या तेजासांगाती ।
वितर्ता देहाची आकृती ।
इल्ली सूक्ष्म जात्ता की ती ।
दिस्सना ती काँणाकै ॥२९३॥

केळी पूरा सोलैलेली ।
कशशी सांग उब्रतली ।
वा आकाशाक फुटतलीं ।
नानाविध प्रत्यांगं ॥२९५॥

सिद्ध योग्याल्या मार्गारी ।
त्या त्या पाव्नां जाग्याचेरी ।
सर्व सिध्दी दासी नारी ।
हात जोण्णू राबताती ॥२९७॥

आप जिरैता पृथ्वीक ।
तेज आ'ता आपाक ।
वायू गिळता त्या तेजाक ।
हृदयांतूंची पार्था ॥२९९॥

कुंडलिनी नांव वत्ता ।
वायू हँची नांव धर्ता ।
शक्ती मात्र तशी उर्ता ।
पावसरी शिवांतू ॥३०१॥

ततुक्षण जाग्रतेरी ।
चड्ता ॐकारा फा'री ।
दांटुन् वत्ता ती मुखारी ।
पश्यंतीक सहज ॥३०३॥

ब्रह्मरंध्रांतू वच्चून् ।
थंडीची ती स्थिर जावू ।
दोन्नी भुजांनीं पो'ळणू ।
घँत्ता परब्रह्माक ॥३०५॥

देह माक्षीचॉची आस्ता ।
अवयवतेंचिधर्ता ।
इल्लँची तॉ आत्तं उर्ता ।
फक्त वायुरूपानें ॥२९४॥

आस्सूनूई नात्तिल्वारी ।
जात्ता अशशी गगनविहारी ।
म्हणताती हँ देहधारी ।
चमत्कारु पळया ॥२९६॥

सिध्दी जांक्काती कस्त्याक ।
धनंजया तूं हँ आय्क ।
देहांतूंची विलयाक ।
तिन्नी भूतं पाव्ताती ॥२९८॥

कड्डेरी तॉ अँक्ळॉ उर्ता ।
जरी देहाकारु धर्ता ।
आखेरीक तॉवै मँळ्ता ।
आकाशाक सर्वत्र ॥३००॥

जालंधर दांटुन् वत्ता ।
काकीमुखस्थान भेत्ता ।
मूधर्न्याकास गांटुन् बस्ता ।
वैरि गुड् । शिखरारी ॥३०२॥

ॐकारांतू घुंवां घुंवां ।
ब्रह्माकाशांतू ती पाव्ता ।
न्हइं कशकी व्हांवां व्हांवां ।
मँळ्ता ती समुद्राक ॥३०४॥

मीलन जात्ता शिवशक्तीचँ ।
गगन सदन ब्रह्मानंदाचँ ।
औक्य पंचमहाभूतांचँ ।
जात्ता ताव्वळि धनंजया ॥३०६॥

ज्ञानेश्वरी

मॉड जाव्नु वर्षाव कोनू ।
न्हइंत्थाव्नु व्हांवत येव्नु ।
समुद्राक आप्पण जाव्नु ।
मॅळता तँची उद्दाक ॥३०७॥

थंई दुस्त्रँ कस्लँऽशीलँ ।
तँ मूळांतूँ अेक्कऽशीलँ ।
हॉ विचारू कोर्या इत्लँ ।
भानइ ऊर्ना ताव्वळी ॥३०९॥

ह्या स्थितीचँ अनुमान ।
साध्य ना, ना साधारण ।
कोरूक जाय्ना वर्णन ।
कश्शी कोर्चो संवादू ॥३११॥

भोंव्यां माक्षी मद्देगती ।
चल्ना मकाराची गती ।
कष्टसाध्य ऊर्ध्वगती ।
अँक्ळ्या प्राणवायूक ॥३१३॥

आकाशथाई दिस्सू पण्णा ।
थंइं उत्रां संभवू ना ।
परब्रह्म तँ आस्तना ।
अस्ल्या महाशून्यांतूँ ॥३१५॥

दैव अनुकुल जाय्द ।
तरी अनुभवु यॅद ।
ताँ जाव्नु तांतूँ राब्येद ।
सदैव रँ अर्जुना ॥३१७॥

शब्दु पायु माक्षी घॅत्ता ।
मनाचॉ संक्ल्यु सर्ता ।
विचाराचॉ वारॉ पार्था ।
थंइं कश्शी शीरद ॥३१९॥

तश्शी पार्था देह धोनू ।
परमात्मा जीवात्मा जाव्नु ।
परब्रह्मपद पाव्नु ।
धर्ता निजस्वरूप ॥३०८॥

आकाश आकाशांतूँची ।
स्वरूप तँ आप्णांतूँची ।
आस्ता अश्शी जाण्ता तॉची ।
सिध्द जाल्लॉ म्होण्येद ॥३१०॥

ताँची अनुभवु सांग्तां ।
अश्शी वाचा गर्वू धर्ता ।
होडु घासु घेंव्या वत्ता ।
पळँ सान्न ताँडानँ ॥३१२॥

थंई तदाकारु जात्ता ।
वाचे दिवॉ घारा वत्ता ।
नी अहश्य जांव्या लाग्ता ।
आकाशाचँ तत्त्वई ॥३१४॥

शब्दानँ तँ सांगू जाय्द ।
कान्तानँ तँ आय्कूव्येद ।
अस्लँ न्हई निर्विवाद ।
सत्य हँची त्रिवार ॥३१६॥

आनी हाज्मुखारी ना जाण्चँ ।
ऊर्नँ हांवँ कांई सांग्चँ ।
तँतँची कित्लँ उल्लोंचँ ।
नुस्तेंपुणि कस्ल्याक ॥३१८॥

उन्मनाचँ तँ लावण्य ।
तूर्यावस्थेचँ तारुण्य ।
अनादि जँ तँ अगण्य ।
परमतत्त्व हँ तूँ जाण ॥३२०॥

विश्वाचँ हँ आदिमूळ ।
योगवृक्षाचँ की फळ ।
आनंदाचँ की केवळ ।
अमूर्त हँ चैतन्य ॥३२१॥

आकाराचँ जँ निर्वाण ।
मोक्षाचँ निवांतस्थान ।
विश्वाचँ जँ विसर्जन ।
आदि अंतासहित ॥३२२॥

पंचमहाभूतांचँ बीज ।
महातेजाचँ जँ तेज ।
स्वयंभू स्वरूप निज ।
तँ हँ जाण मगेलँ ॥३२३॥

नास्तिकांनीं साधूंगॅलों ।
अमानुष छळु कॅल्लों ।
चतुर्भुज जानु आय्लां ।
सुस्वरूप ताव्ळी ॥३२४॥

साध्य प्राप्त जावरेक ।
आस्ता निर्धारू कोंणाक ।
ताक्का मॅळता महासुख ।
जायना वर्णन कोरूक ॥३२५॥

आम्मी हँ जँ साधन सांग्लँ ।
हाज्जँ कोंणें पालन कॅल्लँ ।
देह चित्त पावन जाल्लँ ।
ताँची मगेलों सांगाती ॥३२६॥

ह्या देहाच्या भाग्र भित्तरी ।
ब्रह्मरसाची कनक निर्झरी ।
झुळझुळता म्हुणु प्रत्यंगारी ।
कांति पळें परब्रह्माची ॥३२७॥

हाज्जों प्रत्ययु चित्ता यॅत्ता ।
सर्वै विश्व विलया वत्ता ।
आय्कुनु हँ ताँ अर्जुनु म्हणता ।
खरेंचि अगदी हँ म्होणचँ ॥३२८॥

दॅवा हों जों उपायु सांग्लों ।
दिस्ता ताँची पावैतलों ।
आनी प्राप्त कोर्नु दित्लों ।
अक्षयू ताँ आनंदू ॥३२९॥

अभ्यासाचों हों निर्धारू ।
ब्रह्मत्वाचों साक्षात्कारू ।
घडैतलों तदाकारू ।
निःसंशय हँ कळळें ॥३३०॥

आय्कूनूची समाधान ।
तरी प्रत्यक्ष हँ मन ।
जायना वॅ दॅवा तल्लीन ।
त्याचि अनुभवांतूं ॥३३१॥

म्हुणु दुस्त्रँ कांडं न्हई ।
तरी सांग्तां पळें कांडी ।
आय्कूनू घें तँ सर्वई ।
मन दीव्णू तूं दॅवा ॥३३२॥

आत्तं हों जों योगु सांग्लों ।
मनाक भो बरों दिस्लों ।
मज्मितीं ताँ कोरू जातलों ।
आस्स वॅ ही योग्यता ॥३३३॥

माक्का तँ साध्य आस्त्यारी ।
तित्त्याभित्तरी जाल्यारी ।
आनंदानें तँ आंगारी
घेव्णू हावं करीन ॥३३४॥

ज्ञानेश्वरी

तुंवें आत्तं सांगिल्वारी ।
योग्यता ही ना जाल्यारी ।
जाय्ना मज्मितीं हँ जरी ।
निमूव्येद पर्यामू ॥३३५॥

काँणै कोर्येद हँ तस्लँ ।
आस्स वँ साधन अस्लँ ।
आत्तंची जँ तुंवें सांगलँ ।
आनी हांवँ आय्कलँ ॥३३७॥

सान्न कार्याकई पार्था ।
योग्यता ही जांक्का जात्ता ।
मोक्षाखात्तीर सिध्दता ।
होडी जांक्का जात्लीची ॥३३९॥

तश्शी कांडं नाची प्रश्नू ।
मँळता वँ ती खाणींत्थानू ।
जाल्यारी ना आप्पण जानू ।
असाध्य ही योग्यता ॥३४१॥

बुद्वंतपणाचेरी चल्शी ।
योग्यता तूवै मेळैशी ।
सांगुनु हँ ताक्का अश्शी ।
मन कँल्लँ निःशंक ॥३४३॥

जिब्बेचॉ गुलामु जात्ता ।
अथवा नीद काडत पड्ता ।
जॉ कोणुई अश्शी आस्ता ।
ताक्का ना हॉ अधिकांरू ॥३४५॥

निदना निद्वेवळारी ।
ह ही दुराग्रही भारी ।
दुर्लक्ष देहधर्मांरी ।
कश्शी योगु साध्यद ॥३४७॥

अश्शी हँ मनांतू आय्लँ ।
म्हुणु हांवँ हँ निम्मीलँ ।
आय्क माक्का योग्य कस्लँ ।
पळ करी विचारू ॥३३६॥

योग्यता आश्शिल्शिवाई ।
साध्य जाय्ना वँ कस्लेई ।
कृष्णु म्हणता हँ तुंवई ।
कांडंपुणि उलैता ॥३३८॥

योग्यता मेळ्चे अँक्ळाक ।
तीची ही कळणा काँणाक ।
कर्त उर्लेल्या कार्याक ।
फल धर्ता आप्याप ॥३४०॥

थोडी विरक्ती आस्ल्यारी ।
नेमु देहधर्माचेरी ।
दव्वल्यारी अधिकारी ।
योग्यतेचॉ जात्लॉची ॥३४२॥

आनी मुखारी तॉ सांगता ।
नेमस्तकाक ही मँळता ।
अव्यवस्थितु जॉ आस्ता ।
ताक्का कँर्नाई मँळना ॥३४४॥

अथवा जॉ हट धोर्नू ।
तानभूक मारु घेवू ।
सर्वथा आहारु सोणू ।
दीवू काडता उपासू ॥३४६॥

विषयांचँ वा अतिशय सेवन ।
अथवा तांचँ व्यर्थ निरोधन ।
विषयेच्छेचँ वा निर्मूलन ।
कोरू नज्ज धनुर्धरा ॥३४८॥

आहाराचँ उचित नि अनुचित ।
अवश्य आस्का हवण नि हाळित ।
व्यवहारांतुंड अन्य व्यवस्थित ।
आस्का पड्ता धनंजया ॥३४९॥

जागी बोस्का प्रसंगारी ।
चल्का तश्शी त्या वॅळारी ।
अवश्य जँ तँची करी ।
सांभाळणू घँ देहाक ॥३५१॥

इंद्रियांचॉ नित्यनेमू ।
दिता मनाक आरामू ।
पण्णा अभ्यासाचॉ श्रमू ।
घड्ता योगू आप्याप ॥३५३॥

तश्शी नॅमानँ जँ चल्ता ।
तँची अभ्यासारी पड्ता ।
योगसिध्दी प्राप्त जात्ता ।
आनी आत्मानुभवू ॥३५५॥

नित्यनेमु योगु घड्ता ।
क्षेत्र प्रयाग तँ जात्ता ।
त्याची तीर्थारी तॉ राब्ता ।
सर्वकाळ मनानँ ॥३५७॥

तुगेल् मनांतूलँ जाण्तां ।
ताज्जँ समाधानै कर्ता ।
आय्क लक्ष दीन्वू पार्था ।
आत्तं हांवँ जँ सांग्चँ ॥३५९॥

भय्यभीती सोण्णू दी तूं ।
कष्ट लॅक्तातूं मनांतूं ।
दृष्ट इंद्रियं चिंतेंतूं ।
लकैताती भिस्डाव्णू ॥३६१॥

अगत्य तिल्लेंची उल्लोंव्का ।
जाग्रतेरी पाऊल घाल्का ।
निद्रेकई मानु दिंक्का ।
पार्था कालानुसार ॥३५०॥

अश्शी योग्य नेमु धोर्नू ।
इंद्रियांक दिंव्चँ दीन्वू ।
तांकां सम तृप्त कोर्नू ।
मन करी प्रसन्न ॥३५२॥

भाग्य उदयाक यॅत्ता ।
उद्योगु निमित्त जात्ता ।
आनी कश्की घर रिग्ता ।
आप्पण जाव्णू समृध्दी ॥३५४॥

दैव अनुकूल जात्ता ।
काँणाक हॉ योगु साध्ता ।
ताक्का सहजची मॅळता ।
मोक्षाचँ तँ साम्राज्य ॥३५६॥

ताँची योगी हँ तूं जाण ।
वारॉ नात्तिलँ जँ स्थान ।
थंच्या तॉ दीपासमान ।
स्वस्थ, शांत, निश्चळ ॥३५८॥

हाज्जी तूं अपेक्षा धर्ता ।
कष्ट पड्तीद की म्हण्ता ।
अभ्यासाचॉ त्रासु लॅक्ता ।
ताँ तूं भित्ता कोरूक ॥३६०॥

मृत्यूक माक्षी सरैता ।
रोग्याक दीर्घायू कर्ता ।
त्या वक्दाक वैरी म्हण्ता ।
जीब रुचीलंपट ॥३६२॥

ज्ञानेश्वरी

साह्य कर्ता जँ हिताक ।
दुःखद तँ इंद्रियांक ।
दुस्त्रँ मॅळशना कोंणाक ।
योगाइल्लँ ससार ॥३६३॥

योगु इंद्रियांक स्वस्थ ।
कर्ता ताव्वळी हँ चित्त ।
आत्म्यासांगाती अकाम्त ।
भोग्यां म्हुणू पळैता ॥३६५॥

स्वरूप तँ कळणू यॅत्ता ।
समरस तांतूँ जात्ता ।
सुख पाव्णू येव्णु बस्ता ।
अकाधिपती स्थानारी ॥३६७॥

क्लेश तँ पर्वतावारी ।
येव्णू पोंडोती आंगारी ।
पण्णा पळें चित्ताचेरी ।
तीळाइल्लोई भारू ॥३६९॥

आप्पण आप्णांतूँ रिगता ।
देह हँ म्हुणू विरसर्ता ।
सुखस्वरूपची जात्ता ।
वीनूँ वत्ता विश्वई ॥३७१॥

दिता अभ्यासाचँ स्यैर्य ।
संतोषाक हँ अश्वर्य ।
आनी कर्ता शिरोधार्य ।
आत्मज्ञान अर्जुना ॥३७३॥

संकल्पानँ कामदहन ।
कोनूँ पुत्रहानी सहन ।
कॅल्यारी हँची साधन ।
जात्लँ सहज ससार ॥३७५॥

पार्था आसन निश्चळ ।
योगाभ्यासाचँ जँ मूळ ।
तँ करीद अक वॅळ ।
शांत ह्या इंद्रियांक ॥३६४॥

परत तँ माक्षी फीनू ।
आप्पण आप्णांतूँ येव्णू ।
पळैता नी गुतूँ मेळणू ।
म्हण्ता तोंची आप्पण ॥३६६॥

ज्याविनहा ना आनी कांई ।
ज्या नॅण्णाती इंद्रियं कांई ।
तँची आप्पण जाव्णू थंई ।
राब्ता निश्चळ तों योगी ॥३६८॥

शस्त्रं शरीर खांडोती ।
उज्जा ज्वालों वा लास्सोनी ।
आत्मानंदाची ती स्थिती ।
चाळवैल्वारी जायनाची ॥३७०॥

ह्या सुंखाची गोडी लागता ।
विषयांची इच्छाई सुटता ।
जी मनाक बांदुन घाल्ता ।
संसारांतूँ सर्वथा ॥३७२॥

मग्न जा तूँ अभ्यासांतूँ ।
पळैशी ह्याची देहांतूँ ।
मूर्तिमंत तत्त्व तँ तूँ ।
जाव्णू वरशी तँवी तूँ ॥३७४॥

विषय मॅळ हँ आय्कद ।
इंद्रियं स्वस्थ पळैद ।
हँद्वार् मानूँ हों सोडीद ।
प्रिय प्राणू तत्काळ ॥३७६॥

अस्लैं वैरागच आयल्यारी ।
संकल्पू ऊर्ना जाग्यारी ।
बुध्दी धृतील्या धैर्यारी ।
स्वस्थ राब्ता स्थानारी ॥३७७॥

ह्या मार्गातें जात्ता प्राप्ती ।
साध्य जायना दिस्ल्यारी ती ।
सांगतां आय्क दुस्त्री रीती ।
सुलभ नी ससार ॥३७९॥

जरी चित्त ह्या इत्ल्यारी ।
स्थिर जात्ता हँ दिस्ल्यारी ।
साध्य जातलैं, ना जाल्यारी ।
दुराग्रहू सोण्णुदी ॥३८१॥

अश्शी जाग्यारी तँ येन्तू ।
क्रमेण सुस्थिर जाव्णू ।
आत्मरूपा लागी येन्तू ।
पाव्तलैं तँ सहज ॥३८३॥

आकाशांतू यँत्ता मॉड ।
दोन्नी दिस्ताती विंगड ।
वच्चनापुडें तँ मॉड ।
थंडई अेक आकाश ॥३८५॥

संकल्प तँ सगळें सोण्णू ।
हाज्जांची आधारू घेव्णू ।
मस्त जणांनीं मेळोव्णू ।
घँत्ला हॉ अनुभवू ॥३८७॥

परस्पर मँळामेळी ।
सौख्याची ही दीपावली ।
प्रकाशस्वरूप जाल्ली ।
त्रिभुवनासहित ॥३८९॥

धैर्य जरी साह्य दीद ।
बुध्दीक वाट दिस्सद ।
मनाक मेळू लाग्गद ।
आत्मानंदू खात्रीन ॥३७८॥

अेकु नियमु ठरोव्का ।
निर्धारन तॉची धोर्का ।
निश्चयान कर्त उर्का ।
मन घाल्णू तांतूंची ॥३८०॥

चित्त जँ खंडई वच्चद ।
थंडई थाव्णू घेव्णू यँद ।
नित्यनेमूची करीद ।
काम आप्णाइत्ल्याक ॥३८२॥

विस्सोर्नू हँ विंगडतन ।
दित्लैं ताक्का आलिंगन ।
अद्वैतांतू त्रिभुवन ।
स्पष्ट दिसू लाग्तलैं ॥३८४॥

चित्तवृत्ती लोप पाव्ता ।
पूर्ण चैतन्य ती जात्ता ।
ह्यावै उपायान मँळता ।
तँची इष्ट सहज ॥३८६॥

धोर्नू सुखाचॉ सांगातू ।
मँळताती परब्रह्मांतू ।
मीट घाल्यारी उदकांतू ।
जात्ता कश्की तद्रूप ॥३८८॥

पाय फारि घेव्णू चल्यँ ।
ताज्वारी हँ भो कष्टाचँ ।
दिस्ल्यारी हँ दुस्त्रँ सांगचँ ।
आस्स तँवै तू आय्क ॥३९०॥

ज्ञानेश्वरी

हांवं आस्स रें सर्वांतूं ।
सर्वे आस्सती मज्जांतूं ।
कस्लोई ना वादु हांतूं ।
गोतू आस्स तुक्काई ॥३९१॥

ऐक्कची हें परस्पर ।
तांच्यांतूं ना आपपर ।
साधकानें हेंचि सार ।
जाण्णु घेवू चल्काज ॥३९२॥

तें ऐकत्व ह्या सर्वांतूं ।
भेदू ना कांई कोंणांतूं ।
जाण्णू जॉ चल्ता जगांतूं ।
तांची मॅळता मज्जांतूं ॥३९३॥

नाना रूपं नाना व्यक्ती ।
दिशिल्लतरी ऐक्कची तीं ।
अस्ली निःसंदेह वृत्ती ।
सर्व प्राणीमात्रांतूं ॥३९४॥

तां भक्तू नी हांवें देवू ।
ना रें हांतूं भेदभावू ।
संशयाक नाची वावू ।
हांवंची तां अर्जुना ॥३९५॥

दीपू प्रकाशू सांगाती ।
ऐकीची ही अभिव्यक्ती ।
तश्शी दोंगगांगेली वस्ती ।
अँक्कांतूं नी अँक्डेंची ॥३९६॥

उदकांतूली रसवृत्ती ।
आनी आकाशाची व्याप्ती । तश्शी
तां मगेली मूर्ती ।
मगेल्या आकाराची ॥३९७॥

तंतू ऐकूची वस्त्रांतूं ।
तश्शी सर्वत्र सर्वांतूं ।
माक्काची पळैता भक्तू ।
मगेलॉ हॉ कौंतेया ॥३९८॥

नानाविध अलंकार ।
तरी तें ऐक भांगार ।
विश्वासू हॉ निरंतर ।
नी निश्चळ तागेलॉ ॥३९९॥

रुक्काक किल्लींकी पान्नं ।
तिल्लेंई बीजारोपण ।
कोर्का पण्णा ही ती जाण ।
अद्वैताची उदैता ॥४००॥

शरीर पंचमहाभूतांचें ।
जरी मर्म हें अद्वैताचें ।
कळळें ताक्काबंधन खंचें ।
आस्सद वें पुणि तूं सांग ॥४०१॥

व्यापकत्व हें मगेलें ।
ताक्का प्रत्ययाक आयलें ।
ताक्काई तें मेळणू गॅल्लें ।
अश्शी पार्था आप्याप ॥४०२॥

देहधारी दिशिल्लतरी ।
तां ना ह्या देहाभित्तरी ।
तें ह्या शब्दांनी सांग्ल्यारी ।
कळद वें यथार्थ ॥४०३॥

इत्त्यारीची हें राब्बैतां ।
आय्क मुखारी जें सांगतां ।
आण्णांतूंची तां पळैता ।
चराचर सदैव ॥४०४॥

हँ सुख तँ दुःख म्होण्चँ ।
कार्य शुभाशुभ लेक्चँ ।
दोन्नी खँळ हँ मनाचँ ।
नॅणँ आत्तं तॉ भक्तू ॥४०५॥

विंगविंगड हँ अक्केक ।
सांग्चँ पुणि रँ कस्त्याक ।
आय्लँ ताक्का प्रत्ययाक ।
त्रैलोक्य हँ आप्णांतू ॥४०७॥

आप्णांतू विश्व पोळोंची ।
आप्णोंची तँ विश्व जांन्वी ।
अश्शी अकत्वांतू आस्ची ।
धरी ही उपासना ॥४०९॥

पार्थु म्हणता हे मुरारे ।
हिताचँ तू सांगता खरँ ।
जाल्यारी कर्करँ की रँ ।
मन हँ भो चंचल ॥४११॥

हाक्का कश्शी बा धोर्येद ।
खंडँ अँक्डँ बसोव्येद ।
राब म्हळ्यार की राब्बद ।
मर्कट वा तूफान ॥४१३॥

विवेकाक भूलि घाल्ता ।
समाधानाक चाळ्वैता ।
अँक्डँ बस्त्यारी भोंव्ढाय्ता ।
मन धाई दिशांतू ॥४१५॥

मन निश्चळ राब्बश्ना ।
सौम्यांवस्था प्राप्त जायश्ना ।
साध्य जांन्वँ कश्शी कृष्णा ।
काँणामितीं हँ सांग ॥४१७॥

हँ सम नी तँ उप्राटी ।
विचित्र ह्यॉ वाटाघाटी ।
उपांगावारी दिस्ताती ।
अेक्कीची ह्या देहाच्या ॥४०६॥

देहधारी हॉ म्हणताती ।
संसारांतू पळैताती ।
तरीकै मगेली प्रचीती ।
की हॉ परब्रह्मूची ॥४०८॥

सांगल्यां तुक्का धनुर्धारी ।
ह्या ना त्या प्रसंगाचेरी ।
की ह्या समदृष्टीवारी ।
प्राप्ती ना ह्या जगांतू ॥४१०॥

घेंव्यां मनाची खब्बरी ।
पोळोंया म्हुणू म्हळ्ळ्यारी ।
कायमची हँ फिर्तेरी ।
त्रैलोक्यचई नप्रॉची ॥४१२॥

बुध्दीक उपद्र दित्ता ।
निश्चयाक डळ्मळाय्ता ।
पळ्पळैतां तगू ताण्ता ।
दुष्ट मन धैर्याक ॥४१४॥

जरी हँ संयमूधर्ता ।
ताक्काची तँ साह्य जात्ता ।
जाल्यारी हँ धांन्त पड्ता ।
वच्चद वँ स्वभावू ॥४१६॥

कृष्णु म्हणता हँ सत्यची ।
आनी जात्ताई तश्शीची ।
ह्या मनाचॉ स्वभावूची ।
अश्शी भोची चंचल ॥४१८॥

ज्ञानेश्वरी

भोग उणें कर्त येव्णू ।
ताज्जोची हों नेमु धोर्णू ।
आस्त्वारी तं आप्पण जाव्णू ।
स्थिर जातलें क्रमेण ॥४१९॥

मनाचों अेकू सद्गुणू ।
आत्मसुख तें पोळोणू ।
बस्तलें ताक्का पो ोळणू ।
लाई गोडी हाज्जीची ॥४२०॥

तरी विरक्तु जाँ जायना ।
अभ्यासू जाँ कर्त ऊर्ना ।
तागेल् मनई स्थिर जायना ।
हँवै हांवें सांग्का वें ॥४२१॥

यमनियमू जाँ धर्ना ।
वासनाई कम्मी कर्ना ।
आनी जाँ भाग्रची पण्णा ।
भोगांत्थाव्णू विषयांच्या ॥४२२॥

उब्जतलगेनं कस्तोई ।
संस्कार जायने आजि थाई ।
स्वस्थता ह्या मनाक ही ।
सांग कशी मेळतली ॥४२३॥

लागका मनाक ती शिस्त ।
म्हुणु सुरू करी आतं ।
अर्जुना तूं जा नेमस्त ।
मॅळता की ना पोळोंयां ॥४२४॥

योग साधना म्हणताती ।
सांग निरर्थक वें ती ।
जायना ती ह्या कारणामितीं ।
अभ्यासाचें आलस्य ॥४२५॥

योगाभ्यासू हों समर्थ ।
कर्ता मनाक सुस्वस्थ ।
महत्तत्वं तीं समस्त ।
हागेल्याची स्वाधीन ॥४२६॥

पार्थू म्हणता खरोखरी ।
दँवान् म्होणचें बरोबरी ।
योगसमर्थ्याची सरी ।
यॅशना मनोबलाक ॥४२७॥

आय्कनेची आजिथाई ।
योगा विषयांतूं कांई ।
म्हुणु आम्कां सर्वांकई ।
दिस्लें मन दुर्धर ॥४२८॥

ह्या जन्मांतूं आजि कळ्ळें ।
योगु तां म्हळ्ळ्यारी कस्तलें ।
दँवा दयेनेची मॅळ्ळें ।
प्रसादाचें हें फळ ॥४२९॥

संशयू जाँ अेकु आय्लां ।
काँण बाधूर कर्तलां ।
कोणूई ना रें तुज्जस्लां ।
देवराया समर्थू ॥४३०॥

म्हुणु सांग जाँ गिरिधारी ।
फक्त श्रध्देच्या बलारी ।
कर्ता प्रयत्न जाँरारी ।
मोक्षपदा खातीर ॥४३१॥

इंद्रियांचों गांवु सोण्णू ।
मोक्षपथाचेरी येव्णू ।
लक्ष्याचेरी ध्यान दीव्णू ।
पावलं घाल्ता मुखारी ॥४३२॥

थंडी पांन्वे अँकळाकची ।
नीन्ता वाती आयुष्याची ।
लक्ष्य ना तँ अर्दारीची ।
माक्षी येन्चो प्रश्नू ना ॥४३३॥

हँवै ना तँवै ना जाल्लँ ।
त्या श्रद्धेचँ जाल्लँ कस्लँ ।
आत्मसुख धूर वॅलँ ।
आनी चुक्लो संसारू ॥४३५॥

सांग्ता कृष्णू सत्व्यसाची ।
आस्था अेकी मोक्षसुखाची ।
अन्य गती ना ह्या श्रद्धेची ।
मेळैतलो तँची तों ॥४३७॥

नेमु जरी धर्तल्लिशलो ।
सट्‌सटी चम्कतल्लिशलो ।
तरी वच्चुन् पाव्तल्लिशलो ।
हँ जांन्चाकै अँकळाक ॥४३९॥

ह्या खातीर शंभर यज्ञ ।
कष्टानँ कर्ता हँ जन ।
श्रद्धायुक्ताक हँ स्थान ।
सुलभ हँ विशेष ॥४४१॥

दँवा कस्ल्याक हँ सुख ।
आयल्यां माक्का आड्‌डांन्च्याक ।
पश्चात्तापु हों नित्याक ।
कर्ता भाँगत आस्तना ॥४४३॥

न्यायनीतीनँ जँ चल्ला ।
निर्मळ सत्य उलैता ।
शास्त्रदृष्टीनँ पळैता ।
खंडी पोळोंका थंडी ॥४४५॥

आकाशांतू अचानक ।
यँत्ता पाव्सा मोंड अेक ।
राब्बना अँक दीकाक ।
आनी पण्णा पाव्सूई ॥४३४॥

श्रद्धेंतूंची बुद्दुतु उर्लो ।
आनी दोन्नींकई चुक्लो ।
सांग खंडी वच्चुन् पाव्लो ।
पतितपावना तू सांग ॥४३६॥

जाल्यारी हँ इल्लँ घडद ।
मदँ थोंडँ राब्का पडद ।
थंडी तों विश्रांती घंद ।
सुख ना हँ दँतांकै ॥४३८॥

तिल्लो वेगु नात्तिल्मिती ।
मंद जाल्ली ही प्रगती ।
जरी घेल्ली ही विशांती ।
मोक्षु मँळता खात्रीनँ ॥४४०॥

दुर्लभ जँ सामान्याक ।
मँळता भोग्गूक जँ सुख ।
तँचि जात्ता बँजाराक ।
कारण की ताक्काची ॥४४२॥

यँत्ता तों पुनर्जन्मांतू ।
धर्मश्रद्ध सत्कुलांतू ।
पूर्वसुकृत गांटींतू ।
बांदुन् घेव्णू सांगाती ॥४४४॥

वेदाभ्यासू खंडं चल्ला ।
थंडं त्या जाग्यारी आस्ता ।
सारासार विचार कर्ता ।
मग्न जँ स्वधर्मांतू ॥४४६॥

ज्ञानेश्वरी

त्या कुळाची चिंता जाण ।
ईश्वराचेंची चिंतन ।
गृहलक्ष्मीचो सम्मान ।
मॅळता ऋध्दीसिध्दीक ॥४४७॥

पूर्व जन्माची ती प्राप्ती ।
हीवै समृध्दी सांगाती ।
अशी सर्व सुखशांती ।
मॅळता योगभ्रष्टाक ॥४४८॥

ब्रह्मज्ञानविवेचक ।
ज्ञानयज्ञाचें हविक ।
म्हणताती अस्ल्या क्षेत्राक ।
मायभूमी आप्णाली ॥४४९॥

राय ब्रह्मसाम्राज्याचें ।
लोकपाल त्रैलोक्याचें ।
वनांतूल्या संतोषाचें ।
तें हें गानकोकीळ ॥४५०॥

विवेकवृक्षा साळींतूं ।
बस्ताती घेवू मनांतूं ।
तें श्रेय अस्ल्या वंशांतूं ।
जन्मा येंता नॅवानें ॥४५१॥

थंडीची तों जन्मा येंता ।
आत्मज्ञान प्रगट कर्ता ।
उज्वाडाची जाणिव दिता ।
कशकी सूर्य अॅकळाक ॥४५२॥

चेडपण आस्तनाची ।
प्राये येंव्हे अॅकळाकची ।
सर्वज्ञता ताल्यागीची ।
आप्णाइल्याक येंता ॥४५३॥

प्रगल्भ आनी कुशाग्र बुध्दी ।
सुलभत्यामितीं विद्यासिध्दी ।
सर्वइ शास्त्रांची समृध्दी ।
खॅळता तागेल्या जिब्बेरी ॥४५४॥

अस्लांची वंशु आप्णाक ।
मॅळो ही इच्छा देवांक ।
म्हुणू कर्ताती अनेक ।
यज्ञयाग तें नित्य ॥४५५॥

ज्या वंशाचें स्तुतिगान ।
मृत्यूलोकाचें स्तवन ।
कर्ताती हें सुरगण ।
जन्मा येंता तों थंडी ॥४५६॥

पूर्वजन्माची सद्गती ।
ताव्वळचीची सद्बुध्दी ती ।
ततुक्षण पूर्वस्थिती ।
पाव्ता पुनर्जन्मांतूं ॥४५७॥

पायगूणू नीसुदैव ।
सांगाताक दृष्टी दिव्य ।
आस्ल्यारी तें गुप्तद्रव्य ।
पाताळांतलेंई दिस्ता ॥४५८॥

स्वतागेली बुध्दी चल्ला । गुरुविना
प्राप्त जायना ।
अस्लां अेकुइ सिध्दांतू ना ।
की जां ताक्का अगम्य ॥४५९॥

इंद्रियमना स्वाधीन ।
प्राणवायूंतूं तें लीन ।
चिदाकाशांतूं मीलन ।
जाता प्राणवायूचें ॥४६०॥

योगाभ्यासू कष्टाविना ।
कश्शी जात्ता सांगू जाय्ना ।
चित्त समाधी सोदीना ।
तीची यॅत्ता ताल्यागी ॥४६१॥

विश्वाचँ सर्वस्वसार ।
अष्टांगाचँ की भांडार ।
पर्मळाचँ तों साकार ।
चंदनाचँ रूपची ॥४६३॥

कोटीकोटी वर्सांत्थानू ।
हजारफंतां जन्मा येनू ।
सर्वई हँ तों दांटूनू ।
पाव्ला ही आत्मसिध्दी ॥४६५॥

विचारांची गती वाड्ता ।
विचारांची गती वाड्ता ।
विवेकू हों माक्षी पड्ता ।
विवेकापेल्लिकानें ॥४६७॥

ॐकारूई शांत जात्ता ।
सुख ऐकची तँ उर्ता ।
अनिर्वचनीय आस्ता ।
निःशब्द तँ स्वताई ॥४६९॥

जन्मजन्मांतरांतुलौ ।
अश्रद्धेचों गाळु काळ्ळों ।
जलाशयु स्वच्छ जाल्लों ।
पुण्यपावन तीर्थ ॥४७१॥

खंडं उत्पत्ति विश्वाची ।
लयुई जांन्वों थंडीची ।
तें ब्रह्म ह्या देहांतूंची ।
प्रगटता तागेल्या ॥४७३॥

ध्यानमग्न कैलासाधिपती ।
सुमुहूर्ताची मंगलमूर्ती ।
वैराग्याची अनुभवपूर्ती ।
तश्शी दिस्ता साकारू ॥४६२॥

मूर्तीमंत की संतोषू ।
सिध्दीसमृद्धीचों कोषू ।
सिध्दावस्थेंत्लों पुरुषू ।
साधकावस्थेंतूंची ॥४६४॥

सर्व साधनं सिध्दीचीं ।
मॅळताती ती आप्यापची ।
राजपदारी तश्शीची ।
बस्ता तों विवेकाच्या ॥४६६॥

मनाचेंई मॉड विर्ता ।
वायूचँ वायुत्व सर्ता ।
स्वरूपांतूं लीन जात्ता ।
आनी नँवै आकाश ॥४६८॥

हीचि ऐकी ब्रह्मस्थिती ।
सद्गतींतूं श्रेष्ठ गती ।
त्या अमूर्ताची ही मूर्ती ।
जानू राव्ता तों हांगा ॥४७०॥

पूर्णतू तों लीन जात्ता ।
आनी तों पूर्णत्व पाव्ता ।
आकाश स्वरूप धर्ता ।
मॉडं वच्चनापुडें ॥४७२॥

श्रेय हँ धोर्नू मनांतूं ।
कर्मनिष्ठू षट्कर्मांतूं ।
पड्ता तों ह्या प्रवाहांतूं ।
भर्वशारी भुजांच्या ॥४७४॥

ज्ञानेश्वरी

ज्ञानाचें कवच घाल्नु ।
युध्दभूमीचेरी येव्नु ।
संसारक झुंज दीव्नु ।
ज्ञानी वाट पळैता ॥४७५॥

भाविकांगलें भजन ।
याज्ञिकांगलें जें यज्ञ ।
त्या सर्वांक पूजास्थान ।
परब्रह्म तें अेक ॥४७७॥

कर्मनिष्ठालें पूजन ।
ज्ञानियालें अध्ययन ।
तपस्वीलें अनुष्ठान ।
आदि तपोनाथु तों ॥४७९॥

ह्या खात्तीर तुक्का सांग्तां ।
सदैव जा योगी पार्था ।
हँची हांवें रें सम्जाय्तां ।
तँची धरी चित्तांतू ॥४८१॥

भज्य भक्तू नी भजन ।
हँची भक्तीचें दर्शन ।
अनुभवानें हँ जाण ।
हांवें तें सर्वकाळ ॥४८३॥

ऐकात्मता ह्या प्रेमाची ।
तिक्का दिंक्का उपमा हीची ।
आत्मा आनी शरीराची ।
हांवें देहु तों आत्मा ॥४८५॥

सुर्बेधोर्नू अर्जुनाक ।
योगाविषयांतूँ औत्सुक्य ।
आश्शीलें तें वाड्लें अधिक ।
कळ्ळें हँ श्रीकृष्णाक ॥४८७॥

विश्रांती ना ह्या वा'री ।
निस्त्राडी पाव्नापाव्नारी ।
तपस्वी तपा जॉरारी ।
जिंकू पळैता किल्लों ॥४७६॥

तँची जात्ता तों आप्पण ।
परब्रह्म खयंपूर्ण ।
साधनेक जें कारण ।
ऐक्क साधकांगेल्या ॥४७८॥

जीवू परमात्मा संगमू ।
त्या क्षेत्रांतूँ स्नाना नेमू ।
अश्शी जात्ता तों ऐकात्मू ।
देहधारी परमात्मा ॥४८०॥

तोंची देंवांगलें देवू ।
मगेलों सुखसर्वस्वू ।
मगेल्या जीवाचों जीवू ।
मगेलें तों चैतन्य ॥४८२॥

ताज्यांतूँ आनी मज्यांतूँ ।
प्रीतीचों ऐकूची तंतू ।
जाय्ता खंच्वेई शब्दांतूँ ।
हँ सांगूक धनुर्धरा ॥४८४॥

संजयु म्हण्ता त्रिजगन्नाथू ।
सकल गुणांचों क्षीर समुद्रू ।
भक्त चकोरां शीतल चंद्रू ।
अश्शि म्हणालों पार्थाक ॥४८६॥

मना समाधान जाल्लें ।
की हात्रें आय्कूनू घॅल्लें ।
सांगुन् सो ां मुखावेल्लें ।
अश्शी दिस्लें देंवाक ॥४८८॥

तँ तौ मुखारी सांगतलौ ।
सिध्दांतांचँ सार घॅल्लौ ।
कथनांतूं घोळैतलौ ।
शांतरसू सुस्पष्ट ॥४८९॥

पार्थाक जँ मुकुंदानँ ।
सांगलँ सुलभ रीतीनँ ।
तँची हांवँ आदरानँ ।
सांगतां ओवीरूपांतूं ॥४९७॥

श्रोत्यांगॅलँ अवधान ।
पोळोनू जाल्लौ प्रसन्न ।
निवृत्ती आनंद घन ।
निवैतलौ ती तान ॥४९१॥

सात्विकाची वृष्टी जात्ली ।
श्रोत्यांगेल्या मनांतूली ।
जिज्ञासाई ती निव्तली ।
अध्यात्मिक ज्ञानाची ॥४९०॥

म्हुणूची ह्या मुखांथावू ।
जँ यँत्ता तँ मान्य कोनू ।
घँत्ताती आस्साँ हँ कृष्णू ।
कस्लँ म्हणता तँ सांगतां ॥४९३॥

कॅल्लँ माक्का कौतुकानँ ।
निमित्त श्रीसद्गुरूनँ ।
तागेल्या आशिर्वादानँ ।
आत्तं हांवँ उल्लैतां ॥४९२॥

लक्ष दीवू आय्कयाती ।
हृदयांतूं दव्वराती ।
आनी संतोषू पावाती ।
सर्व संतसज्जन ॥४९५॥

मनाचँ कान कराती ।
बुध्दी प्रमाण धराती ।
चित्त हांगा दव्वराती ।
घेय्याती हँ उब्बानू ॥४९४॥

धूर वल्लीं सर्व विधनं ।
जात्लँ तुमोलेँ कल्याण ।
सर्वसुखाचँ निधान ।
प्राप्त जात्लँ जीवाक ॥४९६॥

॥ ज्ञानदेवु सांगता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
सट्वाँ अध्यायु बोरोन् जात्ता । ध्यान (अभ्यास) योगाचौ ॥

सात्वा अध्यायु

हाज्मुखारी आय्कयाती ।
जँ जँ सांग्ता रमापती ।
तँ तँ जाण्णु घेतिलिम्तीं ।
योगी जात्लाँ कौंतेयू ॥१॥

जाण्का विज्ञान कस्ल्याक ।
मनांतूँ हँ यॅद अेक ।
तँची सम्जूनू अॅक्ळाक ।
घेँक्का पड्ता रँ पार्था ॥३॥

तश्शी बुध्दी थंई धॅल्ता ।
विचारू थंई पड्वता ।
तर्कू सुद्दां सुस्त जात्ता ।
थंई ताँ आप्णांतूंची ॥५॥

हँ अज्ञान धूर जात्ता ।
विज्ञान तँ निल्कू लाग्ता ।
ताव्वली स्वरूप दिस्ता ।
ज्ञान जात्ता आप्याप ॥७॥

हँ सर्वई कश्शी घड्ता ।
थॉडॅभित्तरी हँ सांग्तां ।
तरी जात्ली रँ तृप्तता ।
मना समाधानाची ॥९॥

भर्लेल्या ह्या त्रैलोक्यांतूँ ।
सोद्का पड्ता शौर्यवंतूँ ।
तस्लँ वेंचूनू सैन्यांतूँ ।
लाख भर्ती कर्ताती ॥११॥

ज्ञानासांगाती विज्ञान ।
आय्क हाज्जँ विवरण ।
तळ हात्तावॅलँ रत्न ।
तश्शी स्पष्ट दिस्तलाँ ॥२॥

स्वरूपाक साँत्तां साँत्तां ।
प्रज्ञा थंईची कुरूता ।
दोणी कश्की तीरा लाग्ता ।
आनीं हाल्ला मुखारी ॥४॥

ही अवस्था तँची ज्ञान ।
बाकी प्रपंचु विज्ञान ।
तँ सत्य हँ अनुमान ।
कोर्चेँ हँची अज्ञान ॥६॥

सांग्तल्यालँ सांग्चँ सर्ता ।
आय्कतलोड तृप्त जात्ता ।
भेदभावु लुप्त जात्ता ।
सान हाँड ऊर्नाची ॥८॥

लोक हजारों आस्ताती ।
किल्लँ मुखारी यॅत्ताती ।
किल्लँ जण दाकैताती ।
धैर्य अेक की दोनी ॥१०॥

तांतुंइ प्राणु हात्तार् घेन्नु ।
शस्त्रास्त्रांनीं घायाळ जाव्नु ।
विजयश्री प्राप्त कोर्नु ।
घॅत्लाँ केवळ अॅक्ळाची ॥१२॥

मोक्षा खातीरई तश्शी ।
उड्ता अेकु अँक्कामाक्षी ।
पेल्थडी पाव्तलॉ अश्शी ।
कोणुइपुणि अँक्लॉची ॥१३॥

ना रँ बा हँ साधारण ।
हॉड हाज्जँ प्रयोजन ।
मुखार् कॅर्नाई सांगन ।
तूर्त आय्क विज्ञान ॥१४॥

सम लक्ष दी तूं आत्तं ।
माया मगेली सगळीं भूतं ।
प्रतिबिंबशँ तँ फक्त ।
आप्णाल्याची आंगाचँ ॥१५॥

प्रकृति म्हणताती हिक्काची ।
मेळणू जाल्या ही आठांची ।
उत्पत्ती ह्या त्रैलोक्याची ।
जात्ता जाण हिज्मितीं ॥१६॥

तुक्का दिस्त आस्स आत्तं ।
खंच्खंचीं बा तत्त्वं आठ ।
तींची तुक्का कोर्नू स्पष्ट ।
सांग्तां सर्वइ तीं आय्क ॥१७॥

पृथ्वी आप तेज गगन ।
वायु तशीची बुध्दी मन ।
अहंकारु हँ आठ भिन्न ।
प्रकृतीचँ हँ भाग ॥१८॥

समत्वाची अेक अवस्था ।
ह्या आ ांची तिक्का म्हण्तां ।
सूक्ष्म प्रकृती मगेली पार्था ।
जीवुइ अश्शी म्होण्येद ॥१९॥

जडाक ती जीवन दिता ।
चैतन्यांतूं भाव स्फुरैता ।
मनाकै ती भोग्गू लाग्ता ।
नाना मोह नी शोक ॥२०॥

बुध्दी हिगेल्या सांगातानँ ।
जागी जात्ता जाणीवँनँ ।
अहंकारु कौशल्यानँ ।
चलौन् व्हर्ता जगाक ॥२१॥

सूक्ष्मांथानू भाग्र पड्ता ।
माया स्थूळ रूप धर्ता ।
ताव्वळ सुरू जाय्त ऊर्ता ।
प्राण्यांगेली उत्पत्ती ॥२२॥

जरी अेकु मूलाधारु ।
भिन्न तांगेलॉ आकारु ।
चारी थरांतूं प्रसारु ।
जाय्त आस्ता आप्याप ॥२३॥

चौरयांय्शी ह्यॉ लक्ष योनी ।
किल्यॉ आस्सती बा आनी ।
लँक ना अस्त्या नाण्यांनीं ।
भल्यॉ माये भांडार ॥२४॥

पंचभूतं नाना रीती ।
प्रसूत जाय्त आस्ताती ।
मेज्जू जाय्ना कौणामितीं ।
तींची लँक धर्ताती ॥२५॥

अच्चारु घाल्नु नाण्यं काड्ता ।
कालक्रमेण आैता ।
कर्माकर्मांतूं शिर्काय्ता ।
जन्मभरी प्राण्यांक ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

रूपक इत्त्यारी पुराँ ।
ऐक्यची ध्यानांतूं ऊराँ ।
नामरूपाचों पसारों ।
प्रकृतीची पात्लैता ॥२७॥

दिस्ता मृगाक उद्दाक ।
कारण ह्या आभासाक ।
न्हई तीं किरणं अनेक ।
ऐकु सूर्य केवळ ॥२९॥

येंता दिस्ता नाचि जात्ता ।
सर्वे हँ मज्जांतूं आस्ता ।
ऐक सूत्र मण्यां गांता ।
तशी हांव विश्वाक ॥३१॥

उद्कांतूलें जँ रसत्व ।
वारयांतूं तँ स्पर्शतत्व ।
तँची ऐक प्रकाशत्व ।
हांव सूर्यचंद्रांतूं ॥३३॥

दाल्यागॅलें पुरुषत्व ।
जँ जागृत आस्ता स्वत्व ।
तँची पार्था पौरुषत्व ।
हांवंची हँ समज तूं ॥३५॥

प्राणी अनेक योनींतूं ।
जन्मा येव्णू त्रैलोक्यांतूं ।
घेंताती तँ जीवनांतूं ।
तांग्तांगेलों आहारू ॥३७॥

तांगेली प्रकृती भिन्न ।
तशी त्यान्मितीं जीवन ।
तरी त्या सर्वांतूं जाण ।
हांव ऐकु अभिन्नू ॥३९॥

भासु तिगेलों मज्जांतूं ।
जायत आस्ता हँ समज तूं ।
आदि मध्य आनी अंतू ।
हांवंची ह्या जगाचों ॥२८॥

तशी ह्या सृष्टीचें मूळ ।
जाण हांवंची केवळ ।
सत्य हँ धरी निश्चळ ।
सोण्णू तँ मायाजाल ॥३०॥

कश्की भांग्रा मण्यां कोनू ।
भांग्राचीची सरी घेव्णू ।
गांतल्यां तशी विश्व भोर्णू ।
उर्लां भाग्र भित्तरी ॥३२॥

निसर्गताची जाँ निर्मळू ।
हांव पृथ्वींतलों पर्मळू ।
आकाशांतलों स्वरू ताळू ।
वेदांतलों ॐकारू ॥३४॥

उज्जांतूल्या उज्वाडाक ।
तेज म्हणताती हँ लोक ।
खरें स्वाभाविक ऐक ।
जँ तेज तँ हांवंची ॥३६॥

थोंडें प्राणी वारों पीव्णू ।
थोंडें प्राणी तण खाव्णू ।
तशी थोंडें अन्न घेव्णू ।
आनी थोंडें उद्कारी ॥३८॥

आकाशांतूं नादु घुमता ।
सृष्टी तावळी उद्भवा ।
तिक्का जाँ विलयाक व्हर्ता ।
ताँ ॐकारू हांवंची ॥४०॥

आस्स वरेक आकारू ।
चल्ता विश्वाचो वेव्हारू ।
प्रळयाचो महापुरू ।
व्हांवु व्हर्ता सर्वई ॥४१॥

दिल्यारी संशयु सोण्णू ।
घॅल्यारी तुंवें सम्जूनू ।
मुखारी रें हाज्जो गुणू ।
तुक्का दिस्सूनू यॅल्लोची ॥४३॥

बलिष्ठांगेल्या बलांतूं ।
बुद्वंतांगेल्या बुद्धींतूं ।
हांवंची आस्स रें हांतूं ।
ना कस्लोई संदेहू ॥४५॥

इंद्रियांक अशी पाव्ता ।
विकारू की तों हें दिस्ता ।
तरी तांतूंथावू सुट्ता ।
सोण्णू दीना धर्माक ॥४७॥

ह्या रीतीनं चलत आस्ता ।
धर्मकार्य सिध्द जात्ता ।
संसारांतूं ताक्का मॅळता ।
मोती मोक्षतीर्थांल्लें ॥४९॥

अस्लो कामु मर्याद्वंतू ।
प्राण्यांगेल्या उत्पत्तींतूं ।
बीज जावू आस्ता तांतूं ।
म्हणतां हांवें योगेशू ॥५१॥

सत्व, रज, तम भाव ।
नाना थरेचें हें सर्व ।
समज जाल्याती उद्भव ।
निजरूपांथावूची ॥५३॥

विश्वाचें स्वयंभू बीज ।
अॅक्ळाचेंची हें तूं समज ।
तळ्हातारी तें दिस्काज ।
अशी तुक्का दाकैतां ॥४२॥

हें सांग्चो प्रसंगु न्हई ।
जांक्का जाल्लेलें जें कांई ।
सांग्तां हांवें तपांतूई ।
आस्स तपस्यांगेल्या ॥४४॥

प्राण्या मनांतूलां कामू ।
पार्था हांवें आत्मरामू ।
कोनू घेंतां उपशमू ।
मानु दीवू धर्माक ॥४६॥

जी वाट वर्ज्य ती सोंडता ।
शास्त्राधारानें तों चल्ता ।
नीतीनंमाचो तों घेंता ।
दिवां नित्य सांगाति ॥४८॥

शास्त्राधारा मांट्वाचेरी ।
कामा वाली चड्ता वैरी ।
पानफुल्लां कर्मा तूरी ।
पाव्ता मोक्षपदाक ॥५०॥

आनी अशी सांगूं कित्लें ।
जगांतूं जें जन्मा आय्लें ।
मज्ज्यांथावू विकार पावलें ।
हें इल्लेंची समज तूं ॥५२॥

तें मज्ज्यांतूं आशिल्लतरी ।
हांवें ना बा तांचिभतरी ।
सोंपनांत न्हंईत् बुडिल्वारी ।
दिशिल्लतरी सुखरूप ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

बीजरसू चिगुर जात्ता ।
तांत्थाव्णूची रूकू वाड्ता ।
रुक्कांत्थाव्णू राक्कुड मॅळता ।
सत्व ऐक सर्वातूं ॥५५॥

मॉड यॅत्ता आकाशांतूं ।
तँ ना मॉडा मुण्ठ्येंतूं ।
उद्दाक आस्ता मॉडांतूं ।
तँ मॉड ना उद्कांतूं ॥५७॥

उज्जयांत्थाव्णू धुव्वर यॅत्ता ।
धुव्वांतूं वँ उज्जाँ आस्ता ।
तश्शी विकार पाव्णुइ आस्तां ।
सर्वथा निर्विकारू ॥५९॥

जीं जीं सॉप्जं पळैताती ।
खरीं न्हई तीं म्हणताती ।
जाल्यार् विस्सोर्नू वत्ताती ।
आम्मीचि आम्कां निदेंतूं ॥६१॥

त्रिगुणात्मक ही माया मगेली ।
तीचि घाल्ता काळी साव्ळी ।
तिगेली मज्जेरीची आय्ली ।
पाळी राब्यी काळ्कांतूं ॥६३॥

मात्ये मडुकँ घडैल्यारी ।
तशीची तँ मेळैल्यारी ।
मॅळद् जाल्यारी भाजल्यारी ।
रूप ताज्जँ बदल्ता ॥६५॥

मगेलँ जाव्णुइ मल्याग् नाती ।
तँची माक्का विस्सर्ल्याती ।
हांवं, मगेलँ हीची भ्रांती ।
हांतूंची तँ बुडल्यारी ॥६७॥

आत्तं कश्शी तँ राक्कुड ।
नँवानँ तँ बीज जाय्द ।
तश्शी हावं निर्विवाद ।
आस्सना विकारांतूं ॥५६॥

उद्का गुड्गूडू मॉडांतूं ।
जात्ता वीजे झग्मगाटू ।
कश्शी आरसद सांग तूं ।
विजेतूं उद्काथेंबू ॥५८॥

उद्कारी शँवाळँ मांड्ता ।
तँ उद्काक धांपुन् घाल्ता ।
आकाशाक माक्षि सरैता ।
आड येव्णू तँ मॉड ॥६०॥

दॉळँ मोर्नू आयिल् तॅर्ना ।
कस्लेंइ सम नद्रे पण्णा ।
दृष्टी आस्सूनुइ दिस्सना ।
मदँ पड्दो उद्काचो ॥६२॥

मगेलेची पर्के जाल्लँ ।
म्हुणू माक्का तँ विस्सॅर्ल ।
सांग मोती वँ कर्गलँ ।
आस्सूनूई उद्कांतूं ॥६४॥

तश्शी हँ जँ प्राणी सर्व ।
मगेलँची अवयव ।
माये सांगातानँ जीव ।
विंगड जाव्णू राब्ल्याती ॥६६॥

आत्तं होडि आदिमाया ।
दांटुन् येव्णू धनंजया ।
मज्ज्यांतूंची येव्णू पाव्यां ।
म्हळ्ळ्यार् कश्शी येव्येद ॥६८॥

उगम जाल्लो ब्रह्मगिरींतूं ।
संकल्पा बुड्बूडो तांतूं ।
मॅळ्ळो पंचमहाभूतांतूं ।
मूळ पळ सानशें ॥६९॥

त्रिगुणाचो वर्षावू जात्ता ।
मोहानें ती भोर्नू व्हांव्ता ।
गांवु पूरा होळणु वत्ता ।
नेमुधर्मू नित्याचो ॥७१॥

अस्थिरत्व प्रपंचाचें ।
तांतुंड कर्माकर्म घड्चें ।
कैरावारी सुखदुःखाचें ।
तण वैरी तेलूता ॥७३॥

अहंकारा प्रवाहांतूं ।
सळ्सळ येंता त्या तिन्नींतूं ।
उस्सळ्ताती प्रत्यंगांतूं ।
पाळं त्या त्या विषयांचीं ॥७५॥

मोहभ्रम मास्ळ्यां जानू ।
आमिष म्हुणू धैर्यइ गीळणू ।
घोर अज्ञानांतूं घुणू ।
घुवळि येणू पड्ताती ॥७७॥

तमाचो प्रवाहू होडू ।
सत्व ताँवै भोचि खड्डू ।
अशी ह्या मायेचो होडू ।
धोकु आस्स जीवाक ॥७९॥

मायेचो हों महापूरू ।
व्हांव्ता आस्ता निरंतरू ।
भोचि बा रें हों दुस्तरू ।
कशी वच्चें पेलथडी ॥८१॥

सृष्टीविस्तारांतूं मॅळ्ळो ।
क्रमेण ताँ न्हंइं जाल्लो ।
प्रवृत्तीनिवृत्तीचो फुट्लो ।
बांधु, आय्लो उव्वारू ॥७०॥

द्वेषु धर्ता चक्रगती ।
मत्सराची वक्रगती ।
भास्ळ्यां तांतूं उस्सळ्ताती ।
उन्मादाच्यो होंळ्होंळ्यां ॥७२॥

विषयाच्या बेटाचेरी ।
कामा पाळं पाळाचेरी ।
आदोळणू त्या फेणाचेरी ।
जीव अँकडें मॅळ्ताती ॥७४॥

राती-दिसू येंता वत्ता ।
तशी जन्ममरण भोंगता ।
पंचत्वाक देह मॅळ्ता ।
सगळेंइ कशी बुड्बुड्सो ॥७६॥

चिक्कोल् भ्रांती भुर्सो गाळू ।
तांतुंड जात्ता भो खळबळू ।
स्वर्गा सुख भोग्चो खेळू ।
रजोगुणु गाजैता ॥७८॥

ब्रह्मगोळ तें समस्त ।
सत्यलोकूई उध्वस्त ।
कर्त उर्ताती आघात ।
जन्म आनी मरण ॥८०॥

हांतुंड हें अक आश्चर्य ।
कॅल्लॅल्लें सर्व उपाय ।
तेंची कर्ताती अपाय ।
आय्क सांग्तां जें तें तूं ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

अँकळों स्वताली बुध्दी चलैता ।
तांतूं रिगता तांतुंचि फस्ता ।
अँकळों म्हणता हांव हों जाणतां ।
गर्वू गिळता ताकाई ॥८३॥

अँकळों प्राये जॉराचेरी ।
भूल्लू वत्ता मनाचेरी ।
गॉळाय्ताची गिळता शिसरी ।
विषयाची ही ताकाई ॥८५॥

शोका फात्रार् आदळताती ।
क्रोधा भाँवव्यांत भिर्भित्ताती ।
सांभाळण् घेल्ला चोंचाय्ताती ।
संकटांचें मडिकाय्ळें ॥८७॥

यज्ञा पुण्य मेळैताती ।
पाँ १ बांदुन तँ पाँव्ताती ।
मुखारी तँ शिर्कताती ।
स्वर्गसुखाच्या लोभांतूं ॥८९॥

वैराग्याची दोणी चल्ला ।
विवेकाचों राज्जुइ पाव्ना ।
योगानें तँ जाय्द की ना ।
सांगू जाय्ना कस्लेइ ॥९१॥

कुपथ्य कोर्नुइ हुशार जांण्वें ।
साधुक दुर्जनकुकर्म कळचें ।
इच्छित वैभव सोण्णू दिंण्वें ।
मेळचें आस्तनाई तँ ॥९३॥

जरी चित्लाच्या पिल्लाक ।
बलँ जाय्द थुंटोण्व्याक ।
मूई दांटुय्द मेरूक ।
जीवू मायेक् जिंकदा ॥९५॥

तिन्नी वेदां सांगात् घेणू ।
अहंतेचें वज्जें व्हाणू ।
व्हर्तल्याकै सगळों गीळणू ।
काडता मास्ळी गर्वाची ॥८४॥

म्हांतारपण लाग्गी यँत्ता ।
मुदिभ्रांती सुरू जात्ता ।
बांदुन् घाल्लेलारी दिस्ता ।
चारी दिकांत्थाणू रँ ॥८६॥

जन्मु व्यर्थ घालैताती ।
मरणा वाटपळैताती ।
दुःख पो १ेळणू घँत्ताती ।
विष पीणू विषयांचें ॥८८॥

थॉडें मुक्ती मेळ्ळा म्हुणू ।
कर्मकांडा मार्गु धोर्नू ।
विधिनिषेधांतूं पोण्णू ।
तँवै मागिर् फस्ताती ॥९०॥

आण्णागेल्या सामर्थ्यानं ।
पांन्च्याक् जाय्द पेल्लिकानं ।
म्होण्येद खंच्या अर्थानं ।
कळणा हँ ह्या जीवाक ॥९२॥

चॉरांगेल् सभा भर्ती जाय्द ।
मास्ळेन् गळू जिरोव्येद ।
भिज्जुइ भुत्ताकै धांव्ढाय्द ।
फा १ लाग्गुन् तागेल्या ॥९४॥

म्हुणू कश्की कामातुर ।
दव्वर्ना खंची स्त्री धूर ।
मायानदी ही दुस्तर ।
तश्शी पार्था जीवाक ॥९६॥

मज्जेर् धोर्नू भावभक्ती ।
सर्वस्व जँ अर्पिताती ।
न्हंइ आट्ता थंथंई ती ।
तँ हांगा ह्या था'री ॥९७॥

ज्या काँणाक सदगुरु मँळ्ळा ।
श्रध्दा अनुभवु दृढ जाल्ला ।
आत्मनिवेदन मँ र् पाव्ला ।
गुरुकृपेनँ जॉ सहज ॥९८॥

अहंकारू सोण्णू दीव्णू ।
मनांत्लाँ संशयू काण्णू ।
अलिप्त संसारांत्थाव्णू ।
जाव्णू जॉ कोणू उर्ता ॥९९॥

मायामोह धूर कोर्नू ।
तनमन जोड्सुन् घेव्णू ।
आत्मबोधू ध्यानांत धोर्नू ।
घताँ निवृत्ती मार्गू ॥१००॥

वैराग्या हात परत्रौनू ।
सोहंभावू तोल्वू धोर्नू ।
निवृत्तीघा री पोव्णू ।
यँत्ता ताँ अनायासेँ ॥१०१॥

ह्या थरेनँ माक्का भज्लँ ।
तँ मोक्षपदाक पाव्लँ ।
जाल्यारी हँ भक्त अस्लँ ।
चड दिस्सुन् यँताती ॥१०२॥

मान्नेर् बाकी सर्वांगेल्या ।
अहंकारा भूत बस्ल्यां ।
अनुस्मरण चुकैल्यां ।
आत्मबोधाचँ तांन्त्रीं ॥१०३॥

नेमु सॉळ्ळा, मुखार कस्ली ।
गती जाय्द, लाज सोळ्ळी ।
वेदवर्ज्य कर्म सगळीं ।
तीं मात्र तँ कर्ताती ॥१०४॥

इत्खात्तिर् हॉ देहू मँळ्ळा ।
हाज्जॉ विचार सोण्णू दिल्ला ।
सारासार विचारू सुट्ला ।
पार्था अइशी तांगेलॉ ॥१०५॥

ह्या देहाच्या राजपथारी ।
गांटुनु नाना विकार वैरी ।
तांज् सांगाती आयुष्य भरी ।
'हांवं, हँ मगेलँ' सॉण्णाती ॥१०६॥

खाल्लेल् मारु विस्सर्ताती ।
ताँ ताँची खात्त पड्ताती ।
इत्खातीर तँ फस्ताती ।
माया ही संसाराची ॥१०७॥

थॉडँ जँ मल्याग् यँताती ।
चारी थरांरी भज्ताती ।
नित्य तँ कोर्नू घँताती ।
आण्णागँलँ कल्याण ॥१०८॥

आर्तू पैल्या थराचेरी ।
जिज्ञासू चड्ता दुस्त्र्यारी ।
अर्थार्थी पाव्ता तिस्त्र्यारी ।
ज्ञानी राव्ता चौथ्यारी ॥१०९॥

आर्तता पैल्या थरारी ।
वाड्ता जिज्ञासा दुस्त्र्यारी ।
ईप्सितार्थू ताँ तिस्त्र्यारी ।
परिज्ञान तँ चौथ्यारी ॥११०॥

ज्ञानेश्वरी

ही जी चौथी आराधना ।
कोर्चे साखे कस्लें ऊर्ना ।
तांची ज्ञानी रें अर्जुना ।
खरों भक्तू म्होण्येद ॥१११॥

जाल्यार् दिस्ता इतरांक ।
उदाक की तँ स्फटीक ।
तश्शी हँ पळैतल्यांक ।
आम्मी विंगड दिस्ताती ॥११३॥

हातू हालैल्यारी लागता ।
वारों विंगडसों दिस्ता ।
जाल्यार् आकाशांतूं आस्ता ।
आकाशाच्या रूपांतूं ॥११५॥

ज्ञानाच्या त्या उज्वाडांतूं ।
जाणता माक्का त्या देहांतूं ।
हांवंड ताक्का तों मज्ज्यांतूं ।
पोळोन् पाव्तां संतोषू ॥११७॥

धोर्नू स्वार्थाची आसक्ती ।
कॉरोती मगेली भक्ती ।
जाल्यार् हांव जाव्णू प्रीती ।
कर्ता ज्ञानी भक्तारी ॥११९॥

तन मन आनी प्राणू ।
गायीचेरी पूर्ण लाव्णू ।
ती मगेली आव्सू म्हुणू ।
धांवा वास्त्रू तिल्यागी ॥१२१॥

आस्सों अँक्ळाक सांगिलें ।
तँवै भक्तरें मगॅलें ।
तूर्ताक जरी तँ वॅगळें ।
आशिल्वारी दिस्ताती ॥१२३॥

ताँ त्या ज्ञाना उज्वाडांतूं ।
कश्शी उर्तलों द्वैतांतूं ।
मेळणू वत्ता तों मज्ज्यांतूं ।
भक्तुइ जाव्णू आस्ताची ॥११२॥

वारों आकाशांतूं विर्ता ।
तांतूं थंडीची तों उर्ता ।
भक्तू ऐकरूप जात्ता ।
विंगड कश्शी म्होण्येद ॥११४॥

देही म्हुणू कर्म कर्ता ।
ताव्ळी तों वॅगळों दिस्ता ।
तागेली प्रचीती आस्ता ।
मज्ज्यांतूंची मेळ्ळेली ॥११६॥

जीवा पेल्लिकाची वस्तू ।
तिगेल् ताक्का मॅळता गुर्तू ।
तीची जाव्णू आस्ता भक्तू ।
जरी देहु विंगडू ॥११८॥

दूद मॅळों म्हुणू भर्ती ।
चारों गायीक घाल्ताती ।
वास्त्राक मात्र दिता ती ।
तँची जाव्णू निर्लोभी ॥१२०॥

वास्त्रूं आव्सूक शरण ।
तीवै ताज्जेरी प्रसन्न ।
आस्ता हँ सत्यवचन ।
सांगता लक्ष्मीरमणू ॥१२२॥

मॅळताती तँ माक्का जाण्णू ।
सर्वे माक्षीचँ विस्सोर्नू ।
कश्की समुद्राक मेळणू ।
न्हँई कॅर्नाइ पतर्ना ॥१२४॥

धोर्नू मगेलों सांगातू ।
प्रचीती घेंता चित्तांतू ।
अैक्य गंगा-सागरांतू ।
तश्शी पार्था तों हांवें ॥१२५॥

विषयांच्या रात्रांत्यान् ।
कामक्रोधांक चुक्कोन् ।
सद्वासने ठाण्यार येन् ।
सुखरूप तों पाव्ता ॥१२७॥

ह्या मार्गारी तों आस्तना ।
आशे व्हाण पाय्यां घाल्ना ।
मेळचें फलई मेज्जीना ।
शंभर जन्मांतरांतू ॥१२९॥

गुरुकृपे उषःकालू ।
आत्मबोधाचों सुर्वेलू ।
जीवा शिवा ताळुमेळू ।
ताक्का दिस्ता साक्षात ॥१३१॥

कित्लें सांगूं सव्यसाची ।
सर्वत्र दिस्तां हांवंची ।
बुडिल मडवरयाक अेक्कीची ।
भाय्र भित्तर उदाक ॥१३३॥

उद्बोधाचें हें भांडार ।
मॅळता ताक्का अपरंपार ।
तश्शी जाव्नु चराचर ।
पळैता तों आप्णांतू ॥१३५॥

तागेल्या प्रचितीची ही व्याप्ती ।
पो ेळणू घेंता सर्वइ सृष्टी ।
ताज्जस्ली रें थोर विभूती ।
दुर्मिळ पार्था जगतांतू ॥१३७॥

वस्तुतः हों ज्ञानी जाण ।
मगेलें मूर्त चैतन्य ।
कश्शी कोरूं रें वर्णन ।
पड्ता उल्लोंकाजची ॥१२६॥

आडवाट निषिध्द ती ।
सोण्णू धर्ता सत्संगती ।
वाड्ता सत्कर्मांतू रती ।
उचित नी सरल ॥१२८॥

देहासांगातू ही राती ।
वासना सोण्णू सट्सटी ।
चम्कतां कर्मा समाप्ती ।
जाव्नु जातलें फाल्फालें ॥१३०॥

खें खें तागेल् दृष्टी वत्ता ।
थें थें ताक्का हांवें दिस्तां ।
पळैनातिल्तरी दिस्तां ।
हांवंची अेकू ताक्का ॥१३२॥

तश्शी मॅळता तों मज्ज्यांतू ।
हांवें मॅळतां रें ताज्ज्यांतू ।
सांगचें न्हई हें शब्दांतू ।
केवळ घेंव्का अनुभवू ॥१३४॥

सर्व विश्व हें वासुदेवुची ।
दिव्य अनुभुती ब्रह्मरसाची ।
भक्तरायु कौंतेया तोंची ।
आनी रें तोंची ज्ञानी ॥१३६॥

दुस्त्रें झोळ्ळी हात्तांतू घेव्नु ।
भोगाखातिर भक्ती कौर्नु ।
आशे काळकांतू कुर्ड जाव्नु ।
विषयां भीक मागताती ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

ध्यासु फलाशेचो लागता ।
कामा वारो मनांत घुंवा ।
जळत राब्जे बदलाक् नीवा ।
दीवो आत्मज्ञानाचो ॥१३९॥

सु ना ती देहासक्ती ।
भोगाखातिर् तळ्मळताती ।
लाळ घोंटुन् होसुंयताती ।
तें त्या दुस्त्र्या देवांक ॥१४१॥

ज्या देवांक तें भजताती ।
तांल्यागु जें मागुन् घेंताती ।
तें तें जें तांका दिताती ।
तें तें देवै हांवंची ॥१४३॥

तरी हीवै उपासना ।
श्रध्देन चल्त आस्तना ।
पूर्ण जाताती कामना ।
ह्याई भेदभावांतूं ॥१४५॥

कामू तांगेलो सु ना ।
म्हुणूची हांवं दिस्सना ।
फलै सम भोगू जायना ।
मेळचें तें नाशिवंत ॥१४७॥

इल्लेंची हें पुरो दिस्ता ।
आय्क मुखारी जें सांगतां ।
अशी त्या त्या देवांक भजतां ।
तें तें तेंची जाताती ॥१४९॥

जाल्यार् तशी तें कर्ताती ।
हिताहित पळैनाती ।
आनी पोन्व्याक् भाग्र सर्ताती ।
तळहातांतल्या उदकांतूं ॥१५१॥

अंतर्बाह्य काळकामितीं ।
आस्सूनूई ताच्सांगाती ।
तेंची माक्का पळैनाती ।
दुस्त्र्या देवांक भजताती ॥१४०॥

व्रत खंचें, नियम कस्लें ।
उपचाराचें विधी कित्लें ।
फल ताज्जें अम्के अस्लें ।
हेंवै समजुन् घेंताती ॥१४२॥

मगेलीं रूपं सर्वे देव ।
त्या सर्वांतुंइ अकू हांव ।
धर्ताती हो दृढभाव ।
वंगळपण कर्ताती ॥१४४॥

अशी जें इच्छा धर्ताती ।
तें तशी फल पावताती ।
तें देव रें हें दीनाती ।
दित्लो हांव अक्ळोची ॥१४६॥

ह्या थरेचें तें भजन ।
संसाराचेंची साधन ।
ताज्जें फल अक् सोप्पन ।
पळ्पळैतां तें सर्ता ॥१४८॥

दुस्त्रें तनमनप्राण ।
कोनू माक्का समर्पण ।
मद्रूप जाताती जाण ।
देहत्यागा उप्रांतें ॥१५०॥

अमृतांतूं तें बुड्डूनू ।
व अक् वज्रगांटी घाल्नु ।
बस्ताती उगडासू कोनू ।
फांडांतूल्या उदकाचो ॥१५२॥

सांग अशी इत्याक् कोर्का ।
अमृतांतूं इत्याक् मोर्का ।
तांतूं राब्बुन् तँचि जांक्का ।
अशी इत्याक् दिस्सना ॥१५३॥

फलाशे पांजिरों सोणू ।
चिदाकाशांतूं उब्बून् ।
तांन्नीं थंचें स्वामी जानू ।
राब्येद की थईंची ॥१५४॥

कित्लें वैरी उब्ब्याक् जाय्द ।
तिल्यार थाई की वच्येद ।
तिल्लेंची सुखै वाड्डद ।
पार्था इच्छेनुसार ॥१५५॥

अमर्याद मर्यादेतूं ।
अव्यक्त तँची व्यक्तांतूं ।
स्वयंसिध्द साधनेतूं ।
बांदुक् शिण्का इत्याक् ॥१५६॥

इल्लें सगळें सांगिल्तरी ।
विचार कोर्नु पळैल्यारी ।
लोकांक हँ कळळेल्वारी ।
दिस्सुन् यॅना धनुर्धरा ॥१५७॥

योगमाया दाँळ धांपता ।
देहदीप्ती दाँळ्यां मार्ता ।
अशी दृष्टी कुडीं जाता ।
कशी हांवं दिस्तलाँ ॥१५८॥

पळैल्यारी खंची वस्तू ।
हांवं आस्सं प्रत्येकींतूं ।
सांग तूं खंच्या उदकांतूं ।
द्रवता ना हँ म्हणशी ॥१५९॥

वारों काँणाक आप्पुण्णा ।
आकाश खईं आस्सना ।
विश्वांतूं अस्लें कांई ना ।
जँ मज्जिना आस्सद ॥१६०॥

जगांतूं जीं जन्मा आय्लीं ।
तीं मगेलींची रूपं सगळीं ।
आत्तं कित्लीं आस्सत् तिल्लीं ।
तींवै सर्व हांवंची ॥१६१॥

हाज्मुखारी जीं जीं येल्लीं ।
तीं तीं मगेलींची आस्तलीं ।
व्यर्थ उत्रं अन्य अस्लीं ।
यॅना कोणुइ वच्चना ॥१६२॥

दोरी सर्पावारी दिस्ता ।
खंड थाव्नु यॅत्ता खंड तों वत्ता ।
रंगुइ कळण सर्वे मिठता ।
तशीचि सर्वे हँ जीव ॥१६३॥

हांवं सर्वांतूई आस्तां ।
कालत्रय साक्ष दिता ।
जीवांक् मात्र सताय्सूता ।
इत्याक् हाँ संसारू ॥१६४॥

थों । शब्दांतूंची सांगतां ।
देह अहंकारा मळता ।
दीसान्दीस वाड्डत वत्ता ।
प्रीती परस्परंतूं ॥१६५॥

इच्छा म्हुणू तांगेल् चल्ली ।
कामाक्षी ती प्रायेर् आय्ली ।
द्वेषाक् दीव्नु होर्डिक् केल्ली ।
संसारांतूं ती पळळी ॥१६६॥

ज्ञानेश्वरी

आनी अँक्ळों जन्मा आय्लों ।
द्वंद्वमोह तांगेल् चल्लों ।
मोंगगान् ताक्का पोस्सू घॅल्लों ।
अहंकार आज्ञानें ॥१६७॥

अतृप्तीचों सोंरों पित्ता ।
धुंद जाव्णू मुल्या पड्ता ।
विषयांतूंची लॉळत उर्ता ।
विप्रीत ही संगती ॥१६९॥

म्हुणू जीव गोंदळताती ।
संसारांतूं शिर्कताती ।
तापात्रय बोडुयताती ।
दोंण्णों घेव्णू हात्तांतूं ॥१७१॥

निश्चयानें मुखार् सनूं ।
तांकांची तें चिडून् घाल्णू ।
पड्ताती ह्या रानांत्थाव्णू ।
भाय्र घोर पापाच्या ॥१७३॥

अशी जें आस्सती कोंण ।
श्रद्धेनं कोनूं प्रयत्न ।
चुक्कैताती जन्म मरण ।
दिस्सुन् यॅत्ता हँ पार्था ॥१७५॥

जात्ता जन्माचें सार्थक ।
मॅळता तांकां आत्मसुख ।
आनी विश्रांती कर्मांक ।
मन जात्ता सुशांत ॥१७७॥

भेदाचें दारिद्र्य सनूं ।
समदृष्टीची बर्कत जोण्णू ।
अेकत्वाचें सूत्र धोर्णू ।
व्यवहारांतुंड चलताती ॥१७९॥

भोचि पुंडों लूटि कर्ता ।
धैर्याकई सताय्सूता ।
संयम सोण्णू चर्त पड्ता ।
पोंटइ सुटल्यां आशेनं ॥१६८॥

कुतर्का कांटें परत्रैता ।
सन्मार्गा वाट आड्डाय्ता ।
आड वा'र घेव्णु वत्ता ।
अनाचारा दिकानें ॥१७०॥

कुतर्काचें सूक्ष्म कांटें ।
तोपिल्लिवाय् राब्बनात् तें ।
तरी आप्णाक् न्हईची तें ।
म्हणतलें जें आस्सती ॥१७२॥

यॅत्ताती तें धांळ धांळ ।
पुण्यमार्गू धोर्णू नीठ ।
तस्करांक चुक्कोव्णु घॅत ।
मल्चागीची निश्चित ॥१७४॥

अेकू दिवसू तें प्रयत्न ।
पिक्कुन् येव्णू परिपूर्ण ।
परब्रह्म तें संपूर्ण ।
सम मॅळता हात्तांतूं ॥१७६॥

मुद्दल माक्का कर्ताती ।
साधना कर्त उर्ताती ।
आत्मज्ञानाचों घॅत्ताती ।
लाभू गांव्ये बांदूनू ॥१७८॥

मगेल् आराधना कोनूं ।
प्रचीतीचों आधार घेव्णू ।
जीवात्म्याक नित्य जाण्णू ।
घेव्च्याक् तत्पर आस्ताती ॥१८०॥

जीवात्म्याक जाणतां जाणतां ।
परमात्मा हों दिस्सू लागता ।
देहांत्थाव्णू प्राणु वत्ता ।
जायनाती तें व्याकूळ ॥१८१॥

दुस्त्र्यागॅलॉ प्राणु वत्ता ।
पंचभूतांची जाव्ची दैना ।
पोळोन् आप्णाकै चुक्कशना ।
म्होण्णू तें भीशनाती वें ॥१८२॥

जाल्यार् कशशी सांगूं पार्था ।
पाव्ताती जें मद्रूपता ।
तांकांइ वच्चों काळु येंत्ता ।
तरि तें माक्का सोंण्णाती ॥१८३॥

मन माक्का अर्पण कोनू ।
परमपदाक अशशी पाव्णू ।
तेंची सार्थ योगी जाव्णू ।
आरसती हें समज तूं ॥१८४॥

उत्रं कशशी हांकां म्होणूं ।
आकाशाच्यो घ णें घाल्णू ।
तू म्हणता पळें मेक्कोळ्णू ।
बुद्धी मगेली थक्ता रें ॥१९५॥

परब्रह्म तें फलरूपांनीं ।
अर्थभरित त्या मधुर रसांनीं ।
परमळि नाना भावार्थांनीं ।
अवतरलें की प्रत्यक्ष ॥१८६॥

कृष्णरूपी वृक्षावैलीं ।
उत्रंरूपी फळं पिकलीं ।
कृपारूपी वारयान् पळ्ळीं ।
पार्थागॅल्या व्हांटींतूं ॥१८७॥

उत्रं न्हड तीं तों सिध्दांतूं ।
ब्रह्मरसाच्या समुद्रांतूं ।
तिंबोव्णू परमानंदांतूं ।
घोळय्लेलों हें सत्य ॥१८८॥

निर्मळ तत्त्वार्थ पळैलॉ ।
ज्ञाना दुवाळोई लाग्लॉ ।
तृषार्त अर्जुनू पिल्लॉ ।
हर्षामृत गट्गट ॥१८९॥

सुखनिधान हें जोंडता ।
आनी स्वर्गाक चाळैता ।
मन भोर्णू येंव्चा लागता ।
कंठू जात्ता सद्गद ॥१९०॥

भाय्ली गोंम्टाई पोळोन् ।
सुखा पाळें आय्लीं धाव्णू ।
फळां रुची घेंव्यां म्हुणू ।
दिस्सू लाग्लें पार्थाक ॥१९१॥

उत्रां फळं तळहात्तारी ।
घेव्णू सुखा अपेक्षेरी ।
घासु घाल्लों अंक्सरारी ।
अनुभव घेंव्चे खात्तीर ॥१९२॥

विचारांक जीब दुबळी ।
गूढतेक दांत अबली ।
फळां रुची तशी उर्ली ।
तांडांतूंची घाल्नेती ॥१९३॥

तत्त्वं अक्षरांतूं कळ्ळीं ।
नक्षत्रं उद्कांतूं दिस्लीं ।
पोळोन् फस्गत जाल्ली ।
चमत्कारू हों कस्लॉ ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

उत्रं कश्शी हांकां म्होणूं ।
आकाशाच्या घां घाल्णू ।
तूं म्हणता पळ मेक्कोळणू ।
बुद्धी मगेली थक्ता रें ॥१९५॥

विनंति केल्ली अर्जुनानें ।
आय्कुन् घॅल्लें ह्या कान्नानें ।
कस्लोड भावस्पर्श जायनें ।
सातै ह्या सिध्दांतांचो ॥१९७॥

दॅवा तश्शी म्होणुक् जायना ।
शब्द मेळैल्यारी कळणा ।
अर्थ मनांतूं वच्चना ।
तात्पर्य तं धूरची ॥१९९॥

तत्त्वार्थ तां सम्जून घेंव्का ।
अश्शी भोची दिस्ता माक्का ।
आतं वेळू तूं काण्णक्का ।
सुरू करी सांगूक ॥२०१॥

बुद्वंत्पणारी उल्लोन् ।
मानमर्याद राक्खून् ।
घॅल्लें मनाक पोळ्णू ।
नंदनंदनागेल्या ॥२०३॥

आतं प्रश्न कोर्चे तान्न ।
उत्तर दिव्चें सर्वज्ञानें ।
संजयू हें स्वखुषीनें ।
कश्शी सांगता आय्कया ॥२०५॥

जरी बुद्धीच्या वाणींतूं ।
दॅव्ना जाल्लो तां गूढार्थ ।
मॅळता खात्रीनें सांगातू ।
इंद्रियांक बाकीच्या ॥२०७॥

तॅची जाण्णु घेंव्चें कश्शी ।
उपाय सांगद् हृषीकेशी ।
विचार मनांत हाण्णू अश्शी ।
पळैत् राब्लो कृष्णाक ॥१९६॥

कान्नार् पळ्ळेल् शब्द घेव्णू ।
तॅची दाकैल उल्लोन् ।
म्हुणू ताज्जें मर्म कळणू ।
आय्लें अश्शी म्होणयेद् वें ॥१९८॥

कान्ना बाग्लं उघडीं कोनू ।
उत्रां किर्णं भित्तर घेव्णू ।
तरी मर्म खें निप्पून् ।
बस्ता कळणा आश्चर्य ॥२००॥

अेद्दोळ्थाई कस्लें सांग्लें ।
हाज्मुखारी सांगद् कस्लें ।
विचार कोनू मनांतूळें ।
निम्गून् घॅल्लें पार्थानें ॥२०२॥

सद्गुरूक जें निम्गून्का ।
तं कश्शी सम्जून घेंव्का ।
सावधान कश्शी उर्का ।
हें जाणता अेकू पार्थू ॥२०४॥

लक्ष दीव्णू आय्कयाती ।
साधी भास ही मराठी ।
कान्नार् पोड्चें अॅक्ळाक ती ।
अंतरदृष्टी उघडता ॥२०६॥

पर्मळू मांग्या फुल्लांचो ।
जरी विषयु नांकाचो ।
तांगेल्या त्या सौंदर्याचो ।
दोळ्यांकई प्रत्ययू ॥२०८॥

गॉम्टायि ह्या भाषेंतूली ।
 इंद्रियांक सुख दिल्ली ।
 तत्त्वार्थूई सम्जायली ।
 सर्वांकई कळशी ॥२०९॥

गॉम्ट शब्द वेंचुन् काड्तां ।
 तवै कौशल्यान् सांग्तां ।
 अशी ज्ञानदेवु म्हणता ।
 निवृत्तीगॅलॉ दासू ॥२१०॥

॥ ज्ञानदेवु सांग्ता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
 सात्वॉ अध्यायु बारोन् जात्ता । ज्ञानविज्ञान योगाचॉ ॥

आठ्वाँ अध्याय

मुखार् म्हणता की अर्जुनू ।
आय्क देवा मगेल् प्रश्नू ।
ताज्जं तुंवें उत्तर दीव्णू ।
समाधान कोर्काज ॥१॥

कश्शी आस्ता अधिभूत ।
कस्लें बा तँ अधिदैवत ।
माक्का कळशी हँ स्पष्ट ।
अश्शी तुंवें सांग्काज ॥३॥

मन जाँ घँत्ता जिंकूनू ।
ताँ तागेलाँ वत्ता प्राणू ।
कश्शी तुक्का जाण्ता म्हुणू ।
सांग अस्ल्या वँळारी ॥५॥

तश्शी तान्नं निम्मितांची ।
सांग्तां हांवं तुक्का तँची ।
सर्वे सम कळशीची ।
अश्शी म्हणालाँ देवू ॥७॥

कृष्णू ज्या काँणाक मार्ता ।
ताँची साक्षात् ब्रह्म जात्ता ।
काँणाचेरी कृपा कर्ता ।
कश्शी जाय्दना ताँ ताँची ॥९॥

जाल्यारी अस्लें निःसीम ।
पार्थारीची ताक्का प्रेम ।
त्यामितींची सर्व काम ।
फलद्रूप जात्ताती ॥११॥

सांग ब्रह्म काँणाक् म्होण्चें ।
कर्म नांवं काँणाक् दिव्चें ।
अध्यात्मइ कश्शी आस्चें ।
हँ कळळ्यारी भो बरें ॥२॥

देहांतूलाँ अधियज्ञु ।
ताँवै जाण्णु घेंव्यां म्हुणु ।
दिस्ता जाल्यार् मनांत हाण्णु ।
पोळोंचेंई साध्य ना ॥४॥

चिंतामणीच्या घरांतू ।
उल्लैलेलें जँ निदेंतू ।
फल ताज्जेंइ भाग्यवंतू ।
कश्की पाव्ता सहज ॥६॥

कामधेनू घेव्णू पार्थू ।
कल्पवृक्षाच्या साव्णींतू ।
राव्णा म्हुणू ताँ संतृप्तू ।
जात्ता हँ ना आश्चर्य ॥८॥

तनमन कृष्णार्पण ।
कँल्यारी ताँ कृष्णु जाण ।
संकल्पसिध्दी आंगण ।
तागेलें त्याँ भर्ताती ॥१०॥

पार्थागेल्या मनांतूलें ।
सर्वे तान्नं जाण्णु घेत्लें ।
आनी अँक्ळाकची वाळ्ळें ।
प्रश्ना उत्तर वाट्यांतू ॥१२॥

आव्सूकची कश्की कळता ।
त्या त्या वळार लागी घेंता ।
आनी चॅडाक पीवैता ।
तान्न सांगका पण्णाची ॥१३॥

नाशिवंत आकारांतूं ।
तें आस्ता जें ब्रह्मांडांतूं ।
भोर्नू उर्ता सदोदितू ।
म्हणता तों सर्वेश्वरू ॥१५॥

सूक्ष्म की तें इत्ल्थाई ।
मेळणु वत्ता प्रपंचांतुंइ ।
कित्लें फाप्पूडी हाल्लई ।
जें पण्णा तें परब्रह्म ॥१७॥

सहजावस्था परब्रह्मची ।
नित्य ही आस्त उर्चीची ।
हिगेलंची सव्यसाची ।
नांव आस्स अध्यात्म ॥१९॥

निराकार हें निर्मळ ब्रह्म ।
मायेगॅलें नाना संभ्रम ।
ब्रह्मांडांतूं अश्शी विभ्रम ।
कर्ताती रें धनुर्धरा ॥२१॥

रूपं वेगवेगळीं दिस्ताती ।
बीज अेक सर्वाभूतीं ।
येंताती तीं नी वत्ताती ।
कित्लें फंतां कळणाची ॥२३॥

अेक्कची तें दुस्त्रें नाची ।
बहुरूपांतूं जाव्नु आस्ची ।
इच्छा तागेली वाड्ली भोची ।
सर्वात्मक तें सर्वत्र ॥२५॥

अश्शी गुरुं कृपा कर्ता ।
नवीन ना अश्शी दिस्ता ।
आस्सों हें जें देवु म्हणता ।
तेंचि सांग्तां आय्कया ॥१४॥

सूक्ष्मापेक्षाई भो सूक्ष्म ।
आस्स हें विशाल व्योम ।
तांत्थानू तें सूक्ष्मतम ।
घॅत्ल्यां पळया गाळणू ॥१६॥

आकार घेव्नुइ जन्मा येंना ।
मोळ्ळेल्तरी नाशौ पाव्ना ।
उब्जुंचें ना मोर्चेंई ना ।
आस्ता मूलावस्थेंतूं ॥१८॥

आकाश निरभ्र आस्ता ।
तरी कश्की अेकेक्फंतां ।
माडें येव्नु भोर्नू वत्ता ।
नाना रूपरंगांनीं ॥२०॥

परब्रह्म निर्विकार अेक ।
संकल्पानें जाव्नु अनेक ।
धर्ता बहुरूपी विश्वाक ।
अेकत्वाच्या सूत्रांतूं ॥२२॥

ह्या ब्रह्मांडांतलें जीवांश ।
तेंवै पस्त्रैताती पाश ।
संकल्पांचें अगणित लक्ष ।
वाड्ता अश्शी ही सृष्टी ॥२४॥

चराचरांतूं कश्शी भर्ता ।
लक्षावधि उत्पति जात्ता ।
चडउणें तांतूं दिस्ता ।
इत्खात्तिर् हें कळणाची ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

खंडंथानु कश्शी चिगुर फुट्ता ।
जीवभावू वाड्डू लाग्ता ।
सोहू गॅल्यार् कळणु यॅत्ता ।
मूळ ताज्जं ही माया ॥२७॥

दिस्सनात्तिल्वरी आस्ता ।
निराकार साकार जात्ता ।
हॉ जॉ व्यारू चल्ल उर्ता ।
ताक्का कर्म म्हण्ताती ॥२९॥

आस्स म्हुणू जँ जँ दिस्ता ।
निश्चित तँ नाश पाव्ता ।
पंचभूतां अक्य जात्ता ।
धर्ता तँ नामरूप ॥३१॥

ताक्का अधिभूत म्होण्चँ ।
आनी जँ प्रकृतीनँ कोर्चँ ।
पुरुषानँ तँ तँ भोग्चँ ।
अधिदैव तँ पार्था ॥३३॥

प्रतिपरमात्मा तँ म्होण्येद ।
अहंतेंतूँ काड्ता नीद ।
सॉप्नांतूँ हर्षखेद ।
भोग्ता म्हुणू इल्लेंची ॥३५॥

आत्तं अश्शी देह धोर्चँ ।
इंद्रियांक ताब्यांतूँ घेंव्यँ ।
आनी तांकां शांत कोर्चँ ।
अधियज्ञू हॉ पार्था ॥३७॥

भांगार शुध्द आशिल्लरी ।
तँवै कीड आशिल्लरी ।
अेकची ना तँ जाल्यारी ।
गुणभेदू आस्सची ॥३९॥

मूळात् कर्तलॉ दिस्सना ।
इत्खात्तिर् कर्ता तँ कळणा ।
जांन्चँ कार्यइ तँ तड्वना ।
वांड्डत मात्र वत्ताचीं ॥२८॥

कस्त्याक् म्होण्का अधिभूत ।
सांग्तां वँ कोर्नु संक्षिप्त ।
मॉड कश्की यॅत्त वत्त ।
उर्ता तश्शी आस्ता तँ ॥३०॥

भूतांचॉ तँ आधार घॅत्ता ।
तांगेल् सांगातांतूँ दिस्ता ।
वियोगांतूँ नष्ट जात्ता ।
नामरूप तागेलँ ॥३२॥

जाणीवेचँ तँ स्फुरण ।
इंद्रियांक रायु जाण ।
रूकू संकल्पांचँ स्थान ।
देह सोड्चे वॅळारी ॥३४॥

जीवु जीवु अश्शी ख्याती ।
अधिदैवत तँ म्हण्ताती ।
पंचभूतांची पंचायती ।
जाव्नु आस्स तँ पार्था ॥३६॥

अधिभूतांतूँ अधिदैवांतूँ ।
हांवंचि आस्तां ह्या दोन्नींतूँ ।
जाल्यार् अस्सल भांगारांतूँ ।
कीड इत्याक् मेळोव्का ॥३८॥

तश्शी पार्था अधिभूतादि ।
अविदयेनँ पांग्रैल्गादि ।
केहोळ्थाई तीं आस्ताती ।
तँद म्हण्सरी तीं वेगळीं ॥४०॥

पांग्रैलेलँ बग्ले जात्ता ।
भेदभावू गळणू पड्ता ।
जीवशिव औक्य जात्ता ।
विंगड म्हुणु तँ आशिशल् वँ ॥४१॥

कश्की स्फटिकू झांटीरी ।
व्होर्नू थंडं दव्वल्यारी ।
ताँचि दिस्ता पळैल्यारी ।
भेत्तिल्वारी दाळ्यांक ॥४२॥

झांटी बग्लेक सारैली ।
दिशिशल् वँर खंडं गेल्ली ।
सांग तूं ती वँर घेल्ली ।
मागिरी वँ जोड्सूनू ॥४३॥

मूळांतूंची ना भँताळी ।
झांटीमितीं तश्शी दिस्ली ।
तीचि कॅर्ना थंची काळ्ळी ।
स्फटिकांतूं ना वँर ॥४४॥

तश्शी हांवंपण सर्ता ।
मूळ औक्य दिस्सू लागता । प्रत्यक्ष
हो अनुभव यँत्ता ।
ताँची हांवँ अधियज्ञू ॥४५॥

म्हुणू माक्षी पळँ सांगलँ ।
तुक्का हांवँ हँची सगळँ ।
कर्माचरणांत्याव्णू जाल्लँ ।
सर्वे यज्ञ निर्माण ॥४६॥

तँ जँ विश्रांतीचँ स्थान ।
कर्मविमोचक सौख्य निधान ।
उघड कोर्नु हँ नंदनंदन ।
सांगत आस्स पार्थाक ॥४७॥

वैराग्याच्याँ समिधा साधन ।
इंद्रिय अग्नीचँ प्रज्वलन ।
तांतुं विषय द्रव्यांचँ हवन ।
घाल्णू यज्ञू कोर्काज ॥४८॥

स्थलशुध्दीचँ तँ वज्रासन ।
मांटवु ह्या देहाचँ स्थिरपण ।
आधाराचँ हँ उच्चासन ।
घाल्का पड्ता मागिरी ॥४९॥

संयमाचँ कुंड कोर्नु ।
इंद्रियां आहुती दीव्णू ।
युक्तीमंत्रां घोषु कोर्नु ।
चल्ता यज्ञू मुखारी ॥५०॥

मन प्राणु स्थिर कोर्नु ।
हवनद्रव्य तँ हँची म्होण्णू ।
धुव्वर् जाय्नाशी पोळोणू ।
प्रसन्न कोर्का ज्ञानाग्नी ॥५१॥

तांतूं जात्ता सर्व समर्पण ।
तँवै जात्ता पूर्ण निमग्न ।
ज्ञेयांतूं नी केवळ ध्यान ।
त्या ज्ञेयाचँ उर्ता रँ ॥५२॥

ताँची पार्था रँ अधियज्ञू ।
अश्शी म्हणता ताँ सर्वज्ञू ।
अर्जुनानँ हँ समजूनू ।
घॅल्लँ बुद्वंतपणानँ ॥५३॥

कळणू आय्लँ हँ दँवाक ।
म्हणालो ताँ अर्जुनाक ।
सांगिल्याचँ तूं सार्थक ।
कर्ता सम आय्कूनू ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

चॅडगॅलें तृप्त मन ।
आव्सूक तें समाधान ।
शिष्यू मेळैता सन्मान ।
भूषण तें गुरूक ॥५५॥

पिक्किल् सुखांचें परमळ ।
अमृताचें शीतल पाळ ।
तश्शी सरळ माँव्वाळ ।
भास तागेल् आय्कया ॥५७॥

आतं हों जों अधियजू ।
हांवंची तों हें जें जाणू ।
कड्डेरथाई मज्ज्यांथावू ।
विंगड तें जाय्नाती ॥५९॥

खानुभवाचें निधान ।
अंतरंग ताका स्थान ।
भाय्लें अन्य प्रलोभन ।
नाची आत्मतृप्तांक ॥६१॥

जीवाक ना देहासक्ती ।
वत्नाई ना भय्यभीती ।
तांगेली ती आत्मस्थिती ।
अंतर्बाह्य निश्चळ ॥६३॥

कंत उद्कांतूं मड्कें बुड्लें ।
उद्दाक् भाय्र भित्तर भॅलें ।
फु द् वें तें मड्कें फुट्लें ।
म्हुणू उद्दाक् भित्तर्लें ॥६५॥

दिस्चों देह नासों जात्ता ।
वस्तू मात्र शाश्वत आस्ता ।
हीचि बुध्दी धैर्य दिता ।
तांकां अंतकालारी ॥६७॥

जाल्लों आनंदू अँकळाक ।
अर्जुनाकै श्री कृष्णाक ।
अष्टसात्विक भावांक ।
जाल्यार् तान्न सांत्वैलें ॥५६॥

ज्ञान मायेक् लास्सुन्घाल्ता ।
लास्तलेंई नीवू वत्ता ।
श्रोत्यांतूल्या सर्वश्रेष्ठा ।
आय्क हें तूं धनंजया ॥५८॥

तें हों देह मिथ्या म्हुणू ।
आप्णांतूंची आप्पण जावू ।
कश्की आकाश भित्तर घेवू ।
मठु आस्ता तश्शी तें ॥६०॥

अंतर्बाह्य हांव अश्शी ।
आशिशलिमितीं कळणा कश्शी ।
गळणू पड्ता पिक्किल पानशी ।
देहबुध्दी तांगेली ॥६२॥

मूर्त जावू ऐकत्वांतूं ।
अखंड घल्यीं चित्तांतूं ।
धुल्या ती पूर्णानंदांतूं ।
समरस निर्मळ ॥६४॥

वा सर्पानें कात सोळ्ळी ।
अथवा वस्त्रं काड्का पळ्ळीं ।
धग्गामितीं आंगावेलीं ।
अवयव मोड्तीद् वँसांग ॥६६॥

अश्शी माका जाणु घेवू ।
वत्ना हों देह दव्वोर्नू ।
आस्ताती मज्ज्यांतूं मेळणू ।
हांवंची तें जात्ताती ॥६८॥

हॅर्शांतूई अशी आस्ता ।
कॅर्नकी जीवु भाग्र सर्ता ।
ताव्वळी जँ मनांत आस्ता ।
तॅची जाव्णू तॉ यॅत्ता ॥६९॥

अश्शी वारया वॅगान् वत्ता ।
धांन्चँ राब्बोंन्च्याक जायना ।
सटणँ तड्वुंच्याकै कळणा ।
बाईत् पड्चँ चुक्कना ॥७१॥

जागी बैसुन् रात्रंदीसू ।
धर्ता तॉ जॉ अक्खू ध्यासू ।
ताक्का ताज्जोची आभासू ।
निदेंतूल्या सॉप्नांतुंड ॥७३॥

मर्तना जँ मनांत यॅत्ता ।
त्याचि गतीक तॉ पाव्ता ।
म्हुणु तुंवँ मगेलँ पार्था ।
नित्य स्मरण कोर्काज ॥७५॥

अंतर्बाह्य स्मरणांतू ।
दव्वोर्न घँ नित्य माक्का तू ।
त्या त्या सर्व प्रसंगांतू ।
आस्स हांवँ सहज ॥७७॥

कर्शी जरी बुध्दी मन ।
मज्ज्यांतूंची समर्पण ।
खरँ सांगतां मज्जी आण ।
येव्णू मेळ्शी माक्काची ॥७९॥

मन तूँ अेकाग्र करी ।
अभ्यासाचॉ नेमु धरी ।
खुंटॉ क्रमेण गुड् ारी ।
चण्णू दांटुय्ता की ना ॥८१॥

कोणूड कश्की भीव्णू धांवा ।
वारयावारी वॅगान् वत्ता ।
अकस्मात चुक्कुन् पड्ता ।
नॅलासम बाईत्तूँ ॥७०॥

मरण करकश्शि लागि यॅत्ता ।
तस्तश्शि जीवाक् जँ जँदिस्ता ।
तॅची ताक्का जांक्का पड्ता ।
कस्लेंड कॅल्यार् चुक्कना ॥७२॥

देहांतूँ तॉ जोंवरेक ।
ध्यासु जॉ लाग्ता मनाक ।
तॉची यॅत्ता वच्चँ कालाक ।
दृढ जाव्णू आनीकै ॥७४॥

दॉळ्यांनीं तूँ जँ पळैशी ।
कान्नांनीं तूँ जँ आय्कशी ।
मनांतूँ तूँ जँ जँ हाड्शी ।
उल्लैशी जँ वाचेनँ ॥७६॥

पार्था हँ अश्शी आस्तना ।
देह गॅल्यार् तूँ मरश्ना ।
तरी इत्याक् लडाइ कर्ता ।
भय्य दिस्ता कस्त्याचँ ॥७८॥

अश्शी कश्शी बा हँ जाय्द ।
संशयू हॉ तुक्का यॅद ।
अभ्यासानँ जात्लँ साध्य ।
जायने जाल्यार् कोण्येद ॥८०॥

चुक्कोन्नक्का अेक्कुइ दीसू ।
धरी परमात्मथालॉ ध्यासू ।
सोडी ह्या देहाचॉ सोसू ।
आस्सॉ, वचॉ कॅर्नाई ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

खैं खैं जँ भाँव्ढाय्ता चित्त ।
तँ परमात्म्यांत कॅल्यार् स्थित ।
देह आस्स की ना आत्तं ।
काँणाक् जात्ता उगडासू ॥८३॥

तांतूँ जात्ता ती तद्रूप ।
तश्शी चित्तई चिद्रूप ।
जाव्णू सर्ता पापताप ।
मग्न परमानंदांतूँ ॥८५॥

आकाशाकै पुरातन ।
परमाणूकै भोची सान ।
कर्ता विश्वसंचालन ।
जँ आप्णाल्या सत्तेनँ ॥८७॥

कोल्ल्येक वाळ्ती लाग्गद वँ ।
दीसा काळोक् दिस्सद वँ ।
चर्मचक्षू पळैतीद् वँ ।
आत्मज्ञाना प्रकाशू ॥८९॥

परब्रह्म हँ जँ परिपूर्ण ।
कर्ता हाज्जँ जॉ संस्मरण ।
दव्वोर्नू स्थिर बुध्दी मन ।
प्रयाण कोर्चे वँळारी ॥९१॥

मन हँ ऐकाग्र जात्ता ।
स्वरूपाचॉ ध्यासू लाग्ता ।
तांतूंची तँ मेळणू वत्ता ।
खुषालेरी आप्याप ॥९३॥

थंडींची ह्या आकाशांतूँ ।
भाँव्ता घेव्णू ताँ सांगातू ।
धर्लेल्वारी दिस्ता हातू ।
चित्तागॅलॉ जीवानँ ॥९५॥

खैं खैं थाव्णू व्हांवत यँत्ता ।
न्हंई समुद्राक मँळता ।
आत्तं माक्षी कस्लँ चल्ता ।
पोळोंयां म्हुणु ती पतना ॥८४॥

निराकार जाव्णुइ आस्ता ।
जन्मा यँना ना जँ मर्ता ।
सर्वे जाव्णू सर्वात् आस्ता ।
सर्वसाक्षी तँ ऐक ॥८६॥

सर्वाकै जँ जन्मा घाल्ता ।
विश्वाचॉ जँ प्राणु जात्ता ।
तर्का पेल्लिकानँ आस्ता ।
थंडंथाइ पांव्याक जांव्यँ ना ॥८८॥

सूर्यावारी स्वच्छ तेज ।
पळैताती ज्ञानी सहज ।
त्या तेजाची कॅर्नाइ सांज ।
अथवा अस्तु जायनाची ॥९०॥

उत्तरेक ताँड कोर्नू ।
बोस्चँ पदमासन घाल्णू ।
मँळता जँ ह्या नॅमांथाव्णू ।
तँ सुख भाँगता जीवू ॥९२॥

अग्निस्थानाभाग्र पड्ता ।
सुषुम्नेचॉ मार्गु धर्ता ।
ब्रह्मरंध्रा मेळू वत्ता ।
जीवू ह्या साधनेनँ ॥९४॥

जाल्यार् मन स्थिर कॅल्यां ।
भक्तीभावनेनँ भल्यार् ।
योगसामर्थ्यानँ धल्यार् ।
जागृत ह्या जीवाक ॥९६॥

चराचराचौ विस्सर पड्ता ।
भृकुटींतूं शांत जाता ।
कश्की नादु लय पाव्ता ।
घांत्येचोची घांत्येंतूं ॥१७॥

मडक्यानं जौ दिवौ धांप्लौ ।
कळणा कॅर्ना कश्शी निव्लौ ।
तश्शी जीवू कौणागॅलौ ।
सोण्णू वत्ता देहाक ॥१८॥

परब्रह्म तौ केवळ आस्ता ।
परमात्मा तौ म्हणौन घॅत्ता ।
हांवंची तौ, साक्षात् मॅळता ।
तौ मगेल्या निजरूपाक ॥१९॥

सर्वे ज्ञानांचें जॅ ज्ञान ।
जाणीवेचें परमनिधान ।
ज्ञात्यांगॅलें प्राप्यस्थान ।
तैं तौ हांवें अक्षरू ॥१००॥

कित्लोड जोरु यॅवौ वारौ ।
आकाशाचौ मॉण्णा थारौ ।
तांतूं कित्लेंड मॉड भारौ ।
तैं तो घाल्ता बिरौनू ॥१०१॥

ज्ञात्याक जॅ कळ्ळेल् आस्ता ।
तैं ज्ञानातें साध्य जाता ।
जाल्यार् कळणातिलेंड आस्ता ।
तैंचि हांवें अक्षरू ॥१०२॥

प्रकृतीक अगोचर ।
आत्मरूप परमेश्वर ।
म्हणताती माक्का अक्षर ।
शास्त्री पंडित वेदांती ॥१०३॥

विष विषयांचें वित्रैताती ।
इंद्रियनिग्रह जॅ कर्ताती ।
देह रूकु म्हुणु तैं लॅक्ताती ।
मेळच्या साव्ल्येखातीर ॥१०४॥

नित्य काम्य जॅ निष्काम्यांक ।
तैंची ह्यावै विरक्तांक ।
सदा सर्वदा ध्यान धरूक ।
अेकुचि हांका हौ विषयू ॥१०५॥

प्रीतिमितीं ह्या तैं म्हण्णाती ।
ब्रह्मचर्य अेकी आपती ।
नियमित कोनू इंद्रियवृत्ती ।
हाड्ताती तिक्का शरण ॥१०६॥

अगाध दुर्लभ अस्ति अवस्था ।
वेदांकड ती असाध्य आस्ता ।
तांकांइ बुड्त उर्का पड्ता ।
हांगाची ह्या थॅरी ॥१०७॥

ह्या स्थितीक जॅ पाव्ताती ।
थंडी तल्लीन जाताती ।
सांग्तां नॅवानें आय्क ती ।
लक्ष दीन्वू समची ॥१०८॥

अर्जुन म्हण्ता लेक्किलें हांवें ।
सांग्येशिलें नॅवान् तुंवें ।
तैंची कृपा कोनू तुंवें ।
सांग्तां म्हळ्ळें आप्णोची ॥१०९॥

सांग माक्का तैं कळशी ।
ताव्वळ म्हण्ता हृषीकेशी ।
तुक्का हांवें सांग्का कश्शी ।
कळ्ता आय्क हें सार ॥११०॥

ज्ञानेश्वरी

जाल्यार् चंचल मनाक ।
कोर्का तुंवँ अंतर्मुख ।
तांतू हांवँ सांगिल्याक ।
स्थान दिंक्का सदैव ॥१११॥

ताव्वळ मन अँकडँ उर्ता ।
चित्तांतू तँ स्थिर जात्ता ।
कश्की घरांतूंची बस्ता ।
हातपाय मॉळळलॉ ॥११३॥

थंडई मुक्त आकाशांतू ।
स्थिर कोर्का धारणेंतू ।
प्रणवच्या अर्ध मात्रेंतू ।
दव्वर्काती त्रिकार ॥११५॥

ॐकाराचँ स्मरण सर्ता ।
थंडई प्राणु मुक्त जात्ता ।
प्रणवापेल्लिकानँ उर्ता ।
केवळ शुध्द परब्रह्म ॥११७॥

अश्शी देहत्यागु कर्ता ।
त्रिवार सत्य माक्का मँळता ।
दुस्त्री गती सोदुका पडता ।
अस्लॉ प्रसंगु यँनाची ॥११९॥

देहाचेरी संकट यँत्ता ।
जगचँ सुख सरंत वत्ता ।
लक्षणं दिस्सू लागतना ।
मृत्यूचीं हीं सुस्पष्ट ॥१२१॥

संशयु सोडी मनांतुलॉ ।
माक्का नित्य ध्यानांत धर्लॉ ।
काँणँ, तागेल् सेवक जाल्लॉ ।
हांवं त्याचि समयारी ॥१२३॥

घडद हँ ताव्वळीची ।
हीं इंद्रियनिग्रहाचीं ।
बागलं जातीद कायमचीं ।
बंद सर्व सर्वथा ॥११२॥

जाय्नापुडँ चित्त स्थिर ।
प्राणायामानँ ॐकार ।
ध्यान धोर्नू क्रमकार ।
प्राणु हाडुका मूर्ध्निंतू ॥११४॥

थंडईची तॉ शोभ्भुन् दिस्ता ।
कश्की ॐकार घुम्तां ।
ताज्जी शोभा फुल्ल वत्ता ।
ताज्जे अर्द मात्रेंतू ॥११६॥

अेक्कची हँ अश्शी आस्स ।
मगेलँ स्वरूप खास ।
स्मरण कर्ता कर्ता श्वास ।
कड्डेरी जॉ भाग्र पडता ॥११८॥

अेखाद् वँळ अश्शी म्हणशी ।
वच्चँ वँळार जाल्लँ कश्शी ।
स्मरण ताज्जँ हृषीकेशी ।
व्हड की ना हँ अर्जुना ॥१२०॥

ध्यानं धोर्नू बोस्चँ कश्शी ।
इंद्रियनिग्रह जांव्यॉ कश्शी ।
स्मरणई कोर्चें कश्शी ।
ह्या अस्ल्या अवस्थेंतू ॥१२२॥

विषयांचेरी उद्दाक् सोण्णू ।
प्रवृत्तींक शिस्त लाव्णू ।
हृदय माक्का अर्पण कोर्नू ।
सुखानँ जँ राब्ताती ॥१२४॥

तांकां सुख भोग्तां भोग्तां ।
तानभुक्के विस्सर पड्ता ।
गौण इंद्रियांची कथा ।
सांगका म्हुणूनाचि रें ॥१२५॥

तांगेल् देह पड्चव्ळारी ।
स्मरण जायना जाल्लेल्लरी ।
तांगेल् उपासने तारी ।
हांवंचि येव्नु चल्लैतां ॥१२७॥

भक्तांगेली तीचि अवस्था ।
हांवंची ती राक्कुन् घेतां ।
भक्ती कोर्नुइ वर्थ वत्ता ।
अश्शी मात्र म्होण्णक्का ॥१२९॥

वचव्ळारी तांगेल् प्राण ।
दीव्नु तांकां संरक्षण ।
मज्जेर् आशिल्लें हें रीण ।
सॅवा कोर्नु पावैतां ॥१३१॥

शांतिप्रद ह्या मंत्रांतूं ।
मॅळता आरामू साव्ळींतूं ।
भावबळ तें मज्ज्यांतूं ।
दृढ जायशी पळैतां ॥१३३॥

देव्रोन् देहा वस्तर ।
झाण्णू मिथ्या अहंकार ।
सद्वासना वस्तुसार ।
मेळौन् घेतां मज्ज्यांतूं ॥१३५॥

अथवा देह सॉडतनाई ।
हांवं तांच्लागीची जाई ।
हॅवई यॅना मनांतूई ।
कारण तॅवई हांवंची ॥१३७॥

अश्शी माक्का येव्नु मॅळ्ळें ।
मज्ज्यांतूं तल्लीन जाल्लें ।
आनी मद्रूपची जाल्लें ।
कर्ता कर्ता उपासना ॥१२६॥

संकटांतूं शीण पाव्ता ।
धावं देवा धावं म्हण्ता ।
ताव्वळ् हावं धाव्नु येंतां ।
तूंचि सांग येंत्की ना ॥१२८॥

आपैताती ज्या वॅळारी ।
पाव्तां तांकां त्या वॅळारी ।
आपैल्याचो हों मज्जेरी ।
कॅल्ल् उपकार पावोंका ॥१३०॥

देह पराधीन जाव्नु ।
तांकां त्रासू जावन्ये म्हुणू ।
आत्मबोधा पांजिरें दीव्नु ।
तांतूं तांकां बसैतां ॥१३२॥

दुखस्था देहांताची ।
हांतूं पाळी यॅशना पड्ची ।
मगेलें तें मल्यागीची ।
यॅवोंती हें पळैतां ॥१३४॥

तश्शी म्हळ्ळ्यार् भक्तांकई ।
देहबुद्धी आस्सनाई ।
म्हुणू देह सॉडतनाई ।
वियोगु म्हुणुइ दिस्सना ॥१३६॥

उद्काचेरी चांदणें दिस्ता ।
जाल्यार् तें चंद्रांतूं आस्ता ।
तश्शी ह्या देहांतूं उर्ता ।
आत्मतत्त्व जें हांवें ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

संबंधू हों नित्यांतूलां ।
कॅर्नाइ हांव तेंची जात्लां ।
देहत्यागा वेळु यॅत्लां ।
ताव्वळी तें हांवंची ॥१३९॥

सर्वे दुःखां मूळ जात्ता ।
दैन्य हों वाडुडैत वत्ता ।
मृत्यूक आपोन् भिस्डाया ।
भान्गडीचों हों देहू ॥१४१॥

बैसुन् आस्ता संसारांतूं ।
विकारांच्या उद्यानांतूं ।
आनी वाडता हों वाट्यांतूं ।
नाना आधिव्याधींक ॥१४३॥

भल्य़ा भ्रांती पुरेपूर ।
नाना संशयांचें घर ।
चाळवताती बेसुमार ।
अग्दी विंच्वावारीची ॥१४५॥

डाकिणीगॅलां जिक्हाळों ।
घोटू विषाचों निव्वीलां ।
संभावीतू सां चल्ललां ।
मागिर् घातू कर्तलां ॥१४७॥

वैरयागॅलां पाहुणचारू ।
दुष्टालां मिथ्या आदरू ।
अनर्थाचों हों सागरू ।
किल्लें अश्शी सांग्येद ॥१४९॥

अस्लां हों नरदेह घेवू ।
नॅवान् येव्का पण्णा म्हुणू ।
मगेल् स्वरूपांतूं मेळणू ।
अेकरूप जात्ताती ॥१५१॥

देह रान केशांचेंची ।
शेगडी त्रिविधतापांची ।
मृत्यू हों अेकू काळोंची ।
तागेल् बळी हों देहू ॥१४०॥

दुष्ट बुध्दीचें हों मूळ ।
वायट कर्माचें हें फळ ।
भ्रमाचें दिस्ता केवळ ।
स्वरूपची हों देहू ॥१४२॥

उष्टं खर्कटं काळाचें ।
बाँबें दिस्ता हों आशेचें ।
ह्या वा'नें येव्वेवच्चें ।
कॅर्नाइ जन्ममृत्यून ॥१४४॥

होंची गुहा वाधागेली ।
फस्वी मैत्री वेश्येगेली ।
नाना विषयांची लायली ।
संगती ह्या देहानें ॥१४६॥

रोग्यागॅलें आलिंगन ।
सर्पागॅलें मोंव्वाळपण ।
पाथ्यागॅलें की गायन ।
घाल्ता मोहबंधन ॥१४८॥

साप्नांतूलें हों सोंप्पन ।
मृगजळार् पोश्शिल्लें वन ।
दूषित जाल्लेल्लें पर्यावरण ।
धूळीधुव्रान् भर्लेल्लें ॥१५०॥

जों कोणू ब्रह्मपदाक पाव्ता ।
ताक्काइ येव्का वच्का पड्ता ।
जाल्यार् पां । दूकी वत्ता ।
कश्की मेल्लेल्यागेली ॥१५२॥

अथवा सॉप्नांत उव्वारांत पडता ।
कोणकी जागी जाव्णू वांच्ता ।
तश्शी मगेलोड भक्तु जात्ता ।
संसारांत्याव्णू मुक्त ॥१५३॥

थंच्या अँक्क प्रहरांतू ।
इंद्रागॅलॉ जात्ता अंतू ।
अस्त्या चौदा गणनेंतू ।
जात्ता अेकु दिवसू ॥१५५॥

अस्लॉ दीसू अस्ली राती ।
जॅ कॉणई पळैताती ।
भाग्यवंत तें जात्ताती ।
चिरंजीव स्वर्गांतू ॥१५७॥

आठैड प्रहर ब्रह्मयागॅलॅ ।
जॅ आस्ताती पळैतल्ले ।
अहोरात्रविद जाल्ले ।
तें, हँ अश्शी म्हणताती ॥१५९॥

मुखार् चारी प्रहर सनू ।
आकारू वत्ता कर्गून् ।
नॅवानॅ फाल्फालं जाव्णू ।
तँची लागता दिस्सूक ॥१६१॥

ब्रह्मदीसू वैरी यॅत्ना ।
हजार आवर्तनं जात्ना ।
विश्वाची ही पुनर्रचना ।
नित्य जायत आस्ताची ॥१६३॥

आय्क हांवें सांग्चो हेतू ।
उत्पत्ती अँक्क दीसांतू ।
लयई अँक्क रात्तींतू ।
थंडै हँ तूं सम्जुन् घे ॥१६५॥

जगताचें जँ उच्चस्थान ।
चिरंतनांतू अग्रगण्य ।
अस्त्या स्वर्गावैलं भुवन ।
ब्रह्मलोक जँ म्हणताती ॥१५४॥

चारि युगांचें कालक्रमण ।
अस्लीं हजार आवर्तनं ।
ब्रह्मयालॉ तॉ दिवसू जाण ।
तशीचि अेकी रातीई ॥१५६॥

ब्रह्मयागॅल्या अँक्क दीसांतू ।
चौदा जन्ममरणांतू ।
कॅर्नकी पड्ता हॉ देवेंद्रू ।
बाकी दॅव सोण्णूदी ॥१५८॥

ब्रह्मलोकांत फाल्फाल्यारी ।
गहनगूढ निराकारी ।
व्यक्त जाव्णू सर्वाकारी ।
विश्व दिस्ता दॉळ्यांक ॥१६०॥

लाग्गी यॅत्ना शरद्ऋतू ।
मॉड विर्ता आकाशांतू ।
जायत यॅत्ना ग्रीष्मऋतू
नॅवान् पड्ता दृष्टीक ॥१६२॥

इत्ली होडि राति यॅत्ता ।
विश्व निराकार जात्ता ।
दीसा नॅवान् रूप धर्ता ।
नॅवान् रात्ती अव्यक्त ॥१६४॥

ब्रह्मयालं हँ महिमान ।
विश्वोद्भवाचें निधान ।
ताज्जं पुनः प्रसारण ।
हँवै आस्स सांगाती ॥१६६॥

ज्ञानेश्वरी

दीसू यॅतयॅत्ताची वैरी ।
त्रैलोक्याचॉ घडिभित्तरी ।
विस्तार जात्ता धनुर्धारी ।
कळणु यॅत्ता सहज ॥१६७॥

बीजांचें रूक जात्ताती ।
मॉडंइ आकाश भर्ताती ।
भिन्न अभिन्न जात्ताती ।
हॅचि साम्य म्होणकाज ॥१६९॥

नासॉ जात्ता हॉ आकारू ।
आट्ता विश्वाचॉ विस्तारू ।
खंडं थाव्णू तॉ जात्ता सुरू ।
थंडं तांतूं तॉ मॅळता ॥१७१॥

मोडोव्णु पॉर्नो अलंकारू ।
दिताती घाट्ये आकारू ।
घडैताती मनोहरू ।
नवॉ दुस्त्रॉ ताज्जॉची ॥१७३॥

ना तॉ व्यक्त ना अव्यक्त ।
ना नित्य ना नाशवंत ।
दोत्रींत्थाव्णूई अलिप्त ।
स्वयंसिध्द तॉ सनातन ॥१७५॥

उद्वाक् आशिल्लतश्शी आस्ता ।
ताज्जेर् पाळ यॅत्ता वत्ता ।
तश्शी निरंतर आस्तां ।
सृष्टी आस्सॉ ना जावॉ ॥१७७॥

अव्यक्त म्हुणु गौराय्ल्यारी ।
जायना स्तुती कॅल्लेल्वारी ।
मन बुध्दी सोदिल्लतरी ।
मॅळणा तँ पोळोंच्याक ॥१७९॥

आनि राति सुरू जात्ता ।
थंथंडं ती लीन जात्ता ।
येंव्यं वच्चं अॅक्डं जात्ता ।
साम्य पाव्ता सहज ॥१६८॥

चड उणं ना साम्यांतूं ।
भेदु कांई ना भूतांतूं ।
दूद धंडं अेक्की वस्तू ।
नांव रूप व्यर्थची ॥१७०॥

अॅक्क स्थितींतूं अव्यक्त ।
आकार धर्नापुडें व्यक्त ।
शब्द दोत्री विंगड फक्त ।
तँवै दोनी नातीची ॥१७२॥

घा णी अथवा अलंकारू ।
दॉग्गांकै भांग्रा आधारू ।
व्यक्ताव्यक्त हॉ विचारू ।
ना, तॉ अेकू परमात्मा ॥१७४॥

विश्वरूप घेव्णू यॅत्ता ।
तँ नात्तिल्लतरी तॉ आस्ता ।
अक्षर पुश्शिल्लतरी उर्ता ।
अर्थू ताज्जॉ ध्यानांतूं ॥१७६॥

अलंकारु मोडैतना ।
भांगार ना कोरूक् जायना ।
अशाश्वतू देह वत्ता ।
शाश्वत तँ थंडंची ॥१७८॥

आकाराक येव्णू व्यक्त ।
जाल्लं म्हुणू जायना भ्रष्ट ।
अथवा रूप जाव्णुइ लुप्त ।
सनातनत्व अभंगची ॥१८०॥

ताक्काची अक्षर म्होणचें ।
इत्लेची हँ सम्जुन घेंव्चें ।
ताज्जें पेल्लिकानें दिस्चें ।
कस्लेंइ ना, ती परमगती ॥१८१॥

ह्या देहाचें तश्शि म्हळ्ळ्यारी ।
खंचेइ व्यापार राबिल्वारी ।
दिस्सनाती धनुर्धारी ।
इंद्रियं धाई चल्ताती ॥१८३॥

रायानें निदल्वळारी ।
सर्व प्रजा गॉम्टायेरी ।
आण्णाइल्ल्याक मुखारी ।
चलैत उर्ता स्वकर्म ॥१८५॥

देह सम काम कर्ता ।
दिस्सना तँ कौण् करैता ।
सूर्य करैना तरि जात्ता ।
लोकांगॅलॉ व्यवहारू ॥१८७॥

प्रकृती ही पतिव्रता ।
ऐकपत्नीव्रत घेंता ।
तश्शी सुदाई रें पार्था ।
ताँ पुरुषु म्होण्येद ॥१८९॥

योगी हँ जाण्णू घेंताती ।
परात्पर तँ म्हणताती ।
अनन्य जाँ कर्ता भक्ती ।
ताक्का साँत येंता तँ ॥१९१॥

त्रैलोक्य हँ पुरुषोत्तमू ।
दृढ विश्वासू स्वधर्मू ।
ज्या भक्ताक ताँ विश्रामू ।
दिता ह्या भवतापांतू ॥१९३॥

सर्वत्र देहांतू आस्ता ।
जाल्यार् निदलासाँ दिस्ता ।
कस्लें कर्ता वा करैता ।
अश्शी सुदाई दिस्सना ॥१८२॥

मनांतुल्या पेठेंतूई ।
व्यारू विषयांचाँ कॅर्नाई ।
चल्ता ताज्जीं सुखदुःखंई ।
भोग्का पड्ता जीवाक ॥१८४॥

तश्शी बुध्दी जाणत आस्ता ।
मन अनुभवु घेंता ।
इंद्रियांचें कामै जात्ता ।
श्वासोच्छवासुइ राबना ॥१८६॥

तश्शी देहांतू ताँ आस्ता ।
निदल्वारीसाँ दिस्ता ।
म्हुणु ताक्का हांवें म्हणतां ।
पुरुषु हँ कळ्ंकी ना ॥१८८॥

वेद अगाध म्हणताती ।
आंग्णांत्याई तांगेल् गती ।
नप्रॉ आकाशाची व्याप्ती ।
पाय पांग्रोंच्याकई ॥१९०॥

काया वाचा आनि मन ।
निष्ठेन ताक्का अर्पण ।
जाँ कर्ता ताँ भाग्यवान ।
कर्ता जन्मा सार्थक ॥१९२॥

निरहंकाराक वैभव ।
निर्गुणाक सच्चिद्भाव ।
निष्कामाक ताज्जी हाव ।
हॉची ताँ परमानंदू ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

संतृप्तीक वाळ्ळेल् वाँ ।
वैराग्याक माये घरटें ।
भक्तीमार्गावॅल् कँ ।
पावैता जँ ताल्यागी ॥१९५॥

कश्की थंड वारँ यॅत्ता ।
आनि हून उद्दाक् निव्ता ।
अथवा कश्की काळोक् जात्ता ।
सूर्याइद्वार् प्रकाशू ॥१९७॥

राक्कूड उज्ज्यांतूं जळ्ता ।
तँवै उज्जाँ जानू जळ्ता ।
कस्लेइ कॅल्लॅल् तरी पार्था ।
ऊर्ना ताज्जँ काष्ठत्व ॥१९९॥

परिसस्पर्शाचों क्षण ।
कर्ता लोहाक सुवर्ण ।
लोहत्वाची सांग खूण ।
मॅळद वँ नॅवानँ ॥२०१॥

खासखुद्द मगेलँची ।
स्वरूप तँ हँ तुक्काची ।
उघड कोर्नू सव्यसाची ।
अंतरंग दाकैलँ ॥२०३॥

अचानक हँवै घड्ता ।
वेळ्घडी ती कश्की चुक्ता ।
ताव्वळ माक्षी येंव्का पड्ता ।
देह धोर्नू नॅवानँ ॥२०५॥

मज्ज्यांतू मेळ्चँ नॅवान् येंव्चँ ।
दोन्नी ज्या ज्या वॅळार् घड्चँ ।
तँ तँ सांग्तां हांवँ खंच्चँ ।
तुक्का आत्तं मुखारी ॥२०७॥

इत्लँ नुस्तँ कस्त्याक् सांग्चँ ।
कित्लँ तुंवै तँ आय्कूंचँ ।
खंडं पळँ आस्ता पाव्चँ ।
तँचि स्थान तों जात्ता ॥१९६॥

तश्शी हों संसारू पार्था ।
खंच्की गांवा वच्चुन् पाव्ता ।
मोक्षूची तों जानु उर्ता ।
थंडीं सर्व थरेनँ ॥१९८॥

कित्लेंइ चल्लइ बुद्वंतपण ।
कित्लेइ करी तूं प्रयत्न ।
कब्बारूप सात्रेक् दीना ।
म्हळ्ळ्यार् साध्य जाय्द वँ ॥२००॥

जाय्नापुडें दुद्दा तूप ।
मॅळणा ताज्जँ मूळ रूप ।
पाव्विल् उप्रांतँ स्वरूप ।
येंव्का पण्णा पर्तुनू ॥२०२॥

दुस्त्र्या थरेनँ हँ सांग्तां ।
सहज कळद दिस्ता ।
योगी माक्का येव्नु मॅळता ।
देहत्यागा पश्चात ॥२०४॥

योग्य वॅळार् देह सोंड्ता ।
ततुक्षण ब्रह्म जात्ता ।
अकालारी मृत्यू पाव्ता ।
तॅर्ना संसार चुक्कना ॥२०६॥

तरी आय्क धनुर्धारी ।
मरण येंव्चँशँ वॅळारी ।
आप्आप्णागेल्या मार्गारी ।
पांचै भाग्र सर्ताती ॥२०८॥

अस्त्या अंतसमयारी ।
बुद्धी सुस्थिर आस्त्यारी ।
स्मृती सुस्पष्ट उल्यारी ।
आनी मनई सम ॥२०९॥

अवधान सर्वांगलँ ।
त्या वळारी जांक्का जातलँ ।
साह्य सुद्दां अग्तीगलँ ।
हांकाइ जांक्का जातलँची ॥२११॥

तश्शी ताव्वळी देहांतू ।
त्रिदोषांच्या त्या वारयांतू ।
भाय्र भित्तल्या कफांतू ।
तेज नीव्ता अग्तीचँ ॥२१३॥

देहांत्थावू अग्नी गल्लो ।
चिक्कोलू वल्लो ।
आनी सोंतची पडतलो ।
कस्तलँ पुणी काळकांतू ॥२१५॥

कफा चिक्कलानं तँ भल्लं ।
चैतन्यई तांतू बुडलँ ।
थंडं माक्षी मुखारलँ ।
कश्शी हाडचँ मनांतू ॥२१७॥

आस्सो हँ सांगना आनी ।
ज्ञानाक हँ मूळ अग्नी ।
वत्ना ह्या पांचै जणांनीं ।
तागेलँ बळ आस्काज ॥२१९॥

अस्लो बरो हों संयोगू ।
पोळोन् कर्ता देहत्यागू ।
जो योगी तो ब्रह्मभोगू ।
मेळैताची खात्रीनं ॥२२१॥

हींची चिन्हं चैतन्याचीं ।
अश्शी सर्वे टवटवीची ।
आस्त्यारी ब्रह्मभावाची ।
जातली पार्था जागृती ॥२१०॥

वारयानं वा उदकानं जावो ।
नीवू गळ्यार लाडल दिवो ।
दृष्टी खंडं कितली घुंवो ।
पण्णा वस्तू नद्रेक ॥२१२॥

जीवांतू जीवू आस्सना ।
बुद्धी थंडं कांडं चल्ला ।
देहांतू ना अग्नी कर्ना ।
उरद वँ चैतन्य ॥२१४॥

सुर्वे उगडासु जातलो कश्शी ।
दव्वोर्चो मनांतू कश्शी ।
स्वरूपांतू मेळचँ कश्शी ।
अश्शी देह सोंडतना ॥२१६॥

जन्मभरी अभ्यास कल्लो ।
मोर्चे अक्काक विस्सोर्न गल्लो ।
नीव्लो दिवो हातांतूलो ।
वस्तू मेळचे अक्काक ॥२१८॥

भित्तरी अग्नी प्रकाशु ।
भाय्र शुक्कपक्षु दीसु ।
उत्तरायणांतलो मासू ।
ऐकु त्या स म्हैन्यांतलो ॥२२०॥

आय्क कोनू ऐकचित्त ।
ह्या कालाचँ हँ सामर्थ्य ।
म्हुणूची हों मोक्षपंथ ।
आस्स पार्था सरळ ॥२२२॥

ज्ञानेश्वरी

अग्नी हँ पैलँ पाऊल ।
दुस्त्रँ तेज तँ उज्ज्वल ।
तिस्त्रँ दीसू समकाल ।
चौथँ शुक्लपक्षु की ॥२२३॥

उत्तमु हॉ काळु जाण ।
अर्चिरा हॉ मार्गु म्हण ।
अकाळाचीं तीं लक्षणं ।
सांग्तां आय्क मुखारी ॥२२५॥

स्मृती भ्रमांतूं भिर्भित्ता ।
मन पिश्यावारी कर्ता ।
देह रावडावारी जात्ता ।
अड्खळेता श्वासूई ॥२२७॥

चंद्राचेरी पाव्सा मॉड ।
उज्वाडाक यॅत्ता आड ।
ओक्कड पळ ऊर्ना धड ।
ना प्रकाशू, काळोकू ॥२२९॥

धुव्राचँ हँ दा लॉट ।
मनबुध्दीक निश्चेष्ट ।
कर्ताती जात्ता युगान्त ।
केल्लेल्या अभ्यासाचॉ ॥२३१॥

ह्या देहाची अस्ली स्थिती ।
तांतुंड यॅत्ता काळ्की राती ।
दक्षिणायन सांगाती ।
स म्हैन्यांच्या कालाचँ ॥२३३॥

अरशी देह जॉ दव्वर्ता ।
ताक्का चंद्रार् वच्का पड्ता ।
नँवानँ तॉ जन्मा यॅत्ता ।
सुखदुःख भोग्गूक ॥२३५॥

स म्हैन्यांचँ उत्तरायण ।
मुखावॅलॉ तॉ मेहू जाण ।
सायुज्याचँ मुक्तिस्थान ।
मेळैता तॉ ब्रह्मजू ॥२२४॥

प्राणु वच्चुक् भाग्र सर्ता ।
कफवातू जोरू जात्ता ।
ताव्वळी मनांतूं भर्ता ।
अविद्येचॉ काळोक ॥२२६॥

अग्नीतेज मंद जात्ता ।
सगळ्कडँ धुव्वरु भर्ता ।
जीवंतपण धांपुन् घाल्ता ।
सर्वे देहधर्माचँ ॥२२८॥

शुध्दी वत्ता मरण यॅना ।
मर्ने आनी जीवंतुड ना ।
सर्तलँ हँ सर्वे कर्ता ।
पळैत आस्ता आयुष्य ॥२३०॥

गळणु पड्ता मुष्टेंतूलँ ।
आजिवरेक मेळैलेलँ ।
आनी जाई म्होणचँ कस्लँ ।
अस्ल्या अंतावस्थेंतूं ॥२३२॥

हीं सर्वे अँकडँ येत्तीद ।
तॅर्ना देह जॉ सोडीद ।
जन्ममृत्यू ना चुक्कद ।
पावशना तॉ स्वरूप ॥२३४॥

अवेळु जॉ सांग्लॉ तुक्का ।
तॉची तुंवँ समजुन् घेव्का ।
धूम्रमार्गानँ ह्या येव्का ।
पड्ता मृत्यूलोकांतूं ॥२३६॥

अर्चिरा जाँ दुस्त्राँ मार्गू ।
साधोँ सरळ सुलभ चांगू ।
मुखारी रँ घड्ता संगू ।
चिरकाल मोक्षाचोँ ॥२३७॥

दिस्ता खंची बरी वाट ।
आनी खंची आस्स वायट ।
अशशी तुंवँ हिताहित ।
पोळोन् घेवू चल्काज ॥२३९॥

विष, अमृत जाँ जाण्ता ।
ताँची कश्की अमृत पिता ।
बरी वाट धोर्का पड्ता ।
सोण्णू आड्वाट तशशी ॥२४१॥

न्हइ जाल्यारी अँन् वळारी ।
निर्णय घेत्ना गोंधळल्यारी ।
कष्ट कोर्नू जन्मभरी ।
व्यर्थ वच्चद् जोळ्ळेलेँ ॥२४३॥

जन्ममृत्यूचँ संकट ।
कशशी कायमचँ सु द ।
म्हुणू कोर्चेँ दोन्नी स्पष्ट ।
मनांत आय्लँ अर्जुना ॥२४५॥

प्राणु देह सोण्णु वत्ना ।
खंचोँ मार्गु धर्ता धर्ना ।
खंची गती प्राप्त काँणा ।
अशशी म्होण्चँ हँ व्यर्थ ॥२४७॥

मज्ज्यांत पाळं आस्सत् की ना ।
उद्काक ऊर्ना हाज्जी याचना ।
केर्नाइ तांतूँ बदल जायना ।
स्वस्थ तँ स्वरूपांतूँ ॥२४९॥

माक्षी धोर्नू चलत आयल्याँ ।
दोन्नी वा ँ मुद्दाम सांगल्याँ ।
अेकी शीदा, दुस्त्र्येक फुटल्याँ ।
किल्की पार्था आडवा ँ ॥२३८॥

बरी दोणि पोळोन्ई ।
न्हइंत उड्डद् वँ कोणूई ।
राजमार्गू आस्सूनूई ।
रान्नांत्यावू वच्का वँ ॥२४०॥

बरँ वायट पोळोन् घेव्का ।
परीक्षा अँक्काक कोर्का ।
आडवेळू ताँ चुक्कौवू घेव्का ।
काँणेइ विचारु कोर्नूची ॥२४२॥

अर्चिरा सट्णँ चुक्ल्यारी ।
येवू धूम्रपंथाचेरी ।
संसाराच्या राज्वाचेरी ।
चम्कूचँ पड्ता नँवानँ ॥२४४॥

अँक्ळाँ ब्रह्मीभूत जात्ता ।
अँक्ळाँ यँत्तवत्त उर्ता ।
कोणु खंच्या मार्गानँ वत्ता ।
सर्वेँ दैवाधीनची ॥२४६॥

देह आस्साँ वचोँ हाज्जी ।
स्वयंब्रह्माक नाकाळजी ।
सर्पू न्हइ ताँ राज्जूची ।
ताँवै सर्पाचोँ भासू ॥२४८॥

पाळांमितीं जन्मा यँना ।
तीं राब्ल्यारी नाशुइ पाव्ना ।
तशशी सदेह आस्तना ।
ब्रह्मस्वरूपची ताँ ॥२५०॥

ज्ञानेश्वरी

आपणाक तों देह म्हणणा ।
कशरी आस्स हँ पळैना ।
कॅर्ना पडद् हीवै याच्ता ।
ताक्का कशरी आस्तली ॥२५१॥

आनी व्हड मड्कँ फुट्ता ।
घटाकाश मुक्त जात्ता ।
थेट महदाकाश गांट्ता ।
वाट कशरी चुक्कद ॥२५३॥

हॉ बोधु जॉ मनांत भर्ता ।
हांवं तॉ हॉ अनुभव घॅत्ता ।
त्या योग्याक खंडं पड्ता ।
मार्गु सोद्चै संकट ॥२५५॥

कड्डेर खंडं कॅर्नाड जावॉ ।
देह तॅवॉ अथवा नीवॉ ।
ब्रह्मभावाचॉ तॉ दिवॉ ।
सर्वकाळ उर्तलॉ ॥२५७॥

बोधु हॉ जॉ योगी घॅत्ता ।
ताक्का ताज्जँ फल मॅळ्ता ।
भोग सगळें सोण्णू दिता ।
पाव्ता आत्मस्थितीक ॥२५९॥

कित्लेंड जावॉ वेदाध्ययन ।
कित्लेंड कॅरॉ होमहवन ।
कित्लेंड कॅरॉ तपदान ।
जाल्यार हाज्जँ पुण्यफल ॥२६१॥

वेदयज्ञतपदान ।
तॉ मेळोंचीं हीं साधनं ।
नित्यानंद परिपूर्ण ।
साध्यासम जात्तिद् वँ ॥२६३॥

तरी कस्त्याक् मार्गु सोद्का ।
कॉणं खंडंथानु खंडं वच्का ।
देशकालु जॉ जॉ आस्का ।
स्वतः तॉची आस्तना ॥२५२॥

मडक्याभित्तर आकाशाक ।
आकार आय्लॉ तत्कालिक ।
मड्कँ घडौंचे अँक्ळाक ।
आकाश अँक आशिल्लँ ॥२५४॥

ह्या खातीर तुक्का सांग्तां ।
योगयुक्त जा तूं पार्था ।
ताव्वळ् ब्रह्मस्वरूपता ।
आप्यापची मेळतली ॥२५६॥

युगादींतू जन्मा यॅना ।
कल्पांतांतू मरण पाव्ना ।
स्थितिकालांतूई फस्सना ।
स्वर्गसुखाच्या मोहानें ॥२५८॥

इंद्रादिक वैभव भांग्ताती ।
चारि दिकांक ताज्जी कीर्ती ।
जाल्यार तीळुड ना आसक्ती ।
मोहमुक्त तॉ धनंजया ॥२६०॥

सर्वे अँक्डें मेळैल्यारी ।
फळ्ता जॉ चित्ताभित्तरी ।
त्या ब्रह्मानंदाची सरी ।
यॅशना त्या पुण्याईक ॥२६२॥

स्वर्गसुख सनुड सर्ना ।
ताज्जॉ बँजारुड यॅना ।
भांग्तलॉई पूरॉ म्हण्णा ।
म्होण्येद् हाज्जँ भावंड ॥२६४॥

पळैल्यारी सुखशँ दिस्ता ।
तँवै मर्नापुडँ मँळता ।
शंभर यज्ञ कोर्नुइ म्हणता ।
मँळद् न्हवँ खात्रीनँ ॥२६५॥

स्वर्गसुखाच्या मँ र्थानू ।
वैरी वैरी चड्त येनू ।
ब्रह्मानंदा अनुभव घेनू ।
तांतू तौ लीन जात्ता ॥२६७॥

सर्व अवस्थांचँ अस्तित्व ।
परमानंदू सन्मुख भूर्त ।
विश्वजीवनाचँ जीवित्व ।
तौ परमात्मा श्रीकृष्णू ॥२६९॥

खब्बरी ही कुरुक्षेत्राची ।
संजयु रायाक सांगतची ।
आस्स आतं हांवं तीची ।
सांगतां म्हणता ज्ञानदेवु ॥२७१॥
योगी तँ हात्तारी तुक्ता ।
सहज ताज्जो अंदाज घँता ।
गौण म्हुणु तँ सोणू दित्ता ।
सूक्ष्म दिव्य दृष्टीनँ ॥२६६॥

विश्वांतल्या सुखाचँ सुख ।
शिवब्रह्माई मेळोंच्याक ।
जँ भज्ताती तँ योग्याक ।
भाग्याचँ हँ भोगधन ॥२६८॥

सर्वांकइ प्रीतीनँ जाणता ।
यदुकुलदीपक प्रकाशु दित्ता ।
तौ श्रीकृष्णु म्हणता पार्था ।
आय्कलँ न्हवँ हँ तुंवँ ॥२७०॥

॥ ज्ञानदेवु सांगता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
आट्वाँ अध्यायु बोरोन् जात्ता । अक्षरब्रह्मयोगाचौ ॥

नव्वावॉ अध्यायु

ओकाग्र जाल्यारी मात्र ।
सुखसर्वस्वाक पात्र ।
तुम्मी जातलें ही प्रकट ।
आय्कयाती प्रतिज्ञा ॥१॥

जाणत्यांगेल्या मेळाव्यांतूं ।
उल्लैना हांवं गुर्मींतूं ।
विनंति ही जोण्णु हातु ।
कर्ता सलगीची ॥२॥

तुम्मी मायेचें कुबेर ।
इच्छापूतीचें कुळार ।
जातलें सर्वई साकार ।
मनोरथ मगेलें ॥३॥

कृपादृष्टी मज्जेर लायली ।
तीची शीतल साव्णी जाल्ली ।
मनाक जीवाक मेळ्ळी ।
तांतूं माक्का विश्रांती ॥४॥

कृपामृताचें तुम्मी सागर ।
दितलें आम्मी मागगीलें वर ।
भीड पाव्नु जीर राब्लें धूर ।
भूक जायद वें ही शांत ॥५॥

चॅडागेली भास बोब्डी ।
पावलंड घाल्ता वांकडीं तिंकडीं ।
आव्सूक ती लागता गोडी ।
कर्ता भारी कौतूक ॥६॥

तुम्मी संत अशी प्रीती ।
आत्तं मज्जेरी कराती ।
सलगीनं कर्ता विनंती ।
तुम्मी मान्य कराती ॥७॥

मज्जअस्त्यानं तुमचअस्त्यांक ।
कशी जायद शिकोंच्याक ।
सर्वज्ञ सारस्वतांक ।
घडो घाल्नु दिव्का वें ॥८॥

वाडिडल्लरी तों काज्जूळो ।
प्रकाश मॅळणा सूर्याइल्लो ।
अमृताचो स्वादु कळ्ळो ।
कस्त्याक् आत्तं पक्वान्नं ॥९॥

चंद्राक् आरण्या उपचारू ।
ब्रह्मनादाक सुस्वरू ।
अलंकाराक शृंगारू ।
खंडं कोंणें दिल्ला वें ॥१०॥

पर्मळानं कस्तलं हुंग्चें ।
समुद्रानं खंडं न्हांव्चें ।
आकाशानं खंडं रिग्चें ।
आस्स् वें दुस्त्रो विस्तारू ॥११॥

तुम्मी म्हणशात् सम सांगलें ।
आय्कुन् समाधान जाल्लें ।
वाक्चातुर्य ना बा इल्लें ।
मन प्रसन्न जायशी ॥१२॥

सूर्य विश्व प्रकाशैता ।
तरी आर्ती दाकोन् घंता ।
वरुणुई तृप्त जात्ता ।
कांय्शंभरी अर्ध्यान ॥१३॥

मूर्तिमंतची तुम्मी शंकर ।
म्हुणु भक्ती हों कर्ता पामर ।
निगुणपर्ण हँ अर्पण सादर ।
हँचि बिल्वदल म्होण्काज ॥१४॥

चेडूँ वाट्यांत हातु घाल्नु ।
बाप्सुक् दिता घासु भोर्नु ।
ताँवै ताज्जँ कौतुक कोर्नु ।
कर्ता ताँड मुखारी ॥१५॥

उत्रं जरी चेडपणांल्लीं ।
तुम्चें इद्रारी हीं केल्लीं ।
प्रीती ही मज्जेर् तुमोली ।
तुम्कां संतोष दिल्लीची ॥१६॥

ह्या सलगीचों त्रासु भारू ।
जाय्ना वा तुम्कां बँजारू ।
माक्का आमोलांची पोरू ।
अश्शी लेक्किल्मितींची ॥१७॥

पित्लँ चेडूँ चिंण्याक लागता ।
तावळ् चडचि दूद सुट्ता ।
प्रीती आनिकई वाड्ता ।
प्रेमीजन काँप्ल्यारी ॥१८॥

लक्ष दिय्या हँ जँ म्हळ्ळँ ।
कृपालुत्व निदलेलँ ।
आस्ल्यार् जागोंयां म्हुणु लँकलँ ।
मगेलँ हँ चेडपण ॥१९॥

चांदणँ फुल्लोंव्का म्हुणु आस्स् वँ ।
वारयाक् गती दिंक्का पड्त वँ ।
आकाशाकड पांग्रोका वँ ।
ताज्वारी हँ म्होण्येद म ॥२०॥

उद्दाक् पातळ् कोर्चे कश्शी ।
लोणी खौल्यान् घाट्चँ कश्शी ।
गूढार्थूई जाय्ना तश्शी ।
सांगूक ह्या गीतेचों ॥२१॥

शब्दब्रह्म वेदांतूलँ ।
सांग्तां सांग्ता दणुन् गॅल्लँ ।
थंडँ मांच्यार् आड सॅल्लँ ।
माक्का जाय्द वँ साध्य ॥२२॥

धैर्यानँ पाऊल मुखार् घाल्लँ ।
अेक्कचि हांवँ मनांत धॅल्लँ ।
प्रेम मँळतलँ तुमोलेलँ ।
स्वस्थ जाल्लँ हाजिमितीं ॥२३॥

चंद्रापेक्षां शीतल जाव्नु ।
अमृताकै गुणी जाव्नु ।
लक्ष दीव्नु हँ आय्कून्नु ।
प्रोत्साहन दिंक्काज ॥२४॥

उरों अश्शी कृपादृष्टी ।
बुध्दीक् प्राप्त जात्ली सिध्दी ।
चिगूर धरीश्ना ही मती ।
उदासीन जाल्यारी ॥२५॥

लक्ष जरी हँ दिश्शाद ।
पुष्टी उत्रांक मँळद ।
शब्दांत अर्थूई भरद ।
सार्थ जात्लँ सिध्दांत ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

मुखार् अर्थू माक्षी शब्दू ।
अनुभुतीचो अनुनादू ।
फुल्ल उर्ता भावानंदू ।
बुध्दीचेरी क्षणाक्षणा ॥२७॥

चंद्रमणी पासरता ।
श्रेय तँ चंद्राक वत्ता ।
आय्कतल्यांविना वक्ता ।
उल्लैतलो जाय्द वँ ॥२९॥

तांच्खात्तीर तों नांचैना ।
कसब् लोकांक् दाकैतना ।
तश्शी हांवँ ही प्रार्थना ।
कोर्का म्हुणु आस्स वँ ॥३१॥

ज्ञानदेवु सुखी जाल्लो ।
मुखार सांगचो हुरुप आय्लो ।
आय्कयाती तों म्हणालो ।
श्रीकृष्णु जँ उल्लैलो ॥३३॥

अंभंग हँ इल्लँ कस्लँ ।
माक्का सांगका कश्शी दिस्लँ ।
तुक्का सहज दिस्लँ ।
हँवै कळ्ळ्यां माक्का रँ ॥३५॥

गूढ ज्ञान भाग्र घाल्तां ।
सांगूक् नज्ज तँवै सांग्तां ।
मनात् आशिल्लँ सांगुन् सोड्तां ।
जीवा समाधानाक ॥३७॥

मु ांत्थाव्नु बीज काळ्ळँ ।
गादँ कस्सुनू तँ नाट्लँ ।
हांगाथई तँ बिरुय्लँ ।
अश्शी कश्शी म्होण्येद ॥३९॥

मँळ्ळ्यार् वारँ संवादाचँ ।
भरद् मॉड सिध्दांतांचँ ।
सूत्र सुट्ल्यार् अवधानाचँ ।
मदँ थुंटद व्याख्यान ॥२८॥

घासु गोडु कोर्नु घेंव्का ।
जँव्तल्याक् वँ शित्तान् सांग्का ।
सूत्रधारा नांचड आमकां ।
बांब्यानीं हँ सांग्काज् वँ ॥३०॥

गुरु म्हणता जाल्यां कस्लँ ।
सांगिल्लँ सगळँ लक्षांत आय्लँ ।
श्रीकृष्णानं मुखार् कस्लँ ।
सांग्लँ तँ तू सांग की ॥३२॥

जीवाभित्तलँ हँ गूज ।
ज्ञानाचँ जँ मूळबीज ।
अर्जुना तू हँचि समज ।
सांग्तां तुक्का नँवानँ ॥३४॥

तरी तूंची बुध्दीवंतू ।
श्रध्दाई तू मूर्तीमंतू ।
सांगिल्याची अवज्ञा तू ।
करीशना हँ गोत्तस ॥३६॥

स्तनाभित्तल्या दुदाची ।
गोडी कश्शी ताक्का कळ्ळी ।
प्रीतीनँ तँ पिल्ल्याकची ।
कळ्ता ती रँ अर्जुना ॥३८॥

शुध्द बुध्दी आनी मन ।
दीना काँणाक दूषण ।
माक्का अनन्य शरण ।
ताक्काची हँ सांग्येद ॥४०॥

हँ गुण काँणांत आस्सती ।
तुज्शिवाय रँ काँणइ नाती ।
तुल्याग्थावू हँ त्यान्मितीं ।
निप्पोँव्याक जायना रँ ॥४१॥

गूढ गूढ म्हळ्ळ्यार् कस्लँ ।
कळद की ना दिस्तलँ ।
जाल्यार् सोडोन् सांगतां सगळं ।
ज्ञान आनी विज्ञान ॥४२॥

खरँ फट्टी अँकडँ जाल्लँ ।
तांकां कश्की विंगड कँल्लँ ।
तपास कोनू सोदुन् काळळँ ।
खरँ फट्टी खंचँ तँ ॥४३॥

अथवा राजहंस पक्षी ।
दूद उद्वाक् विंगड कश्की ।
चोंचिन् कर्ता हांव तश्शी ।
ज्ञान विज्ञान समजाय्तां ॥४४॥

तुस्सू वारयार् उब्बुन् वत्ता ।
धान्या राशी अँकडँ पड्ता ।
अश्शी विंगड जात्ता ।
धान्य तुस्सू आप्याप ॥४५॥

ताज्जी जाणीव जांन्व्या लाग्ता ।
संसार तिल्या पुर्तो उर्ता ।
पाट्टार् व्होर्नू तँ बसैता ।
मोक्षलक्ष्मीदेवील्या ॥४६॥

सर्व ज्ञानांतू तँ श्रेष्ठ ।
म्हुणू गुरुपद प्राप्त ।
गुह्यतेतू तँ वरिष्ठ ।
पावित्र्याचो तँ रायू ॥४७॥

आनी धर्माचँ स्वस्थान ।
उत्तमोत्तम तँ जाण ।
जन्ममृत्यूचोई शीण ।
चुक्तलो तँ मँळ्ळ्यारी ॥४८॥

उद्भवु जात्ता गुरुमंत्रांतू ।
स्वयांसिध्द जँ तँ चित्तांतू ।
अनुभवु यँत्ता प्रत्यक्षांतू ।
आप्याप जात्ता हँ सर्व ॥४९॥

सहज भँट तागेल् जात्ता ।
भेटी सौख्य भांग्तां भांग्तां ।
भोग्य भोगुड तांतू मँळ्ता ।
त्रिपुटी थंडै ऊर्नाची ॥५०॥

भोगू मेळ्चेई अँकळाक ।
सुख जात्ता भो चित्ताक ।
परब्रह्म तँ तू हँ आय्क ।
सहज सुलभ तँ धनुर्धरा ॥५१॥

अश्शी आस्स आय्क अर्जुना ।
हात्तांतू आय्ल्यार् तँ ना जायना ।
माँग्ल्यारीई कम्मी जायना ।
यँना ताज्जो बँजारू ॥५२॥

तर्क कोनू संशय घेश्शी ।
इत्लँ बरँ आस्सुन् अश्शी ।
काँणागेलेइ लक्ष कश्शी ।
वच्चने ह्या दीकाक ॥५३॥

मुद्दत दीवू वाडि घेव्चँ ।
ताज्वारी हँ इत्याक् कोर्चँ ।
आत्मसुख सोणू दिव्चँ ।
अग्निदिव्य न्हइ वँ हँ ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

परमपवित्र नि जँ मनमोहक ।
सहज सुलभ तँ अति सुखदायक ।
स्वधर्मप्रेरित अतुल आत्मसुख ।
मँळता तँ आप्णांतूंची ॥५५॥

पळें दूद शुध्द गोंड ।
तँ त्वचेच्या पदराआड ।
ह्या नँन्नानें जँ निषिध्द ।
सेवन कर्ता तँ किटी ॥५७॥

निर्धनानें बरिशिल्कडें ।
नँलाभित्तर पोंन्ना हांडें ।
अैश्वर्याचें मनांत मांडें ।
खात्त भांग्ता तों दैन्य ॥५९॥

मृगजळ बरें दिस्ता ।
अमृताचों घोटु थुंक्ता ।
मेळ्ळेल् परीसू बिसूय्ता ।
पोळोन् शिंप्लां झगझगी ॥६१॥

सूर्य नित्य आशिल्लरी ।
दिस्ता दिस्सना इद्वारी ।
हांवं ना पळें ताज्वारी ।
लाग्री हांवें सदैव ॥६३॥

रूकू बीजाचों विस्तारू ।
सुवर्णाचों अलंकारू ।
तश्शी विश्वाचों आकारू ।
धर्ता अनेक जाव्णू ॥६५॥

पांचै भूतं सर्व सृष्टी ।
अश्शी दिस्सूक लागताती ।
जाल्यार सर्वे तीं आस्ताती ।
उद्कावँलां फेणूची ॥६७॥

अश्शी सर्व थरेचें सुख ।
कश्शी पण्णा जनदृष्टीक ।
दिस्चेंची रँ हँ सर्वांक ।
जाल्यार तूं जा निःशंक ॥५६॥

कमला देंटू नी मांडूकू ।
हांत्रीं आस्चों जागों अेकू ।
भृगां परमळा इच्छुकू ।
मांडुक् हुंग्ता चिक्कोलू ॥५८॥

हृदयांतूं हांवें आस्तां ।
सर्व सुख जोण्णू दितां ।
जाल्यार विषयांक भुल्ला ।
बुड्ता तों त्या मोहांतूं ॥६०॥

तश्शी 'हांवं' 'मगेलूँ' म्हण्ता ।
ह्या धांदलींतूं माक्कु विस्सर्ता ।
थंडं थाव्नु हांगा यत्ता वत्ता ।
घुंत्ता जन्ममरणांतूं ॥६२॥

आप्यापची विस्तार पाव्तां ।
विश्व म्हुणू नांव धर्ता ।
दूद कश्की भेळ्शेन् वत्ता ।
धंडें तँची म्हण्ताती ॥६४॥

अव्यक्तांतूं गुप्त आस्तां ।
ह्या विश्वांतूं दिस्सू लाग्तां ।
तश्शी त्रैलोक्यांतूं जात्तां ।
निराकारू साकारू ॥६६॥

फॅणाभित्तर पळैल्यारी ।
उद्दाक आस्त् वँ धनुर्धारी ।
तश्शी दोंळें उघळ्ळ्यारी ।
सांग साँज्णं दिस्तीद् वँ ॥६८॥

भूतैँड तीं तश्शी आस्सती ।
मज्ज्यांतूंचीशीं दिस्ताती ।
तांच्यांत हांवं ना ही स्थिती ।
सांगल्या न्हवें माक्षीची ॥६९॥

जरी विकल्पू तूं सोड्शी ।
मगेल् माया तूं विस्सर्शी ।
मज्ज्यांतूं ना ती तूं म्हणशी ।
आनी सर्वे हांवंची ॥७१॥

ज्या वॅळारी सांज सर्ता ।
स्वरूप अभिन्न दिस्ता ।
शंके सांगातीची वत्ता ।
माळेंतूलं सर्पत्व ॥७३॥

कॅर्नाई वा कॉणै पुणी ।
समुद्रांतूं पाळां खाणी ।
पळैल्या वॅ, ती करणी ।
वारयानेची कोर्ची की ॥७५॥

भांगाराचें घडैताती ।
अलंकार नाना रीती ।
कौतुकानें पळैताती ।
भांगार् खंडें ना जाल्वें ॥७७॥

मगेलें शुध्द स्वरूप ।
पळैता धोर्नू विकल्प ।
म्हणता खरीं नाना रूपं ।
बुड्ता तों ह्या भ्रमांतूं ॥७९॥

फिर्तां फिर्तां मातें घुंवा ।
सुत्वांत घुंविल्वारी दिस्ता ।
कल्पनेंतूं बस्ल्यार् जात्ता ।
भ्रमु भूत सृष्टीचो ॥८१॥

उल्लैलेलें पूरों दिस्ता ।
इल्यारीची हें तड्वैतां ।
जाल्यारी हें ऐक सांगतां ।
दृष्टी उरों मज्ज्यांतूं ॥७०॥

संकल्पाची सांज जात्ता ।
बुध्दी दृष्टीक सारैता ।
अखंड ही ऐकात्मता ।
भिन्न दिस्ता भूतांतूं ॥७२॥

आपणाइल्याक् मात्येंत्थाव्नू ।
यॅत्तात् वॅ तीं आकार घेव्नू ।
कुंभारू तीं मड्कीं कोर्नू ।
प्रगटैता कल्पना ॥७४॥

काप्साभित्त् अँक्ळाकची ।
आस्ता वॅ घडी वस्त्राची ।
गरज आस्ता म्हुणू निश्ची ।
वस्त्र विण्णू घॅत्ताती ॥७६॥

प्रतिध्वनी आय्कूंच्याक ।
ध्वनी जांक्काची अँक्ळाक ।
प्रतिबिंब पोळोंच्याक ।
रूप काने मुखारी ॥७८॥

विकल्पाची माया सर्ता ।
भूतात्मता गळणू पड्ता ।
निव्वळ स्वरूप उर्ता ।
शुध्द ऐक मगेलें ॥८०॥

कल्पना ही राबैल्यारी ।
हांवें भूतांतूं तीं मज्भित्तरी ।
सोंप्नांत सुदांइ येव्नूंच्वारी ।
ऊर्ना रें ही संगती ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

हांवं भूतांक् पांग्रोन् घंतां ।
वा हांवं तांच्यांतूं आस्तां ।
अश्शी अबध्द उल्लैता ।
व्याधीग्रस्त संकल्पू ॥८३॥

नातिल्कडें आस्सं दिस्ता ।
मृगजळा भासु जात्ता ।
मज्ज्यांतू भूतसृष्टी दिस्ता ।
तांतुंइ दिस्तां हांवंची ॥८५॥

योगशक्तीचें महात्म्य ।
पळें उत्तम तादात्म्य ।
आस्स वें खंडें वैषम्य ।
आत्तं भूतांभूतांतूं ॥८७॥

आकाश कित्लें होंड आस्स ।
वारोंइ तांतूं तिल्लों आस्स ।
आय्णों हाल्लैल्यारी आस्स ।
म्हुणु कळता ताव्वळी ॥८९॥

भूतांनीं आस्चें ना जांव्वें ।
खेळ दोन्नी कल्पनेचें ।
तिन्नं आस्तना तीं दिस्चें ।
नास्तना ती कस्लेइं ना ॥९१॥

ज्ञानानुभवाचों सिंधू ।
ताज्जों जा तूं अेकु बिंदू ।
पळें अेकु भावबंधू ।
तुज्ज्यांतूं नी विश्वांतूं ॥९३॥

सांगू जायना अश्शी जायद ।
बुध्दीक कुरुणी येंद ।
अद्वैतबोधू निदद ।
बुड्शी द्वैता सोंप्नांतूं ॥९५॥

मिथ्या जग सत्य म्होण्चें ।
तेंची हांवं म्हणू लेक्चें ।
वा विश्वपाळू सम्जुंचें ।
कल्पनेचों हों खेळू ॥८४॥

अश्शी भूतांक कारण ।
तरी सर्वांतूं अभिन्न ।
कश्की सूर्यू आनी किरणं ।
अेकरूप आस्ताती ॥८६॥

मल्यागीथाव्णू तीं धूर ।
हांवंची वा तांकां धूर ।
अस्लॉ मनांतू विचार ।
हाण्णक्का रें सन्मित्रा ॥८८॥

प्राणीमात्र मज्ज्यांतूं तीं ।
विकल्पामितीं दिस्ताती ।
सोंळ्ळयारी ही भेदभ्रांति ।
हांवं अेकू सर्वत्र ॥९०॥

कल्पना मूळांतूं गेल्ली ।
थंडें कश्शी भूतं येल्लीं ।
आनी सांग खंडें वल्लीं ।
आय्क योगैश्वर्य तूं ॥९२॥

आय्ली की ना हाज्जी जाण ।
सॅर्ल वें द्वैता सोंप्पन ।
अश्शी देवु दयाधन ।
अर्जुनाक निम्मीता ॥९४॥

अश्शी नीद पोडू नज्ज ।
म्हुणू उपाय दाकांकाज ।
तुंवें कश्शी दव्कोकाज ।
बोधु जागी हें सांगतां ॥९६॥

तरी पार्था हँ तूं आय्क ।
माया घाल्नु ह्या जन्माक ।
पावैता तीची लयाक ।
सर्वे भूतमात्रांक ॥९७॥

हॉ विषयू विस्तारानें ।
सांग्ला हांवें तों नॅवानें ।
आतं तोंची ह्या नॅवानें ।
सांग्का अशी दिस्सना ॥९९॥

तापिल्या ग्रीष्मऋतूंतूं ।
उर्ताती अदृश्यावस्थेंतूं ।
लीन जाव्नु तीं भूमींतूं ।
तृणबीजं सर्वई ॥९०१॥

किंवा वारों स्वस्थ जात्ता ।
आकाशची जाव्नु उर्ता ।
किंवा पाळ शांत जात्ता ।
आनी जित्ता उद्कांतूं ॥९०३॥

मागिर् उत्पत्तीवॅळारी ।
जाल्लेल्याची जबाबदारी ।
घाल्ताती सर्वे मज्जेरी ।
वस्तुस्थिती आय्क तूं ॥९०५॥

सुत्तांतू सूत विण्तां विण्तां ।
कश्की वस्त्र रूप धर्ता ।
पंचभूतांत्थाव्नु जात्ता ।
माया तशी प्रगट ॥९०७॥

बीजाक उद्का संपर्कू ।
विस्तार पावत वत्ता रूकू ।
कर्नातिल्तरी त्रिलोकू ।
हांवं कर्तांशं दिस्ता ॥९०९॥

प्रकृती आट तत्त्वांची ।
दुस्त्री पार्था जीवात्म्याची ।
सांगल्याती हांवें माक्षीची ।
तुक्का दोन्नी प्रकार ॥९८॥

तरी महाकल्पांतांतूं ।
लय पाव्ताती मज्ज्यांतूं ।
मगेल्या अव्यक्त रूपांतूं ।
सर्वे भूतं सांगाती ॥९००॥

शरदऋतू सुरु जात्ता ।
पाव्सा मॉड धूर वत्ता ।
इत्लं न्हई, लीन जात्ता ।
आकाशांतूं थंडीची ॥९०२॥

निदेंत्थाव्नु जागी जात्ता ।
सॉप्पन मनांतूं उर्ता ।
तशी प्रकृतींतूं मॅळता ।
लया वॅळार् ही सृष्टी ॥९०४॥

तीची प्रकृती मज्ज्यांतूं ।
धर्ता तिगेलां सांगातू ।
वस्त्रांतलें सूत सुत्तांतूं ।
कश्की विण्णू घेंत्ताती ॥९०६॥

कश्की दुदाक् मॅळांइं लागता ।
ताज्जं धंडें जांव्याक् लागता ।
तशी ही प्रकृती धर्ता ।
मायारूप सृष्टीचें ॥९०८॥

रायानें नगर रचैलें ।
अशी जरी म्होण्का पळ्ळें ।
तरी खरेंची वें लागलें ।
ताक्का हात रायालें ॥९१०॥

ज्ञानेश्वरी

प्रकृतीचो स्वीकार कर्ता ।
म्हळ्ळ्यार् खरें कस्लें जात्ता ।
सोंप्नांथाव्णू जागी जात्तां ।
ऐक सोंप्पन् पोळोन् ॥९११॥

ह्या सगळ्याचो इत्लो अर्थ ।
ह्या सृष्टीच्या उत्पत्तींतू ।
मगेल् कस्लोई ना हातू ।
समजून घे हें तूं पार्था ॥९१३॥

चंद्र पुनवेचो उदैता ।
समुद्र भर्ता उस्सळता ।
कस्लो त्रासू घेव्का पडता ।
अशी आस्स् वें चंद्रानें ॥९१५॥

मगेल्याची प्रकृतीचो ।
हांवंची स्वीकारू कोर्चो ।
आनी उद्भव जायत उर्चो ।
अशी भूतसृष्टीचो ॥९१७॥

बाल्य, तारुण्य, वार्धक्य ।
कारण हों देह मुख्य ।
आकाशातूं मोंड भोरूक ।
कस्की आस्ता पाव्साडी ॥९१९॥

चळ आस्सो वा अचळ ।
सूक्ष्म अथवा आस्सो स्थूळ ।
सर्वे भूतांची ही मूळ ।
प्रकृतीची धनुर्धरा ॥९२१॥

उदका पाळं चांदण्या वाल्यो ।
सांग चंद्रानें वें लायल्यो ।
मल्याग्थाव्णू धूर उर्न्यो ।
तशी चिंता कर्माच्यो ॥९२३॥

निदेंथाव्णू जागी जात्ता ।
प्रवास कोर्का म्हुणुइ पण्णा ।
चम्कूंचोइ शीणु जायना ।
कशी जातलो सांग तूं ॥९१२॥

रायागेलें अनुशासन ।
प्रजा कर्ता तें पालन ।
मायासंगमू कारण ।
कोर्चे सर्वे तिन्नची ॥९१४॥

अचेतन लोंखंडाक ।
हाल्लैता लोहचुंबक ।
निमित्त हें पुरां ऐक ।
लागी आस्चें दोंगांनीं ॥९१६॥

कस्की बीज चिग्रूंच्याक ।
भुंईं जात्ता समर्थक ।
तशी ह्या प्राणी मात्रांक ।
प्रकृतीची पांडवा ॥९१८॥

निदलिशिवाइ सोंप्पन पण्णा ।
तिज्शिवाइ कुंतिनंदना ।
समुद्र सोई विस्तार पाव्ना ।
भूतसृष्टी सर्व ही ॥९२०॥

भूतं कोर्चीं की उत्पन्न ।
अथवा तांच्चें संगोपन ।
खंचेंइ कोर्चे ना कारण ।
माक्का वा ना संबंधू ॥९२२॥

सर्वाक् हांवें महाकाळ ।
सांग समुद्राचें पाळा ।
आड्डाव्येद इत्लें बल ।
आस्स् वें मिट्टा बांधांतूं ॥९२४॥

सुट्टिलु वारों आड्डांळ्याक ।
जाय्द वें धुव्रा लोंटाक ।
अथवा जाय्द वें काळकाक ।
धांपुक् सूर्यप्रकाशू ॥१२५॥

सर्वे तिगेल्या कर्मांतूं ।
हांवंचि आस्तां साक्षीभूतू ।
जाल्यार् उदासीनतेतूं ।
कस्लेंड कर्ना करैना ॥१२७॥

तागेल्याची उज्वाडांतूं ।
कामं चल्ताती घरांतूं ।
तां मात्र रें अनासक्तू ।
ताज्वारीची हांवई ॥१२९॥

सर्वे लोकव्यवहारांतूं ।
कश्की सूर्य साक्षीभूतू ।
तश्शी ह्या विश्वोत्पत्तींतूं ।
हांवै निमित्तमात्र ॥१३१॥

आत्तं हँची जाण्णु घें तूं ।
सर्वे भूतं ही मज्ज्यांतूं ।
जाल्यार् हांवं ना तांच्यांतूं ।
औश्वर्य हँ योगाचँ ॥१३३॥

मगेलँ सर्वस्व गूढ ।
कँल्लँ तुल्यागी उघड ।
लाई इंद्रियां कवड ।
सुख भोगी चित्तांतूं ॥१३५॥

अंदाज कोनू अश्शी म्हणशी ।
सर्वे कळळँ, जाल्यार् फस्शी ।
मृगजळ सांग कश्शी ।
भुईक् हाडीद् वल्साणी ॥१३७॥

पाव्सु पड्ता पर्वतारी ।
धार तोंप्पना जाल्यारी ।
तश्शी कस्लीई मज्जेरी ।
बाधा जाय्ना मायेची ॥१२६॥

कश्की घरांतुलॉ दिवाँ ।
कोणुड बैसाँ वा उटावाँ ।
तँ जावाँ वा हँची जावाँ ।
म्हण्णा आस्ता सुस्वस्थ ॥१२८॥

अेक्कची किल्लें थरेनँ ।
सांग्चँ हांवँ नँवँवानँ ।
इल्लेंची हँ उगडासानँ ।
दव्वोर्न् घें तूं ध्यानांतूं ॥१३०॥

शक्ती मगेली प्रेरक ।
आधार मँळता प्रकृतीक ।
निर्माण कर्ता ती सर्वाक ।
चराचर सृष्टींतूं ॥१३२॥

भूतं नाती रें मज्ज्यांतूं ।
ना वा हांवं त्या भूतांतूं ।
रहस्य सांग्तां ध्यानांतूं ।
दव्वोर्न् घें तूं कँर्नाई ॥१३४॥

जोवरेक गूढ कळणा ।
सत्य कांडं तँ दिस्सना ।
स्वरूपांतूं हांवं मँळणा ।
कणू मँळणा तुस्वांतूं ॥१३६॥

बलँ पस्त्रैलँ उदकारी ।
चंद्रू दिस्ता शिर्कल्वारी ।
भाय्र काण्णू फाप्पुळ्यारी ।
मँळद वें ताँ चंद्रू ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

शब्दपांडित्या सामर्थ्य ।
भासू प्रचीतीचो व्यर्थ ।
दाकोन्नु चुकैता वाट ।
ताँवै ना वा सदबोधू ॥१३९॥

कावीळीचो त्रासु जात्ता ।
चंद्र हळदूवाँसो दिस्ता ।
तश्शी दोषु दिस्सू लागता ।
मगेल् शुध्द रूपांतू ॥१४१॥

नॅन्नॅवानें सांग्तां तुक्का ।
विचारू हों सोण्णू दिंक्का ।
व्यर्थ आग्रहू धोर्नक्का ।
अस्त्या स्थूलदृष्टीचो ॥१४३॥

पिशेपण पांग्रोन् घेन्नु ।
जाणतें जाछें अश्शी म्होण्णू ।
जाणचें आशिल्लें जाणचें सोण्णू ।
आड रात्रांत शिर्ताती ॥१४५॥

हीवि गंगा अश्शी लेक्चें ।
मृगजळ पोळोन् धांव्चें ।
कल्पवृक्षु बोरीक् म्होण्चें ।
व्यर्थ न्हवें हें सर्व ॥१४७॥

लेक्कुन् द्रव्या गांटी मेळ्ळी ।
झोळ्येंत् । कंड भोर्नू घेत्लीं ।
की सिंहानें उड्की मालीं ।
बांय्येंतूल्या बिंबारी ॥१४९॥

व्यर्थ अश्शी लेक्कुन् घेन्नु ।
फस्ता पड्ता आप्पण जाव्नु ।
अमर जाछो पत्र जेन्नु ।
कोणुड अशिश आस्सद् वें ॥१५१॥

संसारानें भिस्टाय्लरी ।
तुक्का हांव जाड जाल्यारी ।
होची विचारू तूं धरी ।
सोण्णक्का ताँ कॅर्नाई ॥१४०॥

तापान् जीब कडू जाछी ।
दुद्दा गोंडसाणि विष जाछी ।
तश्शी गणना मगेली ।
कॅछया सर्वजणांनीं ॥१४२॥

माक्का स्थूळ समजताती ।
संभ्रमांतू ह्या फस्ताती ।
कोंण मृत्यू चुकैताती ।
अमृतपीन्नु सोंप्नांतू ॥१४४॥

नक्षत्रांच्या प्रतिबिंबांक ।
रत्नं म्हुणू तीं वेंचूक ।
चोंची मार्ता नी आप्णाक ।
हंसू घेंता दुक्कोन्नु ॥१४६॥

नीळाचो दोन्योडी हारू ।
अश्शी दिस्ता सर्पू धोरू ।
रत्नं म्होण्णू फात्रा चूरू ।
वेंचिल्वारी जात्लें हें ॥१४८॥

हांव आस्सं प्रपंचांतू ।
अश्शी लेक्कुन् तें वै तांतू ।
बुड्ताती व्यर्थ उदकांतू ।
चंद्रबिंब धरूक ॥१५०॥

हांव स्थूळ क्षणभंगूरू ।
मनांत हों अक्कू विचारू ।
तरी सूक्ष्म निरंतरू ।
हांव तांकां मॅळन वें ॥१५२॥

कोणुइ पूर्वदिशेक् वत्ता ।
पश्चिमेक वें तों पाव्ता ।
सांग अथवा कणू मॅळता ।
कुंडां कांडुन् अर्जुना ॥९५३॥

मनाक् होंची मोहु पड्ता ।
आनी भ्रमांतूंची घुंव्ता ।
तांच्वारी हांवें जन्मा यॅत्तां ।
म्होणू कर्मइ लाय्ताती ॥९५५॥

निराकाराक आकारू ।
निरुपाधिकाक् उपचारू ।
सर्व थरेचों वेव्हारू ।
विधी आदी ना जाव्णू ॥९५७॥

मेज्जुक् माक्का पळैताती ।
अँक्क जाग्यार् दव्वर्ताती ।
सॉप्नांत रानइ पळैताती ।
माद्रेरीची निदोनू ॥९५९॥

अव्यकाक व्यक्तपण ।
संपूर्णाक उणेपण ।
संतृप्ताक समाधान ।
पळैताती दिंन्व्याक ॥९६१॥

स्वयंभूक काँण घडैद ।
स्वयंसिध्दाक शिकैद ।
काँण आपैद पावैद ।
निरंतराक कौंतेया ॥९६३॥

अद्वैताक भिन्न कर्ता ।
कर्नातील्याक करैता ।
खाय्नातील्याक खावैता ।
अशशी कोर्का इत्याक ॥९६५॥

विस्तार पाव्विल्या स्थूलांतूं ।
माक्का जाण्तीद वें सांग् तूं ।
फेणू घॅल्ल्यारी ताँडांतूं ।
उदाक् पिछें म्होणचेद् वें ॥९५४॥

नांव ना नावं दिताती ।
कस्लेइं कर्ना करैताती ।
देह ना देही म्हणताती ।
आरोप् अस्लें मज्जेरी ॥९५६॥

वर्णहीनाक सवर्णू ।
गुणातीताक सगुणू ।
हातपाय तेंवै लाव्णू ।
नांचैताती तें माक्का ॥९५८॥

काम नाती आय्कैताती ।
दोंळें नाती दाकैताती ।
गोत्र ना गोत्री कर्ताती ।
रूपै ह्या अरूपाक ॥९६०॥

दिगंबरू पांग्रैताती ।
स्वालंकृतू सजैताती ।
कारणई तें सोंदताती ।
पार्था आदिमूलाचें ॥९६२॥

अविच्छिन्न अेकरूप ।
जरी सदैव निष्कंप ।
बाल्य तारुण्य वृध्दाप्य ।
आरोपू हों आस्सची ॥९६४॥

कुळ ना, ताज्जी स्तुति कर्ताती ।
नित्य, तरी ना म्हुणु रड्ताती ।
माक्का शत्रूमित्र नाती ।
आत्मभावू सर्वांतूं ॥९६६॥

ज्ञानेश्वरी

हांवं स्वता आत्मानंदू ।
अन्य सुखांचो ना नादू ।
सर्वत्राक स्थानबध्दू ।
अशशी कशशी म्हणताती ॥९६७॥

मनुष्यधर्मू सामान्यू ।
हांवै तशशीची सम्जूनू ।
लॅक्ताती तँ ज्ञान म्हुणू ।
जाल्यारी तँ विपरीत ॥९६९॥

नाना थरे दॅव कॅल्लें ।
हांवंची तँ म्हुणू भज्लें ।
जाल्यारी हँ ज्ञान अस्लें ।
काळ्कांत घाल्ता ज्ञानाक ॥९७१॥

कुभारालॅ घोडेस्वार ।
जादूगारालॅ भांगार ।
नी दिस्चँ गंधर्वनगर ।
कशकी सर्वे भासूची ॥९७३॥

तशशी मूर्खांगॅलॉ जन्मू ।
आनी कर्मांचो संभ्रमू ।
दिंन्वो ना मेळ्चो ना दामू ।
कशकी शेरा फळाक ॥९७५॥

खड्गं दिल्लीं कुमारीक ।
बीजमंत्रू अंत्यजाक ।
तशशी तांगेल्या शास्त्रांक ।
कांई सुद्दां अर्थू ना ॥९७७॥

जिज्ञासा आत्मज्ञानाची ।
गिळता घासांतू सगळीची ।
खूणै पुस्ता विवेकाची ।
निशाचरू तामसी ॥९७९॥

हांवंची सर्वांतू आस्तां ।
समदृष्टीनॅ पळैतां ।
तरीई म्हणताती मार्तां ।
नी वांचैतां दुस्त्र्याक ॥९६८॥

इद्रारी बसौन् मूर्ती ।
दॅवावारी ती भज्ताती ।
मागिरी ती उड्डैताती ।
यॅनापुडँ भॅत्ताळी ॥९७०॥

पाव्साडी अँक्ळाक आय्लीं ।
मॉडं कशकी विनू गेल्लीं ।
पाळं मृगजळावेलीं ।
धूरथाव्न् पोळोंची ॥९७२॥

शेरु वाड्ता भो जॉरारी ।
फळै ना पॉक्कळ तरी ।
स्तन लांब्ताती गळ्यारी ।
बोक्डीगेल्या नुस्तेंची ॥९७४॥

मांकड नार्ल पाडैताती ।
नी कु कि मॅळता मोती ।
तशशी तँ जीं जीं शिक्ताती ।
शास्त्रं तीं सर्वे व्यर्थ ॥९७६॥

धर्नस्तना अनुसंधान ।
कॅल्लेलँ तँ अनुष्ठान ।
मेळैलेलँ सर्वे ज्ञान ।
व्यर्थ वत्ता धनंजया ॥९७८॥

ताक्काची तँ वश जाल्लें ।
विस्सॅर्ल मुखारी कस्लें ।
आनी आय्तंची तँ पळ्ळें ।
तमोगुणातांडांतू ॥९८०॥

लालसा ती लाळ सोंडता ।
हिंसे जीब वळ्वळेता ।
मांस वात्तड चाळ्ढायता ।
तृप्ती म्हुणु जायनाची ॥१८१॥

द्वेषु ज्ञानाक चिडीता ।
धोर्नू दा तंतूं भडीता ।
बुध्दी स्थूळ मूढ जात्ता ।
उर्ता देहापूर्तीची ॥१८३॥

अशशी पडताती फांडांतूं ।
तांकां विचाराचों हातू ।
मॅळणा व्हावू प्रवाहांतूं ।
खंच्की खंडीं वत्ताती ॥१८५॥

अशशी म्हळ्ळें भगवंतानें ।
मान्य कॅल्लें अर्जुनानें ।
आय्क म्हळ्ळें श्रीकृष्णानें ।
साधुकथा सुरम्य ॥१८७॥

मगेल् कोंणाक् तीव्र आस्था ।
थंडीं धर्मु राज्य कर्ता ।
कोणुइ जॉ पॉस्ता वाड्डैता ।
विवेकाक मायेन ॥१८९॥

तें परब्रह्माचें काँब ।
तेंची निर्धारचें खांब ।
भोर्नू काळ्ळेलें तें चँब ।
आनंदाच्या सिंधूंतूं ॥१९१॥

सर्वेद्रियं जावू स्वस्थ ।
शांतीचें घाल्लें किरीट ।
ज्या कोंणालें चित्त व्याप्त ।
जावू उर्लें मज्ज्यांतूं ॥१९३॥

जीब वट लँव्तां लँव्तां ।
कान्नाक् पावशी लांबैता ।
अनर्थ कोर्नू रचैता ।
नाना पापांची राशी ॥१८२॥

अशशी जात्ता तांगेल् घातू ।
आसुरीवृत्ती ताँडांतूं ।
बळी म्हुणु पोण्णू तांतूं ।
बुड्चें भ्रमाकुंडांतूं ॥१८४॥

हॉ विषयु उल्लोन् जायना ।
उल्लोनुइ कांईं मॅळना ।
वाचा मात्र उलैतना ।
नुस्तं दणुन् वल्ली ही ॥१८६॥

कोंणागेलें शुध्द मन ।
तेंची हांवें आस्चें स्थान ।
वैराग्याचें अनुसंधान ।
चुक्कैना जॉ निदांतुंड ॥१८८॥

ज्ञानगंगेंतूं जें न्हाल्लें ।
पूर्णत्वानें पोट भॅल्लें ।
शांतीचें पल्व आय्लें ।
नवीन ज्या मनांतूं ॥१९०॥

इत्ल्थाई की तांगेल् भक्ती ।
कैवल्याकै सरैताती ।
नित्या व्यवहारांतुंड नीती ।
जागी आस्ता तांगेली ॥१९२॥

अशशी हें महात्में जाल्लें ।
दैवाचेंची भाग्य उदैलें ।
हांन्नींची तें जाण्णू घॅल्लें ।
निजरूप मगेलें ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

कश्की वाड्ता मज्जेर् प्रीती ।
तश्शी वाड्ता तांगेल् भक्ती ।
हांवं नी तें विंगड नाती ।
हॉची धर्मू तांगेलॉ ॥१९५॥

संकीर्तन भावयुक्त ।
प्रायश्चित्ताचँ निमित्त ।
चुक्कैता पाप समस्त ।
मॅळता अस्ली पुण्याई ॥१९७॥

मनाक् शांत कोर्चे ऊर्ना ।
इंद्रिय निग्रह कोर्का पण्णा ।
तीर्थाक् पावन जांन्व्याक मॅळणा ।
अेक्कै नॅवन पापाचँ ॥१९९॥

प्रकाशू ना जरी सूर्यू ।
अमृतई ना चिरायू ।
योगाविना तरणोपायू ।
आस्ता ह्या भक्तांलागी ॥२०१॥

मुक्ती पांन्वी अॅक्ळयानॅची ।
तीची ह्या विश्वांतूं हाड्ची ।
इल्ली ह्या नामघोषाची ।
आस्स होडी पुण्याई ॥२०३॥

मॉडांल्लँ उद्दाक सर्ता ।
उपमेक तॉ नप्रॉ पड्ता ।
निर्भय सिंहु क्रूर आस्ता ।
जाल्यारी हँ मायस्त ॥२०५॥

नारँ हावं वैकुंठांतूं ।
मॅळश्ना वा रविबिंबांतूं ।
अनुनितकालइ ना चित्तांतूं ।
योग्यांगेल्या सुस्थिर ॥२०७॥

हांवंची जानू आस्ताती ।
मगेल् सॅवाइ कर्ताती ।
ताज्जी आस्स नवलाई ती ।
सांग्तां आय्क धनंजया ॥१९६॥

योगसिध्दीक ही लाज ।
तीर्थं तीं जाल्लीं निस्तेज ।
यमार्गलँ कामकाज ।
सर्वे बंद पळ्ळेंची ॥१९८॥

अश्शी नामव्रत घेन्नु ।
विश्व दुःखमुक्त कोर्नु ।
सगळें कडँ सुख भोर्नु ।
दुम्दुमेता आनंदू ॥२००॥

रावा रंका हातू धोर्नु ।
जाणत्यां नेणत्यांकई घेन्नु ।
विश्व समरस कोर्नु ।
परत्रैताती आनंदू ॥२०२॥

सूर्यू तश्शी उज्वाड् दिता ।
जाल्यार् तॉची अस्ता वत्ता ।
चंद्रा पुन्नव अेक्कफंतां ।
सदैव हँ संपूर्ण ॥२०४॥

जन्म घेन्नु हजारफंतां ।
नाम जिब्बेर खंडई यॅत्ता ।
हांगेलँ मात्र जाय्त आस्ता ।
सदांइ नामस्मरण ॥२०६॥

खंडई मॅळणा जाल्लेल्ल्तीरी ।
थंडई मॅळ्तां खात्री धरी ।
जयजय रामकृष्णहरी ।
खंडकी घोषु कर्ताती ॥२०८॥

देशकालू ना लक्षांतूं ।
समाधान गुणगानांतूं ।
सौख्यशांती कीर्तनांतूं ।
धन्य तेंची आप्णांतूं ॥२०९॥

आस्सां अशी कीर्तन कर्त ।
कांडं कांडं मगेलं भक्त ।
चराचरांतूं फिर्तफिर्त ।
आस्ताती रें धनुर्धरा ॥२११॥

यमनियमांची हद्द घाल्नु ।
वज्रासनारी बैसूनु ।
प्राणायामू सुरू कोर्नु ।
सावधान उर्ताती ॥२१३॥

प्रत्याहारा ख्याती आय्क ।
जिंकूनु षड्विकारांक ।
बांदुन् घाल्नु इंद्रियांक ।
चित्त शुद्ध कर्ताती ॥२१५॥

ताज्जंतर जिंक्लो जिंक्लो ।
हॉ ध्यानाचॉ ढोलु वाज्जलो ।
तन्मयतेचॉ सुरु जाल्लो ।
ऐकछत्री कारभारू ॥२१७॥

अस्लें मगेलं भजन ।
कोर्चे आस्ता भोकठीण ।
आन्येक दुस्त्रं साधन ।
सांगतां आतं आय्क तूं ॥२१९॥

मूसू आस्सां ब्रह्मदेवू ।
ह्या सर्वांतुं अक्कू भावू ।
तांची हांव वासुदेवू ।
रूप ऐक म्हणताती ॥२२१॥

कृष्ण विष्णु हरि गोविंद ।
गांतल्यां हांतूं तत्त्व अगाध ।
कोर्नु तेंची सुलभ सुबोध ।
सदैव गायन कर्ताती ॥२१०॥

आनी थॉडें प्रयत्नानें ।
पंचप्राण संयमानें ।
तांगेल्याची सहाय्यानें ।
आराधना कर्ताती ॥२१२॥

कुंडलिनीचें लक्ष्य धोर्नु ।
मनप्राणांचें सहाय्य घेवू ।
सत्रावीचें अमृत पीवू ।
संतृप्त तें जात्ताती ॥२१४॥

धारणा घॉ र् बैसूनु ।
महाभूतं अक्कडें हाणू ।
चतुर्विध सैन्य मार्नु ।
मन कॅल्लं निष्कल्प ॥२१६॥

तांतूंची समाधी लागता ।
आत्मसाक्षात्कारू जात्ता ।
साम्राज्या पा री बस्ता ।
अस्लो ऐकु हॉ भक्तू ॥२१८॥

वस्त्रा दोत्री पदरांतूं ।
कश्की आस्ता ऐकूतंतू ।
तशी ह्या चराचरांतूं ।
पळैताती माक्काची ॥२२०॥

सान हाडें लॅकनाती ।
पळैल्याक पांय पडताती ।
सजीव निर्जीव जाती ।
हांवं तांकां सर्वत्र ॥२२२॥

ज्ञानेश्वरी

स्वता हॉडपण विस्सोर्नू ।
दुस्त्र्यांकै सम लेक्कूनू ।
प्रत्येकळ्यारी प्रीती कोर्नू ।
नमस्कारु कर्ताती ॥२२३॥

रुक्का हॅग्लॉ फल धर्ता ।
नॅला दीकाक बग्गूता ।
तश्शी पळें तांकां दिस्ता ।
मानू दिव्यां सर्वाक ॥२२५॥

नमस्कारु कर्ता कर्ता ।
मानू अपमानू सर्ता ।
मद्रूपत्व प्राप्त जात्ता ।
चालू उर्ता उपासना ॥२२७॥

जाल्यार पळें ती तांगेली ।
भजनेची खास शैली ।
माक्षी तुक्का ती सांगिली ।
तुक्का गोतू आस्सची ॥२२९॥

ह्या उत्रानें नंदनंदनू ।
धोल्ल लाग्लॉ संतोष पाव्णू ।
आय्कूंची इच्छा पोळोनू ।
तागेली ही नॅवानें ॥२३१॥

पार्थु म्हणता हॅ बा कस्लें ।
चकोर ना म्हुणु चांदणें वल्लें ।
जग पोळोंचें निव्विलें ।
तागेलॉ हॉ स्वभावू ॥२३३॥

चातकाली तान थोडी ।
मॉड कर्ता कृपा होडी ।
चुक्कैता दुष्काळा घडी ।
जगाचेरी आयिली ॥२३५॥

वैल्यानं कश्की उद्दाक् पड्ता ।
तग्गू दीकाकची दँव्ता ।
स्वाभाविक विनम्रता ।
तश्शी सर्वांमुखारी ॥२२४॥

गर्वू मनांतूं धर्नाती ।
नम्रता हीची संपत्ति ।
सर्वस्व दीव्णू कर्ताती ।
जयजय कारू मगेलॉ ॥२२६॥

सांगलें हांवें तुक्का आत्तं ।
अस्लें तें हॅ थोर भक्त ।
मुखारी जें ज्ञाननिष्ठ ।
तँवै सांग्तां आय्क तूं ॥२२८॥

ताव्वळ् अर्जुनु हॅ म्हणालॉ ।
दँवा दयेन् प्रसादु मँळ्ळॉ ।
काँण सांग अब्केव्न् गँल्लॉ ।
अमृत पीव्णू आजीक ॥२३०॥

आत्तं नवें सांग्चें कांडं ना ।
म्हण्ता जाल्यार राब्णू जायना ।
निवैल्शिवाय् ही अर्जुना ।
तान बरी तुगेली ॥२३२॥

चकोराक तान लागता ।
चोंचीनं तॉ चांदणें पित्ता ।
विनंति ही कोर्का पड्ता ।
आम्मी कृपासिंधूक ॥२३४॥

अेक्कू घोटू म्हळ्ळेल्तरी ।
वच्का गंगातीराचेरी ।
तश्शी कस्लेंइ आशिशल्तरी ।
दँवाकची सांग्काज ॥२३६॥

ताव्वळ् देवु म्हणता ताका ।
भोचि संतोष जाल्ला माका ।
वैल्यानं ही स्तुति नाका ।
आस्सां पूरां इल्लेंची ॥२३७॥

मांटोवू पंचभूतांचो ।
खांबो आदिसंकल्पाचो ।
बळी हों द्वैतभावाचो ।
रूप ज्ञानयज्ञाचें ॥२३९॥

कुंड ह्या मनबुद्धीचें ।
प्रज्वलन ज्ञानाग्नीचें ।
आसन समचित्ताचें ।
वेदिका ही यज्ञाची ॥२४१॥

अनुभवानें तों सत्पात्रू ।
जावू जप्ता सोऽहं मंत्रू ।
ज्ञानाग्नीच्या ह्या यज्ञांतूं ।
नाशु जात्ता भेदाचो ॥२४३॥

पांच विषय तें उपभोगाचें ।
विंग्विंगड नाती म्होण्चें ।
समदृष्टीनं सर्व पोळोंव्चें ।
आत्मसिध्दावस्थेंतूं ॥२४५॥

आतं कळ्ळें सैन्य न्हई ।
आशिल्लें हांवें अेकू थंडें ।
चित्रविचित्र तरीई ।
अेकरूप हें विश्व ॥२४७॥

अनादिकालाचें हें तत्त्व ।
सर्वत्र हें अनेकत्व ।
नामरूपांतूं भिन्नत्व ।
दिस्सुन् येंता विश्वांतूं ॥२४९॥

मन दीवू तूं आय्कता ।
म्हुणू सांग्का म्हुणु दिस्ता ।
अशी गौरव कोनू सांग्ता ।
देवु ताका मुखारी ॥२३८॥

पांच विषय भोगाचें ।
इंद्रियांचें नी प्राणांचें ।
उपचार ह्या यज्ञाचें ।
तूप जाण अज्ञान ॥२४०॥

सम्यक् विवेकू जाग्रता ।
मंत्रविद्येची महता ।
शांती हवन सज्ज कर्ता ।
जीवु बस्ता यज्ञाक ॥२४२॥

ताव्वळ् अज्ञान आस्सना ।
कर्म कर्ता भेदू ऊर्ना ।
सिद्ध जावू अवभृत स्नाना ।
आत्मरसांतूं तिब्ता तों ॥२४४॥

नीद लागली सांप्पन् पळ्ळें ।
तांतूं माका सैन्य दिस्लें ।
हांवंची तें म्हुणू लॅक्लें ।
जागी जावू म्हणता तों ॥२४६॥

जीवभावा विस्सर पोण्णू ।
परमात्म्याचो बोधु जावू ।
ब्रह्मत्वांतूं अैक्य पावू ।
भज्ता तों ह्या यज्ञानें ॥२४८॥

अशी आशिल् तरी जग ।
ज्ञान तांगेलें अव्यंग ।
कशकी अेकची हें आंग ।
अवयव जरी विंगड ॥२५०॥

ज्ञानेश्वरी

सर्वे सानहॉड हॅग्लें ।
अँक रुक्कांथाव्णू आय्लें ।
सहस्त्र किरण कव्वळ्ळें ।
अँक रविबिंबानें ॥२५१॥

अेकत्व हँ ह्या भेदांतू ।
जाण्णू आस्ताती मनांतू ।
तरी भेदू ना बुध्दींतू ।
ज्ञानयज्ञू हॉ बरॉ ॥२५३॥

बुड्बुडॉ जॉ फिर्त उर्ता ।
उद्कासांगातीची आस्ता ।
उर्ता अथवा वीनू वत्ता ।
दोन्नी जाव्चें उद्कांतू ॥२५५॥

खंयीं खंचोड भावु धोर्नू ।
कस्लेंड यॅवाँ वचॉ म्होण्णू ।
सर्वे तँ हांवं लेक्कूनू ।
स्वस्थचित्त जात्ताती ॥२५७॥

सूर्यू कश्की धनुर्धारी ।
सम सर्वाकै मुखारी ।
विश्वांतुल्या सर्वांचेरी ।
तश्शी प्रीती हांगेली ॥२५९॥

हांवं परिपूर्ण कित्ळाँ ।
अनुभवु तांकांड तित्ळाँ ।
भजनाचॉ दुस्स्रॉ कस्लॉ ।
उपक्रमु ऊर्नाची ॥२६१॥

इत्लँ पुरॉ म्हुणु दिस्ता ।
सांग्लँ कश्शी कोर्का पड्ता ।
मगेल् उपासना पार्था ।
ज्ञानयज्ञू जॉ श्रेष्ठु ॥२६३॥

तश्शी नानाविध व्यक्ती ।
नाना नांवं भिन्न वृत्ती ।
भेदांतूई पळैताती ।
माक्का सर्वात्मकाक ॥२५२॥

कॅर्नाड खंयीं तँ वचोती ।
सर्वे जँ जँ पळैताती ।
हांवंची तँ तँ म्हणताती ।
हॉची बोधु चित्तांतू ॥२५४॥

वारॉ धूळीक उब्बार्ता ।
पृथ्वी अंशू ताँ वँ काड्ता ।
धूळी नॅवान् देव्णू यॅत्ता ।
पृथ्वीरीची व्हयि की ना ॥२५६॥

खंडंथाई मगेल् व्याप्ती ।
तित्ली तांगेलु अनुभूती ।
सर्वे जाव्णू तँ आस्ताती ।
सर्वांगेल्या रूपांतू ॥२५८॥

अर्जुना हांगेलँ ज्ञान ।
सर्वांगानँ परिपूर्ण ।
वारयागॅलँ कश्की स्थान ।
आकाशांतू सर्वत्र ॥२६०॥

सर्वे हांवं आशिशल्मितीं ।
कोर्का म्हुणु पण्णा भक्ती ।
जाल्यारी जँ हँ जाण्णाती ।
कश्शी कळ्ळें बा तांकां ॥२६२॥

सर्वकाळ चल्ल आस्ता ।
स्वकर्म तांगेलँ पाव्ता ।
मज्ज्यांतूंची येव्णू मॅळ्ता ।
जाछयार कळ्णा मूढांक ॥२६४॥

हळू हळू जात्ता बोधू ।
कळू लाग्ता हांवं वेदू ।
तांतूं जॉ जॉ सांग्ला यज्ञू ।
ताँवै पळें हांवंची ॥२६५॥

देवादिकां अर्ध्य दिंन्वें ।
सोम समिध मंत्र म्होण्चें ।
साहित्य सर्व यज्ञाचें ।
हँ वै सर्व हांवंची ॥२६७॥

अष्ट विधा जी प्रकृती ।
मेळणू ज्या कोंणासांगाती ।
जन्मा घाल्ता सर्व सृष्टी ।
हांवंची ताँ जनकू ॥२६९॥

ह्या सृष्टीक आधार दित्लों ।
पालन कोर्नु वाड्डैतलों ।
खंडीं कोणूई मज्जस्लों ।
दुस्त्रां सांग आस्सद् वें ॥२७१॥

सर्वें ज्ञानमार्ग जें जें ।
अँक्क गांवा येव्णू मेळ्ळें ।
चारी वेदांतूई सोदचें ।
जाण्णू घेंन्वें अँक्कची ॥२७३॥

ब्रह्मबीजा अंकुर फुटलों ।
चतुर्विध नादू स्फुर्लों ।
ताँ ज्या ॐकारांतूं घुम्लों ।
ताँवै पार्था हांवंची ॥२७५॥

म्हुणू म्हण्तां सामवेदू ।
यजुर्वेदू नी ऋग्वेदू ।
तिन्नींचोइ हांवं आद्यु ।
प्रतिपाद्यु आत्माची ॥२७७॥

यज्ञकर्म विधियुक्त ।
यथासांग व्यवस्थित ।
जाय्त आस्ता जँ समस्त ।
पार्था तँवै हांवंची ॥२६६॥

हांवं यज्ञु कर्तलॉई ।
यज्ञांतूलँ हवनई ।
नी ताज्जँ प्रज्वलनई ।
हांवं अग्निस्वरूप ॥२६८॥

अर्धनारीनटेश्वरू ।
त्या रूपांतूं नारी नरू ।
कश्की हांवं पुरुषेश्वरू ।
तश्शी जगन्माताई ॥२७०॥

कोंणें संकल्पाशिवाइ ।
पुरुषनी प्रकृतीकइ ।
उद्भव जाय्शी कँल्लें ताँवइ ।
पितामहू विश्वाचॉ ॥२७२॥

नाना मतां समज आय्ली ।
नाना शास्त्रां मैत्री जाल्ली ।
जुगगुळ्ळेलीं ज्ञानं मेळ्ळीं ।
तँ जँ स्थान पवित्र ॥२७४॥

ॐकारांथान् उब्जतना ।
अउम तिन्नी अर्जुना ।
चारी वेदांची रचना ।
घेव्णू आय्लें सांगाती ॥२७६॥

सर्वें जँ ह्या चराचरांतूं ।
आस्ता तँ ज्या प्रकृतींतूं ।
थक्कुन् भागुन् ती मज्ज्यांतूं ।
पाव्ता गती विश्रांती ॥२७८॥

ज्ञानेश्वरी

घंता मगेलॉ आधारू ।
कर्ता विश्वाचॉ विस्तारू ।
ह्यान्मितीं हॉ विश्वंभरू ।
गुणै भांग्ता सांगाती ॥२७९॥

वैभवशाली विश्वसुंदरी ।
तिगेलॉ पति रँ हांवँ मुरारी ।
आय्क अर्जुना त्रैलोक्यारी ।
चल्ता सत्ता मगेलीची ॥२८०॥

थंयै आस्का आकाशानँ ।
व्हांव्त उर्काज वारयानँ ।
दिंक्का हुन्साणी अग्नीनँ ।
धार धोर्का उद्कानँ ॥२८१॥

हाल्लू नज्ज पर्वतानँ ।
आक्रमण समुद्रानँ ।
कोरू नज्ज वा पृथ्वीनँ ।
भूतांभारू बँजारू ॥२८२॥

वेदू मज्मितीं उल्लैता ।
सूर्यू मज्मितीं उदैता ।
मज्मितींची प्राणुइ खँळता ।
विश्वांतुल्या जीवांतू ॥२८३॥

हांवँ नेम्सून् दिल्लेल्वारी ।
आनी हांवँ म्हळ्ळेल्वारी ।
कालचक्र सर्वांचेरी ।
फिर्त उर्ता अर्जुना ॥२८४॥

हांवंची ऐकू समर्थू ।
अस्लॉ हांवँ विश्वनाथू ।
सर्वत्रनी साक्षीभूतू ।
ह्या आकाशावारीची ॥२८५॥

सर्वे ह्या नामरूपांतू ।
आस्ता भोर्नू तंतोतंतू ।
जिव्हाळा जो तांतू ।
आस्ता तॉवै हांवंची ॥२८६॥

लॉळता पाळ उद्काचेरी ।
उद्दाक् आस्ता ताज्भिन्नरी ।
सर्वे मज्जेरी ताज्वारी ।
अवलंबूनू आस्ताती ॥२८७॥

माक्का अनन्य शरण ।
चुक्कैता तॉ जन्ममरण ।
शरण वच्चँ दुस्त्रँ स्थान ।
मज्जिवाइ आस्सना ॥२८८॥

प्रकृतीगुणांनुसार ।
नाना रूपांतू साकार ।
जावूनू चल्तां त्याप्रकार ।
जरी ऐकू सर्वांतुंइ ॥२८९॥

सूर्यबिंब समुद्रांतू ।
अथवा फांडांतल्या उद्कांतू ।
ऐकू तश्शी ह्या सर्वांतू ।
ब्रह्मयांतू नी मूसांतू ॥२९०॥

संहारू, स्थिति, निर्माण ।
सर्वाक हांवँ कारण ।
हांवंची रँ आप्लेपण ।
त्रैलोक्यांतू सर्वत्र ॥२९१॥

बीजांत्यावूनू रूकू वाड्ता ।
रूकूइ बीज दित्त उर्ता ।
येन्चँ वच्चँ अँकडँ मँळता ।
संकल्पू हँ निधान ॥२९२॥

संकल्पू बीज विश्वाचँ ।
ताँ अव्यक्त वासनेचँ ।
कल्पांतांतूं सुप्त उँर्च ।
तँवै स्थान हांवंची ॥२९३॥

अव्यक्त संकल्प वासना ।
संस्कार मात्र रँ वच्चना ।
खंडीं जात्ता पुनर्रचना ।
तँवै स्थान हांवंची ॥२९५॥

उज्जाँ राक्कुड् लास्सू लाग्ता ।
राक्कुडई जळू लाग्ता ।
मार्ता मर्ता हँ जँ दिस्ता ।
तँवै मगेलँ स्वरूप ॥२९७॥

कित्लँ सांगूं तुक्का अशशी ।
इत्लँ समज हांवं कशशी ।
तरी शाश्वत विनाशी ।
स्वरूपांतूं सर्वई ॥२९९॥

उदाक् ना म्हुणु पाळ यॅना ।
दिवाँ ना सूर्यू दिस्सना ।
तशशी तांकां हँची कळणा ।
हांवं वँ तँची हांवं ॥३०१॥

अमृता बांय्येंतूं पळ्ळों ।
धडपडेनू भाग्र आय्लाँ ।
म्हण्ता नशिवानँ वांच्लाँ ।
कस्लँ पळें दुर्भाग्य ॥३०३॥

माक्का जाण्णू घेंव्चँ सोण्णू ।
दिछयार् अस्ली दशा जाण्णू ।
कित्लेंइ कस्लँ कँछँ म्हुणू ।
केछेल्वारी जायनाची ॥३०५॥

नामं नाती रूपं नाती ।
व्यक्ती वर्णई उर्नाती ।
जातीभेद आस्सनाती ।
निराकार सर्वत्र ॥२९४॥

सूर्यू जाण्णू हांवं ताप्तां ।
जलाशयांक आँतां ।
इंद्र जाण्णू मागिर् यँत्तां ।
आनी कर्ता वर्षावू ॥२९६॥

जँ जँ दिस्ता मरणाधीन ।
तँ तँ हांवं हँ तूं जाण ।
आनी जँ जँ चिरंतन ।
स्वाभाविक तँ हांवं ॥२९८॥

खंडीं ना सांग अर्जुना ।
दुर्भागी तँची व्हयि की ना ।
सर्वत्र नित्य आस्तना ।
कशशी हांवं दिस्सना ॥३००॥

भित्तर भाग्र हांवं भर्लाँ ।
विश्वांतूं साकारू जाछां ।
तांगेलँ कर्म आड आयल्यां ।
हांवंची ना म्हण्ताती ॥३०२॥

अेकु पुणी घासू मँळों ।
म्हुणु कोणुइ कुर्डा धाव्लाँ ।
चिंतामणी पाय्या लाग्लाँ ।
फात्तोर म्हुणु ताँ वेंचीना ॥३०४॥

पाक्कांतू बळ आशिल्लतरी ।
गरुडाक ना दृष्टी जरी ।
कशकी व्यर्थ हँ ताज्वारी ।
ज्ञानशून्य सत्कर्म ॥३०६॥

ज्ञानेश्वरी

आश्रमधर्माचें आचरण ।
दव्वर्नाती तांतूं न्थून ।
विधियुक्त कोर्नू पूर्ण ।
सत्व पणाक् लाय्ताती ॥३०७॥

यज्ञाचें कुशल तज्ञ ।
मूर्तिमंत तेंची यज्ञ ।
लेंक्ताती मेळैलें पुण्य ।
जॉड्ताती तें पापची ॥३०९॥

आस्स कल्पवृक्षा साव्ली ।
गांटाय्त बस्ता पिंद्कर झोळ्ळी ।
तांचेर् येंता भिक्के पाळी ।
चुक्कद् व ती अर्जुना ॥३११॥

स्वर्गाचेंची ध्यान धोर्चें ।
अज्ञाना वा'नें वच्चें ।
हेंची विधन पुण्य खंचें ।
अश्शी ज्ञानी म्हण्ताती ॥३१३॥

माक्का मेळुक् येंता पार्था ।
नर्कू स्वर्गू सोड्का पड्ता ।
ह्याचि वा णंचेरी आस्ता ।
चॉरांगेलें यॉ वच ॥३१५॥

मज्ज्यांतूंची तें आस्ताती ।
माक्का धूर दव्वर्ताती ।
तरी पुण्य हें म्हण्ताती ।
जीब कश्शी बा झण्णा ॥३१७॥

अश्शी हांवें मॅळणा जरी ।
जात्ता तांकां खुष्णी भारी ।
मॅळ्ळो म्हुणू ह्या पुण्यारी ।
स्वर्गू जांक्का जाछेलॉ ॥३१९॥

यज्ञक्रियेंतलें नैपुण्य ।
जात्ता त्रिवेदांक मान्य ।
स्वतः फलची सन्मान ।
कर्ता इद्गार् उब्रोनु ॥३०८॥

मूळ माक्काची विस्सोर्नू ।
तिन्नी वेद जाण्णु घेव्णू ।
शंभर गटलें यज्ञ कोर्नू ।
स्वर्गावाट धर्ताती ॥३१०॥

नांव मात्र मगेलें घेव्णू ।
स्वर्गाचीची इच्छा धोर्नू ।
अस्लें शंभर यज्ञ कोर्नू ।
मॅळद् पुण्य की पाप ॥३१२॥

पोळोनु नर्काचें दुःख ।
स्वर्गू म्हळ्ळ्यार् दिस्ता सुख ।
निर्मळ नित्यानंदा सुख ।
तेंची मगेलें स्वरूप ॥३१४॥

स्वर्गा पुण्य पापात्मक ।
नर्का पाप पापात्मक ।
सर्व पाप विमोचक ।
मछ्याग् हाड्ता जी वाट ॥३१६॥

अश्शी यज्ञ तें कर्ताती ।
नांव नुस्तेंची घेंताती ।
ध्यासु मात्र तें धर्ताती ।
स्वर्गसुखभोगाचॉ ॥३१८॥

अमरावति हें राजस्थान ।
अमरपदाचें सिंहासन ।
औरावत हें मॅळ्ता वाहन ।
त्या स्वर्गांतूं धनुर्धरा ॥३२०॥

थंडं उग्राणं महासिद्धिचीं ।
विशाल भुवनं पीयूषाचीं ।
नी थंथंडं कामधेनुंचीं ।
गोलीं नद्रे पडताती ॥३२१॥

गंधर्वांगेलं गायन रंगता ।
नर्तकींगेलो नांचुड चल्ता ।
विलासाक सांगातुड मॅळता ।
प्रमुख उर्वशी तांच्यैकी ॥३२३॥

बृहस्पति अस्लं थोर द्विजगण ।
दिताती तें आशिर्वचन ।
दंवांगेलं सहस्र भोजन ।
चलत आस्ता सांगाती ॥३२५॥

सांगूं किल्लं अेकअेक ।
इंद्रान् भोगिल्वारी सुख ।
भोग्त उर्ताती याज्ञिक ।
पुण्य सरवरेक ॥३२७॥

वेश्येगेरी विलास कॅल्लो ।
पैसो आस्सवरेक नांच्लो ।
मागिर् बाग्लाभाय राब्लो ।
कश्की जाव्णू लाचार ॥३२९॥

आव्सूगॅल्या गर्भात्थाव्णू ।
नौ म्हैनं त्या धग्गांत पोण्णू ।
नॅव्णं जन्मु घेव्णू येव्णू
मोर्नुड वत्ताती ॥३३१॥

किल्लोड वेदाभ्यासु करी ।
जाण्णू घॅशना माक्का जरी ।
जातलं कुंडो घेतिल्वारी ।
दाणं सोण्णू अर्जुना ॥३३३॥

सदैव दॅव सेवातत्पर ।
चिंतामणीची भूंडं सविस्तर ।
मनोविनोदन कोर्चे खातिर ।
कल्पतरुंचीं उद्यानं ॥३२२॥

सेवेक मदनु आस्ता ।
चांदणं चंद्रूई पांग्रैता ।
वारयावारी घाव्णू यॅत्ता ।
नोकरवर्गु आपैल्की ॥३२४॥

उचैःश्रवा मुखार् आस्ता ।
माक्षी मेर्वणूक यॅत्ता ।
रायांगेलो थवो मॅळता ।
घेव्णू मानचिन्हांक ॥३२६॥

मेळैलेलं पुण्य सर्ता ।
इंद्रपदाडौलू दॅव्ता ।
आनी वाट धोर्का पड्ता ।
नॅवान् मृत्युलोकाची ॥३२८॥

लागी आशिल् माक्का सोण्णू ।
त्या स्वर्गाचो ध्यासु धोर्नू ।
इतलं सगळं पुण्य जोण्णू ।
भोग्गुन् यॅत्तात् परत ॥३३०॥

कश्की जागी जावरेक ।
सोप्नांतूंची धना सुख ।
तश्शी भोग्ताती याज्ञिक ।
स्वर्गसुख आय्क रें ॥३३२॥

म्हुणू मज्जो अॅक्ळ्यावीना ।
अर्थू ना ह्या वेदाचरणा ।
दुस्त्रं कस्लेंड जाण्का पण्णा ।
सर्व सुख मॅळतलं ॥३३४॥

ज्ञानेश्वरी

निश्चित गर्भातूं जीवू ।
धोर्नू आस्ता दृढभावू ।
तश्शी अकु भक्तीभावू ।
धर्ताती जें मज्जेरी ॥३३५॥

अश्शी ऐकनिष्ठ जानू ।
हृदयांतूं स्थान दीनू ।
आस्ताती जें व्रत धोर्नू ।
सँवा कर्ता तांगेली ॥३३७॥

जें जें तांकां कोर्का पड्ता ।
तें तें हांवं कोर्नू सॉड्तां ।
पिल्ला काळजी कश्की घेंता ।
वात्सल्यानं पक्षिणी ॥३३९॥

काँणाक् सायुज्याचॉ ध्यासू ।
तांकां दितां मज्ज्यांत वासू ।
सेवा कर्तल्यांक पाशू ।
घाल्तां हांवं प्रेमाचॉ ॥३४१॥

तांगेल् योगक्षेमु पार्था ।
हांवें पोळोन् घेंव्का पड्ता ।
सर्वे जीवभावु आस्ता ।
मज्ज्यांतूंची तांगेलॉ ॥३४३॥

तीवै सर्व उपासना ।
माक्का पाव्ता हँवै कळणा ।
संप्रदाय अस्लँ नाना ।
अनुसर्नू तें चुक्ताती ॥३४५॥

इंद्रियं धाई ह्या देहाचीं ।
विंगड रूची विषयांची ।
जाल्यार् तृप्ती त्या भोगान्ची ।
पाव्ता कश्की अँकडँची ॥३४७॥

दुस्त्रँ गॉम्टँ न मज्जीना ।
जन्मा सार्थकई जाय्ना ।
ध्यासु हँची क्षणाक्षणा ।
धर्ताती जें चित्तांतूं ॥३३६॥

ज्या क्षणाक मज्ज्यांत मेळणू ।
येंत्तात् मगेल् पदर धोर्नू ।
जबाबदारी ताव्वळ धोर्नू ।
पड्ता तांगेल् मज्जेरी ॥३३८॥

चँडक् कळणा भूकतान ।
आव्सु कर्ता समाधान ।
भक्तांगँलँ संगोपन ।
तश्शी कर्ता हांवं जानू ॥३४०॥

जी जी तांगेल् इच्छा आस्ता ।
ती ती हांवं पूर्ण कर्ता ।
दिल्लेल्याचँ रक्षण कर्ता ।
सर्वकाळ हांवंची ॥३४२॥

मगेलँ रूप सर्वात्मक ।
जाल्यार् कळणा थॉड् जणांक ।
अग्नि सूर्यू इंद्रादिक ।
भज्ताती तें हांकांची ॥३४४॥

हँगलँ पान्नं रुक्काचींची ।
अँक्क बीजांत्यान्नु येंव्चीं ।
म्हुणू कश्की मूळाकची ।
उदाक् घाल्चँ विहित ॥३४६॥

बरँशँ पक्वान्न कोर्नू ।
घेंव्का वँ तें कानांत भोर्नू ।
अथवा फुल्लं हाणू माळणू ।
घेंव्काती वँ दाँळ्यांरी ॥३४८॥

रुची मेळका रसनेक ।
 पर्मळ मेळका नांकाक ।
 कोर्ची यज्ञू ह्या रूपाक ।
 पांक्का यज्ञू हांवंची ॥३४९॥

माक्का सम्जून घनस्तना ।
 कॅल्यार् व्यर्थ आराधना ।
 म्हुणू जांक्का ती कर्तना ।
 ज्ञानदृष्टी निर्दोष ॥३५०॥

तश्शी पळैल्यारी पार्था ।
 यज्ञयाग काँणाक् पाव्ता ।
 सांग हांव न्हवँ भाँगतां ।
 हाज्जोँ सर्वेँ उपचारू ॥३५१॥

आदि हांव ह्या यज्ञांचो ।
 अंतुइ मज्ज्यांतुंची जांन्वो ।
 माक्का सोण्णू देवांक् धोर्चो ।
 भ्रमू हों ही दुर्बुद्धि ॥३५२॥

कश्की घेन्नु गंगोदक ।
 दीन्नु देवपितरांक ।
 नॅवाने तँची उद्दाक ।
 सोड्ताती त्या गंगेंतू ॥३५३॥

तांगेल् खंडेँ श्रध्दा आस्ता ।
 थंडेँ तांकां ती पावैता ।
 त्यान्मितीं तें माक्का पार्था ।
 कश्शी येन्नु मॅळतलें ॥३५४॥

काँण वाचा तन मन ।
 घाल्नु देवालेँ भजन ।
 कर्ताती तें पाव्नु मरण ।
 जात्ताती तें देवची ॥३५५॥

पितरांक जें भज्ताती ।
 व्रतं तांगेलीं धर्ताती ।
 देहावसाना उप्रांती ।
 पितृलोका पाव्ताती ॥३५६॥

नीच भूतप्रेतादि दैवतं ।
 तांतूंची काँणालें चित्त ।
 माटमोडिची किमया प्राप्त ।
 अस्लें कोर्नु घेंताती ॥३५७॥

देहा पड्दोँ बगले सर्ता ।
 ताव्वळ् कर्मा फल मॅळता ।
 संकल्पाप्रमाणें जात्ता ।
 रूप तांकां तें प्राप्त ॥३५८॥

माक्का पोळोंचें दौळ्यांनीं ।
 आय्कूंचें माक्का कान्नांनीं ।
 मगेल् उच्चार कर्ता वाणी ।
 माक्का धोर्नु मनांतू ॥३५९॥

सगळ्यांतू माक्का पळैता ।
 आनी तांकां वंदन कर्ता ।
 माक्काची ध्यानांतू धर्ता ।
 दानधर्मु कर्तना ॥३६०॥

मगेलेंची अध्ययन ।
 अंतर्बाह्य समाधान ।
 आनी तागेलेँ जीवन ।
 माक्काची समर्पण ॥३६१॥

दास्यत्वाचोँ अलंकारू ।
 ताक्का हाज्जोँ अहंकारू ।
 मगेल् प्राप्तीचोँ विचारू ।
 होंची लोभु तागेलोँ ॥३६२॥

ज्ञानेश्वरी

मगेल् ध्यासू हॉचि कामु ।
मगेल् पिशं हॉ संभ्रमू ।
मगेल् प्रीतींतूं आरामू ।
लोकांतूं ना आसक्ती ॥३६३॥

अँकळाक तॉ माक्का मँळ्ळॉ ।
मर्नापुडें मज्ज्यांतू आय्लॉ ।
सांग आनी खई वल्लॉ ।
देहत्यागा उप्रांतें ॥३६५॥

आंतरीक आप्लेपण ।
आशिश्लिवाय समाधान ।
जायना अर्जुना हँ जाण ।
ब्राह्म उपचारानें ॥३६७॥

यज्ञयागांची पर्वडी ।
तांकां हाज्जी भो घमेंडी ।
ताज्जी का पेक्षां होडी ।
किंमत ना धनुर्धरा ॥३६९॥

वेदू नेति म्होण्णू यक्लॉ ।
शेषू हांतुळ् घेव्णू निप्लॉ ।
सनकादिकां पुर्पुर जाल्लॉ ।
कळणा हांवं काँणाकै ॥३७१॥

लक्ष्मीपेक्षां सांग काँण ।
दुस्त्री आस्सद संपन्न ।
तिगेल् घारा दासीपण ।
श्रीये अस्ली कर्ता की ॥३७३॥

चनाक् जाल्यारी मोण्णू घाल्ता ।
रायांकै ती रंकू कर्ता ।
झाडइ कल्पवृक्षु जात्ता ।
तिगेल् दृष्टीपातानें ॥३७५॥

तागेल् शास्त्र माक्का सॉदता ।
तागेल् मंत्रानें हांवूं मँळ्तां ।
अश्शी तागेल् भक्ती आस्ता ।
अश्शी तागेल् चरित्र ॥३६४॥

मज्ज्यांतूंची जँ मँळ्ताती ।
तांकांची सायुज्य मुक्ती ।
साधनेची फलश्रुती ।
हँ आत्मसमर्पण ॥३६६॥

कळळं म्हणतल्याक कळणा ।
आस्स म्हणतल्या लागी ना ।
पाव्लॉ म्हणतलोई पाव्ना ।
आस्ता खैकी धूरची ॥३६८॥

वेदांपेक्षां चड ज्ञान ।
आशिश्लॉ आस्स वँ काँण ।
शेषापेक्षांई वर्णन ।
चड काँण करीद ॥३७०॥

काँण किल्लें तप करीद ।
शंभूसांगाती बैसद ।
सोण्णू अभिमानू तॉ पाद ।
तीर्थ धर्ता जटेंतूं ॥३७२॥

अमरावतीवारी हीं नगरं ।
खँळांल्लीं की तिगेलीं घरं ।
इंद्रादिक बोंबीं अति सुंदर ।
नांचैता ती हात्तांतूं ॥३७४॥

हिगेल्या ह्या सांगातानें ।
सेवकांकै पण्णा उणें ।
अस्लेकई मानु दीनं ।
प राणी जाव्णूई ॥३७६॥

तिन्नेइ सोण्णू अभिमानू ।
सर्वार्थानें सँवा कोनू ।
पदसेवेक पात्र जानू ।
साध्य कँछँ सान्निध्य ॥३७७॥

आरे सूर्य-प्रकाशांतूं ।
चंद्र दिस्त् वँ आकाशांतूं ।
ताव्वळ् सांग अर्जुना तूं ।
दिस्सद् वँ काज्जूळो ॥३७९॥

म्हुणू तनमनधन ।
सकल गुणांची खाण ।
करी माक्का समर्पण ।
सोण्णू सर्वे अभिमानू ॥३८१॥

दोन्नी हात मुखार् कर्ता ।
तँ तूं येव्णू माक्का दिता ।
अंस्सरारी खांन्च्या लाग्तां ।
फळ दँटासमेत ॥३८३॥

फूलफळ कस्लँ म्हणता ।
खंचेंइ पान माक्का चल्ता ।
सुक्किलँ बाव्विलेंइ घँता ।
कस्लोइ ना हांतूं भेदू ॥३८५॥

पानइ ना म्हुणू जाल्यारी ।
आस्तलेंची थोडँ तरी ।
उद्दाक अेक् कांय्सोभरी ।
माक्का दिंन्चे खात्तीर ॥३८७॥

वैकुंठाकै तँ विशाल ।
मज्खात्तिर बांदुलँ महाल ।
कौस्तुभाकै तीं तेजाळ ।
दिल्लीं नाना आभरणं ॥३८९॥

खंडँ मँळणा अशिश कांडँ ना ।
मॉलइ दिंक्का म्हुणू पण्णा ।
जाल्यारी प्रेमभावना ।
अेकी आस्का मज्ज्यांतूं ॥३८८॥

अैश्वर्य हँ लक्ष्मीगँलँ ।
तपोबल शंमूगँलँ ।
जाणच्याक असमर्थ जाल्लँ ।
जाणद वँ पामरू ॥३८०॥

भावपूर्ण उल्हासानें माक्का ।
दिंन्च्या उद्देशानें ।
तुंवँ दिव्येद् प्रीतीनँ ।
खंचेंइ अेक फळ ॥३८२॥

भक्तीभावानें दिल्लेलँ ।
अेक फूल मान्य जाल्लँ ।
तँवै ताँडालागी व्हल्लँ ।
माळणु घेंन्चे बदलाक ॥३८४॥

तान्नेल्यानँ अमृत पिंक्का ।
तश्शी जानु वत्ता माक्का ।
जाल्यार मात्र हँ पोळोंका ।
पड्ता प्रेम आस्की ना ॥३८६॥

म्हुणू हँ हाड्पण सोड्का ।
विद्वत्ता विस्सोर्नू वच्का ।
लोकांमुखार् सान्पण घेंक्का ।
आनी येँक्का मल्यागी ॥३७८॥

दुद्दानेंची सर्वे भोर्नू ।
सुरम्य सागर निर्माण कोर्नू ।
तांतूं शयनागार बांदुनु ।
मज्खात्तिरची दव्वँर्ल ॥३९०॥

ज्ञानेश्वरी

सुगंधाचौ महामेरू ।
तांतूं चंदन अगरु कर्पूरू ।
नी दीपस्तंभारि दिनकरू ।
लान्नू दव्वर्ला लॅक्तां ॥३९१॥

इल्लैशा त्या उद्काकई ।
रुची चड अमृताकै ।
नाना मिठटान्नापेक्षाई ।
तांतूं चड संतोषू ॥३९३॥

मज्जेर् प्रेम आस्स की ना ।
ऐक्कची हँ पळैतना ।
सानू होडू हांवं म्हण्णा ।
भूक माक्का भक्तीची ॥३९५॥

आय्क तूं हँ धनुर्धारी ।
शुध्द बुध्दी स्थिर करी ।
चित्तांतूं तूं दृढ धरी ।
ध्यानमूर्ती मगेली ॥३९७॥

सत्पात्र जँ दिश्री दान ।
श्रमिकांक जँ वेतन ।
तपव्रतादी साधन ।
जँ जँ म्हुणू तू कर्शी ॥३९९॥

हांवँ कॅल्लै हँ म्होण्णक्का ।
मनांतू येँव्याकै दीव्णक्का ।
कतृत्वाचँ खत्त काड्का ।
दिता तुंवँ मल्यागी ॥४०१॥

ज्या वॅळारी कर्म उर्ता ।
ताव्वळ् देह प्राप्त जात्ता ।
सुखदुःख भोग्का पड्ता ।
अश्री येन्नू जन्माक ॥४०३॥

गरुडअस्लीं सुखद वाहनं ।
कल्पतरुवरांचीं उद्यानं ।
कामधेनूंचँ असंख्य गोधन ।
कॅल्लै माक्का समर्पण ॥३९२॥

पार्था तुक्का सांग्काज वँ ।
तूवँची पळैल्यां न्हवँ ।
बांदिल् सोडैतना हांवँ ।
फोवू सुदाम्यागॅलौ ॥३९४॥

फक्त पान फूल फळ ।
निमित्त ऐक केवळ ।
भक्तीभावूची निर्मळ ।
जांक्का जात्ता तागेलौ ॥३९६॥

जँ तूं आचरण धर्शी ।
अथवा जॉ जॉ भोगु घेश्री ।
खंचेइ यागयज्ञ कर्शी ।
नानाविध किल्लेई ॥३९८॥

सगळेंई तँ सहज घड्का ।
ताँची तुगेल् स्वभाव जांक्का ।
तँची सर्वे अर्पण कोर्का ।
माक्का तुंवँ प्रीतीनँ ॥४००॥

कश्की भाजिल्लँ बी चिग्रना ।
तश्री तुक्काइ तँ बांदिशना ।
अश्री अर्पण कोर्नू दिता ।
शुभाशुभाचँ कर्मफल ॥४०२॥

म्हुणू माक्का तीं दिल्यारी ।
घाल्का पण्णा यॅरादारी ।
कष्ट पांन्वेई ताज्वैरी ।
सर्वे चुक्ता आप्याप ॥४०४॥

सांगली तुक्का पार्था रीती ।
कर्ममुक्त जांन्वी युक्ती ।
राब्बना ही कालगती ।
अशी वेळु काण्णक्का ॥४०५॥

ह्या देहाच्या बंधनांतू ।
संसाराच्या समुद्रांतू ।
पण्णस्तना तूं मज्ज्यांतू ।
सुखरूप जात्तांची ॥४०६॥

तूं निमिशी हांवं कोणू ।
तरी भेदभाव सोण्णू ।
सर्वांतूई सम मेळ्णू ।
कॅर्नाई आस्ता तों हांवं ॥४०७॥

अशी माक्का जाण्णु घेणू ।
मूळ अहंता निक्काणू ।
श्रद्धेनं स्वकर्म कोणू ।
माक्काची जें भज्ताती ॥४०८॥

दिस्ताती तें देहधारी ।
आस्ताती तें मज्झित्तरी ।
आनी हांवं तांच्छित्तरी ।
परस्पर संपूर्ण ॥४०९॥

वडाचों विस्तारू पूर्ण ।
धर्ता बीजरूप सान ।
वृक्षांतूंची बीजधन ।
यंचें थंडें तें आस्ता ॥४१०॥

आम्कांई परस्परांतू ।
भेदू नामांतू रूपांतू ।
जाल्यार् तत्वविचारांतू ।
आस्ता अेक अद्वैत ॥४११॥

उस्नां हाळ्ळेल् अलंकारू ।
घडये मात्तूचों शृंगारू ।
ह्या देहाचों आविष्कारू ।
थोंडें वॅळा पुर्तीची ॥४१२॥

वारयामाक्षी पर्मळ धांत्ता ।
फूल दँटार् बाणू उर्ता ।
आय्श सरवरेक् आस्ता ।
तशी देह नश्वर ॥४१३॥

कतृत्वाचों अभिमानू ।
माक्का समर्पण कोणू ।
मज्ज्यांतू तें येणू मेळ्णू ।
थंडें जात्ताती स्थिर ॥४१४॥

भक्ती कर्ता जिह्वाळ्यानं ।
धर्ना देह तों नॅवानं ।
आत्तं खंचेई रूपानं ।
व्यक्त जाणू आस्सां तों ॥४१५॥

दृष्कृती तों मूर्तिमंतू ।
जावों जाल्यारी तों भक्तू ।
अर्यार्थी जिज्ञासू आर्तू ।
कोणुइ जावों हांच्छैकी ॥४१६॥

मर्तना जें मनांतू यॅत्ता ।
तीची गती पांक्का पड्ता ।
अंतकालारी जों भज्ता ।
माक्का येणू मॅळ्ता तों ॥४१७॥

उव्वारांतू पळ्ळेल्लरी ।
बुड्ता म्हुणू दिशिल्लरी ।
दुराचारी आशिल्लरी ।
तांत्थाणू जों भाय् पड्ता ॥४१८॥

ज्ञानेश्वरी

कांटाचेरी पोवु यॅत्ता ।
बुड्डुन् मोर्चे कश्की चुक्ता ।
तश्शी तागेलुँ पापै सर्ता ।
ताँवै योरु भक्तूची ॥४१९॥

कुलाचौ ताँ उध्दार कर्ता ।
कुळइ पाव्ता सन्मान्यता ।
सार्थक ताँ कोर्नु घॅत्ता ।
आपणागेल्या जन्माचँ ॥४२१॥

आस्साँ हॅची भोचि सांग्लँ ।
पार्था तान्नँ जँ जँ कॅल्लँ ।
सर्वार्थानँ सिध्दी पाव्लँ ।
तरी श्रध्दा मज्जेरी ॥४२३॥

थॉडँ वॅळानँ मज्वारी ।
जात्ल्मँ ताँ तूँ म्हण्शी जरी ।
आस्स अमृतांतूँ तरी ।
अमरत्व तत्काळ ॥४२५॥

म्हुणू जाँ तागेलुँ चित्त ।
दव्वर्ता मज्ज्यांतूँ स्थित ।
मगेल्या रूपातूँ स्वस्थ ।
जाव्नु राब्ता पांडवा ॥४२७॥

मगेलुँ स्वरूप शांती ।
तीची तागेली प्रचीती ।
हांवंची तागेली ज्योती ।
मूलाधारू हांवंची ॥४२९॥

बरँ घराणँ जांक्का म्हुणु ना ।
मानु कुळाचौ व्हांक्का म्हुणु ना ।
विद्वत्ता मेळोंक्का म्हुणु ना ।
व्यर्थ सोसु हाँ कस्त्याक ॥४३१॥

दुराचार कॅलेल्लरी ।
पश्चात्ताप तीर्थाचेरी ।
न्हांवु आय्लाँ मज्झित्तरी ।
ताँची सर्वभावानँ ॥४२०॥

हॅची तागेलुँ शास्त्राध्ययन ।
आनी घोर तपाचरण ।
अष्टांगयोग साधन ।
ताँची योगी समज तूँ ॥४२२॥

खैँ खैँ मनबुध्दी व्हर्ता ।
थंडैँ तागेलुँ ऐकनिष्ठा ।
मज्ज्यांतूँची भोर्नु आस्ता ।
सदासर्वदा पार्था ॥४२४॥

जोवरेक फाल्फालुँ जायना ।
ताव्वळ्थाई राति की ना ।
कर्मांतूँ जरी भक्ती ना ।
तँवै म्होणचँ पापची ॥४२६॥

ज्योती धोर्नु लायल्यार वाती ।
तीची वाती जात्ता ज्योती ।
जीवाभावानँ जाँ भक्ती ।
कर्ता ताँवै हांवंची ॥४२८॥

तँ तँ किल्लँ सांग्गुं तरी ।
हांवं जाई हँ दिस्ल्यारी ।
तूँ फक्त इत्लेंची करी ।
विस्सोर्नक्का रँ माक्का ॥४३०॥

रूप आनी तारुण्याचौ ।
डौलू गर्वू संपत्तीचौ ।
नुस्तँ पोळणू हाँ धोर्चौ ।
ऐकी भक्ती ना जरी ॥४३२॥

कस्ल्याक् तीं कणसं जांब्काती ।
तांतूं जरी दाणें नाती ।
नगर गांम्टें ना की वस्ती ।
आस्सुनुइ ना प्रयोजन ॥४३३॥

वैभवाचें महिमान ।
कुळजातीचें होंडपण ।
देह आस्सुन् व्यर्थ जाण ।
कश्की जाल्यार् निष्प्राण ॥४३५॥

हिंवराची साव्ली दाटी ।
तरी सज्जन सांडताती ।
तश्शी पुण्य हीं वत्ताती ।
सोण्णू ह्या अभक्तांक ॥४३७॥

सुग्रासू कर्त्यांतूं वाळ्ळां ।
तां चौरस्त्यारी दव्वर्लो ।
कश्की खांळ्या योग्यु जाल्लो ।
फक्त तां सुण्यानंची ॥४३९॥

बरया कुळाचो स्वीकारू ।
म्हारु म्हुणुइ ना धिक्कारू ।
पशूचोइ ना अक्हेरू ।
भक्ती ऐकी प्रमाण ॥४४१॥

जातीचो उच्चारू वायट ।
तरी सांगका पडता स्पष्ट ।
पार्था जें नीच अत्यंत ।
जातींत आय्लें जन्माक ॥४४३॥

नाम वाचेनं घेंताती ।
दोळें रूप पळैताती ।
मनांत विचार धर्नाती ।
मगेल् वीना ना अन्य ॥४४५॥

सरोवर आट्टुन् गॅल्लें ।
दोंगइ रात्रांत वाट चुक्लें ।
कष्टांत पोण्णू अँकडें मँळ्ळें ।
धर्ना फळ फलशें ॥४३४॥

मगेल् भक्ती जें कर्नाती ।
व्यर्थ आयुष्य जगताती ।
कश्की पाषाण आस्ताती ।
पृथ्वीचेरी तश्शी तें ॥४३६॥

बॅवा वृक्षाक् भोरु आय्लो ।
काय्ळ्यांकची लाभु जाल्लो ।
भक्तीहीना फा ी लाग्लो ।
सर्वे दोषांचो मेळू ॥४३८॥

अभक्तू जां सांज्नांथाई ।
म्हण्णा पुण्य कोर्यां कांई ।
जन्मांतूं तां क्लेशां न्हंई ।
संसाराची दांटुय्ना ॥४४०॥

नक्रग्रस्त गजेंद्रानें ।
आपैलें भो आर्ततेनं ।
पळें पशुत्व पळैनं ।
मोक्षपदा पावैल्लो ॥४४२॥

पापयोनी अस्ली पाड ।
तांतुंइ फात्रावारी मूढ ।
जाल्यार् भक्ती मात्र दूढ ।
मज्ज्यांतूंची संपूर्ण ॥४४४॥

मगेलेंची स्तुतिगान ।
आय्कताती तांगेल् कान ।
अष्टांगारी तीं भूषणं ।
मगेल्याची सेवेचीं ॥४४६॥

ज्ञानेश्वरी

ज्ञान निर्विषय जांक्का ।
ती सद्बुद्धी हांवें दिंक्का ।
न्हइ जाल्यारी वांचुन उर्का ।
कस्त्याक तें म्हणताती ॥४४७॥

कित्लेंड पापी कुळ जावों ।
शास्त्राभ्यासू जायने जावों ।
तांच्यांतूं कांई उणावों ।
दिस्सश्ना मज्मुखारी ॥४४९॥

मज्खातीर प्रल्हादानें ।
संकटांक घोर म्हणों ।
जें हांवें दिंक्कें तें तान्न ।
आपणें जानू मेळेलें ॥४५१॥

राजमुद्रा चाम्माचेरी ।
पुरां अेकी ती आस्त्यारी ।
ताज्बद्लाक धनुर्धारी ।
सर्वे वस्तू मेळताती ॥४५३॥

मज्जेर् आशिल् प्रीती जरी ।
मनबुद्धींतूं भल्यारी ।
सर्ता होंडपण कठोरी ।
आनी जाणतेपणई ॥४५५॥

कस्त्योड भावु जां मनांतूं ।
तें मन धरी मज्ज्यांतूं ।
उरश्ना कस्त्यें तुज्ज्यांतूं ।
उणपण माक्षीचें ॥४५७॥

की हें खैर हें चंदन ।
अग्नीक तीं समर्पण ।
करीसरी विंगडतन ।
माग्गीरी तीं अग्नीची ॥४५९॥

पार्था कर्ताती श्रद्धेन ।
आत्मार्पण सर्वार्थान ।
म्हणताती कृतज्ञतेन ।
हांवें जीवनाधारू ॥४४८॥

भक्तींतूं हें दैत्य थोर ।
ठॅर्ल दुय्यम अमर ।
नृसिंहालां अवतार ।
दिता हाज्जां पुरावों ॥४५०॥

पळें दैत्यवंशांतुलां ।
इंद्रापेक्षां वैरि पाळ्ळां ।
कोणुड जावों श्रेष्ठु जात्लां ।
भक्तीन ना वंशान ॥४५२॥

रुप्यें आस्सां वा भांगार ।
कोणुड कर्ना तें स्वीकार ।
जात्ता सर्वे व्यवहार ।
मुद्रांकित चाम्मातें ॥४५४॥

वंश कुळ हें अर्जुना ।
कस्त्येंई पोळोंका पण्णा ।
मज्ज्यांतूं तां मेळणू वत्ना ।
कर्ता जन्मा सार्थक ॥४५६॥

तेदोळ्थाई चिकला होळू ।
जोवरेक जायना मेळू ।
जायनापुडें तां सोज्वलू ।
गंगेचोंची कल्लोळू ॥४५८॥

वैश्यू जावों अथवा शूद्र ।
क्षत्रियू स्त्री हां ना भेदू ।
लागलां म्हळ्ळी मगेल् छंदू ।
अेक्कची तें मज्ज्यांतूं ॥४६०॥

कोणु, खंचॉ, खंची जाती ।
हाक्का शून्याची किंमती ।
भक्त मज्ज्यांतूं मेळताती ।
कश्की मीट समुद्रांतूं ॥४६१॥

अश्शी खंचें निमित्तानें ।
चित्त दिल्यार् माक्का तान्न ।
मेळतां हांवें अभेदानें ।
पार्था ताक्का आप्याप ॥४६३॥

प्रेमानें गोपींनीं चित्त ।
कॅल्लें माक्का समर्पित ।
तावळ् जाल्यो त्यां साक्षात ।
मगेलेची स्वरूप ॥४६५॥

सम्मंदानें यादवांक ।
आम्गेल् म्हुणू लागीच्यांक ।
दिल्लें सायुज्यपदाक ।
पार्था हांवें सर्वांक ॥४६७॥

गोपी जाल्यो विषयासक्त ।
कंसुड जाल्लो भो भयग्रस्त ।
शिशुपालादिक वैरोन्मत्त ।
मद्रूप जाल्लें स्मरणानें ॥४६९॥

म्हुणू आत्तं हें तूं आय्क ।
मज्ज्यांतूं मेळणू आश्चाक ।
तें तें उपाय अनेक ।
कम्मी कांडं पण्णाती ॥४७१॥

खंचेइ अेक निमित्तानें ।
मगेल् म्हुणू जाछयार् तान्न ।
हांवें जावू उर्चं तान्न ।
तें तागेल्या हात्तांतूं ॥४७३॥

महानदी सानी न्हंई ।
आय्ल्यो त्यां खंडंथावू खंडें ।
मेळसरी समुद्राक् हीं ।
भिन्न रूपं धर्ताती ॥४६२॥

परीसाच्या फात्राचेरी ।
लॉखंडानें घाव् घाल्यारी ।
ताज्जो स्पर्शू जांव्भित्तरी ।
तेंची जात्ता भांगार ॥४६४॥

भीवूभीवूची की कंसू ।
वैर धोर्नू रात्रंदीसू ।
शिशुपाला अस्लें मोक्षू ।
पाव्लें न्हवें तेंवई ॥४६६॥

ध्रुव नारद अक्रूर ।
शुक नी सनत्कुमार ।
हांगेली भक्ती अपार ।
जाल्लो हांवें तांगेलो ॥४६८॥

पार्था कश्शी तें आस्सोती ।
येवू माक्काची मेळताती ।
भीती प्रीती वैर विरक्ती ।
खंचोइ भावू धरोती ॥४७०॥

खंचेइ जातींत जन्मा येंवो ।
भक्तू अथवा वैरी जावो ।
दोन्नीपैकी कोणुइ जावो ।
जाछयार् जाव्का मगेलोची ॥४७२॥

पापयोनींतुलो जन्मू ।
शूद्र वैश्य स्त्री अधमू ।
मज्ज्यांतूची तें आरामू ।
पाव्ताती ह्या मार्गानें ॥४७४॥

ज्ञानेश्वरी

चातुर्वर्ण्यांतूं सन्मान्य ।
तांकां स्वर्गा अनुदान ।
मंत्रविधेचें निधान ।
पार्था तें हें ब्राह्मण ॥४७५॥

यज्ञांतूं सदैव मग्न ।
हें वेदांचें संरक्षण ।
मांगल्याचें संवर्धन ।
पाय्यार् घेवू कर्ताती ॥४७७॥

हांगेल्या मंत्रोच्चारानें ।
उर्ली अग्नी, समुद्रानें ।
हांगेल्या प्रीतीवेल्यानें ।
अर्घ्य दिल्लें अग्नीक ॥४७९॥

अजुनी आस्स ती हॅर्घारी ।
इत्याक् म्हणशी धनुर्धारी ।
षड्गुणांची ती ईश्वरी ।
खूण राक्कुन् घेव्च्याक ॥४८१॥

पूजनीय पुण्यवंत ।
भावभक्तींतूं निष्णात ।
जावू उर्ताती मद्गत ।
कस्त्याक् जाई पुरावो ॥४८३॥

मॅळ्शना वें चंदनाक ।
ताव्वळी थंडी बैसूक ।
मनांत हाड्चें निरर्थक ।
तँची स्थान तागेल्लें ॥४८५॥

चंद्राकई जां शीतळू ।
आनी ताज्जां परिमळू ।
लागद वें ताक्का वेळू ।
सर्वांगारी बैसूक ॥४८७॥

तँची पृथ्वीवेल्लें दैव ।
तपोमूर्ती सावयव ।
सर्वे तीर्थांचें सुदैव ।
उदया आयल्लें हांच्मितीं ॥४७६॥

हांगेल्लें प्रोत्साहन मॅळ्ता ।
सत्कर्मांचो विस्तार जात्ता ।
हांगेल्लें संकल्पानें चल्ला ।
सत्य मृत्यूलोकांतूं ॥४७८॥

लक्ष्मीक बगले बसैल्लें ।
कौस्तुभ हातांतूं धर्लें ।
वक्षस्थळ मुखार् केल्लें ।
धरूक् हांगेल्लें पायधूळी ॥४८०॥

हांगेल्लें कोपू म्हळ्ळ्यार् जाण ।
कालरुद्राग्नी मीलन ।
कृपा जाल्यारी प्रदान ।
कर्ताती हें सिध्दींचें ॥४८२॥

चंदनाचो पर्मळ व्हर्ता ।
वारें बॅवाक् स्पर्शु कर्ता ।
चंदनासांगाती बस्ता ।
बेवू दैवा निडळारी ॥४८४॥

गौरीहरानें दयार्द्र ।
विषदाह शांत जाय्द ।
म्हुणू तों चंद्रूई अर्द ।
व्हाव्नु घॅल्ला मात्तारी ॥४८६॥

रस्त्यावेल्लें उद्दाक ।
वच्चुन् मॅळ्ता जें गंगेक ।
तँवै वच्चुन् समुद्राक ।
मेळ्ळेल्शिवाय राब्बना ॥४८८॥

राजऋषी वा ब्राह्मण ।
तांगेल् कार्याक कारण ।
आनी निश्चित निधान ।
हांवं अेकू शरण्यू ॥४८९॥

आंगार् पड्तना पाषाण ।
चुक्कोव्याक संरक्षण ।
आनी रोगा निवारण ।
कोर्नु घेंव्का पड्ता न्हइ ॥४९१॥

मज्जनस्तना राव्ताती ।
खंच्या धैर्यारी चलताती ।
निश्चित जाव्नु आस्ताती ।
घरदार भोग्यांतूं ॥४९३॥

जँ जँ सुख तँ भांगताती ।
देहाकची तँ पावताती ।
हँची भान विस्सर्ताती ।
देह काळा तांडांतूं ॥४९५॥

मॅळणा सुख ह्या जन्मांतूं ।
दिंव्याकै ना खाली हातू ।
कित्लें फुंकल्यारी गोंब्रांतूं ।
कँडं नॅवान् जळ्तीद् वँ ॥४९७॥

वासनातृप्तीचँ सुख ।
सुख वँ तँ केवळ दुःख ।
जाल्यार् कस्लँ कोर्चें मूर्ख ।
तँची नप्राँ म्हणताती ॥४९९॥

सौख्या संसारा खळ्बरी ।
यँद् वँ काँणाल्या कान्नारी ।
कँडांच्या ह्या हांतुळ्णारी ।
निद्दे सुख मॅळद् वँ ॥५०१॥

भोंक्णं पळ्ळ्यांती पाँदांतूं ।
बोश्येद् वँ अस्त्या दोण्येंतूं ।
आनी शस्त्रवर्षावांतूं ।
आंग धांप्पुन् घेंव्का न्हइ ॥४९०॥

उज्जॉ लाग्ला चारी दिकां ।
तांतूं इत्याक् वच्चुन् रिक्का ।
भजन कर्नस्तना उर्का ।
इत्याक् भवतापांतूं ॥४९२॥

विद्याव्यासंगाचॉ भ्रमू ।
की प्रायेचॉ हॉ जुम्जूमू ।
भक्तीवीण अन्य नेमू ।
ना सौख्याचॉ प्राण्याक ॥४९४॥

जाण ह्या मृत्यूलोकांतूं ।
जन्ममरणा व्यापारांतूं ।
येव्चँ वच्चँ ना हातांतूं ।
दुस्त्रँ दुःखाशिवाइ ॥४९६॥

विषा कांदे वा न् घेव्नु ।
रस्सू ताज्जॉ पीळ्णु काण्णू ।
तँची अमृत म्होण्णू पीव्नु ।
कोणुइ अमर जाल्ला वँ ॥४९८॥

मस्तकची खांडुन् काळ्ळँ ।
पाय्या घाय्यारी तँ बांद्लँ ।
तश्शी ह्या मृत्यूलोकांल्लँ ।
बरँ म्हुणू जँ दिस्ता ॥५००॥

चंद्रू सानू जाय्त वत्ता ।
उदयाचोइ अस्तू जात्ता ।
दुःख सुखा चॉळँ घाल्ता ।
आनी छळ्ता जगाक ॥५०२॥

ज्ञानेश्वरी

मंगल चिगूरु धर्ता ।
ताक्का दुष्ट कीडी लागता ।
तश्शी मृत्यू सॉत्त यॅत्ता ।
गर्भांतूल्या जीवाकै ॥५०३॥

खंच्या वा'री सॉद्दाती ।
पतलेलीं पाळ्ळं नाती ।
किल्की अश्शीची गॅल्याती ।
पार्था आजिवरेक ॥५०५॥

अश्शी हांगाची ही वस्ती ।
शाश्वत म्हुणू लॅक्ताती ।
निःशंक जावू चल्ताती ।
हाज्जं दिस्ता कौतुक ॥५०७॥

नाना विलासांतूं रमता ।
जग तॉची सुखी म्हणता ।
लोभग्रस्ताक तं लॅक्ता ।
हॉची भारी बुद्वंतू ॥५०९॥

कश्की चेडुं प्रायेर् यॅत्ता ।
तश्शी कौतुक जाय्त उर्ता ।
आय्ब कम्मी जाय्त आस्ता ।
हॅची यॅना लक्षांतूं ॥५११॥

मॅल्लॉ शब्दू सहन जाय्ना ।
जाल्यार् रड्चॅई राब्बैना ।
आय्चं कांडं फाई ऊर्ना ।
हॅची कळणा मूढांक ॥५१३॥

अरेरे हं कस्लं चल्ता ।
मृत्यूलोकांतूं रं पार्था ।
सर्वे उप्राटीची घुंव्ता ।
हांत्थाव्णू तूं भाय्र पड ॥५१५॥

येव्जनस्तनाई घडुता ।
अकस्मात यमू यॅत्ता ।
खंडं कश्शी घेव्णु वत्ता ।
तंवै कळणा कौणाकै ॥५०४॥

हांगाचं अेक निमिष ।
ब्रह्मयागॅलं तं आयुष्य ।
तंवै सर्ता की निःशेष ।
शाश्वत ना कस्लेंई ॥५०६॥

इहपर कल्याणाक ।
गांटींतूलं नाण्य अेक ।
खर्चय्ना नी लाख लाख ।
काण्णू पड्ता फांडांतूं ॥५०८॥

आय्ब आत्तं थॉडं उल्यार् ।
शक्ती बुध्दी क्षीण जाल्या ।
म्हालाड् म्हुणू अस्ल्यागेल्या ।
पाय्यां वंदन कर्ताती ॥५१०॥

जन्माक् आयिल् दीसा धोर्नू ।
यमू घॅत्त आस्ता ताण्णू ।
जाल्यारी हॅची विस्सोर्नू ।
कर्तात् न्हवें जाय्दीसू ॥५१२॥

मांड्काक् सर्पू गिळ्त आस्ता ।
मांडुक् जीब भाय्र काड्ता ।
आनी मूसा धरू लागता ।
जीवतृष्णा किल्ली ही ॥५१४॥

सोण्णू भावरां हॉ वग्गीची ।
धरी वाट तूं भक्तीची ।
येव्णू पाव्शी मंगेल्याची ।
निरंजन धामाक ॥५१६॥

तुगेलँ मन हांवं करी ।
प्रेम धोर्नू भक्ती करी ।
आनी नमस्कारू करी ।
हांवंची रँ सर्वत्र ॥५१७॥

निक्ळाई संकल्प समूळ ।
स्मर माक्का सर्व काळ ।
अंतःकरण निर्मळ ।
कोर्नू जातू याज्ञिकू ॥५१८॥

अश्शी माक्का तूं मेळैशी ।
मगेलँची रूप धर्शी ।
तुल्यागीची हांवं अश्शी ।
मनांतूलँ सांगतां हँ ॥५१९॥

काँणाकै दाकैनातिलँ ।
सर्वस्व राक्कुन् घेतिलँ ।
तँची हांवँ तुक्का दिल्लँ ।
सुखी जाव्नु राब तूं ॥५२०॥

परब्रह्म घनःश्यामू ।
भक्तांगॅलॉ पूर्णकामू ।
उलैलॉ तॉ आत्मारामू ।
अश्शी म्हणता संजयू ॥५२१॥

धृतराष्ट्र हँ आय्कूनू ।
बस्लॉ जडमूढ जाव्नु ।
उव्वार यँत्ता हँ पोळोनू ।
रड्डॉ कश्की हाल्शना ॥५२२॥

संजयु मनांतूं म्हणालॉ ।
अमृताचॉ पाव्सु पळ्ळॉ ।
हांगाथाव्नु वचत राब्लॉ ।
कश्शि हाँ दुस्त्र्यॉ गांवाक ॥५२३॥

जाल्यारी हागेलँ खात्तां ।
उल्लैल्यारी दोषु लागता ।
कस्लँ कोर्चेँ नोळीत बस्तां ।
हॉची हागेल् स्वभावू ॥५२४॥

हाडँ भाग्य धन्यु जाल्लॉ ।
खब्बरि सांगचॉ प्रसंग आय्लॉ ।
ह्या नँन्नानँ उध्दार कॅल्लॉ ।
मगेल् गुरु व्यासांनीं ॥५२५॥

चारि शब्द कष्टारि आय्लँ ।
व ारी थंडँ तड्वैलँ ।
मन गद्गदेनु आय्लँ ।
अष्ट सात्त्विक भावांनीं ॥५२६॥

चित्त जाल्लँ भो चकीत ।
वाचा कंठांतूं स्तंभीत ।
सर्वांगई रोमांचीत ।
पळँ कश्शी जाल्लँ तँ ॥५२७॥

दाँळ्यां पात्थ्यो तगू दॅळ्यो ।
आनंदाच्यो सरयो आय्ल्यो ।
सर्वांगाक यर्थर सुट्लो ।
आंतरीक सौख्यानँ ॥५२८॥

हुम्मे मण्यो मोत्यांवारी ।
आय्ल्यो रोमरंध्रांचेरी ।
जाळये वस्त्र सर्वांगारी ।
पांग्रौलँ की ताज्जेंची ॥५२९॥

महासुखा उव्वार आय्लो ।
जीवू व्हाव्नु वच्चू लागलो ।
सांगचँ आशिशलँ विस्सर्लो ।
व्यासांनी जँ सांगिलँ ॥५३०॥

ज्ञानेश्वरी

गंभीर शब्द कृष्णालें ।
संजयाल्या कान्नार पळ्ळें ।
देहभान हें सुल्लें ।
आय्लें आनी नॅवानें ॥५३१॥

श्रीकृष्णु हों सिध्देश्वरू ।
विभूतींचों आविष्कारू ।
अर्जुनाक सविस्तरू ।
सांग्ता म्हण्ता ज्ञानेशू ॥५३५॥

उल्लैलेलें श्रीकृष्णानें ।
समजून घॅल्लें संजयानें ।
सांग्ता तों तें सद्भावानें ।
सुख जातलें आय्कया ॥५३३॥

दोंळें तान्न पुस्सुन घॅल्लें ।
आंगड वल्लें हुम्मेल्लें ।
आनी धृतराष्ट्राक् म्हळ्ळें ।
मुखावेलें आय्कया ॥५३२॥

थोंडें जरी आय्कताती ।
सौख्या राशीरी बस्ताती ।
आत्तं माळणू हे घेय्याती ।
भाग्याफूल कान्नारी ॥५३४॥

॥ ज्ञानदेवु सांग्ता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
नव्वावों अध्यायु बोरोन् जात्ता । राजविद्या राजगुह्य योगाचों ॥

धाव्वाँ अध्यायू

ज्ञान स्पष्ट जाँ समजाय्ता ।
विघे कमळ फूल्लाय्ता ।
सुस्वरूपांतूं रमैता ।
त्या सद्गुरूक वंदन ॥१॥

विश्वाचौ तूं पालनकर्ता ।
\चिंतामणिंचें निधान दिता ।
संतवनांतूं चंदन शोभता ।
अधिष्ठान तूं ध्यानाचें ॥३॥

भक्तिभावभजना तूं भुल्ला ।
संसार हस्त्येक मस्तिता ।
विश्वोत्पत्तिचौ निर्माता ।
वंदन चरणा गुरुराया ॥५॥

काँणाक देवादयेन ।
अभय जरी दिल्लें वाचेन ।
नवरसरूपी अमृतानें ।
जात्लें वाङ्मय संपन्न ॥७॥

जीवु जाव्नु आशिल्लतरी ।
शिवु तौची खरोखरी ।
हातू अथवा दृष्टी जरी ।
तागेल् मात्त्यार् फीरद ॥९॥

फूल त्या कल्पवृक्षाक ।
उपचारू वा क्षीराब्धीक ।
खंचोड गंधू कर्पूराक ।
दिंक्का म्हुणू पडद् वें ॥११॥

भवांधकाराचौ तूं सविता ।
अमर्याद तूं अतुल समर्था ।
सदैव नूतन तूर्यावस्था ।
क्रीडा तुगेली घें नमन ॥२॥

साधकचित्तचकोरां चंद्र ।
आत्मतुष्ट सिध्दांतुं नरेन्द्र ।
सार्थ श्रुतींचौ सारसमुद्र ।
मदनमदहरा नमो नमो ॥४॥

कृपा तुगेली हाँचि गणपती ।
दीद जरी काँणाक सन्मती ।
चॅडॉचेरी ती सरस्वती ।
प्रसन्न जात्ली कृपानिधे ॥६॥

हॉ मगेलों हँ म्हळ्ळ्यारी ।
माँन्याक ही वागेश्वरी ।
बृहस्पतीगेली सरी ।
दीद तागेल्या उत्रांक ॥८॥

कृपेचें हँ महिमान ।
कश्शी कोर्चे बा वर्णन ।
प्रकाशाचें उलेपन ।
दिंक्का वें त्या सूर्याक ॥१०॥

चंदनाक उटी लांक्का ।
अमृत कडौनू पिंक्का ।
वा आकाश हँ उब्बार्का ।
मड्क्यार् मड्कें रच्चोव्नु ॥१२॥

ज्ञानेश्वरी

सद्गुरुचँ महिमान ।
कोनू घेंवँ आकलन ।
कळळँ खंचें ना साधन ।
धॅल पाय नोळीत ॥१३॥

बावन्न कशी भांग्रारी ।
रुप्या वोपी दिल्लेल्वारी ।
जाय्द म्हुणू ह्या पाय्यांरी ।
मस्तक हँ देव्रैतां ॥१५॥

दूद मागलँ उपमन्यून ।
क्षीर समुद्र शंभून ।
गिंदल भोर्नू वात्सल्यान ।
ताज्मुखारी दव्वर्ली ॥१७॥

तश्शी ही जी भगवद्गीता ।
ब्रह्मविद्या प्रस्तुत कर्ता ।
सर्वे शास्त्रांक जी पॉस्ता ।
सांगैता तूं ओवींतूं ॥१९॥

देहबुद्धी बाह्यात्कारी ।
ती आत्मानंदाभित्तरी ।
गीतार्थाच्या हिंदल्याचेरी ।
झुल्ता आप्णाइत्ल्याक ॥२१॥

तुम्गेल्याची प्रसादान ।
वर्णन कॅल्लो आनंदान ।
पूर्वखंडु ह्या रूपान ।
श्रीमद्भगवद्गीतेचो ॥२३॥

स्थान कर्माक तिस्त्र्यांतूं ।
ज्ञान दाकैलँ चौथ्यांतूं ।
केल्ली सूचना पांचव्यांतूं ।
हांवँ योगतत्त्वाची ॥२५॥

जरी बुद्धीच्या जॉरारी ।
वर्णन कोर्या हँ म्हळ्ळ्यारी ।
नुस्तें लेपू मोत्यांचेरी ।
दिल्लेल्वारी जाय्द की ॥१४॥

ज्ञानेश्वरू मुखार् म्हणता ।
कृपा जाल्ली सद्गुरुनाथा ।
श्रीकृष्णार्जुन संगमतीर्था ।
जाल्लाँ क्षेत्र प्रयाग ॥१६॥

ध्रुवु कॉप्लो, तप कॅल्लँ ।
श्रीविष्णून दर्शन दिल्लँ ।
नी सम्जाय्लँ कौतुकान ।
दीनू ताक्का अढळपद ॥१८॥

शब्दा रात्रांत वाट चुक्ता ।
शब्दार्थू कश्की जुगुळता ।
जाल्यार् कृपाकल्पलता ।
कर्ता वाचा विवेकी ॥२०॥

कर्तृत्व हँ गुरूगॅलँ ।
अगाध कश्शी कळतलँ ।
कश्की सांगचँ धैर्य जाल्लँ ।
चुक्ल्यार् क्षमा कोर्काज ॥२२॥

पैल्या अध्यायांतू सांग्लो ।
मोह खेदू पार्थागॅलो ।
विश्लेषण कोनू सांग्लो ।
सांख्ययोगु दुस्त्र्यांतूं ॥२४॥

अष्टांगयोगसाधन ।
जीवाशिवाचँ मीलन ।
जात्ता ताज्जँ विवरण ।
स्पष्ट कॅल्लँ सटव्यांतूं ॥२६॥

योगस्थितीची ही प्राप्ती ।
योगभ्रष्टां कस्ली गती ।
जाल्लीं सांगूनू सांगाती ।
दोन्नी ह्याचि सट्‌व्यांतूं ॥२७॥

नंतर जें सात प्रश्न ।
कॅल्लें तांचें समाधान ।
मृत्यूकाला प्राप्त स्थान ।
खंचें तँवै आट्‌व्यांतूं ॥२९॥

हँ जँ महाभारतांतूं ।
तँची ह्या सात्‌शे श्र्लोकांतूं ।
कृष्णार्जुन संबादांतूं ।
येव्नु गॅल्लें नौव्यांतूं ॥३१॥

गोंड्डा आनी साक्रे खाण ।
हाज्जी ताज्जी रुची भिन्न ।
जाल्यार् अेक रसायन ।
त्या सर्वांतूं कब्बाचें ॥३३॥

गीतेचें अध्याय अशशी ।
वर्णन कोर्चे हांवँ कशशी ।
जाल्यार् तँची साध्य जाय्शी ।
कॅल्लें गुरुबलारी ॥३५॥

आकाशांतूं सूर्याक धॅलँ ।
समुद्राक घोंटांतू गिळ्ळें ।
मॉन्याक सांगैशी कॅल्लें ।
शब्दांपेलदीकाचें हँ ॥३७॥

अशशी नव्वावॉ अध्यायू ।
अेकमेव अद्वितीयू ।
कळतलॉ हाज्जॉ आशायू ।
गीता जाण्णू घॅल्ल्याक ॥३९॥

सुरू कोनू जँ क्रमेण ।
प्रकृतीचँ निरसन ।
चारी थरेनँ भजन ।
कर्ताती तँ सात्‌व्यांतूं ॥२८॥

फलसार जँ वेदांतूं ।
अेक लाख तँ श्र्लोकांतूं ।
आस्स महाभारतांतूं ।
उद्‌बोधक संपूर्ण ॥३०॥

अशशी आस्तना हँ सगळें ।
उलोंच्याक मन भिल्लें ।
जँ सांग्चें तँ सगळें सांग्लें ।
हीवै प्रौढी कस्ल्याक ॥३२॥

ब्रह्मबोधाचें आख्यान ।
अथवा ताज्जें आचरण ।
ब्रह्मास्मीचें संबोधन ।
तँची ब्रह्म सर्वांतूं ॥३४॥

आंग्‌व्येंतूं सूर्यू उदैलॉ ।
प्रतिसृष्टी कोनू जिंकलॉ ।
फात्रांचोर सेतू बांदलॉ ।
समुद्रांतूं दांटूक ॥३६॥

आस्साँ, राम-रावणाली ।
लडाई ती कशशी जाल्ली ।
मळ्ळ्यार् कशशी जांक्काशिली ।
तशशी जाल्ली दोंगांतूं ॥३८॥

नव्वई अध्याय पैलँ ।
यथामति सांगुन् जाल्लें ।
सुरू कर्ता मुखवॅल्लें ।
ह्या ग्रंथाचें अध्याय ॥४०॥

ज्ञानेश्वरी

आत्तं हाज्मुखारी सांगल्याती ।
प्रधान गौण विभूती ।
अर्जुनाक सांग्ची रीती ।
सतर्क भो रसाळ ॥४१॥

गीता ग्रंथू संस्कृतांतूं ।
तांची हाळ्ळो मराठीतूं ।
ऐक्खू भावार्थू दोन्नीतूं ।
कळणा मूळ हों की तों ॥४३॥

भास मराठी संस्कृत ।
ऐकलेंक स्वयंसिद्ध ।
गूढ कर्ताती साक्षात ।
मन दीव्णू आय्क्या ॥४५॥

देशी भास ही सुंदरी ।
तांतूं पळ्ळ्या प्राये भरी ।
रचैता ती गोंम्टायेरी ।
गीतातत्त्व अगम्य ॥४७॥

निवृत्तिदासू ज्ञानेशू ।
म्हणता निम्मीता सर्वेशू ।
पार्था तुक्का खरों ध्यासू ।
आस्स न्हवें आय्कूंचों ॥४९॥

मड्क्यांत थोंडें उद्दाक घाल्का ।
तँ गळता की ना पोळोंका ।
मागिर् गळ्सरी तँ भोर्का ।
आत्तं सांग्तां मुखारी ॥५१॥

गुड् । र् कश्की मोंड दँव्ता ।
तश्शी तों पोट्टोळ्णू घँत्ता ।
पार्थाक हों जगन्नाता ।
आनी सांग्ता प्रेमानें ॥५३॥

प्रौढ शांत देशी भास ।
रसरजाकै सरस ।
तिगेली ओवी सुरस ।
अलंकारू साहित्या ॥४२॥

देहा गोंम्टाइ भांग्रानें वाड्ता ।
देहु भांग्राक् गोंम्टाइ हाड्ता ।
काँण काँणाक् भूषण जात्ता ।
सांगूक् जाय्ना हँ कश्की ॥४४॥

भाव रूप धरू लाग्ता ।
रसधारा सुरू जात्ता ।
नी ती आनंदानें म्हण्ता ।
आजि मँळता प्रतिष्ठा ॥४६॥

परम परात्परु जगदाधारू ।
साधकाक जों विस्मयकारू ।
ताँ श्रीकृष्णू यादववीरू ।
उल्लैता तँ आय्क्या ॥४८॥

माक्षी हांवें जँ जँ सांग्लें ।
त्या वँळारी ऐक दिस्लें ।
सर्वे तुंवें तँ सांगिलें ।
ध्यान दीव्णू आय्कल्यां ॥५०॥

काँणागेली वस्तू चुक्ती ।
पळ्ळी, काण्णू घँना जों ती ।
ताक्का उग्राणी कर्ताती ।
ताँ विश्वासू तुज्जेरी ॥५२॥

कृपावंतशिरोमणी ।
म्हणता आय्क चापपाणी ।
सांगिलें नँवानें आनी ।
सांग्तां तुक्का हांवें रँ ॥५४॥

प्रतिवर्स बीज घाल्का ।
चिग्रतना पोळोन् घेंव्का ।
वाड्त आस्तना तँ राक्का ।
बँजार्का वँ कष्टांक ॥५५॥

अश्शी लेवकू नाक्का पार्था ।
की तुज्जेरी कृपा कर्ता ।
मगेल् स्वार्थु साध्थुन् घेंतां ।
नँवान् तुक्का सांगूनू ॥५७॥

कश्की बरेपण जात्ता ।
आनी तुक्का सुख मँळता ।
तस्तश्शी तँ वाड्त वत्ता ।
मगेलँई सम्ज तूँ ॥५९॥

ह्याच्खात्तीर तुल्यागीची ।
सांग्तां नँवान् सांगिलँची ।
मन लाव्नु हँ आय्कूंची ।
जायता तूँ दव्वरी ॥६१॥

हांवं तुक्का सम गोत्ता ।
काँणाकै यथार्थ कळणा ।
इद्रारी हांव अर्जुना ।
दिस्तां तँची हँ विश्व ॥६३॥

पॉट्टांत आशिल्या गर्भाक ।
आव्सूली प्राई सांगूक ।
कळणा तश्शी ह्या देवांक ।
मगेलँ पुरातनत्व ॥६५॥

हांवं कोणु आनी कित्ता ।
काँणांत्थाव्नु उद्भव जाल्ला ।
चर्चा कोर्नु काळु गॅल्ला ।
तरी जायना निर्णयू ॥६७॥

भांग्राक् वॉप दितां दितां ।
शुध्द जात्ता कसू वाड्ता ।
चॉक जांक्का म्हुणू दिस्ता ।
दुस्त्रॉ खंचॉ लाभु ना ॥५६॥

चॅडाक् भांगार कोर्नु घाल्ता ।
ताक्का ताज्जँ कस्लँ कळता ।
आव्सूची की आव्लस पाव्ता ।
दृष्टीसुख घेंव्याक ॥५८॥

कस्त्याक् पड्दों आड धर्चों ।
पार्था तूँ मगेल् माँग्गाचों ।
कित्लेंइ उल्लैइ ह्या उत्रांचों ।
मना जय्शना संतोषू ॥६०॥

आय्क उत्रां मर्म ।
शब्द जाव्नु परब्रह्म ।
तँ तुक्का दित्लँ सप्रेम ।
आलिंगन साष्टांग ॥६२॥

वेद बाव्डँ मूक जाल्लें ।
मन प्राण थक्कुन् गॅल्लों ।
सूर्यचंद्रू अस्ता पाव्लें ।
त्या त्या वेळे अँक्ळाक ॥६४॥

समुद्र जलचराक ।
नभ अगाध मूसाक ।
तश्शी कळशना ऋषींक ।
हांवं तांकां ज्ञानान् ॥६६॥

ऋषीमुनींक देवांक ।
तश्शी ह्या प्राणीमात्रांक ।
मूळ हांव रँ सर्वांक ।
म्हुणू जाण्चँ भो कष्ट ॥६८॥

ज्ञानेश्वरी

न्हंई चण्णा पर्वतारी ।
तूरी दँन्ना मूळाचेरी ।
माक्का निर्मात्याक तरी ।
जाणद वँ हँ जग ॥६९॥

तश्शी ऋषींक दँवांक ।
अथवा प्राणीमात्रांका ।
संभवू ना निर्मात्याक ।
जाण्णू घँन्चो कँर्नाकै ॥७१॥

चुक्कुन् जरी माक्षी यँद ।
त्याच्वँळारी तौ सावध ।
जाव्णू भाँगता नित्यानंद ।
देहबुध्दी जिंकूनू ॥७३॥

अँकळाचँ म्हुणू दिस्ताती ।
जाल्यार् आय्ले मज्जुप्रांतीं ।
त्रैलोक्याचौ अधिपती ।
अश्शी माक्का तौ जाण्ता ॥७५॥

सहजचि चल्ला सहजचि फिर्ता ।
चौगांवारीची तौ दिस्ता ।
जाल्यारी प्रत्यक्ष आस्ता ।
तौची ज्ञानाची मूर्ती ॥७७॥

तश्शी तौ ह्या चारचौगांतू ।
चल्ला देहादी कर्मांतू ।
जाल्यारी त्या उपाधींतू ।
तांच्वारी तौ शिर्कना ॥७९॥

कश्शी तुंवँ माक्का जाण्चँ ।
तुक्का सहज हँ दिस्चँ ।
तरी आय्क हांवँ आस्चँ ।
खंडँ आनी कश्शी तँ ॥८१॥

बीजांतू वडा विस्तारू ।
पाळांभित्तरी सागरू ।
परमाणूंतू पृथ्वीभारू ।
दिस्चौ कश्की अशक्य ॥७०॥

अश्शी आशित्तरी कोणू ।
जौ बाह्यप्रवृत्ती सोण्णू ।
इंद्रियां विन्मुख जाव्णू ।
अंतर्मुख जाय् आस्ता ॥७२॥

तांतूंची तौ मग्न जाव्णू ।
मन प्रकाशित कोर्णू ।
स्वच्छ दृष्टीनँ पोळोनू ।
म्हणता माक्का अजन्मा ॥७४॥

कश्की परिसू फात्रांतू ।
कश्की अमृत रस्सांतू ।
तश्शी तौ रँ मनुष्यांतू ।
मगेलौची अँकांशू ॥७६॥

वज्णू चुक्ती कर्पूरांतू ।
मँळ्ळो म्हुणू तौ उदकांतू ।
ताज्सांगाती तौवै तांतू ।
कर्गद की ऊरद ॥७८॥

चंदनाचँ झाड जळ्ता ।
सर्पू वँटाळ् सोण्णू वत्ता ।
संकल्पाचँ पापइ वत्ता ।
सोण्णू तश्शी ज्ञात्याक ॥८०॥

प्रकृतीक सम जाव्णू ।
तश्शी तीं तीं रूपं घेव्णू ।
हांवं त्रैलोक्यांतू भोर्णू ।
आस्स पळँ सर्वत्र ॥८२॥

बुद्धीचो जॉ आविष्कारू ।
नंतर ज्ञानाचो विस्तारू ।
सहनशीलता भ्रमपरिहारू ।
क्षमा तशीची नी सत्य ॥८३॥

भीती आनी जी निर्भयता ।
तशी अहिंसा आनी समता ।
जँ तप जॉ संतोषू पार्था ।
जँ जँ आस्ता दान म्हुणू ॥८५॥

सर्वे प्राणी भिन्न भिन्न ।
गतीई तांगेली अन्य ।
आस्तिकू नास्तिकू कौण ।
हँवै कळता मज्जितीं ॥८७॥

माक्का जाणचँ जाण्णा जांन्चँ ।
फल तांग्तांगेलू कर्माचँ ।
म्हुणू आविष्कार दिस्चँ ।
प्राण्यांतू विंग्विंगड ॥८९॥

सृष्टीक जँ सांबाळताती ।
अनुशासनै कर्ताती ।
अस्त्यो आनी इक्रा व्यक्ती ।
त्यांवै आय्क कौंतेया ॥९१॥

चौदांतुलें चारि मुख्य ।
मनू सांग्तां तुक्का आय्क ।
तांतुलपैकी श्रेष्ठु अेक ।
माननीय स्वायंभू ॥९३॥

त्रैलोक्य हँ जाय्नेशीलँ ।
लोकजीवनै नाशीलँ ।
पंचभूतांचेंड कस्लँ ।
कार्येइ म्हुणू नाशीलँ ॥९५॥

मनोनिग्रह इंद्रियदमन ।
सुखदुःख जँ भांग्ताती जन ।
जन्ममरण जँ पुनरावर्तन ।
सनातनत्व हँ मगेलँ ॥८४॥

अँक्ळो दुर्लोकीकू पाव्ता ।
दुस्त्रो यशकीर्ती मेळैता ।
सर्वत्र हँ दिस्सुन् यँत्ता ।
सर्वे जांन्चँ मज्जितीं ॥८६॥

सूर्यु उदेता उज्वाड जात्ता ।
बुड्ता ताव्वळ् काळोक् पड्ता ।
उज्वाडू वा काळोक् आस्ता ।
कश्की सूर्यामितींची ॥८८॥

हांवँ विकार पाव्विल्मितीं ।
विस्तार पाव्वी जीवसृष्टी ।
मज्ज्यांतू उत्पत्ति स्थिती ।
प्रळयूही मज्ज्यांतू ॥९०॥

संपूर्णत्व सर्वगुणांतू ।
प्रज्ञावंत महर्षींतू ।
प्रसिध्द ह्या सप्तर्षींतू ।
अँक्ळो पळें कश्यपू ॥९२॥

चलौंन्खातीर ही सृष्टी ।
मज्ज्यांथाव्णू इक्रा व्यक्ती ।
उद्भव जाव्णू ह्यो आयल्याती ।
पळें हँ तू धनुर्धरा ॥९४॥

ताव्वळी हँ उद्भव जाल्लें ।
आट लोक निर्माण केल्लें ।
लोकपालांकै नेम्सूय्लें ।
हांत्रीं त्या त्या लोकांतू ॥९६॥

ज्ञानेश्वरी

अशशी राय इक्रा जण ।
तांगेली प्रजा हँ जन ।
हांवं विस्तार पाव्ळाँ जाण ।
अशशी सर्व विश्वांतूं ॥१७॥

हंगल्यांत्थावू हंगलें फुटलें ।
दँटानीं तँ भोर्नू गॅल्लें ।
तांकां पान्नांनीं पांग्रैलें ।
शोभा आयली हंगल्यांक ॥१९॥

हांवं अँक्ळाँची मूळांतूं ।
मन उब्जलें मज्ज्यांतूं ।
इक्राजण त्या मनांतूं ।
उद्भव जाल्लें कौंतेया ॥१०१॥

अशशी विश्वाचों विस्तारू ।
मगेलाँची हों आकारू ।
मान्य जायद हों विचारू ।
मज्जेर् श्रध्दा आस्त्यारी ॥१०३॥

ब्रह्मदेवू अथवा मूर्ई ।
हांवं तांच्यांतूं थंथंई ।
आनी दुस्त्रों ना कोणूई ।
मज्जिना धरी खात्री ॥१०५॥

इत्ल्याँ मगेल्याँ विभूती ।
नाना रूपं भिन्न व्यक्ती ।
आत्मयोगु साध्धिन्मितीं ।
म्हणता सर्व अँक्कची ॥१०७॥

इत्खात्तीर आयक पार्था ।
ताँ अभेद दृष्टीनँ भज्ता ।
हांवै तांतूंची रँ रंगतां ।
लागता छंदू अँक्कूची ॥१०९॥

अँक्ळाक सानशँ इत्लें ।
बीज कश्की तँ चिग्रलें ।
सशी जावू वाड्डू लागलें ।
हँगलें घॅल तिव्काई ॥१८॥

तांच्सांगाती फुल्लंइ आयलीं ।
फुल्लं गळणू फळं धर्लीं ।
अशशी बीजा वाडी जाल्ली ।
पावलें तँची वृक्षत्व ॥१००॥

कॅल्लें हांन्नीं लोकपाल ।
हांन्नीं केल्लीं गोत्रं कुळं ।
तांगतांगेली प्रजा सकळ ।
दिस्ता हांगा सर्वत्र ॥१०२॥

पार्था स्वजात संभूती ।
मगेल् प्रगट विभूती ।
इत्ल्याँ की त्याँ तांगेल् व्याप्ती ।
सर्वत्र ह्या विश्वांतूं ॥१०४॥

हँची खरँ हँ जाँ जाणता ।
तागेल् भेदा सोंप्पन् सर्ता ।
आत्मज्ञान जागी जात्ता ।
म्हणता भेदू खंई ना ॥१०६॥

ज्ञानयोगानँ खात्रीनँ ।
मँळ्ळाँ मज्ज्यांतूं मनाने ।
संशय घेंव्याँ व्यर्थ काँणें ।
धन्य ताँची त्रिवार ॥१०८॥

अभेदभावाची भक्ती ।
तित्ल्यारीची राब्बना ती ।
संशयू ना भागना ती ।
सांगल्यां हँची सट्‌व्यांतूं ॥११०॥

हॉ अभेदू कश्शी आस्ता ।
सम्जून घेंव्यां म्हुणू दिस्ता ।
तरी तुवका हँवै सांग्तां ।
लक्ष दीव्णू आय्क हँ ॥१११॥

पाळामाक्षी पाळ यँत्ता ।
उद्कामितींची हँ जात्ता ।
त्याची उद्कांतू तँ लॉळ्ता ।
ताज्जेरीची जग्ताई ॥११३॥

विश्वांतू जॉ आस्तां भोर्नू ।
त्या मज्जेरी भावु धोर्नू ।
खंचोइ वेळू जॉ साध्यूनू ।
भजन कर्ता मगेलँ ॥११५॥

ताँची आत्मज्ञानी जाण ।
धोर्नू हँची अेक ध्यान ।
त्रैलोक्य वैकुंठभुवन ।
ताँची कर्ता प्रत्यक्ष ॥११७॥

ध्यानांतू मगेली मूर्ती ।
तांतूंची ताक्का संतृप्ती ।
जन्ममृत्यूची निश्चिंती ।
स्वानंदांतू मग्नताँ ॥११९॥

लाग्गी आशिशल् जलाशय ।
उव्वारांतू अेकमय ।
जाव्णू जात्ता क्रीडालय ।
कश्की सर्वे पाळांक ॥१२१॥

स्वतः सूर्य उज्वाड् जात्ता ।
चंद्र चांदणं पोट्टोळ्ण घँत्ता ।
दोन्नी धारॉ अेकी जात्ता ।
समरस आस्त्यारी ॥१२३॥

पळ पार्था तू हँवई ।
जगांतू ह्या सर्वांकई ।
जन्माक जीवनाकई ।
हांवं अेकू आधारू ॥११२॥

अश्शी कश्की कलोळाक ।
सर्वे अवस्थेंतू अेक ।
मूलाधारू हँ उद्दाक ।
तश्शी हांवं विश्वाक ॥११४॥

आकाश भोर्नू वारॉ आस्ता ।
ताँची तँ आकाश जात्ता ।
तश्शी काँणाक की दिस्तां ।
हांवं स्थलकालांतू ॥११३॥

जँ जँ दिस्ता वस्तुजात ।
तँवै म्होणचँ भगवंत ।
भक्तियोगु हॉ निश्चित ।
सम्ज मगेलॉ पार्था ॥११८॥

स्वानंदाचॉ अनुवादु ।
आप्णांतूंची सुसंवादू ।
आत्मसुखाचॉ आनंदू ।
घेंव्यॉ दिंव्यॉ आप्णंची ॥१२०॥

तश्शी अँक्डँ मँळ्ळ्यार् दोनी ।
अस्लँ पार्था ब्रह्मज्ञानी ।
आनंदाचीं घेणींदेणीं ।
सद्बोधानँ चल्ताती ॥१२२॥

सत्संगमु अेकत्वाचॉ ।
तरंगू ब्रह्मबोधाचॉ ।
अवतारू गणेशाचॉ ।
घँल्लॉ चारी वेदांनीं ॥१२४॥

ज्ञानेश्वरी

आत्मबोधानंदू भर्ता ।
देहबुद्धी भाग्र पड्ता ।
जन्माचें सार्थक जाता ।
तांची आदि उद्गारू ॥१२५॥

कमळ फुल्ल आस्तना ।
पर्मळ कांई राक्कुन् घंता ।
हॉ रावू तां रंकू म्हण्णा ।
पर्मळ दिता सर्वाकै ॥१२७॥

प्रेम नितांत मज्जेरी ।
कश्की ऐकी तॅल्ला सरी ।
अद्वैतानंदाची झरी ।
राती दिसा चित्तांतू ॥१२९॥

तान्न जी ही वाट धर्ली ।
शीदा मल्याग् येवू पाव्ली ।
आडवाट सोण्णू दिल्ली ।
स्वर्ग आनी मोक्षाची ॥१३१॥

आत्तं हांवें इल्लं कोर्का ।
तागेल्लं सुख वाडत वच्का ।
अश्शी जायशी पोळोन् घेंव्का ।
काळा दृष्टी चुक्कोवू ॥१३३॥

तं जां खेळु जाई म्हणता ।
तां ती कौतुकानें दिता ।
तश्शी जी कोर्काशी दिस्ता ।
भक्ती माक्का ती मान्य ॥१३५॥

भक्ताक् मगेल् प्रीती जाई ।
भक्ती अनन्य माक्काई ।
दिस्ता भोची अप्रूबाई ।
माक्का ह्या भक्तागेली ॥१३७॥

मंत्रु दिल्लो अंकांतांतू ।
शिष्यागेल्याची कान्तांतू ।
तश्शि ना बा त्रैलोक्यांतू ।
आय्कू यॅत्ता हॉ घोषू ॥१२६॥

आत्मानंदाचें हें सुख ।
सांगत आस्तना चौगांक ।
विस्सोर्न वत्ता हॉ स्वताक ।
सांग्चें सुखमुखारी ॥१२८॥

ताज्जेरी प्रसन्न जावू ।
कस्लें ताक्का दिव्यां म्हुणू ।
म्हळळ्यार् तान्न तं वेंचून् ।
घेवु जाल्यां अक्ळाक ॥१३०॥

तान्न माक्का प्रेम दिल्लें ।
मगेल्लं ताक्का मेळणू गॅल्लें ।
दीनस्तना हांवें दिल्लें ।
हंवें तांची म्हणता की ॥१३२॥

मांग्गा चेडू खॅळ्त आस्ता ।
आव्सु तागेल्ल माक्षी धांवा ।
खंडं पण्णाशी पळैता ।
प्रेमदृष्टी दव्वोर्नू ॥१३४॥

उपासना दृढ आस्का ।
माक्का ती सहज मेळ्ळा ।
तीची नित्य वाडत वच्का ।
अश्शी माक्का भो दिस्ता ॥१३६॥

खर्गमोक्षाची सद्गती ।
कांणाक् जाई तं घेवोती ।
लक्ष्मीसांगाती संगती ।
दिल्ली हांवें शेषाक ॥१३८॥

देहसान्निध्याकै सिध्द ।
आत्मसुख सत्त्वशुध्द ।
दव्वल्यार् तँ खास खुद्द ।
अस्ल्या भक्तांखात्तीर ॥१३९॥

परमात्मा जॉ विश्वाधारू ।
हांवंची, ना अन्य विचारू ।
ह्या भक्तीनँ हॉ संसारू ।
फलद्रूप जॉ कर्ता ॥१४१॥

काळ्की राती अज्ञानाची ।
धूर कोनू अक्फंतांची ।
पोळॉवॉ तॉ नित्याकची ।
फाल्फालँ त्या ज्ञानाचँ ॥१४३॥

आनी म्हणता संसाराचॉ ।
मोह फाप्पुळळॉ मनाचॉ ।
तुंवँ जन्ममरणाचॉ ।
कृष्णा संगु चुक्कैलॉ ॥१४५॥

दँवा भाग्य हँ महान ।
जाल्लँ कृतार्थ जीवन ।
आय्कलँ कृपावचन ।
ह्या दैवी वाणींत्थावू ॥१४७॥

महाभूतांचॉ विश्रामू ।
पावन तूं परमात्मू ।
विश्वनाथु आत्मारामू ।
परब्रह्म तूं कृष्णा ॥१४९॥

स्वयंसिध्द तूं तूंचि अनादि ।
जन्मा येव्ची नाचि उपाधी ।
अस्लॉ तूं हँ कळची संधी ।
आजि मावका मेळ्ळी ही ॥१५१॥

अर्जुना हँ अेदोळ्थाई ।
माक्का अस्लॉ भक्तु जाई ।
म्हळळँ जाल्यार् उल्लोन् काई ।
तान हाज्जी निव्वश्ना ॥१४०॥

जाण्णू घेंव्का म्हणतल्याक ।
ज्ञाना वाट दाकोंच्याक ।
ताज्मुखारी पार्था आय्क ।
दिव्टी धोर्नू हांवँ वत्तां ॥१४२॥

प्रेमळांगेल्या मॉगगानँ ।
परमप्रिय कृष्णानँ ।
उल्लैलेल्या ह्या उत्रानँ ।
शांत जाल्लॉ अर्जुनु ॥१४४॥

आजि नवॉ जन्मु जाल्लॉ ।
ह्या दॉळ्यांनीं तॉ पळैलॉ ।
जन्मा येवू धन्य जाल्लॉ ।
जँ मेळोंव्का तँ मँळळँ ॥१४६॥

ह्या उत्रांच्या प्रकाशांतूं ।
अंतर्बाह्य शुचिर्भूतू ।
जावू तुक्का स्वरूपांतूं ।
दँवा थंडँ पळैलँ ॥१४८॥

तिन्नी दँवांगेल्या दँवा ।
तूंची पंचबिसाव्वा तत्त्वा ।
दिव्य पुरुषु तूं प्रकृतिभावा ।
पेल्लिकाच्या परमेशा ॥१५०॥

त्रैकालाचॉ सूत्रधारू तूं ।
जीवगणांचँ अधिष्ठान तूं ।
ब्रह्मांडाचॉई धारक तूं ।
कळ्णू आय्लँ हँ स्पष्ट ॥१५२॥

ज्ञानेश्वरी

अनुभूतीचें खरेपण ।
आजि जाल्लें माक्का मान्य ।
माक्षी महर्षींनीं स्तवन ।
कॅल्यां तुगेलें अश्शीची ॥१५३॥

नारदु कॅर्नाई मॅळ्तालों ।
गुणगायन तुगेलें कर्तालों ।
ताव्वळि अर्थूची बुड्तालों ।
गायनसुख तें घेंव्वांतूं ॥१५५॥

अध्यात्माचें जरि गुणगान ।
कॅल्लें मधुर स्वरआलापन ।
आय्कुनु मन हें तांतुंचि मग्न ।
जाल्लें म्हणु तें कळणेची ॥१५७॥

विषयविषाचों महिमा होडू ।
आस्सुनुई परमार्थू गोडू ।
लागता कडु नी विषय तों कडू ।
लागता गोडू जीवाक ॥१५९॥

दिस्लों चिंतामणी राती ।
जाल्ली कश्की बुध्दीभ्रांती ।
आतं कळ्ळी वस्तुस्थिती ।
उज्वाड जायनापुडेंची ॥१६१॥

तुगेलु उत्रां उज्वाड पळ्ळों ।
ऋषींनीं जां मार्गु सांगलों ।
त्या मार्गाचों गुतू मॅळ्ळों ।
स्पष्ट दिस्सू लागतची ॥१६३॥

तांत्रीं सांगिल् न्हैयांत्थावू ।
मॅळ्ळों ह्या समुद्राक येवू ।
तुगेलीं उत्रं आय्कूनू ।
हांवै जाल्लों अथांग ॥१६५॥

आजिथाई आय्कत आय्नां ।
आजी साक्षात् अनुभव वॅत्तां ।
अश्शी कृपालाभु जाल्लों ।
हाज्जों माक्का श्रीकृष्णा ॥१५४॥

स्वता सूर्य येवू जरी ।
उदैलों कु मुखारी ।
प्रकाश दिस्सनात्तिल्तरी ।
वत पुणी लागताची ॥१५६॥

देवल आनी असित ऋषींनीं ।
हें जें सांगलें तें कान्नांनीं ।
मात्र आय्किलें तरि विषयांनीं ।
कॅल्लों बुध्दिक विषदंशू ॥१५८॥

व्यास आमोरी यॅत्तालें ।
गुणगौरवु तुगेलों कर्तालें ।
नित्यानित्य म्हणशि हें जाल्लें ।
तरिकै कश्शी कळणें की ॥१६०॥

व्यासादिक सांगत आय्लें ।
ताज्जें मॉल कळणेंशिलें ।
आजि तुंवें मर्म सांगलें ।
स्पष्ट कोनू श्रीकृष्णा ॥१६२॥

ज्ञानबीज तांत्रीं घाल्लें ।
मनाभित्तरीची उॅर्लें ।
कृपेचें उद्दाक मॅळ्ळें ।
संवादाचें फलई ॥१६४॥

जन्मजन्मांतूं तें पुण्य ।
कॅल्लें हांवें संपादन ।
तांत्रीं पावैलें हें ऋण ।
दीवू गुरु तुज्जस्लों ॥१६६॥

म्हाल्हा िनीं जँ जँ सांग्लँ ।
तँ ह्या कान्नांनीं आय्कलँ ।
जाछयार् ताव्वळ् कळणाशिलँ ।
कृपा जाय्नातिल्मितीं ॥१६७॥

कोर्नु हुम्मेचँ उद्दाक ।
माळी घाल्ता तँ झाडाक ।
वसंतानँ यॉवरेक ।
राब्ता फलाखात्तीर ॥१६९॥

इंद्रियांक जँ चलैता ।
तँ चैतन्य खँळत आस्ता ।
ताव्वळीची सार्थ जात्ता ।
देहपण देहाचँ ॥१७१॥

अर्जुनाक अनुभव मँळ्ळों ।
संतोषानँ नांचू लाग्लों ।
आनी दँवाक म्हणालों ।
तुंवँ म्होणचँ खरेंची ॥१७३॥

तुगेलीं उत्रं आय्कूंच्याक ।
मँळ्ळों पळं ज्या कोंणाक ।
बुध्दीनँ आप्णाइल्ल्याक ।
व्यर्थ म्होणचँ जाणीन ॥१७५॥

तूंची सर्व शक्तिमानु ।
तूंची तुक्का आस्ता जाणू ।
तरी तुगेलँ वर्णन कोर्नु ।
वेद व्यर्थ नांछाती ॥१७७॥

हाज्वारी हँ तुक्का जाणचँ ।
कोंणाकै हँ कळणा जांवँ ।
तुगेलँ तुंवँ जाणू घेंवँ ।
निजरूप सर्वज्ञा ॥१७९॥

जरी सद्भाग्य आस्सद ।
कष्टांचँ फल मँळद ।
शास्त्राभ्यासु फलप्रद ।
जाय्द गुरुबलानँ ॥१६८॥

तापु दँव्ता रुचि यँत्ता ।
देहा आरोग्य सुधार्ता ।
ताव्वळीची कळू लाग्ता ।
गोंड्डांतुली गोंड्साणी ॥१७०॥

वेदशास्त्रांचों अभ्यासु ।
योगादिकांचों आयासु ।
दीद फलाचों विश्वासु ।
गुरुकृपा आस्ल्यारी ॥१७२॥

कैवल्याचों तूंची दाता ।
खात्री जाछी ही तत्त्वता ।
बुध्दी पेल्लिकानँ आस्ता ।
तूंची देव दैत्यांक ॥१७४॥

आप्णागेली व्यापकता ।
आकाशाक कळत आस्ता ।
पुरोपण पृथ्वी जाणता ।
तिगेलँ ती तिज्जांतू ॥१७६॥

मनामुखार् धांव्याक् जाय्द वँ ।
मुष्टेन् वारँ मेज्जूक् जाय्द वँ ।
आदि पेल्लिकानँ जाय्द वँ ।
वच्चुक् पोन्नू भुजांनीं ॥१७८॥

स्वरूपाचँ तुक्का ज्ञान ।
समर्थू तँ कोर्च्या दान ।
लागल्या साक्का ताज्जी तान ।
कॅर्ना निवैता सांग ॥१८०॥

ज्ञानेश्वरी

तुंवें हँ आय्कलँ की ना ।
विश्वाद्वारा जगज्जीवना ।
लोकत्रयसंसार भंजना ।
सांग सांग तूं जगत्पते ॥१८१॥

महिमा तुगेलाँ इत्लाँ योरू ।
साली थाई कश्शी धरू ।
भीन्नु जरी माक्षी सरू ।
अन्य गती ना माक्का ॥१८२॥

भौराँ समुद्र वा न्हैयाँ ।
भोर्नुइ आँ ल्वारीची त्याँ ।
अकु थेंबु माँडांत्लाँ हाँ ।
चातकाक नीवैता ॥१८३॥

गुरु दिस्ताती सर्वत्र ।
सद्गती तूं अेकमात्र ।
आस्साँ हँ तूं सांग आत्तं ।
खंच्खंच्याँ त्याँ विभूती ॥१८४॥

जरी तुगेल्याँ विभूती ।
खंच्यांतूं सामर्थ्य शक्ती ।
ज्याँ दिव्य व्यापक व्यक्ती ।
त्याँ त्याँ तितल्याँ सांग तूं ॥१८५॥

अस्ल्याँ ज्याँ तूं ह्या रूपांतूं ।
भोर्नु आस्स त्रैलोक्यांतूं ।
प्रसिद्ध मुख्य ज्याँ तांतूं ।
त्याँ तूं सांग अनंता ॥१८६॥

कश्शी तुक्का जाण्णु घेंव्चँ ।
खंच्या रूपांतूं पोळोंव्चँ ।
सर्वे तूंची जरी म्होण्चँ ।
चिंतन जाय्द वँ साध्य ॥१८७॥

माक्षी तुंवें जश्शी सांगल्याँ ।
संक्षिप्त कोर्नु सुच्चैल्याँ ।
तश्शी देवा त्याँ तुगेल्याँ ।
सांग आत्तं विभूती ॥१८८॥

जाँ जाँ भावु धोर्च्या जाय्द ।
आनी शीणूई वांचद ।
योगु सहज कळद ।
ध्यानाचोँ ताँ तूं सांग ॥१८९॥

गोत्तस की तूं भूतपती ।
तरी तुगेल्याँ विभूती ।
नॅव्णॅवानॅ हाँ इत्मितीं ।
निम्गिता हँ म्हण्शी तूं ॥१९०॥

अश्शी मनांतूं हाण्णक्का ।
पुराँ पुराँ आनी नाक्का ।
कश्शी म्होण्चँ सांग माक्का ।
मॅळतना हँ अमृत ॥१९१॥

ब्रह्मयागॅल्या अॅक्क दीसांतूं ।
चौदा इंद्रांगॅलाँ मृत्यू ।
देवांगॅलाँई देहांतूं ।
अमृत पीन्नुइ चुक्कना ॥१९२॥

क्षीराब्धीचँ काळकूट ।
ताज्जँ भावंड अमृत ।
देव मृत्यूभयग्रस्त ।
जाव्नु पिल्लँ तँ व्यर्थ ॥१९३॥

अश्शी ह्या क्षुद्ररसाची ।
गोडी सोडूक जायनाची ।
तरी ह्या परमामृताची ।
गोडी कश्शी सो'द ॥१९४॥

मंदराचों खौलों घाल्नु ।
क्षीराब्धी मंथन कोर्नु ।
काण्णू घेंव्का तांतून्थाव्नु ।
तस्त्यांत्लें ना हें कांडें ॥१९५॥

हाज्जें वर्णन आय्कल्यारी ।
संसार दिस्ता सोंप्नावारी ।
सत्यस्वरूपाची थोरी ।
कळू लागता आप्याप ॥१९७॥

मगेल् पूर्व पुण्याईनें ।
परमामृत अनुभूतीनें ।
जाण्णापुडें नेंव्नेवानें ।
घेंत उर्काशें दिस्ता ॥१९९॥

जालेलें कश्शी आस्स सुख ।
कळणा माक्का हें सांगूक ।
जाल्यार् दिस्ता हेंचि अँक ।
आय्कूंकज नेंवानें ॥२०१॥

तुगेल् मुखांत्थाव्नु आय्लें ।
नाद ब्रह्म प्रगट जाल्लें ।
परमळ आय्लां अश्शी दिस्लें ।
चंदनाच्या फुल्लांचों ॥२०३॥

पार्थु संतृप्त पोळोव्नु ।
आय्लेंची प्रेम उवकूव्नु ।
ताज्जों आवेगू तड्वाव्नु ।
म्हण्ता कृष्ण मुखारी ॥२०५॥

तुक्का हांवें ताता म्हळ्ळें ।
हांतूं विचित्र ना कस्लें ।
हांवें चेडू नंदागेलें ।
म्हणोव्नु घेंल्यो की ना ॥२०७॥

घंी ना हें, ना पातळ ।
रसबाह्य, ना परमळ ।
कोंणाकई हें केवळ ।
स्मरणानेंची मँळता ॥१९६॥

जन्ममरणा यॅरादारी ।
यॅना कॅर्नाइ हाज्मुखारी ।
परमानंदु बाह्यांतरीं ।
वाड्त वत्ता नित्याक ॥१९८॥

तुगेल् नांवं प्रिय जाल्लें ।
भॅट जाल्ली अँकडेंड मँळ्ळें ।
आप्लेपण भोर्नु आय्लें ।
उपदेशूई कर्ता तूं ॥२००॥

सूर्य कॅर्ता आस्ता शँळों ।
जाय्द वें उज्जों अन्वाळों ।
गंगाप्रवाहू व्हांव्तलों ।
जाय्द वें अमंगळ ॥२०२॥

आय्कूव्नु हें मनांतूंची ।
देवु जाण्ता निश्चितची ।
पात्र जाल्ला सव्यसाची ।
भक्ती-ज्ञान योगाक ॥२०४॥

ब्रह्मदेवु मगेलों पूतू ।
गोत्तस, यॅनें मनांतूं ।
बरें आय्लें रें उत्रांतूं ।
की ताता बरें कॅल्लें ॥२०६॥

तूर्त आस्सां इत्ल्यारीची ।
खंडीं प्रीती जांन्वें हँची ।
जँ मुखारी म्हण्तां तँची ।
आय्क आत्तं धनुर्धरा ॥२०८॥

ज्ञानेश्वरी

विभूती तूं निमित्तू व्हयि ।
जाल्यार् त्यां मज्मितींथाई ।
आजीकई मेज्जूक् कांई ।
जायनेती रें कौंतेया ॥२०९॥

कश्शी किल्ल्यां निम्नू नाक्का ।
सांग्च्यां कळणा स्पष्ट माक्का ।
प्रसिध्द नी मुख्य तुक्का ।
सांग्तां त्याचि आय्क तूं ॥२११॥

बाग तुगेलीची जात्ता ।
फूलफलई तें मॅळ्ता ।
तश्शी मेळतली तत्त्वता ।
खूण तांतूं विश्वाची ॥२१३॥

मुद्याळी कॅसांच्या वीरा ।
धनुर्विद्येंतल्या शंकरा ।
अेकू आत्मा धनुर्धरा ।
सर्वे भूतमात्रांतूं ॥२१५॥

आकाशांतूं मॉड यॅत्ता ।
थंईची तें संचार कर्ता ।
आधारूई ताज्जो आस्ता ।
कश्की तग्गू-वैल्यानॅ ॥२१७॥

विविध ही व्यापकता ।
अमूर्ताची ही मूर्तता ।
विभूतीयोगु तत्त्वता ।
लक्ष दीव्णू हों आय्क ॥२१९॥

मुखार् म्हणता कृपावंतू ।
हांवं विष्णु आदिल्यांतूं ।
भास्करू तेजापुंजांतूं ।
सहस्त्र किरणकरांचो जों ॥२२१॥

आंगावेल्लें रॉम मेज्ज्यां ।
किल्लें आस्स कोंणाक् कळ्ळ्यां ।
तश्शी अगण्य हें जाल्यां ।
विभूतीत्व मगेल्लें ॥२१०॥

तुंवें त्यां सम्जूनू घॅल्ल्यारी ।
जाल्ल्यां सगळ्यां कळ्ळेल्वारी ।
बीज हात्तांतूं मॅळ्ळ्यारी ।
कश्की रूकुर मॅळ्ताची ॥२१२॥

इल्लें मात्र खरें पार्था ।
विस्तारू हों खंई पाव्ता ।
अगाध व्याप्तीचें बस्ता ।
तांतूं निप्पुन् आकाशई ॥२१४॥

भित्तर् तांगेल्या मनांतूं ।
भाग्र तांगेल्या सुत्वांतूं ।
हांवं आदि आनी अंतूं ।
मदेंतूई हांवंची ॥२१६॥

मॉड उब्ता आकाश उर्ता ।
जात्ता उर्ता लया वत्ता ।
हॅची सूत्र हांवें धर्ता ।
सर्वे भूतमात्रांतूं ॥२१८॥

तांतुलपैकी ज्यां विभूती ।
प्रसिध्द मुख्य आस्सती ।
तुक्का त्यां सांग्च्यां आस्सती ।
त्याची आय्क तूं आत्तं ॥२२०॥

हांवं मरीची मरुद्गणांतूं ।
रजनीनाथू नक्षत्रांतूं ।
निरभ्र शीतल आकाशांतूं ।
तांचि हांवें रें श्रीकृष्णू ॥२२२॥

वेदांपैकी सामवेदू ।
हांवंची की तों गोविंदू ।
देवांपैकी मरुद्बंधू ।
महेंद्र तों हांवंची ॥२२३॥

अक्रावें जें इंद्रियांतूं ।
तेंची मन हों श्रीनाथू ।
चैतन्यु जें ह्या भूतांतूं ।
स्वाभाविक हांवंची ॥२२४॥

अग्रेसरू रुद्रगणांतूं ।
जिंकला कोंणकी रवीकांतूं ।
तों शंकरु जों गिरिजानाथू ।
निश्चित तोंवै हांवंची ॥२२५॥

यक्षरक्षोगणाच्यांतूं ।
शंभूसखा धनवंतूं ।
कुबेरु होंची अनंतूं ।
म्हणालों तों पार्थाक ॥२२६॥

वन्हि जों आँ वसूंतूं ।
मेरू सर्वे पर्वतांतूं ।
उत्तुंगु जों उत्तुंगांतूं ।
तोंवै दोन्नी हांवंची ॥२२७॥

स्वर्गशासना सहाय्यकारकू ।
सर्वे ज्ञाना मूळ प्रकाशकू ।
पुरोहितांतूं वरिष्ठ नायकू ।
बृहस्पती तों हांवंची ॥२२८॥

वन्हि जाल्लों सहाय्यभूतू ।
शंकर-कृत्तिका लग्नांतूं ।
पूतु स्कंदु बुदवंतू ख्यातू ।
सेनानी तोंवै हांवें ॥२२९॥

जलराशी जों जलाशयांतूं ।
समुद्र तोंकी जाण हांवें तूं ।
महातपस्वी महाऋषींतूं ।
जाण भृगू जों तों हांवें ॥२३०॥

वैकुंठनिवासी भगवंतू ।
म्हणता सर्वे उच्चारंतूं ।
ॐ हें अक्षर जें साद्यंतूं ।
तोंवै हांवें धनंजया ॥२३१॥

कोर्च्या नानाविध यज्ञांतूं ।
नामजपू हों बहु प्रख्यातू ।
ॐ कारासह जपतां मुक्तू ।
कर्ता तों जपु हांवंची ॥२३२॥

नामजपाचों यज्ञू उत्तम ।
आड्डायना तों नित्याचों क्रम ।
धर्माधर्मा पावन आश्रम ।
परब्रह्म म्हणता वेदू ॥२३३॥

स्वस्थित निश्चळ गिरिवर्यांतूं ।
पुण्यशील जों हों हिमवंतू ।
तोंवै हांवंचि लक्ष्मीकांतू ।
अरशी म्हणता श्रीनाथू ॥२३४॥

कल्पवृक्षु नी पारीजातक ।
गंधित चंदन दाहविनाशक ।
ह्या सर्वांतुंड गौरवलायक ।
जों पिंपळु तों हांवंची ॥२३५॥

नारदु हांवें देवऋषींतूं ।
तशीची सर्वे गंधर्वांतूं ।
चित्ररथू हों वसुदेवसुतू ।
अरशी म्हणता पार्थाक ॥२३६॥

ज्ञानेश्वरी

प्रज्ञावंता रें प्रख्यातू ।
जॉ ह्या सर्वे सिध्दगणांतूं ।
कपिलाचार्यू नी अश्वांतूं ।
उचैश्रवा हांवंची ॥२३७॥

हस्त्यांतूं जॉ राजभूषण ।
औरावतु तॉ हांवं जाण ।
मॅळ्ळें कोर्नु सागरमंथन ।
अमृत जँ तँ हांवंची ॥२३८॥

रायू श्रेष्ठू सर्व जणांतूं ।
सर्वे तँ तागेल्या सेवेंतूं ।
प्रजापतील्या त्या रूपांतूं ।
आस्तां हांवं धनुर्धरा ॥२३९॥

इंद्रू जॉ तॉ शतक्रतू ।
तान्न धर्त्या जँ हात्तांतूं ।
वज्र श्रेष्ठ शस्त्रास्त्रांतूं ।
तँची हांवं कौतेया ॥२४०॥

गाय्यांतूं जी कामधेनू ।
तीची हांवं विश्वक्सेनू ।
उत्पत्तीकार्यांतूं मदनू ।
जॉ तॉवै रें हांवंची ॥२४१॥

वासुकी सर्पाजातींतूं ।
आनी अनंतू नागांतूं ।
हँ जँ प्रमुख दोंगांतूं ।
तँवै दोंगै हांवंची ॥२४२॥

श्रेष्ठू जलदेवतांतूं ।
पश्चिमेचॉ प्राणनाथू ।
वरुणू हांवं आय्क तूं ।
अश्शी सांगता भगवंतू ॥२४३॥

हॉ जॉ सर्वे पितृगणांतूं ।
पितृदेवता म्हुणु विख्यातू ।
तॉचि आर्यमा हांवं हांतूं ।
पार्था संशयु धोर्नक्का ॥२४४॥

पापपुण्य जगांतुलँ ।
प्राण्यांगेल्याइ मनांतुलँ ।
पोळोव्णू जॉ तांगतांगेलँ ।
भोग बोरोन् दव्वर्ता ॥२४५॥

तॉची कर्मसाक्षी धर्मू ।
बजाय्सूय्तलॉ तॉ यमू ।
हांवंची हॉ आत्मारामू ।
म्हणता अश्शी यदुनाथू ॥२४६॥

दैत्यकुळांत्लॉ प्रल्हादू ।
पळें माक्का तूं ताज्ज्यांतूं ।
दैत्यकूळाचॉ पल्ला ।
कस्लोइ माक्का लागगना ॥२४७॥

सर्वांतकू महाकाळू ।
तॉ हॉ हांवं रें गोंपाळू ।
पशूंत्लॉ जॉ तॉ शार्दूलू ।
हांवंची हँ समज तूं ॥२४८॥

फा िचेरी मज्जस्ल्याक ।
सहज व्हांवू व्हर्तल्याक ।
पक्षांतल्या त्या गरुडाक ।
समज हांवंची म्हुणू ॥२४९॥

सातै समुद्र दांटूनू ।
अँक्क उड्डाणांतूं फीर्नू ।
पृथ्वीक प्रदक्षिणा घाल्णू ।
यँत्तल्ल्तल्लॉ जॉ आस्स ॥२५०॥

त्या वँगानें व्हांवल्यांतूं ।
 वारां हांवें रमाकांतूं ।
 सर्वे शस्त्रं धर्तल्यांतूं ।
 जां श्रीरामू तों हांवें ॥२५१॥

प्रतापी लंकेश्वरालीं ।
 मस्तकं विंगड केल्लीं ।
 सुवेलाचलारी दिछीं ।
 आकाशांतल्या भूतांक ॥२५३॥

शस्त्रधारी शक्तिमंतू ।
 तोंची हांवें सीताकांतूं ।
 सपुच्छ जलचरांतूं ।
 नक्ररूपानें आस्तां ॥२५५॥

सर्वे जलप्रवाहांतूं ।
 त्रैलोक्यांतल्याई न्हय्यांतूं ।
 ती जान्हवी हों श्रीकांतूं ।
 म्हणालों तों पार्थाक ॥२५७॥

अशशी मनांत आयलें जरी ।
 नक्षत्रं हजारांवैरी ।
 व्हांवित् भोर्नू घेव्यां तरी ।
 आकाश कोर्का मुट्टी ॥२५९॥

फुल्लंफळं हंगल्यावेलीं ।
 अक्फंताक वें मळतली ।
 रुक्कासमेतची मूळी ।
 निक्ळवंका त्या खात्तीर ॥२६१॥

विभूती विंग्विंगड अशशी ।
 कितल्यां म्हुणू तूं आय्कशी ।
 त्याखात्तीर अक्क सशीं ।
 सर्वे हांवें हें जाण ॥२६३॥

धर्मू संकटांतूं पळ्ळों ।
 कैवार घेवू तों उटायलों ।
 आप्पण दुस्त्रं धनुष्य जाल्लों ।
 विजयी जाल्लों त्रेतांतूं ॥२५२॥

सूर्यावारीची उदेलों ।
 देवांगलों मानु राक्लों ।
 धर्माचों उध्दारु केल्लों ।
 सूर्यवंशोत्पन्नानें ॥२५४॥

भगीरथानें हाळ्ळेली ।
 गंगा जन्हून ती गिळ्ळी ।
 जांगेंत्यावु भाय सोळ्ळी ।
 दिल्ली तागेल् ताक्काची ॥२५६॥

सृष्टींतल्यां नाना विभूती ।
 अर्दइ सांगूक जायनाती ।
 हजारै जन्माउप्रांतीं ।
 पूर्णायुष्य घेवुई ॥२५८॥

मेज्जूक हें अणूरेणू ।
 घेव्का पृथ्वी खाक्यांत मारू ।
 तशशी घेव्का जातलें जाणू ।
 माक्का ह्या विस्तारांतूं ॥२६०॥

मगेल्यां विशेष विभूती ।
 जरी त्यां जाण्च्यां आस्सती ।
 तरी निरंजन व्याप्ती ।
 जाण्का जात्ली निश्चित ॥२६२॥

आदि, मध्य आनी अंतू ।
 हांवें अेकू ह्या विश्वांतूं ।
 सूत्र अेक्कची वस्त्रांतूं ।
 कशकी पार्था सर्वत्र ॥२६४॥

ज्ञानेश्वरी

अश्शी आस्सं ह्या सर्वांतूं ।
कळणापुडें इत्ल्याक तूं ।
मन घाल्ता भिन्नत्वांतूं ।
तुज्जस्ल्याक योग्य वें ॥२६५॥

सर्वशास्त्र विचारांतूं ।
अैक्य जाल्यां वें चर्चेतूं ।
तां जां चल्ला वादु तांतूं ।
तांवै पळें हांवंची ॥२६७॥

विवेचनांल्लो जां वादू ।
तांची हांव रें गोविंदू ।
अक्षरांतूं अ हों शब्दू ।
तांवै जाण हांवंची ॥२६९॥

मेरूमंदारासमेत ।
पृथ्वी कर्ता पादाक्रांत ।
जां समुद्र ताक्का तप्त ।
कोनू तेज आट्टैता ॥२७१॥

हांवंची तां हें तूं जाण ।
अश्शी म्हणता लक्ष्मीरमण ।
कर्ता सृष्टीचें उत्सृजन ।
अस्ल्या प्रळयाउप्रांतें ॥२७३॥

स्त्रीवर्गांतूं आय्क आत्तं ।
आस्सती विभूती सात ।
सांग्तां हांवें त्यां सद्यंत ।
कौतुकानें आय्क तूं ॥२७५॥

विवेकाचो आधार घेवू ।
मन शांत शुध्द कोनू ।
न्यायु दिता सम तोलू ।
ही जी वाचा ती हांवें ॥२७७॥

निमिल्लें हें तुंवें तरी ।
म्हुणू सांग्तां धनुर्धारी ।
सर्व विद्येंतूं जी थोरी ।
ब्रह्मविद्या ती हांवें ॥२६६॥

तर्कुवितर्कु वाड्डत वत्ता ।
निर्णय घेंव्याक कष्ट जाता ।
मात्र आय्कूंच्याक मॅळता ।
प्रतिवादू गोंम्टोची ॥२६८॥

समासांतूं द्वंद्व विशेषू ।
ब्रह्मा जावो अथवा मूसू ।
पळैना जां घाल्ता घासू ।
तां काळू रें हांवंची ॥२७०॥

तें तेज वारो निवैता ।
तें वारें आकाश गिळ्ता ।
तें आकाश जां कव्वळता ।
त्या काळक ना पार ॥२७२॥

त्या जीवांचो हांवें त्राता ।
त्या सर्वांकै हांवें पोंस्तां ।
मृत्यूकई कारण जातां ।
सर्वांगेल्या हांवंची ॥२७४॥

नित्यानित्य नवी कीर्ती ।
पार्था ती मगेली मूर्ती ।
औदार्ययुक्त संपत्ती ।
तीची हांवें हें जाण ॥२७६॥

सर्वें जें जें दृष्टी पड्ता ।
ताव्वळ् मगेल् उगडास जाता ।
ही जी स्मृती तीची म्हण्तां ।
हांवें हेंचि निश्चित ॥२७८॥

स्वहित साँदतली सद्बुद्धी ती ।
घृती मनाची स्थिरवृत्ती ती ।
त्रैलोक्यांतूं क्षमा हांवं ती ।
जान्नु आस्स हँ तूं जान ॥२७९॥

चारीवेदांतुलॉ साम ।
तांतुलँ जँ बृहत्साम ।
तँची जाण हँ तूं नाम ।
मगेलँ म्हुणू सन्मित्रा ॥२८१॥

मार्गशिर्षु जॉ म्हैन्यांतूं ।
वसंतुई जॉ ऋतूंतूं ।
हांवं ह्या दोन्नी रूपांतूं ।
जान्नु आस्तां प्रगट ॥२८३॥

सर्वे तेजस्वी वस्तूं तूं ।
हांवं तेज त्या सर्वांतूं ।
खंचेइ कार्यामाक्षी हेतू ।
जॉ विजयु तॉ हांवं ॥२८५॥

सत्त्व सत्त्वशीलांतूलँ ।
स्वरूप तँची मगेलँ ।
नंदलालानँची सांगलँ ।
यादवेंदू हांवंची ॥२८७॥

चेईपणांतूंची हँ जाल्लँ ।
जगदैत्यशून्य कॅल्लँ ।
हॉड्पण इंद्रालँ मॅज्लँ ।
गोवर्धनू उब्बानू ॥२८९॥

बाल्यावस्थेंतूंची पळ ।
उन्मत्त त्या केसाअस्लँ ।
दैत्यदानवई मॉर्ल ।
जाल्ली ती अेकी लीला ॥२९१॥

अशिश सात ह्यॉ स्त्रीवर्गांतूं ।
शक्ती मगेल्यां घँ लक्षांतूं ।
भवभयगजरिपु लक्ष्मीकांतूं ।
सांग्ता कुंतीपुत्राक ॥२८०॥

सर्वे छंदांतुलॉ छंदू ।
पार्था जॉ गायत्रीछंदू ।
तॉची हांवं रँ मुकुंदू ।
खात्रीनँ हँ जाण तूं ॥२८२॥

जुगारांतूं फसवेगिरी ।
चोरी चल्ता इद्रइद्रारी ।
चुक्कोव्यांक जाय्ना तरी ।
तॉ जुगारू हांवंची ॥२८४॥

न्यायुनीती व्यवहारांतूं ।
खंय्की आस्तां हांवं तांतूं ।
सांग्ता देवांगॅलॉ नाथू ।
अश्शी कुंतीपुत्राक ॥२८६॥

पूतु देवकी वसुदेवालॉ ।
मायेखात्तिर गौळी जाल्लॉ ।
घॅल्लॉ प्राणू पूतनेलॉ ।
विष चीव्नु काड्तना ॥२८८॥

यमनेक शांत कॅल्लँ ।
लास्सुन् वत्ना गोकुळ राक्लँ ।
ब्रह्माकै संभ्रमित कॅल्लँ ।
चॉर्लेलँ गोकुळ दाकोनू ॥२९०॥

तुंवै पोळोनू आस्काज ।
कान्नार् येव्जूई आस्काज ।
तँतँची किल्लँ सांग्काज ।
यादवांतुइ हांवंची ॥२९२॥

ज्ञानेश्वरी

सोमवंशज पांडव ।
तुम्मी तांतूं अेकमेव ।
तुक्काची हांवं सदैव ।
सलगीनं पळैतां ॥२९३॥

श्रीव्यासू जाँ सर्व मुनींतूं ।
उशनाचार्यू कविवर्यांतूं ।
सिध्दहस्त जाँ मूर्तीमंतूं ।
ताँचि हांवं हाँ यदुनाथू ॥२९५॥

सारासाराचॉ वीचारू ।
धर्मज्ञानाचॉ कैवारू ।
सर्व शास्त्रांचॉ आधारू ।
नीतीशास्त्र तँ हांवं ॥२९७॥

ज्ञानी जनांगलँ ज्ञान ।
मगेलँ तँ रूप जाण ।
आस्सॉ पूरॉ हँ आख्यान ।
विभूतींचँ लँक ना ॥२९९॥

पाळं महासागरांल्लीं ।
सांग कशशी मेज्जू जाल्लीं ।
तशशी विशेष मगेलीं ।
रूप पळँ असंख्य ॥३०१॥

प्रयोजन विस्ताराचँ ।
ना म्हुणु दिस्ता कित्लँ सांगचँ ।
तुंवेंड कित्लँ तँ आय्कूंचँ ।
पूरॉ हँ इत्त्यारीची ॥३०३॥

सान हाँड म्हुणू नज्ज ।
भेदभावू धरू नज्ज ।
हांवं अेकूची लँक्काज ।
सर्व वस्तुजातांतूं ॥३०५॥

संन्याशाचॉ वेसू घेवू ।
व्हेल्ली सुभद्रेक धोर्नू ।
आमच्यांतूं द्वैत ना म्हुणू ।
विकल्पू यँनं कांडी ॥२९४॥

ब्रह्मदेवु नी सानी मूर्ई ।
नियमन जँ ह्या सर्वांकई ।
कोर्का पड्ता नित्याकई ।
तँ अनुशासन हांवंची ॥२९६॥

गुठ्ठू राक्च्यांतूं जँ मौन ।
अर्जुना तँ हांवं जाण ।
ब्रह्मयागलँ ज्ञान शून्य ।
अस्त्या मॉन्यामुखारी ॥२९८॥

पावसा धारेवेली धार ।
भूंयींवलँ दिर्बाकूर ।
मेज्जू बोस्चेंची दुष्कर ।
पार्था सांग व्हयि की ना ॥३००॥

पाऊणशँ विभूती सांगल्याँ ।
सांग्यां म्हुणू मनांत आय्ल्याँ ।
तांतुल्तांतूं सहज दिस्ल्याँ ।
त्याचि ह्याँ रँ धनुर्धरा ॥३०२॥

जाल्यार हांवं आन्नेक्फंतां ।
खूण मगेली दाकैतां ।
भूतजात जँ चिग्रता ।
बीज ताज्जँ हांवंची ॥३०४॥

आनी अेकी जी सामान्य ।
तीवै सांगतां तुक्का खूण ।
थंडं खात्रीनं तूं जाण ।
आस्सं हांवं अर्जुना ॥३०६॥

भूतदया नी संपत्ती ।
 अँकत्र खंडीं आस्ताती ।
 थंडीं मगेली विभूती ।
 जाण पार्था निश्चित ॥३०७॥

म्होण्णक्का तों अँक्ळों म्हुणू ।
 म्होण्णक्का तों निष्कांचनू ।
 सांग फिर्ता कामधेनू ।
 घेणू सर्वे सामग्री ॥३०९॥

बुद्धिवंतू तूं अर्जुनु ।
 कोंणाक् जग मानु दीणू ।
 चल्ला तोंची हांवं म्हुणू ।
 समजुन् तुंवें घेंव्काज ॥३११॥

हैं चांग तें साधारण ।
 कस्ल्याक हैं विंगड्त्तन ।
 भेदाभेदाचें लांछन ।
 व्यर्थ दिंव्चें बुद्धीक ॥३१३॥

पोंट फाटी सूर्यागेली ।
 पोळोंच्या गॅछयारी जाल्ली ।
 दृष्टीची कुडी आमोली ।
 हांवं पूर्णघनत्व ॥३१५॥

मगॅलों पूर्ण अँकांशू ।
 भोर्नू उर्ला अवकाशू ।
 भेदभावू हों निःशेषू ।
 काण्णू पळें अँकत्व ॥३१७॥

दाकैता भेदू हैं अँक ।
 सोडका आम्मी हैं आत्रेक ।
 उल्लैता तूं अँक्काअँक ।
 अश्शी म्हणता कौंतेयू ॥३१९॥

सूर्य अँकु आकाशांतूं ।
 प्रकाशू धाई दिशांतूं ।
 अँक्ळ्यागॅल्याची आजेंतूं ।
 खंडीं सर्वे चल्लाती ॥३०८॥

कोंण कॅर्ना कस्लें मागता ।
 ताक्का ताव्वळ् तें तें दिता ।
 विश्ववैभव जी दिता ।
 ती विभूती मगेली ॥३१०॥

तें कनिष्ठ की हें श्रेष्ठ ।
 वीचारू हों दोषनिष्ठ ।
 सर्वे जग समाविष्ट ।
 जाल्यां न्हवें मज्ज्यांतूं ॥३१२॥

तूप कस्ल्याक घाट्काज ।
 अमृतै वें आट्ठोंव्काज ।
 की उज्वेंडावें सोदकाज ।
 वारयागॅल्या आंगांतूं ॥३१४॥

रूप आस्ता विभूतीचें ।
 मर्यादित स्वरूपाचें ।
 ताव्वळी ह्या अपाराचें ।
 जाय्द वें तांतूं दर्शन ॥३१६॥

श्रीकृष्णागॅलें वचन ।
 विद्वज्जनागॅलें वन ।
 वसंताचें आगमन ।
 विरक्तांक अँकांतू ॥३१८॥

सूर्य सांगता वें जगाक ।
 धूर व्हराती काळकाक ।
 तुगेल्या अस्ल्या उत्रांक ।
 कळणा कस्लें म्होण्काज ॥३२०॥

ज्ञानेश्वरी

यॅवाँ नाम ओकवेळू ।
जॉड्ता कान्ना मुखा मेळू ।
वत्ता भेदाभेदमळू ।
मनांत्लाँ हँची सत्य ॥३२१॥

चंद्रबिंबांतूं जॉ रिगता ।
ताँ म्हणता भो धग्गू जात्ता ।
कस्लेंइ उल्लैल्यारी चल्ता ।
तुज्जस्त्या सन्मान्यांनीं ॥३२३॥

नानाविध ह्याँ विभूती ।
सांगतना भेद दिस्ताती ।
जाल्यारी ही भेदभ्रांती ।
सलीं की नातुगेली ॥३२५॥

ताव्वळ् पार्थू दॅवाक् म्हणता ।
तुज्जइल्ल्याक तूंची जाणता ।
जाल्यार् माक्का इत्लँ कळता ।
की तूं सर्व विश्वांतूं ॥३२७॥

संजयाक दुःख जाल्लँ ।
लेक्कनॅशीलँ पळैलँ ।
कस्लँ दुर्भाग्य हागेलँ ।
कुर्डो भांग्रभित्तरी ॥३२९॥

मनाक, प्रचीती मेळ्ळी ।
दोंळ्यांकै ती दिस्काशीली ।
हीची ताक्का तान लागली ।
ताळ्वून् घेंव्या जायनाची ॥३३१॥

कल्पवृक्षाचॉ हॉ हॅग्लॉ ।
सांग कश्शी निष्फल जात्लॉ ।
हॉ जँ मागता तँ ताँ दिल्लॉ ।
दिल्लेल्लिवाय् राब्बद् वँ ॥३३३॥

हँ हस्तोदकासमान ।
पूर्वपुण्याईचँ दान ।
ताँ तूं परब्रह्म पूर्ण ।
मँळ्ळॉ आत्तं ना भेदू ॥३३५॥

तरीसुद्दां हँ दॅवानँ ।
आय्कून् घेवू स्वरुषीनँ ।
पोट्टोळँ म्हळ्ळँ प्रेमानँ ।
कोण्णू नाक्का मज्जेरी ॥३२४॥

हँची पोळोन घेंव्यां म्हणू ।
उल्लैलाँ हँ नॅवन कोनू ।
कळ्ळँ मर्म सम्जून घेवू ।
साँळ्ळा तुंवँ हॉ भ्रमू ॥३२६॥

संजय म्हणता अश्शी पार्थू ।
साक्षात्काराक् जाल्लॉ पात्रू ।
हँ आय्कूनुइ धृतराष्ट्र ।
बस्लॉ उल्लैनस्तना ॥३२८॥

पार्थाक् मात्र जाल्ली खुषी ।
मनांतू विचार आय्लॉ अश्शी ।
उध्दार कोनू घेव्येदू कश्शी ।
स्वतागॅलॉ आनीकै ॥३३०॥

तागेल्या दोन्नी दोंळ्यांक ।
रूप तँ विश्वव्यापक ।
दिस्का ध्यासू हॉ सात्त्विक ।
धर्लो तागेल् मनानँ ॥३३२॥

प्रल्हादानँ ताँ सर्वांतूं ।
आस्स म्हळ्ळँ ताँ वीषांतूं ।
प्रगटै जाल्लॉ क्षणांतूं ।
ताँचि सद्गुरू पार्थालॉ ॥३३४॥

पार्थू कश्शी हँ निम्मिता ।
विश्वरूप दाकै म्हणता ।
निवृत्तीलॉ दासु सांगता ।
हँची तुम्कां मुखारी ॥३३५॥

॥ ज्ञानदेवु सांगता गीता । मधु
अनुवादु कर्ता ।
धाव्वाँ अध्यायु बोरोन् जात्ता ।
विभूतियोगाचॉ ॥

इक्रावो अध्यायु

इक्राव्या ह्या अध्यायांतूं ।
कथा ही दोन्नी रसांतूं ।
थंडं पार्था तूं मज्ज्यांतूं ।
सर्व विश्व पळैशी ॥१॥

लग्न हॉक्कल होरेतालं ।
हॉरण वत्त सॉय्रयांगलं ।
रसांकै त्या बैसू मॅळ्ळं ।
तश्शी भाषेपाल्केंतूं ॥३॥

अमासेक रविशशी ।
मॅळ्ळाती तें अॅकडें जश्शी ।
दोन्नी रस हांगा तश्शी ।
मेळ्णू अेक जाल्याती ॥५॥

शांत नि अदूभुत हें दिस्ताती ।
गीता तांतूं गुप्त सरस्वती ।
त्रिवेणि संगमु हॉ त्यान्मितीं ।
म्होण्चें अश्शी भोउचित ॥७॥

संस्कृतभाषेचें तट दुस्तर ।
बांदलें घाट मराठी सुस्तर ।
ह्या श्रीगुरुनं, हॉचि परात्पर ।
आनि धर्माचें निधानई ॥९॥

आस्सॉ अश्शी साकार जाल्लें ।
रस भावांनीं भोर्नू आय्लें ।
अैश्वर्य ह्या जगाक मॅळ्ळं ।
आय्कूंचें हें सुखानें ॥११॥

शांतरसाच्या सदनांतूं ।
आय्ला मेळुक रसु अद्भूत ।
दुस्त्रेंई रस ह्या पक्तींतूं ।
तांचि पाव्ललें सन्मानू ॥२॥

कश्की हरिहर अॅकडें आय्लें ।
आनि जं प्रेमालिंगन जाल्लें ।
तं ह्या दोन्नी दॉळ्यां दिस्लें ।
अेकरूप समरसात्मक ॥४॥

गंगा-यमुना प्रवाह मॅळ्ळं ।
तश्शि रसांचें प्रयाग जाल्लें ।
तीर्थाचेरी पावन जाल्लें ।
जग हें श्रवणस्नानानें ॥६॥

उदार श्रीगुरु निवृत्तीनं ।
सांगैल्यां हें मगेल् मुखानें ।
श्रवणइ कॅल्यां सुबोध तान्नं ।
स्नान कराती तीर्थांतूं ॥८॥

काॅणेइ श्रध्देनं येव्येद ।
तीर्थांतूं स्नान कोर्येद ।
विश्वरूप पोळोव्येद ।
सुट्तलॉ हॉ भवबंधू ॥१०॥

रूपा आय्लें शांताद्भूत ।
बाकीच्यांकै शोभा प्राप्त ।
इल्लेंची न्है, हें साक्षात ।
प्रगट जाल्लें कैवल्य ॥१२॥

ज्ञानेश्वरी

ताँ हाँ इक्रावाँ अध्यायू ।
दँवालों विश्रांती निलयू ।
थंई पाळ्ळाँ हाँ काँतेयू ।
भाग्यवानु हाँ श्रेष्ठ खराँ ॥१३॥

लक्ष दीन्नु आय्कयाती ।
ही मगेली नम्र विनंती ।
तुम्मी सज्जन म्हळ्ळेल्मितीं ।
मान्य कोर्नु घॅल्लॅची ॥१५॥

शिकैलेलँ पोपट म्हण्ता ।
सांगिल्वारी चेडूँ कर्ता ।
संतोषानँ मान धॉल्ता ।
आव्सूगेली व्हयि न्हवँ ॥१७॥

ब्रह्मविद्येची ही सशी ।
तुम्मी लायली वाड्डाँ तश्शी ।
श्रवणसिंचन जश्शी ।
मॅळतलँ तिक्का तुम्गेलँ ॥१९॥

ह्या उत्रानँ प्रसन्न जाल्लँ ।
संत म्हणालँ उचितचि कॅल्लँ ।
मुखारि पार्थानँ जँ म्हळ्ळँ ।
तँची आम्कां तूँ सांग ॥२१॥

पाल्लाँ खात्लाँ वानरु जात्ता ।
विजयी, आनि ताँ रावणु हर्ता ।
इक्रा अक्षौहिणिदल जिंक्ता ।
अँक्ळाँ अर्जुनु तुम्चॅमितीं ॥२३॥

तत्त्वबोधु ह्या गीतेचॉ ।
सांग्ता नाथू वैकुंठीचॉ ।
ताँची आत्तं हांवँ सांग्चॉ ।
लक्ष दीन्नु आय्कया ॥२५॥

अर्जुनुची हाँ इत्या म्होण्का ।
सर्वांनीं थंडं वच्चुन् पांक्का ।
गीतेचॉ भावार्थ जाण्का ।
सुबोध ह्या भाषेंत्थाव्नु ॥१४॥

सभेंतूँ हँ तुस्ल्यांक ।
योग्य न्हई सांग्चँ अेक ।
जाल्यारु माक्का अपत्याक ।
माँगगानँ लाग्गी घेय्याती ॥१६॥

तश्शी हांवँ जँ उल्लैतां ।
शिक्कल्यां तँ तुम्मी नाथा ।
तुम्गेलँची हँ सर्वथा ।
तुम्मीची हँ आय्कया ॥१८॥

भावरसाचीं फुल्लं फुलोती ।
पूर्णार्थानँ फळंड भरोती ।
जगांतु जावॉ धर्मजागृती ।
सद्गुरुनाथा तुम्चॅमितीं ॥२०॥

कृष्णार्जुन जँ उल्लैल्याती ।
सांगयाति तँ मज्मुखांत्री ।
असाध्य तरि ह्या मूढामितीं ।
अश्शी म्हण्ता ज्ञानेशू ॥२२॥

समर्थु जँ जँ मनांतुं हाड्ता ।
जगांतुं तँ तँ सर्वे जात्ता ।
संतकृपा ही आस्का पड्ता ।
तश्शि उराँ ती मज्जेरी ॥२४॥

गीतेअस्लाँ होडु ग्रंथू ।
सांग्लाँ कृष्णानँ साद्यंतू ।
त्या परमात्म्यालँ वेदांतू ।
वर्णन जायनँ परिपूर्ण ॥२६॥

त्या गीतेचोंई गूढार्थू ।
कळणा म्हणता गिरिजानाथू ।
थंडी मज्जस्ल्यानं हातू ।
जोणू बस्चं बरंची ॥२७॥

जरी जाल्लों अनुभविकू ।
तरी देवु सर्वात्मकू ।
तांची दिस्का विश्वात्मकू ।
ह्या दोंळ्यांक प्रत्यक्ष ॥२९॥

काणोड खंडी आजिथाई ।
प्रिय भक्तानं सुदाई ।
निम्गिनं नी ही वत्ताई ।
कशी कोर्ची बा हांवें ॥३१॥

गरुडाली रुंवा जाल्ली ।
तिल्ली जायनं बा मगेली ।
जाल्यार् तागेल् सुदां राब्ली ।
वाचा कशी नोळीत ॥३३॥

सानु जाल्लों तों तांच्यांतू ।
निप्लों अक्फंतां गर्भांतू ।
अशी चुक्कैता श्रीकांतू ।
दर्शन दिंव्यो प्रसंगू ॥३५॥

तंची रूप दिशिल्विना ।
मना समाधान जायना ।
वांचुन् वर्ता की वरना ।
कळणा नुस्तें बस्ल्यारी ॥३७॥

जरी जाल्लों तों सद्गद ।
आय्कूनू तें दोनी शब्द ।
विश्वरूप तें अगाध ।
दाकैलें त्या देवानें ॥३९॥

अकुचि तान्नं ध्यासू धर्लो ।
की विश्वाचं दर्शन घेत्लां ।
ह्या हेतूनं विचारु केल्लों ।
कशी बा हें सांग्येद ॥२८॥

अशी जरी मनांत आय्लें ।
देवाक् कशी सांग्का जाल्लें ।
विश्वरूप तें तुगेलें ।
तुंची दाकै रें माक्का ॥३०॥

जरी मगेली सलगी ।
अंत्रंग तें लक्ष्मीलागी ।
जाल्यारी तीवै माक्षेली ।
निमूंच्याक तिल्यागी ॥३२॥

सनकादिक भो लागीचें ।
तांकांइ सुच्चनं निमूंचें ।
तंवै गोकुळ प्रीतीचें ।
हांवं ना त्या सालाक ॥३४॥

स्वरूपाक आप्णांतुंची ।
दव्वोर्न घेतल्यां जें गुप्तची ।
दाकै देवा माक्का तंची ।
कशी सांगूं सट्ने हें ॥३६॥

थाडें हळूची निमिता ।
तागेल् इच्छा कांणा कळता ।
तान्नं म्हळ्ळेल्वारी चलतां ।
अशी केल्लों विचारू ॥३८॥

गाई वास्त्राक पोळोनू ।
उब्रता सट्ने उटावूनू ।
धरीद वें ती तड्वोनू ।
सांगा धार दुदाची ॥४०॥

ज्ञानेश्वरी

पांडवांगॅलें रक्षण ।
कोर्च्या धाव्ळां रानवन ।
आतं म्हणद की दीन ।
दर्शन निमिल्यारी ॥४१॥

पार्थू उल्लैत् आस्तनाची ।
देवु आप्णा इत्ल्याकची ।
विश्वरूप धर्ता तोंची ।
आय्कयाती प्रसंगू ॥४३॥

पांचै भूतं खंडीं लीन ।
खंडीं माया जीवु निमग्न ।
परब्रह्म तं, तूं तं स्थान ।
अखेरच्या विश्रांतीचें ॥४५॥

आजि तुगेल्या हॅद्यांतूळें ।
अध्यात्मतत्त्व जें सांग्लें ।
ताज्वैल्यान उव्वाळण् घाल्लें ।
शंकरानें अश्वर्य ॥४७॥

माक्का बुडतना पोळोनू ।
तुंवें स्वता उड्की मारू ।
मोहाच्या उव्वांरान्थावू ।
भाय्र काळळें हें खरें ॥४९॥

अर्जुनु म्हुणू ह्या जगांतूं ।
देहभावू हों मनांतूं ।
धोर्नू हांवें गणगोत्रांतूं ।
लॅक्लें ह्या कौरवांक ॥५१॥

तान्नेनं भो व्याकुळ जाल्लां ।
पाव्सा मोंड सोण्णू धाव्ळां ।
आनि दॅवा सोडू लाग्लां ।
मृगजळ मायावी ॥५३॥

मूर्तिमंत प्रेमदेवू ।
पार्थू ताक्का दिता चेवू ।
ह्या दोंगांतूं द्वैतभावू ।
उल्यारीची आश्चर्य ॥४२॥

उल्लोंच्याक जें ना साध्य ।
कॅल्लें तेंची सुसंवाद्य ।
कृपा तुगेली अगाध ।
अश्शी म्हणता अर्जुनु ॥४४॥

आपणेंची तं आप्णागॅलें ।
आपणालागी दव्बोर्न घॅल्लें ।
वेदांकै कळणाशी कॅल्लें ।
तुंवें कंजूषावारी ॥४६॥

तुम्मी ती जी वस्तू दिल्ली ।
तत्क्षण ती हांवें घेल्ली ।
अश्शी हांवें म्हळ्ळ्यार् येल्ली ।
द्वैतबुध्दी आमच्यांतूं ॥४८॥

तुज्विना ह्या त्रैलोक्यांतूं ।
दुस्त्री कांडीं नाची वस्तू ।
आम्मी वॅगळें म्होण्णू घातू ।
आम्पोल् आम्मी कर्ताती ॥५०॥

वैल्यानं हांवें मार्तलां ।
पाप घेवू खंडीं वत्लां ।
वायट सोंपनं पळैतालां ।
तुंवें माक्का जागैलें ॥५२॥

वस्तराचों सर्पू चाव्ळां ।
सर्वांगाक थर्थर सुट्लां ।
मर्ता म्हुणू व्यर्थ भिल्लो ।
भ्रमांत्यावू सोडैलां ॥५४॥

कश्की रूप स्वतागॅलँ ।
सिंहाक बांय्येंतूं दिस्लँ ।
उड्की मार्तना वांचैलँ ।
तश्शी देहभावांतूं ॥५५॥

जग बुड्डाँ हँ निःशेष ।
पाँडाँ कोस्सोळ्णू आकाश ।
येन्नयेती मज्जेर दोष ।
गोत्रज संघर्षाचँ ॥५७॥

नात्तिलँ हांवंपण पांग्रोन् घॅल्लँ ।
न्हइशिल्यांक मगेलँ म्हळ्ळँ ।
पिश्शँ हाँड मनात् धर्लँ ।
तँ देवरैलँ सर्वई ॥५९॥

समुद्र जाव्णू दुराग्रहानँ ।
गिळ्ळी बुध्दी मग्रूरीनँ ।
कश्की पृथ्वी बळजब्रीनँ ।
हिरण्याक्ष त्या दैत्यानँ ॥६१॥

मज्खात्तीर कॅल्लेल्याचँ ।
कश्शी किल्लँ बा उल्लोंचँ ।
दिल्यां हँ पंचप्राणांचँ ।
दान तुंवँ उदारा ॥६३॥

आनंदाच्या तळ्यांतूलीं ।
तुगेल् दाँळ कमळं जाल्लीं ।
प्रसन्नतेनँ भर्लेलीं ।
दॅळ्ळंशी हँ दिस्ताती ॥६५॥

दानशूर कृपाळू तूं ।
तुगेल्या ह्या गाभारयांतूं ।
वत्त आस्सं ब्रह्मरसांतूं ।
अंतर्बाह्य तिंबूनू ॥६७॥

सांगातीची अँक्फंताक ।
उव्वार सातै समुद्रांक ।
यॅवाँ आत्तं ह्या क्षणक ।
अश्शी ताव्वळ् दिशिलँ ॥५६॥

अहंकारू ताँ मात्तुलाँ ।
दुराग्रहांतूँई बुड्ळाँ ।
कोणु माक्का काडतल्लिशाँ ।
तूंची पाव्ळाँ वॅळारी ॥५८॥

लास्सुन् वच्चाँ प्रसंग शिलाँ ।
तांत्थान्णू हाँ देहुवांच्ळाँ ।
चैतन्याक लागिलु ज्वाळाँ ।
त्याँवै तुंवँ निवैल्याँ ॥६०॥

वराह जाव्णू येँव्का पळ्ळँ ।
तिक्का तुंवँ उब्बार्न् धर्लँ ।
तश्शी बुध्दीक स्थानार हाळ्ळँ ।
सामर्थ्य हँ तुगेलँ ॥६२॥

व्यर्थ कश्शी दॅवा वल्लँ ।
परिश्रम हँ तुगेलँ ।
बरँ जाल्लँ यश मॅळ्ळँ ।
मोहांत्थान्णू सुट्लाँ रँ ॥६४॥

यॅद वँ ताँ मोहमेळू ।
कस्त्याक् हाँ विचारू मळ्ळू ।
निव्वद वँ वडवानळू ।
मृगजळवृष्टीनँ ॥६६॥

मोहपाश गळ्णू पळ्ळँ ।
हांतूं आश्चर्य तँ कस्लँ ।
तुगेलँ हांवँ पाय धर्लँ ।
सांग उध्दार जायना वँ ॥६८॥

ज्ञानेश्वरी

हे कमलाक्षा हे कमलेशा ।
कोटीसूर्यप्रकाशा ।
तुल्याग्धानू आजि धरेशा ।
आयकत आस्सं हँ हांवं ॥६९॥

महात्म्य ज्या परमात्म्यालँ ।
वर्णन कोनू धन्य जाल्लँ ।
त्या वेदांनीं दाकोन् दिल्लँ ।
मूळस्थान तुगेलँ ॥७१॥

अश्ली महात्म्यप्रशस्ती ।
विविध मार्ग मँळताती ।
तुल्याग् तँ येव्णू पावताती ।
आत्मानंदू दिताती ॥७३॥

सर्पू वँटाळ् सोण्णू वत्ता ।
चंदनाचौ स्पर्शू मँळता ।
पिशाच्च निवाळसून् वत्ता ।
लागता धन हात्ताक ॥७५॥

ह्या सामर्थ्याचौ भर्वसाँ ।
आय्लौ जाल्यार जाल्लां पिस्साँ ।
ध्यासू अेकू नवीनूसाँ ।
घँत्ला पळौ जीवानँ ॥७७॥

उद्का ऋण नाक्का म्हुणू ।
भाय्र आय्ल्यारी ताँ मीनू ।
अथवा स्तनपान सोण्णू ।
चेडूँ कश्ली वांचद ॥७९॥

ताक्का म्हणता हँ अर्जुनू ।
की जँ सांगलँ तँ सम्जूनू ।
घेत्ली प्रचीती पोळोनू ।
शांतइ जाल्लँ हँ मन ॥८१॥

जन्मा येव्वँ काँणामितीं ।
वच्चँ खंडँ हाज्जुप्रांती ।
विस्तार कोनू ती प्रकृती ।
म्हुणू सांगलँ मल्यागी ॥७०॥

शब्दसृष्टी उद्या आयली ।
धर्माचीं रत्नं उब्जलीं ।
तींवै दृढ धोनू बस्तीं ।
दिव्य चरण तुगेलँ ॥७२॥

आकाशांत्ली धूळी विर्ता ।
सूर्यबिंब स्पष्ट दिस्ता ।
शौळ धूर कर्ता कर्ता ।
दिस्सू लागता उद्दाक ॥७४॥

प्रकृती आड यँत्ताली ।
दँवान् पेल्दीकानँ व्हेल्ली ।
जाणीव बुध्दीक दिल्ली ।
परतत्त्वस्पर्शाची ॥७६॥

भीड धल्यारी तुल्यागी ।
निमूंचँ हँ काँणालागगी ।
तुज्जिवाई दुस्त्री बगी ।
सांग माक्का गोतस् वँ ॥७८॥

म्हुणू भीडे बंधन साँड्तां ।
मनांत यँत्ता तँ उल्लैतां ।
ताव्वळ् देवु म्हणता पार्था ।
सांग तुगेल् मनांत्लँ ॥८०॥

काँण संकल्पू चलैता ।
लोकु यँत्तवत्त आस्ता ।
ताँची तूँ हँ तूँची म्हणता ।
तँवै स्वता कारण ॥८२॥

स्वरूप तँ सोणू निज ।
द्विभुज वा चतुर्भुज ।
जावू आय्लाँ राक्ली लाज ।
दँवांगेली युगान्युगं ॥८३॥

ताज्जँ कर्ताती गायन ।
श्रुतीस्मृती संतजन ।
योगी चित्तांतूं स्मरण ।
सनकादि प्रेमानें ॥८५॥

दँवा तुंवँ भीड सोळ्ळी ।
म्हळ्ळँ सांग इच्छा कस्ली ।
ओक्कीची होडी मगेली ।
तीची इच्छा आय्क तूं ॥८७॥

जाल्यार् ओक मनांतू यँत्ता ।
तँची पौळोंची योग्यता ।
आस्स की ना हँची दिस्ता ।
मज्ज्यांतूं ती सर्वथा ॥८९॥

इल्ली थाई लाग्ला तान ।
समुद्रुई नप्रॉ जाण ।
जाय्द की ना समाधान ।
हँची लागल्यां दिस्सूक ॥९१॥

तश्शी पळें तूं अनंता ।
मगेल् अँक्ळाक पात्रता ।
तुगेली विश्वात्मकता ।
दाकई तूं मागिरी ॥९३॥

चातकाक उद्दाक् दिता ।
मॉड जगाक विस्सर्ना ।
जाल्यार् व्यर्थ वत्ता कृष्णा ।
तँची फात्रार् पळ्ळ्यारी ॥९५॥

पैलाँ क्षीराब्धीशयनू ।
मत्स्यकूर्मावतरणू ।
सगुण लीला दाकोनू ।
स्वरूप जँ तूं धर्ता ॥८४॥

तुगेलँ अगम्य अस्लँ ।
विश्वरूप हँ आय्कलँ ।
पोळोंच्याक तँ मगेलँ ।
मन जाल्यां अधीर ॥८६॥

दँवा दिव्य विश्वात्मक ।
रूप दिस्साँ ह्या दृष्टीक ।
तान लागल्या रँ जीवाक ।
कँर्नकी धोर्नू मगेल्या ॥८८॥

कळणाशी हँ जाल्यां माक्का ।
सर्वज्ञा कळणा वँ तुक्का ।
कश्शी कळ्द तागेल् ताक्का ।
रोगू रोग्याक दँवा ॥९०॥

गोंधोळण् गॅल्यां मन भोची ।
उपाय कस्लॉ दिस्सनाची ।
ह्या संभ्रमांतूं आव्सूची ।
जांक्का जात्ता चॅडकि ॥९२॥

हांवं सत्पात्रु आस्ल्यारी ।
करी कृपा तूं मज्जेरी ।
जावनयँ कॅप्या इद्रारी ।
पंचमात्लँ गायन ॥९४॥

चकोराक दिता चांदणँ ।
दुस्यांक् तँ मेळणयँ म्हणणँ । व्यर्थ
न्हवँ उज्वाडानँ ।
येँव्यँ कु मुखारी ॥९६॥

ज्ञानेश्वरी

विश्वरूप दाकैशी तूं ।
पूर्ण खात्री ही मनांतूं ।
जाणत्या नी नॅणत्यांतूं ।
समदृष्टी तुगेली ॥९७॥

मोक्षु मेळचें कठीणची ।
ताँवै तुगेल् चरणांची ।
सॅवा कर्ता येन्ची वच्ची ।
खंडें सांगता तूं थंडें ॥९९॥

यज्ञू जाल्लो राजसूय ।
आय्लें थंडें लोकत्रय ।
शत अपराध सह्य ।
कॅल्लें क्षमाशांतीन ॥१०१॥

बाप्सू पाय्यार् बोस्चें शिलें ।
त्याखात्तीर तप कॅल्लें ।
आनी ताक्का स्थान दिल्लें ।
चंद्रसूर्याकै श्रेष्ठ ॥१०३॥

लात हॅर्दारी जी माली ।
तुक्का भूषण ती जाल्ली ।
वैरी शंखासुरागेली ।
खूण शंखू हात्तांतूं ॥१०५॥

भजनपूजन कॅर्न ।
कड्डेर् मात्र गणिकेन ।
'रघू'क आपैलें माँगगान ।
नी मेळैलें वैकुंठ ॥१०७॥

मागमागिलें तें जी दित्ता ।
कामधेनू सर्वाक् पाव्ता ।
तिगेल् पाड्डो कृपावंता ।
भुक्केन् व्याकुळ जाय्द वें ॥१०९॥

तुज्वारीची तूं उदारू ।
कर्ना पात्रापात्र विचारू ।
वैरयांगॅलॉई उध्दारू ।
कॅछा दीव्णू कैवल्य ॥९८॥

सनकादिकांवारीची ।
मुक्ती दिल्ली सायुज्याची ।
पूतनेक जी तुक्काची ।
आय्ली दिन्च्याक विष ॥१००॥

शिशुपालु ताँ उन्मद ।
ताक्का दिल्लें मोक्षपद ।
ध्रुवु तें अढळपद ।
आयिल्लो वें मागूक ॥१०२॥

पळ्ळेल्यांक तूं उब्बार्ता ।
अेकू तूं उदारु दाता ।
अजामीळु यों रे पुत्ता ।
म्हणतनाची तूं थंडें ॥१०४॥

अपकार कर्तल्यांकै ।
पाव्ता पात्र नात्तिल्यांकै ।
अस्लॉ दाता भिक्षेकई ।
बळीगेल्या बाग्लांतूं ॥१०६॥

कस्लेंड जावों बा निमित्त ।
पाव्ताथें तूं अकस्मात ।
कश्शी जाय्द विपरीत ।
मल्याग् मात्र चलूक ॥१०८॥

म्हुणू मगेली विनंती ।
कॅल्लेलिशवाई पूरी ती ।
राब्बश्ना तूं जाल्यार् शक्ती ।
दिंक्का मात्र पोळोंची ॥११०॥

विश्वस्वरूप अगाध ।
मगेल्या दौळ्यां दिस्सद ।
अशी जरी मना यॅद ।
करी इच्छा ही पूर्ण ॥१११॥

अर्जुनु हों वर्षाकृतू ।
कृष्णु मेघु कृपामृतू ।
वसंतकृतू तों पार्थू ।
श्रीकृष्णु तों कोकीळू ॥११३॥

प्रसन्नतेच्या भोंरांतू ।
उल्लैता उच्चस्वरांतू ।
पार्था पळें पळें हीं तूं ।
नाना रूपं मगेलीं ॥११५॥

देवागेल्या औदार्याची ।
सीमा म्हुणू कांई नाची ।
मागगील्याकै सर्वस्वची ।
दिता हजार वांट्यान ॥११७॥

हँची नाना नमुन्यारी ।
विश्वरूप धनुर्धारी ।
पळैतलों खरोखरी ।
थोर भाग्याचों म्होणका ॥११९॥

कृष्णपण सोण्णू दिल्लें ।
योगैश्वर्य प्रगट केल्लें ।
पार्थाल्या स्थूलदृष्टींल्लें ।
धूर केल्लें अज्ञान ॥१२१॥

माक्का तुंवें दाकै म्हळ्ळें ।
तँची तुक्का हँ दाकैलें ।
भोर्नू गेल्यां पळें सगळें ।
मगेल्याची रूपांतू ॥१२३॥

अशी म्हणत आस्स पार्थू ।
तिलभित्तरी भगवंतू ।
उतावीळ त्या क्षणांतू ।
जाल्लों ताक्का पांळ्याक ॥११२॥

पुन्वेचों पोळोनू चंद्रू ।
उचंबळता समुद्रू ।
वाडली प्रीती ह्या दोंगांतू ।
प्रेमोल्हासू कृष्णाक ॥११४॥

विश्वरूपाचें दर्शन ।
मँळों म्हणालें तँ मन ।
जाल्यारी देवू आप्पण ।
जाल्लों विश्व सर्वत्र ॥११६॥

हजार दौळ्यां शेषाकई ।
आनी चारी वेदांकई ।
इल्लें न्हई लक्ष्मीक् थाई ।
पोळोंच्याक मँळों हँ ॥११८॥

जागी आशीलों निदता ।
साँज्नांत दिशीलें तों जात्ता ।
तशी देवु रूप धर्ता ।
अनंत ब्रह्मांडाचें ॥१२०॥

जाल्यार ताक्का दिस्सद् की ना ।
कस्लेइ हँ तों मनांत हाण्णा ।
अेक्क म्हणता हँ अर्जुना ।
पळें पळें तूं सर्व ॥१२२॥

अेक स्थूल अेक सुकडें ।
अेक दीग अेक गुड्डें ।
अेक थोर अेक गुड्डें ।
अेक अवाढव्यची ॥१२४॥

ज्ञानेश्वरी

अेकु उर्पिंडू हॉ शांतू ।
अेकु आल्शी हॉ कामांतू ।
हॉ मॉव्वाळू हॉ आप्णांतू ।
हॉ तंमयि उग्रूची ॥१२५॥

अेक नम्र हँ उन्मत्त ।
हँ स्तब्ध तँ आनंदित ।
हँ गव्जेरी तँ नोळीत ।
मेव्ळिगसार हँ अेक ॥१२७॥

हॉ निःशस्त्रू तॉ सशस्त्रू ।
हॉ रुद्रू नी तॉ सन्मित्रू ।
हॉ भीषणू तॉ विचित्रू ।
पळें अेक तंद्रींतू ॥१२९॥

अश्शी नाना नमुन्यानँ ।
दिव्य तेज प्रकाशानँ ।
भर्ल्या हँ नाना वर्णानँ ।
विश्वरूप मगेलँ ॥१३१॥

नाना रत्नांनीं जडित ।
अरुणवर्णरंगीत ।
ब्रह्मांड हँ सुशोभीत ।
जाल्यां कुंकुमवर्णानँ ॥१३३॥

हँ झग्झगी भांग्रावारी ।
तँ श्यामल मॉडावारी ।
हँ हळदुव्या चांप्यावारी ।
अेक पाचव्या रंगाचँ ॥१३५॥

कश्की अश्शी नानावर्ण ।
आकारई तशी भिन्न ।
यँत्ता मदनु शरण ।
पोळोनू हँ सौंदर्य ॥१३७॥

हँ घॉरेता तँ जाग्रत ।
हँ गॉम्टँ तँ नापसंत ।
हँ हिम्टँ तँ मुक्तहस्त ।
हँ कोपिष्ट पळें तू ॥१२६॥

अेकु लोभी हॉ विरक्तू ।
अेकु जागी तॉ निदांतू ।
हॉ संतुष्टू नी तॉ आर्तू ।
पळें प्रसन्नू अेकू ॥१२८॥

हॉ खँळता चारीचौगांतू ।
तॉ दीनांक दित्ता हातू ।
कॉप्पानँ हॉ कर्ता घातू ।
अेकु राब्ला तटस्थ ॥१३०॥

अेक ताप्पिलँ भांगारशँ ।
अेक घनदाट पिंगशँ ।
अेक सांज्जे आकाशशँ ।
दिस्ता सिंदुवर्णाचँ ॥१३२॥

स्फटिकावारी निर्मल ।
इंद्रनीळशँ सोज्वळ ।
दिस्ता की हँची काज्जळ ।
रक्तावारी हँ तांबडँ ॥१३४॥

अेक ताप्पिलँ तांब्यावारी ।
अेक शुभ्रचंद्रावारी ।
अश्शी सर्व विश्वाचेरी ।
भर्ल्याती रँ हँ रंग ॥१३६॥

मोहक देहसौष्ठव ।
लावण्याचँ की गौरव ।
की शृंगाराचँ वैभव ।
दिस्ता स्पष्ट दौळ्यांक ॥१३८॥

हांगा हों आंगानें भर्ला ।
दीगू गळों अँक्ळों भाग्ला ।
अँक्डें मात्त्या भारु जाल्ला ।
अँक्ळों पळें विद्रूप ॥१३९॥

मगेल् दृष्टी खंडी पड्ता ।
थंडी सृष्टी निर्माण जात्ता ।
आदित्यूड लय पाव्ता ।
दृष्टी धांपुन् घॅत्त्यारी ॥१४१॥

भोंव्यो ह्यो काँप्पाभरारी ।
मँळताती अँक्क स्थानारी ।
रुद्रगण त्या जाग्यारी ।
अँक्डें येव्नु दँव्ताती ॥१४३॥

अश्शी अवयव हँ अँकेक ।
जन्मा घाल्नु सुरसिध्दांक ।
कोर्नु लीला अपार व्यापक ।
दाकैताती हीं रूपं ॥१४५॥

आय्कनँ तिन्नी वेदांनीं ।
तँ पळें तूं ह्या दाँळ्यांनीं ।
आश्चर्य कौतुक दोन्नी ।
विश्वसुदर्शन सिध्दीचँ ॥१४७॥

वारयावँलँ घूळीकण ।
कर्तना परिभ्रमण ।
दिस्ताती वत्तांतूं जाण ।
ब्रह्मगोल घुंव्ताती ॥१४९॥

तरी उरश्ना रँ न्यून ।
जाल्लँ पूर्ण समाधान ।
जरी शरीर हँ पूर्ण ।
पळैशी तूं मगेलँ ॥१५१॥

नाना थरेचीं आंगठणं ।
संख्येचेंई ना बंधन ।
अँकेक हँ जग भिन्न ।
मगेल्या प्रत्यंगारी ॥१४०॥

मुखांतुल्या निश्वासांनीं ।
भाग्र पड्ता पळें अग्नी ।
भर्ता विश्व त्या ज्वालांनीं ।
अष्टवसूंसांगाती ॥१४२॥

मगेली ही रँ आर्द्र सौम्यता ।
जन्मा घाल्ता अश्विनीसुतां ।
आश्रयु दिता अनेक मरुतां ।
हँ कर्णद्वय पंडुसुता ॥१४४॥

वेदांक हँ सांगू जायना ।
काळाकै हँ मेज्जू जायना ।
ब्रह्मदेवाकई मँळणा ।
मगेलँ तँ निधान ॥१४६॥

रूपांच्या रोमरंध्रांतूं ।
पळें अँकेकी सृष्टी तूं ।
कल्पवृक्षाच्या मूळांतूं ।
कश्की तण चिग्रता ॥१४८॥

अँकेक ह्या गोलाचेरी ।
विश्वाची व्यवस्था पूरी ।
हांचेइ पेल्लिकाचँ जरी ।
दाकै माक्का म्हणशी तूं ॥१५०॥

विश्वमूर्ती सांगत आस्स ।
प्रेमवचन सुरस ।
दिस्सना की दिस्त आस्स ।
कस्लेंइ उल्लैना पार्थू ॥१५२॥

ज्ञानेश्वरी

विस्मयानं विश्वनाथू ।
अर्जुनागॅल्या दौळ्यांतूं ।
अँकळाचौंची लक्ष्मीकांतूं ।
पोळोन् म्हणता हँ कश्शी ॥१५३॥

हास्त हास्त देवु म्हणता ।
हँ कस्लँरँ कुंतीसुता ।
विश्वरूप हँ दाकैतां ।
इत्याक तूं पळैना ॥१५५॥

व्हयि, कानडी फूट केल्ली ।
जाल्यार् कु मुखार धर्ली ।
अथवा केल्ली स्वरांजली ।
सादर कॅप्याइद्वारी ॥१५७॥

अतींद्रिय दिस्चँ भाग्य ।
ज्ञानदृष्टीकची योग्य ।
चर्मचक्षूंक ह्या सांग ।
कश्शी बा तँ साध्यद ॥१५९॥

विश्वरूप हावँ धॅलँ ।
जाल्यार दाकोंच्याकै पैलँ ।
सामर्थ्य तँ दिंक्काशीलँ ।
विस्सर्ली रँ उत्रातूं ॥१६१॥

ह्या दृष्टीनँ घँ तूं भोगू ।
मगेल् औश्वर्याचौ योगू ।
अनुभव घेवू तांतूं दंगू ।
जावू ऊर तूं पार्था ॥१६३॥

संजयु म्हणता कौरवश्रेष्ठा
तावळधोर्नू मनांत यँता ।
लक्ष्मीकै कौणाक मँळता ।
चड भाग्यं जगांतूं ॥१६५॥

आर्तता तश्शीची आस्स ।
धर्ल्या हांवँ रूप खास ।
जायँ कश्शी तँ प्रत्यक्ष ।
हागेल्या ह्या दौळ्यांतूं ॥१५४॥

धनुर्धारी गौंम्टायेरी ।
म्हणता दोषु कौणाचेरी ।
जरी चांदणँ कोड्चुळ्यारी ।
बगळ्याक हँ सांग तूं ॥१५६॥

घासु पुष्पपरागाचौ ।
सांग मांड्काक वँ दिंज्यौ ।
अश्शी व्यर्थ गेल्लेल्याचौ ।
दोषु कौणा दिंक्काज ॥१५८॥

उल्लोतयँ उणेपण ।
कोर्चँ बरँ तँ सहन ।
आय्कूनू हँ कर्ता मान्य ।
अश्शी म्हणता श्रीनाथू ॥१६०॥

करुचँ अँकळाक् बीज नाट्लँ ।
चिगुर ताज्जँ बावू गॅल्लँ ।
आस्साँ जाल्लेलँ जावू गॅल्लँ ।
घँ ही आतं दृष्टी तूं ॥१६२॥

त्रैलोक्याचोई जाँ आद्यू ।
ताक्का म्हणता जाण्यां वेदू ।
ताँ सर्वांगँलाँ आराध्यू ।
म्हणता अश्शी पार्थाक ॥१६४॥

श्रुतीशिवाय् आनी कौण ।
सांगद बा तत्त्वज्ञान ।
शेषाकई दुस्त्रँ कौण ।
श्रेष्ठ सेवाधर्मांतूं ॥१६६॥

योग्यांवारी रात्रंदीसू ।
घेवू कष्ट आनी त्रासू ।
गरुडाइत्लों निदिध्यासू ।
धरीद बा हागेलों ॥१६७॥

तरीसुद्धां ह्या पांचांतूं ।
पार्थाचेरी हों आसतू ।
कश्की कामी कामिनींतूं ।
गुंतुन् पडता हे राया ॥१६९॥

हों जँ सांगता तों तँ कर्ता ।
हागेलँ मन राक्कुन् घेंता ।
परब्रह्मई दाकैता ।
कित्लँ होंड हँ भाग्य ॥१७१॥

उब्जत्थोर्नू जँ विरक्त ।
शुकादिकां अस्लँ संत ।
कृष्णलीला सांगत सांगत ।
जाल्लँ स्तुतिपाठक ॥१७३॥

पळैनापुडें हँ सगळें ।
आश्चर्य ना तीळाइत्लँ ।
कोंणाक तान्न लागी कॅल्लँ ।
भाग्य मेळता ताक्काची ॥१७५॥

हँ तान्न उल्ललैतना ।
धूर सारैलँ अज्ञाना ।
दीवू पार्थागॅल्या मना ।
समाधान संपूर्ण ॥१७७॥

दिव्य तेजानँ दाळ्यांक ।
दिल्लँ सामंथ्र्य जाणच्याक ।
कॅल्लों कृतार्थू पार्थाक ।
दाकोवू हँ अश्चर्य ॥१७९॥

पांडव कॅर्ना जन्मा आयलँ ।
हँ सर्वई बगले पळळें ।
तांकांची हँ मेळू लागलँ ।
सौख्य नित्य कृष्णालँ ॥१६८॥

पक्षी शिकोवुड उल्लैश्ना ।
पोशिल्ल प्राणी प्रीती दीश्ना ।
प्रसन्न कश्शी तँ कळणा ।
हाज्जेरी हँ सदभाग्य ॥१७०॥

हागेल् त्रासू सहन कर्ता ।
हान्न कॅप्ल्यार् तों समजाय्ता ।
देवु हाज्जेर पिस्सों जात्ता ।
आश्चर्यची हँ होंड ॥१७२॥

परमात्म्यालॉ अनुभवू ।
मेळ्चों योग्यांक संभवू ।
जाल्यारी प्रत्यक्ष देवू ।
कश्शी पार्था स्वाधीन ॥१७४॥

म्हुणू परमात्म्यानँ म्हळ्ळें ।
विश्वरूप पळें सगळें ।
पोळोंच्याकै दितां दाळें ।
नॅवानँ हँ पार्थाक ॥१७६॥

पळें राया उत्रं वें तीं ।
ब्रह्मसाम्रज्याची दीप्ती ।
अर्जुनाक संवित्शक्ती ।
दिल्ली त्या श्रीकृष्णानँ ॥१७८॥

त्या तेजाच्या किरणांचेरी ।
सर्व मृगजळावारी ।
पाळं येंताती ताज्जेरी ।
अवताराचीं हँ कळता ॥१८०॥

ज्ञानेश्वरी

त्या ह्या आदिपटाचेरी ।
रंगता चित्र परोपरी ।
नाना रूपरंगांवारी ।
स्वता दाकैता कृष्णू ॥१८१॥

भीळु तान्न खाल्लं कस्लं ।
दाकोंच्याक तांड उघळ्ळं ।
पळैल्यारी तिक्का दिस्लं ।
चतुर्दश ब्रह्मांड ॥१८३॥

तश्शी अनुग्रहु जाल्लो ।
मायामोहांत्थानू सुट्लो ।
धनंजयु धन्य जाल्लो ।
कृष्णागेल्या प्रेमानं ॥१८५॥

समुद्र आब्रह्म भर्लो ।
तांतूं मार्कंडेयू पाळ्लो ।
तश्शी पार्थू लोळू लाग्लो ।
दिव्य विश्वरूपांतूं ॥१८७॥

खंचो दीकू गुर्तु मळणा ।
तग्गू वैरी भेदू कळणा ।
सोप्पन् ऊर्न सृष्टी ऊर्ना ।
जागी जाल्लेल् उपांतं ॥१८९॥

कश्शी मन जाल्लं स्तब्ध ।
बुध्दी जावु बस्ली मुग्ध ।
इंद्रियं सर्व निःस्पंद ।
जावू बस्लीं चित्तांतूं ॥१९१॥

चतुर्भुज सुखरूप ।
विशाल हं विश्वरूप ।
कश्शी जाल्लं बा आप्याप ।
कोर्चें कश्शी कौतुक ॥१९३॥

चेड्पणांतूं आंगणांतूली ।
बर्गुन् मात्ती तांडांत भर्ली ।
कळणू हं यशोदा कोप्ली ।
हाळ्ळो ताणू भित्तरी ॥१८२॥

तप कळ्लं देवु पाळ्लो ।
पोळोन् ध्रुवु अवाक् जाल्लो ।
शंखा स्पर्शू गाल्लाक् जाल्लो ।
लाग्लो वेद म्होणूक ॥१८४॥

दिव्य तेजांतूं प्रगट ।
आश्चर्य दिस्लं सर्वत्र ।
बुड्डुन् गळ्लं तांतूं चित्त ।
श्रीकृष्णदासागळं ॥१८६॥

तिल्लं होंड तं आकाश ।
खंडं जाल्लं बा अदृश्य ।
महाभूतं ई निःशेष ।
चराचरासांगाती ॥१८८॥

चंद्रनक्षत्रांचें तेज ।
सूर्य गिळ्ता तं सहज ।
तश्शी प्रपंचू निस्तेज ।
कळ्लो विश्वरूपानं ॥१९०॥

स्थैर्याकई स्थान मळ्ळं ।
लक्षई अेकाग्र जाल्लं ।
विचारै निमग्न जाल्लं ।
अेकरूप शांतींतूं ॥१९२॥

पाव्साडींतल्या मोंडांवारी ।
प्रळयांतल्या तेजावारी ।
सर्वत्र हं सर्वांचेरी ।
विश्वरूप पस्सर्ल ॥१९४॥

पार्थू दिव्य दृष्टीनेची ।
समाधान अक्काकची ।
पोळोनू तों पाव्वीलॉची ।
आतं दोंळ उध्घडता ॥१९५॥

श्रीरंगालीं रम्य मंदिरं ।
की लावण्याचीं भांडारं ।
पळें प्रगटलीं अपरंपार ।
विश्वमूर्तीचीं तीं वदनं ॥१९७॥

मद्मद्देंची पळें दिस्ता ।
काळराति कशरी भिस्डायता ।
सैन्य भयानक घेवू रिगता ।
अक्कामाक्षी ती अेक ॥१९९॥

थोडीं भेसुर आनी अद्भुत ।
तशी विलक्षण नी सालंकृत ।
कित्तीं दिस्लीं सुशांत सस्मित ।
रूपं ताव्वळि पार्थाक ॥२०१॥

बणबणांच्या कमलांवारी ।
तेजोमय रविबिंबांवारी ।
कित्त्की लोचन अक्क सालारी ।
दिस्लें थंडें पार्थाक ॥२०३॥

अेक्कची ह्या रूपांतूली ।
विविधता दिस्सू लागली ।
आश्चर्य ह्या दॅवागेली ।
दर्शनलीला अगाध ॥२०५॥

सद्भाग्य हों मूर्तिमंत ।
जातल पूर्ण मनोरथ ।
शंकरालें बाण व्यर्थ ।
वत्तीद वें सांगाती ॥२०७॥

ह्या दोन्नी दोंळ्यांनीं अशरी ।
विश्वरूप सर्वदर्शी ।
कॅल्लें पार्थाक पळैशी ।
तागेल् मनाप्रमाणें ॥१९६॥

की वसंतु आनंदवनांतूं ।
सौंदर्यप्रभा तारुण्यांतूं ।
अशिश प्रगटलीं बहुरूपांतूं ।
विश्वमूर्तिचीं तीं वदनं ॥१९८॥

की मृत्यूनें तांडं उघळ्ळीं ।
महाभयानें छावणी घाल्ली ।
की प्रळयागतीचीं होळहोळ्ळीं ।
धर्गताती हीं कुंडं ॥२००॥

जरी पळैलीं ज्ञानदृष्टीनं ।
तित्तीं रूपं मेज्जुक जायनं ।
दोंळ पुणि पोळोंयां म्हुणु तान्नं ।
तांचेरी घाल्ली नजर ॥२०२॥

काळीं मोंडं भोर्नू आयलीं ।
वीजु युगान्तक झगमग् जाल्ली ।
पिंक्षे दोंळ्यांतूं ती दिस्ली ।
ज्वाला भोंव्यांतग्गूची ॥२०४॥

दिस्सनाती पाय काडं ।
मस्तक नी मुजं खंडं ।
पोळोंची मात्र आशा ही ।
वाडता रें विलक्षण ॥२०६॥

ब्रह्मदॅवागेली वाणी ।
निष्कळ जायद वें पुणी ।
साद्यंत हीं रूपं दोन्नी ।
पळैलीं ह्या पार्थानें ॥२०८॥

ज्ञानेश्वरी

पळैनात्तिलें वेदांनीं ।
पळैलें दोन्नी दोंळ्यांनीं ।
अक्फंताक सर्वांगांनीं ।
विश्वरूप विशाल ॥२०९॥

आप्पणची भांगार जाव्णू ।
तँची घँता आप्पण घाल्णू ।
कश्शी सांगूं वर्णन कोनू ।
कस्त्यावारी दिस्ताती ॥२११॥

अस्त्या तेजाचों शृंगारू ।
पाव्ना बुध्दीचों विस्तारू ।
साक्षात् देवु परात्परू ।
पळैलों ह्या पार्थानें ॥२१३॥

आप्पण् आप्णालें भांगार ।
आप्पण् हातुड नी हत्यार ।
हों जीवु हँची शरीर ।
अद्वैत हँ सर्वत्र ॥२१५॥

काळकुटाचीं पाळं उसळ्ळीं ।
की वीजांचीं रात्रं वाडलीं ।
तश्शी उब्बानू हीं धर्लीं ।
शस्त्रास्त्रां ह्या हात्तांतूं ॥२१७॥

महासिध्दी-अधिष्ठान ।
लक्ष्मीलें विश्रांतिस्थान ।
कमलं तीं हों नारायण ।
हुंगता हँवै पळैलें ॥२१९॥

सूर्यतेजाक स्वर्गानें ।
कश्की मेरूक भांग्रानें ।
तश्शी ह्या पीतांबरानें ।
सुत्तू घाल्ला कुटाक ॥२२१॥

पाय्यालाग्थान् मात्थारथाई ।
कित्तीं विश्वं हीं थंथंई ।
की भूषणांची गोंमठाई ।
भर्त्या सर्वांगाचेरी ॥२१०॥

सतेज सूर्यचंद्राक ।
कोनू दाकैता विश्वाक ।
दीव्णू आत्मतेज आय्क ।
अेकेक हँ भांगार ॥२१२॥

शस्त्रास्त्रांनीं सज्ज हस्त ।
प्रळयाग्नीनं जीं प्रदीप्त ।
आस्सती पार्थाक दिस्त ।
त्याची दिव्य दृष्टीनं ॥२१४॥

इत्लों प्रभावु तेजाचों ।
खो जाल्लों नक्षत्रांचों ।
समुद्रांतूं रिग्गुन् बस्चों ।
अग्नी कर्ता विचारू ॥२१६॥

भीव्णू नदर फिराय्ली ।
तीची गळ्यावैरी लाय्ली ।
दिस्ल्यां कल्पवृक्षवल्ली ।
चिग्रलेल्यां हांग्थाव्णू ॥२१८॥

फुल्लो चिक्ळ्यां मुगुटारी ।
शोभा दिताती मात्थारी ।
गोंम्यां माळा वक्षाचेरी ।
लॉळतनाई दिस्ताती ॥२२०॥

शंकराक कर्पूराचों ।
कैलासाक की पारयाचों ।
क्षीराब्धीक वा दुदाचों ।
कश्की लेपू आस्ताची ॥२२२॥

चंद्रा घडी मेक्कळ्ळ्यारी ।
आकाशाक पांग्रैल्यारी ।
कश्की दिस्सद ताज्वारी ।
चंदन सर्वांगाचेरी ॥२२३॥

अलेपुई लाव्नु घॅत्ता ।
अनंगुई लिप्त जाता ।
काँणामितीं कोरुक् जाता ।
त्या गंधाचँ वर्णन ॥२२५॥

हांगाथंई पळैल्यारी ।
दिस्ता रूप तँ इद्रारी ।
दाँळ हँ धांपुन् घॅल्यारी ।
थंई तँची नँवानँ ॥२२७॥

दिस्ता सगळँ पळैल्यारी ।
आनी पळैनात्तिल्तरी ।
आश्चर्य हँ हाँड भारी ।
कृपा हीवै तागेली ॥२२९॥

आश्चर्या उव्वारांत्याव्नु ।
यँत्ता म्हण्तां तान्नँ पोव्नु ।
अश्शी वँ समुद्रांतूँ येव्नु ।
पड्का चमत्कारांच्या ॥२३१॥

रूप दाकै म्हळ्ळेल्याक ।
दाकैलँ तँ अर्जुनाक ।
पोळोनू त्या खरूपाक ।
तँची जाल्लोँ ताँवई ॥२३३॥

दाँळ उघ्घोण्णू घांपूनू ।
विश्वरूप हँ पोळोनू ।
अर्जुनानँ घॅल्लँ म्हुणू ।
सांग्ता संजयु रायाक ॥२३५॥

स्वयंतेज तेजा मँळ्ता ।
ब्रह्मानंदू शांत जात्ता ।
आनीकै त्यान्मितीं वाड्ता ।
पृथ्वीचोई पर्मळू ॥२२४॥

दिव्य शोभा ही पोळोनू ।
अर्जुन गॅल्लोँ भो गोंदोळ्णू ।
बस्ला की आस्स उब्रोनू ।
की निदला हों देवू ॥२२६॥

दोनी दाँळ हँ नप्रोती ।
पोळोंच्याक नाना मूर्ती ।
भीव्नु घेतली फिराव्न् फाटी ।
थंई त्याँवै तशीची ॥२२८॥

पोळोंचँ पळैना जांव्चँ ।
हांतुंड ताक्का मेळोन् घेव्चँ ।
सर्वे विश्वमय कोर्चे ।
कित्ली कृपा अपार ॥२३०॥

अलौकिक कौशल्यानँ ।
विश्वरूप दर्शनानँ ।
पार्थाकै तांतूंची तान्नँ ।
कश्शी घॅल्लोँ पोट्टोळ्णू ॥२३२॥

सूर्यामितीं दिव्यामितीं ।
दृश्य पळैता ही दृष्टी ।
दाँळ धांप्ल्यार् नाची सृष्टी ।
तस्ली दीनँ देवानँ ॥२३४॥

अर्जुनानँ जँ पळैलँ ।
तँची तुम्कां हांवँ सांग्लँ ।
आय्कलँ की तुम्मी सगळँ ।
अश्शी नँवान् निम्मिता ॥२३६॥

ज्ञानेश्वरी

राया तेज त्या रूपाचें ।
कस्तुर्यावारी म्हुणू सांग्चें ।
मॅळ्ळ्यां की बारा सूर्याचें ।
प्रळयांतूं तें तेज ॥२३७॥

कोर्नू वीजांक केंद्रित ।
प्रळयशक्ती ओकत्रित ।
महातेज तें धापट ।
संभव जायद इत्लेंची ॥२३९॥

दिव्य अलौकिक अस्लैं ।
माक्काई तें तेज दिस्लैं ।
कश्शी हें सहज मॅळ्ळें ।
फल व्यासकृपेन ॥२४१॥

नगरं आकाशांतूलीं ।
हुत्तं थंथें मुय्यांगेलीं ।
की ही धूळी मेखवेली ।
तश्शी दिस्ता हें सर्व ॥२४३॥

इद्रार ओक विश्व दिस्लैं ।
आनी तान्न तें पळैलैं ।
अस्लैं हें द्वैत निव्वळ्ळें ।
मन जाल्लें निर्मळ ॥२४५॥

पैलों पाव्सू पोण्णू वत्ता ।
सगळो गुड्डो फुटू जात्ता ।
आनी कश्की भोर्नू वत्ता ।
तर्न्या दिर्बाकुरांतीं ॥२४७॥

भोवरू घुंद पावळ्यांतूं ।
कमल धोल्ला उदकांतूं ।
आनंदाच्या उम्माळ्यांतूं ।
तश्शी लाग्लो धोलूक ॥२४९॥

छे: तस्लें हजारांवैरी ।
सांगाती उदेय्ले जरी ।
अस्तुर्या ह्या तेजामुखारी ।
जातीद तें निष्प्रभ ॥२३८॥

कित्लें तेज तें आस्सद ।
थोडीशी कल्पना यॅद ।
बराबरी निर्विवाद ।
मात्र जायदना कोरूक ॥२४०॥

विशाल हें लोक इत्लें ।
बुड्बुडेंशें समुद्रांत्लें ।
कित्लें आय्लें आनी गॅल्लें ।
कळशना हें काण्णकै ॥२४२॥

विश्वरूप देवेशालैं ।
संपूर्ण जें विस्तार पाळ्लें ।
अर्जुनानें तें पळैलैं ।
सर्वे प्रत्यंगाचेरी ॥२४४॥

देहभावू गळ्णू गॅल्लो ।
आत्मानंदु जागी जाल्लो ।
आपादमस्तक भर्लो ।
तांची रोमरोमांतूं ॥२४६॥

चांदण्याचो स्पर्शू जात्ता ।
चंद्रकांतू द्रंळ्या लागता ।
तश्शी वल्लें जाल्लेलें दिस्ता ।
सर्वांग तें हुम्मेन ॥२४८॥

कर्पूराच्या केळींथान्नू ।
थेंवुथेंबु पड्ता गळ्णू ।
तश्शी दॅळो दाळ्यांथान्नू ।
आत्मानंदू गालरी ॥२५०॥

परिपूर्ण समुद्राक ।
भर्ती यत्ता पौर्णिमेक ।
तश्शी लाग्लो तों धोलूक ।
उल्हासाच्या पाळोरी ॥२५१॥

घेन्नूई हों अनुभवू ।
भक्तू हांवं नी हों देवू ।
होंची उलो द्वैतभावू ।
जाल्ली होडी उस्त्रमेटी ॥२५३॥

मज्जस्ल्या ह्या सामान्याक ।
विश्वरूप पोळोंच्याक ।
कॅल्लो कृपेन लायक ।
जयजयकारू हे गुरो ॥२५५॥

गुंयं सान्नीतूं आस्ताती ।
गुंर श्वापदं फिर्ताती ।
तश्शी ब्रह्मांडं दिस्ताती ।
तुगेल् आंगार् घुंन्तना ॥२५७॥

तश्शी तुगेल् देहाचेरी ।
दिस्ता सुरेन्द्रनगरी ।
देवालोके तिज्भित्ती ।
त्रैलोक्येशा सर्वेशा ॥२५९॥

सत्यलोक तुज्ज्यांतूंची ।
ब्रह्मदेवू न्हैव होंची ।
ह्या दिकाक कैलासाची ।
शोभा दिस्ता स्वर्गीय ॥२६१॥

कश्यपादि सर्वे ऋषी ।
तुज्ज्यांतूं हे हृषीकेशी ।
पाताळे थें दिस्ता तश्शी ।
सर्पे थें तें चर्ताती ॥२६३॥

अश्शी आट्टै सात्विक भाव ।
झगडू लाग्ले मुखार् हांवं ।
ब्रह्मानंदाचें वैभव ।
प्राप्त जाल्लें जीवाक ॥२५२॥

दॅवादीकाक पोळोनू ।
मातें मुखारी बग्सूनू ।
नम्रतेन हात जोणू ।
कोरू लाग्लो प्रार्थना ॥२५४॥

भगवंता हें बरें कॅल्लें ।
मन मगेल् तृप्त जाल्लें ।
विश्वाधारू तूं हें कळ्ळें ।
विश्वरूप पोळोनू ॥२५६॥

आकाशाची विंशाल व्होटी ।
तांतूं ग्रह हें दिस्ताती ।
कश्की वृक्षारी बांदताती ।
घूड पक्षी विविध ॥२५८॥

पंचमहाभूतांची व्याप्ती ।
तांतूं नाना प्राणीसृष्टी ।
उद्भवलेल्या ह्यो दिस्ताती ।
तुज्यांत्यान्व विश्वेशा ॥२६०॥

गौरीसांगाती शंकरू ।
तांच्यांतूं तूं चमत्कारू ।
तुज्ज्यांतूई तूं साकारू ।
थंडीची बा हें कश्शी ॥२६२॥

आतं इतलेंची म्होळ्येद ।
प्रत्यंगं वणत्यां लेक्येद ।
तांचेरी काळ्ळीं अद्भूत ।
चित्रं चौदा भुवनांचीं ॥२६४॥

ज्ञानेश्वरी

त्या भुवनांतलें जें जें लोक ।
तांगेलीं चित्रं अनेक ।
पोळोनू हें अलौकिक ।
कळता तुगेल् सामर्थ्य ॥२६५॥

तश्शीची हें तुगेल् हात ।
कर्त आस्सती समस्त ।
व्यापार हें अविश्रांत ।
कश्शी अक्क वळारी ॥२६७॥

अनंतशिरं मुखं कोटीगट्लीं ।
ब्रह्मतरु की फळं हीं सगळीं ।
धर्ता अश्शी दिस्लीं तुगेलीं ।
असंख्य वदनं परिपूर्ण ॥२६९॥

स्वर्गू हों पाताळ थंडी ।
आकाश हें हांगा भूई ।
ऐकत्वांतूं ह्या सर्वाकै ।
दाकैता ह्या रूपांतूं ॥२७१॥

अपरीमित ही नाना रीती ।
पंचमहाभूतांची व्याप्ती ।
तिक्काइ पांग्रैता ही मूर्ती ।
अनाद्यनंता परमेशा ॥२७३॥

रूप कश्शी कित्ली प्राई ।
तुज्पल्लानें आस्स् वें काई ।
आधारारी तूं कस्त्याई ।
आस्स् की ना हें लॅक्तना ॥२७५॥

तूं उब्रनं वा बैसनं ।
दीगुइ ना गुड्डाई दिस्सनं ।
तगू वैरी सर्व दिकानं ।
तूंची दिस्ता विश्वेशा ॥२७७॥

दिव्य दृष्टीचें सामर्थ्य ।
दाकैता माक्का सर्वत्र ।
आकाशाचें बीज सुप्त ।
तुगेल्या ह्या भुजांतूं ॥२६६॥

शून्यांथावू उद्भव जाल्लीं ।
ब्रह्मांडं संपन्न जाल्लीं ।
तश्शी उदरं हीं इल्लीं ।
पळैत् आस्सं तुगेलीं ॥२६८॥

दॅवा तुगेलीं तांडं खैंखैं ।
दौळ्यां सालुइ दिस्ता थंथें ।
तूंची सर्वे तूंची विश्वै ।
इत्लें कळळें सर्वेशा ॥२७०॥

ऐक्कुइ जागों अस्लॉ मॅळणा ।
की तूं थंडी वासु कर्ना ।
परमाणूकै सोणू दीना ।
खरेंचि सर्वव्यापी तूं ॥२७२॥

आय्लॉ हांगा तूं खंय्थावू ।
बस्ला की आस्स उब्रोनु ।
आव्सु सांग कोणि म्हुणू ।
कश्शी इत्लॉ होडू तूं ॥२७४॥

दिस्लॉ की खंचै थरेनं ।
काणालोई आधार घनं ।
आप्णाकची धल्य़ा आप्णें
सनातनू तूं स्वयमेव ॥२७६॥

तुगेलंची रूप तुक्का ।
तुगेल् प्राई तूंची आस्का ।
फाटी पॉट तूंची तुक्का ।
हे परमेशा परात्परा ॥२७८॥

पळें विचार कर्ता कर्ता ।
हँची आत्तं मावका दिस्ता ।
तुज्ज्यांतूंची हे अनंता ।
तुगेलें सार सर्वस्व ॥२७९॥

हांवें खरें पळैल्यारी ।
सोंदलें पूरा दीक चारी ।
तीन्नी नाती हँ जाग्यारी ।
संशयु ना हांतूं कांई ॥२८१॥

अस्ल्या तुगेल्या भव्य मूर्तिंतूं ।
अनेक मूर्त्यो जाल्यो जडितु ।
की नाना रंगांचें हँ तूं अंबर
घँल्यां आंगारी ॥२८३॥

की तूं ऐकू महासागरू ।
मूर्त्यो ह्यो पाळांचो भोरू ।
की तूं देवा ऐकु तरुवरू ।
फळ मूर्त्यांचें धर्ता तूं ॥२८५॥

सर्वई ह्या मूर्त्यांतूलें ।
त्रैलोक्य जातलें नी वतलें ।
स्थान मात्र त्या तांगेलें ।
रोंमरोंम तुगेलें ॥२८७॥

तूंचि सर्वदा सर्वव्यापकू ।
दयावंतु तूं भक्तरक्षकू ।
त्यामिति जात्ता सगुण लौकिकू ।
आजि मुकुंदा हँ कळळें ॥२८९॥

विश्वरूप तूं तरी कृपाळू ।
जात्ता अश्शी तूं अनुकूलू ।
तरिकै दृष्टींतूं हँ बदलू ।
जायना दिस्ता सामान्यू ॥२९१॥

तरी मावका ह्या रूपांतूं ।
दिस्ता उणें हँ सर्वांतूं ।
कश्शी आदी मध्य अंतू ।
पण्णा बा ह्या दृष्टीक ॥२८०॥

नाती ह्यो तीनी अवस्था ।
तुज्ज्यांतूई श्री अनंता ।
विश्वरूपा विश्वनाथा ।
तँ तत्त्वै तूं साकार ॥२८२॥

मूर्तीच्या ह्या गुड् ।चेरी ।
मूर्त रूक वाल्यो भारी ।
फळं फुल्लं हीं तांचेरी ।
भांगारशें शोभताती ॥२८४॥

पृथ्वीचेरी भूतमात्रं ।
आकाशांतूं की नक्षत्रं ।
मूर्त्यांचीं हीं नाना क्षेत्रं ।
भल्यांती ह्या रूपांतूं ॥२८६॥

विश्वाचो हँ विस्तार कॅल्लो ।
तूं कोणू तूं कोंणागॅलो ।
पळैल्यारी तूं आमोले ।
जाव्णू बस्ला सारथी ॥२८८॥

रूप चतुर्भुज सगुण नीलधन ।
तुगेलें घँला हँ आलिंगन सहजचि
दोळें आनी हँ मन ।
संतोषानें भर्ताती ॥२९०॥

तूवें दिव्य स्पर्श कॅल्लो ।
दृष्टींतलो हँ दोषु काळो ।
म्हुणु महिमा हँ तुगेलो कळो ।
निजरूपाचो परिपूर्ण ॥२९२॥

ज्ञानेश्वरी

जावु सारथी रथारि बस्लों ।
तिल्लोची तूं माक्का दिस्लों ।
आत्तं माक्का गुर्तू मॅळ्ळो ।
खरया तुगेल्या रूपाचो ॥२९३॥

उब्बार्न् धर्लेल्या हात्तांतूं ।
सुदर्शन चक्र हँ तूं ।
फिराय्त आस्स म्हुणू गुर्तू ।
मॅळ्ता की तों तूंची रँ ॥२९५॥

मगेल् मात्र मनोरथू ।
पूर्ण कॅल्लो उदारू तूं ।
अक्कची रँ हँ मनांतूं ।
यँत्त आस्स विश्वेशा ॥२९७॥

हँ हांगाची आस्स की ना ।
कळ्ता हँ की तँवै कळणा ।
कस्लोड बोधू मना जायना ।
इत्लँ रूप तेजस्वी ॥२९९॥

तेजाचो महासागरू ।
कर्ता सृष्टीचो संहारू ।
आकाशाचो की विस्तारू ।
गिळ्ता वीजू प्रळयाची ॥३०१॥

तीव्र तेज दाहकता ।
क्षणाक्षणानँ ही वाड्ता ।
दिव्य दृष्टी नप्रों पड्ता ।
पोळोंचँ बा हँ कश्शी ॥३०३॥

पंचाग्नीचँ दिव्यांजन ।
कर्ता ब्रह्मांडभंजन ।
आत्तं सांग संहारण ।
जात्लँ की ना विश्वाचँ ॥३०५॥

अक्काकची की आशिलँ ।
किरीट हँ मात्यावलँ ।
आकारू नी तेज वाड्लँ ।
कश्की बा हँ आश्चर्य ॥२९४॥

गदा तीची त्या हात्तांतूं ।
बाकी निःशस्त्र दोन्नींतूं ।
अश्वांगॅलो लगामु तूं ।
धोर्नु बस्ला गोविंदा ॥२९६॥

जाल्लँ कश्शी बा हँ कळणा ।
विस्मय पांन्ची पात्रताड ना ।
चित्त जाग्यारीची यँना ।
मंत्रमुग्ध जाल्लां न्है ॥२९८॥

अग्नी सुद्दाई कर्पद ।
सूर्य काज्जुळ्साँ दिस्सद ।
तीव्रता इल्ली अगाध ।
ह्या तेजाची पळैली ॥३००॥

ज्वाळांचँ कुड्कँ कात्तोर्नु ।
केलेल् नीसणी ती चण्णू ।
गेल्ली आकाश दांटूनू ।
पोळोंचेंई असह्य ॥३०२॥

सुप्त वन्ही अचानकू ।
प्रळयाग्नीचो उद्रेकू ।
तिस्त्रों दाँळो की दाहकू ।
शंकरानँ उध्धळ्ळो ॥३०४॥

तेजाची ही इल्ली कांती ।
अद्भूत ही तिज्जी व्याप्ती ।
खई अस्ली दुस्त्री मूर्ती ।
पळैन्न ह्या जन्मांतूं ॥३०६॥

साडेतीनी अक्षर-मात्रा ।
त्या ॐकाराक श्रुति सोंदता ।
ताज्पेल्लिकाक तूं आस्ता ।
परब्रह्म तूं भगवंता ॥३०७॥

सद्धर्माचें तूंजी जीवन ।
आदि पुरातन तरि तूं नूतन ।
तत्त्व सदतिसावें जें स्थान ।
पुरुषश्रेष्ठा तें तुगेलें ॥३०९॥

चंद्रकृपेचों सुशांत कर्ता ।
कोप्पुनु सूर्य ल्हाइशि भाज्ता ।
दोन्नी दोंळ्यांनीं दाकैता ।
रविशशिलीला जगतांतूं ॥३११॥

उज्जों जळता पर्वतारी ।
कशकी फिर्ता तों सुत्वारी ।
तशशी जीब ही भित्तरी ।
लेव्णू धर्ता हों उज्जों ॥३१३॥

तां स्वर्गू नी तें पाताळ ।
आकाश आनी भूतळ ।
भोर्नू आस्स तूं सकळ ।
धाई दिशांचें चक्र ॥३१५॥

अद्भुत रूपाचों उव्वारू ।
चौदा भुवनांचों संहारू ।
प्रसंगू हों भयंकरू ।
जायना बा पोळोंच्याक ॥३१७॥

रूप अस्लें हें पोळोवू ।
हांवं गॅल्लों पूरा भीवू ।
गॅल्लें त्रैलोक्य बुड्डू ।
समुद्रांतूं दुःखाच्या ॥३१९॥

त्रैलोक्याचें अधिष्ठान तूं ।
विश्वविलय पाव्ता तुज्ज्यांतूं ।
अक्षय आनी अविनाशी तूं ।
कळणा ही लीला तुगेली ॥३०८॥

आदिमध्यइ ना तुज्ज्यांतूं ।
समर्थ तूंजी स्वयें अनंतूं ।
कव्वळता तूं विश्व भुजांतूं ।
की तें तुगेल्या पाव्ळांतूं ॥३१०॥

अशशी कितल्यां ना ह्यो थरा ।
दाकैशी तूं विश्वंभरा ।
मुखाचेरी भर्ला पूरा ।
प्रळयाग्नीचों उज्वाडू ॥३१२॥

ह्या तांडांल्लों हों धग्धगू ।
आंगावेल्लों हों भग्भगू ।
भाज्जुन् काड्ता भुगुभुगु ।
ह्या विश्वाक चर्चर ॥३१४॥

अॅक्ळोंची तूं ह्या सर्वांतूं ।
पोळोवू जातां चकीतूं ।
बुड्ता पळें ह्या तांडांतूं ।
जाल्यारी हें सर्वई ॥३१६॥

विस्ताराक अंतू नाची ।
दिस्चें रूप उग्र भोची ।
खंचें सुख तें धूरची ।
वांचुन् उर्चें कष्टची ॥३१८॥

महात्म्यालें हें दर्शन ।
अशशी दुःखाक कारण ।
हाक्का सुख कशशी काँण ।
म्हणद बा हें दिस्ता ॥३२०॥

ज्ञानेश्वरी

तूं नद्रेक पण्णं शिलॉ ।
संसार सुखाचॉ दिस्तालॉ ।
आत्तं अइशी इद्रार् आय्लॉ ।
दिस्सू लाग्ला बॅजारू ॥३२१॥

माक्षी संसारा बॅजारू ।
मुखार् अइशी तूं दुर्धरू ।
माक्षी मुखारी धुव्वरू ।
उस्नमेटी विचित्र ॥३२३॥

उज्जान् आंग भाज्लं म्हणू ।
थंडाइ मॅळॉ हं लेक्कूनू ।
समुद्रारी गेल्यार् धाव्णू ।
थंडं भय्य पाळंचं ॥३२५॥

पोळोनू हं निजतेज ।
तांतूं सर्वे कर्मा बीजं ।
लास्सुन् मॅळताती सहज ।
सद्भावानं तुज्ज्यांतूं ॥३२७॥

दॅवा अज्ञानांतूं बुड्लां ।
भोगाबल्यांतूं शिर्कलां ।
मूढ जाव्णू घुंव्त पळ्ळां ।
संसारांतूं स्वर्गांतूं ॥३२९॥

ऋषीमुनी सिध्द संत ।
सर्वई हं प्रज्ञावंत ।
तुगेलं हं यशोगीत ।
गौरव कर्त म्हणताती ॥३३१॥

पळं गंधर्व, पितर ।
थंडं सुर नी किन्नर ।
यक्ष, सिध्द नी असुर ।
महेंद्रूई सांगाती ॥३३३॥

तुंवं दिइशिल् तरी अइशी ।
पोट्टोळ्ण घेवूं तुक्का कइशी ।
आनी राबिल्लतरी अशी ।
तंवै शोका कारण ॥३२२॥

कर्ता अस्लं हं संकट ।
त्रैलोक्याचं मेतकूट ।
तथ्य कळ्ळं आत्तं स्पष्ट ।
तुगेल्या ह्या रूपाचं ॥३२४॥

रूप पोळोनू हं जाली ।
अवस्था ह्या जानांगेली ।
गति थंडं जाणत्यांगेली ।
पळं कइशी जालया ती ॥३२६॥

थॉडेंजण भयभीत ।
तरी जाव्णू भक्तियुक्त ।
जोण्णु घेव्णू दोन्नी हात ।
अभयतं मागताती ॥३२८॥

दॅवा तुक्काची शरण ।
दितां तुक्का पंचप्राण ।
सोडैद बा दुस्त्रं काँण ।
मज्जस्ल्याक हांत्थाव्णू ॥३३०॥

हं रुद्र आनी आदित्य ।
वसू नी साध्य समस्त ।
अश्विनीसुत मरुत ।
जाल्याती हं विस्मित ॥३३२॥

आपूआपूणाल्या जाग्यार् थाव्णू ।
सर्वे भोची उत्सुक जाव्णू ।
निय्याळताती लक्ष दीव्णू ।
दिव्य महामूर्तीक ॥३३४॥

नॅन्नॅवानॅ पळैताती ।
आश्चर्यची हॅ म्हणताती ।
मस्तकई बग्सुय्ताती ।
नम्र जान्नू मुखारी ॥३३५॥

विनम्रतेच्या ह्या बागेंतूं ।
फुललां सात्त्विकभावु वसंतू ।
वंदनरूपी पर्णदळांतूं ।
फल दीन्नू पाळ्ळां तांकां ॥३३७॥

त्रिभुवनव्यापी रूप पळैलं ।
तं पोळोनू दॅवै भिल्लं ।
खंडं पळैल्लरी दिस्लं ।
अद्भुत विपरित हॅ रूप ॥३३९॥

किल्लं गॉम्टं बाहू चरण ।
किल्लीं पॉटटं नाना वर्ण ।
आवेशू हॉ किल्लां दारुण ।
तांडारी ह्या प्रत्येक ॥३४१॥

शंभू शस्त्रं सज्ज कर्ता ।
काळभैरवू दूतां सॉड्ता ।
की ही काली भाग्र सर्ता ।
संहारूक ही सृष्टी ॥३४३॥

कल्पांताची काळकी राती ।
रक्त पिशाच्चं पित्ताती ।
तश्शी दाडचॉ ह्यॉ दिस्ताती ।
रक्त पिल्लेल्वारीशॉ ॥३४५॥

सहज ह्या नद्रे पळ्ळी ।
दुःखाची ही यमुना काळी ।
जीवसृष्टीचीं हीं दिस्लीं ।
झाडं तिगल्या त'री ॥३४७॥

जयजयकाराचॅ गायन ।
गाज्जैता हॅ त्रिभुवन ।
कर्ताती नम्र वंदन ।
हात जोण्णू निड्ळारी ॥३३६॥

भाग्याचॉ हॉ दिवसु उदेलां ।
दॉळ्यांनीं हॉ पर्वु पळैलां ।
विश्वरूप तूं समूर्त दिस्लां ।
ह्या सर्वाकै रमापते ॥३३८॥

अेक्कची हॅ दिस्सू दिस्ता ।
चित्रविचित्र कश्शी जात्ता ।
सर्व भयानक दिस्सू लागता ।
रूप, देह नी शस्त्रास्त्रं ॥३४०॥

कल्पांतूची की हॉ आय्लां ।
काँणाचेरी यमू काँप्लां ।
आनी तान्न ह्यॉ पेट्टैल्यां ।
होळ्यां अश्शी सर्वत्र ॥३४२॥

प्रचंड ताँडं हांगा थंडं ।
खाली जागॉ नाची खंडं ।
कच्कच्ताती दांत थाई ।
खांळ्या यॅल्ल्या सिंहाल्शॉ ॥३४४॥

काळागॅलं की आव्हान ।
की हॅ कल्पांती मरण ।
तस्लं भयानकपण ।
दिस्ता तुगल्या तांडारी ॥३४६॥

महामृत्यूचॉ सागरू ।
केल्शावारॉ सुट्ला घोरू ।
जीवादोणीक थर्थरू ।
सुट्ला ह्या तुफानांतूं ॥३४८॥

ज्ञानेश्वरी

कोपु यॅद की दॅवाक ।
म्हणद तूं ही कस्ल्याक ।
यॅच्ना कर्ता घॅ तूं सुख ।
स्वस्थ जाव्नु ध्यानाचॅ ॥३४९॥

माक्का तुज्वारीची कॅल्लो ।
हॅ पोळोनू रुद्र भिल्लो ।
मृत्यू बाळो निप्पुन् बस्लो ।
तरी भिल्लां हांवंची ॥३५१॥

काळाक तूं दीव्नु शर्त ।
आतंड आस्स झुंज दित्त ।
कोप्लीं तांडं वाड्लीं मस्त ।
जाल्लें सान आकाश ॥३५३॥

अक्कावारी अेक नाची ।
रंगु रूप विंगडची ।
काळु घॅत्ता हांतल्यागीची ।
उज्जो जांक्का जाल्यारी ॥३५५॥

वारया घनुर्वातू जांक्का ।
समुद्रा उव्वारू येंक्का ।
वडवानलू विष जांक्का ।
तश्शी जाल्ला हों उज्जो ॥३५७॥

कित्लें होंड हॅ म्हळ्ळ्यारी ।
आकाश मद्देची पिंदल्यारी ।
होंळ्ळें भाँकण पळ्ळेल्वारी ।
कश्की दिस्सद तश्शी ॥३५९॥

तश्शी तांडांचो विस्तारू ।
तांतूं जिब्बांचो संचारू ।
घॅनाती कोनू विचारू ।
घासु नप्रो विश्वाचो ॥३६१॥

जीवलोकु हॅ निमित्त ।
बग्ले कोनू सांग्तां सत्य ।
मगेलोची प्राणु आतं ।
वचद की हॅ भय्य ॥३५०॥

ही कस्ली रॅ महामारी ।
भय्याकै भीवैता भारी ।
विश्वरूप हॅची जरी ।
कश्शी बा तँ म्होण्येद ॥३५२॥

नप्रो आकाशाचॅ मान ।
त्रैलोक्याचॅ परिमाण ।
अग्नीकै तूं उज्वलन ।
दीत आस्स कोप्पूनू ॥३५४॥

इत्लें तेज अमर्याद ।
त्रैलोक्यै लास्सुन् घालीद ।
तांडंइ तित्तींची जातीद ।
तांतुंडं दाडयो नी दांत ॥३५६॥

उज्जान् काळकूट पिल्लें ।
मरण मोरूक् तय्यार जाल्लें ।
तश्शी तांड गिळूक् बस्लें ।
संहर्त्या ह्या तेजाक ॥३५८॥

अथवा पृथ्वी खाक्यां मानू ।
हिरण्याक्षू आय्लो देवू ।
वच्चू वाट दिल्ली कोनू ।
पाताळाक शंभून ॥३६०॥

पाताळांत्याव्नु नागांचो ।
फूत्कारू गरळज्याळांचो ।
लॅव्ता प्रांतू आकाशाचो ।
तश्शी जिब्बो तांडांत्यो ॥३६२॥

प्रळयविजेच्या ज्वाला ।
 अँकडँ कोर्नू किल्लो बांदला ।
 वाळवांभाग्र उज्जो वाडला ।
 दा ाँचो त्याँ किल्लेची ॥३६३॥

भय्य इत्याक दाकैता ।
 हाज्जँ कौतुकशँ कर्ता ।
 हांतूँ कस्लँ तूँ मेळैता ।
 हांवँ मात्र मँल्लाँची ॥३६५॥

स्थूल देहु वत्ता हाज्जी ।
 काँण कर्ता बा ही काळजी ।
 चैतन्य कळणा हँ आजी ।
 ऊरद की वरद ॥३६७॥

खब्बर सोडी इंद्रियांची ।
 सांग ह्या आत्मानंदाची ।
 कस्ली गती आस्स जांन्वी ।
 जो शाश्वत खयंभू ॥३६९॥

जाय्नापुडँ हँ दर्शन ।
 जाल्लँ भो व्याकुळ मन ।
 ताक्का दिंन्या उतेजन ।
 कर्त आस्सं प्रयत्न ॥३७१॥

जीवाक कोरूक स्वस्थ ।
 हांगाथंडीं धांल्लो मस्त ।
 जांक्का जाल्लेलो निवांत ।
 जागो मँळणा सोहूनुइ ॥३७३॥

महाभयाचँ मड्कँ फुट्लँ ।
 कुड्कँ ताज्जँ बीरुन पळ्ळँ ।
 अस्लीं कित्त्की ताँडं पळ्ळँ ।
 चारीकडँ दिस्ताती ॥३७५॥

निड्ळातगूच्या कों ांतूँ ।
 महामृत्यू त्या काळ्कांतूँ ।
 येन्नु बस्ला की दाँळ्यांतु ।
 भिस्डायंतची भय्याक ॥३६४॥

भोची लाग्गीलो दुव्वाळो ।
 फलुइ ताज्जो सम्म मँळ्ळो ।
 तुक्का दाँळ्यांनीं पळैलो ।
 निल्ली आत्तं ती तान ॥३६६॥

थर्थर सुट्ला सर्वांगाक ।
 जात्ता त्रासूसो मनाक ।
 थारो मँळणा ह्या बुध्दीक ।
 मगेल् माक्का विस्सर्ला ॥३६८॥

कस्लो बा हो साक्षात्कारू ।
 गेल्ली बुध्दी हो बँजारू ।
 हांवँ शिष्यू तूँ सद्गुरू ।
 संबंधू हो ऊरद् वे ॥३७०॥

धैर्याक नी माक्का आय्क ।
 सुर्वेक नक्षत्र अेक ।
 दीन्नु दर्शन अस्ल्याक ।
 उद्बोधांतूँ सांबाय्लो ॥३७२॥

विश्वरूप भयंकर ।
 नष्ट कर्ता चराचर ।
 मँळो ना मँळो उत्तर ।
 इत्याक हो संहारू ॥३७४॥

होळ्ळ्यो दा ाँ दंतपंक्ती ।
 वट्टाभाग्र त्याँ पळ्ळ्याती ।
 वर्डवारी त्याँ दिस्ताती ।
 प्रळयास्त्रांची सुत्वाक ॥३७६॥

ज्ञानेश्वरी

तक्षकाक विष दिल्लें ।
अमासेक भूत चाळ्वलें ।
प्रळयाग्नीन की हँ सॉळ्ळें ।
अश्शी रँ अग्नेयास्त्र ॥३७७॥

उज्ज्या खारू प्रळयाग्नीचॉ ।
मॅळ्ळॉ सांगातू वारयाचॉ ।
अॅक्ळॉइ तांतूं वांचुन् उर्चॉ ।
संभव सांग आस्सद् वँ ॥३७९॥

अस्ल्या रूपांतूं पळैलॉ ।
सुखाचॉ दुष्काळू जाल्लॉ ।
तड्वई हॉ पस्त्रेलेलॉ ।
संहाराचॉ हॉ खेळू ॥३८१॥

त्राता जानूई अनंता ।
सांग अश्शी इत्या कर्ता ।
सोडई तूं कृपावंता ।
पाशू महामृत्यूचॉ ॥३८३॥

वग्गी कृपा करी राया ।
लया व्हरी तुगेल् माया ।
पळ्ळया मृत्यूची ही छाया ।
मज्जेरी ती तूं काडी ॥३८५॥

जाल्यार तुक्का गोतसची ।
स्वर्गांतूं ह्या अॅक्ळ्यानेची ।
दानवांक निस्त्राणची ।
कॅल्लें भीन मृत्यूक ॥३८७॥

न्हई शिलॉ हॉ कल्पांतू । जाल्यार
आय्लॉ तूं मद्देतूं । कॅल्लॉ
त्रैलोक्याचॉ घातू । अल्पायुषी तँ
कॅल्लें ॥३८९॥

होळ्ळीं तांडं मूळंतूची ।
निःश्वासांचॉ आवेशूची ।
नीठ पड्ता आम्चेरीची ।
येन्नु मृत्यूरूपानें ॥३७८॥

अश्शी उटाय्लीं गिळूक ।
तांड तुगेलीं सर्वाक ।
ऊर्न कस्लेई नांवाक ।
धैर्य, दीकू, हांवई ॥३८०॥

अस्लें कस्लें तूं हँ कर्शी ।
अॅक्ळाक कळ्ळ्यारी अश्शी ।
बस्तलिशिलॉ सांगनाशी ।
वांचइ आत्तं हॉ प्राणू ॥३८२॥

देवाधिर्देवा विनैतां ।
तूं विश्वाचॉ अधिष्ठाता ।
विस्सोर्नू विप्रीत कर्ता ।
कोर्नक्का हॉ संहारू ॥३८४॥

ताव्वळ्धोर्नू पाय धर्ता ।
वांचइ वांचइ इत्या म्हणतां ।
ह्या रूपाचें भय्य दिस्ता ।
जीवु जात्ता व्याकुळ ॥३८६॥

हँ मात्र ताज्वारी न्हई ।
मेलाड्सूनू मृत्यूकई ।
विश्वासांगाती माक्काई ।
गिळ्च्याक तूं पळैता ॥३८८॥

भाग्य कस्लें हँ विप्रीत ।
जता जांव्चे बदलाक शांत ।
जाय्त आस्स आपद्ग्रस्त ।
गिळू लागला पळें तूं ॥३९०॥

इत्लीं तांडं तूं पस्त्रावू ।
घेंता सर्वे सैन्यं गिळणू ।
प्रत्यक्ष हें दिस्ता म्हुणू ।
अशी म्हुण्का पडता न्हे ॥३९१॥

आय्लें जें हांकां साह्याक ।
कांड व्हर्ता त्याचि गतीक ।
अक्काड उर्ने कळोंच्याक ।
शीकवार्ता ही धारा ॥३९३॥

शस्त्रास्त्रांनीं झुंज दिल्लें ।
सैनिक ह्या सैन्यांतूळें ।
दिस्सनाशी जायत आय्लें ।
किल्लें तुगेल् तांडांतूं ॥३९५॥

तशी चतुरंगी सेना ।
दांतांनीं चाब्वनस्तना ।
सगळीची गुळकन् गिळतना ।
संतोष जाव्नु आस्काज ॥३९७॥

गॅल्लो सूर्यापूतू कर्णू ।
काळळें कैरावारी झाणू ।
सैन्य आमोलें पुस्सूनू ।
पळैत आस्सं हें हांवें ॥३९९॥

सांगल्यां सुमारुशां विभूती ।
जाल्यार जायत ताज्जेर तृप्ती ।
पोळोंची ही विश्वमूर्ती ।
भूक लागली ताव्वळी ॥४०१॥

अक्काक अमृत मॅळळें ।
नोळीतची बॉस्चें सॉळळें ।
आनी कस्लें मॅळता म्हळळें ।
मॅळळें काळकूटची ॥४०३॥

शूरवीर हें कौरव सगळें ।
कुर् धृतराष्ट्रालें चल्लें ।
परिवारासह गॅलें गॅलें ।
सर्त तुगेल्या तांडांतूं ॥३९२॥

हस्त्यांकड ह्या वॅळारी ।
गटागट अेक्क् थरारी ।
अशी इत्ल्या अंक्सरारी ।
लाग्ला बा तूं गिळच्याक ॥३९४॥

कल्पांताची बरोबरी ।
अेक्क शस्त्र कर्ता जरी ।
अस्लीं तुंवें कोटीवैरी ।
गिळणु काळळीं सर्व हीं ॥३९६॥

पदश्रेष्ठु शौर्यांतूळो ।
सत्यवादी भीष्मा अस्लो ।
आनी द्रोणाचार्यु गिळळो ।
उद्का अेकु घोटुसो ॥३९८॥

ब्रह्मदेवा कस्लें जाल्लें ।
विश्वदर्शन मॅळो म्हळळें ।
मरणाक आपैल्वारी जाल्लें ।
विश्वागेल्या हांवेंची ॥४००॥

भोगु जायना चुक्कोळ्याक ।
बुध्दी फिर्ता त्या दिशेक ।
कारण ह्या अनर्थाक ।
जाल्लो पळें हांवेंची ॥४०२॥

ताव्वळु तिल्यारीची राब्लें ।
मुखावेलें मरण चुक्लें ।
शंभून तें प्राशन केल्लें ।
धूर जाल्लें संकट ॥४०४॥

ज्ञानेश्वरी

उज्जाँ भर्ला ह्या वाव्यांतूं ।
विष भिनल्यां आकाशांतूं ।
काँणामितीं हों कल्पांतूं ।
चुक्कोळ्याक जायद बा ॥४०५॥

ह्या झुंजांतूं मार्ता हांव ।
आनी मर्तलें कौरव ।
अस्लों मूढ अहंभाव ।
धूर कर्ता हें कळणा ॥४०७॥

जाल्यार् घेना हें लक्षंतूं ।
नुस्तेंचीं ताँ कुंतीसूतू ।
आनीकई भयभीतू ।
जाव्णू व्यर्थ थर्थर्ता ॥४०९॥

कोपु येंता कृतांताक ।
स्वर्गु पृथ्वी पाताळाक ।
कश्की गिळता ताँ घासाक ।
तश्शी पळें कर्ता तूं ॥४११॥

तश्शी सैन्यं अँक्डें मेळ्ळीं ।
ह्या ताँडांतूं शिर्त गेल्लीं ।
तांत्थाव्णू तीं भाग्र येल्लीं ।
पुणी कश्शी सांग तूं ॥४१३॥

किरीटांसमेत मार्तीं ।
पळें दा ऍ चिडिताती ।
पीठ चाब्याबूनु कर्ताती ।
हँची दिस्ता दाँळ्यांक ॥४१५॥

विश्वरूपी ह्या काळानें ।
देह गिळ्ळें सामर्थ्यानें ।
मात्तें मात्र जाग्रतेनें ।
दव्वल्यार् हँ जीवित ॥४१७॥

अश्शी दुःखानें कळ्वळता ।
मनांतूंची खंती पाव्ता ।
जाल्यार् अश्शी इत्या कर्ता ।
देवू हँ ताँ पळैना ॥४०६॥

काँणाकई मार्ना काँण ।
हाक्का देवूची कारण ।
अश्शी हँ विश्वदर्शन ।
ताक्का सांग्ता प्रत्यक्ष ॥४०८॥

आकाशांतू ना जात्ताती ।
माँडं कश्की हीं वत्ताती ।
दोन्नी सैन्यं अँक्सांगाती ।
देवा तुगेल् ताँडांतूं ॥४१०॥

कश्की पळें काँप्ता दैव ।
आनी आशिल्लें वैभव ।
आप्णाइल्याकची सर्व ।
थंचं थंडें ना जात्ता ॥४१२॥

अशोकाचीं पान्नं घेल्लें ।
उंटानें चाब्डाव्णु गिळ्ळें ।
तश्शी हँ त्रैलोक्य सगळें ।
गेल्लें व्यर्थची ॥४१४॥

दांताखांचीतूं तीं रत्नं ।
जिब्बेतुर्येर् ताज्जें कण ।
दा ँक रक्ता लेपन ।
विलक्षण भक्षण ॥४१६॥

देहाचें हँ उत्तमांग ।
उर्लें साबीत हँ चांग ।
बाकी देहाचीं उपांगं ।
गेल्लीं काळाताँडांतूं ॥४१८॥

जन्मा आयिल्यांक तरी ।
गतीची मॅळणा वॅ दुस्त्री ।
अस्त्या ह्या ताँडाभित्तरी ।
वच्काजची पड्ता वॅ ॥४१९॥

धानु आयलें ब्रह्मादिक ।
सगळें ताँडा वैल्दीकाक ।
बाकी दुस्त्र्या सामान्यांक ।
वच्का पळळ्यां हांगा थें ॥४२१॥

न्हंय्वां प्रवाह अनेक ।
मॅळताती तें समुद्राक ।
तश्शी मार्गु धोर्नु अेक ।
रिगता जग हांतूंची ॥४२३॥

उज्जो गुड् । खळगींतूं ।
पतंग उब्ताती तांतूं ।
पळ पड्ताती ताँडांतूं ।
तश्शी लोक हॅ सर्व ॥४२५॥

इल्लें भक्षण कोर्नु हान्न ।
जायना हागेल् भूक उणें ।
पॉट्टांतूलां उज्जो नीळें ।
वाड्त वत्ता विप्रीत ॥४२७॥

खांन्वें गिळ्चें ऊर्न काई ।
तांडा रगडो घुंन्वो काई ।
राब्बना पळैर्न खई ।
अस्ली भूक अेद्दोळू ॥४२९॥

सगळें दीक गीळणु घेंन्वें ।
नक्षत्रांक लेव्नु काड्चें ।
ह्याप्रमाणें तुंवें चल्यें ।
कस्त्याक हों हक्हको ॥४३१॥

आप्याप ह्यो सृष्टी सगळ्यो ।
ताँडाभित्तर् वच्चू लाग्ल्यो ।
हान्न पूराइ गीळणू काळ्ळ्यो ।
उब्रल्कडें उब्रोनु ॥४२०॥

कित्त्की प्राणी उब्जतांची ।
पळ्ळें हागेल् ताँडांतूंची ।
इल्लें मात्र निश्चितची ।
सुट्का ना काँणाकई ॥४२२॥

दिवसराती लॅक कोर्नु ।
आयुष्याची वाट चल्लू ।
कड्डेरी ह्या ताँडांतू येव्नु ।
पड्चें मेळ्चें इल्लेंची ॥४२४॥

ताप्फील लॉखंडारी पड्ता ।
उद्दाक तँ थंडें जित्ता ।
तश्शी नामरूप वत्ता ।
साक्षी ऊर्ना कस्लेइं ॥४२६॥

तापु निव्विल्या रोग्याक ।
दुष्काळांतूं भिकारयाक ।
खांन्वो सुट्ता हकहक ।
तश्शी कर्ता इत्याक ॥४२८॥

पित्ता समुद्र घॉट्टांतूं ।
गिळता पर्वतू घासांतूं ।
सगळें ब्रह्मांड दाेतूं ।
घाल्लू पळें चाब्डाय्ता ॥४३०॥

भोगान्ची इच्छा वाड्ता ।
उज्जो सान्पून् होडु जात्ता ।
तश्शी हांकां खात्तांखात्तां ।
दिस्ता आनी खाव्यांशें ॥४३२॥

ज्ञानेश्वरी

ऐक ताँड कित्लें हाँड ।
जिब्बे तुर्येरी ब्रह्मांड ।
अश्शी दिस्ता की बिरुंड ।
घाल्यां वडवानलांतूं ॥४३३॥

अस्लीं हीं कित्लींकी ताँड ।
तित्लीं खंडें बा ब्रह्मांड ।
कस्त्याक हीं इत्लीं ताँड ।
आहार मॅळणा जाल्यारी ॥४३४॥

उज्जा सुत्वांतुलें मृग ।
तश्शी जाल्यां सर्व जग ।
चारी दीकाक आवेग ।
ताँडांतूल्या ज्वाळांचें ॥४३५॥

विश्वाक उज्जा वेंटाळो ।
की बल्यांतूं मास्त्यां धर्ल्यां ।
कश्शी म्होण्चें देवु पाव्ळां ।
बरी वें ही अवस्था ॥४३६॥

आंग न्हई उज्ज्या बलें ।
चराचर तांतूं पळ्ळें ।
लाक्के घरइ लास्सू लागलें ।
हांथान्नु कश्शी भाग्रपोड्चें ॥४३७॥

अश्शी दुस्त्याक लास्तना ।
उज्जाक् ताज्जां त्रासु जायना ।
प्राणु वत्ता तों वांचना ।
जळत मर्ता उज्जांतूं ॥४३८॥

जात्लां दुस्त्याक मारक ।
कश्शी कळणा हें विषाक ।
आनी धारेच्या शस्त्राक ।
दुस्त्यागेलें मरण ॥४३९॥

अश्शी दिस्ता की तूं नॅण ।
तुगेलें हें उग्रपण ।
न्हइ जाल्यारी हें मरण ।
यॅत्लशिलें वें सांग ॥४४०॥

म्हणोन् घॅत्ता तूंचि ऐकु ।
ताँचि आत्मा विश्वात्मकू ।
तरी सर्व संहारकू ।
अश्शी जात्ता इत्याक ॥४४१॥

हांवें जीवा आशा सॉळ्या ।
सांग तूं मनानें मॉकळ्या ।
कस्लें कोर्का म्हुणू लॅकल्यां ।
हाज्मुखारी दयाघना ॥४४२॥

अश्शी इत्या वाडत वत्ता ।
उग्रता ही भगवंता ।
विश्वपाळा तूंची त्राता ।
मगेल् पुणी जाश्शी वें ॥४४३॥

वर्णन कर्ताती वेदांतूं ।
आदिनाथ तूं त्रैलोक्यांतूं ।
वंदनीय तूं ह्या विश्वांतूं ।
आय्क विनंती ही ऐकी ॥४४४॥

धनुर्धरानें अश्शी म्हळ्ळें ।
मस्तक पाय्यांरी दव्वॅर्ल ।
आनी मुरारी निम्मीलें ।
दॅवा आय्कलें न्हवें ॥४४५॥

समाधान करी म्हळ्ळें ।
रूप तुंवें हें दाकैलें ।
त्रैलोक्य तें गिळू लागलें ।
अश्शी अकस्मातची ॥४४६॥

सांग तूं कोणू हीं इल्ली ।
भयानक रूपं घेल्लीं ।
इत्याक हीं शस्त्रं धर्लीं ।
ह्या सगळ्याई हात्तांतूं ॥४४७॥

ज्या वळारी नाशु कर्ता ।
यमाक तूं मेलाडसूया ।
अशी इत्या तूं कर्ता ।
सांग हाज्जो तूं हेतू ॥४४९॥

काळु हांव हँ खरेंची ।
कोर्चो हांवँ संहारुची ।
सगली सृष्टी गिळच्याकची ।
इल्लीं तांडं पस्त्रैलीं ॥४५१॥

आपणाल्या अस्त्या उत्रानें ।
निराश जावनयें पार्थानें ।
म्हुणू मुखार् म्हळ्ळें तान्न ।
पळ की रँ हँवै तूं ॥४५३॥

मृत्यूचँ हॉड थैमान ।
तांथाव्णू पात्लां उत्थान ।
म्हणता पार्थू दीव्णू मन ।
आय्कूचँ बरँ आत्तं ॥४५५॥

प्रचंड वज्राग्नींतूं पडता ।
लोण्या गॉळो कर्गुन् वत्ता ।
तशी जग नष्ट जाता ।
पळ तूं ह्या तांडांतूं ॥४५७॥

चारदळी ह्या सैन्यांचो ।
भर्वसो बा कित्लो धर्चो ।
कृतांताक झुंज दिंव्यो ।
मदोन्मादू दँवश्ना ॥४५९॥

ज्या ज्या वळारी तूं कोंप्ता ।
तूं आकाशाकै होंडु जाता ।
दोळ हॉळ्हॉळ्ळें तूं कर्ता ।
आनी इत्या भिस्डायता ॥४४८॥

कृष्ण हाक्का जवाब् दिता ।
आप्पण कोणू म्हुणू सांगता ।
आनि अशी इत्याक् कोंप्ता ।
सर्वे हँ त्या पार्थाक ॥४५०॥

संहार जांव्यो हों पोळोनू ।
राब्बै म्हणालो अर्जुनु ।
सांगलँ तान्न शरण येव्णू ।
जाल्यार् जाल्लो चडची ॥४५२॥

जळताती हीं लाक्के घरं ।
तुम्मी मात्र सर्वे भाग्र ।
पळैलँ दीव्णू नदर ।
आय्कुनू हँ पार्थानें ॥४५४॥

देवु मुखार् अशी सांगता ।
समजुन् घँ रँ तूं हँ पार्था ।
हांवं तुम्कां मगेलँ म्हणतां ।
गिळतां बाकी सर्वाकै ॥४५६॥

कस्लेंड तांतुलँ ऊरश्ना ।
हांतूं कांई संशयू ना ।
तरी तांतुल् थो । जणां ।
आस्स पाक्कळ् घमेंडी ॥४५८॥

हँ सगळें अँकडें मँळताती ।
शौर्या प्रौढी गाजैताती ।
चाळोंच्याक दाकैताती ।
हस्त्यो यमामुखारी ॥४६०॥

ज्ञानेश्वरी

प्रतिसृष्टी निर्माण कोर्यां ।
पेज मारुं मरण जिंक्यां ।
ओक्क घोंटांतूंची गिळ्यां ।
जग अशरी म्हणताती ॥४६१॥

शस्त्राप्रेक्षाई हीं तीक्ष्ण ।
उज्जापेक्षाई हीं उष्ण ।
काळकूट जायद सुन्न ।
अस्तीं उत्रं आय्कूनू ॥४६३॥

मृगजळ वें उस्सळ्द ।
सर्पू की चाब्बद ।
खेळु कशरी बा हाल्द ।
मांडैलेलॉ शंगारुं ॥४६५॥

बाँब्यांक् नांचोव्ती जी दोरी ।
अकस्मात ती थुंटल्यारी ।
सगळीं बोंबीं लकैल्वारी ।
जानू उगती पड्तीद ॥४६७॥

कौरव गाय्यो चोरुक् आय्लें ।
तांचेर् मोहनारन्न सोंळ्ळें ।
वैराटांक धैर्य दिल्लें ।
पशइ मॅळ्ळें तुज्मितीं ॥४६९॥

नुस्तेंची हँ यश न्हई ।
सांगाती सगळें राज्यई ।
पळ व्हई की हँ न्हई ।
निमित्त जा तूं मात्र ॥४७१॥

जयद्रथाक ह्या मार्चें ।
कारण ना चिंता कोर्चें ।
बाकी उल्लेल्या वीरांचें ।
कस्लें कोरुं म्होण्णक्का ॥४७३॥

सगळ्या पृथ्वीक गिळतलें ।
वैरी आकाश लास्तलें ।
वारयाकई बसैतलें ।
बाण मारुं जाग्यारी ॥४६२॥

मोंडं ऊर्नाती अढळ ।
नळ्यां भित्तरी पोंवकाळ ।
चिलांल्लीं फळं निष्फळ ।
तशरी पळें हँ वीर ॥४६४॥

तांगेलू पूरा हालचाल ।
कोर्च्या माक्षीचें तँ बल ।
काण्णु घॅल्ल्यां म्हुणू दळ ।
बाँब्यांवारी निर्जीव ॥४६६॥

तशरी सैन्याची ही रचना ।
मोडूक वेळू लागगना ।
उट्टा वगगीं ह्याचि क्षणा ।
बुद्वतपण दाकई ॥४६८॥

ताज्जाकै ससार् आत्तं ।
युध्दा संधी जाल्या प्राप्त ।
अँक्ळोची तूं यशवंत ।
मारुं तूं ह्या शत्रूंक ॥४७०॥

द्रोणागेली पर्वा नाक्का ।
भीष्माक कस्त्याक भिंक्का ।
सोडूं की नाक्का म्होण्णक्का ।
शस्त्र तूं ह्या कर्णारी ॥४७२॥

चित्रांतू हँ सोडैलेलें ।
सिंह ओक्के की सगळें ।
हात चिक्क कोरुं वल्लें ।
का'द की पुरसूनू ॥४७४॥

अँकडें मँळळ्याती युध्दाक ।
भूल्लक्का तूं ह्या दृश्याक ।
आभासू हों ह्या सर्वाक ।
कॅल्यां हांवें निष्प्राण ॥४७५॥

म्हुणु उट्टा धनुर्धारी ।
तूं निमित्त हांकां मारी ।
कोर्नका नी हाज्मुखारी ।
निरर्थकु हों शोकू ॥४७७॥

हांवें तुगेल्या वैरयांक ।
उब्जलेल्याची क्षणाक ।
माल्यां पळें सांगिल्लें आय्क ।
घें हें यश, अश्वर्य ॥४७९॥

अश्शी तुंवें हांकां मानू ।
रणांगणारी जिंकूनू ।
विश्वांतूं विख्यात जावूनू ।
पार्था तुंवें आस्काज ॥४८१॥

गंगा सत्यलोकांत्यावूनू ।
आय्ली खळ्खळ् व्हावूनू ।
तश्शी आय्ली दुमुदुमूनू ।
वाचा धीरगंभीर ॥४८३॥

अनाद्यनंतू अनंतवेषी ।
जगदारंभू तों ह्रषिकेषी ।
पार्थाक म्हणालों अश्शी ।
उच्च घोषरवांतूं ॥४८५॥

वंटन कोर्नू पाय धल्लें ।
मस्तक् पाय्यारी दर्वल्लें ।
अश्शी किल्ली फंतां कॅल्लें ।
अति नम्रभावानें ॥४८७॥

मगेल् तांडांतूं हें पळ्ळें ।
कॅर्ना तुंवें पळैल्लें पळें ।
तॅर्नाची निष्प्राण जाल्लें ।
आतं जाल्यां सलीस ॥४७६॥

लक्ष्य खुशालेक धोर्चें ।
तॅची आपणें विंदुन् मार्चें ।
आतंड तुंवें तश्शी कोर्चें ।
जाइ न्हवें निमित्त ॥४७८॥

अँकळाकची हें उध्दट ।
जाल्याती दुष्ट उन्मत्त ।
मारी जावूनू तूं निश्चित ।
कांडं कष्ट नास्तना ॥४८०॥

सांगलें सगळें विस्तारानें ।
धृतराष्ट्राक संजयानें ।
तरी समाधान जायनें ।
ज्ञानदेवु हें म्हणता ॥४८२॥

की गुड्गूडूसों मोंडांचों ।
खौलां फिर्ता मंदाराचों ।
घुम्घुम् क्षीरसमुद्राचों ।
की हों घुम्लों आवाजू ॥४८४॥

थोंडेंशें कान्नारी पळ्ळें ।
सुख जाल्लें भय्य दिस्लें ।
कळणा खरें जाल्लें कस्लें ।
थथरेल्लें सर्वांग ॥४८६॥

कस्लें उल्लोंया म्हुणु वत्ता ।
ताळों धर्लेल्वारी जात्ता ।
पळया हें कश्शी दिस्ता ।
सुखानें की भय्येनें ॥४८८॥

ज्ञानेश्वरी

देवान् जशी उल्लैल्मितीं ।
अर्जुनागेली ही स्थिती ।
जाल्ली सांगतां ही संगती ।
पोळोनू ह्या श्र्लोकाची ॥४८९॥

म्होण्येशिलं तूंचि काळू ।
पोळोनू संहारा खेळं ।
कशी धोर्चो बा निश्चळू ।
विश्वासू ह्या उत्रारी ॥४९१॥

प्रायी तर्नी ही आस्तना ।
म्हांतारपण हाडू जायना ।
कर्ता म्हळ्ळेल्लरी जायना ।
कोरूक हों संहारू ॥४९३॥

काळु अखंडितु न्हई ।
तिन्नी अवस्था तांतूई ।
राक्कुन् घेवू आस्सत् न्हई ।
तांग्तांगला समयू ॥४९५॥

चल्ल आस्तना प्रळयू ।
उत्पत्ती स्थितीचो क्षयू ।
जाल्लेल आस्ता ना उपायू ।
बदल कोर्चो कस्लॉई ॥४९७॥

देवु म्हणता फक्त हींची ।
दोन्नी सैन्यं मर्तलींची ।
अन्यांकई गती हीची ।
यथाकाल आस्तली ॥४९९॥

म्हणता देवा तूं कृपाळू ।
सूत्रधारू विश्वपाळू ।
लागनेची तुक्का वेळू ।
पूर्वस्थिती हाडूक ॥५०१॥

तशीची तां भित्त भित्त ।
देवागेले पाय धर्त ।
आस्स नॅवानं निमित्त ।
अशी कशी म्हणता तूं ॥४९०॥

हों आतं स्थितीचो वेळू ।
मदं हों मृत्यूचो घोळू ।
ह्या दोंगांचो कशी मेळू ।
घाल्चो हँचि कळणा बा ॥४९२॥

सांज पूरा जायतस्तना ।
धोंन्यारै चल्ल आस्तना ।
कॅर्नाड कोंणाकै दिस्सना ।
अस्ता वल्लो तां सूर्य ॥४९४॥

जायत आस्तना उत्पत्ती ।
स्थिती लयू आस्सनाती ।
स्थितीवळारी यॅनाती ।
उत्पत्ती नी प्रळयू ॥४९६॥

वर्तमान कालु स्थिती ।
सर्वे भोगांतूं आस्सती ।
बरं न्हई मद्देगती ।
अशी हाड्चो प्रळयू ॥४९८॥

अशी आस्तना उल्लैत ।
पार्थूई आस्स पळैत ।
सर्व लोकां यथास्थित ।
तांग्तांगेल्या जाग्यारी ॥५००॥

दुःखसागरांतूं पळ्ळं ।
तांकां तुंवें भाग्र काळ्ळं ।
हँची उगडासांतूं आयलं ।
दयालुत्व तुगेलं ॥५०२॥

ज्या ज्या वॅळार् उगडास् जात्ता ।
सुखोत्सवु भोगू मॅळ्ता ।
आनी अशी दिस्सू लागता ।
पाँव्तां ब्रह्मनंदातूं ॥५०३॥

त्रैलोक्यांतल्या राक्षसांक ।
भयानक तूं भक्षक ।
भीवू तें धाई दिशांक ।
धूर धांव सुटल्याती ॥५०५॥

नारायण इत्खातीर ।
धावु गॅल्लें अशी धूर ।
कर्नस्तना नमस्कार ।
तुक्का कशी राक्षस ॥५०७॥

दॅवा तूंची तेजोनिधी ।
मेळ्ळी दर्शनाची संधी ।
राक्षसागेली उपाधी ।
चुक्ली पळें आप्याप ॥५०९॥

तुगेल्या इच्छेचें फळ ।
इल्लें महद्ब्रह्म गोळ ।
असंख्य हें सृष्टीमॅळ ।
जीवजंतू विस्तारू ॥५११॥

त्रैलोक्याचो तूं आधारू ।
सदाशिवा तूं अक्षरू ।
सत्यासत्य निरंतरू ।
पेल्दीकाकै तूंची रें ॥५१३॥

तूंची प्राणु ह्या विश्वाचो ।
आश्रयुई तुगेलां मेळ्चो ।
भूतभविष्य सर्व पोळोंचो ।
अधिकारू हां तुगेलांची ॥५१५॥

जीवा धैर्य मेळू लागता ।
नी तुज्जेरी प्रीती बस्ता ।
दुष्टांक मात्र दिस्सू लागता ।
भोची भय्यभय्यशें ॥५०४॥

सुरनरकिन्नर सिध्द चराचर ।
सुदर्शनानें सहर्ष सत्वर ।
चरणांचेरी दव्वोर्नू शिर ।
नमस्कार हें कर्ताती ॥५०६॥

तुक्का निमांका कसल्याक ।
कळता मगेल्या मनाक ।
सूर्य उदेळ्या वॅळाक ।
राब्बद वें काळोकू ॥५०८॥

इल्लें दीस कांई कळणें ।
महात्म्य दाळ्यां दिस्सनें ।
आत्तं मात्र विरगयानें ।
पळैतां हें सर्वई ॥५१०॥

तत्त्व अगाध शाश्वत ।
गुणवंतू अगणित ।
समदर्शी कालातीत ।
दॅवा तूंची देवेंद्रू ॥५१२॥

आदिबीज तूं जिवाशिवाचें ।
विश्रांतीस्थळ तूं मायेचें ।
पुराणपण कित्लें कॅर्नाचें ।
कळशना हें कॅर्नाकै ॥५१४॥

श्रुतीकै स्वानंद धन ।
आत्मसुख निरंजन ।
त्रैलोक्याक हें जें स्थान ।
अधिष्ठान तांज्जेई ॥५१६॥

ज्ञानेश्वरी

म्हुणू तूंची दैवत परम ।
देवा तूंची परमधाम ।
प्रळयांतूं महद्ब्रह्म ।
लीन जात्ता तुज्ज्यांतूं ॥५१७॥

खंच्यांतूं बा तूं ना म्होण्चें ।
हांगा ना हें कश्शी सागचें ।
कळणा खंडें कश्शी आस्चें ।
कर्ता हांव वंदन ॥५१९॥

वरुणु तूंचि तूं तारानाथू ।
सृष्टीप्रसवता ब्रह्मदेवु तूं ।
तागेलोई पितावर्य तूं ।
वंदन कर्ता जगत्पते ॥५२१॥

अश्शी म्होणू आदरानें ।
प्रेमयुक्त भावनेनें ।
वंदन केल्लें अर्जुनानें ।
नमस्ते नमस्ते ॥५२३॥

प्रत्यांग तें अेकअेक ।
पळैतना जाल्लें सुख ।
समाधानई चित्ताक ।
जावू म्हणता नमस्ते ॥५२५॥

रूपं विचित्र अद्भूत ।
अनंतालीं अगणित ।
पोळोनू जात्ता विस्मित ।
म्हणता प्रभो नमस्ते ॥५२७॥

अश्शी नमन् हजारफतां ।
कोर्नुइ ताक्का आनी दिस्ता ।
पोळोंयां हें मुख म्हणता ।
नॅन्नॅवानें नमस्ते ॥५२९॥

विश्वाच्या ह्या विस्ताराक ।
तूंची रें कारण अेक ।
इत्लीं हीं रूपं मेज्जूक ।
काँणामितीं जायद बा ॥५१८॥

तूंची वायू रें अनंता ।
तूंची यमू अेकू शास्ता ।
तूंची अग्नी जाँ धग्धग्ता ।
सर्वे प्राणीमात्रांतूं ॥५२०॥

कस्लेई तें कश्शी आस्सां ।
मूर्तिमंत वा अमूर्त आस्सां ।
विनम्र मगेलो प्रणामु आस्सां ।
सदैव तुक्का श्रीनाथा ॥५२२॥

निय्याळणू माक्षी मुखारी ।
धर्ली श्रीमूर्ती इद्रारी ।
म्हणता हरी हरी हरी ।
नमस्ते नमस्ते ॥५२४॥

चराचर ह्या सृष्टींतूं ।
सर्वई जीवजंतूंतूं ।
पोळोनू हों भगवंतूं ।
तांकां म्हणता नमस्ते ॥५२६॥

स्तुती कश्शी कोर्ची कळणा ।
नोळीतई बैसू जायना ।
प्रेम भल्यो जागो मॅळणा ।
मन जात्ता सद्गद ॥५२८॥

फाटीपाँट आस्स की ना ।
कस्त्याक पोळोंका म्हणा ।
फाटी राक्ता तूं चिंता ना ।
म्हणता स्वामी नमस्ते ॥५३०॥

तुंवें सर्वत्र आस्तना ।
माक्षी मुखारी म्होणचें ना ।
आम्कां राक्ता तूं दिस्सना ।
म्हुणू तूं फाट्टीमाक्षी ॥५३१॥

सर्वशक्तिशाली तूंची ।
पराक्रमू अगाधची ।
उपाधी नाना रूपांची ।
घेवुड सोंणों ऐकत्व ॥५३३॥

अशी म्होण्येद केवल ।
निःशेष तूंची सकळ ।
समुद्राचें ऐक जळ ।
कशकी पाळं अनेक ॥५३५॥

इत्लों अशी आस्सूनूई ।
कळणें माक्का आजिथाई ।
आम्च्यात्लों ऐकु तुंवई ।
समंदीकू म्हणतालों ॥५३७॥

परीसाचों पर्वत मळळों ।
फुटोवु ताज्जां नेल्गट कळलों ।
कल्पवृक्षु खांडुन् लायलों ।
वई म्हणू गादद्याक ॥५३९॥

प्रत्यक्षची पळैता तूं ।
परमात्म्याक ह्या युध्दांतूं ।
सारथी म्हणू रथांतूं ।
हांवें तुक्का बसैला ॥५४१॥

सौख्यनिधी तूं योग्यांक ।
कशी माक्का ह्या मूर्खांक ।
कळणें हांवें झगड्यांक ।
येवु राब्लों इद्रारी ॥५४३॥

विंग्विंगड अवयव ।
वर्णूच्याक असंभव ।
तूंची देवा तेंची सर्व ।
सर्वात्मका नमस्ते ॥५३२॥

रितेपणानेंची भर्ता ।
आकाश भर्लेलें आस्ता ।
नाना रूपांतूं तूं दिस्ता ।
जावु तशी स्वरूप ॥५३४॥

सर्वांतूं सम आस्तना ।
तांच्यांत्यावु वंगळों जायना ।
हीची साक्ष मेळळी मना ।
आतं तूं हे सर्वेशा ॥५३६॥

अरे होंड पाप कळलें ।
अमृतानें नल घुल्लें ।
पिश्यावारी तट्टू घल्लें ।
दीवु कामधेनूक ॥५३८॥

चिंतामणी हात्ता मळळें ।
चौर गोर्वाक विंदुन् काळळें ।
सांगातु सामान्य म्हळळें ।
तशी अँकडें मेळणूई ॥५४०॥

युध्दसंधी चुक्कोव्च्याक ।
आम्च्यात्तीर कौरवांक ।
मेळणू आयलों, ह्या कामाक ।
लायलों तुक्का जगदीशा ॥५४२॥

विश्वाचों तूं आदि अंतू ।
तरी हांवें चारचौगांतूं ।
धोर्नू समंदू लक्षांतूं ।
चेष्टा केल्ली तुगेली ॥५४४॥

ज्ञानेश्वरी

ज्या ज्या वॅळार् मेळूक आय्लो ।
शिष्टाचारु मनांत धर्ला ।
मेळणे जाल्यार् तुज्जेर् कौप्लो ।
आशिशलिमितीं सलगी ॥५४५॥

हांवंची बुद्वंतू लॅक्लें ।
आनी तांड फिराव् घॅल्लें ।
कळणें कश्शी चल्काशीलें ।
चुक्लां हांवं भगवंता ॥५४७॥

बरें अॅक्ळाक दी माक्का ।
बुद्वंतपण सांगलें तुक्का ।
न्हइ जाल्यारी दव्वोर्न घेंक्का ।
कस्त्याक हों समंदू ॥५४९॥

जेंव्याक तूं येव्णू बस्ता ।
नी मगेलो उगडास् कर्ता ।
हांवं मात्र कोप्पुन बस्तां ।
लाज सोण्णू गर्वानें ॥५५१॥

याँ रॅ कृष्णा याँ रॅ म्होण्चें ।
यादवु तूं अश्शी लेक्चें ।
वच्चु लाग्ल्यारी आड्डांव्चें ।
आण घाल्णू तुगेली ॥५५३॥

आतं आनी सांगूं किल्लें ।
अपराध हें जायत गॅल्लें ।
हाज्जें वज्जें जड जाल्लें ।
मगेल्याची मात्तारी ॥५५५॥

न्हइ अशी व्हांवत आस्ता ।
चिक्ला होळुइ घेव्णु यॅत्ता ।
सामावुनु घेंक्का पड्ता ।
समुद्रानें तिक्काई ॥५५७॥

समाधान कोर्च्या यॅत्ता ।
पायइ धर्लें । तुंवें कृष्णा ।
तरी लाज मगेल् मना ।
कश्शी कांड दिस्सन ॥५४६॥

लाठीकाठी झुंज घेल्ली ।
तुज्सांगाती कुस्ती खेळ्ळी ।
झगोण्णूई पैज माली ।
सारीपाटु खॅळतना ॥५४८॥

अस्लें अपराध किल्लें ।
घळ्ळें, कळणाशीलें कस्लें ।
आण घेव्णू सांगतां सगळें ।
तुगेल्या ह्या पाय्यांची ॥५५०॥

विश्रामधामांतू आय्लो ।
भीड धर्नस्तना भाँव्लो ।
येव्णू तुल्यागी निद्लो ।
तुगेल्याची शय्येरी ॥५५२॥

तुंवें बशिल्कडें बस्चें ।
तुगेलें उत्तर काण्णू घाल्चें ।
भोची सलगीन चल्चें ।
किल्लकीफंतां हें घळ्ळें ॥५५४॥

समक्ष वा अपरोक्ष ।
अपराध कॅल्लें लक्ष ।
कोनू संर्व तें दुर्लक्ष ।
क्षमा करी भगवंता ॥५५६॥

प्रीति जाव्णू वा कोप्पूणू ।
कॅल्लो हावें अपमानू ।
कश्शी म्हळ्ळेल्तरी कोनू ।
बस्लां चूकी क्षमस्व ॥५५८॥

क्षमा तुगेली पळैता ।
पृथ्वी क्षमाशील जात्ता ।
भूतां भारू व्हांव्या लागता ।
सांग्का म्हुणू ना तुक्का ॥५५९॥

निःसंशय आत्तं कळ्ळें ।
महात्म्य दैवा तुगेलें ।
चराचर जन्मा आयलें ।
तुगेल्याची सत्तेन ॥५६१॥

हे श्रीरामा गंभीरू तूं ।
सर्वे समची तुज्ज्यांतूं ।
सकलगुणनिधी तुज्वारी तूं ।
काँणै नाती तुज्जस्लें ॥५६३॥

म्होणचें दुस्त्रां तुज्वारीची ।
म्हळ्ळ्यारी लाज दिशचीची ।
म्हुणू बस्चें नोळीतची ।
आत्तं हेंची भो बरें ॥५६५॥

अशशी अर्जुनु उल्लैलॉ ।
तान्न दंडवतु घाल्लॉ ।
आनी तागेल् उक्कून् आयलॉ ।
भावू अष्टसात्विकू ॥५६७॥

विश्वाचॉ तूं प्राणसखा ।
पोळोनु आश्चर्य माक्का ।
जाल्लें जाल्यार हांवें तुक्का ।
लक्लें अेकु सौर्योची ॥५६९॥

अस्ल्या अपराधांचॉ आत्तं ।
सोडू जायना बा रें अंत ।
जीवाक ही लागल्या खंत ।
सोडै माक्का हांथाव्णू ॥५७१॥

तरी तूं ह्या अपराध्याक ।
आनी शरणागताक ।
कृपावंतु जाव्णू आय्क ।
क्षमा कोर्का अनंता ॥५६०॥

शिव विष्णु सर्वे दैव ।
हांकां तूंची अेकमेव ।
वेदांकई तूंची स्तब्ध ।
आदि गुरुवर्य तूं ॥५६२॥

तुज्जाकै ना हॉड काँणै ।
सांग्का म्हुणू ना हें काँणै ।
सान जात्ता आकाश न्है ।
तुक्का पांग्रोन् घेंव्याक ॥५६४॥

तुज्जस्लॉ ना अलौकीकू ।
त्रैलोक्यांतूं तूंची अेकू ।
दैवा हांवें अगतिकू ।
कोरूक हें वर्णन ॥५६६॥

कृपा करी म्हणतां म्हणतां ।
गळॉ तागेल् भोर्नू येंत्ता ।
आनी वांचै वांचै म्हणता ।
कर्मांथाव्णू आप्णाल्या ॥५६८॥

तुगेल् स्तुती कोर्काशिली ।
तुंवंची केल्ली मगेली ।
चारचौगांतूं आनी लागली ।
मगेल् गुर्मी वाड्डूक ॥५७०॥

हें सुद्धां सांग्ची योग्यता ।
ना रें मज्ज्यांतूं अनंता ।
कशकी बाप्सूक लाल्लैता ।
चेडूं तशशी समज हें ॥५७२॥

ज्ञानेश्वरी

कश्की चुवक्यो सुधान् व्हर्ता ।
बाप्पुस् पुत्ताक् सांभाळण घॅत्ता ।
तश्शी देवा दयावंता ।
घॅ तूं माक्का सांभाळणू ॥५७३॥

कस्लोड जबाबो दिल्यारी ।
सन्मित्रु घॅना मनारी ।
तश्शी सर्व सहन करी ।
अपराध मगेल्लें ॥५७४॥

परस्पर प्रीती आस्ता ।
थंडी ना उच्चनीचता ।
उष्टं काळळें भगवंता ।
म्हुणू क्षमा कोर्काज ॥५७५॥

जिह्वाळ्याचें समंदीक ।
मोंगल्यां जँ जँ सुखदुःख ।
सांगताती ऐकमेकांक ।
मेळणू मोक्ळ्या मनानें ॥५७६॥

काया वाचा आनी मन ।
कॅल्यां पतीक अर्पण ।
ताल्यागी ती मुक्त मन ।
केलेल् वीना राब्बना ॥५७७॥

तश्शी ही विनंती कर्ता ।
अपराधांची क्षमा मागतां ।
आन्नेक दुस्त्रैई सांगतां ।
ताक्काड आस्स कारण ॥५७८॥

ही सलगी आशिश्लिमीतीं ।
पोळोंका ही विश्वमूर्ती ।
ह्या ध्यासाची परिपूती ।
केल्ली तुंवें प्रीतीन ॥५७९॥

तुंवें जांक्का जाल्लेल् तिल्लें ।
कल्पवृक्ष आंगणांत लाय्लें ।
कामधेनूचेंड दिल्लें ।
वास्त्रु ऐक खेळूक ॥५८०॥

कॅल्यां नक्षत्रांच्यो गुल्लो ।
चेंडू चंद्राचोई दिल्लो ।
छंदू ऐकु ऐकु अस्लो ।
पूर्ण कॅल्लो गे माये ॥५८१॥

मेळचें कष्ट अमृतांशू ।
ताज्जो चारी म्हैन पावसू ।
सर्व भुंई हों निवासू ।
कॅल्लो चिंतामणीचो ॥५८२॥

म्हळम्हळेल्लें सर्वें दिल्लें ।
जन्माचें सार्थक जाल्लें ।
आय्कनंशील्लें दाकैल्लें ।
जँ ब्रह्मामहेशांनीं ॥५८३॥

पळैतलें पुणी कश्शी ।
उपनिषदं उपाशी ।
गूढ अंतरंग अश्शी ।
तुंवें माक्का दाकैल्लें ॥५८४॥

कल्पादीच्या कालाधोर्नू ।
किल्लीं जन्मांतरं जाव्णू ।
गेल्लीं आजिथाई म्हुणू ।
उगडासांतूं यॅनाती ॥५८५॥

त्या त्या जन्मांतूं पळैलें ।
अथवा हँ कान्ना आय्लें ।
लक्षांतूंची कांई अस्लें ।
कश्शी बा हँ यॅनाची ॥५८६॥

बुद्धीबल थंडं पाव्ना ।
विश्वरूप नद्रे पण्णा ।
मनाक तँ साध्यची ना ।
दिस्चँ कल्पननेई ॥५८७॥

विश्वरूप हँ तुगेलँ ।
माक्का आजीची दाकैलँ ।
पोळोनू संतृप्त जाल्लँ ।
किल्लँ मन मगेलँ ॥५८९॥

ह्या रूपाचों भो विस्तारू ।
कशशी हाक्का पोट्टोळण् धरू ।
संभाषण कशशी कोरू ।
अमित तूं अपार ॥५९१॥

पुराँ जाल्लँ पळैलेलँ ।
विश्वरूप हँ तुगेलँ ।
भय्य दिस्सू लागल्यां पळ ।
पूर्ण करी ही इच्छा ॥५९३॥

आम्मी योगाभ्यासु कोर्चो ।
शास्त्रांचों सारांशु काड्चों ।
अनुभवु सिध्द जांन्वों ।
हँची रूप पोळोनू ॥५९५॥

आनी ह्या दानधर्माचँ ।
कॅल्लेल्या पुण्यकर्माचँ ।
फळ अेकची पोळोंचँ ।
चतुर्भुज तँ रूप ॥५९७॥

दॅवा अंतर्ज्ञानी तूंची ।
रचना केल्ली विश्वाची ।
सर्वे दॅव रँ तुक्काची ।
भज्ताती कृपा करी ॥५९९॥

थंडं दौळ्यांनीं पोळोंची ।
खब्बरीची कशशी काड्ची ।
माक्षी कॅर्ना आय्कनेची ।
आजीथाई पळैनँ ॥५८८॥

जाल्यार आत्तं ध्यासु माक्का ।
तुल्यागी उल्लैत बस्का ।
तुंवँ मल्यागीची आस्का ।
तुक्का पोट्टोळणु घेंव्काज ॥५९०॥

वारयासांगातीची धांन्वँ ।
आकाशाक पोट्टोळणु घेंन्वँ ।
समुद्रांतूं खळ खेळ्चँ ।
साध्य कशशी बा जाय्द ॥५९२॥

भाय्लँ जग भोव्नु येंन्वँ ।
मागिर् घारा स्वस्थ बस्चँ ।
तशशी आत्तं शांत जांन्वँ ।
चतुर्भुज रूपांतूं ॥५९४॥

आम्मी यज्ञयाग कोर्चे ।
तीर्थाटण कोर्नु येंन्वँ ।
कड्डेर् हाज्जँ फळ मेळ्चँ ।
हँची श्यामसुंदरा ॥५९६॥

आनी वेळू रँ काण्णक्का ।
ताळ्वीक ऊर्नँ रँ माक्का ।
किल्लँ फंतां सांगूं तुक्का ।
आय्क मनमोहना ॥५९८॥

नीलवर्ण कमलाक ।
निळ्या निळ्या आकाशाक ।
इंद्रनीळ माणिक्याक ।
नीळकांती तुगेली ॥६००॥

ज्ञानेश्वरी

पच्छाक सुगंधु मॅळ्ळो ।
आनंदाक हर्षु जाल्लो ।
लावणचसुंदरु कॅल्लो ।
मदनाक खेळोनू ॥६०१॥

इंद्रधनुष्या मद्देंतूं ।
शोभिवंत, मेधनाथू ।
तश्शी ह्या वैजयंतींतूं ।
शोभुन् दिस्ता हों श्यामू ॥६०३॥

तँचि रूप पोळोंच्याक ।
हांवं जाल्लां भो उत्सूक ।
अजूनीकै तूं इत्याक ।
दाकैना रें तें रूप ॥६०५॥

दुस्त्रँ ह्याची रूपावीना ।
पोळोंका म्हुणू दिस्तना ।
दिस्सनं जाल्यारी कृष्णा ।
व्यर्थ पळें हें दाळें ॥६०७॥

आय्कूनू हँ श्रीकृष्णानें ।
म्हळ्ळें ताक्का आश्चर्यानें ।
तुज्जस्लो हांवें पळेंन ।
इत्लो कोणुइ अज्ञानी ॥६०९॥

आमीची मुखार्सुय्ताती ।
आनी कृपाई कर्ताती ।
देहूई हों झिजैताती ।
सांग काँणाखात्तीर ॥६११॥

कस्लो तुंवें ध्यासु घॅत्लो ।
हांवै तुज्जेर पिस्सो जाल्लो ।
आनी गौप्यस्फोटु कॅल्लो ।
विश्वरूप दाकोनू ॥६१३॥

घाल्लें किरीट मात्त्याक ।
शोभा आय्ली किरीटाक ।
गॉम्टाई अलंकाराक ।
दिल्ली की ह्या देहानें ॥६०२॥

गदा किल्ली ही उदार ।
मुक्त जाल्लें तें असुर ।
कश्शी सुदर्शन चक्र ।
फिर्ता सौम्य तेजांतूं ॥६०४॥

विश्वमूर्तीचो उत्साहू ।
मॉग्लो निळो ताज्जो दाहू ।
आर्त जाल्ला आतं जीवू ।
कृष्णरूप दाकई ॥६०६॥

भोगमोक्षाची आशा ना ।
सोडी तूं ह्या भयानना ।
दाकई तूं सुदर्शना ।
आनी नाक्का कस्लेंई ॥६०८॥

दुर्लभ हँ मॅळ्ळें तुक्का ।
हाज्ज्यानं संतुष्ट जांक्का ।
अश्शी भीन्वू वें उल्लोंका ।
हिताहित कळणा वें ॥६१०॥

इच्छा तुगेल् जावो पूर्ण ।
म्हुणू आत्मयोगदान ।
कोनू धर्लें हँची ध्यान ।
हँ घं पार्था लक्षांतूं ॥६१२॥

तँ हँ रूप अगोचर ।
आनी तँवै परात्पर ।
थैँथाव्नीची अवतार ।
जाल्लें कृष्ण इत्यादी ॥६१४॥

तेजोमय पूर्ण ज्ञान ।
विश्वात्मक हँ तूं जाण ।
अनंत अढळ स्थान ।
आदिकाला धोर्नूची ॥६१५॥

खंडीं आस्स सोदू लागलें ।
आनी वेद मूक जाल्लें ।
याज्ञिकई परत फिल्लें ।
स्वर्गाथाई वच्चूनु ॥६१७॥

उत्तमोत्तम सत्कर्म ।
धांवाती गांटूक व्योम ।
येवू कर्ताती विश्राम ।
थक्कुन् सत्यलोकांतूं ॥६१९॥

कष्ट पण्णस्तना अस्ल्लें ।
विश्वरूप तुक्का दिस्ल्लें ।
मुत्यूलोकांतूं हँ अस्ल्लें ।
भाग्य मॅळ्णें काँणाकै ॥६२१॥

विश्वरूपाचें दर्शन ।
मॅळ्ळें तुक्का तूंची धन्य ।
हाण्णक्का मनांतूं अन्य ।
सोडी सोडी हँ भय्य ॥६२३॥

भांगाराची राशि मेळ्णू ।
हाल्ना ती जाग्यारी थावू ।
म्हुणू ती तश्शीची सोण्णू ।
सांग कोणुइ वच्चद् वें ॥६२५॥

घराभित्तर् आयल्लें चांदणें ।
धग्गू जात्ता म्हण्णें काँणें ।
आनी साव्येच्या नॅव्णानें ।
वच रें म्हण्णें सूर्याक ॥६२७॥

पार्था हँ तुज्वीना काँणें ।
आय्कनॅ आनी पळैनें ।
जाय्नं खंचेइ साधनानें ।
साध्य हँ आजीकई ॥६१६॥

साधनेचो त्रासु जाल्लो ।
योगाभ्यासू सोण्णू दिल्लो ।
उत्साहूई आट्टूनु गॅल्लो ।
पूरा अध्ययनांतलो ॥६१८॥

पळैली तपाची सिध्दी ।
धर्ने लॅक्काक उपाधी ।
तड्वता अर्दारी विधी ।
फलप्राप्ती धूरची ॥६२०॥

पळैतलो हँ वैभव ।
जगांतूं तूं ऐकमेव ।
ब्रह्मदेवाले दुर्देव ।
म्होणका पडता व्हय्की न्है ॥६२२॥

अमंताच्या समुद्रांतु ।
बुड्तलां म्होण्णू मनांतूं ।
भीवू धांवतलो दिगंतू ।
सांग कोणुइ आस्सद् वें ॥६२४॥

चिंतामणी नशीबानें ।
मेळ्णू वज्जें व्हांव्चें काँणें ।
किंवा कामधेनु घनं ।
कश्शी पोस्चें बा म्हुणू ॥६२६॥

महातेजाचें वैभव ।
हात्ता लागल्यां हँ सुदैव ।
सोण्णू दी हँ अपंगत्त्व ।
धनुर्धरा मनाचें ॥६२८॥

ज्ञानेश्वरी

पिस्सां तूं हं कस्लं कर्ता ।
देह सोण्णू साव्ली धर्ता ।
तुज्जेरी काँप्काशं दिस्ता ।
आत्तं ह्याचिखात्तीर ॥६२९॥

आत्तं पुणी हों विचारू ।
सोण्णू दी अहितकरू ।
सोडि अस्लों हों प्रकारू ।
ध्यासु धर्ची हटानें ॥६३१॥

द्रव्य दव्वर्लेलं स्थान ।
ध्यानांतूंची रात्रंदिन ।
जाल्यारी भाँव्ता आप्पण ।
हिम्टाँ चारिचौगांतूं ॥६३३॥

गाई चर्ता गुड् ।चेरी ।
काँट्ग्यांतूल्या वास्त्राचेरी ।
ध्यासु धर्ता दिवसभरी ।
तश्शी निष्ठा दव्वरी ॥६३५॥

नॅव्वेवानें सांग्तां तुक्का ।
पार्था हं तूं विस्सोर्नक्का ।
विश्वरूप हंची धोर्का ।
सत्स्वरूप सदैव ॥६३७॥

आत्तं सांगिल्वारी कर्ता ।
चतुर्भुज रूप धर्ता ।
निय्याळी तं कुंतीसुता ।
संतृप्ती जावरेक ॥६३९॥

प्रत्यक्ष कैवल्य कृष्णू ।
विश्वरूप पूर्णधनू ।
जाल्लेल्लरी हों अर्जुनु ।
घाल्ता गांठ्याँ निड्ळाक ॥६४१॥

जं स्वरूप खरं न्हई ।
तँची म्हण्ता तूं दाकई ।
तत्कालीक रं तँवई ।
रूप अवताराचें ॥६३०॥

अक्राळ विक्राळ जरी ।
आत्तांचें हं रूप तरी ।
दृढ श्रध्दा तूं हाज्जेरी ।
दव्वर्चें श्रेयस्कर ॥६३२॥

मोट्टीं आस्ताती घूडांतूं ।
पक्षिणीलां जीवू तांतूं ।
तरी वत्ता आकाशांतूं ।
संचार कोनू येन्व्याक ॥६३४॥

चतुर्भुज त्या रूपांतूं ।
मित्रत्वाचें सुख घें तूं ।
जाल्यारी धरी लक्षांतूं ।
आचारू हों लौकिक ॥६३६॥

पळैनं तुंवें हं माक्षी ।
म्हुणू भय्य दिस्लं अश्शी ।
प्रेमानें नित्य पळैशी ।
करी मन तुगेलं ॥६३८॥

अश्शी म्हणत आस्तनाची ।
जाल्लो मूर्ती मानवाची ।
विशेष कस्लं हं नाची ।
प्रेमाचो हों प्रभावू ॥६४०॥

वस्तू मेळणू ती उड्डोन्वें ।
रत्न घेणू न्यून सोदचें ।
चल्ली मना पण्णो म्होणचें ।
पोळोनू हं ताज्वारी ॥६४२॥

वैभव विश्वरूपाचें ।
कित्लें कौतुक प्रेमाचें ।
मर्मई ब्रह्मज्ञानाचें ।
दाकैलें कौंतेयाक ॥६४३॥

शिष्याचेरी प्रीती म्हुणू ।
विश्वरूप जाल्लों कृष्णू ।
आनी तागेल् मर्जी म्हुणू ।
जाल्लों कृष्णु नॅवानें ॥६४५॥

दिव्य तेज प्रगटलें ।
विश्वांतूं विस्तार पावलें ।
तँचि आत्तं अँकडें जाल्लें ।
चतुर्भुज कृष्णांतूं ॥६४७॥

सॉप्नं पळ्ळेलीं निदेंतूं ।
सलीं जागृतावस्थेंतूं ।
विलीन योगलीलेंतूं ।
जाल्लें तश्शी तँ विश्व ॥६४९॥

श्रीकृष्णूची घडी जानू ।
आशिल्लों हँ विश्व धोर्नू ।
प्रीतीखात्तीर मेक्कोळणू ।
दाकैली ती पार्थाक ॥६५१॥

विश्वरूपाचों विस्तांरू ।
गिळता सगळोंची संसारू ।
ताँची लावण्यसुंदरू ।
कृष्णु जालां साकार ॥६५३॥

स्वर्गू सॉप्नांतूं पळैता ।
अचानक जागी जाता ।
नी कोणुइ कश्की म्हणता ।
हॉ कस्लॉ चमत्कारू ॥६५५॥

घटटी भांगार मोडैलें ।
करोवू जांक्का जाल्लेलें ।
अलंकार तँ आटटैलें ।
सम जायनेती म्होणू ॥६४४॥

अश्शी मन राक्कुन् घॅतलें ।
अस्लें गुरु सोदका जाल्लें ।
कळणा पळें प्रेम कित्लें ।
अश्शी म्हणता संजयू ॥६४६॥

‘तँ’पण हँ ‘तं’ पणांतूं ।
कश्की मँळता अेकत्चांतूं ।
वृक्षाकारू वा बीजांतूं ।
तश्शी जाल्लें ‘अेक’ तँ ॥६४८॥

बिंदू तेजाचों सूर्यांतूं ।
मॉडं विर्ताती नभांतूं ।
पाळं कश्की समुद्रांतूं ।
तश्शी विश्व कृष्णांतूं ॥६५०॥

लांबी रुंदी रंगू सूत ।
घॅतलॉ पळैता समस्त ।
पण्णें जाल्यारी पसंत ।
दित्लॉ घॅत्ता परत ॥६५२॥

रूप अनंत भीषण ।
जानू सुस्वरूप सान ।
दिता धैर्य आश्वासन ।
भिल्लेल्या ह्या पार्थाक ॥६५४॥

कश्की गुरु कृपा कर्ता ।
नी संसारू मिथ्या दिस्ता ।
आत्मबोधु सुरू जाता ।
तश्शी पावलॉ श्रीकृष्णू ॥६५६॥

ज्ञानेश्वरी

अशरी दिस्लँ अर्जुनाक ।
विश्वमूर्ती ही कस्त्याक ।
आड येवू पोळोंच्याक ।
दीनाशिली कृष्णाक ॥६५७॥

विश्वरूप तँ पोळोनू ।
भय्य त्रासू सहन कोनू ।
तशरी कृष्णाक पोळोनू ।
हर्षू जाल्लो पार्थाक ॥६५९॥

हँची रँ तँ कुरुक्षेत्र ।
समंदीकई समस्त ।
सिध्द जावू तँ सहस्त्र ।
उब्रल्याती झुंजाक ॥६६१॥

कशरी आशिल्ली अँकळाक ।
तशरी दिस्लँ अर्जुनाक ।
आनी म्हणालो स्वताक ।
मर्ता मर्ता वांच्ळां की ॥६६३॥

इंद्रियं कामं तांगेलीं ।
कोर्चे विस्सोनू गेलेलीं ।
अशरी दुर्दशा जालेली ।
सर्वई ह्या देहाची ॥६६५॥

कृष्णरूपांतू पळेलँ ।
म्हुणू सुख प्राप्त जाल्लँ ।
अशरी पार्थानँ हँ म्हळ्ळँ ।
वसुदेवसुताक ॥६६७॥

विश्वरूप समुद्राचीं ।
पाळं पोवू होळ्होळ्ळींची ।
येवू पाव्ळां दणूतची ।
ह्या मूर्तीच्या तीरारी ॥६६९॥

कशकी काळाक जिंकूनू ।
वारयाकई माक्षी घालूनू ।
सातै समुद्र दांटूनू ।
आय्लो पोवू सुखरूप ॥६५८॥

सांज जात्ता यँत्ता राती ।
नक्षत्रं दिस्सू लागताती ।
तशरी पृथ्वी सर्व सृष्टी ।
दिस्सू लागली पार्थाक ॥६६०॥

बाणांचे मांट्वाभितरी ।
रथू थंडी त्या जाग्यारी ।
कृष्णु सारथी मुखारी ।
तगू हावं अर्जुनु ॥६६२॥

जाणची शक्ती ना जाल्लेली ।
बुध्दी ताळ्यारी नाशीली ।
मन जाल्लेलँ चुळबुळी ।
मगेलँ मगेलँ म्हणतना ॥६६४॥

इंद्रियांतू जाल्लो सुरू ।
प्रकृतीचो व्यवहारू ।
जीवनाचँ चक्र फिरू ।
लागल्यां आतं तुज्मितीं ॥६६६॥

चँडागेली चूकी जात्ता ।
आवसू कशकी सहन कर्ता ।
आनी पिंळ्याकई दिता ।
तशरी दिल्लँ दर्शन ॥६६८॥

झाड हावं बावंच्या लागलां ।
मेघश्यामा पावसू पळ्ळो ।
सुदैवानँ भोरू आय्लो ।
नव्या तन्या पानांचो ॥६७०॥

तान्नेन हों ताळों सुक्लों ।
अमृताचों घोटु मँळ्ळों ।
वांचुन् वर्चां दिस्सू लाग्लों ।
आत्तं माक्का भर्वसों ॥६७१॥

आय्कूनू हँ म्हणता हरी ।
पार्था अँक्ळाक दव्वरी ।
प्रीती विश्वरूपाचेरी ।
कड्डेरी ती मज्जेरी ॥६७३॥

कुर्डी गुड् ।क आप्पुड्द ।
इत्लोंची सानू म्हणद ।
स्पर्शा प्रमाण चुक्कद ।
कित्लों होडू कळद् वँ ॥६७५॥

कर्ताती अष्टांग योग ।
लाव्नु समाधी अभंग ।
तांकां जाल्यां वँ तूं सांग ।
विश्वरूपदर्शन ॥६७७॥

थेंबु अँकु पूरां म्हुणू ।
मनांतूं ही आशा धोर्नू ।
चातकू बस्ता राक्कूनू ।
आकाशांतूं पळैत ॥६७९॥

विश्वरूप हँ कॉणोंई ।
पळैनँ रँ साप्नांत्याई ।
बश्शिल्कडँ तुंवँ सर्वई ।
कष्टावीना पळैलँ ॥६८१॥

आय्क रँ हँ धनुर्धारी ।
ह्या विश्वरूपा इद्रारी ।
तपांच्वाई कोटीवैरी ।
राशी नप्राँ पड्तीद ॥६८३॥

हृदयाचँ हँ आंगण ।
हर्षाचँ हँ उपवन ।
फुल्लापुडँ समाधान ।
जाव्त आस्स मोहना ॥६७२॥

माक्षीची हँ तुक्का सांगल्यां ।
विस्सर्लेल्वारी वँ जाल्यां ।
आस्साँ चिक्कँ राब मेळ्यां ।
दिंळ्याक आलिंगन ॥६७४॥

विश्वरूप जँ दाकैलँ ।
त्या खात्तीर तप कँल्लँ ।
शंकरानँ पुण्य जॉळ्ळँ ।
पोळोंच्याक मँळणोंची ॥६७६॥

दिस्साँ रूप थॉडँ तरी ।
पोळोंच्याक क्षणभरी ।
पाळी यँत्ता दँवांचेरी ।
अश्शी म्हणत बोस्चीची ॥६७८॥

तश्शी दँव ध्यासु धोर्नू ।
पोळोंच्याक मँळों म्हुणू ।
सुक्त बस्ताती राक्कूनू राती आनी
दिवसू ॥६८०॥

खंचँ उपाय चल्लाती ।
वेदथाई माक्शेताती ।
सांगाताक घेव्णूई तीं ।
सई शास्त्रं पांडवा ॥६८२॥

कित्लोड दानधर्मु करी ।
कित्लेड यज्ञयाग करी ।
कष्टांवीना जँ तुज्वारी ।
मंळश्ना तँ कॉणाकै ॥६८४॥

ज्ञानेश्वरी

ताक्का उपायू अेक्कूची ।
चित्तांतूं वस्ती भक्तीची ।
जाल्यार् मात्र ह्या प्राप्तीची ।
खात्री घें हें लक्षांतूं ॥६८५॥

प्रवाहु गंगेचो सगळो ।
समुद्राक येवू मॅळ्ळो ।
मॅळ्ळो आनी मॅळत उर्लो ।
धर्ने वाट विंगड ॥६८७॥

पृष्टभागू आनी तळ ।
तीर आनी मध्यस्थळ ।
दूद अेक तों केवळ ।
क्षीराब्धी तश्शी हांवें ॥६८९॥

अश्शी ज्या क्षणाक दिस्ता ।
आनी माक्का जाणू घेंता ।
मगेलें ताव्वळी घडता ।
दर्शनई आप्याप ॥६९१॥

सूर्योदयू जा वरेक ।
काळोकू सर्व दीकाक ।
उदेय्ना पुडें प्रत्येक ।
कणुकणु प्रकाशू ॥६९३॥

हांवं तूं आनी तें सर्व ।
हांतूं जात्ता अेक भाव ।
सर्वांगेलई सर्वस्व ।
दिस्सू लागता मज्ज्यांतूं ॥६९५॥

इहपर हें सकळ ।
काँणाक हांवें केवळ ।
जन्माचें सार्थकफळ ।
मज्जीना ना कोणूई ॥६९७॥

तीवै भक्ती अश्शी आस्का ।
कश्की पाव्सा धार येव्का ।
थेट पृथ्वीचेरी पड्का ।
खंडें वच्चनस्तना ॥६८६॥

सर्वभाव मेळोन् घेवू ।
अनावर प्रेम धोर्नू ।
मज्ज्यांतूंची हांवें जावू ।
तश्शी माक्का मेळ्ळाज ॥६८८॥

मूई आनी हांवें धोर्नू ।
चराचर अेक जावू ।
भक्तीचो आधारू म्हुणू ।
हांवंची ना रें अन्यू ॥६९०॥

जश्शी राक्कुड् जळू लागता ।
तेंची अग्नी म्हणोव् घेंता ।
राक्कुड् म्हुणू खंडें वर्ता ।
मूर्तीमंत अग्नीची ॥६९२॥

जात्ता मगेल् साक्षात्कारू ।
सर्ता पूरा अहंकारू ।
द्वैतभावाचो संचारू ।
जांव्चो राब्ता मनांतूं ॥६९४॥

जो कोणू माक्का पोळोवू ।
सर्वे कर्म अर्पण कोर्नू ।
मज्जीना ना प्रिय म्हुणू ।
माक्काची भज्ता आस्ता ॥६९६॥

भूतभेदाची भावना ।
मनांतूं जो कोणु धर्ना ।
वैरत्व खंडें सोदीना ।
दिस्तां हांवें सर्वत्र ॥६९८॥

अस्लों मगेलों जाँ भक्तू ।
जाव्नु त्रिधातूरहितू ।
ताव्वळीची तों मज्जांतूं ।
समरस जात्ता रें ॥६९९॥

अश्शी तों भुवनत्रयधारी ।
म्हणता गोवर्धनगिरिधारी ।
जाव्नु करुणारसमय भारी ।
सांगता हें तों संजयू ॥७००॥

आय्कुनु हें तों कुंतिकुमारू ।
भक्तशिरोमणि सेवातत्परू ।
जाल्लों पूर्णानंद निक्षरू ।
श्रीकृष्णाल्या चरणांतूं ॥७०१॥

दोन्नी रूपं देवागेलीं ।
तान्नं सम पोळोन् घेल्लीं ।
तांतूं ताक्का अनुकुल दिस्ली ।
चित्ताकर्षक श्रीमूर्ती ॥७०२॥

पोळोन् पार्थालें चित्त ।
सोण्णू दीव्नु व्यापकत्व ।
जाल्यां अश्शी संकुचित ।
वायट् दिस्लें कृष्णाक ॥७०३॥

दोन्नी थरेनं सम्जाव्नु ।
दाकैता तों स्पष्ट कोनू ।
अनुचित सोड्का म्हणू ।
अर्जुनाक श्रीकृष्णू ॥७०४॥

हें सगळें तों आय्कुन् घेंता ।
आनी मनांतूंची म्हणता ।
दोन्नीपैकी बरें दिस्ता ।
खंचें हें सांगां तोंची ॥७०५॥

आत्तं अश्शी विचार कोनू ।
निम्मितलों हें अर्जुनू ।
आय्कयाती लक्ष दीव्नु ।
तेंची सांगतां मुखारी ॥७०६॥

सांगतां हांवं नम्र जाव्नु ।
बँजार जाय्नाशी पोळोन् ।
आय्कया आनंदु घेव्नु ।
अश्शी म्हणता ज्ञानेशू ॥७०७॥

सद्भावाचीं फुल्लं मोक्ळीं ।
ओवीच्या सूत्रांतूं गांल्लीं ।
तीं पाय्यारी अर्पण केल्लीं ।
वं विश्वरूपाल्या ॥७०८॥

॥ ज्ञानदेव सांगता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
इक्रावों अध्यायु बोरोन् जात्ता । विश्वरूपदर्शनयोगाचों ॥

बारावो अध्यायू

जयजयकारु तुगेलों शुध्दे ।
स्वयंसिध्द जयजय प्रतिष्ठिते ।
सदैव राक्ता तूं खानंदे ।
आम्कां कृपाकटाक्षानें ॥१॥

विषयभुजंगाचो बँटाळो ।
गच्च बिगुदुनू घाल्ता गळो ।
निर्विष जावू गळणू वल्लो ।
कृपादृष्टिनें तुगेल्याची ॥२॥

तापग्रस्त गे कोंण जाय्द ।
कशशी खंती बा लास्सद ।
अशशी जरी व्हांवत येंद ।
प्रसादगंगा आम्ल्यागी ॥३॥

योगसुखाचो आनंदोत्सवु ।
तुगेल्या प्रीतीचोची गौरवु ।
मॅळता इच्छित सोहंभावू ।
भोग्गुक आम्कां भक्तांक ॥४॥

जीवाक आधारू दित्ता ।
पाय्यार् घेवू तूं धॉल्लाय्ता ।
नी कौतूकानें विंदुळ्ता ।
चित्ताकाशा पाळ्ळ्यांतूं ॥५॥

सत्यस्वरूपाची आर्ती ।
मन तत्वदर्शनार्थी ।
खेळैता तूं चित्तवृत्ती ।
अशशी आत्मानंदांतूं ॥६॥

चंद्रामृत पिंळ्या दित्ता ।
ॐकारानें तूं सांबैता ।
शांती समाधान मॅळता ।
अशशी ह्या समार्धांतूं ॥७॥

तूंची आव्सू साधकांक ।
विद्यानिधी पावल्पाव्लाक ।
म्हुणू तुगेल्या साव्लीक ।
सोणू वच्चना हांवें ॥८॥

सद्गुरू कृपा करीद ।
प्रसादू शाश्वत मॅळद ।
तरी पारंगत जाय्द ।
तां सर्वई विद्येंतूं ॥९॥

म्हुणु हे विद्याधनश्रीमंते ।
स्वजनभक्तगण सत्संकल्पलते ।
आज्ञा दी तूं माक्का माते ।
ग्रंथनिरूपण कोरूक ॥१०॥

नवरसभर्ती भोरों सागरु ।
तांतूं भावार्थाचो गिरिवरु ।
रत्नालंकाराचें आगरु ।
जावो मगेलें विवेचन ॥११॥

साहित्यसुवर्णाची खाण ।
निवेकवारयांचें उद्यान ।
जावो ह्या देशाचें प्रांगण ।
ह्या रीतीन समृध्द ॥१२॥

जावों फलदायकु संवादु ।
सिध्दांतांचों जाँ गूढार्थू ।
सुगम जानु ताँ मँळों बोधू ।
सर्वइ काळ सर्वाक ॥१३॥

लागों माक्का कृष्ण-आवडी ।
श्रोत्यांक श्रवणाची गोडी ।
गुरो उराँ ही अेकी जोडी ।
सर्वांगेली सर्वत्र ॥१५॥

आत्तं माक्का तूं कृपेनँ ।
पांग्रई आप्लेपणानँ ।
कर्ता पळें हँ खत्रीनँ ।
परिपूर्ण आख्यान ॥१७॥

मँळळों निवृत्तिप्रसादू ।
म्हुणू जाल्लों भो आनंदू ।
म्हणता आय्कया प्रबंधू ।
सम ध्यान दिंक्काज ॥१९॥

तुंवँ जँ सांगलँ तँ कळळँ ।
विश्वरूप विचित्र पळैलँ ।
आजिचि अद्भुत दर्शन घळळँ ।
म्हुणू भय्य दिस्लँ रँ ॥२१॥

व्यक्त आनी तँ अव्यक्त ।
दोन्नी हीं नाती विभक्त ।
भक्ताक हँ आस्ता व्यक्त ।
योग्याक तँ अव्यक्त ॥२३॥

सुवर्ण जँ ह्या गुंज्येंतूं ।
तँची आस्स ह्या घाट्येंतूं ।
गुणवत्ता ही हांतूं तांतूं ।
सुवर्णाची अेवकीची ॥२५॥

अर्थशून्य ताँ वितंडवादू ।
तर्कदुष्ट श्वापदसंबंधू ।
नष्ट जानु सद्विचार पणू ।
मँळों ह्या कथनांथानू ॥१४॥

नगर अेक हँ देशु मराठी ।
ब्रह्मविचारू पावों ख्याती ।
हांगा घँवोती दीवोती ।
हॉचि सुखानँ परस्परं ॥१६॥

आय्किली नम्र विनंती ।
केल्ली गुरुकृपावृष्टी ।
म्हणता सांग तूं सट्सटी ।
हांतूं वेळु काण्णक्का ॥१८॥

सर्वश्रेष्ठु जाँ नरवीरां तूं ।
विजयपताका सोमकुलां तूं ।
म्हणता ताँ हाँ पांडुनृपतिसुतु ।
आय्क आय्क श्रीकृष्णा ॥२०॥

कृष्णमूर्ति तुगेली नित्याची ।
परिचित जाल्ली ती प्रीतीची ।
खरी न्हई म्हुणु ती तुंवँची ।
रूप विलक्षण दाकैलँ ॥२२॥

दोन्नी भिन्न दिशिल्लरी ।
वैकुंठाच्या तँ मँट्टारी ।
अँकडँ मँळताती मागगीरी ।
दाँगै अँकडँ पाव्ताती ॥२४॥

अमृताचों अपार सिंघू ।
तांतुलॉचि हाँ अेकु बिंदू ।
परिणामू ताँ अेकविधू ।
पळैल्यारी सामर्थ्य ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

आयली प्रत्यक्ष प्रचीती ।
तरी निमितां श्रीपती ।
कारण योगाधिपती ।
आय्कूनू घँ ताज्जँ तूं ॥२७॥

तूंची अेक साध्य म्होण्णू ।
मन पूर्ण तुक्का दीव्णू ।
तुज्खात्तीर कर्म कोर्णू ।
आस्ता जाँ भक्ता अेकू ॥२९॥

जँ ॐकारा पेल्दीकानँ ।
सांगू जायना जँ वाचेनँ ।
वा कस्लेइं दिस्सुन् यँनँ ।
आजिथाई हाज्वारी ॥३१॥

अशी ज्ञानी आनी भक्ता ।
तत्त्वतः ह्या दोंगांतूं ।
खराँ कोणु योगयुक्ता ।
सांग माक्का अनंता ॥३३॥

गुड् ।माक्षी सूर्यू दँव्ता ।
ताज्माक्षी उज्वाडू वत्ता ।
सूर्यांतूं ताँ मेळ्णू आस्ता ।
चुक्कश्ना रँ सांगातू ॥३५॥

धारेक् धार लाग्गुन् यँत्ता ।
गंगा समुद्राक मँळ्ता ।
अखंड ती मँळ्ता उर्ता ।
प्रेमइ वाड्ता हँ तशी ॥३७॥

मज्ज्यांतूंची समर्पित ।
जाव्णू आस्ताती जँ भक्ता ।
तांकांइ हांवं योगी श्रेष्ठ ।
म्हुणु मान्तां काँतेया ॥३९॥

अँक्ळाक कँल्लँ प्रगट ।
रूप तुगेलँ विराट ।
प्रासंगिक की शाश्वत ।
हँवै माक्का कळ्काज ॥२८॥

चित्तांतूं तुक्का बसोव्णू ।
नित्य उपासना कोर्णू ।
पूर्ण समर्पित जाव्णू ।
अशी आस्ता जाँ भक्ता ॥३०॥

आस्सूनूइ जँ सर्वत्र ।
अव्यक्त जँ अेकमात्र ।
तँची सोऽहं म्होण्णू मंत्र ।
ज्ञानी ध्यान धर्ताती ॥३२॥

पार्थागेल्या ह्या प्रश्नानँ ।
खुषी जाव्णू श्रीकृष्णानँ ।
ताक्का म्हळ्ळँ कौतुकानँ ।
योग्य तँची निमिलँ ॥३४॥

पाव्साडींतूं न्हई भर्ता ।
भर्ता भर्ता उव्वारु यँत्ता ।
नित्यनेमु कर्ता कर्ता ।
श्रद्धाइ वाड्ता सांगाती ॥३६॥

इंद्रियांक शिस्त लाव्णू ।
मगेलँची ध्यान धोर्णू ।
राती दीसू सम म्होण्णू ।
निष्ठेनँ जँ चल्ताती ॥३८॥

निराकार जाँ ॐकारु ।
ताज्जाँ जाव्णु साक्षात्कारु ।
आस्ता जाँ ताँ योगेश्वरु ।
ताँवै भक्ता मगेलाँ ॥४०॥

मनानें तें जाणू जायना ।
बुद्धी थंडीथाई पाव्ना ।
साध्य जांन्वे सारखेंड ना ।
इंद्रियांक हें जाण ॥४१॥

ध्यान हाज्जें धरू जायना ।
तंवै अक्डेंची आस्सना ।
हाज्वारी कोणुड दिस्सना ।
कश्शी कोर्चे चिंतन ॥४२॥

सर्वत्र तें सर्वात्मक ।
सर्वकाळ तेंची अेक ।
विराट तें विश्वात्मक ।
पोळोंचेंड अशक्य ॥४३॥

आस्सूनूई जें दिस्सना ।
नात्तिल्वारी जें आस्सना ।
ह्यान्मितीं कांई सुचवना ।
अेकु सुद्दां उपायू ॥४४॥

जाग्यार् थाव्नु जें हाल्लना ।
खर्चना जें भुर्शें जायना ।
त्या तत्त्वाची उपासना ।
जॉ कर्ता तॉची धन्य ॥४५॥

वैराग्याचें अग्नि बाण ।
लास्ताती विषयसैन्य ।
योगी कर्ताती धारण ।
कर्पलेलीं इंद्रियं ॥४६॥

निग्रहानें इंद्रियांक ।
कर्ताती तें अंतर्मुख ।
नी तांगेल्या प्रवृत्तींक ।
वश कोर्नु घेंताती ॥४७॥

अपानाक भित्तर घाल्नु ।
आसनाचें बागिल लाव्नु ।
मूळबंध जागृत कोर्नु ।
थंडी स्थिर जात्ताती ॥४८॥

धैर्य मनाक दिताती ।
आशापाश थुंटेताती ।
काळकी नीद हरैताती ।
अश्शी जागी उर्ताती ॥४९॥

मूळबंधाचें ज्वालेतूं ।
जळताती तें सप्तधातू ।
आनी पडता षड्चक्रांतूं ।
सर्व व्याधींचें मूळ ॥५०॥

कुंडलिनी जागैताती ।
आधारचक्रारी येंताती ।
मस्तकांत्याई शिर्ताती ।
घेव्नु तिगेलें तेज ॥५१॥

संयमाचों चिळ्कां घाल्नु ।
नव्वड बागलं बंद कोर्नु ।
सुषुम्नेक मोक्ळी कोर्नु ।
ध्यान साध्य कर्ताती ॥५२॥

संकल्पाचें बॉक्कड मार्नु ।
मना रड् ।क खांडूनु ।
तुष्टैताती बळी दीव्नु ।
प्राणशक्ती चामुंडा ॥५३॥

इडापिंगला सम मेळोव्नु ।
नादु अनाहत अखंड धोर्नु ।
अमृतसिध्दी प्राप्त कोर्नु ।
वगिवगि घेंताती ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

सुषुम्नेचँ निस्पोर्थांनू ।
हळू हळू वैरि चण्णू ।
मस्तकांतूं प्रवेश कोनू ।
ब्रह्मरंध्र गांटताती ॥५५॥

ताँची हांव तँ लॅक्ताती ।
मेळोन्नु ही सोहंसिध्दी ।
जाल्यारी घोर उपाधी ।
लाव्नु घेव्नु योगाची ॥५७॥

कस्लँ चडावत मेळचँ ।
अश्शी कांडं ह्या योगाचँ ।
सामर्थ्य ना, तँ क्लेशांचँ ।
मात्र जात्ता साधन ॥५९॥

इंद्रादिक आपैताती ।
ऋध्दीसिध्दी भुलैताती ।
वच्ची वाट आड्डायताती ।
येव्नु मद्देगतीची ॥६१॥

तान्नेनेची तान निंक्का ।
भुक्केनँची पॉट भोर्का ।
वारों जांक्का जाल्यार् घेंक्का ।
स्वता हातु हाल्लौन्नु ॥६३॥

शिंयाकची पांग्रोन् घेंव्चँ ।
वस्त्र आंगारी धग्गाचँ ।
घर राब्बुक पाव्साचँ ।
हॉ योगू भो खडतर ॥६५॥

बाम्णाखात्तीर हँ न्हई ।
वा ना पित्रांखात्तीरई ।
नुस्तें कोर्ची ही लडाई ।
नित्य मृत्यूसांगाती ॥६७॥

निसणी ही दांटुयताती ।
मायाकोश तुडुयताती ।
खाक्यां मार्नु तँ भांगताती ।
ब्रह्मानंदु शाश्वतू ॥५६॥

मगेलँ घँ तुगेलँ दी ।
व्यवहारू हॉ अस्ली रीती ।
जाल्यारी तँवै जात्ताती ।
मगेलँची स्वरूप ॥५८॥

प्राणीमात्राचँ जीवन ।
अव्यक्त जँ खयंपूर्ण ।
पळैताती भक्तीवीण ।
आकलन कोरूक ॥६०॥

घेव्नु रूपं नानाविध ।
यँत्ताती तँ कामक्रोध ।
चुक्कैताती लक्ष्यवेध ।
अश्शी दीव्नु उपद्र ॥६२॥

दीसा वत्तांतूं निहोंचँ ।
रान्नावनांतूची फिर्चँ ।
इंद्रियनिरोधु कोर्चँ ।
हांतूं मन खेळोंव्चँ ॥६४॥

विधवेनँ सती वच्का ।
म्हुणू नित्य उज्ज्यांतु उड्का ।
ताज्वारी हॉ योगु म्होण्का ।
व्हय्की न्हई धनुर्धरा ॥६६॥

मृत्यूपेक्षाई भीषण ।
कश्शी गिळ्चाँ घोटु हून ।
गिळत बस्ल्यारी पाषाण ।
पिंदश्ना वँ हँ ताँड ॥६८॥

भाग्र सर्ल ह्या मार्गारी ।
तांकां आय्क धनुर्धारी ।
क्वेशांवीना ना रँ दुस्त्री ।
गती पळें सर्वथा ॥६९॥

सांग दांत नातिल्यानँ ।
खाव्येद् वँ लॉखंडा चणँ ।
पॉट भरद् वँ ताज्ज्यानँ ।
की तॉ प्राणु सोडीद ॥७०॥

समुद्र वच्येद् वँ पोन्नू ।
भूजांचॉ भर्वसाँ धोर्नू ।
दांटुव्येद् वँ चम्कूनू ।
आकाश हँ सांग तूँ ॥७१॥

पळैनँ रक्ताचॉ पाटू ।
ऐक्कुइ पण्णँ शस्त्राघातू ।
अस्लॉ सूर्यमंडळांतूँ ।
सांग कश्शी वच्चद ॥७२॥

माँट्यानँ वल्यामुखारी ।
धांवां म्हळ्ळेली खब्बरी ।
तश्शी जीवु देहधारी ।
लागता अव्यक्तामाक्षी ॥७३॥

उश्नँ धैर्य धोर्नू जरी ।
आकाश धरू गॅल्यारी ।
क्वेश मात्र जात्लँ भारी ।
दव्वरी हँ लक्षांतूँ ॥७४॥

म्हुणू भक्तीमार्गार्थान्नू ।
वत्ल्यांक हॉ त्रासु घेन्नू ।
गोतूची ना हँ सम्जूनू ।
घँ तूँ कुंतीनंदना ॥७५॥

वर्णाश्रमाचँ पालन ।
कोर्नू तीं तीं कर्म पूर्ण ।
पावैताती समाधान ।
सर्वे कर्मेद्रियांक ॥७६॥

शास्त्रोचित तँ कर्ताती ।
निषिध्द तँ तँ कर्नाती ।
निरिच्छ जानू दिताती ।
कर्मफल माक्काची ॥७७॥

अश्शी कर्म तँ कर्ताती ।
आपणँ कॅल्लँ हँ म्हण्णाती ।
कर्मबंधनं सुट्ताती ।
तँ संन्यासी खरँची ॥७८॥

कायावाचामनोभावू ।
ह्या सर्वाकै हांवं ठावू ।
दुस्त्रॉ खंचॉ तरणोपावू ।
नाची हँवै म्हणताती ॥७९॥

तांकां मगेलँची ध्यान ।
तँची हांवँ राब्चँ स्थान ।
आम्च्यांतूँ ना वॅगळपण ।
तँ नी हांवँ ऐकची ॥८०॥

भोग मोक्ष तुच्छ तांकां ।
कॅर्नाइ हांवँ लागी आस्का ।
खंडं वत्ताती थंई वच्का ।
इत्ली प्रीती मज्जेरी ॥८१॥

तनमनजीवु घाल्नू ।
भज्ताती अनन्य जानू ।
हांवंची रँ मुखार्सूनू ।
कर्ता सर्वे तांगेलँ ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

आव्सूगेल्या उदरांतूं ।
वाड्डुन् उब्जलेलां पूतू ।
कश्की तिक्का तां अत्यंतू ।
सदोदित प्रियूची ॥८३॥

मागद वें खंची राणी ।
दिय्या शॅळं शीत पुणी ।
तश्शी मगेल्या भक्तांनीं ।
कोर्का पण्णा याचना ॥८५॥

जन्ममृत्यूचीं हीं पाळं ।
गिळताती सृष्टी सकळ ।
पोळोनू हें कळवळ ।
जांव्या लागलें पोटांतूं ॥८७॥

म्हुणू हांवें साकार जाल्लां ।
धांवत हांगा आय्लां ।
तांगेल गांवां येवू पाव्लां ।
धनुर्धरा तत्काळ ॥८९॥

कस्लेंड जंजाळ नातिल्यांक ।
बसैलें हांवें ध्यानाक ।
संसारांतू आशिल्यांक ।
ह्या दोण्यांतूं बसैलें ॥९१॥

जायनापुडें मगेल् भक्त ।
चतुष्पाद भूतजात ।
पात्रता सर्वांक प्राप्त ।
करैतां वैकुंठाची ॥९३॥

कॅर्ना भक्तु माक्का दिता ।
चित्त तागेलें सर्वथा ।
ताव्वळीची बांदुन् घेंतां ।
माक्का तागेल् कार्याक ॥९५॥

काणै कश्शी वें आस्सोती ।
मृत्यूंत्याव्णू तांकां भुक्ती ।
दिंव्ची मगेली प्रवृत्ती ।
तश्शीची ती सहज ॥८४॥

सायें पळें तें मगेलें ।
तांकां जरी कष्ट आयलें ।
ताज्जें लांछन लाग्तलें ।
माक्का न्हवें सर्वथा ॥८६॥

भवसिंधूचो रणकल्लोळ ।
लागला सगळ्यांक हों गीळू ।
भीद मदभक्तांचो मेळू ।
हेंची आयलें मनांतूं ॥८८॥

सहस्त्र दोण्यां येंतना हाळ्ळ्यां ।
नामाच्यां ह्यां तुंवें पळैल्यां ।
संसारांतूं निश्चित जाल्यां ।
तारक तुम्कां सर्वांक ॥९०॥

काई जणांक पोटाटोळणू ।
घेंतलें हांवें प्रेम दीव्णू ।
सायुज्यपदाक हाण्णू ।
बसौव्णू घेंतलें मल्यागी ॥९२॥

म्हुणू भक्तांक अर्जुना ।
कस्ली चिंता कोर्का पण्णा ।
तारकू हांवें आस्तना ।
सर्वकाळ सर्वत्र ॥९४॥

होंचि अेकु मार्गु जरी ।
धोर्काज म्हुणू दिस्ल्यारी ।
'चित्त समर्पण करी' ।
विस्सोर्नक्का हों मात्र ॥९६॥

छंदु लाग्गों रें मनाक ।
धरी दृढ तूं बुध्दीक ।
मगेल्या तूं स्वरूपाक ।
विस्सोर्नक्का क्षणैक ॥९७॥

मनबुध्दी दृढ धर्शी ।
तांकां मगेल् घर कशी ।
सांग तूं नी हांवं कश्शी ।
दोनि म्हुणू उतीद ॥९९॥

तश्शी ह्या प्राणासांगाती ।
इंद्रियें भाग्र सर्ताती ।
अहंकारु आत्मघाती ।
रिगता मनबुध्दींतूं ॥१०१॥

भास दीन्वू सांगतां सगळें ।
म्हळ्ळेल्प्रमाणेंची जातलें ।
हाज्वीना ना दुस्त्रें कसलें ।
जाय्श्ना जाण हेंची तूं ॥१०३॥

तरी तूं हें अेक करी ।
निमिष तें अेक तरी ।
आठ प्रहरांतलें धरी ।
केवळ मज्खात्तीर ॥१०५॥

शरदऋतु लाग्गी येंत्ता ।
न्हंई कश्की आट्टू लाग्ता ।
तश्शी हळूहळू सुट्ता ।
प्रपंचाची आसक्ती ॥१०७॥

विषयांत्यान्वू सुट्तां सुट्तां ।
तेंचि चित्त रिग्गू लाग्ता ।
मज्ज्यांतूंची कुंतीसुता ।
आनी जाश्शी हांवंची ॥१०९॥

मन मेळोन्वू बुध्दींतूं ।
रीग प्रेमानें मज्ज्यांतूं ।
अश्शी मेळ्शी माक्काची तूं ।
राब पार्था निश्चित ॥९८॥

दिवाँ निव्ता नी सांगाती ।
जात्ता निस्तेज ती वाती ।
सूर्य बुड्तां बुड्तां राती ।
येन्च्या लाग्ता काळ्काची ॥१००॥

म्हुणू ह्या मनबुध्दींतूं ।
स्थान निरंतर दी तूं ।
त्यान्मितीं सर्व विश्वांतूं ।
हांवं जाव्णू तूं उर्शी ॥१०२॥

अथवा जरी हें चित्त ।
तुगेल् मनबुध्दीसहित ।
दिंन्च्याक तूं असमर्थ ।
अँखाद्वेळ रें जाश्शी ॥१०४॥

तें जें सुख तुक्का दितलें ।
तें पोळोन्वू क्षुद्र जातलें ।
आजिवरेक भोगिलें ।
विषयांचें तें सुख ॥१०६॥

पुन्वेउप्रांतें तूं जाण्ता ।
चंद्र क्षीण जाय्त वत्ता ।
आनी दिस्सनाशी जात्ता ।
अमासेक संपूर्ण ॥१०८॥

आरे हाक्काची म्हण्ताती ।
अभ्यासू जाण्णू घें रीती ।
साध्य जाय्श्ना जें हाज्मितीं ।
अस्लें कांई सुद्दां ना ॥११०॥

ज्ञानेश्वरी

सामर्थ्य ह्या अभ्यासांतूं ।
फिरू जात्ता आकाशांतूं ।
वाघु, सर्पू हँ मनांतूं ।
धरिशनाती शत्रुत्व ॥१११॥

नाची असाध्य सर्वथा ।
अभ्यासाक कांई सुद्दां ।
म्हुणू अभ्यासानें पार्था ।
येव्नु मँळ मज्ज्यांतूं ॥११३॥

इंद्रियं कामं कोरोती ।
तांगेल भोगु तीं भोगोती ।
स्वधर्मु आनी स्वजाती ।
हीन दीन म्होण्णक्का ॥११५॥

काया वाचानी मनाचों ।
करी व्यवहारू नित्याचों ।
हांवं कर्ता म्होण्णू हाज्जों ।
रंगु मात्र लाव्णक्का ॥११७॥

चड उणें वा कोर्च्यांतूं ।
जात्ता ही खंती मनांतूं ।
धोर्नक्का तूं चरणांतूं ।
दव्वरी वँ मगेल्या ॥११९॥

प्रपंचु नी परमार्थू ।
गोंदोळ् घाल्ताती चित्तांतूं ।
म्हुणू तुगेलँ चित्त तूं ।
मज्ज्यांतूंची दव्वरी ॥१२१॥

जँ जँ कर्म घड्त वत्ता ।
चडउणें इत्या म्हण्ता ।
चित्ताक तूं दी स्वस्थता ।
दीव्नु तीं सर्वे माक्का ॥१२३॥

विषई आहारू जात्ता ।
समुद्रई वाट सोंडता ।
वेदशास्त्र कळू लाग्ता ।
ह्याचि अभ्यासामितीं ॥११२॥

अभ्यास कोर्चे इत्लँ जरी ।
सामर्थ्य ना हँ दिस्ल्यारी ।
जश्री आस्स तूं ताज्वारी ।
ऊर अत्मान् कोर्नक्का ॥११४॥

धरी कुलधर्माचारू ।
कोर्नु शास्त्रांचों विचारू ।
जात्ता सलीसू संसारू ।
हों तुगेलां सहज ॥११६॥

आम्मी कोर्चे कर्ना जाव्चें ।
सर्वे तान्नची करौचें ।
व्यवहार विश्वाचें चल्चें ।
परमात्म्याल्या सत्तेन ॥११८॥

माळी वाट कोर्नु दिता ।
उद्दक तांत्याव्नु वत्ता ।
कस्त्याकै तुंवें सर्वथा ।
राजी जाव्नु आस्काज ॥१२०॥

रस्तों वांकडों की तों नीठू ।
हाज्जी चर्चा कर्ना रथू ।
चल्ल उर्चे इत्लँ गोत्तू ।
क्षणाक्षणा मुखारी ॥१२२॥

देह सोण्णू वत्ता प्राणू ।
ताव्ळी येव्नु शरणू ।
मगेलां भक्तू अनन्यू ।
भांग्ता सायुज्य मुक्ती ॥१२४॥

कोर्ची कामं माक्का जरी ।
दींच्याक साध्य ना तरी ।
हँ अेक तूं धनुर्धारी ।
घँ रँ सम सम्जूनू ॥१२५॥

अेक्सां इत्लां उगडास् कोर्ची ।
गरजै ना सव्यसाची ।
इंद्रियांक नेमु लांन्वी ।
बुध्दी मात्र ती ऊरॉ ॥१२७॥

रुक्कारी वा वाल्लीचेरी ।
फळफूल तँ धर्ल्यारी ।
दव्वोर्न् घँनाती आंगारी ।
आप्णागेलँ हँ म्होण्णू ॥१२९॥

पाव्सु पळ्ळ्यारी फात्रारी ।
बीज उज्जांतूं घाल्यारी ।
सॉप्पन् पळैलँ ताज्यारी ।
सम्ज तश्शी तूं कर्म ॥१३१॥

उज्ज्या लोळू आकाशांतूं ।
वीनू वत्ता निमिषांतूं ।
तश्शी अहंता कोर्च्यांतूं ।
काण्णू घाली निःशेष ॥१३३॥

वेळूझाड अँक्कफंतां ।
बीज दीन्नु निर्भय जात्ता ।
फलत्यागु तश्शी कर्ता ।
मुखार् कर्म निष्काम ॥१३५॥

अभ्यासू हॉ कर्ता कर्ता ।
ज्ञानालागी तॉ पावैता ।
ज्ञान मुखार् मेळूक् वत्ता ।
पांडुपुत्रा ध्यानाक ॥१३७॥

कर्माचॉ संकल्पू विधी ।
आनी जात्ता ताज्जी सिध्दी ।
मँळणा अँखाद् वँळ संधी ।
मगेल् उगडास् कोर्च्याक ॥१२६॥

जँ जँ कर्म घड्त वत्ता ।
ताज्जँ फल मँळत आस्ता ।
तीं तीं सर्व फलं पार्था ।
सोण्णू दित्त आस्काज ॥१२८॥

मगेल् उगडासू कोर्काज ।
कँल्लैल् माक्का तँ दिँक्काज ।
हाज्जी ना पळँ गरज ।
सर्वे जावॉ सहज ॥१३०॥

धुव्वेविषंयांतूं भोगाची ।
ना अपेक्षा पितयाची ।
इच्छा ही कर्मफलाची ।
सोण्णू कर्म तूं करी ॥१३२॥

फलत्यागू धनुर्धारी ।
अश्शी ससार दिशिल्तरी ।
हॉची खरँ पळैल्यारी ।
श्रेष्ठु सर्वे योगांतूं ॥१३४॥

तश्शी ह्या देहाउप्रांतँ ।
दुस्त्रँ धोर्का पडश्ना तँ ।
जन्ममरणाचँ दांतँ ।
फिरश्ना रँ नँवानँ ॥१३६॥

सर्वभाव जाव्णू लीन ।
ध्यानाक वँ आलिंगन ।
दिता ती कर्मबंधन ।
गळ्णू पड्ता सर्वथा ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

कर्मभावु लोप पाव्ता ।
थंडं फलत्यागु घड्ता ।
त्यागु जालेलिमीतीं मॅळता ।
सुखशांती चित्ताक ॥१३९॥

अभ्यासाकै कष्ट ज्ञान ।
ज्ञानाकै गूढगहन ।
विशेषत्वानें हें ध्यान ।
जाण्णू घें हें तूं पार्था ॥१४१॥

येव्णू जाँ ह्या मार्गाचेरी ।
अनुसर्ता ह्या क्रमारी ।
ह्या शांतीचो अधिकारी ।
निःसंशय जात्ता तों ॥१४३॥

उत्तमाक लागी धोर्का ।
अधर्म धूर लकोंव्का ।
कश्की कळणा अश्शी चल्का ।
भारवाही पृथ्वीक ॥१४५॥

गाय्थिगेली तान नीवों ।
वाघाक् हांव विष जावों ।
अस्लों भावु उज्वाँ डावों ।
हाण्णा उदाक् मनांतूं ॥१४७॥

हांवं हांवं हांवं म्हण्णा ।
म्हण्ता मगेलँ कस्लें ना ।
आनी मनाची धारणा ।
सुखदुःखांतूं सम ॥१४९॥

पाव्सू नातिल्तरी भोर्नू ।
समुद्र तों परिपूर्णू ।
कोंण कस्लें ताक्का दीव्णू ।
कोर्का पण्णा संतृप्त ॥१५१॥

ही शांती जांव्का जाल्यारी ।
लक्ष दीव्णू अभ्यासारी ।
चल्का ह्याचि मार्गाचेरी ।
निर्धारानें धनुर्धरा ॥१४०॥

मागिर कर्मफलत्यागू ।
ध्यानापेक्षाई तों चांगू ।
त्यागाकै बरों हों भोगू ।
पळें शांतीसुखाचों ॥१४२॥

कोंणागेलोड द्वेषु कर्ना ।
भेदभावु धोर्नू चल्ना ।
चैतन्यावारी भावना ।
अेकी प्राणीमात्रांतूं ॥१४४॥

रायाक चेतना दिंव्का ।
की रंकाक सोण्णू वच्का ।
पड्ता वें हों विचार कोर्का ।
त्या कृपाळू प्राणाक ॥१४६॥

तश्शी सर्व प्राणीमत्र ।
तागेलेची इष्टमित्र ।
समतेचें अेकछत्र ।
धर्ता तों कृपावंतू ॥१४८॥

सहन कर्ता पृथ्वीवारी ।
धौल्लय्ता घेव्णू पाय्यारी ।
बैसूणू घरा जगलेरी ।
शांतीसमाधानाक ॥१५०॥

आपूणें घाल्नु घेव्णू आण ।
धर्लें दृढ अंतःकरण ।
तोंची निश्चित तूं जाण ।
मूर्तिमंत निर्धारू ॥१५२॥

अंतरंगांतूं त्या जाण ।
जीवशिव हॅ दोंगजण ।
घेवू थंडीं ओक स्थान ।
अद्वैतांतूं रमताती ॥१५३॥

अंतर्बाह्य सिध्द योगी ।
शुध्द कैवल्याचो भोगी ।
तरीकै तों सदांरंगी ।
मगेल्याची प्रेमांतूं ॥१५५॥

इत्लें न्हई कशशी सांगूं ।
जीवाकची दिस्ता चांगूं ।
जीवाकै तागेलों संगूं ।
वर्णन कोर्च्या जायना हॅ ॥१५७॥

उपमा त्या आवेगानें ।
भाग्र पळ्ळी ह्या मुखानें ।
सांग जायद वें शब्दानें ।
व्यक्त कोर्नु वर्णन ॥१५९॥

तांतुल्तांतूं चुक्कुन् जरी ।
तस्लों श्रोताई मळ्ळ्यारी ।
प्रेमकथेची माधुरी ।
आनीकई वाडतली ॥१६१॥

आतं इत्लेंची रें सांगतां ।
अशशी देवु म्हणतां ।
सुखसमाधींतूं वत्ता ।
थंडीं लागलों घोळूक ॥१६३॥

समुद्र जरी खवळ्ळों ।
जलचरांक कळवळों ।
सुट्टना तावै कंटाळों ।
कर्ना तांगेल सुदाई ॥१६५॥

सदैव योगसंपन्न ।
अशशी जावू तों अर्पण ।
कर्ता बुध्दी आनी मन ।
चरणांतूं मगेल्या ॥१५४॥

अर्जुना तों मगेल भक्तू ।
तांची योगी तांची मुक्तू ।
तां लक्ष्मी हांवें श्रीकांतू ।
अशशी प्रेम अपार ॥१५६॥

प्रीतीची खब्बरी इत्ली ।
जाल्यार् तिन्न माक्का कित्ली ।
चित्ताक ही घाछया भूली ।
तीची हँवै उछैता ॥१५८॥

प्रिय व्यक्तीविषयांतूं ।
उछैतना द्विगुणितू ।
मोगु जात्ता उत्साहितू ।
पुरों आतं हँ पार्था ॥१६०॥

प्रिय तूं नी तूंचि श्रोता ।
प्रिय विषयुई मळ्ळा ।
अशशी उलोंच्याक पार्था ।
नँवानें ह्या नँवानें ॥१६२॥

थोंडें वळानें तो म्हणता ।
भक्तागेलें लक्षण सांगतां ।
ज्या भक्ताक बैसुक् दितां ।
मगेलें हँ हृदय ॥१६४॥

उन्मतांगलें उपद्र ।
लावु घेना तिळमात्र ।
आस्स हागेलों सर्वत्र ।
मित्रभावु लोकांतूं ॥१६६॥

ज्ञानेश्वरी

ऐकु आत्मा ह्या सर्वांतूं ।
म्हुणू मित्रत्व लोकांतूं ।
गात्रं कर्तीद वें टांटूं ।
सांग परस्परान्तूं ॥१६७॥

अशशी द्वंद्वांथाव्नू सुट्ला ।
भवभयमुक्त जाल्लो ।
आनी माक्का येव्नु मॅळ्ळो ।
जाव्नु भक्तु मगेलो ॥१६९॥

समाधान स्वरूपाचें ।
जालें सार्थक जीवाचें ।
जीविताच्या पूर्ततेचें ।
मॅळ्ळें ताक्का स्वामित्व ॥१७१॥

खरेंची काशी उदार ।
क्षेत्र तें मोक्षाचें द्वार ।
तरी थंडी हें शरीर ।
कोर्का पड्ता विसर्जन ॥१७३॥

पावन ती गंगा सुरसरिता ।
बहु पापांचें निरसन कर्ता ।
तरी अचानक प्रसंगु येंता ।
बुड्वाँ काँणाचेरीई ॥१७५॥

ज्या सत्संगानें गंगा ही ।
पावन जाव्नु ती पाप्यांकई ।
पावन कर्ता ती पुण्याई ।
कित्ली पवित्र आस्काज ॥१७७॥

निर्मळ भाग्रभित्तरी ।
शुध्द स्वच्छ सूर्यावारी ।
गूढ तत्त्वज्ञानार्थारी ।
दृष्टी लाव्नु आस्ताती ॥१७९॥

जगची हँ देह जाल्लें ।
भेदभाव लोप पाळ्लें ।
म्हुणू प्रियाप्रिय गॅल्लें ।
ऊर्न सुख वा दुःख ॥१६८॥

कशशी माक्का मोहु पळ्ळो ।
कशशी माँगगाचो तो जालो ।
जीवांज्जीवू कॅर्ना मॅळ्ळो ।
सांगचें पुणी कशशी रें ॥१७०॥

पूर्णत्वाक पाव्विल्मितीं ।
आशाआकांक्षा ऊर्नाती ।
शांतिसमाधानवृत्ती ।
वत्ता नित्य वाड्डत ॥१७२॥

हिमगिरीचें दर्शन ।
कर्ता पापांचें क्षालन ।
सुट्टना देहाचें भान ।
सुख संतां सांगाती ॥१७४॥

संतसमागमु अपार कंतू ।
बुड्चें भय्य ना रें हांतूं ।
जीवन्मुक्ती प्रत्यक्षांतूं ।
मॅळ्ता मगेल्या भक्तांक ॥१७६॥

तीर्थांकई पावन कोर्चें ।
सामर्थ्य ह्या पावित्र्याचें ।
तें कर्ता ह्या सकल जगाचें ।
धूर मनाचें मालिन्य ॥१७८॥

आकाशावारी सर्वत्र ।
व्यापक नी अनासक्त ।
तशशी तांगेलें रें चित्त ।
आस्ता मग्न आप्णांतूं ॥१८०॥

संसारांत्यान् भाग्र पळ्ळें ।
आशापाशांत्यान्नुइ सुटलें ।
जशी नेम चुवकोन् घॅल्लें ।
व्याधागॅलें पक्षानें ॥१८१॥

काम खंचेंई कर्तना ।
अहंकारूई आस्सना ।
कशकी उज्जां जळत ऊर्ना ।
राक्कुड् नातिल्लाग्यारी ॥१८३॥

सोहंभावु दूढ जात्ता ।
द्वैतभावु खंडं ऊर्ता ।
साधनची साध्य जात्ता ।
तेंची सिध्दारूढ की ॥१८५॥

दुस्त्र्याक तों देवु म्हणता ।
स्वता भक्तीभावु धर्ता ।
आनी वाट दाकोन् दिता ।
अभक्ताक भक्तीची ॥१८७॥

ताज्खात्तीर रूप धर्ता ।
ताल्यागीची येव्नु राबतां ।
प्रेमानें आर्ती दाकैतां ।
पंचप्राणज्योतींची ॥१८९॥

विश्वरूप जाव्नु उर्ता ।
भेदभावु तों विस्सर्ता ।
द्वेषभावु गळणु पडता ।
सहजची धनुर्धरा ॥१९१॥

आत्मतत्त्वाव्यतिरिक्त ।
दुस्त्रें कस्लेंड ना श्रेष्ठ ।
जाण्णू आप्णांतूं संतृप्त ।
जात्ता तों निरपेक्ष ॥१९३॥

आत्मानंदांत आशिशल्मितीं ।
कस्ल्याची ना तांकां खंती ।
कशकी कस्ली लाजभीती ।
आस्सना रें म ।क ॥१८२॥

चित्त शांत समाधानी ।
वृत्ती ही मोक्षदायिनी ।
आत्मानंद प्रवाहिनी ।
तांतूंची तें तल्लीन ॥१८४॥

भक्तु आनी भगवंतू ।
जरी भेदू ना दोंगांतूं ।
विंगड जाव्नु ऊर्ता भक्तू ।
भक्तीसुख भोग्च्याक ॥१८६॥

अस्ल्या भक्तागॅलां छंदू ।
लागता माक्का अनिर्बधू ।
आनी तों आनंदकंदू ।
ध्यानई तों मगेलें ॥१८८॥

आत्मानंदलाभाकई ।
ना दुस्त्रें बरें कांईई ।
अशी भोगु भोग्गूनूई ।
जायना पळें संतृप्त ॥१९०॥

आप्णागेलें आत्मतत्त्व तेंची ।
तों धर्ता शाश्वत ।
जें जें आस्ता येंतवत्त ।
ताज्जां ताक्का ना बाधू ॥१९२॥

हें बरें तें वायट म्हण्णा ।
तें जाई हें नाक्का म्हण्णा ।
राती दीसू विंगड ना ।
कशकी पार्था सूर्याक ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

दृष्टी धोर्नू ह्या बोधाची ।
घेंत्ता प्रचिती ज्ञानाची ।
तरी मगेल्या भक्तीची ।
आवड तागेल् सुट्टना ॥१९५॥

मनांतूं ना वांकडेपण ।
खंडी कर्ना विंगडतन ।
सम तागेलँ वर्तन ।
शत्रू वा मित्रा लागी ॥१९७॥

बीज लाव्णू पॉस्तल्थाक ।
आनी धावु घाल्तल्याक ।
साव्णी अक्कीची दोंगांक ।
रूकू दित्त आस्ताची ॥१९९॥

शत्रूमित्रालागी अरशी ।
हॉचि भावु समदर्शी ।
मानु अपमानु तरशी ।
लेक्कुन् घेव्णू तॉ चल्ता ॥२०१॥

खंडी थाव्णु यॅवॉ वारॉ ।
मेरूचॉ अढळू थारॉ ।
तरशी वेळु वायटू बरॉ ।
यॅवॉ दुःख ना सुख ॥२०३॥

जगांतुल्या ह्या सर्वांक ।
कश्की जीवन उद्दाक ।
तशीची हँ तिन्नी लोक ।
तॉची जाई म्हणताती ॥२०५॥

निंदेनँ तॉ जायना खिन्न ।
वा स्वुतीनँ तॉ प्रसन्न ।
निर्लेप तँ तारांगण ।
तरशी जाव्णु आस्ता तॉ ॥२०७॥

ताज्जस्लॉ ना दुस्त्रॉ कोणू ।
मगेलॉ तॉ जीवुप्राणू ।
सांग्तां हांवँ आण घेव्णू ।
तुगेली हँ सत्यची ॥१९६॥

आमोल्यांक उज्वाड दिंक्का ।
पक्यांक काळ्कांव्णू सोड्का ।
कश्की कर्ना दिवॉ तांकां ।
तरशी चल्ता तॉवई ॥१९८॥

अक्ळॉ सम साग्वड कर्ता ।
दुस्त्रॉ ताक्का पीळ्णु काड्ता ।
तरी दोंगांकड दित्ता ।
कळ्णू अेकी गोंडसाणी ॥२००॥

ऋतू यॅत्ताती वत्ताती ।
आकाशाची अेकी स्थिती ।
तरशी तागेली रँ मती ।
शिंय्यांतूं वा घग्गांतूं ॥२०२॥

चंद्रू चांदणँ पांग्रैतना ।
हॉ रायू तॉ रंकू म्हण्णा ।
सर्वांकई सम दित्ना ।
जात्ता ताक्का संतोषू ॥२०४॥

अंतर्बाह्य संगु सोण्णू ।
जीवु शिवांतूं मेळोव्णू ।
आनंदस्वरूप जाव्णू ।
भॉगता तॉ हॉ अेकांतू ॥२०६॥

भोव्णू भोव्णू जनवन ।
निंदास्तुती हीं समान ।
लेक्कूणू तॉ कर्ता मन ।
प्राणावारी निःसंग ॥२०८॥

सत्यासत्य जाण्णु घेव्णू ।
चितांतूं सुस्वस्थ जाव्णू ।
आनी मौनव्रत धोर्णू ।
भांग्ता सौख्य उन्मनी ॥२०९॥

वारों अेक्कू जागों धोर्णू ।
बैसना बिडार् मोडोव्णू ।
तश्शी तों अंकडेंची म्हुणू ।
खंडें येव्णू राब्बना ॥२११॥

आप्पण विश्वांतूं म्हणता ।
तों तें आपणांतूं पळैता ।
तेंची मगेलें घर म्हणता ।
धोर्णू दृढ विश्वासू ॥२१३॥

सुप्रतिष्ठिता मुखारी ।
मातें बग्सूचें वें भारी ।
त्रैलोक्य धर्ता शिरारी ।
पाद तीर्थ हागेलें ॥२१५॥

तों सांग्तलों अश्शी म्हळ्ळें ।
जाल्यारी हांवेंची सांग्लें ।
महिमान हें मगेलें ।
अश्शी जायद पुरों हें ॥२१७॥

चौथी सिध्दी पुरुषार्थाची ।
मेळणुइ पद्वी मोक्षपदाची ।
भक्तिमार्गा उपासनेची ।
शिकवण दिता सर्वांक ॥२१९॥

नमस्कारू कर्ता ताक्का ।
शिरोधार्यु तोंची माक्का ।
तागेलों चरणु जांक्का ।
भूषण ह्या हेंदारी ॥२२१॥

इष्ट मॅळ्ळें म्हुणू तुष्ट ।
मॅळ्ळें म्हुणुइ जायना रुष्ट ।
पाव्सू पण्णें म्हुणू सुक्त ।
यॅना कश्की समुद्र ॥२१०॥

आकाशा इल्लीची व्याप्ती ।
तांतूं वारयागेली बस्ती ।
तश्शी घेंता तों विश्रांती ।
खंडें जावों विश्वांतूं ॥२१२॥

आय्क पार्था इत्लें न्हई ।
कर्ता आस्थेनं भजनई ।
म्हुणू धर्ता रें ताक्काई ।
किरिटावारी मात्तारी ॥२१४॥

अस्त्या श्रेष्ठ भक्तागॅलों ।
आदर कश्शी कोर्का जात्लों ।
श्रीशंकरू हें सांग्तलों ।
ताक्का गुरु कॅल्यारी ॥२१६॥

नाक्का बा ही आत्मस्तुती ।
अश्शी म्होण्णू रमापती ।
सांग्ता हांवें मात्त्याचेरी ।
धर्ता पाय हागेलें ॥२१८॥

मोक्षमार्गु दाकोन् दिता ।
वाट्टेर सांगाताकै यॅत्ता ।
समर्थागेली नम्रता ।
सरल उद्कावारी ॥२२०॥

स्तुती ही तागेली कोर्ची ।
वाचेचों शृंगारू तोंची ।
कीर्ती तागेली आय्कूंची ।
कान्नाचों हों शृंगारू ॥२२२॥

ज्ञानेश्वरी

ताक्का नियाळकाज म्हुणू ।
आय्लां हांवं दोळं घेवू ।
तागेल् पूजा कोर्का म्हुणू ।
कमळं जाल्लें हें हात ॥२२३॥

इल्लीथाई की ही प्रीती ।
राब्यां तागेल्या सांगाती ।
आनी भोग्यां सुखशांती ।
म्हुणू धर्लीं हों देहू ॥२२५॥

आवडीनं आयकताती ।
कौतुकई जें कर्ताती ।
तेंवै माक्का आवडताती ।
प्राणापेक्षाई चड ॥२२७॥

अशी इल्ली थोर भक्ती ।
मगेली तिज्जेरी प्रीती ।
म्हुणू शिरसावंद्य मात्ती ।
भक्तागेल्या चरणांची ॥२२९॥

श्रद्धेचों आदरु कर्ता ।
भक्तीभावु वाड्डैत वत्ता ।
चित्तांतूं जों दृढ धर्ता ।
अनुष्ठाना सिध्दीक ॥२३१॥

सर्व सुखाचें हांवं निधान ।
म्होणू सर्वस्वाचें दान ।
दीवू अशी धर्ता ध्यान ।
जों प्रेमानें निरंतर ॥२३३॥

तांची तीर्थ तांची क्षेत्र ।
तांची जगांतूं पवित्र ।
रुची आनी प्रीती फक्त ।
ताक्का भक्तीकथांतूं ॥२३५॥

ताक्का पोटोळकाज म्हुणू ।
दोनि हात नप्रां जानू ।
आनी दोनि हात घेवू ।
आय्लां ताक्का मेळूक ॥२२४॥

आमच्यांतुलें हें मित्रत्व ।
हांतूं कांई ना विचित्र ।
जाल्यार् तागेलें चरित्र ।
श्रवण जें कर्ताती ॥२२६॥

हांवें तुक्का अेदोळथाई ।
सविस्तर जें जें कांई ।
सांगलें ती योगरूपी ही ।
भक्ती जाण धनंजया ॥२२८॥

सेव्य सुधारसु हों भक्तीचों ।
योगु प्रशस्तू निजधर्माचों ।
आत्मसुखाच्या अनुभूतीचों ।
रम्य सुलभु हों मार्गु खरों ॥२३०॥

निरूपण केल्लेल्वारी ।
आचरणई आस्ल्यारी ।
जातलें समाधान भारी ।
बीज नाटल्यां भुईंतूं ॥२३२॥

तांची सर्वश्रेष्ठ भक्तू ।
तांची योगी प्रतिष्ठितू ।
अस्लों पार्था ह्या जगांतूं ।
मेळका म्हुणू उत्कंठा ॥२३४॥

तागेलेंची माक्का ध्यान ।
मगेलें तां देवस्थान ।
आवडी हीची अनन्य ।
दुस्त्रें कांई रुच्यना ॥२३६॥

ताज्विना अशांत मन ।
तांची सर्वस्वनिधान ।
जाता मनासमाधान ।
मॅळणापुडें तां माक्का ॥२३७॥

निवृत्ती गुरुमाऊली ।
तिन्न शिकवण दिल्ली ।
ही की पावलं संतांगेलीं ।
शिरसावंद्य धराती ॥२४७॥

जॉ विश्वाचॉ आदिवंदू ।
भक्तांगेलॉ परमानंदू ।
अशी म्हाणालॉ मुकुंदु ।
हैं सांगता तां संजयू ॥२३९॥

कोणुइ अकू जॉ सज्जन ।
भक्तांगेलॉ गुणगान ।
मज्मुखारी कर्ता जाण ।
तां मंगेलॉ दैवत ॥२३८॥

देवांगेलॉ सहाय्यकू ।
वात्सल्याचें तां प्रतीकू ।
दीनपतितोद्धारकू ।
खेळू सर्वैं हां ताक्का ॥२४१॥

रायांनुं तां निष्कलंकू ।
कृपावंतू तां पालकू ।
शरणार्थींगेलॉ तारकू ।
विश्वाधारू तां अकू ॥२४०॥

भक्तांगेलॉ मायबापू ।
सत्वर प्रेमळांक प्राप्तू ।
परमात्माप्राप्तीचॉ सेतू ।
विद्याधीशू कलानिधी ॥२४३॥

धर्माचें पावित्र्य राक्ता ।
सम भोर्नू दान कर्ता ।
बलिष्ठांकैं तां लाज्जैता ।
बळीलॉ प्रेमदासू ॥२४२॥

आतं मुखावेली कथा ।
कृष्णु अर्जुनाक सांगता ।
आय्कयाती अशी म्हाणता ।
संजयू धृतराष्ट्राक ॥२४५॥

वैकुंठाचॉ सार्वभौमू ।
भक्तांगेलॉ तां परमात्मू ।
सांगता आनी पूर्णकामू ।
अर्जुनु हैं आय्कता ॥२४४॥

रसाळ तें निरूपण ।
मराठींतूं प्रवचन ।
आय्कयाती सर्वजण ।
लक्ष दीव्णू तें सर्व ॥२४६॥

॥ ज्ञानदेवु सांगता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
बारावॉ अध्यायु बोरोन् जाता । भक्तीयोगाचॉ ॥

तेरावो अध्यायू

आत्मरूप गजानन ।
सकल विद्यांचें निधान ।
कोर्या तांगेलें चरणवंदन ।
तँचि पावतलें सद्गुरुक ॥१॥

सुरुचिर जातलें हें व्याख्यान ।
आय्कुनु जातलें अमृत खिन्न ।
नी शब्दांचें धर्तिद चरण ।
नवरस सेवाभावानें ॥३॥

धोर्नू सद्गुरुलें हें चरण ।
दिल्यां हृदयांतुंची स्थान ।
प्रतिभेकै यँतलें संस्फुरण ।
महद्भाग्य हें म्होण्काज ॥५॥

तरी पार्था हें तूं आय्क ।
क्षेत्र म्हणताती देहाक ।
आनी तँ चलैतल्याक ।
क्षेत्रज्ञू अशी समज ॥७॥

ह्या क्षेत्रांक क्षेत्रज्ञाक ।
सर्वार्थानें जाणतल्याक ।
तोंची म्हण ज्ञानी ऐक ।
हँची मत मगेलेंड ॥९॥

कशी खई तँ उब्जता ।
काँण इत्याक वाडुडैता ।
नाना विकारई भर्ता ।
इत्खात्तीर हें सर्व ॥११॥

तांगेलें हें मंगलस्मरण ।
कॅल्यार् वाग्देवी प्रसन्न ।
जातली विद्यांकई स्थान ।
मँळतलें ह्या जिह्वेरी ॥२॥

गीतेच्या पावलांची वाट ।
धोर्नू जातलों आशयु स्पष्ट ।
तांतूल्यान जातलें प्रगट ।
सारभूत तत्त्वज्ञान ॥४॥

तांकां नमस्कार कोर्नू ।
सांगतां कस्लें नारायणू ।
म्हणता तँची लक्ष दीव्णू ।
सर्वजण आय्कया ॥६॥

क्षेत्रज्ञू रें तों हांवंची ।
पाँस्तां क्षेत्रांक अँक्ळांची ।
सर्वथरेन समची ।
जाण तूं हें अँक्ळाक ॥८॥

क्षेत्र म्हणतां ह्या देहाक ।
सांगतां तुक्का तँ इत्याक ।
स्पष्ट कोर्नू भावार्थाक ।
कळतलें हें ताव्वळी ॥१०॥

साडेतीनी हात दिस्ता ।
की तँ आनी हॉड आस्ता ।
कस्लें पिक्कना की पिक्ता ।
कोणु हाज्जों मालकू ॥१२॥

सर्वई हँ स्पष्ट कोनू ।
सांगतां अकेक सोडोनू ।
सांगिलँ तँ लक्ष दीव्णू ।
समची आय्कूंकज ॥१३॥

वादु प्रतिवादु कोनू ।
गेल्लीं दर्शनं थक्कूनू ।
अकमेकांक सम्जूनू ।
अजूनिकै घेनाती ॥१५॥

काँणालेंई उत्तर चल्ला ।
अकमेकांकै पट्टना ।
युक्तिवादुई राब्बना ।
गब्जी आनी गोंदोळू ॥१७॥

नास्तिकांगॅलॉ किर्कीरू ।
बंद कोरुक चळवळ सुरू ।
केल्ली वैदिकांनीं जोरू ।
चड जाल्लॉ कल्लोळू ॥१९॥

वादार्थाव्णू तँ निस्सर्लँ ।
थाँडें दिगंबर जाल्लँ ।
थाँ ांनीं मुंडन कॅल्लँ ।
जालँ साध्य इत्लेंची ॥२१॥

विस्सोरूक महामृत्यू ।
थाँडें यमनियमांतू ।
कांईजण अकांतांतू ।
बुड्डूनू तँ गॅल्याती ॥२३॥

अशी घेव्णू हँ आव्हान ।
धर्लँ दिगंबरध्यान ।
आय्ळॉ छळूक मदन ।
कॅल्लँ तागेल् दहन ॥२५॥

चर्चा क्षेत्राविषयाची ।
श्रुती कर्त आस्सतीची ।
तर्कवितर्क तँ चालूची ।
निर्णय जायना घेव्च्याक ॥१४॥

मॅळामेळी निश्चयाची ।
शास्त्राशास्त्रांतू जायनाची ।
मात्र अक्याखातीरची ।
वादु चल्ला जगांतू ॥१६॥

कोणु हाज्जॉ रँ मालकू ।
सांगता प्रतिअॅक्ळॉ हक्कू ।
प्रतिअॅक्डें हाँचि अकू ।
दुराग्रहु चाळवला ॥१८॥

म्हणताती तँ वैदिकांक ।
अर्थू ना अस्त्या उत्रांक ।
दाकयाती आमोल् चूक ।
आम्मी पैज लायताती ॥२०॥

मॅळळलँ व्यर्थ वच्चद् ।
मृत्यूमुखांतू पडद ।
म्हुणु क्षेत्ररक्षणार्थ ।
लाग्लँ तँ योगामाक्षी ॥२२॥

हाज्जॉ धोर्नू अभिमानू ।
शंकरानँ राज्य सोण्णू ।
नाक्का ती उपाधी म्होण्णू ।
राब्ळॉ ताँ स्मशानांतू ॥२४॥

सत्यलोकनाथु ब्रह्मा ।
चतुर्मुख हाँ महिमा ।
खंचेंइ अक यँनँ कामा ।
जाण्णू ताक्का घेव्च्याक ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

अँक्ळों आग्रहानें म्हणता ।
जीवाचँची हँ मूलतः ।
फक्त कारभारू पळैता ।
प्राणु सर्व क्षेत्राचों ॥२७॥

जीवाल्या आज्ञेनुसार ।
कर्ताती सँवा समग्र ।
क्षेत्राची आटटै प्रहर ।
ज्ञान नी कर्मैद्रियं ॥२९॥

तस्त्याच कुकर्माचँ पीक ।
लागतलँ भोर्भोन् येँव्याक ।
जीवू त्या पापांचँ दुःख ।
कोटी जन्म भोग्तलों ॥३१॥

दुस्त्रों अँक्ळों न्हई म्हणता ।
निम्गियाती आप्पण सांगता ।
क्षेत्राची ह्या सगळी वार्ता ।
आपणाकची गोतस ॥३३॥

प्रकृती जी पुरातन ।
तिगेलँची क्षेत्र जाण ।
ज्ञानी तिगेलँ स्तवन ।
आनीकई कर्ताती ॥३५॥

व्यवहारू हों दीसराती ।
त्रिगुण जँ पळैताती ।
तँवै हिगेली संतती ।
निश्चित हँ जाणाती ॥३७॥

महत्तत्वाचँ आंगण ।
काळाचँ थैँ घुंवा घाण ।
घुंवा घुंवा जाता लीन ।
अव्यक्ताच्या रात्रींतूँ ॥३९॥

चारी भाव मदतीक ।
आस्सती पळै प्राणाक ।
मन कर्ता देखरेख ।
ह्या सर्वजणांचेरी ॥२८॥

विधियुक्त कर्म सोणू ।
अविहित कर्म कोर्नु ।
ताज्जेँची बीज पोस्सूनु ।
अस्ली सँवा कॅल्यारी ॥३०॥

विधियुक्त सत्कर्माची ।
प्राप्ती ही पुण्यफलाची ।
सुखसमाधान भोग्ची ।
शतजन्मवरेक ॥३२॥

जीवू केवळ यात्रिकू ।
प्राणु तागेलों हस्तकू ।
कर्ताती तँ क्षण ओकू ।
वस्ती वत्ना वाट्टेरी ॥३४॥

श्रमिक हँ तिगेलँची ।
जांव्हीं कामं जीं नित्याचीं ।
घरांतुल्या घरांतूंची ।
सहजची जात्ताती ॥३६॥

रजोगुणु बीज घाल्ता ।
तँची सत्त्वगुणु पॉस्ता ।
आनी तमोगुणु व्हर्ता ।
अँक्डें कोर्नु तँ पीक ॥३८॥

बुद्धीवाद्यांनीं आय्कलँ ।
मुखार् येव्नु तँ म्हणालँ ।
सर्वई हँ कल्पनेँलँ ।
आर्ताकळळँ अपक्व ॥४०॥

निःसंग ह्या परतत्त्वांतूं ।
प्रकृतीचो हों सांगातूं ।
जायद वें आतं वृत्तांतूं ।
क्षेत्राचो हों आयक्या ॥४१॥

जागी जाल्लो अचानक ।
ताँवै तत्पर कार्याक ।
त्यानुसार धन ऐक ।
मॅळ्ळें ताक्का तत्काळ ॥४३॥

मुखारी कल्पना आयली ।
पांचै भूतं अँकडें हाळ्ळीं ।
चारी योनींतूं घडैली ।
उत्पत्तीची व्यवस्था ॥४५॥

कर्माकर्माचें पागार ।
घाल्लू दव्वलें अंतर ।
तांतूं नाना पशूकीर ।
राब्बैलें त्या रात्रांतूं ॥४७॥

मुखारी ताँची संकल्पू ।
अहंकारांतूं तद्रूपू ।
जाव्लू बुध्दीकई वोपू ।
ताज्जा दिंन्या पळैता ॥४९॥

दर्पोक्ती ही आयकुन् सगळें ।
स्वभाववादी उटाय्लें ।
म्हणालें हें विचार कस्लें ।
ना मूळ वा ना तूरी ॥५१॥

ना तें तुम्मी लेक्किल्वारी ।
ना तें तुम्मी म्हळ्ळेल्वारी ।
आयक्याती आतं तरी ।
आम्मी जँ जँ सांग्चें तें ॥५३॥

स्वस्थ जाव्लू पलंगारी ।
शून्यरूपी हांतुळारी ।
संकल्पू समर्थ भारी ।
निदांतूंची आश्शीलौ ॥४२॥

त्या सत्तेनं कॅल्लें काम ।
निराश्रित परब्रह्म ।
हाळ्ळें आकाराक धाम ।
गॉम्टें हें त्रैलोक्याचें ॥४४॥

पंचभूतांतूळें भेद ।
कोनू सगळें तें विशद ।
कॅल्लें सर्वें गटबध्द ।
संलग्नता साध्पूनू ॥४६॥

पागाराबाजूनें सोळ्ळी ।
येन्व्यावच्चुक् वाट दिल्ली ।
येरझार सुरू जाल्ली ।
थंडी जन्ममृत्यूची ॥४८॥

अश्शी त्या चिदाकाशांतूं ।
संकल्पूची हों मूळांतूं ।
कस्ल्याकई प्रपंचांतूं ।
ताँची मूळ कारण ॥५०॥

परतत्त्व स्वसंवेद्य ।
ताक्का संकल्पु जागैद ।
वा प्रकृती चाळ्वैद ।
असंभव निश्चित ॥५२॥

आकाशांतू कश्शी आयली ।
मेघमाला काँणें हाळ्ळी ।
ग्रहनक्षत्रं अंत्राळी ।
काँण धर्ता सांभाळणू ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

काँणें कॅर्ना मांटव् घाल्लों ।
आकाशाचों होडु इत्लों ।
वारयाक ह्या काँणें सोंळ्ळों ।
अश्शी भाँव्त पोड्च्याक ॥५५॥

तश्शी क्षेत्र स्वाभाविक ।
कोणुइ ना हाज्जों मालक ।
हाज्जेर् कष्ट कर्तल्याक ।
मॅळता फल इच्छित ॥५७॥

नित्याक हँ पळैताती ।
तरी हँ मान्य कर्नाती ।
आप्णागॅलँची धर्ताती ।
मत दुराग्रहानें ॥५९॥

गिळता हों महाकल्पाक ।
विस्सर्ना सत्यलोकाक ।
यॅत्ता म्हणतां त्या क्षणाक ।
थथरिता सर्वांग ॥६१॥

वारँ हागेल् आंगार्थांनू ।
यॅत्ता तँवै व्हर्ता प्राणू ।
जीव असहाय जानू ।
पड्ताती ह्या भाँव्यांतूं ॥६३॥

म्हुणू काळाचीची सत्ता ।
क्षेत्राचेरी चलत आस्ता ।
अस्लें वाद पांडुसुता ।
जान्नीई तँ सर्नाती ॥६५॥

अनुष्टुभ छंदांतूल्या ।
वेदांतूं ही चर्चा जाल्या ।
अजुनीकै चलत आयल्या ।
नानाविध ग्रंथांतूं ॥६७॥

रॉम हँ काँण चिग्रैता ।
समुद्र उदकानें भर्ता ।
पाव्साच्याई सर्याँ कर्ता ।
काँण इत्ल्याँ असंख्य ॥५६॥

अश्शी सांगत आस्तनाची ।
निम्मिता अँकळों मद्देंची ।
तरी इत्याक काळाची ।
सत्ता ह्या क्षेत्राचेरी ॥५८॥

गुंथ्येंतुल्या सिंहावारी ।
मृत्यू हों प्राणसंहारी ।
चलद वँ ताज्मुखारी ।
किल्लेंई उलैल्लतरी ॥६०॥

देवलोकांतूळें राय ।
सार्वभौम महोदय ।
ह्या सर्वांगेंलॉ विलय ।
कोनू सोंडता तत्काळ ॥६२॥

थप्रॉकाँ दिंज्याक हातू ।
उब्बालाँ ताँ जमीनदोस्तू ।
कोर्च्याक पळें समर्थू ।
जगद्रूप हस्त्येक ॥६४॥

ऋषींनीं ह्या संदर्भारी ।
कॅल्लें विवेचन भारी ।
निमिषारण्यस्थळारी ।
सांगल्यां हँ पुराणांतूं ॥६६॥

हँ जँ बृहत्सामसूत्र ।
विचारयुक्त पवित्र ।
ताक्काइ कळणाची हँ क्षेत्र ।
स्पष्ट सर्वथरेन ॥६८॥

तशीचि आनी कित्येकांनीं ।
प्रतिभाशाली महाकवींनीं ।
बुद्धि चलैली तरिकै येनी ।
तँ तांगेल्या नद्रेक ॥६९॥

कित्लें होंड कशशी आस्स ।
वा तँ काँणागॅलें खास ।
ध्यासु घेव्णू रात्रंदीस ।
कळणें कांई निश्चित ॥७०॥

तँची तुक्का जशशी आस्स ।
तशशी सांग्तां सावकाश ।
गळणू संदेहाचें पाश ।
ऐकऐक पडतलें ॥७१॥

पांच महाभूतां पंक्ती ।
दर्शेंद्रियांची संयुती ।
अहंकारू नी प्रकृती ।
सांगाताक ही बुद्धी ॥७२॥

तांतूं आनी मन ऐक ।
द्वेषु सुख आनी दुःख ।
वासनांचें समंदीक ।
संघर्षाचो गोंदोळू ॥७३॥

चेतना आनी धारणा ।
अशशी सम्यक् संवेदना ।
सांगल्यां क्षेत्राच्यां अर्जुना ।
तुक्का आत्तं सर्वई ॥७४॥

महाभूतं तीं खंच्खंचीं ।
खंचें विषय नी खंचीं ।
इंद्रियं हीं ऐकेकची ।
सर्वे सांग्तां सोडोवू ॥७५॥

पृथ्वी वायू आनी तेज ।
आप आकाश हीं पांच ।
महाभूतं अशशी समज ।
धर्मानुजा पांडवा ॥७६॥

कशकी जागृतावस्थेंतूं ।
यॅना सोंप्पन नद्रेतूं ।
आनी राती आकाशांतूं ।
अमासेक चंद्रमा ॥७७॥

आनी कशकी सान्पणांतूं ।
यॅना यौवन देहांतूं ।
पर्मळू यॅना पावळ्यांतूं ।
कळो फुल्ले अँकळाक ॥७८॥

रावडांतूंची अंतर्गत ।
जान्नु आस्ता उज्जो स्वस्थ ।
तशशी प्रकृतींतूं गुप्त ।
आस्ता पळें जों पार्था ॥७९॥

घातूंचोची अंगभूत ।
जान्नु आस्ता ज्वरु शांत ।
जान्वेभित्तरी अपथ्य ।
ताप्ता भाय्रभित्तरी ॥८०॥

तशशी पंचमहाभूतं ।
अँकडें येव्णू जात्ता क्षेत्र ।
ताक्का तावळी सर्वत्र ।
अहंकारू नांचैता ॥८१॥

अज्ञान्याक तित्लें छळणा ।
ज्ञान्यागेली फाटी सोंण्णा ।
हँची कस्लें म्हुणू कळणा ।
कित्लें पळें विचित्र ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

सांगतां बुध्दी कशरी आस्ता ।
लक्षणां वेल्यानं कळता ।
अशरी यदुनाथु म्हणता ।
तँची आतं आयकया ॥८३॥

भोग बरं आनी वायट ।
जाता सुखदुःख प्राप्त ।
तांतूलं जँ जँ उचित ।
आनी जँ अनुचित ॥८५॥

उत्तम हँ तँ सामान्य ।
हँ हॉड आनी तँ सान ।
अशरी ह्या दोन्नींतुं ध्यान ।
दीव्णू घँता जाग्रता ॥८७॥

तीची रँ बुध्दी अर्जुना ।
हांतुं कांई संशयू ना ।
अव्यक्ताची संभावना ।
कर्ता थंई लक्ष दी ॥८९॥

दोन्नी विचार वँगवँगळ ।
सांख्यांगॅलें योग्यांगॅलें ।
प्रकृतीचें सांगुन् जाल्लें ।
विस्तारानं माक्षीची ॥९१॥

राती काळोकू निव्वळता ।
नक्षत्रांची माळ निव्ता ।
सूर्यास्ताउप्रांतँ रावता ।
दिनचर्या आप्याप ॥९३॥

बीज धोर्येद चिम्ब्येंतुं ।
रूकू ना वँ सांग तांतुं ।
तंतू भल्यार्ती वस्त्रांतुं ।
तँ तांगेलॉ विस्तारू ॥९५॥

वासना प्रबळ जाता ।
इंद्रियांचँ साह्य घँता ।
विषयांक घेव्णू बस्ता ।
आप्णागेल्या ताब्यांतू ॥८४॥

सुख दुःख पाप पुण्य ।
निर्मळ आनी मलिन ।
हांतुं खंच्याक प्राधान्य ।
दिक्का हँ जी पळैता ॥८६॥

ज्ञानाचँ बीजारोपण ।
सत्त्वगुणांचँ वर्धन ।
जीव - शिवाचँ मीलन ।
अशरी जी ही घडैता ॥८८॥

प्रगल्भ म्हुणू प्रख्यातू ।
ज्ञान्यांगॅलॉ हॉ सिध्दांतू ।
की जी प्रकृती भूतांतुं ।
तँची समज अव्यक्त ॥९०॥

प्रकृतीची दुस्त्री पार्था ।
ही जी जीवदशा आस्ता ।
पर्यायानं म्होणका पडता ।
तिक्का सुद्दां अव्यक्त ॥९२॥

काळु देह घेव्णु वत्ता ।
देहोपाधी सर्वे सुटता ।
संचितरूपानं उर्ता ।
कर्म दुस्त्र्या जन्मांतुं ॥९४॥

तशरी स्थूळधर्मु सोण्णू ।
पंचमहाभूतं वीर्णू ।
खंच्यांतुं तीं सूक्ष्म जाव्णू ।
उर्ताती तीं सर्वई ॥९६॥

तँची जाण रँ अव्यक्त ।
मुखारी सांगतां समस्त ।
नानाविध भेद स्पष्ट कोनू
इंद्रियांगलें ॥९७॥

ह्या पंचेद्रियांमुखांत्रीं ।
जाता सुखदुःख प्राप्ती ।
खंचीं घेंव्काती सोड्काती ।
हँ सुच्चैता ही बुध्दी ॥९९॥

म्हणता कैवल्यदाताची ।
कर्मेन्द्रियं रँ हांकांची ।
म्हणताती तीं सव्यसाची ।
तुवँ जाणू घेंव्काती ॥१०१॥

धाई इंद्रियं हीं अश्शी ।
सांगलीं म्हणता हृषीकेशी ।
आतं मन आस्ता कश्शी ।
तँवै सांगता मुखारी ॥१०३॥

आकाशाचों नीळों रंगू ।
मृगजळाचों तरंगू ।
कस्लोई ना उपयोगू ।
तश्शी चपळाई ही ॥१०५॥

धा रूपं त्या त्या जाग्यारी ।
येन्नु राबताती प्रीतीरी ।
आपआपणागॅल्या नॅमारी ।
थंथंई तीं चलताती ॥१०७॥

बुध्दीक तँ चुक्कोन् घॅता ।
अहंकारा हॅर्घार् बस्ता ।
दोन्नींच्या मदेंतू शिर्ता ।
अधिकारू गाजैता ॥१०९॥

आय्क दाँळें आनी कान ।
त्वचा रसना नी घ्राण ।
पांच ज्ञानेंद्रियं जाण ।
हीं इत्लीं तू अर्जुना ॥९८॥

पार्था वाचा आनी कर ।
चरण नी गुदद्वार ।
आनी पाय हँ प्रकार ।
अश्शी पांच आस्सती ॥१००॥

प्राणाची ही प्राणेश्वरी ।
क्रियाशक्ती सर्वोपरी ।
देहाच्या भाग्रभित्तरी ।
खँळता कर्मेन्द्रियांतू ॥१०२॥

रजोगुणाच्या विंदल्यारी ।
झुंय्यां तँ माक्षी मुखारी ।
घॅत बस्ता दीसभरी ।
बुध्दीइंद्रियां मदें ॥१०४॥

नरनारीयुग्मभोगू ।
पंचभूतांचों संयोगू ।
प्राणवायू धा प्रयोगू ।
कर्त आस्ता देहांतू ॥१०६॥

मूळस्वभावुचांचल्य ।
अन्य ना तँची केवळ ।
पाव्लांरी तँ घाल्नु पाव्लं ।
रजोगुणाच्या चलताती ॥१०८॥

मन म्हुणू नुस्तँ म्होण्चँ ।
साम्राज्य हँ संकल्पाचँ ।
त्यान्मितीं धर्लँ जीवाचँ ।
रूप परमात्म्यानँ ॥११०॥

ज्ञानेश्वरी

खंच्याई क्रियेचें मूळ ।
वासनेक दिता बळ ।
अहंवेक सर्वकाळ ।
छळत उर्ता हें मन ॥१११॥

भेदभावु उट्कारैता ।
अज्ञानाक पोस्त बस्ता ।
इंद्रियांक तें लकैता ।
विषयाच्या फांडांतूं ॥११३॥

भ्रमाचें तें निद्रास्थान ।
वायूतत्त्वाचें प्रांगण ।
बुद्धीमत्तेचें शोषण ।
कर्ता कळणा कोंणाक ॥११५॥

तरी स्पर्शु आनी शब्दू ।
रूप रसू आनी गंधू ।
आस्स हों विविध भेदू ।
पचज्ञानेंद्रियांतूं ॥११७॥

स्वरु आनी शब्दोच्चारू ।
दिंन्वो घेंन्वो व्यवहारू ।
सर्वत्र जांन्वो सचारू ।
त्यागु मलमूत्राचो ॥११९॥

धा इंद्रियांच्यो धा क्रिया ।
देहांतूं ह्या धनंजया ।
आत्तं दिस्ता विचार कोर्या ।
इच्छेचोई मुखारी ॥१२१॥

विषयांक जी पळैता ।
नी इंद्रियांक जागैता ।
वासनेगॅलोई धर्ता ।
हातु जी सांगाताक ॥१२३॥

इच्छेक वाडैत वत्ता ।
आशोक प्रोत्साह दिता ।
फाट्टीकची लावु सोंडता ।
भय्य नप्रों पुर्त्याक ॥११२॥

संकल्पानें संसर्जन ।
विकल्पानें विसर्जन ।
रचैता तें नाना सोंप्नं ।
आनी कर्ता उध्वस्त ॥११४॥

अशी आस्ता रें हें मन ।
हींची हाज्जीं रें लक्षणं ।
नाना विषयांचें वर्णन ।
आय्क आत्तं अर्जुना ॥११६॥

पांचई ह्या बाग्लांथावू ।
ज्ञान येंता भाग्र धावू ।
कश्की पाचवें तण म्हुणू ।
मृग चर्ता खेंखई ॥११८॥

पांच ह्या कर्मेंद्रियांचें ।
विषयजें हें नित्याचें ।
तेंची घड्या ह्या क्रियांचें ।
कारण जावू आस्सती ॥१२०॥

जाता माक्षीचो उगडासू ।
कान्नार् पडता खळ्यां पावसू ।
चिग्रता फुल्ला उल्हासू ।
कळ्णस्तना वृत्तींतूं ॥१२२॥

पिश्यावारी जी चाळ्वता ।
मनाकई जी धांव्दायता ।
इंद्रियांक ताणू व्हर्ता ।
खई खंच्याइ जाग्यारी ॥१२४॥

ती जी वृत्तीक ही गोडी ।
लावू कर्ता बुद्धी बावडी ।
धर्ता केवळ आवडी ।
विषयांतूं ती इच्छा ॥१२५॥

इच्छा प्रगट जावूई ।
विषयू दिस्सना कांई ।
कशरी मॅळद तां चिंता ही ।
तांची द्वेषु समज तूं ॥१२६॥

आतं सुख कशरी आस्ता ।
तंवै पळें रें तूं पार्था ।
ऐक्कची जँ मेळणू हात्ता ।
जीवू सर्वे विस्सर्ता ॥१२७॥

काया वाचा आनी मन ।
हांकांची तांगेली आण ।
घाल्नु तांकां जँ निस्त्राण ।
कर्त यॅत्ता क्रमेण ॥१२८॥

कशकशरी जँ मॅळत वत्ता ।
प्राणु पंगू जायत यॅत्ता ।
रजोगुणु गळत वत्ता ।
आनी वाड्ता सत्त्वगुणु ॥१२९॥

इंद्रियांचें कोनू शमन ।
चित्तांतूं ऐकांतस्थान ।
दीवू तांकां समाधान ।
जँ दिता सुपुप्तीचें ॥१३०॥

धरी लक्षांतूं हँ ऐक ।
जीवा शिवा सोयरीक ।
घड्ता त्याचा अवस्थेक ।
सुख अशरी म्हणताती ॥१३१॥

ही अवस्था प्राप्त जायना ।
तंदम्हणसरी अर्जुना ।
हांतुंथावू सुट्का जायना ।
हँची नावं दुःखाचें ॥१३२॥

इच्छेसांगाताक दुःख ।
निरिच्छ जाल्यारी सुख ।
दुःख वा सुख पांळ्याक ।
दोन्नीची हँ उपाय ॥१३३॥

सर्वसाक्षी निराकार ।
चैतन्य धर्ता शरीर ।
तँ गाजैता अधिकार ।
जावू थंडी चेतना ॥१३४॥

प्रत्यक्ष नखशिखांतूं ।
तिन्नी देहा अवस्थेंतूं ।
जायना बदलु तिज्यांतूं ।
अखेरथाई अर्जुना ॥१३५॥

कशकी वसंतु वनाक ।
तशरी ही मूळमायेक ।
मनबुद्धी इत्यादींक ।
दव्वर्ता प्रफुल्लित ॥१३६॥

स्थावर आनी जंगम ।
हिक्का दोन्नी ऐकसम ।
तीळाइत्लोई संभ्रमु ।
धोर्का म्हुणू ना हांतूं ॥१३७॥

रायुं सैनिकांक जाण्णा ।
तरी सज्ज तँ रक्षणा ।
भर्ती समुद्राक कळणा ।
कशरी यॅत्ता पुन्वेक ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

निश्चेष्ट लोह सचेत ।
कर्ता चुंबका संगत ।
सूर्यासांगाती जगत ।
कर्ता आप्णालँ काम ॥१३९॥

पिंज्या दीनस्तना पॉस्ता ।
कूर्मी पिल्लांक वाड्डैता ।
धूरथान्नुची पळैता ।
प्रेमदृष्टी घाल्नु ती ॥१४०॥

तश्शी ह्या जड देहाक ।
आत्म्यालॉ जात्ता संपर्क ।
आनी जडाचँ सार्थक ।
जात्ता ह्या जीवत्वानँ ॥१४१॥

जडाची ही जी चालना ।
तीची समज तूं चेतना ।
आय्क मुखारी अर्जुना ।
विवेचन धृतीचँ ॥१४२॥

वैर हँ परस्परान्तूं ।
आस्स ह्या पंचभूतांतूं ।
स्वाभाविक हँ जाणता तूं ।
आप गिळता पृथ्वीक ॥१४३॥

तेज उद्काक आट्टैता ।
वारों दाहशांत कर्ता ।
आकाश घासांतूं गिळता ।
पळ्पळैतां वारयाक ॥१४४॥

आकाश हँ सर्वांकई ।
अश्शी रिगोन्नु घेन्नुई ।
आप्णांतूं तँ अलिप्तई ।
जान्नु उर्ता कॅर्नाई ॥१४५॥

तरी हीं देहांतूं येन्नु ।
अेकमेकांक समजूनू ।
घॅत्ताती हीं आपपण जानू ।
अॅकडॅ कश्शी राब्ताती ॥१४६॥

झगडँ कश्शी विस्सर्ताती ।
खेळणूमेळणू हीं आस्ताती ।
सहकार्यई कर्ताती ।
दीन्नु घेन्नु स्वगुण ॥१४७॥

घण्णा जांन्वी अस्ली मैत्री ।
जुळता अश्शी कस्त्यामितीं ।
तीची म्हणतां हांवं धृती ।
संचालक भूतांक ॥१४८॥

छत्तीस तत्त्वांचॉ गटू ।
अश्शी जानू अेकवटू ।
धर्ताती जीवा सांगातू ।
ताँची संघातू पार्था ॥१४९॥

अश्शी हीं छत्तीस तत्त्वं ।
साध्धूनू अैक्य समत्व ।
खंडँ यॅत्ताती तँ क्षेत्र ।
धनुर्धरा प्रख्यात ॥१५०॥

जोड्सूयलॅलँ सर्वे भाग ।
जात्ता अेकची रथांग ।
सर्व मेळणू हीं उपांगं ।
जात्ता क्षेत्र साकार ॥१५१॥

हस्त्यॉ घॉडँ रथ फौज ।
मेळणू जात्ता सैन्य सज्ज ।
वाक्याक अर्थाचॉ साज ।
चड्ता अक्षरांमितीं ॥१५२॥

पावसा मॉड येवू भर्ता ।
आकाशाक रूप यॅत्ता ।
सर्व लोका मेळणू जात्ता ।
कश्की हँ जग अँक ॥१५३॥

तश्शी तत्त्वं हीं छत्तीस ।
परस्पर समरस ।
जावू धर्ताती सुवेष ।
तँची समज क्षेत्र तूँ ॥१५५॥

थॉडें हँ देह म्हणताती ।
नावं अनेक आस्सती ।
मताप्रमाणें दिताती ।
तश्शी नावं विविध ॥१५७॥

देव मानव भुजंग ।
योनींचें भिन्न विभाग ।
आनी गुणकर्मसंग ।
घड्ता त्यात्याप्रमाणें ॥१५९॥

क्षेत्र विस्तारपूर्वक ।
ताज्जें प्रकार अनेक ।
सांगल आत्तं पार्था आय्क ।
ज्ञानाचों हों गौरवू ॥१६१॥

सिध्दी जाई हँ म्हण्णाती ।
ऋध्दीमाक्षी लाग्गनाती ।
हठयोगाची कर्नाती ।
पर्वा तीळमात्रई ॥१६३॥

थॉडें दंग भजनांतूँ ।
थॉडें नग्न अवस्थेंतूँ ।
कांई जण भूगर्भांतूँ ।
सुषुम्नेच्या रिगताती ॥१६५॥

तँल अग्नी आनी वाती ।
तिन्नी अँकडें हीं मँळताती ।
मँळाव्याक त्या म्हणताती ।
जळत आस्स ही ज्योती ॥१५४॥

प्रकृतिधर्मानुसार ।
पापपुण्य भरदार ।
पिक्ता हांगा त्या खात्तीर ।
दिस्ता क्षेत्र म्होण्येद ॥१५६॥

परब्रह्मा आल्दिकाचें ।
प्रकृतींतूँ घडुचें मोडुचें ।
चराचरांतूँ जँ दिस्चें ।
सर्वई तँ क्षेत्रची ॥१५८॥

ह्या गुणांचें विश्लेषण ।
कर्ता मुखारी संपूर्ण ।
आत्तं तूर्ताक तँ ज्ञान ।
कश्शी आस्ता तँ सांगतां ॥१६०॥

प्राप्त जांक्का म्हुणू ज्ञान ।
योगी स्वर्गाचें आसन ।
सोण्णू कर्ताती सेवन ।
ब्रह्मरंध्राचें थेट ॥१६२॥

घोर तपस्या कर्ताती ।
आनी यज्ञ कोटीकोटी ।
खंचेंई सोण्णू दीनाती ।
कर्मकांड कोर्चें जँ ॥१६४॥

ज्ञानाच्या ह्या आर्ततेनें ।
मुनीश्वरांनीं श्रद्धेनें ।
वेदार्थाच्या अभ्यासानें ।
मँळता की तँ पळैलें ॥१६६॥

ज्ञानेश्वरी

गुरुगेली सँवा कोनू ।
मँळद हॉ विचार कोनू ।
दिताती सर्व उव्वाळणू ।
पुण्य शतजन्मांचँ ॥१६७॥

ज्ञानाचॉ उदयु जात्ता ।
राती अज्ञानाची सर्ता ।
जीवाशिवा गुर्तु मँळता ।
अेकमेकां अँक्ळाचॉ ॥१६८॥

इंद्रियं बाग्लं घाल्ताती ।
क्षीण जात्ता कर्मासक्ती ।
मनाची चंचल वृत्ती ।
लागता स्थिर जांन्व्याक ॥१६९॥

द्वैतभावु वीनू वत्ता ।
समदृष्टी सूक्ष्म जात्ता ।
प्रकाशु पडूक लागता ।
अश्शी पळें ज्ञानाचॉ ॥१७०॥

गर्वाचँ नांवंची पुस्ता ।
भ्रमाचँ भंजन कर्ता ।
'हांव-तूं' चॉ गळणु पड्ता ।
विचारू नी उच्चारू ॥१७१॥

संसारान्थावू उब्बाती ।
संकल्पाचीं खत्तं धुत्ता ।
नी ब्रह्मत्वाक पावैता ।
जँ अनंत अनावर ॥१७२॥

ज्या प्राणाच्या सत्तेचेरी ।
चल्ता जग व्यवहारी ।
ताक्का रँ हँ धनुर्धारी ।
कोनू सॉड्ता अपंग ॥१७३॥

शुध्द स्वच्छ उज्वाडांतूं ।
पड्ता प्रकाशू बुध्दींतूं ।
घोल्ल लागता स्वानंदांतूं ।
जीवू आत्म्यासांगाती ॥१७४॥

अश्शी आस्ता पार्था ज्ञान ।
पावित्र्याचँ तीर्थस्थान ।
थंडं पाव्नापुडें मन ।
जात्ता शांत निर्मळ ॥१७५॥

आत्मस्वरूपाक लागता ।
देहबुध्दीची अवस्था ।
ती ह्या सत्संगानें सुट्ता ।
धनुर्धरा निःशेष ॥१७६॥

निर्वर्ण्याचँ निरूपण ।
कर्ता बुध्दी जाल्ली प्रज्ञ ।
दॉळ्यांक हाज्जें दर्शन ।
मात्र जायना प्रत्यक्ष ॥१७७॥

सत्ता हागेली देहारी ।
कोनू इंद्रियां मुखारी ।
अप्रत्यक्ष तँ इदारी ।
रूप दॉळ्यां दाकैता ॥१७८॥

वसंताचँ आगमन ।
सज्जैता फुल्लं नी पान्नं ।
इंद्रियांचँई वर्तन ।
तश्शी सुच्चैता ज्ञान ॥१७९॥

भुंय्धिभित्तलँ तँ जळ ।
पिताती रुक्काचीं मूळं ।
विस्तारू भाग्र सकळ ।
दाकैताती तांगेलॉ ॥१८०॥

भुंय्यीचँ भुस्भूशीतपण ।
सांगता चिग्रूनू तँ तण ।
सज्जनालँ आचरण ।
सुजनत्व सुच्चैता ॥१८१॥

कळता पळ पर्मळारी ।
कर्पूरू केळीभित्तरी ।
दिवाँ ताँ बु भित्तरी ।
पडता प्रकाशू भाग्र ॥१८३॥

आग्रहू ना धोर्चाँ खंडँ ।
स्वत्व सोड्चँ ना कॅर्नाई ।
सभ्यतेचँ कौतूकई ।
कॅल्यारी तँ वज्जँची ॥१८५॥

व्याघ्रानँ मृग धोर्काज ।
पाँवतना भाँवरॉ मेळकाज ।
तॅर्ना धड्धडता काळीज ।
तश्शी कस्लँ जाल्यारी ॥१८७॥

स्वताली पूजा पळैना ।
आप्णाली कीर्ती आयक्ता ।
असामान्य म्हणौन, घॅना ।
नद्रे पडशी चल्ला ॥१८९॥

पार्था बृहस्पतीवारी ।
सर्वज्ञू हाँ जाल्लॉ जरी ।
कस्लँ कळणातिल्यावारी ।
कर्ता नी सर्ता माक्षी ॥१९१॥

प्रसिध्दीचॉ त्रासु लॅक्ता ।
धर्ना ताँ शास्त्रांची आस्था ।
अेकांतूची बरॉ म्हणता ।
ताज्जीची हाक्का प्रीती ॥१९३॥

अथवा सादर स्वागत ।
जात्ता आस्ल्यारीची प्रीत ।
नी दर्शनानँ प्रचीत ।
जात्ता पुण्यप्रभावू ॥१८२॥

अंतरंगांतूलँ ज्ञान ।
ताज्जीं देहांतूलीं चिन्हं ।
सांगतां आय्क दीन्वू कान ।
आत्तं कुंतीकुमारा ॥१८४॥

आशिल्याची सद्गुणांचँ ।
काँणै मानपत्र दिंव्यँ ।
यथायोग्य स्थान दिंव्यँ ।
लाव्णू घॅना आंगाक ॥१८६॥

सन्मानू दिस्ता संकट ।
तश्शी गौरवू किट्किट ।
म्हुणू धूर दोनि हात ।
तांतल्याग्थाव्णू हाँ राब्ता ॥१८८॥

खंडँ आदर कोर्नू घॅना ।
काँणँ सत्कार कोर्का म्हण्णा ।
नमस्कारांची इच्छा ना ।
मरण तँ कॅल्यारी ॥१९०॥

निप्पैता बुद्वंतपण ।
धांप्ता आप्णालँ हाँडपण ।
पिश्यावारीशँ वर्तन ।
कर्ता चौगां इद्रारी ॥१९२॥

जग दिवाँ उणेपण ।
समंदांतू आप्तजन ।
सोडोती वा आप्लेपण ।
हांतूंची समाधान ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

नम्रता नसानसांतूं ।
निंदे खंती ना मनांतूं ।
अश्शी बहुधा व्यवहारांतूं ।
चल्लत उर्ता आप्णाल्या ॥१९५॥

चम्कना की हॉ चम्कता ।
की वारों हाक्का लकैता ।
कश्शी यॅत्ता कश्शी वत्ता ।
इल्लों जांक्का विभ्रमू ॥१९७॥

हॅची हॉ माग्गूनू घॅत्ता ।
अेकांतांतूं वच्चुन् बस्ता ।
थंईची सुखांतूं राब्ता ।
नित्य आप्णाइल्ल्याक ॥१९९॥

दैनंदिन वर्तनांतूं ।
काँणागॅल्या पळैशी तूं ।
अस्लीं हीं चिन्हं ताज्ज्यांतूं । ज्ञान
आस्स हॅ सम्ज ॥२०१॥

जांक्का जाल्यार् जीवू वचॉ ।
लोभी आप्णाल्या धनाचॉ ।
खंई निपपैल्यां तँ ताज्जॉ ।
जागॉ कांई सांगना ॥२०३॥

दूद काडू दीना कांई ।
चोर्नू धर्ता धार गायी ।
वेश्या आप्णागेली प्रायी ।
सांगना काँणाकई ॥२०५॥

शॅत्तांतूं जॉ बीज नाट्ता ।
ताँ तँ मात्थेनँ पांग्रैता ।
तश्शी कर्ना हॉ वाच्यता ।
खंई दानपुण्याची ॥२०७॥

आस्स की ना हॉ जीवंतूं ।
येंक्का हँ जनमनांतूं ।
ह्या थरेनँ आयुष्यांतूं ।
चल्का आप्णँ ही आशा ॥१९६॥

आप्णागेल्या अस्तित्वाचॉ ।
आनी ह्या नामरूपाचॉ ।
वासु नाक्का पोण्णू वचॉ ।
विस्सरू ह्या प्राण्यांक ॥१९८॥

वारयालाग्गी सम जम्ता ।
आकाशालाग्गी उल्लैता ।
जीवापाड प्रीती कर्ता ।
वृक्ष वल्लरींचेरी ॥२००॥

ह्याची लक्षणांनीं युक्त ।
जाव्णू आस्ता अमानित्व ।
कश्शी आस्ता अदंभित्व ।
तँवै सांगतां सोडोणू ॥२०२॥

तश्शी सुच्चैना उल्लैता ।
प्राणु वचॉ तरी भीना ।
सुकृत प्रगटकर्ना ।
आप्णागॅलँ अर्जुना ॥२०४॥

रान्नांतल्या चॉराक धन ।
किल्लँ हँ सांगना काँण ।
कुलस्त्री घॅत्ता धांपूनू ।
व्यवास्थित निजांग ॥२०६॥

देहाचँ भोची लालन ।
नी लोकमनरंजन ।
कर्ना नांचैना निशाण ।
स्वधर्मानुष्ठानाचँ ॥२०८॥

उपकारू कॅल्लो म्हण्णा ।
अभ्यासाचो गर्व धर्ना ।
शिक्विल् विद्या विक्कूक् काण्णा ।
मॅळो प्रतिष्ठा म्हुणू ॥२०९॥

सुखोपभोग देहाचें ।
कम्मी कम्मी कर्त येव्चें ।
धर्माविषयांतूं जाव्चें ।
उदार सर्वकाळ ॥२१०॥

घर साधें व्यवस्थित ।
देहस्वास्थ्य यथास्थित ।
जाल्यार् हागेलें दातृत्व ।
पोळोन् लाज्ता कल्पतरू ॥२११॥

धर्मांतूं सर्वांमुखारी ।
पाव्ता सर्वांक वेळेरी ।
चर्चा कर्ता अध्यात्मारी ।
दिस्ता भोंळो हॅशांतूं ॥२१२॥

दिशील्लरी रें केळ्फूल ।
भो हगूर नी पोंक्कळ ।
घाडायाक लाग्ता फल ।
पुष्ट आनी रसाळ ॥२१३॥

मोंड पोळोन् दिस्सद ।
वारयानें उब्बुन् वच्चद ।
जाल्यारी कॅर्ना पड्तीद ।
कळणा धारो पाव्साच्यो ॥२१४॥

अस्लें संतृप्त जीवन ।
पोळोन्ची समाधान ।
जात्ता नी दिस्ता वर्णन ।
वाचा करो हाज्जेची ॥२१५॥

खंडीं दिस्ताती हीं चिन्हं ।
थंडींची अर्जुना जाण ।
कर्ता निश्चित हें ज्ञान ।
वासु सदा सर्वदा ॥२१६॥

अदंभित्व हॅची जाण ।
आत्तं अहिंसेची खूण ।
कोर्नु पूर्ण विवेचन ।
सांग्तां आय्क तीची तूं ॥२१७॥

आप्आपुणालीं धोर्नु मतं ।
त्याप्रमाणें सांगल्यां मस्त ।
तींवै तुक्का तंतोतंत ।
सांग्तां ह्या संदर्भांतूं ॥२१८॥

रुक्का हॅग्लें खांडुन् काड्चें ।
ताज्जें सुतू कुंपण घालचें ।
आनी रूक्कू राक्लो म्होण्चें ।
अस्लींची रें तीं मतं ॥२१९॥

हात खांडुन् तें शिज्जोव्चें ।
आनी पोंट भोर्नु जेव्चें ।
दॅवळ पाडौन् पोळ्यो बांद्चें ।
हाज्वारी तीं विचित्र ॥२२०॥

यज्ञांतूं जी हिंसा जात्ता ।
फल अहिंसेचें मॅळ्ता ।
पूर्वमीमांसा हें सांग्ता ।
दीन्नु पार्था प्रमाण ॥२२१॥

पाव्सू नात्तिल्मितीं जात्ता ।
त्रासु सर्व प्राणीमात्रां ।
त्याखातीर कोर्का पड्ता ।
पर्जन्येष्टीचो यज्ञू ॥२२२॥

ज्ञानेश्वरी

हांगेलँ हित साधूक ।
बळी दिंक्का वँ पशूक ।
अश्शी जाय्द वँ सार्थक ।
अहिंसेचँ सांग तूं ॥२२३॥

अस्ल्या हिंसेच्या बीजाक ।
यँल्लँ अहिंसेचँ पीक ।
खंच्या धैर्यारी याज्ञिक ।
म्हणताती हँ कळणाची ॥२२४॥

आयुर्वेदाचोई होंची ।
विचारू रँ सव्यसाची ।
जीवानँ दुस्त्र्या जीवाची ।
हिंसा कोर्का पडताची ॥२२५॥

जीव जाल्लँ रोगग्रस्त ।
तांकां कोरूक सुस्वस्थ ।
चिकित्सा जांक्का अगत्य ।
म्हुणू हिंसा कर्ताती ॥२२६॥

चिकित्सेच्याँ नाना रीती ।
कंदमूळं निक्ळाय्याती ।
पान्नंपाल्लोई सोंण्णाती ।
ताँवै बुर्दुन् काडताती ॥२२७॥

रूकू मदेची खांडताती ।
ताँवै सोल्लोन्नू काडताती ।
आट्येंत् घाल्लू शिज्जैताती ।
गर्भधारी जीवाक ॥२२८॥

निरुपद्रवी रुक्काक ।
खोंचखोंचूनू सर्वांगाक ।
गळौन्नू प्राणरसाक ।
स्वार्थु साधुन् घेंताती ॥२२९॥

प्राण्यागेलँ पीन्नू रक्त ।
दुस्त्राँ जात्ता रोगमुक्त ।
अश्शी स्वसंरक्षणार्थ ।
जीवु घेंता दुस्त्र्यालो ॥२३०॥

आशिलँ घरदार मोंडता ।
थंडई दँवळ बांदैता ।
फसोन्नू दुस्त्र्याक घाल्ता ।
भिक्षा अन्नछत्रांतूं ॥२३१॥

मात्त्यार् थाई पांग्रोन् घँल्लँ ।
पाय तगू उघडँ पळळँ ।
घरा माड काण्णु घाल्लँ ।
इद्रार् घालुक् मांटोवू ॥२३२॥

लास्का वँशीं ताळ्वूंच्याक ।
पांग्रोन् घेंव्या वस्तराक ।
की घाल्का न्हाण हस्त्येक ।
ताज्वारीची न्हइ वँ हँ ॥२३३॥

बैला विक्कुन् काँट्गँ बांद्लँ ।
कीरा सोण्णू पांजिरँ हाळ्ळँ ।
बुद्वंतपण की हँ कस्लँ ।
कळणा हास्का की रड्का ॥२३४॥

जांव्या नज्ज जीवहत्या ।
म्हुणू उद्दाक् गाळ्णू पिता ।
गाळचे वस्त्रावँलो वत्ता ।
जाल्यार् जीवू पोंट्ठांतूं ॥२३५॥

जाय्द हिंसा शिज्जैतना ।
म्हुणू कस्लेईं खांव्यँ ना ।
जाल्यार् भुक्केची वेदना ।
जाछेल्शिवाय राव्वना ॥२३६॥

अश्ली ह्या कर्मकांडांतूं ।
ठनू गॅल्ला हों सिध्दांतूं ।
की ह्या अहिंसाधर्मांतूं ।
हिंसा घडता सहज ॥२३७॥

अश्ली विचारू कर्तना ।
दुस्त्रां पळें सोडू जायना ।
म्हुणू सांग्लों रें अर्जुना ।
तां विचारू अक्ळाक ॥२३९॥

स्वतालें निश्चित मत ।
कर्तना हांगा प्रस्तुत ।
घेव्का विचारांतूं मत ।
दुस्त्र्यांगलेंई पार्था ॥२४१॥

आय्क अहिंसेची खूण ।
थंडीं समज आस्स ज्ञान ।
ताज्जें घडतलें दर्शन ।
ह्या खूणेच्या रूपानें ॥२४३॥

अहिंसा मनाक मॅळता ।
मनची अहिंसा जात्ता ।
आचरण रूप धर्ता ।
कश्ली तें आय्क आत्तं ॥२४५॥

दोंळों धोनू भक्ष्याचेरी ।
वेळू काण्णस्तना भारी ।
रिगैता पाय भित्तरी ।
कर्नस्तना आवाजू ॥२४७॥

आपणागॅल्याई सुत्वांतूं ।
सान्न सान्न जीवजंतूं ।
पड्तीद तें पाय्मुळांतूं ।
म्हुणू घड्सूयना पावलं ॥२४९॥

अहिंसेचें सांगता चिन्ह ।
म्हणतना आय्लें तत्क्षण ।
मनांतूं की जीं लक्षणं ।
वास्तविक तीं सांग्चीं ॥२३८॥

होंची उद्देशू सांग्च्यांतूं ।
की तूं ह्या आडरान्नांतूं ।
भ्रामक ह्या समजूतींतूं ।
पण्णाशी घें पोळोनू ॥२४०॥

विषयाची विवेचन ।
पध्दती ही सर्वमान्य ।
आत्तं कर्ता निरूपण ।
अहिंसेचें जें मुख्य ॥२४२॥

कर्मेंद्रियांचें वळण ।
ओकनिष्ठ आचरण ।
परीक्षा तूं हीची जाण ।
पार्था ज्ञानसिध्दीची ॥२४४॥

उद्दाक हाल्लैनस्तना ।
पाळेंई दांटुयनस्तना ।
उद्कांत पाय दव्वर्तना ।
बगळों कशकी सावध ॥२४६॥

बस्ता कम्लारी भोंवरू ।
घाल्ना कुस्मांचेरी भारू ।
आपणाइल्ल्याक हगूरू ।
कशकी जात्ता ताव्वंळी ॥२४८॥

अश्ली वाट चम्कतना ।
स्नेह करुणा विस्सर्ना ।
त्या जीवांक सांभाळतना ।
पर्वा कर्ना जीवाची ॥२५०॥

ज्ञानेश्वरी

अश्ली जाग्रतेरी चल्ला ।
ताँची स्वभावूई जात्ता ।
अनुपम तद्रूपता ।
कश्ली बा ही मेज्येद् ॥२५१॥

चेडूँ भूक जाव्नु यॅल्लं ।
वाट पळैताती दाँळ ।
वात्सल्यानँ आव्सूगॅल्लं ।
किल्लं प्रेम मार्दव ॥२५३॥

पावलं हळूची नॅलारी ।
पड्ताती त्याची जाग्यारी ।
जीवांक थें पोर्शिल्वारी ।
सुख मॅळता पाव्ळांचँ ॥२५५॥

पायू घड्सूनू पडद ।
तरी जीवात्मा जागेद ।
आनी मॉळ्ळेल्वारी जाय्द ।
विश्रांती ही तागेली ॥२५७॥

चम्कूँका पळ्ळं तणारी ।
मस्तीना चिडींना तरी ।
जीवू त्या तणाभित्तरी ।
हीचीं अेकी भावना ॥२५९॥

कृपापूर्ण आचरण ।
नित्य दयार्द्रवचन ।
हँची काँणालँ जीवन ।
सार्थक त्या जन्माचँ ॥२६१॥

हृदयांतूँ स्नेहभावू ।
ताज्जॉ वाचेरी उद्भवू ।
मुखारी कृपेचॉ रावू ।
माक्षी शब्दा किंकरू ॥२६३॥

पिल्लांक धोर्नू ताँडांतूँ ।
ताँप्पनाशी अेक्कुइ दांतू ।
मोगू जाग्रता चित्तांतूँ ।
की ही माया माज्जाली ॥२५२॥

कम्ला पावळेच्या आयण्याचॉ ।
मंद मंद जॉ वारयाचॉ ।
स्पर्शू मंडल्यांक सुखाचॉ ।
दिता शांती जीवाक ॥२५४॥

अश्ली चम्कतना जरी ।
जीव दिस्ल्यारी इद्रारी ।
दांटुन् वच्चना मुखारी ।
माक्षी सर्ता हगूर ॥२५६॥

करुणा ती इल्ली थाई ।
की दांटुय्ना काँणाकई ।
जाव्नुयँ त्रासू कस्लोई ।
दुस्त्र्यांक हाँ विचारू ॥२५८॥

कशकी मुख्येक ताँ मेरू ।
आनी मूसाक सागरू ।
कॅर्नाई पळें दुस्तरू ।
तश्ली वाट्टेर् मॅळतलँ ॥२६०॥

श्वासोश्वासु शांतगती ।
वदन मोहनमूर्ती ।
शुभ्र स्वच्छ दंतपंक्ती ।
प्रसन्न सुदर्शन ॥२६२॥

विशेष उलोंचँ नाची ।
अँकळाक मनांतूँ हँची ।
यँत्ता की जाय्द नुस्तेंची ।
दुक्कैल्वारी शब्दानँ ॥२६४॥

उल्लैलेलँ चड जायद ।
की तँ मनाक लाग्गद ।
की कस्लॉ संशयू यँद ।
आय्कतना काँणाकै ॥२६५॥

काँणा उपद्र जाव्णयँ ।
काँणें विप्रीत म्होण्णयँ ।
अस्लँ कस्लेई घण्णयँ ।
हॉची अेकू विचारू ॥२६७॥

नादब्रह्म तँ साकार ।
की पवित्र गंगानीर ।
वृध्द पतिव्रता नार ।
हांच्वारीची सोज्वल ॥२६९॥

विरोधाचॉ अट्टाहासू ।
प्राण्यांगॅलॉ उपहासू ।
मर्मभेदी शब्ददंशू ।
कोर्चो यॅना मनांतूं ॥२७१॥

दृष्टी अविचल शांत ।
निर्मळ नी निष्कपट ।
अंतरंगई सुस्वस्थ ।
आस्ता पळें अर्जुना ॥२७३॥

मन करुणेनँ भोर्नू ।
यॅत्ता तॉ दॉळें उघ्घोण्णू ।
पूर्ण कृपादृष्टी घाल्णू ।
ताव्ळी तॉ पळैता ॥२७५॥

तश्शी काँणाक पळैता ।
ताक्का तॉ संतोषु दिता ।
पिल्लांक ती कूर्मी पॉस्ता ।
हँ ना कांई विशेष ॥२७७॥

काँणालँ कस्लँ खर्चद ।
काँणाक भय्य दिस्सद ।
काँणाक किल्लँ रुच्चद ।
सांगू जायना कस्लेई ॥२६६॥

काँणें जावॉ उल्लैल्यारी ।
उछोंचें प्रीतीनँ भारी ।
दिस्ता तँची आय्कल्यारी ।
बाप्पूसू की हॉ आव्सू ॥२६८॥

सत्ययुक्त नी माँव्वाळ ।
अल्प उचित रसाळ ।
की तँ अमृताचीं पाळं ।
अस्लँ शब्द जिब्बेरी ॥२७०॥

अड्डी, आवेशू नी शर्थ ।
फटिंग्पण, आशा व्यर्थ ।
शंकास्पद, आण, द्वैर्थ ।
दोष हँ ना वाचेंतूं ॥२७२॥

सर्वे भूतांतूं तॉ प्राणू ।
म्हुणू पळैना रोंकूनू ।
काँणाकई तॉ चुक्कूनू ।
इल्लँ मन माँव्वाळ ॥२७४॥

चंद्राची शीतळ धार ।
आम्कांची ती अगोचर ।
जाल्यारी पीव्णू चकोर ।
तृप्त जात्ता सर्वथा ॥२७६॥

आनीकई सांगू कश्शी ।
दृष्टी मात्र न्हई अश्शी ।
हातई कर्ताती तश्शी ।
प्राण्यांगॅलँ कल्याण ॥२७८॥

ज्ञानेश्वरी

आत्मतृप्त नी कृतार्थ ।
नाती दुस्त्र मनोरथ ।
हात जात्ताती सुस्वस्थ ।
ऊर्न कांई मेळोंचें ॥२७९॥

तश्शी कस्लें ऊर्ना कोर्चे ।
म्हुणू स्वस्थचित्त जांन्वें ।
कर्मसंन्यासूई घेंन्वें ।
जात्ता पळें आप्याप ॥२८१॥

आंगार् बरिशल्या मूसाक ।
दोळ्यांत उब्तल्या धूळीक ।
लागगी येंतल्या पशुपक्ष्यांक ।
त्रासु म्हुणू लेंक्कना ॥२८३॥

धोर्न कोमल कमळ ।
आनी नवपुष्यमाळ ।
हांच्सांगाती कर्ना खेंळ ।
वग्गी बाव्तलीं म्हुणू ॥२८५॥

अश्शी सर्व आशिल्लरी ।
तेंची हात प्रसंगारी ।
नमस्काराक मुखारी ।
क्षणार्धातूं येंत्ताती ॥२८७॥

कर्तव्यबुद्धीनें जांन्वें ।
तरी जिव्हाळ्यान कोर्चे ।
हेंची चंद्राक ना कळचें ।
जरी इंतलो शीतलू ॥२८९॥

रुक्काक ना फूलफळ ।
तरी चंदना पर्मळ ।
रितें हात हें सफळ ।
नित्य परहितार्थ ॥२९१॥

जळ्चें सारखें ऊर्न ।
कस्लें म्हुणू तें आप्याप निव्लें ।
मौनव्रत मॉन्यागेलें ।
कश्की साध्य सहज ॥२८०॥

वारों आड्डाय्ल्वारी जायद ।
की आकाशाक तोंप्पद ।
हातु हा जरी हालद ।
ताज्वैलें हें नांकूट ॥२८२॥

पार्था न्हई हें इतलेंची ।
वड्डी थाई तों घेंनाची ।
सोडी खब्बरी शस्त्राची ।
जांक्का पुणी कस्ल्याक ॥२८४॥

आंग जरी पोर्सून् घेंद ।
रॉम हालैल्वारी जायद ।
जाल्यारी नांकटं वाड्तीद ।
दीना हेंक्कडें लक्ष ॥२८६॥

भीन्नका म्हुणू सांगूक ।
पळ्ळेल्याक उब्बारूक ।
पीडिताक पोर्सूंच्याक ।
मात्र हात तत्पर ॥२८८॥

वारों मलयगिरीचों ।
सुखदायकची आस्चों ।
तश्शी स्पर्शू ह्या हात्तांचों ।
दिता सुख जीवांक ॥२९०॥

चड कस्ल्याक उलोंचें ।
संतांनी जें कर्त आस्चें ।
तांगेल्या त्या स्वभावाचें ।
स्वरूप तें साकार ॥२९२॥

आतं सांगतां कश्शी मन ।
हँ जँ सांगलँ आचरण ।
तँची तागेलँ दर्शन ।
घडैलँ अेदोळ्थाई ॥२९३॥

देह आनी अवयव ।
उद्दाक नी ताज्जँ द्रव ।
दोन्नीतुं ना वँ अेकत्व ।
की तीं विंगड् म्होण्काती ॥२९५॥

भुईंतूँ जँ बीज नाट्लँ ।
तँची रूकू जाव्नु वाड्लँ ।
तश्शी इंद्रियांनीं घलँ ।
अंतरंग प्रत्यक्ष ॥२९७॥

हीची वृत्ती मनांतूंची ।
उब्जुंकाज अँकळाकची ।
दाकैतीद ताव्वळीची ।
रूप नाना आचार ॥२९९॥

कस्लँ मनांतूँ ना जरी ।
घडद वँ क्रिया तरी ।
सूत्रधारू ना जाल्यारी ।
बोंबीं कश्शी नांन्तीद ॥३०१॥

मन हँ मूळ कारण ।
दिंन्च्या इंद्रियां वळण ।
आनी आप्णालँ दर्शन ।
घडैता तांच्मुखान्त्रीं ॥३०३॥

वासावँल्यानँ तत्काळ ।
कळता पिक्लयां की ना फळ ।
तश्शी अहिंचेचँ बळ ।
दिस्ता भाग्र आप्याप ॥३०५॥

हँगलँ हँ रूपरुक्काचँ ।
उद्दाक हँ समुद्राचँ ।
तश्शी प्रकाशू सूर्याचँ ।
आस्तात् वँ हीं विंगड ॥२९४॥

म्हुणू सर्व जँ आचार ।
सांगलँ तुक्का सविस्तर ।
घेव्नु यँत्ताती हँ भाग्र ।
रूप तँ ह्या मनाचँ ॥२९६॥

मनांतूंची ना जाल्यारी ।
अहिंसा ही धनुर्धारी ।
कश्शी दिस्सद इद्रारी ।
भाग्र इंद्रियांन्थाव्नु ॥२९८॥

ना जाल्यारी हॉ विचारू ।
कश्शी जायद वा आचारू ।
बीजाविना रँ चिगूरू ।
भुईंन्थाव्नु यँद वँ ॥३००॥

झरी मूळंतूँ आट्टद ।
होळू कश्शी बा व्हांवद ।
प्राणु जरी हॉ वच्चद ।
देहु जायद निश्चेष्ट ॥३०२॥

ज्या वँळारी जी जी वृत्ती ।
तश्शी जात्ता प्रगट ती ।
आचारांन्थाव्नु प्रचीती ।
मँळता त्या त्या वँळारी ॥३०४॥

खरँ धन अहिंसाची ।
म्होण्णू धोर्नु छंदू हॉची ।
इंद्रियं हीं नित्याकची ।
चल्ताती आप्पण जाव्नु ॥३०६॥

ज्ञानेश्वरी

समुद्राक यँत्ता भर्ती ।
खाडयाँ उदकानँ भर्ताती ।
तश्शी ही संपन्न वृत्ती ।
रिगता ह्या इंद्रियांतूं ॥३०७॥

की गुरू जानू पंडितू ।
धोर्नू चॅर्डागॅलाँ हातू ।
अआइईउचॉ पाठू ।
बरैय्सूय्ता आप्पण ॥३०८॥

तश्शी दयार्द्र हँ मन ।
इंद्रियं जानू आप्पण ।
दाकैता पळें लक्षणं ।
सर्व हीं अहिंसेचीं ॥३०९॥

आय्क हँ सुभद्रापती ।
इंद्रियं जँ जँ कर्ताती ।
सर्वई ती मनोवृत्ती ।
भाग्र धर्ता स्वरूप ॥३१०॥

हिंसावृत्ती ही ज्या काँणें ।
काया वाचा नी मनानँ ।
सोळ्ळी सर्वई थरेनँ ।
अस्लाँ तुक्का दिस्ल्यारी ॥३११॥

ताँची ज्ञानाक भो प्रीती ।
तागेली तांतूंची वस्ती ।
ताँ प्रत्यक्ष ज्ञानमूर्ती ।
अश्शी जाण तूं पार्था ॥३१२॥

अहिंसा ही आय्कताती ।
ग्रंथांतूई ती वाच्ताती ।
आस्ल्यारी पोळोंची आर्ती ।
पोळोंकाज हाक्काची ॥३१३॥

अश्शी म्हळ्ळें श्रीकृष्णानँ ।
सांगकाशीलँ संक्षेपानँ ।
मज्मितीं तँ साध्य जायँ ।
क्षमा हाज्जी कोर्काज ॥३१४॥

पाचव्या तणारी चर्तना ।
मृगागेली तृप्ती जायना ।
म्हणता वारयारी उब्तना ।
पक्षी आकाश सान ॥३१५॥

प्रेम जाल्लँ उल्हसित ।
रसवृत्ती प्रोत्साहित ।
मन पावलँ धांवत धांवत ।
खंच्की खंडँ कळणेची ॥३१६॥

जाल्यारी हँ अेक्क न्हई ।
विस्ताराक ह्या सर्वई ।
आस्स कारण दुस्त्रँई ।
जरी तीनी अक्षरं ॥३१७॥

शब्दू पोळोंच्याक सानू ।
नाना मतभेद जानू ।
अर्थू ताज्जॉ विस्तार पावू ।
वाड्लँ अश्शी व्याख्यान ॥३१८॥

मगेलँ मात्र जरी मत ।
सांगल्यारी तुम्कां पसंत ।
पडश्नाशिलँ हीं मतं ।
म्हुणू सांगलीं समस्त ॥३१९॥

रत्नां परीक्षा कर्तना ।
शाळीग्रामू लॅख्खा यॅना ।
शारदेगेली प्रार्थना ।
काँणइ किल्ली करोती ॥३२०॥

कर्पूराक वासु मंद ।
म्हुणू पिट्टी विक्कू जाय्द ।
कश्शी काँण बा फस्सद ।
तीची कर्पूरू म्हुणू ॥३२१॥

तश्शी श्रोत्यांनूं सभेंतूं ।
हांवं अेकु सुविख्यातू ।
वक्ता म्हुणू हँ मनांतूं ।
लेक्कूनक्काती तुम्मी ॥३२२॥

विशेष की हँ सामान्य ।
व्याख्यान की संभाषण ।
कळणा जाल्यारी श्रवण ।
योग्य रीतीरी जाय्दना ॥३२३॥

उलैलेलँ आय्कल्यारी ।
कस्ली शंका यँद जरी ।
थुंटता मद्देंतूंची सरी ।
पूर्ण अवधानाची ॥३२४॥

ज्या तळ्यांतूं मांड्ला शँळो ।
तांतूं कश्शी बा पाँव्लो ।
आनी कश्शी राब्बू यँल्लो ।
हंसू तुम्मी सांगाती ॥३२५॥

चंद्र मॉडाभाग्र यँना ।
चांदणँई स्वच्छ पण्णा ।
म्हुणू तँ पिंळ्याक जाय्ना ।
चकौराक आकंठ ॥३२६॥

व्याख्यान विवादास्पद ।
चुक्कूनू हँ जरी जाय्द ।
तुम्मी मज्जेरी कोप्शाद ।
अथवा ग्रंथाचेरी ॥३२७॥

मतं जरी पळैनेती ।
आक्षेपू तुम्मी घेइश्याती ।
आनी माक्का मँळइनाती ।
तुम्चस्लँ आय्कतलँ ॥३२८॥

इत्लेखात्तीर व्याख्यान ।
की तुम्मी संतसज्जन ।
मज्जेरी सदा प्रसन्न ।
जाव्णू अश्शी राब्बोती ॥३२९॥

तुम्कां गीतेचेरी प्रीती ।
माक्का हँ गोतशिल्मितीं ।
तिगेलीची ही महती ।
कर्ता वर्णन हांवं ॥३३०॥

कित्लो जावो तुम्कां त्रासू ।
तीचीं आय्कूंक हों ध्यासू ।
जात्ता मगेलो दिवसू ।
तुम्गेल्या प्रकाशानँ ॥३३१॥

श्रवणाचो हों प्रयासू ।
कर्ने जाल्यारी उपासू ।
मँळइना प्रीतीचो घासू ।
गीताईक नी माक्का ॥३३२॥

खरँ सांग्तां हांवं तुम्कां ।
तुम्गेलीची कृपा जांक्का ।
ह्याची उद्देशानँ कोर्का ।
पळ्ळं गीता व्याख्यान ॥३३३॥

तुम्मी रसज्ञ भाविक ।
तुम्गेल्या समाधानाक ।
सांग्का पळ्ळीं हीं अनेक ।
रंगारंगांचीं मतं ॥३३४॥

ज्ञानेश्वरी

कथा उर्ली अर्दारीची ।
वेळु गॅल्लो हों हांतूंची ।
चॅडगॅल्या ह्या चुक्कीची ।
क्षमा तुम्मी कोर्काज ॥३३५॥

यॅत्ना वाट्टेर् चोरु मॅळ्ळो ।
पोरु विंगड वाट्टेन् आय्लो ।
घारा सुखरूप पाव्लो ।
आव्सू दृष्टी काण्णा वॅ ॥३३७॥

पळें हें तूं आत्तं पार्था ।
लक्ष दीव्णू प्रज्ञावंता ।
आनी ओक हें दाकैतां ।
चिन्ह तुक्का ज्ञानाचें ॥३३९॥

कमल जलाशयारी ।
संपत्ती श्रीमंतागेरी ।
कॉणै सांगिनात्तिल्तरी ।
कश्की दिस्ता तत्काळ ॥३४१॥

प्रीतीचो तों अलंकारू ।
जाय्द वॅ आंगारी भारू ।
तश्शी कोर्चो अंगिकारू ।
कस्ल्याचोई खुषीनॅ ॥३४३॥

इष्ट प्राप्तीचो आनंदू ।
वा अनिष्टाचोई खेदू ।
हांतूं कर्नस्तना भेदू ।
दोन्नींचोई स्वीकारू ॥३४५॥

धग्गाचो ना तिरस्कारू ।
ना वॅ शिंयाचो धीक्कारू । अश्शी
हों समोपचारू ।
मॅळ्ता ह्या दोंगांकई ॥३४७॥

फात्तरू घासाभित्तरी ।
चुक्ती सांगाती आय्ल्यारी ।
काड्च्यांतूं वेळू गॅल्यारी ।
गॅल्लो वॅ तों व्यर्थची ॥३३६॥

आनी पुरां हें सांगिलें ।
क्षमा केल्ली बरें जाल्लें ।
आत्तं श्रीकृष्णानें कस्लें ।
म्हळ्ळें सांग्तां मुखारी ॥३३८॥

मनांतूं सहज यॅत्ता ।
क्षमा शांततेरी घड्ता ।
थंडीची निश्चित आस्ता ।
ज्ञान म्हुणू समज तूं ॥३४०॥

आपणा इत्ल्याक जी वाड्ता ।
सहज जी दिस्सुन् यॅत्ता ।
त्या क्षमेचें तुक्का सांग्तां ।
आय्क आत्तं लक्षण ॥३४२॥

आय्यिल्तरी तापत्रय ।
जाय्नस्तना असहाय ।
राब्जें सदैव निर्भय ।
उर्चें आपणाइत्ल्याक ॥३४४॥

जावो मान अपमान ।
स्तुती वा निंदा समान ।
जाय्ना संतुष्ट उद्विग्न ।
मन शांत निश्चळ ॥३४६॥

मेरूक त्या शिखरांचें ।
वराहाक ह्या पृथ्वीचें ।
वज्जें जाय्द म्हुणू दिस्चें ।
आस्सद वॅ कर्नाकै ॥३४८॥

सांभाळता पृथ्वी हँ द्वंद्व ।
चराचराचँ सदैव ।
हॉचि आस्का समभाव ।
सुखांतूं वा दुःखांतूं ॥३४९॥

कस्लँ सहन कर्ता कर्ना ।
कस्लँई हँ कळणू यंना ।
उगडासांतूँई तँ वर्ना ।
अशशी हँ मन मुक्त ॥३५१॥

जाहीर कर्ना कँल्लँ आप्णँ ।
धर्ता क्षमाशांततेनँ ।
ज्ञानाचॉ गौरवू तान्नँ ।
कँल्लॉ म्हुणू समज तूं ॥३५३॥

कश्की अेकु सम जावू ।
आस्ता सर्वांतूँई प्राणू ।
तश्शी भेदभावु सोण्णू ।
चल्ला समदृष्टीनँ ॥३५५॥

तश्शी कौणागँलँ मन ।
आस्ता भेदभावावीण ।
ताज्वारीची आचरण ।
सर्वालागगी अेकची ॥३५७॥

आस्सॉ कौणाचँ सांगाती ।
जुळोवू घँता हॉ मैत्री ।
सहज सरळ गती ।
कश्की उद्का हॉळाची ॥३५९॥

आव्सूलागगी विश्वासानँ ।
चेडूँ वत्ता निर्भयतेनँ ।
तश्शी जॉ निःशंक मनानँ ।
मैत्री घँता जुळोवू ॥३६१॥

समुद्र उदार जावू ।
उदर विशाल कोरू ।
जात्ता आनंद भुवनू ।
व्हावू यँल्ल्या न्हँयांक ॥३५०॥

प्रसंगानुसार आयलँ ।
सर्वई तँ भोग्गुन् सौळळँ ।
कौतूकई आपणागँलँ ।
कोरू घेंव्यँ गौतू ना ॥३५२॥

ज्ञान ताक्का लागगी घँता ।
ताज्जेरीची प्रीती कर्ता ।
आत्तं आर्जवाचँ सांगतां ।
रूप तुक्का अर्जुना ॥३५४॥

आकाशाचँ अेक छत्र ।
जगाचेरी ह्या सर्वत्र ।
सर्वांकई तॉ सुमित्र ।
कश्की सूर्यप्रकाशू ॥३५६॥

सर्वजणई गुर्ताचँ ।
पौन्या मैत्री संबंधाचँ ।
मगेलँ नी तुगेल्याचँ ।
अंतर ना महेतूं ॥३५८॥

मुक्त वाट वारॉ धर्ता ।
निःशंक तॉ नीठ वत्ता ।
येव्जीना मुखारी मँळता ।
सुगंधू की दुर्गंधू ॥३६०॥

जश्शी प्रफुल्ल कमळ ।
सर्व दिकाक पर्मळ ।
पस्त्रैता तश्शी सकळ ।
लँक्ता लोक समान ॥३६२॥

ज्ञानेश्वरी

जातिवन्त खरेपण ।
रत्नाचँ झगूझगीतपण ।
सांगता तश्शी आचरण ।
हागेलँ अंतर्मन ॥३६३॥

निर्मळ भाव नदेंतूँ ।
गूढ हेतू ना उत्रांतूँ ।
दृष्ट बुध्दी ना चल्ल्यांतूँ ।
सर्वालागी सरळ ॥३६५॥

कश्की निभेळ अमृत ।
तश्शी हागेलँ हँ चित्त ।
ज्ञानलक्षणांचँ तख्त ।
जाल्ला की हॉ साक्षात ॥३६७॥

आत्तं आय्क तूँ ही रीती ।
कश्शी कोर्का गुरुभक्ती ।
पार्था तुगेली समजूती ।
सूक्ष्म आनी कुशल ॥३६९॥

उपासना गुरुगेली ।
कश्शी ही कोर्का पड्तली ।
तुंवँ ती आय्कूँका जाल्ली ।
सम अेकाग्र जाव्णू ॥३७१॥

पतीक सर्व जीवन ।
प्रीतीनँ कर्ता अर्पण ।
गुण आनी अवगुण ।
कस्लँ घँना दव्वोनूँ ॥३७३॥

गुरु राब्ता ज्या गांवांतूँ ।
ताँची हागेल्या मनांतूँ ।
प्रियकरू परगांवांतूँ ।
प्रिया पाव्ता त्या गांवा ॥३७५॥

कर्त बैसना विचारू ।
कर्ता मनाचॉ निर्धारू ।
धर्ता सुर्वेक आचारू ।
अनुभवु मेळैता ॥३६४॥

पंचप्राणांचँ स्फुरण ।
दशेंद्रियांचँ चलन ।
सर्वांतूँ प्रामाणिकपण ।
खंडँ ना फटिगपण ॥३६६॥

स्वरूप हॉ आर्जवाचँ ।
की हॉ सदन ज्ञानाचँ ।
हँ अेक चिन्ह ज्ञानाचँ ।
जाण्णू घँ तूँ अर्जुना ॥३६८॥

भाग्य उदयाक यँत्ता ।
भवतापु शांत जात्ता ।
ब्रह्मानंदपद मँळता ।
जीवाक ह्या सेवेनँ ॥३७०॥

गंगा जळाचँ वैभव ।
दितां समुद्राक सर्व ।
श्रुती आप्णालँ सर्वस्व ।
सोड्ता ब्रह्मपदारी ॥३७२॥

तश्शी तन आनी मन ।
कोनू गुरूक अर्पण ।
आप्पण जात्ता भुवन ।
गुरुगेल्या भक्तीचँ ॥३७४॥

थंय्थाव्णू वारोँ आय्ल्यारी ।
धाव्णू वत्ता हॉ मुखारी ।
पांय् पोण्णू म्हण्ता जाल्यारी ।
मगेल् घारा येंव्काज ॥३७६॥

इल्ली थाई प्रीती जड्ता ।
त्या दिशेलाग्गी उल्लैता ।
जीवाक व्होर्नू राब्बैता ।
गुरुन् आस्चेकडॅची ॥३७७॥

कॅर्ना वियोगू सरद ।
गुरूगेली भॅट जायद ।
क्षणु हॉ कश्शी वच्चद ।
युगावारी जाल्ला म ॥३७९॥

कश्की तळ्यांतूली मास्ली ।
समुद्रांतू येव्नु राब्ली ।
वा सुक्कुन् गेल्लेली वाली ।
वाड्ता जलामृतारी ॥३८१॥

तश्शी गुरुनामानॅची ।
प्राप्ती ह्या सुखानंदाची ।
ताक्का व्याप्ती आकाशाची ।
कश्शी पुरी पडद् ॥३८३॥

तागेलँ अंतःकरण ।
कर्ता गुरुगुणगान ।
धर्ता गुरुगेलँ ध्यान ।
उपासना अखंड ॥३८५॥

आनंदानँ उमेदीरी ।
श्रीगुरूल्या लिंगाचेरी ।
धर्ता तॉ अष्ट प्रहरी ।
अभिषेकू ध्यानाचॉ ॥३८७॥

परिसरू सर्वकाळ ।
देहधूपानँ निर्मळ ।
ज्ञानदीपानँ उज्ज्वल ।
दव्वर्ता हॉ साधकू ॥३८९॥

देह जरी ह्या गांवांतू ।
जीवू त्या गुरुआज्ञेंतू ।
बांदल्यां वास्त्राक काँटुग्यांतू ।
ताक्का ध्यान आव्सूलँ ॥३७८॥

थंईथानू कोणुइ आय्लाँ ।
वा गुरूनँ पेटोन् दिल्लाँ ।
ह्याच्चॅळारी तॉ येव्नु पाव्लाँ ।
हाक्का तँ संजीवन ॥३८०॥

दरिद्र्याक धन मेळ्ळा ।
वा कु कि दृष्टी येव्ळा ।
भिकारयानँ येव्नु बस्का ।
इंद्रागेल्या स्थानारी ॥३८२॥

इल्ली भक्ती गुरुचेरी ।
दिस्ली काँणाच्यांतू जरी ।
समज तागेली चाकरी ।
कर्ता ज्ञान धनंजया ॥३८४॥

अश्शी शुध्द कोर्नू चित्त ।
हॅची आराध्य दैवत ।
बसौनू पूजासाहित्य ।
कर्ता सर्वभावांचँ ॥३८६॥

जात्ता ज्ञानाचँ फाल्फालँ ।
घेव्नु सद्बुध्दीचँ दाल्लँ ।
सात्त्विक भावांनीं भर्लँ ।
त्र्यंबकाल्या पूजेक ॥३८८॥

अैक्यभावाचॉ निविद्यु ।
दाकोनू घॅत्ता प्रसादू ।
म्हण्ना की हॉ आदिनाथू ।
गुरू नी हांवं भक्तू ॥३९०॥

ज्ञानेश्वरी

आपणागॅलों जीवू शय्या ।
कोनू आपैता हों येय्या ।
कांता हाज्जेरी निदय्या ।
अस्लेची हँ विचार ॥३९१॥

आपणागॅलँ ध्येयध्यान ।
लॅक्ता तँ शेषशयन ।
गुरूगॅलँ सुदर्शन ।
रूप थंडी पळैता ॥३९३॥

नाभीकमलांतूं जन्मा ।
आय्लां हांकची तों ब्रह्म ।
ना ध्यानसुखाक सीमा ।
नी त्या गुरुप्रेमाक ॥३९५॥

चैतन्यवृक्षा छायेंतूं ।
गुरू गायिल्या रूपांतूं ।
आनी भावसमाधींतूं ।
वास्त्रू जात्ता आप्पण ॥३९७॥

सेवाधर्माचों चिगुरू ।
आप्पणची हों विचारू ।
आनी वर्षाऋतू गुरू ।
तांची प्रेमामृताचों ॥३९९॥

चोंचींतूलां घासु घॅत्ता ।
तांची पायसु म्हुणू लॅक्ता ।
वाटई तीची दाकैता ।
म्हुणू वत्ता तिज्माक्षी ॥४०१॥

गुरुप्रेमसुख पार्था ।
मनानें मनांतूं भांग्ता ।
आय्क कश्शी तों हँ भांग्ता ।
बाह्य सेवेचें सुख ॥४०३॥

आनी अश्शी अेकेक्फंतां ।
प्रीतीचों उव्वारू यॅत्ता ।
ताँ क्षीरसागरू लॅक्ता ।
होंची आप्णालँ मन ॥३९२॥

चरणई तँ पळैता ।
नी आप्पण लक्ष्मी जात्ता ।
गरूडु जाव्णू उब्रता ।
पांय पोण्णू बग्गूनू ॥३९४॥

गुरूक हों आई म्हणता ।
पाय्यारी येव्णूई बस्ता ।
पिंन्च्याकई दी गों म्हणता ।
प्रेमाचें हँ सामर्थ्य ॥३९६॥

गुरू कृपासरोवर ।
म्होण्णू तांतूं कर्ता स्वैर ।
मास्ली जाव्णू हों विहार ।
मनांतू आयिल्वॅळारी ॥३९८॥

पील हांवं यॅनं दृष्टी ।
पाकैं पळें फुट्टनेती ।
म्हणता पॉस्ता वाड्डैता ती ।
गुरुमाय पक्षिणी ॥४००॥

इत्लँ हँ प्रेमाचें बळ ।
ध्यानांतूंची हँ कल्लोळ ।
कश्की पाळांमाक्षी पाळं ।
समुद्रांतूं यॅत्ताती ॥४०२॥

खात्री सांग्ता हों सेवेची ।
गुरू प्रसन्न स्वताची ।
जाव्णू म्हणतलों मनाची ।
इच्छा सांग तुगेली ॥४०४॥

तावळी हों हें आय्कूनू ।
म्हणता विनवणी कोनू ।
घेंतां हांव हें मागूनू ।
इत्लेंची रें तुल्यागी ॥४०५॥

तुक्का जीं जांक्का जात्ताती ।
उपकरणं सांगाती ।
त्या सर्वांगेलीं मॅळोती ।
रूपं माक्का हे स्वामी ॥४०७॥

अश्शी साहित्य अकेक ।
जावू सांगाताचें सुख ।
मॅळतलें ताज्जें कौतुक ।
तुम्कां सुद्दां दिस्सद ॥४०९॥

करीन की इल्ली प्रीती ।
यॅल्लो तों मगेल् सांगाती ।
जात्लो अकपत्नीव्रती ।
आनी क्षेत्रसंन्यासी ॥४११॥

गुरू अर्चना हीचि स्वामिनी ।
सजैन मगेल्या सर्व गुणांनीं ।
ही सेवा ही मगेलि तारिणी ।
जात्ली ह्या भवसिंधूंतूं ॥४१३॥

गुरूगॅलें घर जायन ।
घरांतलें कामै करीन ।
सर्वे हांवंची पळैन ।
अश्शी भाग्रभित्तर्ली ॥४१५॥

हांवंची खडावों जायन ।
त्यांवै गुरूक घालीन ।
सातुँई हावची जायन ।
धरीन गुरूचेरी ॥४१७॥

दॅवा हांवंची तुगेलों ।
जावों परिवारू सगळों ।
माक्का तें तें रूप मॅळों ।
आनी मागना कांई ॥४०६॥

अश्शी हांव मागुन् घॅल्लों ।
श्रीगुरू तें माक्का दिल्लों ।
आनी हांव तें तें जात्ल्लों ।
इच्छा ही जात्ली पूर्ण ॥४०८॥

तश्शी पळैल्यारी दिस्ता ।
गुरू सर्वांगेली माता ।
जाल्यारी ही आण घेंतां ।
ती ह्या अॅक्ळ्यागेलीची ॥४१०॥

दशदिशांतूं हों वारों ।
खंडई कश्शी फिर्त ऊरों ।
मगेली प्रीती पांजिरों ।
तागेल्याची प्रीतीक ॥४१२॥

गुरूकृपेची जात्ली वृष्टी ।
तग्गू जात्तां हांव धरित्री ।
कोनू घेंतां इच्छापूती ।
अश्शी ह्या नाना रीती ॥४१४॥

श्रीगुरूनं यॅत्नावत्ना ।
घरा मेट्टू दांटुय्तना ।
मेट्टूई हांव म्हणतना ।
द्वारपालुइ जात्ल्लोची ॥४१६॥

वाट वैरी तग्गू आस्ता ।
सांगुन् हांव हातू धर्ता ।
चवर जात्तां कोल्ती जात्तां ।
काळ्का वॅळारी रात्ती ॥४१८॥

ज्ञानेश्वरी

तागेलॉ हस्तकू जायन ।
घोट भोरुक् उद्दाक् दीन ।
सोड्चँ आय्दानई जायन ।
तँवै घेव्नु उब्रन ॥४१९॥

गुरूलँ आसन ।
अलंकार वस्त्र जायन ।
चंदन ताज्जँ लेपन ।
उपचार सर्वई ॥४२१॥

ताज्सांगाती बैसुन् जँव ।
जँव्ना पुडँ वीडॉ दीन ।
हँ सर्वई हांवं जायन ।
येव्नु त्या त्या रूपांतू ॥४२३॥

हांवं जायन सिंहासन ।
गुरु जात्लॉ स्थानापन्न ।
अर्चना करीन पूर्ण ।
मगेली ह्या थरेनँ ॥४२५॥

ताँ जँ कस्लेंई सांगद ।
तँची जायन हांवं शब्द ।
ताँ खंई विश्रांती घँद ।
जायन हांवं तँ स्थान ॥४२७॥

ताक्का रुचकर जँ जाय्द ।
रुची ती हावँ जाव्येद ।
जाव्नु सुसेव्य सुगंध ।
घ्राणसँवा कोर्येद ॥४२९॥

देह हॉ आस्सवरेक ।
जात्लँ सर्व हँ कोरूक ।
माग्गीरी सूक्ष्म बुध्दीक ।
आपोंचँ ह्या सेवेक ॥४३१॥

हांवं वीडॉ ताँवै दीन ।
पीकदान हांवं जायन ।
तँल रग्गोण्णू न्हाणैन ।
हँवै सर्व हांवंची ॥४२०॥

हांवं रांदप करीन ।
वाड्चँ कामई करीन ।
आर्ती हांवंची दाकैन ।
आर्ती जाव्नु हांवंची ॥४२२॥

उष्टँ ताटई काडीन ।
हांतूळई घाल्नु दीन ।
हांवंची येव्नु अड्चीन ।
पाय श्रीगुरुगँलँ ॥४२४॥

धरीद गुरु जँ ध्यान ।
तँची जाव्नु हांवं यँन ।
अकल्पित हँ दर्शन ।
जात्लँ श्रीसद्गुरूक ॥४२६॥

गुरुस्नेहार्द्र दृष्टीनँ ।
पळैद काँणादिकानँ ।
तांग्तांगेल्या त्या रूपानँ ।
जायन हांवं साक्षात ॥४२८॥

मगेलँ हँ मनोगत ।
जाव्नु सर्व वस्तुजात ।
करीन हांवं प्रगट ।
गुरुसेवे रूपानँ ॥४३०॥

ह्या देहाचॉ कणुकणू ।
घँन पृथ्वींतू मेळोव्नु ।
समचरण दव्वोर्नू ।
खंई उब्रला गुरू ॥४३२॥

ज्या उद्काक दयासिंधू ।
स्पर्शु करीद सुखदू ।
ह्या देहांतलॉ बिंदूबिंदू ।
तांतूं हांवं अर्पनि ॥४३३॥

आयण्या वारों वा चवरीचों ।
गुरूगेल्या आंगा लाग्चों ।
त्वा वायूंतूं आखेरीचों ।
सोडीन हांवं श्वासू ॥४३५॥

आस्सों वा ना जावों हांवं । करीन
सॅवा सदैव ।
काँणाक मॅळश्ना वाव ।
हांतूं युगायुगांतूं ॥४३७॥

दिवसू राती पळैना ।
चड उणेंई लॅक्कना ।
गुरूनॅ कॅल्यारी आज्ञा ।
आनी चड्ता हरूपू ॥४३९॥

कोर्ची मनांतूं आयल्यारी ।
देह धांवा ताज्मुखारी ।
लागता ही तांच्तांच्छिभत्तरी ।
शर्थ आनी शर्यत ॥४४१॥

सेवेखात्तीर हों झिज्ता ।
गुरुकृपा ताक्का पॉस्ता ।
गुरूकई खात्री जात्ता ।
होंची आज्ञाधारकू ॥४४३॥

गुरुसेवा नित्यनेमू ।
होंची हागॅलॉ स्वर्धमू ।
अेक्कूची हों वर्णाश्रमू ।
कृतकृत्य हांतूंची ॥४४५॥

खंडें गुरूगेली आर्ती ।
गुरुमंदिराची दीप्ती ।
ह्या प्राणाची तेजा ज्योती ।
त्या तेजांतूं मेळैन ॥४३४॥

खंडें आकाशांतूं गुरू ।
घेव्नु आस्ता परिवारू ।
आकाश-ध्वनी ॐकारू ।
मॅळसॅ थंडें मगेलॉ ॥४३६॥

कोनू मनाचों निर्धारू ।
कर्त आस्ता उपचारू ।
आनी निरंतर गुरू ।
चिंतनांतूं तागेल्या ॥४३८॥

अश्शी सेवे संधी मॅळता ।
आकाशाकै होडु जात्ता ।
अॅक्ळोची तों अॅक्कफंतां ।
कोनू सोंडता सर्वई ॥४४०॥

गुरुलीला पोळोंच्याक ।
भीना कस्लेई कोरूक ।
आस्ता तय्यार दिंव्याक ।
आप्णागॅलॉ जीवूई ॥४४२॥

गुरुकुलाचों आनंदू ।
सांगाताक गुरुबंधू ।
गुरुसेवेचों हों छंदू ।
अेक्कची हँ व्यसन ॥४४४॥

गुरु तात गुरु मात ।
गुरु कुळाचें दैवत ।
गुरु हँची तीर्थक्षेत्र ।
दुस्त्रों नाची विचारू ॥४४६॥

ज्ञानेश्वरी

श्रीगुरुगॅलँ बागील ।
हँची सर्वस्व केवळ ।
गुरुसेवक सकळ ।
आप्तबंधू हागेले ॥४४७॥

गुरुगॅलँ पादोदक ।
पापताप विनाशक ।
जाल्यांती हांतूंची अेक ।
तीर्थ त्रैलोक्यांतूलीं ॥४४९॥

गुरुगेल्या पाव्ळां धूळी ।
लानू घेवू हॉ निडळारी ।
पांन्वी कैवल्यपदारी ।
इच्छा धर्ता केवळ ॥४५१॥

गुरुभक्तीक ना अंतू ।
आवडी ह्या विषयांतू ।
आनी ना दुस्त्र्या खंच्यांतू ।
ह्या थरेनँ जॉ आस्ता ॥४५३॥

गुरुभक्तागेलेँ घर ।
ज्ञानाक तँ मुक्तद्वार ।
जगाकई भरपूर ।
जानू तँवै ऊरद ॥४५५॥

जाल्यार तश्शी पळैल्यारी ।
हांवं थाँव्यामाँव्यावारी ।
भजनई गॉम्टायेरी ।
कळणा माक्का कोरूक ॥४५७॥

तँ सफल जावॉ म्हुणू ।
आस्स हांवं देह धोर्नू ।
ताँ आस्सवरेक घेवू ।
चल्ता प्रेम हँ अेक ॥४५९॥

गुरुमंत्रूची मुखांतू ।
गुरुवाक्य शास्त्रग्रंथू ।
दुस्त्रँ कस्लेँई हात्तांतू ।
धोर्का म्हुणू दिस्सना ॥४४८॥

उष्टँ गुरुमुखवाक्य ।
म्हणता हँची खरँ सुख ।
कस्त्याक समाधीसुख ।
जांक्का बा हाज्मुखारी ॥४५०॥

इल्ली ही हागेली भक्ती ।
मगेलीई तीची स्थिती ।
म्हुणू मगेली ही मती ।
अश्शी पाव्ली विस्तारू ॥४५२॥

ताँची तत्त्वज्ञान जाणता ।
ज्ञानाक गॉम्टाई हाडता ।
दँवाक् सोदिल्वारी यँत्ता ।
ज्ञान ताक्का सोदीत ॥४५४॥

गुरुगेली सँवा कोर्ची ।
गोडी केवळ हांतूंची ।
म्हुणू मज्मितीं जायनेची ।
थाँ भित्तर सांगूक ॥४५६॥

गुरुगॅलँ गुणगान ।
कोर्चेँ इल्लँ बुदवंत्पण ।
ना जाल्लेल्लरी हँ मन ।
भल्यॉ गुरुप्रेमानँ ॥४५८॥

उल्लैलाँ हँ चडावत ।
जानू तुम्मी कृपावंत ।
क्षमा कोर्का दिव्या आत्तं ।
संधी ग्रंथदर्शना ॥४६०॥

व्हांवा त्रैलोक्याचॉ भारू ।
हॉ जँ कृष्ण जगद्गुरू ।
उल्लैता तँ धनुर्धरू ।
आय्कता तँ आय्क्या ॥४६१॥

निर्मळ कर्पूरावारी ।
शुचित्व भाग्रभित्तरी ।
तनुमनांतूं हँ जरी ।
काँणार्गल्या दिस्सद ॥४६२॥

रत्नाचॉ कश्की झळझळू ।
सूर्यई कश्की तेजाळू ।
कल्मषाचॉ ना आढळू ।
तांच्यांतूं अंतर्बाह्य ॥४६३॥

भाग्र निर्दोष वर्तन ।
भित्तरी निष्पाप मन ।
दोन्नी थरेनँ जीवन ।
कोर्नु घँत्ता पावन ॥४६४॥

माती तशीची उद्दाक ।
दोन्नी हीं शुध्दीकारक ।
वेदोक्त मंत्र तारक ।
ह्या भवजलधीं तूं ॥४६५॥

कान्डी वैल्यानँ पुश्येद ।
वस्त्रा लागिलँ धुव्येद ।
की वेद अशी वाच्चेद ।
पट्टना हँ बुध्दीक ॥४६६॥

मन ज्ञानानँ सोज्ज्वल ।
आचरणई निर्मळ ।
दोन्नींचोई अेकमेळ ।
जाल्यारी ती शुध्दता ॥४६७॥

मनांतूं भुशँ विचार ।
गॉम्टायॉ दाकोंच्यॉ भाग्र ।
केवळ हॉ मिथ्याचार ।
जाय्द की ना पळ तूं ॥४६८॥

कश्की म ।क शृंगालँ ।
गाडवाक् तीर्थारी न्हाणैलँ । कालँ
सात्रैतूं चोळैलँ ।
व्यर्थ श्रम न्हइ वँ हँ ॥४६९॥

निर्वासी घराक तॉर्ण ।
उपाश्याक लँप्लँ अन्न ।
दिव्येद वँ सांग वाय्ण ।
विधवेक व्हांटींतूं ॥४७०॥

जांक्का कस्त्याक झळझळ ।
पळ कळसू पाँक्कळ ।
शोभेक मांडोंव्यँ फळ ।
भित्तर मात्ती गोब्बोरू.... ॥४७१॥

गॉम्टाई दिस्सशी चल्यँ ।
आस्सद वँ तँ मॉलाच्यँ ।
शुध्द जाय्द वँ सॉरयाच्यँ ।
तट्टँ गंगा शिंप्सूनू ॥४७२॥

म्हुणू अँक्ळाक कोर्काज ।
मन ज्ञानानँ निर्व्याज ।
मागगीरी जात्लीं सहज ।
कर्म शुध्द सात्विक ॥४७३॥

निष्कलंक अंतरंग ।
तश्शीची कर्म बाह्यंग ।
अश्शी जात्लँ हँ सर्वांग ।
परिपूर्ण ज्ञानानँ... ॥४७४॥

ज्ञानेश्वरी

अंतर्बाह्य भेदू वत्ता ।
दोन्नी अेकरूप जात्ता ।
निर्मळ तँ जाव्णू ऊर्ता ।
मूर्तीमंत शुचित्व ॥४७५॥

विकल्पामितीं विकृती ।
चिग्रता अपप्रवृत्ती ।
बीजरूपानँ उत्पत्ती ।
जाय्त उर्ता मनांतू ॥४७७॥

प्रकृती इंद्रियाधीन ।
कर्ता विषयसेवन ।
जाल्यारी अलिप्त मन ।
ना भोगाची आसक्ती ॥४७९॥

आलिंगन जी पतीक ।
दिता, पोट्टोळता पुत्ताक ।
ताव्वळी वात्सल्यभावाक ।
विस्सर्नाची तीची स्त्री ॥४८१॥

वज्रू तिंबना उद्कांतू ।
रँवं शिज्जना आटव्येंतू ।
तश्शी मन विभ्रमांतू ।
पण्णा ऊर्ता निश्चळ ॥४८३॥

चित्त शांत नी सुस्थिर ।
तँची ज्ञानाचँ मंदीर ।
संजीवन निरंतर ।
तँची जाण ज्ञानाचँ ॥४८५॥

वास्त्रा सोण्णू गायी वत्ता ।
धूर रान्नांतू ती चर्ता ।
सती तिगेल् भोग भाँगता ।
प्रेमसुख मँळता वँ..... ॥४८७॥

सद्भावू स्वभावू जात्ता ।
अेकपणानँ तॉ दिस्ता ।
काचे बु र् भाग्र पड्ता ।
दिव्याचॉ स्वप्रकाशू ॥४७६॥

आकाश मॉडांचॉ रंगू ।
मन विषयांचॉ संगू ।
धर्नाती घँताती जोगू ।
निजरूपरंगाचॉ ॥४७८॥

काँणै मँळॉ वाट्टेर् वत्ता ।
कुलवधू वारांगना ।
विषयविकारी जाय्ना ।
पाव्लं वांक्डीं पण्णाती ॥४८०॥

आस्ल्यारी हॉ शुध्दभाव ।
कळता कर्तव्याकर्तव्य ।
तश्शीची जँ सेव्यासेव्य ।
तँ सुस्पष्ट सहज ॥४८२॥

हँची शुचित्व संपूर्ण ।
ज्ञानाचँ निवासस्थान ।
हँची निश्चित तू जाण ।
सर्वकाळ धनुर्धरा ॥४८४॥

देह आस्स जोंवरेक ।
चल्ता नित्यनैमितीक ।
चुक्कना तँ क्षण अेक ।
मन मात्र सुस्थित ॥४८६॥

गुप्त जाग्यारी दव्वर्ता ।
धनलोभी गांवा वत्ता ।
देह चारी दिका भाँवता ।
चित्त अेक्क जाग्यारी ॥४८८॥

मॉड जाग्यारी राब्बना ।
सांगाती आकाश धांन्ना ।
ग्रहमालिका घुंन्तना ।
हाल्ना ध्रुव अढळ ॥४८९॥

यात्री फिर्ताती रस्त्यारी ।
ताँ जायना माक्षी मुखारी ।
रूक उर्ताती जाग्यारी ।
वच्चनाती यॅनाती ॥४९०॥

पंचभूतात्मक तनू ।
आस्ता नित्य भोव्नु कोनू ।
तरी चित्त स्थिर जाव्नु ।
आस्ता आत्मानंदांतूं ॥४९१॥

झंजावातू सुट्लों जरी ।
पृथ्वी आप्णाल्या जाग्यारी ।
तश्शी त्रासु जालेल्लरी ।
बग्गूना ताज्मुखारी ॥४९२॥

गरिबीचँ दुःख धर्ना ।
भीव्नु शोकग्रस्त जायना ।
देह सोडूकई भीना ।
जरी आय्लँ मरण ॥४९३॥

आशेची वा आकांक्षेची ।
म्हांतारपणाच्या व्याधीची ।
उपाधी ना ह्या कस्ल्याची ।
स्थिर शांत हँ चित्त ॥४९४॥

निंदा दंड अपमान ।
कामभोगाचँ स्मरण ।
जालेल्लरी हँची मन ।
बळी पण्णा लोभाक ॥४९५॥

तग्गू पडों हँ आकाश ।
चडों पृथ्वी अवकाश ।
स्थित्यंतर चित्तकोश ।
पाव्ना तीळाइत्लेई ॥४९६॥

फुलांमाळेनँ हांतूण्णू ।
वच्चद वँ हस्ती घूव्नु ।
सर्व कित्लेई आय्कून्नु ।
घॅत्ता तश्शी हँ चित्त ॥४९७॥

जायना क्षीरसागराक ।
मंदाराक हालोंच्याक ।
जायना रात्रांतल्या उज्जाक ।
तारांगण लास्सूक ॥४९८॥

इंद्रियं हीं उतावीळ ।
जाव्नु करोती चुळबूळ ।
धैर्य मनाचँ निश्चळ ।
दृढ कल्पांताथाई ॥४९९॥

स्थैर्य स्थैर्य जँ म्हणताती ।
सांग्लँ जँ विशेषरीती ।
हँची तँ सुभद्रापती ।
जाण तू हँ निश्चित ॥५००॥

स्थैर्य इत्लँ दृढ जात्ता ।
तँची जीवभावु जात्ता ।
जाण निःसंशय पार्था ।
ज्ञान आस्ता थंईची ॥५०१॥

बीळ कश्की सर्पू सॉण्णा ।
योध्दा शस्त्रत्यागु कर्ना ।
धनाराशीक आप्पुण्णा ।
कश्की कौडीचुंबकू ॥५०२॥

ज्ञानेश्वरी

अँक्क चॅडांगेली आव्सू ।
कश्की तिव्का ताज्जॉ ध्यासू ।
फूलाचेरी म्हॉवा मूसू ।
कश्की बरिशल् उटाय्ना ॥५०३॥

बेसावध जरी जाल्लॉ ।
निशाचरु कामु यॅल्लॉ ।
आनी म्हण्ता शिर्कतलॉ ।
हांवं आशापाशांतूं ॥५०५॥

संयमाचॅ अखाद्वॅळ ।
उणॅ पडद की बळ ।
म्हुणू आट्टैता सकळ ।
देहभावु सर्वथा ॥५०७॥

तिन्नी चक्रांरी त्रिबंध ।
हांकां कोर्नु स्थानबध्द ।
सुषुम्नेंतूं कर्ता सिध्द ।
आपणार्गल्या चित्ताक ॥५०९॥

चित्तनिरोधू हॉ पार्था ।
पळॅ अश्शी कोर्का पड्ता ।
ताव्वळी उदयु जात्ता ।
ज्ञानाच्या विजयश्रीचॉ ॥५११॥

निव्ता उपभोगा वृत्ती ।
विषयांचीई आसक्ती ।
अश्शी पूर्ण ही विरक्ती ।
मनांतूं निरंतर ॥५१३॥

विष खांव्यांशँ दिस्सना ।
उज्जांतूँई रिगू जाय्ना ।
आनी वच्चुन् राब्बू जाय्ना ।
कश्की वागा गुय्येंतूं ॥५१५॥

आस्ता जागृत आप्पण ।
स्वैर सोण्णू दीना मन ।
जाय्ना इंद्रिया आधीन ।
बाग्लांत्याई वच्चना ॥५०४॥

बाय्ल भाग्र भाँव्त पड्ता ।
म्हुणू बाम्मुण् कूडांत घाल्ता ।
तश्शी हॉ लक्ष दव्वर्ता ।
इंद्रियवृत्तींचेरी ॥५०६॥

मनाच्या महाद्वारारी ।
निग्रहाच्या मॅट्टाचेरी ।
यंमदम प्रतिहारी ।
राब्बैता हॉ राक्कूक ॥५०८॥

थंईची तँ ध्यान धर्ता ।
तांतूंची समाधी लाग्ता ।
आनी समरस जात्ता ।
चैतन्यांतूं आप्पण ॥५१०॥

अश्शी कॉणार्गलँ मन ।
कर्ता आज़ेचँ पालन ।
तॉची मनुष्यु तूं जाण ।
मूर्तिमंत तँ ज्ञान ॥५१२॥

कॉण बा लाळ गाळीद ।
वक्कीलँ खांव्यां म्हणद ।
कश्शी कॉण सांग दीद ।
आलिंगन म ।क.... ॥५१४॥

खत्खती लोहरसांतूं ।
पोंव्यां हँ कॉण मनांतूं ।
हाडीद आनी निश्चिंतू ।
जाय्द सर्पा उशारी ॥५१६॥

तश्शी आय्क सव्यसाची ।
आवडी ना विषयांची ।
इंद्रियांकै लायना रूची ।
हांगेली हों कॅर्नाई ॥५१७॥

तपव्रता आचरण ।
हांतूंची सदैव मग्न ।
माक्षेता हागेलँ मन ।
चारचौगांतूं येँव्याक ॥५१९॥

शरशय्येरी निदोंचें ।
ना जावों चिक्लांतूं लोळ्चें ।
ताज्वारीची लेक्ता पोड्चें ।
ह्या सोंपना संसारांतूं ॥५२१॥

अस्लँ हँ विषयवैराग्य ।
दिता आत्मानुभवा भाग्य ।
तँ आप्णा इत्ल्याक योग्य ।
जात्ता ब्रह्मानंदाक ॥५२३॥

फलापेक्षा धर्लेल्वारी ।
कर्ता सर्व उमेदीरी ।
लोकहित साधिल्तरी ।
हांवँ कॅल्लँ हँ म्हण्णा ॥५२५॥

जाल्यारी हँ हांवँ कॅल्लँ ।
मज्मितीं हँ साध्य जाल्लँ ।
मनांतूंडं येँना अस्लँ ।
कॅर्नाकिई तागेल्या ॥५२७॥

स्वभावताची उलोंचों ।
धर्मू ह्या शब्द ब्रह्माचों ।
गंगेचोई व्हांवत वच्चां ।
तश्शी निरहंकारी हों ॥५२९॥

हांगा थंडं धांवा मन ।
आस्सना देहाचँ भान ।
प्रीती आनी समाधान ।
शमनदमनांतूं ॥५१८॥

योगाभ्यासाचोंची ध्यासू ।
सोंदता अेकांत निवासू ।
सहन कोर्च्या जायना त्रासू ।
हाक्का गव्जीगर्दीचों ॥५२०॥

स्वर्ग सुखाविषयांतूं ।
आय्कूनू म्हणता मनांतूं ।
अर्थू आस्स वँ घेँव्यांतूं ।
सुण्या मांस कुशिलँ ॥५२२॥

अश्शी इहपरभोगासक्ती ।
खंडं ना की थंडं वस्ती ।
निश्चित जाण सुभद्रापती ।
सदैव तूं ह्या ज्ञानाची ॥५२४॥

जँ वर्णाश्रमानुसार ।
कोर्चे आस्ताती आचार ।
तँ तँ जावू हों तत्पर ।
कर्ता विधिपूर्वक ॥५२६॥

आप्णाइत्ल्याक हों यँत्ता ।
वारों दाह शांत कर्ता ।
सूर्यू सहज उदेता ।
म्हण्णा दितां प्रकाशू ॥५२८॥

ऋतुक्रमा सम जावू ।
रुक्का लागता फल भोर्नू ।
तागेलँ ताक्का येँना कळणू ।
तस्ली वृत्ती हागेली ॥५३०॥

ज्ञानेश्वरी

कायावाचामनांतूली ।
अहंकारवृत्ती गेल्ली ।
कश्की गांतिल्या मण्यांतली ।
दोरी घेल्ली निस्त्राव्णू ॥५३१॥

पिव् । आंगावेल्लें वस्त्र ।
बाँब्या हातांतुलें शस्त्र ।
बैलाफाट्टीवेलीं शास्त्रं ।
अकमेकां ना लागू ॥५३३॥

हाज्वारीची जाँ सर्वथा ।
आस्स म्हुणू तुक्का दिस्ता ।
ताँची निःसंशय पार्था ।
जाण ज्ञानस्वरूप ॥५३५॥

मांत्रिकू भूतबाधेचो ।
योगी जनसंसर्गाचो ।
कारागीरु साहित्याचो ।
विचार कर्ता अक्ळाक ॥५३७॥

दोळ्यांतूलां धूळीकणू ।
आंगांतूं शिल्लेला बाणू ।
तश्शी मनांतूं खोंबूणू ।
बस्ता दुःख उब्जुंचें ॥५३९॥

पोळोणू अस्लां प्रकारू ।
मना दिस्ता भो बँजारू ।
आनी कर्ता हाँ विचारू ।
जन्मू नाक्का मुखारी ॥५४१॥

कश्की अक्ळां मारु खात्ता ।
सूडू घेंव्ची वाट राक्ता ।
तश्शी घुंव्याक पळैता ।
हाँ हँ केल्लें पाप ॥५४३॥

आकाशांतूं ही अलिप्त ।
मेघमाला अंतर्गत ।
हागेलीं कर्म समस्त ।
लागनाती आंगाक ॥५३२॥

हाज्वारी जाँ कोणु म्हणता ।
हांवं कर्ना ताँ करैता ।
आप्पणू म्हळ्ळेल्लें विस्सर्ता ।
हाँची निरहंकारू ॥५३४॥

जन्मजरामृत्यू व्याधी ।
लागू नज्ज ही उपाधी ।
म्हुणू अक्ळाकची शुध्दी ।
राक्कुन् घेंता सदैव ॥५३६॥

कश्की सर्पू हगें साँण्णा ।
तश्शी आत्तं हाँ विस्सर्ना ।
माक्षी जन्मांतूले नाना ।
थरेचें दुःख भोग ॥५३८॥

गर्भांतूल्या घाणींत्थाव्णू ।
मूत्रमार्गा भाग्र पोण्णू ।
स्तनांवेली हूम चीव्णू ।
सुरु केल्ली ही यात्रा ॥५४०॥

अक्ळाक हर्ता जुगारी ।
जात्ता सावध मागगीरी ।
चल्ता पूतू जाग्रतेरी ।
बाप्सूल्या वैरयालागगी ॥५४२॥

अपमानु मर्यादेक ।
जायना सहन कोरूक ।
तश्शी जिरोव्णू घेंव्याक ।
जायना हाक्का ही खंती ॥५४४॥

आजि फाई यॅत्त आस्स ।
मरण हँ गोत्तू आस्स ।
त्यामितीं हॉ रातीदीस ।
आत्तं धोर्नू सावध ॥५४५॥

वत्ना रणांगणाचेरी ।
कर्ता मनाची तय्यारी ।
चिल्खत हागेल्या आंगारी ।
घावु पोड्चें अँक्ळाक ॥५४७॥

की घराक उज्जॉ लाग्लॉ ।
हॉ भित्तरी शिर्कुन् पळ्ळॉ ।
ताव्वळी कश्शी खण्तलॉ ।
उद्काखात्तीर बांयिं ॥५४९॥

प्रतिस्पर्धी बलवान ।
ताज्मुखारी रात्रंदिन ।
राक्कुन् घेंक्का अवधान ।
तागेल् डावू पोळोनू ॥५५१॥

ह्या जन्मांतूं जन्मा जिंक्ता ।
मोर्नूई मृत्यूक मार्ता ।
निजरूपांतूं हॉ उर्ता ।
अश्शी पळें शाश्वत ॥५५३॥

तर्नी प्रायी आस्तनाची ।
म्हांतारपण हँ यॅल्लंची ।
हाज्जॉ विचार अँक्ळाकची ।
मनांतूं जॉ दव्वर्ता ॥५५५॥

दुर्दैव्यालॉ धंदॉ चल्ला ।
तश्शी हॉ देहू चलश्ना ।
व्हर्द कश्शी मंत्र्याविना ।
रायु राज्य सांभाळणू ॥५५७॥

तळ्यांतूं मद्दें मुखारी ।
उद्दाक् जाल्लें दिंब्येवैरी ।
म्हुणू खोन्नु घॅत्ता वैरी ।
अँक्ळाकची हॉ कासू ॥५४६॥

काळ्जी घॅत्ता अँक्ळाधोर्नू ।
वांट वाट्टेर जाल्लें म्हुणू ।
अँक्ळाकची वक्कद घेणू ।
राक्कून् घॅत्ता हॉ जीवू ॥५४८॥

पड्ता फात्तरू उद्कांतूं ।
तश्शी बुड्ता संसारांतूं ।
सांग हागेलॉ आक्रांतूं ।
काँण सम आय्कद ॥५५०॥

लग्ना वाड्चें फुडें चल्ली ।
म्हणताती ही दुस्त्र्यांगेली ।
कश्की संन्याशानें धर्ली ।
वाट मुक्तिपदाची ॥५५२॥

हागेल् घारा खंडें काँणें ।
ज्ञान उणें हँ पळैनें ।
जन्ममृत्यूचेंई हात्रें ।
दुःख घेनें दव्वोर्नू ॥५५४॥

आजि ह्या घेक दिस्ता ।
सशक्त ही देहावस्था ।
तीची दीस वत्तां वत्तां ।
बाव्णू वल्ली सर्वथा ॥५५६॥

कूटू लच्छकद बग्गूद ।
उंटालें चम्कण जाय्द ।
नांक दिंब्ये लाग्गी यॅद ।
फुल्लां पर्मळ हुंग्येद ॥५५८॥

ज्ञानेश्वरी

पाव्साडींतूं लागता व्याधी ।
गोर्वा पाय्यां खुरां संधी ।
तश्शी ताव्ळी उपाधी ।
निड्ळावेली चुक्कश्ना ॥५५९॥

भोंव्यां सुक्किलु साल्येवारी ।
लाँब्तल्यां ह्या दाँळ्यांचेरी ।
गळत उर्तलँ हँद्यारी ।
दाँळ्यांत्थान्नू उद्दाक ॥५६१॥

भाण्शिर् आंगटी वल्ली अेकी ।
रान्नीपॉर्लात् आस्ता कश्की ।
जात्लँ तश्शी बिज्बिजी की ।
नांक व्हांवत उर्तलँ ॥५६३॥

ताँड लाळ्येनँ भर्तलँ ।
दा ाँ नी दांत पड्तलँ ।
गालई फाँडारँ जात्लँ ।
ताँडा निर्यो पड्तल्याँ ॥५६५॥

भुंय्थिवँलँ तण सुक्ता ।
वारयारी तँ हाल्त ऊर्ता ।
तश्शी फाई खाड पिक्ता ।
ताँडारी भुर्भुर्तलँ ॥५६७॥

जाय्श्ना स्पष्ट शब्दोच्चार ।
कानई जात्लँ बधीर ।
दिस्सू लाग्गद शरीर ।
मांकडशँ म्हांतारँ ॥५६९॥

पाय्यां पायू अड्खळेद ।
हात्तां कड्कडॉ सुट्टद ।
साव्ली भूतशँ नांचद ।
जान्नू अश्शी विद्रूप ॥५७१॥

कमल मात्तँ बग्सूनू ।
घँत्ता हँ दाँळ पोळोनू ।
पिक्किलँ पड्डूळ जान्नू ।
वत्तीद हँ मुखारी ॥५६०॥

बाभळीचेरी चर्ता चर्ता ।
सडॉ ताज्जेर् खिच्चुन् बस्ता ।
तश्शी लाळ सुट्ता सुक्ता ।
ताँड पड्ता खिच्चूनु ॥५६२॥

रंगताती वि ाँ वट ।
आस्सती जाग्यारी दांत ।
म्हुणू उलेव्येद स्पष्ट ।
हास्त्रँ ताँड दाकोनू ॥५६४॥

रीणांत्थान्नू भाग्र पण्णा ।
रड्डॉ जाग्यार्थान्नू हाल्ला ।
तश्शी जीबई उटाय्श्ना ।
बश्शिल्कडँ बस्तली ॥५६६॥

आषाढांतूं पाव्सा सरी ।
जात्ता झरी गुड् चेरी ।
तश्शी लाळई तिज्वारी ।
वाळ्वांत्थान्नू गळतली ॥५६८॥

वारयारी जँ धॉल्ता पळ ।
तणा बाँबँ शँत्तांतूलँ ।
ताज्वारी थर्थरितलँ ।
क्षीण जाल्लेलँ आंग ॥५७०॥

मलमूत्र विसर्जन ।
सम जांन्वँ भोकठीण ।
यँवाँ बा हाक्का मरण ।
सर्वे माग्गुन् घँत्तलँ ॥५७२॥

दशा अस्ली ही पोळोन् ।
इत्या वग्गी मर्ना म्हुणू ।
सॉयई वत्तं बॅजानू ।
कस्लँ कोर्चे म्हुणतलँ ॥५७३॥

बाय्लाँ पिशाच्च म्हणतीद ।
चेईवं बेशुध्द पड्तीद ।
धूरधूर उब्रतीद ।
लाग्गी काँणै यॅशनाती ॥५७४॥

खांकुन् खांकुन् रातिभरी ।
शॅज्जारा जागी जाल्यारी ।
म्हणतीद ही महामारी ।
काँणकाँणाक सताय्द ॥५७५॥

अश्शी तन्या प्रायेरीची ।
अवस्था ही वार्धक्याची ।
पोळोन् म्हणता मनांतूंची ।
नाक्का बा हॉ संसारू ॥५७६॥

आतं भोग्चँ फाई ऊर्ना ।
मुखार जांन्वँ सांगू जाय्ना ।
कस्लँ कोर्का म्हुणू कळणा ।
हाक्का हागेल् हिताचँ ॥५७७॥

आय्कू यॅत्ता तोवरेक ।
आय्कता हितकारक ।
अपंग जांन्वे अँक्ळाक ।
कोर्नू यॅत्ता हॉ यात्रा ॥५७८॥

जोवरेक दाँळ्यां दिस्ता ।
दर्शनीय पोळोन् घॅत्ता ।
वाचा आस्ससरी म्हणता ।
बरँ कस्लँ उल्लोयां ॥५७९॥

हात्ता बल दीसान्दीस ।
उणँ उणँ जाय्त आस्स ।
कळणू तत्क्षण उदास ।
जान्नु कर्ता हॉ दान ॥५८०॥

मुखारी ही दशा यॅद ।
मनई व्याकूळ जाय्द ।
म्हणता आतंची कोर्येद ।
शुध्द आत्मचिंतन ॥५८१॥

चोरी जांन्वे अँक्ळाकची ।
कोर्का व्यवस्था धनाची ।
दिवाँ निंन्वे अँक्ळाकची ।
सर्वे कामं जांन्काती ॥५८२॥

म्हांतारपण याँवरेक ।
नीद काड्काज कस्ल्याक ।
काळजी घेंव्काज अँक्ळाक ।
नी जांन्काज निश्चिंत ॥५८३॥

रान गुड्डाँ ह्या वाट्टेरी ।
पांन्वँ जाल्लँ सांज्वँळारी ।
हाज्जी घेन्नु खबरदारी ।
भाग्र सर्ता अँक्ळाक ॥५८४॥

म्हांतारपण जरी आय्लँ ।
वॅर्य वच्चशना कॅल्लँलँ ।
फलई मँळत उर्तलँ ।
शताब्दी जावरेक ॥५८५॥

बोडुय्लेल्या कणसांथान्नु ।
दाणँ पण्णाती निक्कोळणू ।
निव्विल् उज्जाँ गोब्बोर् जान्नु ।
जाळीद वँ काँणाक ॥५८६॥

ज्ञानेश्वरी

म्हांतारपणा अँक्ळाकची ।
घँत्ता काळजी जी जी घेंव्ची ।
जाण हँ तूं ताल्यागीची ।
आस्ता ज्ञान सदैव ॥५८७॥

कश्की बुदवंतू मनुषू ।
घडाँ कित्लोई उपासू ।
सर्पा तांडांतूलोँ घासू ।
सोण्णू दिता सर्वथा ॥५८९॥

जँ जँ जाय्द दोषास्पद् ।
तँ तँ चुक्कोव्णू घेव्येद ।
जरी सर्वई येत्तीद ।
कर्मेन्द्रियं ताब्यांतूं ॥५९१॥

खास लक्षण आन्येक ।
सांगतां तुक्का तँवै आय्क ।
अश्शी म्हणता अर्जुनाक ।
देवु तुम्मी आय्कया ॥५९३॥

रुक्का साव्ली वाट्टेर् मँळता ।
थंई थोडोँ वेळू बस्ता ।
प्रसंगानुसार धर्ता ।
तित्लीची घराचेरी ॥५९५॥

चेड्वंबाळं आपणागेलीं ।
धर्मशाळेंतूं हीं मेळ्ळीं ।
की तीं गोर्व येव्णू बस्लीं ।
ह्याची रुक्का साव्लींतूं ॥५९७॥

पांजिरयांतूं कश्की कीरू ।
कर्ता सर्वै व्यवहारू ।
तश्शी हागेलोँ आचारू ।
वेदाज्ञेक दांटुय्ना ॥५९९॥

व्याधी लागू नज्ज म्हुणू ।
कर्ता उपाय येव्जूनू ।
घँत्ता आरोग्य सांभाळणू ।
राक्कुन् घँत्ता देहाक ॥५८८॥

वियोगू शोकू विपत्ती ।
सर्वै यँत्ताती ज्यान्मितीं ।
धर्ना तांगेली आसक्ती ।
जाव्णू राब्ता विरक्त ॥५९०॥

कोणु ह्या थरेनँ चलता ।
मुखावँलँ पोळोन् घँत्ता ।
ताँची पळ पार्था जात्ता ।
स्वामी ज्ञानधनाचोँ ॥५९२॥

यात्रिकू घँत्ता विश्रांती ।
त्या स्थानाची धर्ना प्रीती ।
जश्शी ही उदासवृत्ती ।
हागेली ह्या देहारी ॥५९४॥

माक्षी मुखारी आमगेली ।
आस्ता सांगाताक साव्ली ।
ऊर्ना जाणीव तिगेली ।
तश्शी बायलेगिलीई ॥५९६॥

लाग्गी आशिशलँ हँ धन ।
न्हई मगेलँ ही आण ।
म्हणता विश्वस्तू आप्पण ।
केवळ ह्या वँळारी ॥५९८॥

दारासुतधनगृहं संमोहन ।
हांतूं घँना शिर्काव्णू मन ।
तँचि अर्जुना निःसंशय म्हण ।
अधिष्ठान ह्या ज्ञानाचँ ॥६००॥

वत ताप्ता पाव्सु पड्ता ।
समुद्र आट्ता की भर्ता ।
चित्ताचें समत्व राक्ता ।
होंवै लाभहानींतूं ॥६०१॥

दिसांतूल्या त्रिकालांतूं ।
बदलू जायना सूर्यांतूं ।
तश्शी हों सुख दुःखांतूं ।
समदृष्टी दव्वर्ता ॥६०२॥

सर्वदा आकाशावारी ।
समदृष्टी सर्वांचेरी ।
खंडीं दिस्ता धनुर्धारी ।
ज्ञान आस्ता थंडींची ॥६०३॥

दुस्त्रें कस्लेइ नाक्का दिस्ता ।
हांवंचि हाक्का जाइ जात्तां ।
होंची अेकु निश्चय आस्ता ।
धनंजया हागेलों ॥६०४॥

आनी कायावाचामन ।
कोनू माक्काची अर्पण ।
कर्ता हों आश्रयस्थान ।
आपणागेंलें माक्काची ॥६०५॥

इल्ली जात्ता जवळीक ।
समरसतेचें सुख ।
दोंगै लागताती भोग्गूक ।
अश्शी अक्क सांगाती ॥६०६॥

प्रियकरालाग्गी वत्ता ।
प्रिया भय्यभीड धर्ना ।
आनी अेकरूप जात्ता ।
घेंत्ता सुखाचें सुख ॥६०७॥

कश्की पार्था गंगोदक ।
मॅळत उर्ता समुद्राक ।
हांवंची हों जानू अेक ।
मॅळत आस्ता मज्ज्यांतू ॥६०८॥

सूर्यासांगातीची येंत्ता ।
सूर्या सांगातीची वत्ता ।
सांगातीपणांतूं शोंभता ।
कश्की प्रभा तागेली ॥६०९॥

खॅळत आस्ता हें उद्दाक ।
आप्णांतूं आप्णाइत्ल्याक ।
दिस्ताती मात्र लोकांक ।
भिन्न पाळं उद्कारी ॥६१०॥

अश्शी हों हांवंची जात्ता ।
मज्ज्यांतूंची मॅळत आस्ता ।
तोंची मूर्तीमंत पार्था ।
ज्ञान म्हुणू जाण तूं ॥६११॥

घाट तीर्थाचें पावन ।
शांत रम्य तपोवन ।
ध्यानाखात्तीरई स्थान ।
आस्ता प्रिय कोंणाक ॥६१२॥

गुय्यांतूं पर्वताचेरी ।
सरोवराच्या तीरारी ।
थंचीची आवडी भारी ।
जों येंना नगरांतूं ॥६१३॥

अेकांतांतूं राब्ची प्रीती ।
जनसंपर्काची खंती ।
जाण तूं हों साक्षात् मूर्ती ।
धनंजया ज्ञानाची ॥६१४॥

ज्ञानेश्वरी

आनी लक्षणं आस्सती ।
ज्ञानाचीं सांग्तां तुक्का तीं ।
स्पष्ट कळों ताज्जी व्याप्ती ।
म्हुणू आत्तं आय्क तूं ॥६१५॥

संसाराचें नी स्वर्गाचें ।
कित्लें म्हुणू माक्षी लाग्चें ।
खरें पळैल्यारी म्होण्चें ।
तँची होंड अज्ञान ॥६१७॥

वाटटेर लाग्ताती मुखारी ।
चारी दिका मार्ग चारी ।
आडमार्ग सोण्णू धरी ।
राजमार्गू खात्रीचों ॥६१९॥

ह्याची मार्गारी सद्गती ।
अन्यथा जाय्द दुर्गती ।
धरी हीची रें सन्मती ।
मेरूवारी अढळ ॥६२१॥

अश्शी ज्ञान प्राप्त जात्लें ।
उलैतां हँ खरें जात्लें ।
दृढ जाव्णू तँची यॅत्लें ।
हांवं नी तूं अँक्डँची ॥६२३॥

ज्ञानाचें अेक्कची फळ ।
तत्त्व निर्मळ सरळ ।
हाज्जेरी दृष्टी निश्चळ ।
धोर्का पड्ता सदैव ॥६२५॥

दिवाँ धल्यारी कु निँ ।
लाभु ना ताक्का ताज्जानें ।
मेळैलेलें साधनेनँ ।
ज्ञान तश्शी हँ व्यर्थ ॥६२७॥

ह्या अँक्कची ज्ञानामितीं ।
जात्ता परमात्म्याची प्राप्ती ।
अश्शी हाज्जी आय्क ख्याती ।
जी ही आस्स सर्वत्र ॥६१६॥

स्वर्गा खब्बरी तूं सोडी ।
संसारा कान फाप्पूडी ।
अध्यात्मज्ञानांतूं गोडी ।
धरी जीवाभावानें ॥६१८॥

अश्शी हँ सर्वई सोण्णू ।
मनबुध्दी अेक कोर्नू ।
अध्यात्मांतूं लक्ष घाल्णू ।
धरी मार्गू ज्ञानाचों ॥६२०॥

ध्रुव अढळपदारी ।
तश्शी राब ह्या मॅट्टारी ।
रीग मुखारी भित्तरी ।
फिराव्नाक्का पाऊल ॥६२२॥

जालें आप्णाक हँ ज्ञान ।
लेक्कू नावका समाधान ।
जेयाचेरी आस्का भान ।
दव्वर्का हँ लक्षांतूं ॥६२४॥

जाव्णूई जरी हँ ज्ञान ।
जेयाक विस्सलें मन ।
तरी कस्लें प्रयोजन ।
सांग तूं त्या ज्ञानाचें ॥६२६॥

ज्ञाना प्रकाशांतूं जरी ।
तत्त्व दिस्सने जाल्यारी ।
म्होण्का पड्तलेंची तरी ।
जाल्या दृष्टी ही कुर्डी ॥६२८॥

म्हुणू ज्ञान जँ दाकैता ।
तँची तँ तत्त्व वस्तुता ।
जाल्यारी पोळोंका पड्ता ।
शुध्द बुध्दीनँ ज्ञेय ॥६२९॥

कश्कश्शी हँ ज्ञान वाड्ता ।
तश्शी बुध्दी विकास पाव्ता ।
हँ शब्दांनीं सांग्का पड्ता ।
अश्शी कांडं दिस्सना ॥६३१॥

हॉची ज्ञान हँ म्हळ्ळ्यारी ।
आश्चर्य ना धनुर्धारी ।
सूर्याक सूर्य म्हळ्ळ्यारी ।
कश्की जाय्ना विप्रीत ॥६३३॥

निरूपण ज्ञानाचेरी ।
कर्त आस्स गॉम्टायेरी ।
उपकारु हॉ आम्चेरी ।
जाय्त आस्स भो होडू ॥६३५॥

जँव्णाक येय्याती म्होणचँ ।
संभ्रमारी स्वागत कोचँ ।
रांदपा तय्यारीक लणचँ ।
वळ्सवळ्स कोर्नू वँ ॥६३७॥

सांगचँ सम सांगनाती ।
अस्लेई ज्ञानी आस्ताती ।
तांच्वारी तूं नात्तिल्मितीं ।
जाछॉ मना संतोषू ॥६३९॥

अमृताची लागल्या धार ।
सुखाचँ हँ संवत्सर ।
कॅर्ना हाज्जी बा अखेर ।
जाय्द कौण म्हणद ॥६४१॥

बुध्दीचोई हातु धोर्नू ।
ज्ञेयाक जॉ घँता जाणू ।
तॉची ज्ञान प्राप्त कोर्नू ।
जात्ता ज्ञानसंपन्न ॥६३०॥

ह्या ज्ञानाच्या प्रकाशांतूं ।
बुध्दी ही मॅळता ज्ञेयांतूं ।
म्हणतां परतत्त्वांतूं ।
जात्ता हॉ रँ विलीन ॥६३२॥

श्रोते म्हणताती हँ कळ्ळं ।
सांग आत्तं मुखावँलँ ।
व्याख्यानाचँ सूत्र वत्तलँ ।
न्हइ जाल्यारी सुट्टूनू ॥६३४॥

कवींगॅलॉ हॉ संकेतू ।
घेव्णू अश्शी बस्ल्यारी तूं ।
अतिशयोक्तीनँ घातू ।
जात्लॉ शिलॉ तुगेलॉ ॥६३६॥

गायी दुद्दाळ भो बरी ।
धार काडूक बस्ल्यारी ।
तिन्न माल्यौ लात्तॉ जरी ।
कौण तिक्का पोश्शीद ॥६३८॥

ह्या ज्ञाना प्राप्तीखात्तीर ।
योग कर्ता ती खड्तर ।
ताज्जँ आम्मी सर्वसार ।
तुल्याग्थाव्णू आय्कलँ ॥६४०॥

युगान्युग पुन्वे राती ।
उल्यारी बा कस्ली खंती ।
जात्ली निरंतर प्राप्ती ।
चकोराक चंद्राची ॥६४२॥

ज्ञानेश्वरी

ज्ञानावेल्लें हें व्याख्यान ।
तँवै भोची रसपूर्ण ।
पुरों म्हणद बा काँण ।
हँ जँ इत्लें सुश्राव्य ॥६४३॥

तश्शी तूँवै उदार दाता ।
ज्ञानभूकई तूं नीवैता ।
तुक्काइ ज्ञानाचेरी आस्था ।
अतोनात निरंकुश ॥६४५॥

आम्कां मुखारी तूं आत्तं ।
सांग ज्ञान विपरीत ।
आय्कताती दिव्नु चित्त ।
पूर्ण ज्ञानावतारा ॥६४७॥

तुम्गेल्या आज्ञेनुसार ।
आत्तं मगेलें विचार ।
कर्नस्तना भो विस्तार ।
सांग्तां तँची आय्कया ॥६४९॥

ज्ञानाचीं जीं जीं लक्षणं ।
त्या नांवांनीं तँ तूं जाण ।
सर्वत्र हँची प्रमाण ।
प्रज्ञावंतांक मान्य ॥६५१॥

जाणशी तूं आशिशल्मितीं ।
अज्ञानाच्या नाना रीती ।
कश्शी प्रगट जात्ताती ।
सांग्तां आत्तं हँ तुक्का ॥६५३॥

कश्की दीसु सर्ता सर्ता ।
थंई राती सुरु जात्ता ।
ह्याविना रँ काँण आस्ता ।
सांग तिस्रँ मद्देतूं ॥६५५॥

भाग्यवानु जाँ अतिथी यँत्ता ।
अन्नदान सुगृहिणी कर्ता ।
पाँटभरी ती ताक्का वाड्ता ।
तश्शी तुगेलें व्याख्यान ॥६४४॥

पळ्ळी साकर दुद्दांतूं ।
रसरंगु व्याख्यानांतूं ।
नित्य नाविन्य रूचींतूं ।
ज्ञानई अपरंपार ॥६४६॥

उत्तर हँ संतांगेलें ।
ज्ञानदेवानें आय्कलें ।
आनी म्हळ्ळें हँची आय्लें ।
मगेल्याई मनांतुं ॥६४८॥

अश्शी ज्ञानाचीं अेकूण ।
अष्टादश हीं लक्षणं ।
सांग्लीं कोनू विवेचन ।
श्रीकृष्णानें पार्थाक ॥६५०॥

दिस्ता स्पष्ट तळहात्तारी ।
कश्की आवाळों दिल्यारी ।
तश्शी तुक्का धनुर्धारी ।
ज्ञान कँछें दिस्सशी ॥६५२॥

ज्ञान कश्शी आस्ता कळ्ळें ।
तश्शी जँ आस्सनात्तिलें ।
तँची अज्ञान आस्तलें ।
हँ कळतलें सहज ॥६५४॥

खंडें ज्ञानाचो अभावू ।
थंडें अज्ञानाक वावू ।
तस्तश्शी वाड्ता प्रभावू ।
पोळोनू घँ हीं चिन्हं ॥६५६॥

चौगांतूं स्थान दिल्यारी ।
मानसन्मानू कॅल्यारी ।
संतोषु जात्ता भो भारी ।
अश्ली पळें काँणाक ॥६५७॥

गर्वानें पर्वत-शिखर ।
पळैता वैरी अंबर ।
जाय्ना सोडूक तय्यार ।
आप्णागॅलें होंडपण ॥६५८॥

केलीं पुण्यकर्म इत्लीं ।
वाज्जैता आप्णाली पिंपळी ।
साळणी दॅळ्ळामुल्यांतूली ।
कशकी निठी उब्रता ॥६५९॥

कर्ता विद्येचों पसारों ।
वाजैत उर्ता नगारों ।
की ह्या सत्कर्माचों काँरों ।
जग नित्य प्रशंसा ॥६६०॥

चंदना उटी देहाक ।
आप्णागॅलेंची कौतुक ।
दुस्त्रें पण्णाती दृष्टीक ।
हाक्का म्होण्का अज्ञानी ॥६६१॥

कशकी रात्रा उज्जों लागता ।
आनी सर्वे लास्सुन् वत्ता ।
तश्ली हों उपद्र दित्ता ।
वच्चच्चू गॅलेंल्कडें ॥६६२॥

जरी सहज उलैद ।
पॅस्काती मर्मा लाग्गद ।
कस्लें मनांतूं हाडीद ।
तँची विष घातक ॥६६३॥

भल्यीं ताज्ज्यांतूं अज्ञान ।
ताँची हिंसेचें कारण ।
आयुष्य तागेलें जाण ।
दुस्त्र्यागॅलें मरण ॥६६४॥

भात्तों फुंकल्यारी जाँ फुगता ।
वारों काळ्यार् चिर्मुटेता ।
तश्ली लाभु हानी पाव्ता ।
नी ताँ भाँगता सुखदुःख ॥६६५॥

वारयासांगातीची उब्ता ।
धूळी वैरी वैरी चड्ता ।
स्तुती आप्णाली आय्कता ।
जात्ता हर्षनिर्भर ॥६६६॥

निंदा आय्ल्यारी कान्नारी ।
मानु घॅत्ता ताँ निड्ळारी । आट्टून्
वत्ता चिक्लावारी ।
बस्ता सुक्कूनू बाव्नु ॥६६७॥

जावों मानु अपमानु ।
संयमू घॅना राक्कूनू ।
बुड्ता आनी वत्ता व्हाव्नु ।
अश्ली सुखदुःखांतूं ॥६६८॥

वैल्यानॅ दृष्टी माँव्वाळ ।
आनी वाचाई रसाळ ।
मन मात्र ना सरळ ।
कळू दीना काँणाक ॥६६९॥

मृग धरूक शिकारी ।
चरूक घाल्ता नॅलारी ।
सज्जनांकै कर्ता वैरी ।
अस्ल्या फटिंग्पणानें ॥६७०॥

ज्ञानेश्वरी

मोव्वूशॅळॉ फात्राचेरी ।
बॅवा फळ पिक्किल्लतरी ।
कश्शी नंबूचॅ तांचेरी ।
सर्व भाय्ल्यो गॉम्टायो ॥६७१॥

गुरुकुल सांगू लाज्ता ।
गुरुसेवा वज्ज लॅक्ता ।
गुरुलाग्गी विद्या शिक्ता ।
बस्ता तागेल् मात्तारी ॥६७३॥

नांव घॅत्तां गुरुभक्ताचॅ ।
तॅची प्रायश्चित वाचे ।
पापविनाशक सर्व थरेचॅ ।
सूर्यावारी तिमिरहरू ॥६७५॥

चुक्ती घळ्ळें पाप सान ।
जाल्लें ताज्जें परिमार्जन ।
हींवै आय्कयाती चिन्हं ।
मुखारी अज्ञानाचीं ॥६७७॥

तांडारीची कांव्यां झाडं ।
भित्तर् मेलेल्यालीं हाड्डं ।
तश्शी हॉ अभद्र खॉड ।
अंतर्बाह्य सदैव ॥६७९॥

सूणं संभोगावॅळारी ।
पळैना आड इद्रारी ।
जात्ता निर्लज्ज ताज्वारी ।
कर्तना हॉ स्त्रीसंगू ॥६८१॥

पापाचाराची ना लाज ।
कर्ना सत्कर्म हर्गिज ।
वायट विचारू सहज ।
यॅत्ता हाक्का अॅक्ळाक ॥६८३॥

अस्लें कडॅची अज्ञान ।
ताज्विना कांई ना जाण ।
मगेलें सत्यवचन ।
हैं तूं समज निश्चित ॥६७२॥

अस्त्यालें नांव घॅत्त्यारी ।
शूद्रागेरी खालेल्वारी ।
कस्लें कोर्चे प्रसंगारी ।
नांव घेंव्का पळ्ळेंची ॥६७४॥

पापमुक्त ही वाचा जात्ली ।
निंदेचॅ हैं दुरितई धुल्ली ।
खंयें शारदा येव्नु बस्तली ।
निर्मळ पावन स्थानारी ॥६७६॥

वाण्यांतूं ना कस्ली शिस्त ।
चित्त कॅर्नाई अस्वस्थ ।
रात्रांतूली दुर्लक्षित ।
गाळग्रस्त बांयींशं ॥६७८॥

कश्की सुणं भुक्केलॅलं ।
पळैना बरें, बुर्शेलं ।
तश्शी स्वतालं दुस्त्यालं ।
पळैना घॅत्ता धन ॥६८०॥

चुक्लें स्वधर्माचरण ।
नैमित्तिकाचॅ पालन ।
म्हुणु कांई हागेलं मन ।
जाय्ना खिन्न लज्जित ॥६८२॥

हॉची केवळ तूं जाण ।
मूर्तिमंत तँ-अज्ञान ।
धोर्नू बस्ता रात्रंदिन ।
दॉळो द्रव्यार्जनारी ॥६८४॥

थॉ ाशा स्वार्था खात्तीर ।
भोची जात्ता हॉ अधीर ।
कश्की तण थरथर ।
जात्ता मूर्ई चर्तना ॥६८५॥

स्वप्नरंजनांतूं मन ।
हागेलँ सदैव मग्न ।
कश्की व्हांवत वत्ता पान ।
व्हॅछॅल्कडॅ हॉळानॅ ॥६८७॥

वारॉ जाग्यारी तड्वना ।
तश्शी हॉ अँकडॅ राब्बना ।
मन खंडॅ स्थिर जायना ।
तीर्थारी वा नगरांतूं ॥६८९॥

मूर्छा यॅत्ताना निदता ।
ताव्वळी जाग्यारी दिस्ता ।
न्हखे चारी दिका उर्ता ।
घुंवत घुंवत भिंग्रीशी ॥६९१॥

ना निग्रहू ना संयमू ।
ना खंचोई नित्यनेमू ।
घाल्ना मनाक लगामू ।
स्वैर सॉड्ता मनाक ॥६९३॥

व्रत घेव्णू मद्दँ सॉड्ता ।
स्वधर्माक लात मार्ता ।
नित्यनेमूर्ई चुक्कैता ।
अश्शी चल्ला हॉ नित्य ॥६९५॥

कुलाचार सोण्णू दित्ता ।
वेदाज्ञेक धूर कर्ता ।
कर्तना हॉ दौळ धांप्ता ।
कस्तोड कर्ना विचारू ॥६९७॥

घाल्चेभित्तरी पाऊल ।
जात्ता उद्दाक गढूळ ।
तश्शी कर्ता तळमळ ।
संकटाच्या भय्येनॅ ॥६८६॥

धुव्वरू वारयासांगातू ।
धोर्नू फिर्ता धा दिशांतूं ।
तश्शी बुड्ता आक्रांतांतूं ।
दुःखवार्ता आय्कूनू ॥६८८॥

मातुलॅलॉ सडॉ वैरी ।
चड्ता दँव्ता रुक्काचेरी ।
तश्शी घाल्ता वारयावारी ।
यॅरादारयाँ हॉ व्यर्थ ॥६९०॥

कश्की हांगाथंडॅ ऊड ।
कर्तची पड्ता मांकड ।
तश्शी खंचेई ना धड ।
भर्ल्याँ घोर अज्ञान ॥६९२॥

हॉळ्ळा आयिलॉ उव्वारू ।
लकैता रेंवे बंधारू ।
विधिनिषेधू आचारू ।
तश्शी दांटुय्ता भीना ॥६९४॥

पापकर्माँची छंदू ।
पुण्यकर्माँक निर्बधू ।
लाजमर्यादेक खांदू ।
दिंव्याक हॉ तय्यारू ॥६९६॥

बैलू उन्मत्तू जालेलॉ ।
वारॉ तूफान सुट्टिलॉ ।
हॉळ्ळा उव्वारू रात्रांतलॉ ।
तश्शी हॉ बेदकारू ॥६९८॥

ज्ञानेश्वरी

मदोन्मत्त कुडई हस्ती ।
गुड् गरी उज्ज्याची खस्ती ।
तश्शी विषयांक मस्ती ।
चळ्ळया हागेल् मनांतूं ॥६९९॥

कस्लेंड घाणींतूं घाल्तीद ।
उन्मत्तू सोण्णू दितीद ।
कोणुड गांवांतूं रिगद ।
कस्ल्याकै ना मर्याद ॥७००॥

अन्नछत्रांतूं भोजन ।
सामान्यू जात्ता प्रधान ।
वाण्यागेरी सांग काँण ।
आस्स वच्चनात्तिलॉ ॥७०१॥

अश्शी खंडई कस्लें मळ्ता ।
हांतूंची हॉ लक्ष घाल्ता ।
अज्ञानाची पूर्णावस्था ।
पाळ्ळो म्हुणू म्होण्येद ॥७०२॥

भोग जांळ्काती आत्तंडई ।
मळ्काती तें स्वर्गांतूई ।
हागेली ही इत्लीथाई ।
विषयांची आसक्ती ॥७०३॥

भोग्गूनूई समाधान ।
जाय्ना ताज्जंची व्यसन ।
आनी कर्ता शुध्दीस्नान ।
विरक्ताक पोळोनू ॥७०४॥

कुष्ठी स्वहस्तानें खात्ता ।
रांगाचॉ विचारू कर्ना ।
भोग्चें कांई सनूं सर्ना ।
भोगु सर्त येळ्ळूई ॥७०५॥

गाड्डव कामांधु जात्ता ।
गाड्वीगॅल्या माक्षी लाग्ता ।
माल्लेल् तित्ल्यॉ लात्तॉ खात्ता । तरी
वच्चना धूर ॥७०६॥

तश्शी सॉण्णा विषयांक ।
भीना उज्जांतूं उड्च्याक ।
लॅक्ता तॉ ह्या घाडसाक ।
आप्णागॅलॉ गौरवू ॥७०७॥

मृगजळ नद्रे पड्ता ।
उस्त्रमेटी काड्त्त धाव्ता ।
मायेंतूं ह्यां नुस्तें फस्ता ।
हॅची कळणा मृगाक ॥७०८॥

आयुष्य सरवरेक ।
दीना सोण्णू विषयांक ।
मळ्णा जालेल्ल्तरी सुख ।
वाड्त्त वत्ता आसक्ती ॥७०९॥

गुंतुन् पड्ता सान्पणांतूं ।
आव्सुबाप्सूल्या मायेंतूं ।
आनी यौवनावस्थेंतूं ।
युवतील्या मोहांतूं ॥७१०॥

हगुरहगुर हँवै सर्ता ।
म्हांतारपण सुरु जात्ता ।
चेड्वांचेरी मोगु धर्ता ।
सुट्टनाती हँ पाश ॥७११॥

कुडई चेडूँ जन्मा आय्लें ।
कोर्काज सर्वें तागेलें ।
तश्शी कु र् संसारांल्लें ।
विषय पोस्का पड्ताती ॥७१२॥

अइशी जाँ कोणू आस्सद ।
ताँची अज्ञानी अगाध ।
आनी स्पष्ट जी दिस्तीद ।
तींवे सांग्तां लक्षणं ॥७१३॥

चडउणें जँ जँ घड्ता ।
चारीचौगांक दाकैता ।
कौतूकई कोनू घँता ।
आनी जात्ता उन्मत्त ॥७१५॥

दुस्त्राँ कोणु बुद्धिवानू ।
धनवैभवसंपन्नू ।
आचारांतूं सर्वमान्यू ।
आस्सद वें मज्वारी ॥७१७॥

कइकी पळें रोगी म्हण्ता ।
कस्लें चेंव्चें नाक्का दिस्ता ।
दुस्त्र्यालें जँ बरें जात्ता ।
तइशी तँ हों पळैना ॥७१९॥

उद्का थँबानें तिड्तिड्ता ।
वारयानें ताँ नीव्णू वत्ता ।
लाश्यां म्हळ्ळ्यार् घरै लास्ता ।
साँण्णा काड्डी सुद्दाई ॥७२१॥

दूद अपथ्य तापांतूं ।
दिल्यारी रोग्यालॉ घातू ।
अर्थू ना दूद दिंव्यांतूं ।
सर्पा दंशू विषाचॉ ॥७२३॥

अकुलीनू रायू जात्ता ।
उन्मत्तू जाव्णू ताँ चल्ला ।
अजगरू खांवॉ गिळ्ता ।
जात्ता ताज्वारी नीठू ॥७२५॥

देह हाँची आत्मा म्हण्ता ।
मनांतूई हँची लँक्ता ।
त्यानुसार सुरु कर्ता ।
सर्वे कामं आप्णालीं ॥७१४॥

मंत्रक्षत मस्तकारी ।
पळ्ळ्याँ की यँत्ता आंगारी ।
यौवन-विद्ये जाँरारी ।
तइशी चल्ला बेभान ॥७१६॥

मज्ज्याकै ना होडु कोणु ।
हांवंची अकू सर्वज्ञू ।
प्रख्यातू प्रवीणु म्हणू ।
फुगता अइशी गर्वानें ॥७१८॥

दिवाँ वाती लास्त वत्ता ।
तँलै पूरा गीळू लाग्ता ।
थंथंईची मशी मांड्ता ।
दव्वर्लेल्या जाग्यारी ॥७२०॥

प्रकाशू हुन्साणी थोडी ।
इल्लीची दिव्याली जोडी ।
तिल्लीची विद्वत्ता होडी ।
समज पार्था हागेली ॥७२२॥

गुणज्ञांगॅलॉ मत्सरू ।
विद्वत्तेचॉ अहंकारू ।
तपोज्ञानाचॉ हों भारू ।
नुस्तें व्हांव्ता मात्तारी ॥७२४॥

लाट्ची नळी वें बग्गूद ।
की फात्तरू मोव्वू जाय्द ।
वैद्यु कइशी बा देव्रैद ।
विष काळसर्पालें ॥७२६॥

ज्ञानेश्वरी

अज्ञानारी वाडी मळता ।
अशशी तँवै वाडत वत्ता ।
खात्रीनँ हँ तुक्का सांग्तां ।
दव्वरी तूं विश्वासू ॥७२७॥

उपकारु कृतघ्नाक ।
कॅल्लो विश्वस्तू चौराक ।
दिल्लो मानु निर्लज्जाक ।
हँ सर्वे जॉ विस्सर्ता ॥७२९॥

मांडकाक सर्पा तांडांतूं ।
वत्त आस्स हँ लक्षांतूं ।
यॅना तॉ दंग गिळ्च्यांतूं ।
मेळ्ळेल्तिल्या मूसांक ॥७३१॥

नव्व म्हैनँथाई जाल्लो ।
बंदिवासु गर्भांतूलो ।
नरकू हॉ भोग्त राब्लो ।
कशशी तँदम्हणसरी ॥७३३॥

चेडूँ घॅत्ताती पाय्यारी ।
हागता मुत्ता तँ आंगारी ।
तांतूंची तँ लॉळ्ळेल्तरी ।
कस्लेँड कशशी दिस्सना ॥७३५॥

जीवा भर्वशारी बस्ता ।
शाश्वत हॉ देह लॅक्ता ।
कशशी अकल्पित यॅत्ता ।
मृत्यू हँ तॉ पळैना ॥७३७॥

उड्का फाँडारयांल्ली मास्ली ।
आटटइना हॉ म्हणत बस्ली ।
आनी तांतूंची ती फस्ली ।
तळँ आस्सुन् बाजूक ॥७३९॥

आपणागॅलँ घरदार ।
आयुष्य क्षणभंगूर ।
अस्लँ मनांतूं विचार ।
कॅर्नाकई यॅनाती ॥७२८॥

सूणँ गोंदोळू घाल्तालँ ।
म्हुणु घराभाग्र घाल्लँ ।
खालेलो मारु विस्सर्लँ ।
आनी आय्लँ परत ॥७३०॥

देह क्षीण जाय्त यॅत्ता ।
ताक्का नाना व्याधी लागता ।
अशशी इत्खात्तीर जात्ता ।
विचारू हॉ कर्माची ॥७३२॥

कशशी जावँ जन्मा आय्लो ।
नाना यातना ह्यो सगळ्यो । सर्वथा
विस्सोर्नू गॅल्लो ।
सुरु जात्त्यो नव्यानँ ॥७३४॥

अशीची हॉ जन्मू गॅल्लो ।
येंव्यो तॉवै अशी वत्तो ।
यॅना वँ विचारू अस्लो ।
कॅर्नाई हॉ मनांतूं ॥७३६॥

जीवु आस्स अेदोळ्च्याक ।
कस्लँ जायइना मज्जस्ल्याक ।
वायटु विचारु कस्ल्याक ।
हाड्का नुस्तँ आत्तंची ॥७३८॥

जाव्नू मृग गानलुब्ध ।
जात्ता तँ बल्यांतूं बध्द ।
सांग कशशी बा सुट्टद ।
गळा लागिली मास्ली ॥७४०॥

दिव्या झगूमगू पोळोनू ।
ताज्जेरीची भिभिरेनू ।
आखेरीक सॉडता प्राणू ।
पळ कश्की पतंगू ॥७४१॥

घर लास्त आशिल्लतरी ।
आल्सी निदता भित्तरी ।
घॅनॅ जरी खबरदारी ।
पड्द विष अन्नांतूं ॥७४२॥

जन्मु आय्ला मृत्यू जावू ।
काँणाकै हँ यॅना कळणू ।
वैल्यानॅ घाछा पांग्रोनु ।
राजसी हॉ संसारू ॥७४३॥

देहा बल वाडत वत्ता ।
विषयांचँ सुख भाँगता ।
रान्नंदीस तांतूं रमता ।
म्हणता अशी चल्ललँ ॥७४४॥

वेश्या दाकैता जिव्हाळों ।
फस्ता थंडीची हॉ भाँळों ।
हीची अड्चीतली गळों ।
कळणा आत्तं हँ हाक्का ॥७४५॥

कर्ना चॉरालों सांगातू ।
कळणाची करीद घातू ।
न्हाणैल्यारी क्षणार्धांतूं ।
मात्ये बाँबँ चिक्कोलू ॥७४६॥

स्थूलता पंडुयोगाची ।
दिता सूचना मृत्यूची ।
चिन्हं हीं अनारोग्याचीं ।
अति निद्रा भोजन ॥७४७॥

दिंव्या व्हर्ताती शूलारी ।
पावलं हगूर मुखारी ।
पड्ताती दिस्ता इद्रारी ।
आप्णागॅलॅ मरण ॥७४८॥

दिसामाक्षी दीसु वत्ता ।
देह अनुकूल जात्ता ।
विषय भोग्ची क्षमता ।
तीवै वाड्ता सांगाती ॥७४९॥

हळुहळू हँवै सर्ता ।
देह मृत्यूपंथा लागता ।
कश्की मीट विर्घळेता ।
नकळतां उद्कांतूं ॥७५०॥

तश्शी आयुष्य हँ सर्ता ।
काळु वाट राक्स्त आस्ता ।
दोळ्यां इद्रारी हँ घड्ता ।
तरी यॅना मनांतूं ॥७५१॥

आयुष्य क्षणाक्षणाक ।
मृत्यू घेवू सांगाताक ।
चल्ला तरी हँ काँणाक ।
कळणा ह्या मोहामितीं ॥७५२॥

अज्ञान्यांगॅलॉ हॉ रायू ।
ह्या उत्राक ना पर्यायू ।
अेक्कूची हॉ अभिप्रायू ।
सर्वांगॅलॉ खात्रीनॅ ॥७५३॥

भोगतृप्त जाय्त वत्ता ।
आनी नवें सोडू लागता ।
प्रायेभरांतूं विस्सर्ता ।
येंव्चँ तँ म्हांतारपण ॥७५४॥

ज्ञानेश्वरी

देवणेरी लकोंका पण्णा ।
पळें गाडी चलैतना ।
फात्तरू गड्गडेनू यॅत्ता ।
महँ खंडै राब्बना ॥७५५॥

हळूहळू भागू लागता ।
तांडावेलें तेज दॅत्ता ।
गल्गलेंच्या सुरु जात्ता ।
नीठ धर्लेलें मात्तें ॥७५७॥

कश्की कु कि हँ कळणा ।
मुखार् कस्लें आस्स की ना ।
की आल्शी कस्लें सोदीना ।
घेव्नु बस्ता आशिल्लें ॥७५९॥

कोणुई जाँ दुळ्ळों दिस्ता ।
ताक्का पाप जाँ वॅगाय्ता ।
येल्ली फाई ही अवस्था ।
कळणा कश्शी हँ हाक्का ॥७६१॥

हॉची जाण तूं अज्ञानी ।
उलैना हँ नुस्तेंपुणी ।
आय्क मुखारी तूं आन्नी ।
हागेलीं हीं लक्षणं ॥७६३॥

सर्पू राक्ता गुप्तधन ।
तँ जाँ हाड्ता ताक्का मान्य ।
जाय्ना, म्हण्ता कश्शी यॅन ।
सुखरूप तँ घेव्नु ॥७६५॥

पळ्ळया की वैरयाक नीद ।
अश्शी म्हळ्ळयार् कश्शी जाय्द ।
उटाव्नु मार्नु काडीद ।
हाक्का हागेल् चेड्वांक ॥७६७॥

मातुलेल्या रड् । जोरू ।
हॉळाक आय्लो उव्वारू ।
तश्शी तारुण्याचो भोरू ।
कर्ता हाक्का बेभान ॥७५६॥

खाड आत्तं पिव्कू लागता ।
मान्नेक थर्थराँ सुट्ता ।
तरी धोर्नु घेव्नु बस्ता ।
आनी तँची तँ भोग ॥७५८॥

सर्तलें आय्चें तारुण्य ।
यॅल्लें फाई म्हांतारपण ।
समंजून घॅना हँ जाँ काँण ।
ताँची पार्था अज्ञानी ॥७६०॥

म्हांतारपण येव्चें यॅत्ता ।
मुखार् जांव्चेंई सुच्चैता ।
जाल्यारी हॉ चलत उर्ता ।
तारुण्याच्या गुर्मीतूं ॥७६२॥

म्हण्ता बैलू हँ मनांतूं ।
पळैनें वागू रान्नांतूं ।
आनी जाव्नु ताँ निश्चिंतूं ।
वत्ता थंडै चरूक ॥७६४॥

नशीबानें अेक्दोन्फंत्तां ।
राँगांत्थाव्नु हॉ उटाय्ता ।
म्हुणु वॅ हॉ सांग सुट्ता ।
ताँडांत्थाव्नु मृत्यूच्या ॥७६६॥

आहारनिद्रेचें सुख ।
मॅळत आस्ता जोवरेक ।
लागना हागेल् मनाक ।
कस्ली चिंता व्याधीची ॥७६८॥

बायलचेईवांक सांगाती ।
घेणू भोग्तना संपत्ती ।
दोळ धुंदीतूं आस्ताती ।
फायचें कांई दिस्सना ॥७६१॥

अस्लां आनी हों जां कोणू ।
इंद्रियांक स्वैर सोणू ।
मॅळमॅळ लें तांका दीणू ।
चल्ला तांवै अज्ञानी ॥७७१॥

कोर्नयें जें तेंची कर्ता ।
मेळचें ना तें धोरू वत्ता ।
जें नाक्का तें मनांत हाड्ता ।
अस्ली पाडी बुध्दी ही ॥७७३॥

वच्चू नयें थंडी वत्ता ।
पोळोनयें तें पळैता ।
खांन्च्या नज्ज तेंची खात्ता ।
तांतूं लॅक्ता संतोषू ॥७७५॥

आय्कू नयें तें आय्कता ।
उलो नयें तें उछैता ।
पळैना की दोषु लाग्ता ।
आप्णाल्या वर्तनाक ॥७७७॥

कस्लें पाप वें घडद ।
नरकु भोग्का पडद ।
कशशी बा हें चुवकोच्येद ।
हों विचारू कर्नाची ॥७७९॥

आस्सां आनी हीनै आय्क ।
चिन्हं अक्का मुखार् अेक ।
तुक्का तीं सम्जून घेन्च्याक ।
जात्लें पळें सलीस ॥७८१॥

पडुद सुट्टूनू कॅर्नातूं ।
काण्काणागेलो सांगातू ।
कॅर्ना खंच्या संकटांतूं ।
पण्ण हें हों पळैना ॥७७०॥

आनी प्रायेच्या भरांतूं ।
वैभवाच्या विलासांतूं ।
खंचें घेन्वें सोड्चें हांतूं ।
कांई कर्ना विचारू ॥७७२॥

रिगू नज्ज थंडी रिग्ता ।
मागू नज्ज तेंची माग्ता ।
देह आनी मन लाय्ता ।
खंडी लावनयें थंडी ॥७७४॥

वर्ज्य सांगातू हों घर्ता ।
हात्ताभाय्लें काम घॅत्ता ।
त्याची वाट्टेन हों वत्ता ।
धोरू नज्ज जी वाट ॥७७६॥

देहाक मनाक जाय्शी ।
चल्ल उर्ता स्वैर अशशी ।
कशशी चल्का पळें तशशी ।
चल्ना, कर्ता कांडंपुणी ॥७७८॥

अज्ञान इत्लें मातूता ।
त्या धुंदीतूं पैज लाय्ता ।
संघर्षाक व्यर्थ दित्ता ।
हें ज्ञानाक आव्हान ॥७८०॥

फुल्लल्या फुल्ला पर्मळू ।
घुंत्त घॅत्ता घाल्नु घोळू ।
भ्रमरी तशशी हों वेळू ।
घाल्ता घरादारांतूं ॥७८२॥

ज्ञानेश्वरी

सात्रे बशिशल् मूसू हाल्ला ।
तश्शी दुस्त्रँ हॉ पळैना ।
रात्रंदीस स्त्रियेविना ।
ध्यानमन तिज्ज्यांतूं ॥७८३॥

तश्शी घराभाग्र पण्णा ।
प्राणु गॅल्ल्तरि सॉण्णा ।
सर्पावारी ही सुट्टना ।
घरावेली आसक्ती ॥७८५॥

सॉत्त सॉत्तची फित्ताती ।
थेंबूथेंबू मेळैताती ।
म्होवु भर्तची उर्ताती ।
म्हॉवामूस माल्यांतूं ॥७८७॥

तिल्ली प्रीती घराचेरी ।
घरांतुल्या चेड्वांचेरी ।
खास कोनू बायलेचेरी ।
जाण्णा दुस्त्रँ कस्लेंई ॥७८९॥

चित्त महानुभवालँ ।
निजस्वरूपांतूं मॅळ्ळँ ।
की बाह्य आचार सगळँ ।
कश्की सर्त यॅत्ताती ॥७९१॥

बायलेगॅलँ मन राक्ता ।
तिन्नं म्हळ्ळेल्वारी नांच्ता ।
सांगिल्वारी कश्की कर्ता ।
गारु लँ मांकड ॥७९३॥

कांई दानधर्मु कर्ना ।
समंदीकांकई पाव्ना ।
कस्लँ उणँ पडू दीना ।
मात्र आप्णा बायलेक ॥७९५॥

कूपची विश्व मांड्काक ।
पिणसांची सुख मूसाक ।
चिक्ला फोंडूची रड् ।क ।
कश्की सुखसर्वस्व ॥७८४॥

हात काण्णा आप्णागॅलँ ।
वलभाल्या गळ्यांतूळँ ।
तश्शी मनई हागेलँ ।
बंदिवान घरांतूं ॥७८६॥

अेक्क चेडूँ वंशांतूळँ ।
म्हांतारपणांतूं उब्जलँ ।
म्हुणु माँगगानँ वाड्डैलँ ।
कश्की आव्सुबाप्सूनँ ॥७८८॥

बायलॅगॅलँ गांमटेपण ।
हांतूंची हागेलँ मन ।
पड्ता, कळणा की आप्पण ।
कोणू कस्लँ कर्काज ॥७९०॥

लाज नुक्सान पळैना ।
काँणालँ कस्लँ आय्कना ।
बायलेक सर्वस्व दिना ।
कर्ना माक्षीमुखारी ॥७९२॥

आप्पणई त्रासु पाव्ता ।
आप्तेष्टांकई दुक्कैता ।
रुव्व रुव्व अॅक्डँ कर्ता ।
लोभु कांई सुट्टना ॥७९४॥

दँवा पूजेचोई खेळू ।
गुरुभक्तीचोई-डौलू ।
दुड्वामट्टाक दुर्बळू ।
आव्सुबाप्सूमुखारी ॥७९६॥

जाल्यारी बायलेखात्तीर ।
भोग्यवस्तूंचें भांडार ।
घेव्नु येंता प्रतिवार ।
कशी विस्सर्नस्तना ॥७९७॥

अनुकुल सर्वोत्तम ।
तिक्का दिस्सद जें सम ।
तें तें दिता हों सप्रेम ।
दुस्त्रें नद्रे पण्णाती ॥७९९॥

भय्य चर्त्याचें सोडूक ।
पूजा दिताती नागाक ।
मन तिगेलें राक्कूक ।
ती जें मागता तें दिता ॥८०१॥

तिगेल् दिकाचें जें काँण ।
हाक्का तें जीवूकी प्राण ।
तांकांची हों दिता मान ।
इल्लें प्रेम तिज्जेरी ॥८०३॥

खौदळ्ळेल्या समुद्रारी ।
सोण्णू दिल्ली दोणी जरी ।
वैरी तग्गू पाळांचेरी ।
नांचैल्वारी जात्ली ती ॥८०५॥

चित्ताची ही विषमता ।
सुखदुःख हें जाँ भाँगता ।
ताँची जाण रें तूं पार्था ।
मूर्तिमंत अज्ञान ॥८०७॥

कशकी स्त्री स्वैराचाराक ।
वच्छात्तीर ती बाम्णाक ।
भुलौनू वत्ता मेळूक ।
आण्णागेल्या जाराक ॥८०९॥

सँवा कुलदेवतेक ।
दिताती प्रेमपूर्वक ।
तशी आण्णाल्या बायलेक ।
भज्ता जाव्नु अनन्यू ॥७९८॥

हिक्का काँणें पळैल्यारी ।
हिगेलें मन दुक्कैल्यारी ।
युगांतूची आयिल्वारी ।
हाक्का लागता दिस्सूक ॥८००॥

इल्लेंची हें तुक्का सांगतां ।
बायलची सर्वस्व लॅक्ता ।
तिक्का उज्जल्लें जाता ।
चेडूं हागेल् माँगगाचें ॥८०२॥

अशी हों अज्ञानाचें मूळ ।
ताक्काई हाज्मितीं बळ ।
मूर्तिमंत हों केवळ ।
अज्ञानची जाण तूं ॥८०४॥

जांक्का जाल्लेलेंची मॅळ्ळें ।
आनंदानें मन उल्लें ।
नाक्शिलें तें घेंक्का पळ्ळें ।
म्हुणू दॅळ्ळें नॅलारी ॥८०६॥

घेंता विरक्तीचों वेसू ।
धर्ता धनाचोंची ध्यासू ।
तशी फलाचों उद्देशू ।
हान्न कोर्च्या भक्तींतूं ॥८०८॥

कोर्का म्हुणू कर्ता प्रीती ।
दाकैता मज्जेरी भक्ती ।
मनांतूं विषयासक्ती ।
धोर्नू आस्ता हों तशी ॥८१०॥

ज्ञानेश्वरी

अश्ली हागेली ही भक्ती ।
जायना इष्टफलप्राप्ती ।
म्हुणु सोंडता तीवै भक्ती ।
म्होण्णू सर्वे व्यर्थची ॥८११॥

थाटु लौकिकु पळैता ।
ताक्काची हों गुरु कर्ता ।
तागेलोंची मंत्रु घेंता ।
बाकी सर्व सामान्य ॥८१३॥

मूर्ती मगेली घडैता ।
माक्का मुल्यांतूं बसैता ।
आनी भाग्र सोर्नु वत्ता ।
धूर तीर्थयात्रेक ॥८१५॥

माक्का घरांतूं बसौनू ।
ह्या देवांलागी मागूनू ।
घेंता आनी श्राध्द कोर्नु ।
जात्ता पितरांगेलों ॥८१७॥

येंता मुखारी चवती ।
गजाननु अधिपती ।
महानवमींतूं भक्ती ।
सुरु दुर्गामातेची ॥८१९॥

सोंमारा धांवा माळूक ।
विल्वपत्र शंकराक ।
अश्ली ह्या सगळ्या देवांक ।
पावतलों हों अक्ळोंची ॥८२१॥

अश्ली चारीकडें वत्ता ।
ह्या थरेची भक्ती कर्ता ।
अस्ल्याकची म्होण्का पडता ।
अज्ञानाची ही मूर्ती ॥८२३॥

विंग्विंगड बीजोत्पत्ती ।
कश्की शेंतांतूं कर्ताती ।
पॉर्न बग्लेक पडताती ।
नवें देव बस्ताती ॥८१२॥

प्राण्यांक हों वळ्वळाया ।
पाषाणाची पूजा कर्ता ।
ताळतंत्र सोण्णु दिता ।
आचाराचें सर्वथा ॥८१४॥

ह्या मूर्तीची पूजा कर्ता ।
कुलदैवतई भज्ता ।
खास प्रसंगारी मान्ता ।
इतरई देवांक ॥८१६॥

तश्ली अँकादशी दीसू ।
जात्ता मगेलों उगडांसू ।
दिता पंचमीचों दीसू ।
खास नागदेवाक ॥८१८॥

नित्यनैमित्तिक चुक्ता ।
नौचंडी होंमाक बस्ता ।
आय्तारा हों खिचडी वांटता ।
भैरवालों प्रसादू ॥८२०॥

पूजा ह्या ना त्या देवाली ।
चालू आस्ताची हागेली ।
कश्की वेश्या गांवांतूली ।
फिर्ता हांगा वा थंडी ॥८२२॥

खंडी अँकांतू पावन ।
खंडी तीर्थ तपोवन ।
थंय्थाव्णू कोंणालं मन ।
ढळता तोंवै तस्लांची ॥८२४॥

चारिचौगांगॅलों मेळू ।
तांगेलों गब्जीगोंदोळू ।
हांतूं जॉ घालैता वेळू ।
ताँवै पळ तस्लांची ॥८२५॥

उपनिषदं पळैना ।
योगशारत्रांतूं रुची ना ।
अध्यात्मांतूँई लाग्गना ।
मन कांडं कॅल्यारी ॥८२७॥

कर्मकांड सम्जून घॅत्ता ।
पुराणं बायपाठ कर्ता ।
भविष्य अचूक सांग्ता ।
बुद्वंत्पण न्है वॅ हँ ॥८२९॥

कम्मी ना कामशास्त्रांतूं ।
मुखारी शिष्टाचारांतूं ।
शास्त्री निगमागमांतूं ।
मूर्तिमंत पंडितू ॥८३१॥

स्मृतींचेरी चर्चा कर्ता ।
दंशु विषाचॉ देव्रैता ।
वेदु हागेल् पाय धर्ता ।
बहुश्रुतु विद्वानू ॥८३३॥

ह्या खंच्याई विषयांल्लें ।
वचन हागेलें जाल्लें ।
प्रमाण जाल्यारी वल्लें ।
हाज्विना सर्व व्यर्थ ॥८३५॥

कित्ली सानी आशिल्ल्तरी ।
संजीवनी मेळ्ळी जरी ।
कस्त्याक बा भॉरॉभरी ।
वक्दामूळं जांक्काती ॥८३७॥

आत्माई जाणूक जात्ता ।
म्हळ्ळ्यारी कुचेष्टा कर्ता ।
आप्णागेलीची विद्वत्ता ।
बस्ता हॉ दाकैतची ॥८२६॥

आत्मविचारूई कोर्का ।
ऐकाग्र चिंतन जांक्का ।
हँ सोण्णू हॉ चारी दिका ।
मन व्यर्थ धांव्डाया ॥८२८॥

प्राविण्य शिल्पशास्त्रांतूं ।
नैपुण्य पाकशास्त्रांतूं ।
चातुर्य तंत्रमंत्रांतूं ।
हस्तगत हँ सर्व ॥८३०॥

न्यायनीतींतूं निष्णातू ।
वैद्यकींतूं पारंगतू ।
काव्यनाट्य इत्यादींतूं ।
ऐकमेव विख्यातू ॥८३२॥

व्याकरण शास्त्रशुध्द ।
तर्कशास्त्रई अगाध ।
जाल्यारी कश्शी जन्मांध ।
पळ आत्मज्ञानांतूं ॥८३४॥

दाँळ मॉरा पिसांचेरी ।
दृष्टी ना तांकां जाल्यारी ।
आस्सूनू तें नात्तिल्वारी ।
तश्शी विद्या ह्याँ सर्व ॥८३६॥

मृत्यूनंतर कळ्ळें कारण ।
नररुंडाक घाल्लें भूषण ।
वधुवर नात्तिल्ल्तरी हॉराण ।
व्यर्थचि कश्की हँ सर्व ॥८३८॥

ज्ञानेश्वरी

आदर्श विद्याशास्त्रांतूं ।
जानूई ना कांई अर्थूं ।
जरी अेक अध्यात्मांतूं ।
धरीशना हों आवडी ॥८३९॥

हाज्सांगाती जन्मा आयलें ।
अज्ञानबीज चिग्रलें ।
पांडित्यई हें तागेलें ।
अज्ञानाचेंची फल ॥८४१॥

अध्यात्मची जाँ मानीशना ।
ताक्का ज्ञान प्राप्त जायशना ।
हँवै सांगका म्हुणुइ ना ।
कळता पळें आप्याप ॥८४३॥

शिरच्छेदू बागलांतूंची ।
जाल्यारी कशेशी बा कळची ।
भित्तरी जाँ आशिल्याची ।
भाय्रथान्नु खब्बरी ॥८४५॥

तत्त्वार्थू कळशना हाक्का ।
भविष्य कस्त्याक सांगका ।
अँक्ळाकची कळळ्यां तुक्का ।
हांवें सांगनास्तना ॥८४७॥

हांतूं वेंगळें सांगका पण्णा ।
कु कि आमंत्रण दिता ।
सांगाती हाडतलों येंता ।
दिस्तल्याक सहज ॥८४९॥

ज्ञानाचीं अठ्ठा लक्षणं ।
सांगतना सांगाती खूण ।
अज्ञानाचीई संपूर्ण ।
दाकैली तुक्का पार्था ॥८५१॥

म्हुणू लक्षांतूं घें पार्था ।
की अध्यात्मज्ञानाची आस्था ।
काँणाक ना ताँ सर्वथा ।
जाण मूर्ख पंडितू ॥८४०॥

कस्कशेशी हों जाँ उलैता ।
अज्ञानची फुल्ल वत्ता ।
पुण्यई जाँ हाक्का मळता ।
तँवै शुध्द अज्ञान ॥८४२॥

येन्नु पाळें ह्या तीरारी ।
माक्षी फीर्नू येंद जरी ।
कॅर्ना पैलतीराचेरी ।
वच्चुनू हों पावद ॥८४४॥

अध्यात्म कसलें हें गोत्ना ।
सांगूनूई तँ कळशना ।
मर्मई लक्षांतूं येंशना ।
विषयुची अगम्य ॥८४६॥

गुर्बीणीगॅलों आहारू ।
ताँची गर्भाक आधारू ।
तशेशी ज्ञानाचों विचारू ।
कॅल्लों अज्ञानाचोंई ॥८४८॥

अशेशी ज्ञानासांगातीची ।
सांगुन् सोळ्ळीं अज्ञानाचीं ।
लक्षणं अमानित्वाचीं ।
तींवै सांगलीं अँक्ळाक ॥८५०॥

श्र्लोकाच्या दुस्त्र्या चरणांतूं ।
सांगता श्रीकृष्णू भगवंतू ।
की ज्ञानाच्या विरोधांतूं ।
आस्ता थंई अज्ञान ॥८५२॥

ह्यान्मितीं कॅल्लॉ विस्तारू ।
हाडैनस्तना बॅजारू ।
इत्याक पात्तळ कोरूं ।
घाल्नू उद्दाक दूद ॥८५३॥

म्हणताती श्रोते आय्कूनू ।
अशशी घेव्णक्का लेक्कूनू ।
कवि वर्या दी ही सोण्णू ।
शंका व्यर्थ मनांतली ॥८५५॥

दॅवागॅल्या मनांतूलँ ।
तुंवँ आम्कां स्पष्ट सांगलँ ।
म्हुणु जाय्नॅ वँ तुगेलँ ।
मन शांत गद्गद ॥८५७॥

आत्तं सांग हाज्मुखारी ।
कस्लँ म्हणालॉ श्रीहरी ।
आतुर जाल्याती भारी ।
आम्मी तँ आय्कूंच्याक ॥८५९॥

अज्ञानाचीं हीं जीं सांगलीं ।
लक्षणं तुंवँ आय्कलीं ।
लक्षांतू तीं पूरा आयलीं ।
न्हवँ सांग अर्जुना ॥८६१॥

शुध्द ज्ञान प्राप्त जातलँ ।
ज्ञेय जँ तँवै मॅळतलँ ।
आय्कूनू पार्थाक दिस्लँ ।
तँची जाण्णू घेव्काज ॥८६३॥

परतत्त्व हँची ज्ञेय ।
अज्ञान्यांक तँ अज्ञेय ।
तँ जाण्च्याक अेक ध्येय ।
धोर्का ज्ञानसाधना ॥८६५॥

बड्बडूसॉ हँ दिस्सद ।
तरी सॉण्णँ मूळपद ।
विषयु हॉ स्पष्ट जाय्द ।
हॉचि हेतू मगेलॉ ॥८५४॥

मुरारीगेली ही तुक्का ।
विनंती की तुंवँ सांग्का ।
हांवँ म्हळ्ळेल्याचॉ जांक्का ।
गूढार्थू हॉ कळशी ॥८५६॥

म्हुणु हँ तूं लेक्कू नाक्का ।
जाल्ला भो संतोषु आम्कां ।
मेळ्ळी ही ज्ञानाची नौका ।
सुखासुखी आय्कूनू ॥८५८॥

वचन हँ श्रोत्यांगलँ ।
ज्ञानदेवानँ आय्कलँ ।
आनी लक्ष दिय्या म्हळ्ळँ ।
दॅवागॅल्या म्हणण्याक ॥८६०॥

फाटी फिराई तूं थंडी ।
धरी ज्ञानाचीं सर्वई ।
तीं लक्षणं नी चलई ।
दृढतेनँ हॉ योगू ॥८६२॥

श्रीकृष्णु तॉची सर्वज्ञु ।
मन पार्थागॅलँ कळ्णू ।
म्हण्ता सांग्तां कस्लँ म्हुणु ।
ज्ञेय तँची तूं आय्क ॥८६४॥

तँ अेक जाण्णू घॅत्त्यारी ।
दुस्त्र्या कस्ल्याची जरूरी ।
पण्णा तांतूंची मागिरी ।
जाव्नु वत्ता तद्रूप ॥८६६॥

ज्ञानेश्वरी

मोहपाशु संसाराचौ ।
सुट्टुनू नित्यानंदाचौ ।
अनुभवु घॅत्त उर्चा ।
अश्शी पार्था शाश्वत ॥८६७॥

दिस्सू पण्णा हँ म्हळळ्यारी ।
विश्वरूपांतूँ इद्रारी ।
प्रगट हँ जाल्लेल्लतरी ।
हीवै अेकी मायाची ॥८६९॥

जरी हँ कस्लँ ना म्हळळँ ।
तरी विश्व कश्शी जाल्लँ ।
व्यवहार सुरु जाल्लँ ।
काँणागॅल्या सत्तेरी ॥८७१॥

चराचरांतूँ जँ दिस्चँ ।
तँची स्वरूप पृथ्वीचँ ।
तश्शी सर्वाभूतीं आस्चँ ।
रूप आदि तत्त्वाचँ ॥८७३॥

ह्याचिखात्तीर रँ हाक्का ।
विश्वबाहू अश्शी म्होण्का ।
सर्वकाळ सर्व कोर्का ।
पड्ता हाक्का सर्वथा ॥८७५॥

सर्वांगची सूर्यागॅलँ ।
दाँळ नाती तँ वॅगळँ ।
पळैता दाकैता पळँ ।
सृष्टीचँ हँ स्वरूप ॥८७७॥

सर्वापेक्षां श्रेष्ठ जानू ।
उर्ता हँ मात्तँ उब्बानू ।
अश्शी विश्वमूर्धा म्हुणू ।
पळँ हाक्का जाण्ताती ॥८७९॥

तँ ज्ञेय हँ अश्शी उर्ता ।
अनादि आशिलँ आस्ता ।
सहजचि नाम पड्ता ।
परब्रह्म म्हुणु हँ ॥८६८॥

अव्यक्त ना रूपरंगू ।
दिस्चँ पोळोंचो ना योगू ।
काँणामितीं जाय्द सांगू ।
कश्शी बा हँ आस्सद ॥८७०॥

आस्स की ना इत्या म्होण्चँ ।
पोळोनू हँ स्वस्थ बोस्चँ ।
विस्मयांतूँ विचाराचँ ।
मार्ग बंद जात्ताती ॥८७२॥

सर्वत्र हँ सर्वकाळ ।
जानु आस्ता स्थूळास्थूळ ।
व्यवहार तँ सकळ ।
तागॅलँची हँ हात । ॥८७४॥

सर्वांतुई अेकु जानू ।
सर्वदा सर्वत्र भोर्नू ।
राब्बिलँ आस्ता हँ म्हुणू ।
म्हण्ताती हँ विश्वांध्री ॥८७६॥

जरी हाक्का दाँळ नाती ।
विश्वतश्चक्षू म्हण्ताती ।
चतुराईनँ कर्ताती ।
वेद अश्शी वर्णन ॥८७८॥

मूर्त ज्वाला हँची अेक ।
कश्की अग्नीचँ तँ मुख ।
तश्शी हँ सर्वभक्षक ।
गिळणु काड्ता निःशेष ॥८८०॥

नांव हँ विश्वतोमुख ।
दिव्यां दिस्लँ हँ श्रुतींक ।
जाल्लँ तँ सर्वतोमुख ।
पळ ह्याचि खात्तीर ॥८८१॥

विश्वव्यापी हँ आकाश ।
सामावैता नाद घोष ।
तश्शी हँवै जानु आस्स ।
कान दीन्नु सर्वत्र ॥८८२॥

सगळ कड्चँ हँ आय्कता ।
सर्वांगलँ आय्कू पडता ।
म्हुणु हाक्का विश्वश्रोता ।
अश्शी सुद्दां म्हणताती ॥८८३॥

अश्शी इत्या वेदश्रुती ।
हाक्का पार्था गौराय्ताती ।
हागेल्या सत्तेची व्याप्ती ।
कळका म्हुणु सर्वांक ॥८८४॥

शून्य म्हुणु म्हळ्ळेल्तरी ।
हँचि अँक सूत्रधारी ।
सांग हातपाय तरी ।
लांन्वँ कश्शी शून्याक ॥८८५॥

अँक पाळ यँत्ता वत्ता ।
त्या जाग्यारी दुस्त्रँ यँत्ता ।
सांग काँणा काँण गिळ्ता ।
दोन्नी अँक उद्दाक ॥८८६॥

व्याप्त जात्ता की व्यापक ।
दोनी नाती दोन्नी अँक ।
उल्लैतना हँची अँक ।
विंगड जाल्यां की दिस्ता ॥८८७॥

म्होणू गँल्यारी हँ शून्य ।
दाकाँकाज अँक चिन्ह ।
तश्शी हँ अद्वैतपण ।
दिस्सू लागता द्वैतांतू ॥८८८॥

गुरुशिष्य ना जाल्यारी ।
पडश्ना पळ कान्नारी ।
अद्वैतांतुली माधुरी ।
आनी ताज्जी महती ॥८८९॥

म्हुणु ह्या द्वैताची स्पष्ट ।
कोर्नु दाकैली ही वाट ।
आनी व्होर्नु सोळ्ळी थेट ।
द्वैतालागी श्रुतींनीं ॥८९०॥

तरी लक्ष दीन्नु आय्क ।
हँ ज्ञेय जँ विश्वात्मक ।
कश्शी गोचर नेत्रांक ।
जाल्यां येन्नु आकारा ॥८९१॥

आकाश निराश्रयांतू ।
वस्त्र तांतुलँची तंतू ।
तश्शी धनुर्धरा हँ तू ।
जाण ज्ञेय सृष्टींतू ॥८९२॥

कश्की उद्काकची आस्ता ।
उद्कांतूली रसवत्ता ।
तेजोमय जानु जळता ।
वाती कश्की दिव्याची ॥८९३॥

परिमळुची कर्पूरू ।
जानु धर्ता ताँ आकारू ।
शरीराचोँची आधारू ।
सर्व कर्मेन्द्रियांक ॥८९४॥

ज्ञानेश्वरी

सुवर्णाचँ संपूर्णत्व ।
कणाकणांतूं अस्तित्व ।
तश्शी हाज्जई पूर्णत्व ।
भोनू आस्स सर्वांतूं ॥८९५॥

होळु वत्ता वक्रगती ।
उद्काची सरळ वृत्ती ।
लोहाक उज्ज्याची दीप्ती ।
उज्जां जायना लॉखंड ॥८९७॥

अश्शी दिशिल्वारी जायना ।
किंवा तँ तश्शी आस्सना ।
आकार हँ जरी नाना ।
स्वरूप निराकार ॥८९९॥

सांग गॉड्साणी गॉड्डाची ।
आकारांतूं वँ ती आस्ची ।
तश्शी हाक्का उपाधींची ।
जांक्का पण्णा संगत ॥९०१॥

नाना आकार विकार ।
हँचि मात्र ओकाकार ।
कॅल्लें नाना अलंकार ।
कश्की अँक्क भांग्राचँ ॥९०३॥

नामरूपाचॉ समंदू ।
जातिकुलाचारा भेदू ।
आकाराकची हॉ बाधू ।
ना ह्या परतत्वाक ॥९०५॥

जाल्यारी मूढ मनांतूं ।
लाव्णू विपरीत अर्थू ।
सास्पीत पड्ता भ्रमांतूं ।
निजसुख शाश्वत ॥९०७॥

भांग्रा कण विंगड्सूनू ।
पळैल्लरी तँची म्हुणू ।
खात्री आस्ता यॅना अन्यू ।
विचारूई मनांतूं ॥८९६॥

आकाश हँ मड्क्यांतूळें ।
ताज्वारी वाट्कूळें जाल्लें ।
आनी तँची मठांतूळें ।
मठावारी चौकोनी ॥८९८॥

मन इंद्रियं त्रिगुण ।
हांगेल्या हँ ना आधीन ।
स्वयमेव नी संपूर्ण ।
आस्ता आप्णाइल्ल्याक ॥९००॥

तूप दुदाच्या रूपांतूं ।
आस्ता की त्याची दुदांतूं ।
मँळद वँ त्या तुप्पांतूं ।
सांग दूद अँक्ळाचँ ॥९०२॥

हँ जँ दिस्चँ वँगळेपण ।
ताक्का उपाधी कारण ।
आयली न्हवँ तुक्का जाण ।
सांगल्यां कोनू सुस्पष्ट ॥९०४॥

सगुण हँ जाव्णु ऊर्ना ।
गुणांकई बांदुन् घॅना ।
हागेल्या आधाराविना ।
तँची दिस्सू पण्णाती ॥९०६॥

मॉडाक आकाश लेक्चँ ।
तांड कान् ॰तूं पोळोंचँ ।
आनी पिश्यावारी म्होणचँ ।
निजरूप पळैल्लें ॥९०८॥

दिस्चो सूर्य उदकांतूलो ।
सांग खरो वें आस्तलो ।
मृगजळामाक्षी धाळो ।
सांग निळी वें तान ॥९०९॥

रंकु जात्ता पृथ्वीपती ।
सोंप्नांतूं भांगता संपत्ती ।
तश्शी जावु अधिपती ।
हँवै भांगता गुणांक ॥९११॥

उज्जो नानाविध आस्ता ।
जाल्यार ऐक्कीची उष्णता ।
तश्शी समत्वानें धर्ता ।
हँवै चराचराक ॥९१३॥

हँ आस्स भाग्रभित्तरी ।
दृष्टीआड नी इद्रारी ।
दुस्त्रं पळ ना हाज्वारी ।
खंडं सुद्दां कस्लेई ॥९१५॥

योनीप्रकारांतूं चारी ।
न्यून मॅळश्ना सोंदल्यारी ।
अंतर्यामी बाह्यात्कारी ।
सर्वांतूई हँ सम ॥९१७॥

मिट्टा राशी होडी सानी ।
तरी ऐक्कीची मिट्टसाणी ।
किंवा ऐक्कीची गोंडसाणी ।
ऐकराशी कब्बांतूं ॥९१९॥

जाल्लें भूतांतूं साकार ।
हँची तांगेलो आधार ।
कश्की पाळांक सागर ।
ताँची ऐकु आश्रयू ॥९२१॥

आस्सूनूई हँ निःसंग ।
खँळता नानाविध रंग ।
जाल्यार पळ चडता भांग ।
व्यर्थ मिथ्या दृष्टीची ॥९१०॥

गुणांचो सांगातू धर्ता ।
किंवा हँ तांतूंची रमता ।
अश्शी हँ म्होणचें सर्वथा ।
अविहित न्है वें हँ ॥९१२॥

सूक्ष्मरूपानें शाश्वत ।
जावु आस्स सर्वगत ।
हँ जँ भल्यो तंतोतंत ।
हँची पार्था तँ ज्ञेय ॥९१४॥

गोडी क्षीरसमुद्राची ।
खंडं चडउणें नाची ।
तश्शी सर्वत्र समची ।
भोर्नू आस्स संपूर्ण ॥९१६॥

जलाशयांतूं नद्रेक ।
पडताती चंद्र अनेक ।
आय्क्याती ताँ शशांक ।
अविच्छिन्न नभांतूं ॥९१८॥

नानाविध प्राणीमात्र ।
तांतूं हँची ऐकसूत्र ।
विश्व व्यापाराचें तंत्र ।
हागेलीची ही सत्ता ॥९२०॥

बाल्य थौवन वृद्धत्व ।
अँक्क देहांतूं अस्तित्व ।
तश्शी आदि मध्य अंत ।
हाज्ज्यांतूंची शाश्वत ॥९२२॥

ज्ञानेश्वरी

सूर्योदयु नी सूर्यास्तू ।
जायत आस्ता सदोदितू ।
तरीसुद्धां आकाशांतूं ।
जायना कांई बदलू ॥१२३॥

आकाराचॉ अंतु यॅत्ता ।
ताव्वळी हँ रुद्र जात्ता ।
हांतूई हँ लोप पाव्ता ।
उर्ता शून्य केवळ ॥१२५॥

अग्नीक ही दाहकता ।
चंद्राक सुशीतलता ।
सूर्याक प्रकाशकता ।
खंईथाव्नू रँ मॅळता ॥१२७॥

आदीचेंई मूलस्थान ।
वृद्धीचेंई जँ पोषण ।
बुद्धीचेंई संस्फुरण ।
जीवाचँ जँ जीवन ॥१२९॥

प्राणाचोई प्राणु जाव्नु ।
चल्लना चरण जाव्नु ।
क्रियेचँ कर्तृत्व जाव्नु ।
आस्ता पळें जँ पार्था ॥१३१॥

पृथ्वीचँ जँ पृथ्वीपण ।
उद्काचँ संतृप्तपण ।
तेजाचेंई उद्दीपन ।
स्वता जाव्नु जँ आस्ता ॥१३३॥

आनी कित्लें सांगूं आय्क ।
नित्य जँ सर्वव्यापक ।
हँची अेक सर्वात्मक ।
द्वैतभावु खंई ना ॥१३५॥

हँची जाल्लें आदि ब्रह्म ।
मध्य धर्ता विष्णु नाम ।
त्या त्या वॅळाचँ जँ काम ।
तँवै चल्ल आस्ताची ॥१२४॥

आकाशाचँ रितेपण ।
त्रिगुणांचेंई कारण ।
ना कोनू जी उर्ता खूण ।
श्रुतिमान्य तँ ज्ञेय ॥१२६॥

काँणागॅल्या भर्वश्यारी ।
नक्षत्रं हीं जरतारी ।
जात्ताती नी प्रलयंकारी ।
तेजा काँण आधारू ॥१२८॥

मनाची जी मनोवृत्ती ।
दाँळ्यांक जी आस्ची दृष्टी ।
कान्नांची श्रवणशक्ती ।
वाचँचँ उच्चारण ॥१३०॥

आकाराक मेळची स्फूर्ती ।
विस्ताराक मेळची गती ।
संहाराक मेळची शक्ती ।
अेक जाव्नु जँ आस्ता ॥१३२॥

वारयाचॉ जँ श्वासोश्वासू ।
आकाशाचॉई जँ पैसू ।
विश्वरूपाचॉ हॉ भासू ।
जायत आस्ता ज्यान्मितीं ॥१३४॥

पोळोंचँ नी पळैतलों ।
भावु सांग खंई उर्लां ।
पळ्पळैतनाची जाल्लों ।
समरस अेकांतूं ॥१३६॥

हँची ज्ञान हँची ज्ञाता ।
हँची ज्ञेय रँ सर्वथा ।
ज्ञानानेची पांढ्या जात्ता ।
अर्जुना ह्या स्थानारी ॥९३७॥

जायनापुडें लेंखवाचारू ।
जात्ता हिसाबू तय्यारू ।
तश्शी जात्ता अेकाकारू ।
साध्यसाधनादिक ॥९३८॥

द्वैताची ना यॅरादारी ।
निरंतर सर्वातरीं ।
आस्ता जँ हँ धनुर्धारी ।
परब्रह्म जाण तूं ॥९३९॥

क्षेत्रादी हँ विषय अश्शी ।
सांगलें तुक्का हँ कळशी ।
विवेचन सर्वदर्शी ।
कोरू पळें अँकळाक ॥९४०॥

हांवें ज्ञान हँ मागिरी ।
सांगलें तुक्का धनुर्धारी ।
दिस्सशी ह्या तळहात्तारी ।
दव्वलेंलॉ आवाळॉ ॥९४१॥

हँ सर्व तुक्का सांगतना ।
अश्शी दिस्लें की अर्जुना ।
हींवै सांगुन् सो ां नाना ।
अज्ञानाचीं लक्षणं ॥९४२॥

थंथंडी दीन्वू दृष्टांत ।
कॅल्लें आतं ज्ञेय स्पष्ट ।
जँ अव्यक्त तँची व्यक्त ।
जाल्लें निरूपणांतूं ॥९४३॥

सर्वें हँ लक्षांतूं घेन्वू ।
माक्का मेळची इच्छा धोर्नू ।
तश्शी आराधना कोर्नू ।
भक्तु जात्ता मदूप ॥९४४॥

प्रपंचांतूँई राब्बून् ।
भोगाची आसक्ती सोण्णू ।
जीवभावु अर्पण कोर्नू ।
येन्वू राब्ता मज्ज्यांतूं ॥९४५॥

आपणागॅलें हॉ विस्सर्ता ।
मगेलेँची ध्यान धर्ता ।
अश्शी आम्च्यांतूं हँ जात्ता ।
दीणँघणँ अर्जुना ॥९४६॥

दाकैली सलीस वाट ।
येन्वु मॅळता माक्का थेट ।
सोण्णक्का ही वहिवाट ।
विस्सोर्नक्का हँ अेक ॥९४७॥

मॅट्ठार्थान्नु गुड् ।चेरी ।
निस्पोर्थान्नु चड्का वैरी ।
न्हँई दांटुका जाल्यारी ।
बस्का पड्ता दोणीरी ॥९४८॥

आत्मतत्त्व साकारता ।
विश्वांतूं प्रगट जात्ता ।
तुक्का हँ कळणा की कळता ।
अश्शी आय्लें मनांतूं ॥९४९॥

परब्रह्म विश्वात्मक ।
हँ तुक्का सम कळूक ।
चारि वांट्टें हँ अँकळाक ।
कॅल्लें हांवें कौंतेया ॥९५०॥

ज्ञानेश्वरी

कश्की लाय्तना चॅडाक ।
घास सान्सान्न अनेक ।
कोनू लांक्का पड्ता आय्क ।
तश्शी कॅल्लें हँ चारी ॥९५१॥

हँवै जरी तुक्का कळणें ।
सांग्तां की दुस्त्र्या थरेनँ ।
ऐक्फंतां हँची नँवानें ।
सर्वई तुक्का पार्था ॥९५३॥

जाल्यारी तूं इल्लें करी ।
सांग्तां हँ जँ धनुर्धारी ।
आय्क तँ सर्वतोपरी ।
कोनू मन ऐकाग्र ॥९५५॥

आयिल्या उमाळ्यासर्शी ।
आय्क म्हणता ह्षीकेशी ।
प्रकृती पुरुषु अश्शी ।
सांग्तां कोनू विभाग ॥९५७॥

आय्क आय्क सव्यसाची ।
सुलभ वाट योगाची ।
आदिशक्ती ह्या विश्वाची ।
पुरुष प्रकृतीची ॥९५९॥

रूप आस्त्वारीची साव्ली ।
ती ताज्माक्षीची आस्तली ।
कश्की फोली कणसांतूली ।
आस्ता कणांसांगाती ॥९६१॥

माक्षी तँ जँ क्षेत्र म्हळ्ळें ।
आनी विस्तारानँ सांग्लें ।
तँची तुंवँ जाण्का जात्लें ।
आत्तं प्रकृती म्हुणू ॥९६३॥

ऐक क्षेत्र ज्ञान दुस्त्रँ ।
सांग्लें अज्ञान हँ तिस्त्रँ ।
सांग्लें ज्ञेय की चौथँ रँ ।
तुक्का सम सोडोनू ॥९५२॥

सोडि विचारू चारींचॉ ।
आनी तॉवै रँ अँक्काचॉ ।
आत्मानात्मविवेकाचॉ ।
कर्ता आत्तं प्रपंचु ॥९५४॥

आय्कूनू हँ कुंतीसुतू ।
जाल्लॉ हर्षरोमांचितू ।
पोळोनू देवकीसुतू ।
जाल्लॉ तॉ सगद्गद ॥९५६॥

घेव्णू कपिलावतारू ।
सांग्लॉ हांवँ सविस्तरू ।
सांख्ययोगु हॉ प्रकारू ।
ज्ञात जॉ मुमुक्षूंक ॥९५८॥

कश्की दीसु आनी राती ।
हांगेली सदैव युती ।
तश्शी पुरुष प्रकृती ।
हीं अनादिकालाचीं ॥९६०॥

तश्शी दोंगई सांगाती ।
आस्ताती दिवसराती ।
दोंगै प्रगट जाल्यांती ।
अनादि कालाधोनू ॥९६२॥

क्षेत्रज्ञु ज्या कोंणा म्हळ्ळें ।
तॉची पुरुषु हँ इल्लें ।
सांगनस्तनाची कळ्ळें ।
व्हई न्हवँ हँ तुक्का ॥९६४॥

नावंभिन्न दिशिल्वरी ।
वर्ण्य विषयू अखेरी ।
तांची आस्स हंची धरी ।
अेक्कची तूं मनांतूं ॥९६५॥

बुद्धी इंद्रियंनी मन ।
हांगेलुं प्रगटीकरण ।
गुणांचें त्रिविधपण ।
नाना रीती वर्तन ॥९६७॥

इच्छा बुद्धी अहंकारू ।
हांनीं घेल्लो हों आकारू ।
जाल्लीं कारण साकारू ।
इंद्रियप्रवृत्तींक ॥९६९॥

इच्छा ही उन्मत्त जाता ।
मनाक ही हुट्कारुयता ।
इंद्रियांक तें चलैता ।
हेंची पार्था कर्तृत्व ॥९७१॥

तिन्नींचो संयोगु जावू ।
रूप कर्माचें ती घेवू ।
जाछयारी धोर्नू तों गुणु ।
जों प्रभावी ताव्वळी ॥९७३॥

तमोगुणाचें आस्सद ।
तरी कर्म तें निषिध्द ।
म्हणु तें धर्माविरुध्द ।
सर्वथा हें जाण तूं ॥९७५॥

दुष्कर्माचें फल दुःख ।
सत्कर्मा मळता सुख ।
दोन्नींचोई पुरुषाक ।
भोगु हों घेव्का पडता ॥९७७॥

सूत्रधारी सत्ताधीशु ।
जाण तांची रें पुरुषू ।
तागेल्या लीलेचो पैसू ।
जाण तीची प्रकृती ॥९६६॥

ह्या सर्वांनीं अँक्डें मेळ्चें ।
तिक्काची प्रकृती म्होण्चें ।
आनी तिक्काची समजूचें ।
मूळ हेतू कर्माचो ॥९६८॥

तांगेल्या तृप्तीखातीर ।
जें घडता भित्तरी भाग्र ।
सर्व शुभाशुभकर ।
तेंची कार्य कौंतेया ॥९७०॥

कर्तृत्व कार्य कारण ।
ह्या तिन्नींचें अधिष्ठान ।
हीची प्रकृती तूं जाण ।
अशी म्हणता सिध्देशू ॥९७२॥

प्राबल्य सत्त्वगुणाचें ।
आस्ल्यारी सत्कर्म म्होण्चें ।
जरी तें रजोगुणाचें ।
आस्ल्यारी तें मध्यम ॥९७४॥

अशी कर्म बरीं वायट ।
घडत उर्ताती सतत ।
सुखद किंवा दुःखद ।
त्या त्या प्रकृतीमितीं ॥९७६॥

प्रकृती हीं कर्म कर्ता ।
पुरुषु तीं भांगत उर्ता ।
अशी अखंड ही चलता ।
कर्म भोगाची वीण ॥९७८॥

ज्ञानेश्वरी

दोंगांगलाँ हों समंदु ।
पळैल्यारी असंबंधु ।
बायलेक हों कर्मबंधू ।
हों मात्र सदा भुक्तु ॥१७९॥

अँकळोंची हों उदासीनू ।
निराकारू नी निर्धनू ।
वृध्दांपेक्षा वृध्द जानू ।
आस्स हों पुरातनू ॥१८१॥

नाती दोंळें नाती कान ।
नाती हात ना चरण ।
ना रूप हों वर्णहीन ।
नाम मात्र पुरुषु ॥१८३॥

हों कस्लेंई कर्म कर्ना ।
फल ताज्जें जाई म्हण्णा ।
भोग लायिल्लिवाय सोंण्णा ।
ही आप्णाल्या कर्मांचों ॥१८५॥

गुणखानी ही तेंमई ।
सार्थ नांव गुणमयी ।
हिज्ज्यांतूं नांवांतू खंडी ।
उणें कांई दिस्सना ॥१८७॥

नामरूपांतूंची खँळता ।
हीची माया नी ममता ।
इंद्रियांक ही दव्वर्ता ।
निरंतर जागृत ॥१८९॥

सर्व भ्रमांचें कुळार ।
हिक्काची आप्णालें घर ।
कर्ताती नाना विकार ।
पळें हिगेली व्याप्ती ॥१९१॥

आनी संगु घण्णातिलें ।
कस्लें हें विचित्र जाछें ।
जग कश्शी जन्मा घाल्लें ।
हिन्नं कांडं कळणाची ॥१८०॥

पुरुषु हों नामधारी ।
ना हों नरू ना ही नारी ।
कोरू जायना धनुर्धारी ।
अेक्कू खंचों निश्चयू ॥१८२॥

कस्लें ना जानुई अश्शी ।
प्रकृतीचों पती कश्शी ।
वैल्यानं हों भांग्ता अश्शी ।
सुखदुःख कस्ल्याक ॥१८४॥

थों ाशा सौंदर्याचेरी ।
कांडं गुणां सामर्थ्यारी ।
कश्की सामान्य सुंदरी ।
नांचू लाय्ता बाम्णाक ॥१८६॥

नित्य नी क्षणाक्षणाक ।
रूप गुण ही अेकेक ।
दाकौनू पळें जडाक ।
काम दीनू बसैता ॥१८८॥

मन निःसत्व मूळांतूं ।
हाक्का ही स्वाधिकांरांतूं ।
भिर्भिराय्ता त्रैलोक्यांतूं ।
पळें कस्लें आश्चर्य ॥१९०॥

मांटोवू ही कामनांचों ।
वसंतू मोहवनाचों ।
दैवी माया ह्या नामाचों ।
तिळों आस्स निडळारी ॥१९२॥

वाङ्मयाक प्रोत्साहन ।
आकाराक मुक्तांगण ।
प्रपंचाक आमंत्रण ।
दिता ही सदोदित ॥९९३॥

कलांचँ ही स्फूर्तिस्थान ।
ही विद्येचँ अधिष्ठान ।
करैता ही परिपूर्ण ।
ज्ञानाक नी कामाक ॥९९४॥

हीची ध्वनीचँ मुद्रण ।
चमत्कारांचँ निधान ।
सर्व कर्मांचँ तोरण ।
बांद्ता ही ह्या विश्वांतू ॥९९५॥

उत्पत्ती हों प्रातःकाळू ।
प्रळयू हों सांजे वेळू ।
सर्वकाळ अशी खेळू ।
घाल्त आस्ता मोहिनी ॥९९६॥

दुस्त्रँ रूप अद्वैताचँ ।
की हँ सोंग्रँ निःसंगाचँ ।
घर शून्य आकाशाचँ ।
कॅल्लँ की हिन्नँ अशी ॥९९७॥

सर्वत्र कर्ता संचारू ।
सौभाग्याचों हों विस्तारू ।
कस्लेई ना अनावरू ।
हिक्का खंई कॅर्नाई ॥९९८॥

तँ निःसंग निराकार ।
ही ताक्काई स्वाहाकार ।
कोनू शून्यांतू बिडार ।
मांडैता आप्णागॅलँ ॥९९९॥

पळैल्यारी अशी दिस्ता ।
अजन्माक जन्मा घाल्ता ।
निराकाराक घडैता ।
हीची ताक्का आधारू ॥१०००॥

निरिच्छाची इच्छा जात्ता ।
पूर्णाची पूर्तता कर्ता ।
अकुलाक हाण्णु लाय्ता ।
खंचोंपुणी समंदू ॥१००१॥

अवर्णनीयाळँ चिन्ह ।
अपाराचँई प्रमाण ।
निर्मनागॅलँई मन ।
जात्ता बुद्धी आप्पण ॥१००२॥

निराकाराचों आकारू ।
व्यापार नात्तिल्यालँ व्यारू ।
निगर्व्यालँ अहंकारू ।
जान्नु बस्ता आप्पण ॥१००३॥

जात्ता नाम अनाम्याचँ ।
म्हण्ता मूळ स्वयंभाचँ ।
आप्पणची अकर्म्याचँ ।
लान्नु घँत्ता ही कर्म ॥१००४॥

निर्गुणागॅलँ ही गुण ।
अचरणालँ चरण ।
कान नात्तिल्यालँ कान ।
दोंळें तँ नात्तिल्यालँ ॥१००५॥

भावागीतागॅलँ भाव ।
अनंगालँ अवयव ।
सर्वथा आप्पण सर्व ।
पुरुषालँ जात्ता ही ॥१००६॥

ज्ञानेश्वरी

अश्ली लायता ही प्रकृती ।
हाक्का आप्णागेली व्याप्ती ।
आनी हाडैता विकृती ।
हागेल्या स्वरूपांतूं ॥१००७॥

सुवर्णांतूं शंभर नंब्री । वालाइल्ली
लाक जरी ।
तँचि जात्ता मेळैल्यारी ।
कश्की पळें अशुध्द ॥१००९॥

दूद गायिल्या पान्यांतूं ।
उज्जो भित्तरी राकडांतूं ।
वज्रू गुड्‌लाय्ला वस्त्रांतूं ।
थंथईची हँ कश्की ॥१०११॥

जागी आशिल्लो हँशांतूं ।
नीद लाग्गुनू सोंप्णांतूं ।
विस्सोर्नू आप्णाक तांतूं ।
कश्की जात्ता तद्रूप ॥१०१३॥

अजन्मा नी हों शाश्वतू ।
तरी भांग्ता जन्ममृत्यू ।
हिगेल्या गुणांसांगातू ।
मेळणू जाल्लें विप्रीत ॥१०१५॥

चंद्र उद्का पाळावेल्लो ।
कित्लो छिन्नभिन्न जाल्लो ।
अश्ली म्हणतलो फस्तलो ।
पळैल्यारी आकाश ॥१०१७॥

अजन्मा हों आस्सूनूई ।
चुक्कना यँरादारी ही ।
संगदोषु हों हाक्काई ।
लाग्ला की अश्ली दिस्ता ॥१०१९॥

चंद्र कश्की अमासेक ।
आस्सूनू आप्णाइत्ल्याक ।
पण्णा कोंणाल्या नद्रेक ।
तश्ली स्थिती हागेली ॥१००८॥

दुष्ट संगती साधूक ।
तत्काळ लायता कलंक ।
कश्की स्वच्छ आकाशाक ।
खत्त लागता मोंडाचें ॥१०१०॥

रायु परतंत्रु जाल्लो ।
सिंहु रोगग्रस्तु जाल्लो ।
तश्ली हों पुरुषु जाल्लो ।
प्रकृतींतूं निस्तेज ॥१०१२॥

कश्की दाली उदासीनू ।
चल्ता बायले अनुसर्नू ।
तश्ली प्रकृती स्वाधीनू ।
जानु चल्ता पुरुषु ॥१०१४॥

तश्ली न्हई हँ जाल्यारी ।
उज्ज्यांतूल्या लोंखंडारी ।
घालेल् घाव उज्जाचेरी ।
पळ्ळेल्वारी दिस्ताती ॥१०१६॥

कान्डी मुखारी धर्त्यारी ।
तांतूई दुस्त्रँ ताज्वारी ।
दिस्ता रक्तरंगाचेरी ।
स्फटिकू त्या रंगाचो ॥१०१८॥

लँक्ता उच्चनीच योनी ।
अेक्कसमची ह्यो दोन्नी ।
वायट वा बरया सोंप्णांनीं ।
ढळणा कश्की संन्यासी ॥१०२०॥

म्हुणु हात्रें जांळ्चेंई ना ।
वा कस्लेंई भोग्चेंई ना ।
निःसंगाक ह्या लाग्गना ।
संगदोषु गुणांचो ॥१०२१॥

प्रकृतीक पुरुषाक ।
पृथ्वीक नी आकाशाक ।
जाई फुलाक मांट्वाक ।
कस्लोई ना समंदू ॥१०२२॥

तीरारी मेरू पर्वतू ।
दिस्ता जलप्रवाहांतूं ।
वच्चद वें व्हावू तांतूं ।
किल्लें लकैल्लरीई ॥१०२३॥

प्रकृती ही येंता वत्ता ।
आशिशल्कडेंची हों आस्ता ।
म्हुणु आधारू नियंता ।
होंची ह्या ब्रह्मांडाचो ॥१०२४॥

होंची हिगेलें जीवन ।
मॅळ्ळें हिक्का प्रोत्साहन ।
जन्मा आयलें त्रिभुवन ।
होंची भर्ता हिगेलो ॥१०२५॥

कालांतरानें कल्पांतूं ।
येंता ताव्वळी हाज्ज्यांतूं ।
तिन्नी अँकडें मेळणू तांतूं ।
विलीन हीं जात्ताती ॥१०२६॥

अश्ली स्वामी प्रकृतीचो ।
खेळु खेळता ब्रह्मांडाचो ।
प्रपंचू नाना थरेचो ।
अंतू ना वा ना पारू ॥१०२७॥

परमात्मा तों होंची पार्था ।
जों ह्या देहांतूई आस्ता ।
जाणू घें हें हांवें सांग्तां ।
धरी हेंची मनांतूं ॥१०२८॥

प्रकृतीच्या पेल्लिकानें ।
आस्ता अेकु समत्वानें ।
पुरुषु तों ह्या नांवानें ।
जात्ता ताज्जो उल्लेखू ॥१०२९॥

हागेल्या शुध्द स्वत्वाचें ।
हिगेल्याई प्रवृत्तीचें ।
कोंणा कळ्ळ्यां ह्या दोंगांचें ।
रूप पळें सुस्पष्ट ॥१०३०॥

जों ही साव्ली नी ही मूर्ती ।
हें जल ही जलभ्रांती ।
अश्ली धर्ता दृढ मती ।
कोनू स्वच्छ निर्णयू ॥१०३१॥

अश्ली विवेचन कोनू ।
विवेकू जागी दव्वोर्नू ।
ह्या दोंगांक समजून घेवू ।
त्याप्रमाणें जों चलता ॥१०३२॥

तों जरी हों देह धर्ता ।
कर्म कोनुइ धूर उर्ता ।
जश्ली की आकाश आस्ता ।
धूळी सोणू वैरीची ॥१०३३॥

ह्या देहाचो मोहु धर्ना ।
तोंची आप्पण हें म्हण्णा ।
गॅल्लो म्हण्णापुडें येंना ।
पर्तुनु तों जन्माक ॥१०३४॥

ज्ञानेश्वरी

अश्ली हों सदसद्विवेकू ।
जाता भवउद्धारकू ।
पळें लाभु अलौकिकू ।
त्या सच्चिदानंदाचों ॥१०३५॥

कर्ता कोणु अेकु नरु ।
आत्मानात्माचों विचारु ।
भांगार कश्की साँन्नारु ।
शुध्द कर्ता ताप्पोन्नु ॥१०३७॥

कोणु अेकु चिंतनानें ।
स्वरूपाच्या दर्शनानें ।
आप्णांतुंची अेकत्वानें ।
पाव्ता तों समाधान ॥१०३९॥

अश्ली हें नाना प्रकार ।
पार कर्ताती दुस्तर ।
भवभ्रमाचों सागर ।
पार्था सर्व थरेन ॥१०४१॥

दुःख कष्ट जें जाणताती ।
हिताहित पळैताती ।
क्लेश हरण कर्ताती ।
सौख्य शांती दिताती ॥१०४३॥

उपदेशु तों प्रमाण ।
मानूनू तोंची अनन्य ।
कोरूकई प्राणार्पण ।
तय्यार हें जाताती ॥१०४५॥

अश्ली नानाविध पळें ।
उपाय हें तुक्का सांगलें ।
जाण्णु घेंव्या जांव्यें तस्लें ।
त्या अेक्कची वस्तूक ॥१०४७॥

विवेकाचों हों सवितू ।
उदैतलों हृदयांतूं ।
उपाय हाज्जें आय्क तूं ।
आस्सती जें अनेक ॥१०३६॥

कोणु अेकु छत्तीसांचों ।
पड्दों सरैता कायमचों ।
आनी त्या शुध्द तत्त्वाचों ।
घेंता तों अनुभवु ॥१०३८॥

कोणु अेकु सांख्ययोगु ।
म्हण्ता होंची योग्य मार्गु ।
कोणु अेकु कर्मयोगु ।
म्हण्ता हितकारकू ॥१०४०॥

सोण्णु सर्व अभिमानु ।
दाकैलैली वाट धोर्नु ।
मनाचों निर्धारु कोर्नु ।
विश्वासानें चल्ताती ॥१०४२॥

तान्त्रीं सांगिलें आय्कूनू ।
त्या उत्रांक मानु दीन्नु ।
हँवै तनमन लाव्णू ।
त्याप्रमाणें चल्ताती ॥१०४४॥

जन्माचें सार्थक कोर्नु ।
मरणाकई हें मानू ।
परमगतीक पाव्णू ।
धन्य धन्य जाताती ॥१०४६॥

आस्सां हों बोधु ससार ।
कर्ता आय्क हें उत्तर ।
मँळतलें तें तत्त्वतीर ।
ह्या सारसिध्दांतानें ॥१०४८॥

आधारू हों थंडीथाई ।
पावैतलों तुक्का काई ।
त्रासु जायना पळें खंडी ।
धनंजया वाट्टेरी ॥१०४९॥

क्षेत्रज्ञाचें विवरण ।
कर्तना आत्मदर्शन ।
घडैलें कॅल्लें वर्णन ।
सविस्तर क्षेत्राचें ॥१०५१॥

सूर्यप्रकाशूनी बॅण ।
कर्ताती भासु निर्माण ।
जलाशयाचो महान ।
ताज्वारीची हं सर्व ॥१०५३॥

चराचर ह्या सृष्टींतूं ।
जन्मा आयलें जीवजंतूं ।
दोंगगांगॅलों हों सांगातूं ।
ह्या सर्वांचें कारण ॥१०५५॥

सूत काई वस्त्र न्हई ।
मात्र सुत्तांतूं खंच्याई ।
आनी पळें तूं कॅर्नाई ।
वस्त्रपण आस्ताची ॥१०५७॥

नावं हांगेलीं विभिन्न ।
विंगड वस्त्रावरण ।
अेकविध ना वर्तन ।
पळें ह्या सर्वांगॅलें ॥१०५९॥

फळं दुद्यावाल्गिस्वेलीं ।
भिन्न रीती वापर्तलीं ।
भिन्न जातीचीं वें जात्लीं ।
इत्ल्यावॅल्यानॅची की ॥१०६१॥

ऊरइना मनबुद्धींतूं ।
तुगेल्या कस्लोई किंतूं ।
सांग्तां फक्त हों सिध्दांतु ।
सोण्णू बाकी विचार ॥१०५०॥

दोंगगांगेल्या संयोगानें ।
सर्व विश्वाच्या रूपानें ।
कश्की वारयाच्या योगानें ।
उद्काचेरी तरंग ॥१०५२॥

कश्की पाव्साच्या धारांनीं ।
भिज्जुन वत्ता ही धरणी ।
नी विविध अंकुरांनीं ।
कर्ता रूप प्रगट ॥१०५४॥

जरी भिन्न ह्यां दिस्ताती ।
विश्वांतुल्या भूतव्यक्ती ।
तरी अेक्कीची संतती ।
पार्था ह्या दोंगगांगेली ॥१०५६॥

सर्व हीं अेक आस्ताती ।
तरीई भिन्न दिस्ताती ।
अेकत्वाची घं प्रचीती ।
जँ आस्ता अंतर्भूत ॥१०५८॥

भेदबुद्धीनं पळैशी ।
तरी होडी चूकी कर्शी ।
भाग्र हांतुल्यानं कश्शी ।
पड्शी जन्मांतरांतूं ॥१०६०॥

सरळ की वांकडें घॅल्लें ।
सर्व बोरीचॅची पळें ।
जरी प्राणी भिन्न दिस्लें ।
अंतरात्मा अेक्कूची ॥१०६२॥

ज्ञानेश्वरी

किटव्या उज्जांतूं अनेक ।
सर्वे उष्ण ओकलेंक ।
तश्शी ह्या भूतांतूं आय्क ।
ओक्कूची तों परमात्मा ॥१०६३॥

घरांतूं नी कलशांतूं ।
ओक्क आकाश दोन्नींतूं ।
तश्शी ह्या भूतमात्रांतूं ।
ओक तत्त्व अभिन्न ॥१०६५॥

सर्व भूतांतूं समान ।
जँ जीवांचँ अधिष्ठान ।
ताज्जँ घेंता जों दर्शन ।
आत्मज्ञानी तों जाण ॥१०६७॥

त्रिगुणांचँ हँ शरीर ।
तीनी धातूंचँ आगर ।
पंचतत्त्वांचँ कुळार ।
भोची पळें दुस्तर ॥१०६९॥

अस्लों हों देह धोर्नूई ।
अशाश्वत तों जाण्णूई ।
शाश्वत सोंणस्तनाई ।
चल्ता तों जीवन्मुक्त ॥१०७१॥

थोंडें योगसामर्थ्यारी ।
यत्न कोर्नू जन्मांतरीं ।
पाव्ताती ज्या स्थानाचेरी ।
तँची तँवै जात्ताती ॥१०७३॥

मुक्तीसांगाती सद्गती ।
घेंताती हांगा विश्रांती ।
गंगादि न्हंय्यो मँळताती ।
कश्की त्या समुद्राक ॥१०७५॥

सान्न होंड पाव्सा धारों ।
तांकां उद्काचोंची थारों ।
तश्शी सर्व हों पसारों ।
तोंची जगन्निवासू ॥१०६४॥

अलंकार मोडैताती ।
सोंण्णा भांगार स्वस्थिती ।
जीव येंताती वत्ताती ।
आत्मरूप शाश्वत ॥१०६६॥

ज्ञानदृष्टी धनुर्धारी ।
मँळता ही काँणाक जरी ।
ताक्का खरों नेत्रधारी ।
होंची मानु दिंक्काज ॥१०६८॥

विषारी त्या विच्चावारी ।
आस्स पंचदंशकारी ।
अस्ल्या ह्या मृगामुखारी ।
दीन जायद वें सिंह ॥१०७०॥

अशाश्वतांतूं गुंतना ।
आत्मघातु कोर्नु घेंना ।
अस्लों हों जाण अर्जुना ।
पाव्ता ब्रह्मपदाक ॥१०७२॥

आकाराच्या पेल्लिकानें ।
शब्दातीत सर्वार्थानें ।
घर कँल्लें जँ तुर्येनं ।
तँची हँ परब्रह्म ॥१०७४॥

प्राणी हँ विचित्र नाना ।
पोळोनू काँणाक जायना ।
भेदभ्रमु तों अर्जुना ।
पाव्ता सुखधामाक ॥१०७६॥

दिवं कित्लेंई आस्सोती ।
 अक्कीची तांगेली दीप्ती ।
 ईश्वरागेली ही व्याप्ती ।
 तश्शी सर्वत्र सम ॥१०७७॥

अश्शी तों आनी आप्पण ।
 विंगड नाती दोंगजण ।
 म्हणतलों जन्ममरण ।
 भोंगना हाज्मुखारी ॥१०७८॥

समाधी साम्यावस्थेची ।
 लागता हाक्का सव्यसाची ।
 भाग्यवानु जाण तोंची ।
 कित्लें करूं कौतुक ॥१०७९॥

मनबुद्धीच्या मुखांत्रीं ।
 सर्वे करैता प्रकृती ।
 जाणु आस्ता वस्तुस्थिती ।
 हीची ज्ञानी निश्चित ॥१०८०॥

कामं घरांतूं चल्लूई ।
 घर करैना कस्लेई ।
 मोंडं येळू वच्चूनूई ।
 अलिप्त की आकाश ॥१०८१॥

तश्शी धोर्नु ह्या आत्म्याक ।
 सुत्वांतूं खळता अनेक ।
 खळ ही आप्णाइत्ल्याक ।
 हाज्जें भान ना हाक्का ॥१०८२॥

अश्शी निश्चयू कोंणालों ।
 जाल्ला पळें ताक्का जात्लों ।
 परमात्मस्वरूपालों ।
 साक्षात्कारू यथार्थ ॥१०८३॥

भूतांतूं ह्या भिन्नभिन्न ।
 ऐकत्वाचें जां दर्शन ।
 घेंता तों ज्ञानमंपन्न ।
 जाल्लों म्हुणु जाण तूं ॥१०८४॥

कश्की कल्लोळ उद्कारी ।
 परमाणू पृथ्वीचेरी ।
 आदित्यबिंबाभित्तरी ।
 किरणई असंख्य ॥१०८५॥

पळैता पार्था देहांतूं ।
 अवयव हें नाना तूं ।
 भिन्न भावई तांच्यांतूं ।
 किट्या कश्की उज्जांतूं ॥१०८६॥

मूळ ऐक निराकार ।
 दिस्ताती नाना आकार ।
 हें जाणू घेंत्त्यारी तार ।
 लागता ब्रह्मथडीक ॥१०८७॥

अनेकत्वांतूं ब्रह्मैक्य ।
 पडता सर्वत्र नद्रेक ।
 आनी अपरंपार सुख ।
 मळता आत्मानंदाचें ॥१०८८॥

इत्ल्यावॅल्यानॅची तुक्का ।
 जाल्ली की ना सांग माक्का ।
 प्रकृती पुरुष व्याख्या ।
 पूर्ण आनी सुस्पष्ट ॥१०८९॥

कश्की घोटु भोरू वच्का ।
 आनी अमृतची मेळका ।
 किंवा अकस्मात पडका ।
 धनाराशी दृष्टीक ॥१०९०॥

ज्ञानेश्वरी

अशशी लाभु जाल्लो तुक्का ।
जाल्यारी हँ लेक्कू नाक्का ।
तुवँ खंडँ वच्चुन् पांक्का ।
थंडँ तू पाळो म्हुणू ॥१०९१॥

अशशी श्रीकृष्णानँ म्हळळँ ।
आनी जँ मुखारी सांगलँ ।
अर्जुनानँ तँ आय्कलँ ।
मन दीव्नु समची ॥१०९३॥

उद्दाक तँ आशिल्लतरी ।
अथवा तँ नात्तिल्लतरी ।
सूर्य ताँ सर्वतोपरी ।
सदोदित निःसंगू ॥१०९५॥

कान् ेतूँ जँ मुख दिस्ता ।
खरँची वँ तांतूँ आस्ता ।
तशशी आशिल्ल्वारी दिस्ता ।
आत्मा ताँ ह्या देहांतूँ ॥१०९७॥

उज्जाक आनी काप्साक ।
वाती जाय्द वँ वळूक ।
आकाशाक पाषाणाक ।
सांग कस्लो समंदू ॥१०९९॥

उज्वाडाक नी काळकाक ।
मृताक नी जीवंताक ।
लांळ्या जाय्द वँ दोंगांक ।
खंचो पुणि समंदू ॥११०१॥

देह हँ पंचभूतांचँ ।
गुलामु गुणकर्मांचँ ।
आनी हान्न घुंत्त पोड्चँ ।
जन्ममरणांतूंची ॥११०३॥

आनी थोंडँ सांगचँ आस्स ।
थंडँ तूँ समची लक्ष ।
दीव्नु जांक्काज ओकाक्ष ।
कळूक तँ जँ सूक्ष्म ॥१०९२॥

उद्कांतूंची आशिल्ल्वारी ।
दिस्ता सूर्य ताँ जाल्यारी ।
बुड्डना उद्काभित्तरी ।
तशशीची हों परमात्मू ॥१०९४॥

म्हणताती आत्मा देहांतूँ ।
तथ्य कस्लेई ना हांतूँ ।
ताज्झिल्ल्याक ताँ आप्णांतूँ ।
आस्ता थंचेथंडींची ॥१०९६॥

दोंगई हँ आस्सनाती ।
ओकमेकांचँ सांगाती ।
कशकी घालू जाय्ना गांटी ।
वारयाची नी रेवेंची ॥१०९८॥

अँक्ळो पूर्वे दिक्क धर्ता ।
दुस्त्रो पश्चिमेक वत्ता ।
आस्स वँ कांई शक्यता ।
दोंगांनीं अँक्डें मेळ्ची ॥११००॥

रात्तीक आनी दीसाक ।
भांग्राक आनी काप्साक ।
नुस्तेपुणी रँ कस्ल्याक ।
जोड्काज बा समंदू ॥११०२॥

मूसू पाक फाप्पुण् घेंत्ता ।
ह्या क्षणांतूँ जीवु वत्ता ।
लोण्यावारी हों कर्गता ।
देह पळ्पळैतना ॥११०४॥

उज्जांतूं हों लास्सून् वत्ता ।
गोब्बोर जानू उब्बुन् वत्ता ।
सुण्यागेली विष्ठा जात्ता ।
तागेलँ भक्ष्य जाल्यारी ॥११०५॥

आत्मा नित्य स्वयंसिध्द ।
अनादी सच्चिदानंद ।
सांग काँण नाकार्तीद ।
हागेलँ हँ स्वामित्व ॥११०७॥

दृश्य म्होणू की अदृश्यू ।
प्रकाशू की अप्रकाशू ।
संपूर्ण म्होणू की अंशू ।
कळणा खरँ स्वरूप ॥११०९॥

खेदु न्हई वा आनंदु ।
बध्द ना हों ना स्वच्छंदु ।
ना अकु ना बहुविधु ।
स्वरूपांतूंची मग्न ॥११११॥

सृष्टी सांगाती उब्जना ।
वा सांगाती नाशु पाव्ना ।
ह्या दोन्नींचों हों अर्जुना ।
अेकमात्र निवासू ॥१११३॥

अरूप हों निराकार ।
धर्ता देहांतूं आकार ।
कश्की आकाश साकार ।
जात्ता मठाभित्तरी ॥१११५॥

राति सर्ता दीसु यँत्ता ।
आकाश आशिशलँ आस्ता ।
तश्शी आत्म्यागेली सत्ता ।
नाना देहांतरांतूं ॥१११७॥

अँखाद्वँळ अश्शी जाय्द ।
देह हों कुस्त पडद ।
कीडें तांतूं बुच्चुत्तीद ।
कित्ली घोर अवस्था ॥११०६॥

कळणा सूक्ष्म की हों स्थूळ ।
संकीर्णु की हों विशालु ।
सांग अचळु की चळु ।
आस्स पुणी हों कश्शी ॥११०८॥

खंडें ना तरी सर्वत्र ।
सांगातांतूँई स्वतंत्र ।
अमूर्त जानुई मूर्त ।
कश्शी कळचँ हों कोणू ॥१११०॥

इत्लाँ तित्लाँ म्होणू जाय्ना ।
जन्मा यँना कोणुइ घाल्ना ।
माँत्राँ उल्लोंचेंई साँण्णा ।
घेंव्या जाय्ना निर्णयू ॥१११२॥

वाचातीत व्याप्ती कळणा ।
कम्मी जाय्ना चड जाय्ना ।
नप्राँ जाय्ना नी खर्चना ।
परिपूर्ण अपारू ॥१११४॥

तश्शी आत्मा सर्वाभूतीं ।
धर्ता नाना देहाकृती ।
याँवच काँणासांगाती ।
कर्ना साँण्णा स्वरूप ॥१११६॥

कस्लँ कोर्याँ म्हुणु म्हण्णा ।
कस्लँ कर्ना वा करैना ।
देहांतूं जँ घड्ता माँड्ता ।
तांतूं घाल्ना हों लक्ष ॥१११८॥

ज्ञानेश्वरी

हागेल्या ह्या स्वरूपांतूं ।
कॅर्नाई खंचें कालांतूं ।
आस्सों ना जावों देहांतूं ।
जायना कांई बदलू ॥११११॥

सर्व देहांतूं सर्वत्र ।
आत्मा आस्ता हें निश्चित ।
जाल्यारी तों जायना लिप्त ।
तश्शी संगदोषानें ॥११२१॥

लोहचुंबक लोहाक ।
चाळवैता आप्णा दीकाक ।
कश्की सोंण्णा लोहत्वाक ।
खिच्चुन् बश्शिल् तरी तें ॥११२३॥

राक्कूड हें उज्जों जायद ।
तरी काँण बा म्हणद ।
की उज्जाकची म्होण्येद ।
न्हवें राक्कूड पार्था ॥११२५॥

सूर्यू अेकु आकाशांतूं ।
सर्व विश्व उज्वाडांतूं ।
तागेलों प्रत्यक्ष हातू ।
ना हें जांन्वें सहज ॥११२७॥

शब्दांत्थांनु तत्त्व सांग्तां ।
ताज्जें मर्म काँणा कळता ।
ताँची हें अंतर जाण्ता ।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञांतुलें ॥११२९॥

धर्मशास्त्रांचें वचन ।
कर्ता कर्ता अध्ययन ।
सुखशांति समावान ।
पाव्ताती तें अर्जुना ॥११३१॥

आकाश खंडें आस्सना ।
खंडें वच्चुनू तें पाव्ना ।
तरी खंचोई लाग्गना ।
तीळाइत्लोई लेपू ॥११२०॥

हँची लक्षण पार्था तूं ।
धरी कॅर्नाई लक्षांतूं ।
आस्सूनूई ह्या क्षेत्रांतूं ।
ताँ क्षेत्रज्ञू अलिप्त ॥११२२॥

कश्की दिव्या उज्वाडांतूं ।
कामं चल्ताती घरांतूं ।
त्या दिव्याक ह्या कामांतूं ।
गोडी कांइं आस्सना ॥११२४॥

मोंडाक नी आकाशाक ।
मृगजळाक सूर्याक ।
तश्शी आत्म्याक देहाक ।
समंदाचों आभासू ॥११२६॥

क्षेत्रज्ञु तटस्थ आस्ता ।
क्षेत्र अश्शी दिस्सू लाग्ता ।
निम्मू नाक्का कश्शी जात्ता ।
संशयुई घेव्नाक्का ॥११२८॥

आर्त हँची कळ्का म्हुणु ।
ज्ञानीजनांक सोदुनु ।
तांगेल्या बाग्लांतुं येव्नु ।
सँवा कोर्नु राव्ताती ॥११३०॥

हँची मँळ्काज आप्णाक ।
म्हुणु तें हठयोगाक ।
धैर्य धोर्नु पोट्टोळ्च्याक ।
तय्यारई जात्ताती ॥११३२॥

देहादिक तणावारी ।
लेक्कून्नु सर्वतोपरी ।
कर्ताती तँ धनुर्धारी ।
पादसेवा तांगेली ॥११३३॥

अरुशी तँ सर्वथरेनँ ।
दृढ ज्ञानसाधनेनँ ।
चित्ताक समाधानानँ ।
अेकस्थित कर्ताती ॥११३४॥

हँ क्षेत्रक्षेत्रज्ञांतुलँ ।
अंतर ज्या काँणा कळळँ ।
ज्ञानवचन तांगेलँ ।
शिरसावंध मान्येद ॥११३५॥

ह्या पंचमहाभूतांची ।
व्याप्ती मायावी रूपांची ।
जाण पार्था प्रकृतीची ।
सर्वई ही लीलाची ॥११३६॥

आप्पण जाव्नु कांडं तिन्नं ।
जीवांक बांदुनु घनँ ।
शुकनलिका न्यायानँ ।
शिरकताती जीवची ॥११३७॥

सुर्वेक ताँ सर्पू म्हळळँ ।
सुट्ळाँ भ्रमु खरँ कळळँ ।
दाँळ्यांक मागिरी दिस्लँ ।
सर्पू न्हई ती माला ॥११३८॥

कश्की रुप्या भासु जाल्लो ।
कड्डेरी प्रत्यक्ष दिस्लो ।
थंडई झगझगीची शिंप्लो ।
सुट्ली रुप्याची भ्रांती ॥११३९॥

तश्शी दिस्ची ही प्रकृती ।
स्वता न्हई ही प्रचीती ।
येव्नु जात्ता दृढमती ।
ताँची पाव्ता ब्रह्मत्व ॥११४०॥

आकाशापेक्षां व्यापक ।
हिगेल्याई पेल्लिकाक ।
आस्ता तँची सर्वात्मक ।
प्राप्ती ताज्वी शाश्वत ॥११४१॥

थंडई ताक्का आकारू ना ।
जीवभावु थंडई ऊर्ना ।
द्वैतई थंडई छळसूटना ।
थंडई अेकु आनंदू ॥११४२॥

आत्मानात्म हाँचि अेक ।
नीरक्षीराचो विवेक ।
कोर्नु पाव्ताती पदाक ।
जाण तँ राजहंस ॥११४३॥

मूलतत्त्व जँ हँ अरुशी ।
पार्थाक स्पष्ट कळशी ।
पळ कृष्णानँ हँ कश्शी ।
सांगलँ जीवाभावानँ ॥११४४॥

उदाक ह्या कळ्शांतुलँ ।
कश्की त्या कळ्शांतुं भलँ ।
तश्शी श्रीकृष्णानँ दिल्लँ ।
ज्ञान हँ अर्जुनाक ॥११४५॥

पळ काँणं काँणा दिल्लँ ।
दाँग अेकरूप जाल्लँ ।
कृष्णु म्हणता आप्णागँलँ ।
रूपची हाँ अर्जुनु ॥११४६॥

ज्ञानेश्वरी

हँ कांडं निम्गिनं काणं ।
आप्णाइत्ल्याकची आप्णं ।
सांगलँ आस्साँ श्रीकृष्णानं ।
दिल्लँ ताक्का सर्वस्व ॥११४७॥

जाल्यारी मनांतुं पार्थु ।
अजुनिकै तौ अतृप्तु ।
आनी आनीकै तृषार्तु ।
जाय्त जाय्त आस्सची ॥११४८॥

घाल्यारी दिव्लेंतुं तेल ।
ज्योती जात्ताती उज्ज्वल ।
तश्शी आय्कूंची प्रबळ ।
इच्छा गेल्ली वाड्डत ॥११४९॥

पाकचतुर उदार ।
वाड्ता भोक्ता जाणकार ।
ताव्वळीची सुखकर ।
जात्ता वाड्चँ नी जेव्चँ ॥११५०॥

अश्शी उमेदी आय्कूंची ।
वाड्ली सांग्चीई तश्शीची ।
इत्लँ मात्र हँ कळणाची ।
कितल्या पटीनँ वाड्ली ॥११५१॥

चंद्र नांचैता समुद्र ।
सरी पाव्साची वारयांतू ।
तश्शी भर्ता ह्या सांग्च्यांतू ।
गोडी पळें तुचिर्ती ॥११५२॥

कृष्ण मुखारी सांग्तलॉ ।
आनंदी आनंदु जात्लॉ ।
विश्वांतू भोर्नु उर्तलॉ ।
अश्शी म्हणता संजयू ॥११५३॥

व्यासांगेली बुद्धिमत्ता ।
महाभारतांतुं दिस्ता ।
भीष्मपर्वांतू ती यॅत्ता ।
कथा प्रसंगोचित ॥११५४॥

ताव्वळी कृष्णार्जुनालॉ ।
थंडी जाँ संवादु जाल्लॉ ।
तुम्कां सहज कळतलॉ ।
सांग्तां तौ मराठींतू ॥११५५॥

आय्कयाती तौ संवादु ।
शांतिरसांतुलॉ बोधु ।
जाँ शृंगाराचेरी मातू ।
म्हणतां म्हणतां करीद ॥११५६॥

नवी तरी नित्यांतुली ।
भास पळया तुम्गेली ।
साहित्यसम्राज्ञी जात्ली ।
अमृतई लाज्जद ॥११५७॥

भास मधुर शीतल ।
चंद्रापेक्षाई सोज्वल ।
आय्कू यॅल्लॉ झुळझुळ ।
नादु गंगाजळाचो ॥११५८॥

पाशवी तामसी वृत्ती ।
आय्कूनू हँ निव्वळताती ।
मनाक वैध लाग्ताती ।
सात्त्विक समाधीचँ ॥११५९॥

तश्शी वाचावैभवानँ ।
भर्ता विश्वगीतार्थानँ ।
सर्वत्र त्या आनंदानँ ।
वत्लँ विश्व भोर्नु हँ ॥११६०॥

श्रवण हँ कर्ता कर्ता ।
सहज मननई घड्ता ।
विवेकासांगाती लागता ।
ब्रह्मविद्येची खाण ॥११६१॥

परतत्त्व पोळोवोती ।
सुखानंदु मँळोवोती ।
स्वताक जाण्णु घँवोती ।
कोंण म्हुणु आप्पण ॥११६२॥

सर्व म्हळ्ळेल्वारी जात्लँ ।
व्याख्यानई तशी जात्लँ ।
कारण सदगुरुंगँलँ ।
वरदान मज्जेरी ॥११६३॥

शब्द वेंचुनू काडीन ।
ओवीबध्द तँ करीन ।
भाषालंकार घालीन ।
सांगतना हों गीतार्थू ॥११६४॥

सामर्थ्य हँ परिपूर्ण ।
मेळणु जाल्लां सुसंपन्न ।
घेळु सर्व विद्याधन ।
सदगुरुंनीं दिलेलँ ॥११६५॥

जांळ्याक हँ तुम्कां मान्य ।
तांगेली कृपा कारण ।
माक्का हँ गीतागायन ।
कोर्ची आयली योग्यता ॥११६६॥

आनी ताज्वैरी हँ अेक ।
तुम्गेलँ पाय धरूक ।
मँळ्ळें मगेल्या भाग्याक ।
खंडई कांडई ना न्यून ॥११६७॥

वाचा दित्ता जी मॉन्याक ।
ती शारदा स्वपुत्राक ।
आनी समुद्र लक्ष्मीक ।
कर्ना कस्त्याकै उणँ ॥११६८॥

तश्शी संत तुम्मीज्ञानी ।
माक्काई कराती ऋणी ।
कथा ही नवरसांनीं ।
भोर्चँ दिय्या सामर्थ्य ॥११६९॥

आस्सॉ आत्तं गुरुराया ।
दँवा माक्का आज्ञा दिय्या ।
धर्ता हांवं दोन्नी पाय्यां ।
सुरु करी म्हणाती ॥११७०॥

॥ ज्ञानदेवु सांगता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
तँरावॉ अध्यायु बोरोन् जात्ता । क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोगाचॉ ॥

चौदावो अध्याय

जयजयकारु गुरुदेवालों ।
जो देवुई देवांगलों ।
बुद्धीकई जागैतलों ।
तूंची सुखाचो सूर्य ॥१॥

करुणेचो तूं सागरू ।
दुर्बळ्यांगलों आधारू ।
ब्रह्मविद्येचो भर्तारू ।
मगेल्या तूं गुरुदेवा ॥३॥

किमयागार दिस्ताती ।
भूली दृष्टीक घाल्ताती ।
चमत्कार दाकैताती ।
तूं मात्र अशी कशी ॥५॥

घेंता उद्दाक आर्द्रता ।
पृथ्वी सहनक्षमता ।
तुल्यागीथावू सर्वथा ।
गुरुराया उदारा ॥७॥

वारयाचो विश्वसंचारू ।
आकाशाचोई विस्तारू ।
शक्तीरूपानें साकारू ।
जावुई तूं दिस्सना ॥९॥

नाना परीनं वर्णन ।
कोनू धर्ता वेद मौन ।
घण्णा सत्य सुदर्शन ।
गप्प बस्चेंची बरें ॥११॥

सर्वांगेली तूं विश्रांती ।
सोहंभाव सुखशांती ।
किल्लीं विश्वाचीं पाळं तीं ।
तूं तांगेलो समुद्र ॥२॥

ज्या कोंणाक तूं दिस्सना ।
तांकां दाकैता ही नाना ।
विश्वाची तूंची रचना ।
तुगेलीची गुरुराया ॥४॥

सर्वांगेलो तूंची शास्ता ।
कोंणा कळणा कोंणा कळता ।
कस्त्याई रूपाक कर्ता ।
देवा हों नमस्कारू ॥६॥

ग्रह सूर्यचंद्रादिक ।
तें तुगेल्याची तेजाक ।
तुंवें दिलेल्या दानाक ।
दाकैताती जगाक ॥८॥

लीला तुगेली अगाध ।
थंचेथंडी वेद स्तब्ध ।
तुज्विना ज्ञानई अंध ।
दृष्टी ताज्जी तूंचि की ॥१०॥

जलप्रलयांतूं न्हई ।
सोदची पुणी कशी खंडी ।
होचि तों थेंबू म्होणचेंई ।
कशकी पळ अशक्य ॥१२॥

तशीची सूर्य उदेता ।
चंद्र काज्जुळोंसों दिस्ता ।
तुज्मुखारी श्रुति बस्ता ।
खैकी तांड निप्पोळू ॥१३॥

म्हुणु स्तुती कोर्चे सोण्णू ।
पाय्यांरी मात्तं दव्वोर्नू ।
नोळीत शरण येळू ।
उर्चै हँचि भो बरँ ॥१५॥

उध्धोण्णू कृपाभांडार ।
भरी झोळ्ळी पुरेपूर ।
ओव्याँ अमृतमधुर ।
ज्ञानपूर्ण जावोती ॥१७॥

गीतेंतुलँ ज्ञानधन ।
वांट्यां म्हुणु म्हणता मन ।
दोळ्यां घाली स्नेहांजन ।
साध्य जात्लँ सोद्दुक ॥१९॥

दँवा स्नेहाचों वसंतू ।
कॉरों काव्य सुफलितु ।
अस्लँ कवित्व बुध्दींतू ।
स्फुरई तूं स्नेहाळा ॥२१॥

तूंची विश्वाची विश्रांती ।
कृपापुन्नवेची कांती ।
मगेल्या स्फूर्तीची पूर्ती ।
करी हे पूर्णचंद्रा ॥२३॥

आय्कून् हँ निवृत्तीनँ ।
म्हळळं प्रेमळपणानँ ।
दव्वोर्नाक्का ह्या स्तुतीनँ ।
मूळ ग्रंथु बाजूक ॥२५॥

वैखरी परावाणींतू ।
दोंगै बुडल्याँ अद्वैतांतू ।
सांग अस्त्या ह्या स्थितींतू ।
तांड कश्शी उध्धोडू ॥१४॥

ऊर खंच्याई रूपांतू ।
नमस्कार चरणांतू ।
गुरो करी सहाय्य तूं ।
ग्रंथनिरूपणांतू ॥१६॥

त्याँ जावोती विवेकाचीं ।
कर्णभूषण गोम्टींची ।
घाल्तां सज्जनांक तींची ।
पावोती समाधान ॥१८॥

हे कृपासूर्या भरी तूं ।
शुध्द प्रकाश बुध्दींतू ।
ती गीतानिरूपणांतू ।
जावों गुरो प्रगट ॥२०॥

बुध्दीगंगेचँ हँ नीर ।
पार कॉरों दोन्नी तीर ।
घेळु सिध्दांताचँ सार ।
करी कृपावर्षावू ॥२२॥

मगेली स्फूर्तीपुन्नव ।
ती पोळोनु ज्ञानार्णव ।
नांचू लाग्तलों तथैव ।
नवरसां सांगाती ॥२४॥

सुरस करी कथेक ।
भावार्थु तों आय्कूंच्याक ।
श्रोते जाल्याती उत्सुक ।
आनी वेळु काण्णक्का ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

हँची स्वामी माक्का दिस्लँ ।
सुरु कोर्चेँ म्हुणु लँक्लँ ।
बरँ जाल्लँ तुम्मी सांग्लँ ।
कथा सुरु कोरूक ॥२७॥

तश्शी तुम्गेल्या कृपेनँ ।
परिपूर्ण विस्तारानँ ।
शास्त्रकथा आवडीनँ ।
करीन ह्या ग्रंथाची ॥२९॥

जरी कथा सविस्तर ।
जावॉ स्पष्ट सुमधुर ।
धरा हॉ कृपेचॉ वर ।
मगेल्या मस्तकारी ॥३१॥

क्षेत्रक्षेत्रज्ञा संयोगू ।
घडैता आत्म्याक संगू ।
विश्वोद्भवाचॉ प्रसंगू ।
गुणत्रयां सहित ॥३३॥

निःसंगाक लाग्लॉ संगु ।
कस्लॉ विपरीत भोगु ।
प्रकृती पुरुष योगु ।
सुख दुःखा कारण ॥३५॥

ह्या चौदाव्या अध्यायांतूं ।
हँ सर्व घेव्नु लक्षांतूं ।
कॅल्ला विचारु साद्यंतूं ।
हांगेल्या समंदाचॉ ॥३७॥

म्हळ्ळं ताक्का श्रीकृष्णानँ ।
पूर्ण श्रवणशक्तीनँ ।
आय्क तूं मगेलँ म्हण्णँ ।
ज्ञानाविषयांल्लँ हँ ॥३९॥

दिर्बांकुरु स्वभावता ।
जमिनींतूं मूळ धर्ता ।
ताक्का जलामृत मॅळता ।
कस्लँ जाय्द सांगाती ॥२८॥

येव्ंची शंका मनांतुली ।
थंचेथंडी ती विर्तली ।
तान आनीक वाडतली ।
मुखावॅलँ आय्कूंची ॥३०॥

तॅराव्यांतूं श्रीकृष्णानँ ।
विवेचन विस्तारानँ ।
जँ कॅल्लँ तँ अर्जुनानँ ।
समजून घॅल्लँ हँ कळ्ळं ॥३२॥

आस्सूनूई गुणातीतू ।
प्रकृतीच्या सांगातांतूं ।
दिस्ता हॉची संसारांतूं ।
सुखदुःख भोंगतना ॥३४॥

गुण तँ किल्लँ आस्सती ।
कश्शी कोंणाक बांदताती ।
गुणातीतांतूं आस्ता ।
कश्शी तांगेली ॥३६॥

सांगता वैकुंठाचॉ रायू ।
तागेलॉ हॉ अभिप्रायू ।
आय्कत आस्स विजयू ।
ताँची आत्तं आय्कया ॥३८॥

माक्षी सुद्दां सविस्तर ।
सांगल्याती पार्था विचार ।
तुक्का तांचँ प्रत्यंतर ।
आय्ल्यां की ना हँ कळणा ॥४०॥

श्रुती 'पर' श्रेष्ठ म्हणता ।
तँची ज्ञान तुक्का सांगतां ।
मन घाल्लू आन्नेक्फंतां ।
आय्क आत्तं समची ॥४१॥

ह्याचीखात्तीर हँ म्हणतां ।
ज्ञान उत्तम सर्वथा ।
तँची अग्निवारी आस्ता ।
बाकी सर्वे तणची ॥४३॥

कॅर्ना आत्मज्ञान जात्ता ।
ह्या सर्वांचो लयु जात्ता ।
कश्की पळ वारो विर्ता ।
आकाशांतूं निःशेष ॥४५॥

ह्या आत्मज्ञानामुखारी ।
सर्ता त्या ज्ञानांची वारी ।
म्हुणु पळ धनुर्धारी ।
अत्युत्तम हँ ज्ञान ॥४७॥

हॉ विचारू जॅ कर्ताती ।
तांकां यॅत्ता ही प्रचीती ।
आनी तँची चुक्कैताती ।
फेरी जन्ममृत्यूची ॥४९॥

सोडोनू देहबंधन ।
जात्ताती तँ ततुक्षण ।
स्वतः तँ मत्समान ।
धनंजया सन्मित्रा ॥५१॥

मगेली स्वयंसिद्धता ।
तांकांई ती प्राप्त जाता ।
अखंड आनंदावस्था ।
मगेली ही तांकांई ॥५३॥

'पर' म्हळ्ळ्यारी जँ धूर ।
जाल्लँ अश्शी इत्खात्तीर ।
दोन्नी स्वर्ग नी संसार ।
घर्लँ घट्टी पोट्टोळ्णू ॥४२॥

स्वता काँण हँ विस्सोर्नू ।
द्वैत धोर्नू याग कोर्नू ।
स्वर्गसुख मॅळो म्हुणु ।
संसारांतूं रमताती ॥४४॥

सूर्यू आकाशांतूं यॅत्ता ।
चंद्रू दिस्सनाशी जात्ता ।
महानदीकई गिळता ।
कश्की जलप्रलयू ॥४६॥

मॅळता ह्याचि ज्ञानामितीं ।
पार्था ती परमगती ।
जी अनादि आत्मस्थिती ।
आमोलीची जी आम्कां ॥४८॥

मनची निर्धारु कर्ता ।
आप्णाक गप्प बसैता ।
विश्रांती स्वरूप जात्ता ।
सोण्णु देहभावु हॉ ॥५०॥

मगेली ही निल्यस्थिती ।
तीची तँवई पाव्ताती ।
मगेली ही परिपूर्ती ।
मॅळता तांकांई तश्शी ॥५२॥

हांवं पळ कित्लो कश्शी ।
तँवई जात्ताती तश्शी ।
भग्न घटांतुलँ जश्शी ।
ऐकरूप आकाश ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

वात्यां कश्की दिव्लेंतुल्यां ।
अेक्कूची प्रकाशु दित्ल्यां ।
विंगड ना तांग्तांगॅलॉ ।
अेकी जावॉ अनेक ॥५५॥

सृष्टीची उत्पत्ति जाल्ली ।
ताव्वळ्धोर्नूची आमोली ।
अद्वैतावस्था आशिल्ली ।
ना जन्मु ना मरण ॥५७॥

अश्शी आत्मज्ञानवानू ।
मज्ज्यांतूं जॉ मॅळ्ता येव्णू ।
पार्था वत्ता तॉ दांटूनू ।
जन्मा आनी मृत्यूक ॥५९॥

जाल्लो गद्गद अर्जुनु ।
सर्वांगाचें कान कोर्नू ।
अेकाग्रते मूर्ती जाव्णू ।
आय्कता हँ सर्वई ॥६१॥

देवु म्हण्ता बुद्धिवंता ।
तुज्जस्लॉ तूं श्रोता मॅळ्ता ।
म्हुणु फलद्रूप जात्ता ।
मगेलँ हँ वचन ॥६३॥

मज्सांगाती योगु पार्था ।
कश्शी प्रकृतीचॉ घड्ता ।
आनी कश्शी जाय्त उर्ता ।
निर्मिती ह्या विश्वाची ॥६५॥

महाभूतंई घॅत्ताती ।
येव्णू हिल्यागी विश्रांती ।
म्हुणु हिक्का मायावती ।
अश्शी सुद्धां म्होण्येद ॥६७॥

तश्शी हांव तूं ऊर्नेती ।
तत्त्वता अेक आस्सती ।
नामं दोनी हीं दिस्ताती ।
व्यवहारांतूं केवळ ॥५६॥

आशिल्लें विश्वा अॅक्ळाक ।
येनेती आम्मी जन्माक ।
प्रलयांतूं विलयाक ।
पावश्नाती अर्जुना ॥५८॥

अश्शी हँ सर्व कृष्णानें ।
अर्जुनाक अगत्यानें ।
सांग्लँ की ह्या निमित्तानें ।
गोडी लाग्गॉ हाक्काई ॥६०॥

प्रीतीच्या ह्या पान्यांतुलँ ।
प्रवचन दॅवागॅलँ ।
आकाशांतूं भोर्नु उर्लँ ।
जाण्णु घॅल्लँ पार्थानें ॥६२॥

अेकु हांव अनेकांतूं ।
शिरकतां देहपाशांतूं ।
त्रिगुणांच्या संमोहांतूं ।
कश्शी आय्क तँ सांग्तां ॥६४॥

हिक्का मगेलँ बीज मॅळ्ता ।
भूतांक ही जन्मा घाल्ता ।
धान्य शॅत्तांतूं चिग्रता ।
तश्शी हीवै क्षेत्रची ॥६६॥

त्रिगुणांक हीचि पॉस्ता ।
नाना रंगांतूं नांचैता ।
महामाया नांव कर्ता ।
आप्णागॅलँ सार्थ ही ॥६८॥

शून्यमतवादी हिक्का ।
महणताती अव्यक्त म्होणका ।
सांख्यमतवादी म्होणका ।
महणताती ही प्रकृती ॥६९॥

अशशी महणताती हँ वेद ।
हिक्का म्होणयेद ।
हँ म्होणचँ म्हळळ्यारी जायद ।
अज्ञानची प्रगट ॥७०॥

आप्पण कोणु विस्सोचँ ।
हाक्काची अज्ञान म्होणचँ ।
आनी विंगड ना आस्चँ ।
रूप ह्या अज्ञानाक ॥७१॥

आय्क धनंजया हँ तूं ।
दिवाँ धल्यारी हात्तांतूं ।
कोंण राब्बद काळ्ळांतूं ।
व्है की ना पळें तूंची ॥७२॥

खरँ दुदाचीची सायी ।
ताप्तना मांडना कांई ।
तीची ताक्का धांपता थंडी ।
नीन्नापुडँ सहज ॥७३॥

ना जागृती ना सोंप्पन ।
ना सुषुप्ती वा ना ध्यान ।
केवळ ती घोरघन ।
जडमूढ निद्राची ॥७४॥

आकाशांतूं खळ्ळणा वारों ।
व्यर्थ तों रितां पसारों ।
सर्वथैव फोल थारों ।
अज्ञानाचों जाण तूं ॥७५॥

कळणा कश्की धूरथाव्णू ।
खांबु की उब्रला कोणु ।
तशशी पळें भासु जाव्णू ।
खरँ कळणा निश्चित ॥७६॥

तशशी स्वरूप हँ कळणा ।
आशिशल्लतशशी दिस्सू पण्णा ।
दिशिशल्लतरी खात्री जायना ।
दिस्चँ हँची खरँ की ॥७७॥

ना उज्वाडू राती जायना ।
स्पष्ट कस्लेंई दिस्सना ।
जात्ताती मनाक नाना ।
भ्रम तँची अज्ञान ॥७८॥

अस्ली ही संदेहावस्था ।
थंडीची अज्ञान आस्ता ।
मोंडांतूं आशिशलों आस्ता ।
सूर्य तोंची क्षेत्रज्ञू ॥७९॥

आप्णालँ रूप निप्पोव्णू ।
मायेक मुखारी कोनू ।
विश्वाक आप्णांतूं घेव्णू ।
चलैता तों क्षेत्रज्ञू ॥८०॥

अशशी क्षेत्रक्षेत्रज्ञाक ।
संबंधु हों स्वाभाविक ।
सम जाण्णु घें दोंगांक ।
नी तांगेल्या सत्तेक ॥८१॥

मायेवारीची आप्पण ।
धर्ता रूपं भिन्न भिन्न ।
कस्लीं किल्लीं कशशी कोंण ।
सांग सांगू शक्कद ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

म्हणता भ्रमांतूं निर्धनू ।
म्हणा माक्का रायु म्हुणु ।
कोणु अेकु मूर्छा येन्नु ।
म्हणता आय्लां स्वर्गांतूं ॥८३॥

पळैता मोहनिद्रेंतूं ।
आप्णाक नाना रूपांतूं ।
तश्शी जीवु ह्या भ्रमांतूं ।
स्वरूपाक विस्सर्ता ॥८५॥

मगेली गृहस्वामिनी ।
चिरयौवना पुराणी ।
बहुविध सर्वगुणी ।
आस्सुनुई अजाण ॥८७॥

जाल्यारी मल्यागी यॅत्ता ।
मल्यागीची ही निद्वता ।
सत्ता मगेली भांता ।
आनी जात्ता गुर्बिणी ॥८९॥

बुद्धितत्त्व चेडूं पैलं ।
खेळैलं पॉस्लं वाड्डैलं ।
तँचि पळं मन जाल्लं ।
हळुहळु मुखारी ॥९१॥

पंचभूतं पंचेद्रियं ।
तांगेलं पांच विषय ।
जानु सर्व सावयव ।
आय्ली त्या त्या रूपाक ॥९३॥

कणाइल्याशा बीजाक ।
वाड्डूक मॅळता उद्दाक ।
तँची हँ ह्या आकाराक ।
रूकु म्हुणु पाव्ता की ॥९५॥

अश्शी दृष्टीभ्रमु जात्ता ।
कल्पनेंतूं जँ जँ यॅत्ता ।
ताक्काची तॉ सृष्टी म्हणता ।
ती मगेल्या सत्तेंतूं ॥८४॥

सम्ज अज्ञानाचँ मूळ ।
भांतीचँ मायावी खँळ ।
सांग्तां तुक्का तँ सकळ ।
आय्क तँ तूं मुखारी ॥८६॥

अेक्कची ना हिक्का रूप ।
सुत्तानू घॅत्ता ही व्याप ।
निद्रेंतूं जात्ता तद्रूप ।
घॅना कांई जाग्रता ॥८८॥

प्रकृतीच्या ब्रह्मांडांतूं ।
अष्टविधा स्वरूपांतूं ।
वाड्डैता ही उदरांतूं ।
सृष्टी गर्भाक पार्था ॥९०॥

म्हण्तां म्हण्तां प्राये आय्लं ।
हँ मगेलं हँ मगेलं ।
हांव्ण हँ वाड्डू लाग्लं ।
महाभूतं उब्जलीं ॥९२॥

लॉग्लं येंव्याक उम्माळं ।
त्रिगुणांनीं स्थैर्य दिल्लं ।
कोटी जीव जन्मा आय्लं ।
वासनेच्या गर्भांतूं ॥९४॥

तश्शी मगेलॉ सांगातू ।
घेनु यॅत्ता ह्या-विश्वांतूं ।
ही माया नाना रूपांतूं ।
जाय्त उर्ता प्रगट ॥९६॥

गर्भगोळ हॅ अनेक ।
कश्शी उत्पत्तिस्थितीक ।
यॅत्ताती तँ सांग्तां आय्क ।
कुंतीतनया सन्मित्रा ॥९७॥

गर्भगोळु आकाशाचॉ ।
नी वायूच्या मीलनाचॉ ।
ताँची अर्जुना सम्जुंचॉ ।
जन्मा यॅल्लॉ अंडजू ॥९९॥

कनिष्ठ जाँ तमोगुणु ।
तांतूं जल पृथ्वी मेळणू ।
यॅत्ता जँ स्थावर जाव्णू ।
तँची पार्था उद्भिज ॥१०१॥

अश्शी मुख्य चारी योनी ।
तांतुंल्यॉ हॅ हात दोनी ।
उल्लेख्यॉ तँ पाय दोनी ।
प्रकृती हँ मस्तक ॥१०३॥

गाज्जलॉ स्वर्गु हॉ गळॉ ।
मृत्युलोकु कुटुं जाल्लॉ ।
ताज्जगूचॉ भागु जाल्लॉ ।
तँची दूढ पाताळ ॥१०५॥

चौरयांझीं लक्ष योनींतूं ।
घुव्णु आय्लँ ह्या स्थितींतूं ।
जोड सुख्यां गांव्यां सांघांतूं ।
दिसान्दीस वाड्ता हँ ॥१०७॥

कित्लें सृष्टीचें नमुनँ ।
तांगेल्या बोट्टांतूं हिन्नँ ।
मुद्यॉ घाल्यॉ आक्लशेनँ ।
नानाविध रत्नांच्यॉ ॥१०९॥

कांडीं अंडज स्वेदज ।
कांडीं उद्भिज जारज ।
सावयव हँ सहज ।
अश्शी जन्मा यॅत्ताती ॥९८॥

गुण तामसू राजसू ।
दोंगांगॅलॉ सहवासु ।
तांतूं जलांशु तेजांशु ।
मेळणु जात्ता स्वेदजू ॥१००॥

सत्त्वरज पांच भूतं ।
पंचेद्रियांसमवेत ।
मनबुद्धीचॉ सांगात ।
घण्णु जात्ता जारज ॥१०२॥

भल्यॉ पॉट आसत्कीनँ ।
जिर्ता तँची विरत्कीनँ ।
कुटावैल्या अष्टांगानँ ।
देवयोनी साकार ॥१०४॥

चेडूँ विश्वात्मक अस्लँ ।
अेक जन्माक हँ आय्लँ ।
आनी त्रैलोक्यांतूं भर्लँ ।
आंग ह्या चॅडार्गेलँ ॥१०६॥

कित्लें प्रकार देहाचें ।
अलंकारडें नामांचें ।
नित्य नव्णव्या मोहांचें ।
स्तन्य हाक्का पिवैता ॥१०८॥

चेडूँ हँ चराचराचें ।
अेक्कची गॉम्टँ मॉग्गाचें ।
जाल्यारी बा कस्लँ कोर्चें ।
कित्लँ मूढ अजाण ॥११०॥

ज्ञानेश्वरी

ब्रह्मा हाक्का प्रातःकाळु ।
श्रीविष्णु धॉन्पारां वेळु ।
महेश्वरु सांजे वेळु ।
कालगती ही अश्शी ॥१११॥

खँळतां खँळतां हँ दणूता ।
प्रळयांतूं नीद लागता ।
नव्या कल्पांतूं उटायता ।
घेव्नु पूर्वसंचित ॥११२॥

पायवाट अँक्ळाची ही ।
धोर्नू चलता हँ आतंड ।
युगायुगांची ही खंड ।
वल्ली सांग प्रवृत्ती ॥११३॥

संकल्प हँ सोण्णु दीना ।
अहंकारु फाटी साँण्णा ।
कोरु जायद वँ साधना ।
सांग आत्मबोधाची ॥११४॥

हांवँ सांगचँ की इल्लेंची ।
कर्ता निर्मिती विश्वाची ।
माया घेव्नु मगेल्याची ।
सर्व सत्तेचँ साह्य ॥११५॥

ह्यान्मितींची हांवँ पिता ।
तश्शीची ही माया माता ।
विश्वाचॉ पसारॉ जात्ता ।
पळं आमोलँ चेडूँ ॥११६॥

देह हँ नमनमुंदार ।
मनबुध्दी ओकाकार ।
जाण हँ तूं निरंतर ।
सर्व प्राणीमात्रांतूं ॥११७॥

दिस्ता की ह्याची देहांतूं ।
भिन्नत्व अवयवांतूं ।
पळं ह्या विविधतेंतूं ।
ओकात्मता विश्वाची ॥११८॥

बीज पळं ओक जरी ।
पान्नं फळं हँगल्यांचेरी ।
क्लिीं भर्ताती रुक्कारी ।
तश्शी समज हँ विश्व ॥११९॥

समंदुई तॉवै अश्शी ।
घटु मात्ये पुतु जश्शी ।
आनी वस्त्र नातू जश्शी ।
म्होण्का पड्ता काप्साचँ ॥१२०॥

समुद्राचीं हॉडसान ।
पाळं तागेलँ संतान ।
तश्शी तूं हँ विश्व जाण ।
मज्ज्यांथान्नु उत्पन्न ॥१२१॥

उज्जॉ आनी ताज्जी हील ।
म्होणचँ पुर्तेची केवळ ।
समंदू हॉ हँ सकळ ।
विश्व जाण हांवंची ॥१२२॥

विश्व हँ माक्का धांपना ।
हांवंची विश्व अर्जुना ।
सांग वज्रू झग्झग्तना ।
तॉची कश्शी निप्पद ॥१२३॥

भांगाराचँ अलंकार ।
केल्लेल्लतरी तँ भांगार ।
पद्मपुष्प नान्येतर ।
कळॉ तॉची पद्माचॉ ॥१२४॥

की देहाचें अवयव ।
निष्पैताती वें देहत्व ।
साकार जात्ताती सर्व ।
तेंची देहभावांतूं ॥१२५॥

हांवं विश्वाभाग्र म्हुणु ।
सोदु लाग्शी तेंची सोण्णू ।
सर्वें हांवें परिपूर्ण ।
भोर्नु उर्ली विश्वांतूं ॥१२७॥

आत्तं हांवें तुज्मुखारी ।
दिस्तां अेकु देहधारी ।
त्रिगुण सत्ता हाज्जेरी ।
चलैतची आस्सती ॥१२९॥

कावीळ जालेल्याकची ।
कश्की सगळें हळदुवेंची ।
दिस्ता पळें ताज्वारीची ।
हैंवै सम्जुंका न्है वें ॥१३१॥

आप्णाली साव्ली पोळोनू ।
सांग काँण वल्लें भीव्नू ।
आप्णागेलीची ती म्हुणु ।
कळणापुडें अर्जुना ॥१३३॥

बंधन आस्सना आस्ता ।
मगेलेंची माक्का कळता
ज्ञानाज्ञानाचो हों चलता ।
खेळुई मज्मितींची ॥१३५॥

किल्लें हें कश्शी आस्सती ।
कस्ली तांगेली प्रवृत्ती ।
कश्शी काँणाक बांदताती ।
तुक्का स्पष्ट कळतलें ॥१३७॥

जोळु चिग्रलॉ नी वाडुलॉ ।
कणसांतूं भोर्नु आय्लॉ ।
सांग नष्ट वें तों जाल्लॉ ।
सांग सांग अर्जुना ॥१२६॥

अेकमेव ह्या सत्याची ।
गांटी बांदी निश्चयाची ।
तुगेल्या मनांतूं तूंची ।
घेव्नु सम सम्जूनू ॥१२८॥

कश्की आम्मीची आमोलें ।
पळैताती सोंप्नांतुलें ।
देहावसान जाल्लेलें ।
ताज्वारीची न्है वें हें ॥१३०॥

दिस्ता सूर्यप्रकाशांतूं ।
मॉड फिर्चें आकाशांतूं ।
निप्ता सूर्य त्या मॉडांतूं ।
कळता सूर्यामितींची ॥१३२॥

मगेल्यां ह्यां साव्ल्यां नाना ।
कांईं भिंक्का म्हुणुई ना ।
मज्मितींची ह्या आस्तना ।
बंधनांतूं मगेल्या ॥१३४॥

इत्खात्तीर अश्शी लॅक्तां ।
हैंवै तुक्का सर्व सांग्तां ।
लक्ष दीव्नु आय्क पार्था ।
किमया ह्या गुणांची ॥१३६॥

सत्त्व रज आनी तम ।
तीनी तांग्तांगेलीं नामं ।
तेंगई घेंत्ताती जन्म ।
ह्याची मायाविनींतूं ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

तेंगगांतूं सत्त्व उत्तम ।
रजोगुणु तों मध्यम ।
जाण कनिष्ठु तों तम ।
अनुक्रमानुसार ॥१३९॥

कश्की कीडी वाड्त वत्ता ।
भांग्रा तूक कम्मी जात्ता ।
फूटी उणें जाय्त येंत्ता ।
मोलै लाग्ता देव्यांक ॥१४१॥

जीवु अज्ञाना सांगातू ।
सोंण्णा दिता हात्तांहातू ।
येव्या लाग्ताती मनांतूं ।
तीनी वृत्तीविकार ॥१४३॥

खंच्की वायट वेळ्घडेरी ।
आत्मा जालों देहधारी ।
म्हणालों खरें म्हळ्ळ्यारी ।
होंची देह आप्पण ॥१४५॥

गळु गिळ्ळों मास्ली फस्ली ।
धीवरानें दोरी ताळ्ळी ।
इल्यारीची काणी जाल्ली ।
हैं सर्व जावरेक ॥१४७॥

ज्ञाना घमेंडींतूं फिर्ता ।
कोणुड ना मज्वारी म्हण्ता ।
ह्या धांदलींतूं होंगाण् बस्ता ।
आत्मसुख लाग्गीचें ॥१४९॥

हांवं किल्लों भाग्यवानू ।
आस्स वें मज्जस्लॉ कोणू ।
अश्शी म्होण्णू घेंत्ता कोनू ।
आप्णागॅलॉ गौरवू ॥१५१॥

तिन्नी अवस्था प्रायेच्यो ।
अक्कची देहांतूं आस्च्यो ।
तश्शी ह्या तिन्नी गुणांच्यो ।
येंरादारयो देहांतूं ॥१४०॥

कस्कश्शी आलस्य वाड्ता ।
जाग्रता जांबय्यो काड्ता ।
नीदई घोरेंच्या लाग्ता ।
बुड्ता ती समाधींतूं ॥१४२॥

ह्याची वृत्ती तें त्रिगुण ।
सत्त्व रज तम जाण ।
कश्शी घाल्ताती बंधन ।
सांग्तां तुक्का तेंवई ॥१४४॥

काळु गिळु आयिल्लरी ।
ममत्व ह्या देहाचेरी ।
चल्ता हान्न म्हळ्ळेल्वारी ।
तोंवरेक अश्शीची ॥१४६॥

बलें कश्की तें आमिष ।
कर्ता मृगा परवश ।
सत्त्वगुणाचें हें पाश ।
तश्शी सुख नी ज्ञान ॥१४८॥

विद्वत्तेचो लाभु घेंत्ता ।
तांतूंची संतोषु पाव्ता ।
सुखी जाल्लो म्हुणु म्हण्ता ।
लेंक्ता जाल्लें सार्थक ॥१५०॥

सात्त्विक हों अभिमानू ।
भूत लागिल्वारी येव्णू ।
फाटी दीनस्तना सोण्णू ।
हांगा थंडें नांचैता ॥१५२॥

जाल्यारी बा खंडै गॅल्लै ।
आत्मसुख आप्णागॅल्लै ।
हाज्जै दुःख ना तँ बुड्लै ।
अस्त्या बाह्यसुखांतूं ॥१५३॥

तश्शी ह्य देहातीताक ।
जरी हँ देह क्षणैक ।
ताज्जै दिस्ता बाह्यसुख ।
निजसुखनिधान ॥१५५॥

मज्झिवायी ज्ञानवानू ।
म्हणता आस्स दुस्त्राँ कोणू ।
प्रतिभा ही चंद्र जाव्णू ।
फुल्ला चित्ताकाशांतूं ॥१५७॥

आत्तं हॉची देहधारी ।
चल्ला खंच्या नमुन्यारी ।
रजोगुणानँ बांदल्यारी ।
सांग्ता तँवै अर्जुना ॥१५९॥

रुची ही घॅत्त आस्तना ।
जात्ता हँ व्यसन कॅर्ना ।
कश्शी हँ जीवाक कळणा ।
तान वत्ता वाड्त्तची ॥१६१॥

वासनांची तान होडी ।
चर्ता अतृप्तीची कीडी ।
ताज्जी लाग्ता इल्ली गोडी ।
तुच्छ इंद्रवैभव ॥१६३॥

रुवेखात्तीरई धांवा ।
धन्य धन्य जाल्लाँ म्हणता ।
इल्लोथाई लोभु सुट्ता ।
पर्वा कर्ना जीवाची ॥१६५॥

रायु सॉप्पन पळैता ।
की आप्पण भीक माग्तां ।
मेळ्ळेली मुष्टी तॉ म्हणता ।
हीची इंद्रसुखाची ॥१५४॥

जात्ता शास्त्रांतूं प्रवीण ।
यज्ञयागांतूं निपुण ।
जाय्दई ज्ञानसंपन्न ।
स्वर्गाविषयांतूंई ॥१५६॥

दोनि दोरयाँ कान्नां घाल्णू ।
बैला घॅताती सांभाळ्णू ।
तश्शी जीवाक हॉ गुणु ।
धर्ता ज्ञान-सुखानँ ॥१५८॥

वासनांची रुची लाय्ता ।
सुख जीवाक दीवैता ।
खास गुणु रंजकता ।
पळै रजोगुणाचॉ ॥१६०॥

उज्जॉ अग्निकुंडांतुलॉ ।
पोळोंच्याक सानु दिस्लॉ ।
तरी हॉड्ड ताज्ज्याँ ज्वालों ।
जाय्नाती वँ तुप्पानँ ॥१६२॥

मेरू हात्ता लागिल्ल्तरी ।
म्हणता इच्छा जाय्नँ पुरी ।
हॉड हाज्ज्याकै मॅळ्ळ्यारी ।
भो बरँ जात्लँ शिलँ ॥१६४॥

आजि जँ मॅळ्ळँ तँ घेव्यां ।
फाय्चोई विचारु कोर्यां ।
खंडै थाव्णू कस्लँ हा ँ ।
किल्लँ तँवै पोळोंयां ॥१६६॥

ज्ञानेश्वरी

वच्चनापुडें स्वर्गांतूं ।
थंडें चल्का चरितार्थूं ।
धोर्नू हेतू हों मनांतूं ।
बस्ता यज्ञयागाक ॥१६७॥

वास्तविक वारों व्हांव्ता ।
राब्बनाशी यॅत्ता वत्ता ।
तश्शी दीसु राती उर्ता ।
काम्य कर्म कर्तची ॥१६९॥

स्वर्गांत्लों नी संसारांत्लों ।
योगक्षेमु सम चलों ।
म्हुणु चल्ता क्रमु सगळों ।
विलक्षण वेगानें ॥१७१॥

रजोगुणाची देहारी ।
पळें इल्ली ताबेदारी ।
किल्ली आस्तली मुखारी ।
आय्क तमोगुणाची ॥१७३॥

अज्ञानाक हों आधारू ।
घेव्नु व्हांव्ता कार्या भारू ।
नी नांचैता विश्वाकारू ।
भूली घाल्नु मायेची ॥१७५॥

अश्शी पार्था तमोगुणु ।
देह होंची आत्मा म्हुणु ।
नाना थरेनं भुलोव्नु ।
सांग्ता भोंळ्या जीवाक ॥१७७॥

शरीरांतूं मंदपण ।
मनांतूं ना संवेदन ।
आलस्याचें परिपूर्ण ।
वर्चस्व जीवाचेरी ॥१७९॥

मनांतूं किल्ल्यां कामना ।
कर्त बस्ता व्रतं नाना ।
हाज्विना दुस्त्रें गोत्तू ना ।
फक्त भोग्चीची इच्छा ॥१६८॥

मास्ली हांगा थंडें फिर्ता ।
कामिनी दोंळें नांचैता ।
वीजू मद्देची झगमग्ता ।
हाज्येक्षाई हीं स्थिर ॥१७०॥

देहातीतू ह्या देहांतूं ।
अतृप्तीच्या शंखलेंतूं ।
शिकता नी ह्या व्यापांतूं ।
बुड्ता आप्णाइत्ल्याक ॥१७२॥

मोहाची ही काळी राती ।
मंद जात्ता दोंळ्यां दृष्टी ।
दिस्सनाती रीतीभाती ।
व्यवहारु कर्तना ॥१७४॥

कस्त्याचोई ना विचारू ।
मूढमतीचों विस्तारू ।
संभ्रमाचोई विकारू ।
जड्ता पळें जीवाक ॥१७६॥

होंची गुणु अश्शी आस्की ।
देहांतूं संचारू कॅल्की ।
राब्बू दीना हों कोंणाकै ।
थंडें खंडें दुस्त्र्याक ॥१७८॥

घे घे आंग मोंड्ता ।
कस्लें कोर्चें नाक्का म्हण्ता ।
फक्त बश्शिल्कडें काड्ता ।
जांबयारी जांब्बयों ॥१८०॥

दोळ उधडें आशिल्लतरी ।
आस्सनाती तें भानारी ।
दिता आपैनातिल्लतरी ।
ओ आनी हों उटायता ॥१८१॥

बस्ता अक्क जाग्याचेरी ।
हाल्लस्तना फात्रावारी ।
थाडेंपुणि बरीन्बरी ।
सर्यां म्हुणु दिस्सना ॥१८२॥

वचों आकाश कोस्सोळणू ।
पृथ्वी पाताळांतूम पोण्णू ।
हाक्का मात्र जाग्यार् थाव्णू ।
हाल्का म्हुणु दिस्सना ॥१८३॥

खंचें कोचें कर्ना जाव्चें ।
हँची निदेंतूं विस्सोचें ।
निदल्कडें लॉळत पोड्चें ।
इत्लें मात्र गोत्तस ॥१८४॥

कॅर्ना पुणि आंग वळणू ।
घॅत्ता वांटेन् आयल्यां म्हुणु ।
नॅवानें दिंब्यां मड्चून् ।
बस्ता मात्तें शिकार्णू ॥१८५॥

निद्वे प्रीती इल्लीथाई ।
सुच्चना दुस्त्रं कस्लेंई ।
लॅक्ता हों स्वर्गसुखई ।
तुच्छ निद्वेमुखारी ॥१८६॥

आयुष्य ब्रह्मदॅवालें ।
मॅळां म्हणता बरें जातलें ।
निद्वोंच्याकई मॅळतलें ।
माक्का मनाप्रमाणें ॥१८७॥

अक्कडें थाव्णु अक्कडें वत्ता ।
नीद काडूक विस्सर्ना ।
अमृत दिल्यारी घॅश्ना ।
यॅत्ल्या निद्वेमुखारी ॥१८८॥

कस्लें कोर्का रें म्हळ्ळ्यारी ।
काँण्णन हों कु विारी ।
कश्शिपुणि कॅलेल्वारी ।
कोर्नु म्हणता हे दॅवा ॥१८९॥

कळणा कॅर्ना कश्शी चल्ला ।
कस्लेंई कश्शी उलोका ।
सान्नं म्हाल्गडीं पोळोंका ।
हँवै हाक्का सुच्चना ॥१९०॥

अश्शी दिस्ता पतंगाक ।
उज्जों लागिलों रान्नाक ।
फाप्पुणु आप्णालीं पावकं ।
जातलों शांत कोरूक ॥१९१॥

तश्शी जायद की ना जातलें ।
अविहित हात्ताभायलें ।
पळैना समर्थ्य तितलें ।
आस्स की ना तें घॅत्ता ॥१९२॥

तमागॅलें कारागार ।
नीद मांघ मूढाचार ।
हँ तीनी हवालदार ।
जीवा कैदी कर्ताती ॥१९३॥

कश्की राक्डा उज्जों लागता ।
ताँवै राक्डावारी दिस्ता ।
घटांल्लें आकाश धर्ता ।
घटाचोंची आकारू ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

चंद्रा प्रकाशु तळ्यारी ।
धर्ता आकारु ताज्वारी ।
तश्शी आत्मा देहधारी ।
चल्ता गुणांनुसार ॥१९५॥

कफ वात माक्षेताती ।
पित्ता वारें धग्धग्ताती ।
आनी कश्की ताप्पैताती ।
सर्व देहभावाक ॥१९६॥

धग्गु पाव्सू सर्त यॅत्ता ।
क्रमेणशीं सुरू जात्ता ।
तंपाईनें भोर्नु वत्ता ।
आकाश हँ सर्वत्र ॥१९७॥

जागृती नी स्वप्नावस्था ।
दोन्नींचोई लोपु जात्ता ।
चित्तवृत्ती थंडै रम्ता ।
सुषुप्तिंतूं क्षणैक ॥१९८॥

रजतमं अस्तगत ।
सत्त्व जात्ता प्रफुल्लित ।
सर्व सुख जाल्लें प्राप्त ।
अश्शी दिस्ता जीवाक ॥१९९॥

संत्वरजापेक्षां तमु ।
दाकैता आप्णालां जोमु ।
मूढाचारांक विरामु ।
खंडै मॅळणा तागेल्या ॥२००॥

तशीची हों रजोगुणु ।
सत्त्वतमां मेलाड्सूनु ।
जीवाक दाकैता येव्नु ।
आप्णागॅलां प्रभावू ॥२०१॥

लागता दिस्सूक हावकाई ।
दुस्त्रं गॉम्टं ना कस्लेई ।
श्रेय ह्या कर्माशिवायी ।
जँ सर्वार्थसाधक ॥२०२॥

अश्शी पळें तीनी गुण ।
सांग्लीं तांगेलीं लक्षणं ।
तांकां ह्या देहांतूं स्थान ।
कश्शी मॅळता तँ सांगता ॥२०३॥

रजतमाक जिंकुनु ।
राज्य कर्ता सत्त्वगुणु ।
कश्शी चल्ता हँ आय्कूनु ।
घें तूं आत्तं अर्जुना ॥२०४॥

वसंतांतूं कळों फुल्ला ।
पर्मळु सर्वत्र जात्ता ।
तश्शी बुध्दी फुल्ल लागता ।
जात्ता भाग्र प्रगट ॥२०५॥

सारासाराचों विचारु ।
इंद्रियं कोनू स्वीकारु ।
अनुसर्ताती आचारु ।
घेव्नु बरी जाग्रता ॥२०६॥

दुद्दांतूं उदाक घाल्लें ।
दूद मात्र पीव्नु घॅल्लें ।
हंसानें अप्रूब कॅल्लें ।
विवेकचातुर्यानं ॥२०७॥

गुणदोष पळैताती ।
इंद्रियं नेमु धर्ताती ।
तँची मागिरी कर्ताती ।
सर्व हांगेली सॅवा ॥२०८॥

अश्राव्य तीं आयकनाती ।
अशुभ तीं पळैनाती ।
अनिर्वाच्य उल्लोचें ती ।
जीबै घॅत्ता चुक्कोन्नु ॥२०९॥

वात्थे उज्वाडू पळैता ।
काळोकू फाटीं फिराय्ता ।
तश्शी निषिध्द निष्पैता ।
ताँड हांचे मुखारी ॥२१०॥

कश्की पाव्सु सुरु जात्ता ।
न्हैयांक उव्वारु यॅत्ता ।
तश्शी नित्य वाड्डू लाग्ता ।
रुची शास्त्राभ्यासांतूं ॥२११॥

पुन्वेदीसु आकाशांतूं ।
कश्की फुल्ला चंद्रकांतूं ।
तश्शी ज्ञानसधनेतूं ।
वृत्ती लाग्ता फुल्ल्याक ॥२१२॥

लौकिकाची प्रीती जित्ता ।
वासनाई बावु वत्ता ।
विषयांची आट्टू लाग्ता ।
मनांतुली आसक्ती ॥२१३॥

अश्शी कॅर्ना दिस्सुन् यॅत्ता ।
समज सत्त्व वाड्डू लाग्ता ।
जरी त्यावळारी यॅत्ता
काळु साधकागॅलॉ ॥२१४॥

घरांतूं समृद्धी उर्का ।
आनी परबई आस्का ।
पेटैल्वारी येवु पांक्का ।
दॅवानेची सन्मित्रु ॥२१५॥

धनद्रव्य लाग्गी आस्का ।
दान दिंव्यं धैर्य येव्का ।
ताव्वळीची पात्र जांक्का ।
इहपरहिताक ॥२१६॥

अश्शी जन्माचें सार्थक ।
जात्ता धनंजया आयक ।
परमगती देहाक ।
मॅळता अस्ल्या वळारी ॥२१७॥

ह्या देहाचें सुखदुःख ।
भोग्गुन् वत्ता सांगाताक ।
घॅत्ता निजसद्गुणांक ।
सत्त्वशील साधकु ॥२१८॥

अक्स्मात जाल्लेल्लरी ।
जन्मा यॅत्ता हॉ मुखारी ।
गुणी ज्ञानी जनांगेरी ।
सत्त्वशील म्हुणुची ॥२१९॥

समज रायु जरी भाँल्लो ।
गुड् ।री ताँ खंडई बस्लॉ ।
म्हुणु सांग ताँ वॅ जाल्लो ।
पदच्युतु अर्जुना ॥२२०॥

दिवाँ जरी ह्या कुडांतलॉ ।
पेल्दीका कुडांतूं व्हॅल्लॉ ।
उज्वाडू ताँची आस्तलॉ ।
त्या दिव्याचॉ व्हयि की ना ॥२२१॥

आचारु शुध्द सात्त्विक ।
जात्ता पोषक ज्ञानाक ।
कर्ता विवेकु बुध्दीक ।
तरल नी प्रगल्भ ॥२२२॥

ज्ञानेश्वरी

उत्पत्ति स्थिती प्रलयू ।
विश्वाचॉ हॉ क्रमत्रयू ।
पोळोनू कर्ता उपायू ।
हॉ स्वरूपस्थितीचॉ ॥२२३॥

अस्ल्यांगॅलं सर्वोत्तम ।
मेळणू हाक्का सुखधाम ।
धर्ता देह अनुपम ।
जावु समकुलीन ॥२२५॥

शिर्नु देहांतूं गाज्जैता ।
आण्णाल्या कार्याची गाथा ।
ताज्जॉई गोंदोळु घाल्ता ।
तॅर्ना कळता हॉ आय्ला ॥२२७॥

परस्त्री स्वैर भांगतना ।
निषिध्द अश्शी लॅक्कना ।
तणपाल्लॉ चाब्डाय्तना ।
कश्की रानबोक्कडी ॥२२९॥

खंचीपुणि धर्ता वाट ।
व्यर्थ कर्ता खटपट ।
काण्णा तांतुल्यानॅ हात ।
त्रासु जावॉ किल्लोई ॥२३१॥

नगरंई रच्चोव्येद ।
जलाशयं बांदोव्येद ।
महाबनं नानाविध ।
लाव्येद हँवै म्हणता ॥२३३॥

सागराचॉई विस्तारू ।
अग्नीचॉई परिसरू ।
म्हणता कश्शी पार कोरूं ।
ही हागेली आकांक्षा ॥२३५॥

सदैव जॅ समाधानी ।
जॅ जाल्याती तत्त्वज्ञानी ।
आनी आत्मानुसंधानी ।
साघू सिध्द पुरुष ॥२२४॥

सत्त्वतम दीन जावु ।
बस्ताती हॅ तग्गु घाल्नु ।
मान आनी रजोगुणु ।
धर्ता मात्तं उब्बार्नु ॥२२६॥

चक्रीवादळांतूं वस्तू ।
घुंळ उर्ताती सुत्वांतूं ।
भिर्भिराय्ता विषयांतूं ।
तश्शी इंद्रियांक हॉ ॥२२८॥

जॅ हागेल्या दोंळ्यां दिस्ता ।
हागेल्या जॅ हात्तां मॅळता ।
तॅ तॅ सर्व बर्गुन् घॅत्ता ।
अनावर हॉ लोभु ॥२३०॥

म्हणता राऊळ बांदोंका ।
अश्वमेध यज्ञु कोर्का ।
कस्लॅ अलौकिक जांक्का ।
मगेल्या ह्या हात्तानॅ ॥२३२॥

हॉळ्हॉळ्ळें संकल्प कर्ता ।
कामंई हात्तांतूं घॅत्ता ।
आसक्ती वाड्डैत वत्ता ।
भवाची नी स्वर्गाची ॥२३४॥

मनाक ही माक्षी घाल्ता ।
खंडंपुणि धांळ सुट्ता ।
हँवै विश्व नप्रां जात्ता ।
संचाराक हिगेल्या ॥२३६॥

रजोवृद्धी जायत आस्ता ।
हीची देहावस्था आस्ता ।
त्यावळारी जरी थुंढता ।
आयुष्याची ही दोरी ॥२३७॥

दुर्बळु राजगृहांतूं ।
जरी वाडला दरबारांतूं ।
सांग माक्का अर्जुना तूं ।
जातलों कश्शी हों रायू ॥२३९॥

अश्शी ह्या ना त्या कामांतूं ।
मग्न आस्ता अविश्रांतूं ।
प्रीती हाक्काई अस्त्यांतूं ।
घॅत्ता कामं अस्लींची ॥२४१॥

मुखारी हों तमोगुणु ।
सत्त्वरज खाक्यां मारु ।
आप्पणई कोणकी म्हुणु ।
रिगुन् बस्ता देहांतूं ॥२४३॥

उदेना मनांतूं दीसू ।
ना रात्ती चंद्राप्रकाशु ।
जात्ता तमाचों प्रवेशु ।
तमोगुणा सांगाती ॥२४५॥

बुद्धी जाग्यार्थान्नु हाल्ला ।
आनी स्मृती जाग्यारी ना ।
उटानू सोडूकै जायना ।
तँ गॅल्यां जँ होंगाणू ॥२४७॥

आचारु शुध्द आस्सना ।
सुधार्चीं प्रयत्नु कर्ना ।
कड्ढेर्थाई हों बदल्ला ।
देह पडवरेक ॥२४९॥

सोंण्णा अँक्ळाचों सांगातू ।
दुस्त्र्या मानवी देहांतूं ।
तांगेलोंई ह्या जन्मांतूं ।
हाडता सगलों परिवारू ॥२३८॥

श्रीमंतांघर्चीं होंराण ।
पावैनापुडें रँ कॉण ।
दीद बैलांक मिष्टान्न ।
तांकां मँळचों कुळिथु ॥२४०॥

मुखावॅल्याई जन्मांतूं ।
रजोवृत्तीच्या कुलांतूं ।
येन्नु पडता हों फाँडांतूं ।
नँवानें त्या कर्माच्या ॥२४२॥

भायल्यानँ दिस्ताती चिन्हं ।
तीं तुक्का सांगतां संपूर्ण ।
आय्क तीं तूं दीन्नु कान ।
मन थंडें दव्वरी ॥२४४॥

कस्लोई ना मना वेधू ।
कस्ल्याचोई ना उद्बोधू ।
कश्शी आस्चों सुसंवादू ।
मनाचों विवेकाचों ॥२४६॥

खई जावों यॅत्ना वत्ना ।
कस्लेंई बा दित्ना घॅत्ना ।
कस्लोई विचारु कर्ना ।
इत्लँ कस्लँ आलस्य ॥२४८॥

आनी हँ विशेष अेक ।
म्हणता हांतूं आस्स सुख ।
कश्की पळें घुध्धुमाक ।
काळकाचीची भो प्रीती ॥२५०॥

ज्ञानेश्वरी

कर्ना जांव्हेंची कोर्च्यांतूं ।
मुखारी हागेलों हावू ।
उमेदी भर्ता आंगांतूं ।
वत्ता धाव्नु थंडींची ॥२५१॥

चित्त ना जाग्यारी म्हुणु ।
घेन्नं उन्मनी साध्धुनु ।
भ्रमाचों प्रभावु पोण्णु ।
लोप पाव्ता ज्ञानई ॥२५३॥

अस्त्या अवस्थेंतूं जरी ।
येंद मरण इद्रारी ।
सोंण्णा धर्लेलें मात्त्यारी ।
वज्जं परिवाराचें ॥२५५॥

वाती नीव्नु गेल्ली जरी ।
तीची नॅवानें लाय्ल्यारी ।
तीची वाती माक्षीवारी ।
ज्योती जाव्नु जळणा वें ॥२५७॥

तमोगुणी देह पड्ता ।
तें पशु वा पक्षी जात्ता ।
ना झाड वा कृमी जात्ता ।
आनी कस्लें ना सांग्चें ॥२५९॥

सत्त्वगुणु हों निर्मळ ।
सुख ज्ञान हें सरळ ।
ताज्जेंची सात्त्विक फळ ।
हेंची जाण सुकृत ॥२६१॥

कश्की कड्बेवाचें फळ ।
दिस्ता वैल्यानं सोज्वळ ।
भित्तरी कडू गरळ ।
तश्शी रजाचें फळ ॥२६३॥

पीनस्तना गड्गडेता ।
घुंदी नास्तना बड्बड्ता ।
पिश्यावारी सुरु कर्ता ।
प्रेमालाप अँक्ळोंची ॥२५२॥

अश्शी पळें तमोगुणु ।
लक्षणांक ह्या पोस्सूनू ।
आप्पणई पुष्ट जाव्नु ।
बस्ता हांचेसांगाती ॥२५४॥

सांग वैल्यारी फॉप्पळ ।
चिग्रद वें फॉपाय्फळ ।
स्वगुणाचें आदिमूळ ।
तेंची जात्ता सगुण ॥२५६॥

तमोगुणाची ही पोट्ळी ।
देहानें जी बांदुन् घेल्ली ।
मुखारी ती व्हांव्का जाल्ली ।
दुस्त्र्या मेळ्च्या जन्मांतूं ॥२५८॥

म्हुणुची तुक्का हें सांग्तां ।
सत्त्वगुणाचें जें मँळ्ता ।
फळ पुण्यरूप आस्ता ।
श्रुतींचेंई हें मत ॥२६०॥

रजोगुणाचों आचारु ।
दिस्ता सुखाचों आधारु ।
दिता मात्र दुःखां भारु ।
ताँवै कडू फळांचों ॥२६२॥

तामसक्रिया केवळ ।
दिता अज्ञान हें फळ ।
विषारी बीजाचें फळ ।
तँवै आस्ता विषारी ॥२६४॥

म्हुणु आय्क अर्जुना तूं ।
सत्त्वगुणु होंची हेतू ।
ज्ञानाचों सर्वांगभूतु ।
कश्की सूर्य दीसाक ॥२६५॥

तश्शीची हँवै तूं जाण ।
रज लोभाचें कारण ।
कश्की आत्मविस्मरण ।
द्वैतभावा कारण ॥२६६॥

तश्शीची मोह अज्ञान ।
सांगाती भ्रष्टाचरण ।
ह्या तिन्नींचेंई कारण ।
तमोगुणु अर्जुना ॥२६७॥

अश्शी तिन्नी हँ वॅग्वॅगळ ।
जँ विचारी तँ जाणतलें ।
दाकैलँ कश्की आवाळ ।
तळ्हात्तारी दिस्काती ॥२६८॥

रजतम घातकारी ।
सत्त्वगुणु हितकारी ।
दाकैता हों सूर्यावारी ।
वात सुखज्ञानाची ॥२६९॥

तिन्नींकई सोण्णू चौथी ।
कश्की शुध्द ज्ञानभक्ती ।
तश्शी सत्त्वशीलवृत्ती ।
ज्ञानसुखदायक ॥२७०॥

सत्त्वशील आचरण ।
आस्ल्यारी हँ आमरण ।
मँळता रायालँ आसन ।
जन्मोजन्मीं स्वर्गांतूं ॥२७१॥

तश्शीची हों रजोगुणु ।
मर्त्यलोकाक ह्या येव्णू ।
मनुष्यालॉ जन्मु घेव्णू ।
उर्ता चाल्त्यो घाल्तची ॥२७२॥

जन्मभरी खिच्डी खात्ता ।
सुखदुःखांतूंची लॉळता ।
कश्शी भाग्र पोड्चें म्हणता ।
पड्ता मृत्यूशय्येरी ॥२७३॥

तमोगुणांतूं वाड्डूणू ।
वत्ताती जँ देह सोण्णू ।
नँवँवानँ जन्मा येव्णू ।
नर्कांतूंची पड्ताती ॥२७४॥

मूळशक्तीचों आधारू ।
ताज्जेरी चल्ला व्यापारू ।
त्रिगुणांचों हों विचारू ।
सांग्लॉ तुक्का अर्जुना ॥२७५॥

मूलवस्तू तीची आस्ता ।
वेसु जाँ ती घाल्लु घँत्ता ।
त्या त्या गुणांतारी चल्ला ।
खेळु कोर्नु दाकैता ॥२७६॥

रायु सॉप्नांतूं पळैता ।
शत्रु आक्रमण कर्ता ।
युध्दांतूं जिंकता वा हर्ता ।
आप्पणची आप्णांतूं ॥२७७॥

श्रेष्ठ मध्यम कनिष्ठ ।
गुणमेद हँ विशिष्ट ।
कॅल्यारी विचारु स्पष्ट ।
भेदातीत ही वस्तू ॥२७८॥

ज्ञानेश्वरी

कर्ता चड रें विस्तारु ।
दृढ धरी हों विचारु ।
जाल्यारी पुनर्विचारु ।
कर्ता तोंवै आय्क तूं ॥२७९॥

उज्ज्याक राकडा आधारु ।
जळता धोर्नु तों आकारु ।
रूकु वाड्ता जात्ता भारु ।
भुंय्यिक नी उद्काक ॥२८१॥

अशी देहा नांचैताती ।
अंतरंगांतूं शिर्ताती ।
जीवाकई विस्सर्नाती ।
बंधनांतूं घालूक ॥२८३॥

त्रिगुण हें तांग्तांगेलीं ।
करैताती कामं सगळीं ।
देहाक जांक्का जाल्लेलीं ।
आदिमूळ अलिप्त ॥२८५॥

गुणदोष हें त्रिविध ।
कर्नाती आत्म्याक बध्द ।
दाकैल्यां हें कोर्नु सिध्द ।
हाज्जं रहस्य माक्षी ॥२८७॥

उब्रोनु न्हंयि तीरारी ।
पळैता बिंब जळारी ।
तेंचि जात्ता पाळांचेरी ।
विस्कळित विकृत ॥२८९॥

ऋतु येंताती वत्ताती ।
आकाशांतूं तें दिस्ताती ।
जाल्यारी स्वरूपस्थिती ।
आकाशाची बदल्ला ॥२९१॥

तिन्नी गुणांक सामर्थ्य ।
देहामितीं जात्ता प्राप्त ।
देहाकची कोर्नु व्याप्त ।
देहवृत्ती जात्ताती ॥२८०॥

थंडी उत्पत्ती दुदाची ।
आनी कळू गोंडसाणीची ।
तशी ही आदितत्त्वाची ।
अभिव्यक्ती अर्जुना ॥२८२॥

कितलें बांदुन् घाल्लेल्तरी ।
कितल्यो गांव्यो पळ्ळेल्तरी ।
निस्त्रपासु घालेल्वारी ।
मेक्कळसूय्ता बंधन ॥२८४॥

कशी मुक्ती प्राप्त जात्ता ।
तेंचि आत्तं तुक्का सांग्तां ।
ज्ञानपद्मावेलो पार्था ।
घुंवतलो तूं भ्रमरू ॥२८६॥

जों हें पार्था जाण्णु आस्ता ।
बंधन सोंप्पन लेंक्ता ।
हांतुल्यानं मुक्त जात्ता ।
जागी जाल्लेलो जीवू ॥२८८॥

नटु जों जों वेसु घेंता ।
ताक्का सम जाय्शी चल्ला ।
तरी ताक्का गोत्तु आस्ता ।
न्हईची तों आप्पण ॥२९०॥

तशी धोर्नूई सांगातू ।
आप्पण ना ह्या गुणांतूं ।
म्होण्णू तों आत्मस्थितींतूं ।
उर्ता आप्णाइत्ल्याक ॥२९२॥

घड्चें सगळें हों पळैता ।
आप्पण ना हातूं म्हणता ।
साक्षीपण मात्र घेंता ।
जात्ना हें गुणांन्मितीं ॥२९३॥

वसंताचें आगमन ।
फुलैता वनोपवन ।
हाज्जें ताक्काची ना भान ।
तश्शी हांवें गुणांक ॥२९५॥

कोंणें खंचें कामकाज ।
खंच्या थरेन कोर्काज ।
ठरैना कर्तव्य निज ।
सूर्य तश्शी हांवई ॥२९७॥

हें जाँ विवेकानें जाण्ता ।
ताँची गुणातीत जात्ता ।
सर्वार्थानें ताँची पाव्ता ।
जीवन्मुक्ती ही पार्था ॥२९९॥

पार्था ताक्का प्राप्त जात्ता ।
मज्जारी मगेली सत्ता ।
न्हई समुद्राक मॅळ्ता ।
जात्ता तीवै समुद्र ॥३०१॥

अज्ञानाच्या त्या नशेंतूं ।
घोरैतालों ताँ निदेंतूं ।
जागी जावू स्वरूपांतूं ।
मेळणु उर्ता सदैव ॥३०३॥

कॅर्ना वारों व्हांव्यो राव्ता ।
पाळं जळ अेक जात्ता ।
तश्शी देहाहंता गळ्ता ।
जात्ता जीवशिवैक्य ॥३०५॥

कर्म हें त्रिगुणात्मक ।
पाव्ता विकार अनेक ।
विस्तारु क्षणाक्षणाक ।
जाय्त उर्ता धनुर्धरा ॥२९४॥

सूर्योदयु जात्तां जात्तां ।
नक्षत्रांचो लोपु जात्ता ।
काळोकूई माक्षी सर्ता ।
फुल्ता सूर्यकमळ ॥२९६॥

मगेली ही सत्ताशक्ती ।
दिता तांकां अभिव्यक्ती ।
जात्ता तांगेली समाप्ती ।
उर्ता मात्र हांवंची ॥२९८॥

अश्शी निर्गुण ताँ जात्ता ।
निराकार ब्रह्म जाण्ता ।
अचुक स्थानारी पाव्ता ।
ज्ञानाचें ताँ भूषण ॥३००॥

कीरु घुंव्ची दांडी सोण्णू ।
बस्ता रुक्कारी उब्बुनू ।
तश्शी जीवभावु सोण्णू ।
शिवमय ताँ जात्ता ॥३०२॥

प्रतिबिंब कान्ते तुलें ।
कान्डी फुट्ली, नष्ट जालें ।
निजरूप तैची उर्ली ।
जालों भ्रमनिरासू ॥३०४॥

पाव्सु पोण्णु मॉड विर्ता ।
आकाशांतूं लीन जात्ता ।
तश्शी ताँ मज्ज्यांतूं पार्था ।
मॅळ्ता जीवाभावानें ॥३०६॥

ज्ञानेश्वरी

जरी तों हों देह धर्ता ।
त्रिगुणातीतता पाव्ता ।
अश्शी मत्स्वरूप जात्ता ।
मेळणू ही जीवन्मुक्ती ॥३०७॥

येंवोती वचोती गुण ।
ताज्जं ना स्वत्वाक भान ।
कश्की तळ्यांतूं दर्शन ।
नभांतुल्या चंद्राक ॥३०९॥

दृढता ही अंतरांतूं ।
कस्लं जाल्यारी देहांतूं ।
येंना तं ताक्का लक्षांतूं ।
इल्ली देहविस्मृती ॥३११॥

गंधु क्षीण जायत येंता ।
आकाशांतूं विनू वत्ता ।
कमळदळाक मॅळता ।
वें तों सांग परत ॥३१३॥

जन्म वृद्धी क्षय व्याधी ।
वार्धक्य नी अंत्यविधी ।
देहाच्यो ह्यो षडुपाधी ।
हांतुल्यानं तों मुक्त ॥३१५॥

देहबुद्धी सर्त वत्ता ।
तस्तश्शी उगडासु जात्ता ।
आण्णागॅलॉ गुर्तु मॅळता ।
आण्णाकची सहज ॥३१७॥

आय्कूनु कृष्णवचन ।
जाल्लो अर्जुनु प्रसन्न ।
मॉड पोळोनु नर्तन ।
कश्की कर्ता मयूर ॥३१९॥

काचे बुडो हों अर्जुना ।
दिव्या प्रकाशु आड्डायना ।
महासागरु नीवैना ।
वडवानलु भित्तर्लो ॥३०८॥

सांगोती बा हें तॅगई ।
ताक्का तांगेली बढाई ।
नांचैल्तरी देहाकई ।
दृष्टी फिरायना भाय्र ॥३१०॥

कात भाय्र सोण्णु दिता ।
नी सर्पु बीळांतूं रिता ।
धर्ना तिगेली ममता ।
वा कर्ना तों चिंताई ॥३१२॥

स्वरूपांतुंची तल्लीन ।
देहधर्माचें ना भान ।
मॅळता नवें संजीवन ।
जीवशिव अक्यांतूं ॥३१४॥

मड्कें फुट्लें मड्क्यांतुलें ।
आकाश तें मुक्त जाल्लें ।
महदाकाशांतु गॅल्लें ।
मेळणु विनासायास ॥३१६॥

अस्ल्या प्रबुद्धावस्थेंतुं ।
जानु आस्ता गुणातीतु ।
दिस्ता मात्र तों देहांतुं ।
आशिल्वारी सर्वाक ॥३१८॥

निमिता उत्सुक जानु ।
अश्शी प्रबुद्ध जों कोणु ।
आस्ता तें वर्णन कोर्नु ।
सांग खूण तांगेली ॥३२०॥

गुण निवारण कोर्नु ।
कशशी जात्ता तों निर्गुणु ।
कृपावंता दया कोर्नु ।
सांगशी वें तूं श्रीकृष्णा ॥३२१॥

प्रश्नाक ह्या अर्जुनाल्या ।
तान्न जें उत्तर दिल्यां ।
तँची मुखारी आय्कया ।
कान दीव्नु हँक्कडें ॥३२२॥

पार्था हँ कस्लें निमिता ।
त्या नांवांतूंची रें मँळता ।
विरोधाभासु जॉ दिस्ता ।
ताज्जॉ तुक्का सर्वार्थू ॥३२३॥

गुणातीतु कॅर्ना म्हणता ।
गुणाधीनु वें तों आस्ता ।
तशशी दिशिल्लतरी पडता ।
वें तों त्या बंधनांतूं ॥३२४॥

त्या गुणांक परतंत्रु ।
जाव्नु आस्ता की स्वतंत्रु ।
त्या वर्तनावॅल्यान तूं ।
घेशशी हँची सम्जुनू ॥३२५॥

कशशी वा हँ सम्जुन् घेंव्यँ ।
सहज हँ तुक्का दिस्चँ ।
तरी कर्ता त्या खुणाचँ ।
वर्णन तँ तूं आय्क ॥३२६॥

रजोगुणाचॉ प्रभावु ।
कर्मबीजांचॉ उद्भवु ।
दिस्सु लागता अविर्भावु ।
प्रकृतींतुं सर्वत्र ॥३२७॥

इल्लें जालेल्लतरी म्हणता ।
हांवं कांडं न्हई कर्ता ।
जाय्ने जालेल्वरी लॅक्ता ।
न्हई बा हँ विप्रीत ॥३२८॥

सत्त्वाचँ प्राबल्य जात्ता ।
सर्व ज्ञान प्राप्त जात्ता ।
विद्वत्तेतुं निगर्वता ।
दिस्सुन् यॅत्ता तरीई ॥३२९॥

तमोगुणु जरी वाड्ता ।
मोहाक धूर दव्वर्ता ।
जरी चुक्ती येव्नु पडता ।
तांतूंची तों शिर्कना ॥३३०॥

मोहाच्या त्या प्रसंगांतूं ।
सर्लें ज्ञान ह्या भ्रमांतूं ।
पण्णा नी धर्ना मनांतूं ।
खंती त्या त्या कर्मांची ॥३३१॥

फाल्फालें धॉन्पार सांज ।
सूर्यू म्हण्णा हँ हर्गिज ।
तों तागेलें कामकाज ।
कर्त उर्ता सहज ॥३३२॥

त्या सूर्याची तेजस्विता ।
त्रिकालांतुं तीचि आस्ता ।
सांग पाव्सामितीं आस्ता ।
भर्लेलॉ वें समुद्र ॥३३३॥

स्वरूपाक सम जाव्नु ।
सहजचि यॅत्ता घण्णु ।
शिंय्यांतुं कुड्कुडेंका म्हुणु ।
ना रें हिमगिरिन ॥३३४॥

ज्ञानेश्वरी

प्रसंगारी मोहपाशु ।
पळ्ळो जायना ज्ञाना नाशु ।
कशी जाळीद उष्णांशु ।
सांग पार्था उज्ज्याक ॥३३५॥

तां ह्या देहाचो प्रवासी ।
अल्पावधीचो निवासी ।
हांगा विश्रांती थोडीशी ।
घेवु वत्ता मुखारी ॥३३७॥

पार्था प्राणु ह्या देहाची ।
अतिथि खंच्या घराची ।
अथवा खांबू चौकाची ।
धर्ना कशी ममता ॥३३९॥

आकाश आस्ता जाग्यारी ।
तँ कांडं फिर्ना वारयारी ।
सूर्याक त्या तमोहारी ।
धांपद वँ काळोकू ॥३४१॥

प्रेक्षक धूर बस्ताती ।
बाँब्यां खेळु पळैताती ।
तशी ताक्काई दिस्ताती ।
त्रिगुणांचें हें खळ ॥३४३॥

सर्वांगलो व्यवहारु ।
ताक्का सूर्यालो आधारु ।
हांकां मळता पुरस्कारु ।
मगेल्याची सत्तेचो ॥३४५॥

वारँ मात्र यँत्ता वत्ता ।
आकाश जाग्यारी आस्ता ।
गुणांचो गोंदोळु चल्ता ।
स्वरूपांतुं ताँ स्वस्थ ॥३४७॥

तशी ह्या गुणांचें कार्य ।
जानु आस्स अनिवार्य ।
म्हुणु तँ अपरिहार्य ।
जायना थुंटोन् घेंव्याक ॥३३६॥

जयापजय समान ।
कशी लँक्ता रणांगण ।
तशी कर्ता नी कारण ।
ह्या दोन्नींतुं उदास ॥३३८॥

गुण यँवोती वचोती ।
ताँ सोंण्णा स्वरूपस्थिती ।
मृगजळांतुली मर्ती ।
हाल्लैद वँ मेरूक ॥३४०॥

जायना जागी आशिल्याक ।
सोंजामितीं फसोंच्याक ।
तशी ताक्काई बांदूक ।
जायना त्या गुणांमितीं ॥३४२॥

सत्त्वगुणांचीं सत्कर्म ।
रजोगुणाचें विक्रम ।
तामसाचीं कुडीं कामं ।
चल्ताती ताँ तटस्थ ॥३४४॥

समुद्राक भर्ती यँत्ता ।
सोमकांतु आर्द्र जात्ता ।
आनी कमलई फुल्ता ।
चंद्र आस्ता नोळीत ॥३४६॥

जाँ ह्या लक्षणांनी युक्त ।
ताँचि जाण-गुणातीत ।
आचरणई समस्त ।
आय्क आत्तं तागेलँ ॥३४८॥

कश्की पळैता वस्त्रांतूं ।
सूत्र अेक भर्लेलैं तूं ।
तश्शी तों चराचरांतूं ।
पळैता मत्स्वरूप ॥३४९॥

देहबुद्धी धर्तल्लिलां ।
तरी तों हें भांगतल्लिलां ।
सहजचि म्हुणु जाल्लों ।
द्वंद्वातीत तों पार्था ॥३५१॥

व्हांव्त् व्हांव्त् गंगा येंत्ता ।
समुद्राक येव्नु मॅळ्ता ।
विस्सोर्नु ती शांत जात्ता ।
अॅक्ळाची ती खळ्बळ ॥३५३॥

घरांतुल्या खांब्यांक ना ।
दीसु राती ही कल्पना ।
तश्शी आत्म्याकै लाग्गना ।
खंचै थरेचें द्वंद्व ॥३५५॥

अश्शी शॅण वा भांगार ।
रत्नं जावों वा फात्तर ।
तत्वता हांतुं अंतर ।
ताक्का कांडं दिस्सना ॥३५७॥

मॅल्लॅलॉ कश्की उटाय्ना ।
भाज्जिलैं बीज चिग्रना ।
तश्शी समदृष्टी हाल्ना ।
हांगाथंडें तागेली ॥३५९॥

तश्शी निंदा आनी स्तुती ।
कोर्चें दोन्नी गोत्तु नाती ।
सूर्य दाकोंच्याक वाती ।
वा धांप्च्याक काळोकू ॥३६१॥

तां वैरी नी हों मद्भक्तू ।
कर्ना भेदु भगवंतू ।
तश्शी हों सुखदुःखांतूं ।
समदृष्टीनं चलता ॥३५०॥

कश्की धान्य हात्ता लाग्ता ।
बरें बीज वेंच्का पड्ता ।
तश्शी स्वरूपांतुं येंत्ता ।
कोर्नु सदसद्विवेकु ॥३५२॥

आप्पण आप्णांतुं मॅळ्ता ।
हांतुंची तों दूढ जात्ता ।
देहभान खंडें उर्ता ।
आनी तें सुखदुःख ॥३५४॥

निदलेल्याक अप्सरा ।
वा भुजंगु धनुर्धरा ।
लाग्गी आशिल्लतरी धूरा ।
तश्शी ताक्काई द्वंद्व ॥३५६॥

मॅळों ताक्का इंद्रपद ।
यॅवों इंद्रारी श्वापद ।
तरीसुद्दां आत्मानंद ।
भांगतचि उर्ता तों ॥३५८॥

उच्चस्थाक नमस्कारु ।
नीचस्थागॅलॉ धिक्कारु ।
कर्ना कश्की रें गोब्बोरु ।
तां जळणा वा जळैना ॥३६०॥

देवु म्होण्णु पूजा कर्ना ।
चोरु म्होण्णु बेडी घाल्ना ।
रायाली वा पदवी दीना ।
दीव्नु तस्लैं अैश्वर्य ॥३६२॥

ज्ञानेश्वरी

सन्मित्रु वा येन्नु मॅळों ।
वा ताँ वैरी घावु घालों ।
सूर्यु वॅ निष्प्रभ जातलों ।
यॅवाँ दीसु वा राती ॥३६३॥

विशेष अेक अर्जुना ।
कार्यप्रवृत्त ताँ जायना ।
कार्यारिंभाचेंई घॅना ।
श्रेय ताँ आप्णालागी ॥३६५॥

जावाँ इहपरहित ।
म्हुणु जायना कार्यरत ।
सहज जँ जात्ता प्राप्त ।
तांतूंची समाधान ॥३६७॥

कित्लों कोर्चों रँ विस्तारु ।
अश्शी पळें हों आचारु ।
गुणातीतु ताँ साचारु ।
म्हुणु म्होण्का पड्ताची ॥३६९॥

भेदभावशून्य भक्ती ।
आस्ल्यारी सुभद्रापती ।
गुण जोरु दाकैनाती ।
यॅत्ताती तँ शरण ॥३७१॥

कश्की रत्नाची ती कांती ।
ताज्जीची स्वरूपस्थिती ।
तश्शी अमूर्ताची मूर्ती ।
हांवं आय्क तूं पार्था ॥३७३॥

दिस्ची ज्वाला ताँ अनल ।
पाक्ळ्याँ म्हळ्ळ्यारी कमल ।
रूकु ताज्जें पानफूल ।
रूप त्या त्या नामाक ॥३७५॥

येन्नु वत्ताती स ऋतु ।
बदलु ना आकाशांतुं ।
तश्शी तागेल्या मनांतुं ।
जायना चलबिचल ॥३६४॥

कार्य कॅल्लें जरी तान्न ।
म्हण्णा बा ताँ कॅल्लें आप्णों ।
कर्ना वा फलापेक्षेनॅ ।
कर्ता तँ कृष्णार्पण ॥३६६॥

हँ घेंव्काज तँ सोड्काज ।
मनांतुली गजबज ।
काण्णु घाल्ता ताँ सहज ।
फात्रावारी उदासु ॥३६८॥

कश्शी जात्ता दांटुंच्याक ।
सांग्तां पार्था ह्या गुणांक ।
आत्तं सर्व तँवै आय्क ।
अश्शी म्हण्ता श्रीकृष्णु ॥३७०॥

हांवं म्हळ्ळ्यारी हों कोणु ।
त्या भक्तीक रूप दीन्नु ।
सर्वई हँ स्पष्ट कोर्नु ।
आत्तं सांग्का पड्तलें ॥३७२॥

द्रवत्वचि पार्था नींर ।
अवकाशची अंबर ।
गोंड्साणी तीचि साकर ।
अन्य नाचि ह्याविना ॥३७४॥

बर्फाच्छादित शिखर ।
ताँचि हिमगिरिवर ।
दुद्दाचेंचि रूपांतर ।
जात्ता न्है वँ धंय्यांतुं ॥३७६॥

तश्शी हँ जँ विश्व दिस्ता ।
तँचि सर्वे हांवं पार्था ।
सांग सोल्लोका वें पडता ।
पूर्णचंद्राचँ बिंब ॥३७७॥

घट्टी वा पातळ तूप ।
तुप्पाचींची न्है वँ रूपं ।
भांगार मूळ स्वरूप ।
नाना अलंकारांचँ ॥३७८॥

कॅल्लँ वस्त्रा विवरण ।
तांतूंत तंतूचँ भरण ।
मडक्याचीई रँ घडण ।
जाल्या मात्येंत्यानुची ॥३७९॥

म्हुणु विश्वाक विस्सोर्चँ ।
आनि माक्का मेळ येव्यँ ।
व्यर्थ हाक्का भक्ती म्होणचँ ।
हांव रँ सर्वात्मकु ॥३८०॥

अश्शी हँ जाण्णु घॅल्यारी ।
जात्ली भक्ती अव्यभिचारी ।
भक्तींतूंत भेदु हाळ्ळ्यारी ।
व्यभिचारु जात्ताँ रँ ॥३८१॥

ह्याखातीर भेदु सोण्णु ।
सर्वांक सांगाती घेणु ।
आण्णावारी तँ लेक्कुनु ।
माक्का जाण्णु घेंव्काज ॥३८२॥

दिंक्का भांग्राचों भांग्राक ।
वोपु तांतू ताँ मेळूक ।
अेकजीव तँ जांव्याक ।
तश्शी दुस्त्राँ लॅक्काज ॥३८३॥

सूर्याचँ सहस्त्र कर ।
सर्व ताज्वारी प्रखर ।
तश्शी भोर्का हँ अंतर ।
समभावबोधानँ ॥३८४॥

पृथ्वीचों अंशु हँ रज ।
हिम हँ हिमनगज ।
अहंकारु पोळोंकाज ।
तश्शी तुंवँ मज्ज्यांतूंत ॥३८५॥

कित्लँ जावों पाळ सान ।
तँ नी समुद्र ना भिन्न ।
ईशस्वरूपची जाण ।
तुंवै तश्शी सर्वथा ॥३८६॥

सर्वत्र समरसता ।
बुध्दीक ही प्राप्त जात्ता ।
ताव्वळीची जात्ली पार्था ।
भक्ती अव्यभिचारी ॥३८७॥

ज्ञानाची परम तृप्ती ।
योगाची सर्वस्व प्राप्ती ।
जाण तू सुभद्रापती ।
ह्या प्रबोधावस्थेक ॥३८८॥

समुद्र नी जलधर ।
हांतुं आशिल्लँ अंतर ।
धूर कोर्नु पावसा धार ।
दांग्गांकई जोडसुय्ता ॥३८९॥

गुहेचों नी आकाशाचों ।
सांदों कोंणाक ना दिस्चों ।
तश्शी परमत्म्यांतूंत मेळचों ।
योगु हों यँत्ता पार्था ॥३९०॥

ज्ञानेश्वरी

बिंबांत्यानु प्रतिबिंबांतुं ।
अेकु प्रकाशाचो स्त्रोतु ।
तश्शी त्या सोहंवृत्तींतुं ।
अखंडित जागरु ॥३९१॥

मीट समुद्रांतुं पडता ।
आप्यापची तँ कर्गता ।
सहज अेकरूपता ।
ती पावोंका म्हुणु ना ॥३९३॥

भक्तपण सिध्दी पाव्ता ।
मगलें प्राप्यत्व सर्ता ।
सनातन स्वरूपता ।
थंडै अैक्य केवळ ॥३९५॥

ह्याचि थरेनँ जाँ भज्ता ।
ताँचि ब्रह्मैक्यत्व पाव्ता ।
हँचि सार कुंतिसुता ।
भक्तीचँ हँ मर्मई ॥३९७॥

कश्की गंगाप्रवाहाक ।
सिंधुविना ना सार्थक ।
तश्शी ह्या ब्रह्मैक्यत्वाक ।
ताज्विना ना सद्गती ॥३९९॥

हाक्का सायुज्य म्हणताती ।
पुरुषार्थाची पार्था चौथी ।
जाव्नु आस्स हीचि मुक्ती ।
जाण भक्तीपंथांतूँ ॥४०१॥

अश्शी मनांतुं हाण्णक्का ।
हँचि सांग्तां हांवँ तुक्का ।
मज्विना रँ ना साधका ।
आनि दुस्त्रँ ब्रह्मैक्य ॥४०३॥

परस्परान्तुं ही स्थिती ।
फुल्ल वत्ता सोहंवृत्ती ।
स्वरूप अद्वैतस्थिती ।
उर्ता थंडै केवळ ॥३९२॥

तण जाळणु उज्जो नीव्ता ।
तश्शी ज्ञान नाशु कर्ता ।
भेदाचो आप्पणई वत्ता ।
ऊर्ना थंडै जाग्यारी ॥३९४॥

आत्तं गुणांक अर्जुना ।
तान्नँ जिक्का म्हुणु पण्णा ।
पोट्टोळकै ताँ वच्चना ।
घड्ता अैक्य आप्याप ॥३९६॥

आनि अेक तुक्का सांग्तां ।
जाँ हँ ब्रह्मैक्यत्व पाव्ता ।
त्या भक्ताली पतिव्रता ।
जाव्नु कर्ता सँवा हँ ॥३९८॥

अश्शी जाँ हँ जाण्णु घेव्नु ।
उर्ता जाँ मद्भक्तु जाव्नु ।
ताँचि चूडामणी म्हुणु ।
ब्रह्मैक्यत्वांतूँ शोभ्ता ॥४००॥

मगेली ही आराधना ।
निसणी न्हई अर्जुना ।
साधन म्हुणुई ती ना ।
ह्या पदाक पांन्च्याक ॥४०२॥

ब्रह्म जँ तँ हांवँ तँची ।
चारी वेद ज्या तत्वाची ।
चर्चा कर्ताती तँ तँची ।
हांवँ जाण अर्जुना ॥४०४॥

कश्की रजनीनाथांतुं ।
नी तागेल्या प्रकाशांतुं ।
तश्शी ताज्ज्यांतुं मज्ज्यांतुं ।
भेदुची ना कस्तोई ॥४०५॥

भावार्थु त्या शब्दांतुलो ।
निरूपणांतुं फुल्ललो ।
पमळु तुम्कां मळल्लो ।
म्हणता निवृत्तीदासु ॥४१५॥

अज्ञानाचँ निरसन ।
कोर्नु विवेकु जँ स्थान ।
पाव्ता तँ निश्चित जाण ।
धनुर्धरा हांवंची ॥४०७॥

ब्रह्मानंदु तौ शाश्वत ।
सनातन असीमित ।
आनी स्वधर्माधिष्ठित ।
जाण हौं तूं कौंतेया ॥४०६॥

धृतराष्ट्र संजयाक ।
म्हणता हँ रँ तूं कस्त्याक ।
सांगत आस्स निरर्थक ।
निमिल्यां वँ हँ तुक्का ॥४०९॥

तँची अनन्य शरण्य ।
सुखशांतीचँ निधान ।
तागेलँ बोधवचन ।
आय्कयाती हँ तुम्मी ॥४०८॥

संजयु चकित जाल्लो ।
नी मनांतुंची म्हणालो ।
विचारांतुं बुडुला इल्लो ।
कस्त्याक हौं युध्दाच्या ॥४११॥

हांव जाल्लां भो उत्सुक ।
हँचि अेक आय्कूंच्याक ।
की हौं विजयु कौणाक ।
मळत आस्स इल्लेंची ॥४१०॥

मनांतुं हँ म्हणत आस्स ।
तरी दीत आस्स लक्ष ।
संवादाकडेची खास ।
आनंदाच्या भौरांतुं ॥४१३॥

आस्साँ देवु कृपा कौरौ ।
बुध्दींतुं विवेकु भौरौ ।
महारोगु जावौ बरौ ।
हागेल्या ह्या मोहाचौ ॥४१२॥

म्हुणु ह्याचि उत्साहानें ।
हांव श्रीकृष्णालँ म्हणणँ ।
सांगतां श्रीगुरुकृपेनँ ।
जावु अनुग्रहितु ॥४१४॥

॥ ज्ञानदेवु सांगता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
चौदावौ अध्यायु बोरोन् जात्ता । गुणत्रय विभाग योगाचौ ॥

आत्तं फूट कोर्नु मन ।
पात्लोनु स्वच्छ आसन ।
श्रीगुरुगॅलें चरण ।
कोर्या थंडं स्थापन ॥१॥

सर्वेंद्रियांचो सांगातु ।
धोर्नु बुध्दींतुं अेकांतु ।
भावपुष्पं चरणांतुं ।
कोर्या तीं समर्पण ॥२॥

अनन्य भावाचें स्नान ।
घाल्नु कोर्या अभ्यर्चन ।
अेकनिष्ठेचें चंदन ।
लाव्यां अनामिकेन ॥३॥

शुध्द प्रीतीचें भांगार ।
ताज्जें घुंगुर सुंदर ।
कोर्नु बांधां सुकुमार ।
त्या पदकमलांक ॥४॥

भक्ती निर्मळ सोज्वळ ।
जाव्नु उरों ती अढळ ।
ताज्जें कोर्नु सुतुंगुल ।
घाल्यां पदांगुलींक ॥५॥

अष्ट सात्त्विक भावांचें ।
कमल आट दळांचें ।
पर्मळी सुखानंदाचें ।
तँवै कोर्या अर्पण ॥६॥

अहंतेचो धूप लात्यां ।
अेकत्वाची आर्ति धोर्यां ।
अेकरूप जाव्नु उर्यां ।
तांतूंची निरंतर ॥७॥

हो देहु आनी हो प्राणु ।
हाज्ज्योची खडावो कोर्नु ।
भोग मोक्ष दिंव्या सोण्णु ।
ह्या पादपद्मांचेरी ॥८॥

श्रीगुरुपादसेवेन ।
प्राप्त जावो सुदैवान ।
पुरुषार्थ सर्वार्थान ।
जाव्नु गुरु प्रसन्न ॥९॥

ब्रह्मस्थिति यावरेक ।
स्फूर्ति मॅळो प्रतिभेक ।
प्राप्त जावो ह्या वाचेक ।
अमृताचें सामर्थ्य ॥१०॥

पुन्वेवारीची शीतल ।
शब्द मधुर मॉव्वाळ ।
यॅत्त उरोती सकळ ।
उल्लैतना जिह्वेरी ॥११॥

सूर्यु उदैता पूर्वेंक ।
प्रकाशु दिता विश्वाक ।
जावो ही वाचा श्रोत्यांक ।
तश्शी ज्ञाना दिवाळी ॥१२॥

आय्कूंच्याक शब्द नादू ।
स्तब्ध जातलो ब्रह्मनादु ।
कैवल्याचोई आनंदू ।
बगले सनू बस्तलो ॥१३॥

मधुमास सुरु जाता ।
गूंजगान आय्कू येंता ।
फुल्लली ही वाचालता ।
श्रवणाच्या माट्वारी ॥१४॥

हॅशांतु वाचामनाक ।
परमात्मा मेळचो अशक्य ।
मात्र कशे शब्दांक ।
जाल्यां प्राप्त सामर्थ्य ॥१५॥

ज्ञानाक जँ हात्ता मेंळणा ।
ध्यानाकई धोरू जायना ।
तँ कॅर्नाई सोण्णु दीना ।
ह्या शब्दांचो सांगातु ॥१६॥

गुरुपादधूलीकण ।
कर्ताती वाचेक पूर्ण ।
अशेी अश्वर्यसपन्न ।
स्मरणाने केवळ ॥१७॥

आनी कस्त्याक उल्लोचँ ।
सामर्थ्य अस्त्या वाचेचँ ।
आनी खई ना हँ मेळचँ ।
इत्खात्तीर आय्कया ॥१८॥

हांवं मगेल्या गुरुंक ।
ऐक्क तृषित अर्भक ।
म्हुणु कृपाप्रसादाक ।
जाल्लो अक्ळाची पात्र ॥१९॥

चातकाली कित्ती तान ।
वर्षावु कित्लो महान ।
तशेी कृपावरदान ।
माक्का श्रीगुरुंगेल ॥२०॥

उल्लोयां म्हुणु उघळँ ।
तांड तांतुं येव्नु पळळँ ।
अचानक गीतेंतुलँ ।
सुमधुर अमृत ॥२१॥

कशेी आस्ता कळणा दैव ।
रत्नं जाव्नु पड्ता रँव ।
आयुष्य आस्त्यारी कींव ।
येत्ली खास काळाक ॥२२॥

जरी जायद जगन्नाथु ।
क्षुधितारी कृपावंतु ।
फात्रांच्याई त्या आदणांतुं ।
शिज्जुन् येल्लें तांदुळ ॥२३॥

श्रीगुरुकृपा आस्सद ।
संसारु सुसह्य जायद ।
मोक्षपदई मँळद ।
ताक्का ह्याचि जन्मांतुं ॥२४॥

पळैताती श्रीकृष्णाने ।
पांडवांक सोण्णु दीने ।
तांकां कसलें उणें कर्ने ।
पुराण हँ प्रमाण ॥२५॥

तशेी निवृत्तीनाथांनीं ।
पळैने की हों अज्ञानी ।
अस्त्या माक्का श्रीगुरुंनीं ।
हाळ्ळा ज्ञानमार्गारी ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

आस्सों उल्लैतां उल्लैतां ।
प्रेम हँ वाड्तची वत्ता ।
गुरुस्तुती कर्ता कर्ता ।
ज्ञान जात्ता सोज्वळ ॥२७॥

चौदाव्या अध्याया अंतु ।
कर्तना श्रीभगवंतु ।
सांगता हों ऐकु सिध्दांतु ।
आय्कयाती नँवानें ॥२९॥

शंभर फंत्तां जन्म घँत्ता ।
आनी ब्रह्मकर्म कर्ता ।
ताँचि ब्रह्मदेवु जात्ता ।
ना अन्य ताँ कोणुई ॥३१॥

तस्लँ तँ ज्ञान मेळच्याक ।
आस्स योग्यता काँणाक ।
पळैल्यारी दिस्ता कैक ।
लोकांतुं ताँ अँक्ळोची ॥३३॥

ज्ञानानेंची मोक्षु प्राप्त ।
जात्ता हांतुं ना दुमत ।
जाल्यारी तँ चित्त स्थित ।
जानु उर्का निर्मळ ॥३५॥

ही विरक्ती कइशी यँत्ता ।
चित्तांतुं ती दृढ जात्ता ।
हँवै ताँ सर्वज्ञु सांगता ।
सर्व कांडं सम्जानु ॥३७॥

कोणु सगळों हों संसारु ।
अशाश्वतु नी अस्थिरु ।
म्हणता ताक्का हों विचारु ।
वैराग्याचों यँत्ताची ॥३९॥

तांगेल्याची प्रसादानें ।
श्रीगीतेच्या व्याख्यानानें ।
हांवं विनम्र भावानें ।
धर्ता संतचरण ॥२८॥

जों शंभरी यज्ञ कर्ता ।
ताक्का स्वर्गप्राप्ती जात्ता ।
तइशी जों प्रज्ञानी जात्ता ।
मँळता ताक्काची मुक्ती ॥३०॥

ज्या काँणाक दाँळ्यां दिस्ता ।
सूर्या तेज ताँ पळैता ।
तइशी ह्या ज्ञान्याक मँळता ।
जीवन्मुक्ती सहज ॥३२॥

घाल्नु दाँळ्यांतुं अंजन ।
पळैताती गुप्तधन ।
नव्ज ताँ पायाळूवीण ।
अन्य कोणु आस्सूक ॥३४॥

मन विरक्त जाल्यारी ।
ज्ञान उर्तलँ जाग्यारी ।
होंवै सुविचार हरी ।
सांगत आस्स मुद्दाम ॥३६॥

विष पळळ्यां मिष्टान्नांतुं ।
जों कोणु जाण्ता मनांतुं ।
बइशिल्तरी ताँ पंगतींतुं ।
ताट सोणु उटाय्ता ॥३८॥

रुक्काचँ रूपक घेवु ।
अशाश्वत कइशी म्हुणु ।
तँची सांगता भगवानु ।
पंध्राव्या अध्यायांतुं ॥४०॥

समूळ पळ्ळेलां रूकु ।
लागता वग्गी वग्गी सुक्कू ।
ताज्वारी हों जायना लेक्कू ।
पळ्ळें थोंडों विंगडु ॥४१॥

सरूक भवमिथ्यत्व ।
गळणु पडूक ममत्व ।
मेळूकई स्वरूपत्व ।
वाटई हों दाकैता ॥४३॥
महानंदाचों समुद्र ।

पौर्णिमेचों पूर्णचंद्र ।
द्वारकेचों जां नरेंद्र ।
तां उल्लैता आय्क्या ॥४५॥

विश्वांतुं हाज्जां विस्तारु ।
कर्ता सर्व व्यवहारु ।
अश्ली आस्स बलवत्तरु ।
अनावरु सर्वांक ॥४७॥

मूळारी घावु घाल्यारी ।
थंडीची तँ कर्पेल्यारी ।
कित्ली जावों वाडी वैरी ।
रूकू आड पडतलों ॥४९॥

कस्लें सांग्चें धनुर्धरा ।
हागेली उप्राटी थरा ।
तग्गू दीकाकची पूरा ।
जात्ता वाडी विस्तारू ॥५१॥

आयिल्वळारी कल्पांतु ।
मोंड भर्ता आकाशांतुं ।
तश्ली हों दशदिशांतुं ।
जानु आस्स व्यापक ॥५३॥

जावों कश्ली आशिल्लतरी ।
चुक्कैता हों नरहरी ।
जन्ममरणाची वारी ।
भारी गोंम्टायेचेरी ॥४२॥

गीतेचें हँ सर्व सार ।
सांगुनु तँ सविस्तर ।
कर्ता तुम्कां तँ सादर ।
पूर्ण जीवाभावानें ॥४४॥

जां हों विश्वाभासु जात्ता ।
तां तां पूरा आड यँत्ता ।
स्वरूपाक धांपुन् घाल्ता ।
माया ह्या संसाराची ॥४६॥

मूळं नाती जमिनींतुं ।
घल्लें नाती आकाशांतुं ।
आशिल्लिमीं हों विप्रीतुं ।
सट्णें कळणा कोंणाकै ॥४८॥

मूळासमेत सुक्तलों ।
मात्येंतुं तां मेळणु वल्लों ।
हों मात्र अश्ली ना इल्लों ।
सलीस पाडोंच्याक ॥५०॥

सूर्य कित्लों वैरी कळणा ।
सर्वत्र प्रकाशु जात्ता ।
विचित्र वाड्ता अर्जुना ।
रूकू ह्या संसाराचों ॥५२॥

सूर्यास्ता उप्रातें कशकी ।
सुरु जात्ता राती काळकी ।
जागों भोर्चे खंडी बाकी ।
दव्वर्ना हों तश्लीची ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

खांव्यां म्हळ्ळ्यारी ना फळ ।
हुंग्यां म्हळ्ळ्यारी ना फूल ।
रूकु म्हुणु हों केवळ ।
जानु आस्स रूकूची ॥५५॥

मूळं वैरी म्हळ्ळं व्हई ।
रिगल्यांती रं तीं तग्गूई ।
किल्लीं म्हुणु तीं लंकई ।
कोरूकची जायनाती ॥५७॥

अशशी हाक्का तग्गू वैरी ।
हॅगलं सर्व आंगाचेरी ।
पळैलों वं धनुर्धारी ।
संसारचों हों रूकू ॥५९॥

आप्पण आकाश जात्ता ।
वारों जानुई सळ्सळता ।
अँकडेंची तिन्नी अवस्था ।
मँळताती ह्या रुक्कांतुं ॥६१॥

ऊर्ध्व खंचें हें पोळोंका ।
मूळ खंडें हेंवै सोदका ।
विस्तारुई समजुन् घेंव्का ।
ह्या रुक्काच्या हॅगल्यांचों ॥६३॥

अश्वत्थु नांव इत्याक ।
पळ्ळं म्हणशी ह्या रुक्काक ।
तत्त्ववेत्यांगलों आय्क ।
सांग्तां तुक्का निर्णयू ॥६५॥

अर्जुना तूं भाग्यवंतु ।
आय्कूंच्याक हें सत्पात्रु ।
आय्क म्हणता लक्ष्मीकांतु ।
जा तूं शांत अेकाग्र ॥६७॥

मूळं दिस्ताती हीं वैरी ।
हांकां निक्ळाय्ने जाल्यारी ।
वाड्त वच्चुनु तर्तरी ।
उर्तलों हों सदैव ॥५६॥

रूकू वटवृक्षावारी ।
ताज्ज्यां पारंब्यां नॅलारी ।
त्यांवै रिगताती भित्तरी ।
आनी जात्ताती मूळं ॥५८॥

वैल्या दिकानं तूं पळें ।
हॅगल्यां भित्तरीची हॅगलें ।
कशशी घुस्पलपाती सगळें ।
मेळणु अेकमेकांतुं ॥६०॥

ऊर्ध्वमूळ विलक्षण ।
रूप हें घेनु आप्पण ।
उब्रला विश्वासमान ।
हातपाय पस्सोर्नु ॥६२॥

तग्गु दीकाक हीं अशशी ।
मूळं काँण नी तीं कशशी ।
आस्ताती आनी तें कशशी ।
हॅगलें वैल्या दिकाक ॥६४॥

स्पष्ट तों कळचें खातीर ।
विवेचन सविस्तर ।
कर्ता ताज्जं प्रत्यंतर ।
आप्णाइत्याक यॅत्लें ॥६६॥

प्रेमरस परिपूर्ण ।
आय्कूनुची हें वचन ।
मूर्तिमंत अवधान ।
जाल्लों कुंतीतनयू ॥६८॥

दशदिशा जावु अेक ।
पोटोळताती आकाशाक ।
तश्शी हँवै त्या उत्रांक ।
घँत्ता घट्टी पोटोळणु ॥६९॥

आय्कूंची आसक्ती इल्ली ।
दँवाक लक्षांतुं आय्ली ।
सांगिल्याची पाव्ती मेळ्ळी ।
म्हुणु जाल्लो संतोषु ॥७१॥

समजूनू घँ हँ अर्जुना ।
वैरी तग्गू तँ आस्सना ।
सर्वत्र भोर्नु आस्तना ।
नित्य अेकरूपांतुं ॥७३॥

हांगा थंडई म्हुणु ऊर्ना ।
माक्षी मुखारी दिस्सना ।
आस्सूनुइ देक्कू पण्णा ।
तागेलँ तँ स्वरूप ॥७५॥

समजूनू घँल्लोई आस्सना ।
समजूनू घँव्हेइ कांडं ना ।
अन्य ना त्या ज्ञानाविना ।
कश्की स्वच्छ आकाश ॥७७॥

परब्रह्म तँची पार्था ।
रुक्का तूरी तँ दाटुय्ता ।
ती ही तूरी मूळ जात्ता ।
धरु लाग्ता चिगुरु ॥७९॥

आस्स म्हुळ्ळयारी दिस्सना ।
ना ती अश्शी म्हुणु जाय्ना ।
विचार कँलेल्तरी कळणा ।
मूळ खंडई हिगेलँ ॥८१॥

समुद्र जाल्लँ वचन ।
अःगस्ति जाल्लँ हँ कान ।
अँक्क घाँटांतुं प्राशन ।
पळैताती कोरूक ॥७०॥

म्हण्ता आय्क तू मुखारी ।
ब्रह्म तँ हाज्ज्याकै वैरी ।
दांटुनु ह्या रुक्का तूरी ।
आस्स आप्णाइल्ल्याक ॥७२॥

ताज्जो नादु आय्कू यँना ।
पर्मळुई नांका कळणा ।
पोटोळणुई घँनस्तना ।
मँळ्ता मेळ्चो आनंदु ॥७४॥

उपाधींचो हों सांगातु ।
निःसंगाक संसारांतुं ।
शिकैल्तरी तों अलिप्तु ।
उर्ता निजरूपांतुं ॥७६॥

कार्य वा न्हई कारण ।
अेकमेव तँ अनन्य ।
आप्णांतुंची जँ आप्पण ।
जाण्णु आस्ता आप्णाक ॥७८॥

जन्मा यँना जँ संतान ।
व्यर्थ ताज्जँ गुणगान ।
तश्शी उस्नँ महिमान ।
मँळ्ळ्यां पार्था मायेक ॥८०॥

आकाशांतुं मोंड फिर्ता ।
तश्शी अेकु घेवु भाँव्ता ।
कळ्ळो विश्वांतुं नांचैता ।
भ्रमविभ्रमांचो ही ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

संसाराचें बीज वैता ।
रूकू प्रपंचाचो वाड्ता ।
खरया ज्ञानाक पळैता ।
धांपुक हों विस्तारु ॥८३॥

ज्यावळारी नीद येंता ।
विश्वाचेरी पड्दो पड्ता ।
दिव्याचेरी काज्ळी मांड्ता ।
मंद जात्ता प्रकाशु ॥८५॥

ब्रह्मस्वरूप ही जाण्ता ।
तरी नद्रेआड कर्ता ।
आण्णालींची हटं धर्ता ।
मूळ हें ह्या रुक्काचें ॥८७॥

घोर अज्ञान सुषुप्ति ।
ह्या रुक्काची मूलोत्पत्ति ।
लँक्ल्यारी स्वप्न जागृति ।
फल हाज्जें म्होण्येद ॥८९॥

मायेचें उद्दाक मँळता ।
तूरी हाज्जी वैरी पाव्ता ।
आनी धांपुक पळैता ।
शुध्द परमात्म्याक ॥९१॥

मूळाचो वैरी संचारु ।
तग्गू पाळांचो विस्तारु ।
दोन्नी दिकाथानु भारु ।
घाल्ता हों भवरूकू ॥९३॥

अहंकाराचें स्फुरण ।
सत्त्वरजतमोगुण ।
घेनु कर्ता संवर्धन ।
त्या पान्नाच्या दँट्याचें ॥९५॥

ब्रह्मासांगाती जी दिस्ता ।
दिस्चें ताज्मितींची आस्ता ।
सत्य हें जाँ जाण्णु घेंता ।
जाण्ता तों त्या ब्रह्माक ॥८४॥

बायल बाम्णाक जागोव्णु ।
घेंता सोंप्नांतुं पोट्टोळ्णु ।
समागमु जाल्लो म्हुणु ।
म्होण्येद वें प्रत्यक्ष ॥८६॥

सत्यवस्तूचें अज्ञान ।
ब्रह्मत्वाक आवरण ।
हाक्का प्रसिध्द प्रमाण ।
वेदशास्त्रं दिताती ॥८८॥

अश्शी ही सम्जून घेंव्ची ।
परिभाषा वेदांताची ।
हें आस्सों हें अज्ञानची ।
भवरुक्काचें मूळ ॥९०॥

नाना योनींचें प्रकार ।
तग्गू दिकाक चिगूर ।
धोर्नु जात्ता दृढतर ।
विस्तारु भो जाँरारी ॥९२॥

पैलें माया जागी जात्ता ।
शक्ति आण्णाली ती जाण्ता ।
लुस्लुशी अेक चिग्रता ।
तर्न सानशें पान ॥९४॥

बुध्दीचो धोर्नु आधारु ।
कर्ता भेदाचो प्रसारु ।
मनाचें हँगलें शृंगारु ।
नानाविध कर्ताती ॥९६॥

मूळ विकल्पांतुं वाडता ।
तश्शी बुध्दी नी अहंता ।
मन चित्त हांकां पॉस्ता ।
घेव्नु आप्णासांगाती ॥१७॥

व्योम वायु तेज आप ।
पृथ्वी सर्व हीं स्वरूपं ।
विस्सोर्नु जानु तद्रूप ।
हिज्ज्यांतुंची उर्ताती ॥१८॥

तश्शी पंच ज्ञानेंद्रियं ।
सॉत्ताती हॅ मोहमय ।
उपभोगाचॅ विषय ।
घॅल्यांतुं नी हॅगल्यांतु ॥१९॥

कान्नांतुं जॉ शब्दांकुरु ।
ताक्का फुट्टुनु चिगुरु ।
आय्कूंचॉ लोभु अपारु ।
वाडत वाडत वत्ताची ॥१००॥

त्वचा रोमांचित जाता ।
सुख जाल्लं म्हुणु कळता ।
स्पर्शाखातीर उटायता ।
नित्य नवॉ विकारु ॥१०१॥

गॉम्टं रूप दृष्टी पडता ।
तॅची निय्याळ्काशं दिस्ता ।
मोहमुग्ध जानु वत्ता ।
पळैतल्याली वृत्ती ॥१०२॥

जिब्बेक रुचकर लागता ।
आनी तँ खाव्यांशं दिस्ता ।
खाल्लेल्लरी नप्रॉ दिस्ता ।
जाता जिब्बे गुलामु ॥१०३॥

नांकाक पर्मळु कळता ।
वृत्ती प्रफुलित जाता ।
तॉ घॅत राब्यांशं दिस्ता ।
सर्तलॉ हँ कळणुई ॥१०४॥

अहंकार मन बुध्दी ।
पंचमहाभूताची सिध्दी ।
हांचिमीं जाता समृध्दी ।
सर्व ह्या संसाराची ॥१०५॥

वाड्डूनु कित्लॉ वाड्डद ।
वाड्च्याकै आस्स मर्याद ।
शिंप्लयेइल्लंकी दिस्सद ।
रुप्पं की सांग चड ॥१०६॥

समुद्राचॉ जॉ आकारु ।
तित्लॉ पाळांचॉ विस्तारु ।
अज्ञानमूळ साकारु ।
रुक्काइल्लं तँ ब्रह्म ॥१०७॥

जॉ कोणु आस्ता निद्रिस्त ।
अँक्क फंतांची समस्त ।
आप्पण आप्णाल्लं आप्त ।
पळैता तॉ सॉप्नांतुं ॥१०८॥

हँ आस्सॉ अस्लॉ हॉ अँकु ।
आश्चर्यकारक रूकू ।
विपरीत अलौकिकु ।
पाळंची माये मूळ ॥१०९॥

आश्शी इत्याक अश्वत्थु ।
जानु आस्स संबोधितु ।
ह्या सर्व ज्ञानी जनांतुं ।
सांगतां तँवै आत्तंची ॥११०॥

ज्ञानेश्वरी

तरी श्वा म्हळ्ळ्यारी फाई ।
आय्च्चारी आस्सशना फाई ।
आस्सद की ना हँवई ।
कळणा म्हुणु अश्वत्थु ॥१११॥

हाल्लल्या पद्मपत्रारी ।
ऊर्ना जळ क्षणभरी ।
कोणु व्याकुळ जाल्यारी ।
चित्तांतुं तों अस्वस्थ ॥११३॥

पिंपळाक सहजची ।
पध्दती अश्वत्थु म्होणची ।
जाल्यारी ना मति हीची ।
नंदनंदतागेली ॥११५॥

ह्या ग्रंथाच्या संदर्भांतुं ।
रूकू हों जों अशाश्वतु ।
म्हुणु म्होण्यां हों अश्वत्थु ।
निरूपणाखातीर ॥११७॥

जलनिधि तों शोषितु ।
येंत्ता तों मोंडारूपांतुं ।
जात्ता भर्ती सुपोषितु ।
तों न्हय्यांच्या रूपानें ॥११९॥

आस्चें ना जांव्वें जें घड्ता ।
क्षणार्धांतुं घण्णु येंत्ता ।
गति इत्लों वेगु घेंत्ता ।
तीचि दिस्ता अखंड ॥१२१॥

रथु वेगानें धांव्ता ।
चाक घुंव्ता की ना कळणा ।
अशी स्थित्यंतर जात्ता ।
अव्ययुसों तों दिस्ता ॥१२३॥

पळ्पळेतां वोंड वत्ता ।
रंगु आकारु बदल्ला ।
वीजु वांकडीतिंकडी वत्ता ।
लखलखेनु क्षणांतुं ॥११२॥

तशी ह्या रुक्काची गती ।
कांई सुदां ना शाश्वती ।
म्हुणुची हाक्का म्हणताती ।
की हों अश्वत्था रूकू ॥११४॥

नित्यांतुं चारिचौगांतुं ।
म्हणताती हाक्का अश्वत्थु ।
कस्लें आस्स रें नांवांतुं ।
तत्त्व कळ्ळ्यारी जाल्लें ॥११६॥

ह्या रुक्काची हीवै ख्याती ।
अव्ययु हँवै म्हणताती ।
गूढ विचारा उपांतीं ।
अशी दिस्सुन् येंत्ता की ॥११८॥

दणें घणें जोवरेक ।
समुद्राचें रूप अेक ।
म्हुणु दिस्ता तों जगाक ।
परिपूर्ण शाश्वत ॥१२०॥

कोणु कर्ता धनार्जन ।
तोंची कर्त आस्ता दान ।
म्हुणु सदैव सुसंपन्न ।
तशी रूकू अक्षयू ॥१२२॥

सुक्ता गळ्ता ह्या दिकाक ।
चिग्रता दुस्त्र्या-दिकाक ।
घड्ता हें क्षणाक्षणाक ।
कालगती अखंड ॥१२४॥

कॅर्ना तँ अेक ना जाल्लें ।
दुस्त्रें थंडें कॅर्ना आय्लें ।
कश्की मॉड आय्लें गॅल्लें ।
कळणाची पाव्साडींतुं ॥१२५॥

प्रळयाचों झंझावतु ।
सर्वत्र कर्ता उत्पातु ।
थंडें नवीन रूपांतुं ।
सृष्टी जात्ता निर्माण ॥१२७॥

कलियुगा अंतकांलु ।
थंडें कृतयुग चालू ।
सकळांतर्गत काळु ।
अवधिचोंची भेदु ॥१२९॥

वारों व्हांवत व्हांवत येंत्ता ।
ताज्जों सांदों खंडें कळणा ।
तकुई कोरुक जायना ।
कश्शी घेंत्ता जोड्सूनू ॥१३१॥

उद्दाक तँ व्हांवत गॅल्लें ।
वत्ल्या उद्कांतुं हँ मॅळ्ळें ।
गॅल्लें कित्लें आय्लें कित्लें ।
हँ कळणुई तँ कळणा ॥१३३॥

कायळ्याक बुब्बुळं दोनी ।
अेक्कु दोंळों क्षणोक्षणी ।
फिराय्ता जाग्यारी दोन्नी ।
म्होण्येद वँ तों दुस्त्रों ॥१३५॥

पळें कोलती हात्तातुली ।
वर्तुळाकार घुंव्डायली ।
झपाझप ती फिरायली ।
दिस्ता चक्र ज्वलंत ॥१३७॥

प्रळयांतुं जीर्ण सृष्टी ।
लय पाव्ता नी उत्पत्ति ।
नव्या सृष्टीची आवृत्ती ।
जायत उर्ता अखंड ॥१२६॥

युगांतर जायत उर्ता ।
वंशावळी सुरु आस्ता ।
कळू कांडकांड वाड्ता ।
कालचक्र राब्बना ॥१२८॥

दीसु येंत्ता आनी वत्ता ।
वरसई सर्त येंत्ता ।
वत्ता नव्याक यों म्हण्ता ।
कालु धांव्ता मुखारी ॥१३०॥

हांगा अेक देह पड्ता ।
थंडें जन्मोत्सवु जात्ता ।
संसारु हों चलत उर्ता ।
अश्शी जन्ममृत्यूचों ॥१३२॥

पाळं वैरी निरंतर ।
तींची पाळं हों सागर ।
नित्यरूप सत्यसार ।
म्होणु जायद वँ तांकां ॥१३४॥

वेगु घेव्नु भावरां फिर्ता ।
नॅलारी उब्रलासां दिस्ता ।
वेगु सनू आड पड्ता ।
सत्य कळता ताव्वळी ॥१३६॥

भवरूकू चिरंतन ।
म्होणचें हँची पिशोपण ।
वाड्चों मोड्चों विलक्षण ।
वेगु जाण हँ सत्य ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

हँ जाँ जाणता ताक्का कळता ।
कित्लें फंतां येंता वत्ता ।
क्षणाभित्तरी हँ घड्ता ।
दोन्नी क्षणभंगुर ॥१३९॥

हांवं सर्वज्ञु हँ म्हणतां ।
जाँ हँ जाणता तोंची ज्ञाता ।
वंदनीय तों वेदार्था ।
लक्षांतुं घें धनंजया ॥१४१॥

उलैले लँ चड जाल्लें ।
आय्क हँ अेक सांगिल्लें ।
कौतुक ह्या ज्ञात्यागॅल्लें ।
कॅलेलिल्याक नप्राँ ॥१४३॥

हॅग्लें तग्गू बग्गूताती ।
नॅलाभित्तरी रिगताती ।
थंई तें मूळं जात्ताती ।
तींवै आनी वाड्ताती ॥१४५॥

पैलँची मूळ नॅवन ।
आनी प्रभावी कारण ।
सर्वापेक्षां बलवान ।
अज्ञान ह्या रुक्काचें ॥१४७॥

आय्लें हॅग्लें हॅग्ल्यांत्थाव्नु ।
लक्षगट्लेन उब्जुनु ।
वाडी गेल्ली गच्च भोर्नु ।
त्या मूळाच्या सुत्वांतुं ॥१४९॥

स्त्रीपुरुषनपुंसक ।
व्यक्ती प्रत्येक जातीक ।
मेळणु गॅल्लें अेकमेक ।
विषय विलासांतुं ॥१५१॥

अज्ञानची हाज्जें मूळ ।
अस्तित्वई हाज्जें फोल ।
अश्शी भवाचों सकळ ।
रूकू जाण्णु घेंव्काज ॥१४०॥

फल योगसाधनेचें ।
पार्था ताक्काची तें मेळचें ।
ज्ञानानेई धन्य जांन्वें ।
हागेल्याची कृपेनें ॥१४२॥

रुक्कायों पळें आकारु ।
कित्लों पाळांचों प्रसारु ।
वैरी तुर्वेचों विस्तारु ।
सर्व प्रमाणा भाग्र ॥१४४॥

हँची तुक्का सांगल्यां माक्षी ।
आतं तेंची स्पष्ट जाय्शी ।
सलीस कोर्नु कळशी ।
सांगतां हँवै तूं आय्क ॥१४६॥

आय्क स्वेदज जारज ।
आनी उद्भिज अंडज ।
हँ चारी हॅग्लें सहज ।
मूळालाग्गीची शिल्लें ॥१४८॥

तांतुल्यानं भाग्र पळ्ळें ।
अनेक जातींचें घॅल्लें ।
उपजातींचें चिग्रलें ।
अगणित अंकुर ॥१५०॥

वर्सान्वर्स पाव्साडींतुं ।
मेघमाला आकाशांतुं ।
तश्शी भर्ता संसारांतुं ।
माँड ह्या अज्ञानाचें ॥१५२॥

हॅगलें हॅगलें घुस्पताती ।
संघर्ष सुरु कर्ताती ।
त्रिगुणांतुं शिर्कताती ।
सुट्ता वारें क्षोभाचें ॥१५३॥

राजस गुणासांगाती ।
वाड्ता मानवाची जाती ।
चड जायत वत्ता गती ।
तागेल्या विस्ताराची ॥१५५॥

विधिनिषेधाचें नॅम ।
वेदोक्त आचारधर्म ।
हांगेलें पल्लवद्रुम ।
डौलानें थें घॉल्ताती ॥१५७॥

मेळ्ळेल्लिलें नप्रां जात्ता ।
नुस्तें लोभु वाड्डत वत्ता ।
सारासार विचार सुट्ता ।
कर्म घडत वत्ताती ॥१५९॥

शब्द रूप । रसादिक ।
भांग्तां भांग्तां वाड्ता भूक ।
फुट्ताती ह्या विषयांक ।
नित्य नवें चिगूर ॥१६१॥

मागिरी हॉ रजोवातु ।
राब्ता क्षणैक निवांतु ।
ताव्ळी जात्ता जागृतु ।
तामसाचॉ हॉ वारें ॥१६३॥

हीची मनुष्याली जाती ।
धरू लागता अधोगती ।
दुष्ट विचार यॅत्ताती ।
घड्ताती दुराचार ॥१६४॥

त्रिगुणांचॉ हॉ संधातु ।
रूकू त्रिविध रूपांतुं ।
वाड्डूक जात्ता निमित्तु ।
कश्की वारें उज्ज्याक ॥१५४॥

तग्गू नाती ना तें वैरी ।
मदें मेळ्ळेल्या जाग्यारी ।
वाड्ताती वर्णांचें चारी ।
आड थंथंई घॅल्लें ॥१५६॥

चुळ्बुळ्ताती अर्थकाम ।
ना फुर्सती ना आराम ।
रिगैताती रॉम रॉम ।
त्या त्या रित्या जाग्यारी ॥१५८॥

माक्षी जन्माचें जॅ उर्ता ।
हांगाची तें भोग्गुन् सर्ता ।
ह्या जन्मांतुं जॅ मेळैता ।
मॉगता पुनर्जन्मांतुं ॥१६०॥

राजसी हॉ झंझावातु ।
दशसहस्त्रगुणितु ।
कर्ता ह्या मर्त्यलोकांतुं ।
ह्या मनुष्यजातीक ॥१६२॥

कीडी लागता सन्मतीक ।
ऊर्ना जाग्यारी विवेक ।
घड्च्या लागताती अनेक ।
पापं तनमनाचीं ॥१६५॥

ऋग् यजुः नी सामवेद ।
म्हणताती जॅ जॅ निषिध्द ।
तॅची हॅ कोरूक सिध्द ।
कटिबध्द जात्ताती ॥१६६॥

ज्ञानेश्वरी

माटमोडी हें कर्ताती ।
दुःख दुस्त्र्यांक दिताती ।
हीची वासना धर्ताती ।
हँची सुख लँक्ताती ॥१६७॥

अस्ल्या ह्या कर्मभ्रष्टाचों ।
पुनर्जन्मु चांडाळाचों ।
वा त्या खंप्याई योनीचों ।
निकृष्ट हँ निश्चित ॥१६९॥

ह्या अस्ल्या जन्मांची भास ।
सोडी पार्था फाव आस्स ।
मेळूकई ताक्का खास ।
नरकांतुं निवासू ॥१७१॥

तश्शी झाड वाली तण ।
लॉखंड मात्ती पाषाण ।
जन्मोजन्मीं हँची रीण ।
पावैतची बस्काज ॥१७३॥

हँगलें हें मानवा जाती ।
देवु तें मूळं जात्ताती ।
तांतुल्यानँची उत्पत्ती ।
जावु वाड्ता संसारु ॥१७५॥

सात्त्विक तामसी कृत्यं ।
जात्तची उर्ताती नित्य ।
संसारांतुं तीं सर्वत्र ।
वैरी तग्गू दिस्ताती ॥१७७॥

अश्शी नरदेह जरी ।
तग्गू वैरी आशिल्लरी ।
कर्माचों तों अधिकारी ।
ह्या खात्तीर तँ मूळ ॥१७९॥

दुष्कृत्यं जायत उर्ताती ।
मुखारीई हीचि गती ।
वासनांचीं वच्चनाती ।
गळणु अस्लीं बंधनं ॥१६८॥

पशु पक्षी विच्चू वागू ।
वा दुक्कार वा भुजंगु ।
जावु येँव्चों हों प्रसंगु ।
कृतकर्मानुसार ॥१७०॥

थंडें ताक्काई मुखारी ।
भोग्का पडता जन्मांतरीं ।
त्या कुकर्माचें अघोरी ।
फळ बीजन्याथानें ॥१७२॥

मनुष्य जन्माव पार्था ।
अघोगती प्राप्त जात्ता ।
अचेतन जावु पड्ता ।
पळें कर्मानुसार ॥१७४॥

हाज्जें मूळ अज्ञानांतुं ।
दिस्सू पण्णा वैली वस्तु ।
देवु आस्ता जी मद्देतुं ।
तँची मूळ म्होण्काज ॥१७६॥

तिन्नी वेद हँ सांग्ताती ।
विधिनिषेध पाळाती ।
पाळ्का म्हुणु तें आस्सती ।
मानवानँची फक्त ॥१७८॥

पळें खंचोई रूकू तूं ।
वाडी कस्कश्शी मूळांतुं ।
वाड्ता वत्ता आकाशांतुं ।
वैरी चारी बाजूनीं ॥१८०॥

संसारांतुं कर्म जांक्का ।
त्याखात्तीर देह धोर्का ।
नाक्का नाक्का ना म्होण्णक्का ।
जांक्कातीची हीं कर्म ॥१८१॥

शांत तमाच वादळ ।
धर्ता सच्चगुणु बळ ।
लागता दाकोंच्याक खेळ ।
नानाविध आप्णालें ॥१८३॥

मूर्त जात्ता आविष्कारु ।
मळता बुद्धीचो आधारु ।
वत्ता वाडतची विस्तारु ।
भोर्नु चारी दीकाक ॥१८५॥

ज्ञानरसाचें सिंचन ।
सद्वृत्तीक उत्तेजन ।
मळता श्रध्देक ठिकाण ।
निश्चित नी निर्वेध ॥१८७॥

संयमित शिष्टाचार ।
यज्ञयागाचें प्रकार ।
चल्ताती नाना अपार ।
सर्व परिसरांतुं ॥१८९॥

नानाविध सांग व्रतं ।
अविरत अगणित ।
नित्यानित्य तीं करैत ।
आनी कर्त उर्ताती ॥१९१॥

हँची स्वकर्मपालन ।
स्वर्गसुखाचें साधन ।
जात्ता हँची अेक ध्यान ।
ह्या सर्व सक्रियेंतुं ॥१९३॥

संसाराक मूळ जांव्चें ।
ह्या देहानें हँ ना घुवचें ।
अशी येव्चें आनी वच्वें ।
चल्ता म्हणता श्रीनाथु ॥१८२॥

सद्वासना मूळ धर्ता ।
तांतुं सत्कृत्य चिग्रता ।
मनुष्यरूपानें लागता ।
वाड्डूक हों संसारु ॥१८४॥

विवेकाचो धोर्नु हातु ।
सोण्णा विचारु सांगातु ।
मेळोनु पावलं पाव्ळांतुं ।
चलु लागता आचारु ॥१८६॥

फुल्ला सुस्वरांचो कोषु ।
मधुर ध्वनि विकासु ।
जात्ता सामवेद घोषु ।
आय्कू यँत्ता सर्वत्र ॥१८८॥

कोर्नु यमनियमन ।
कर्ताती तपाचरण ।
निराग्रही संवर्धन ।
वैराग्याचें सुशांत ॥१९०॥

जोवरेक हों अर्जुना ।
झंझावातु स्वस्थ जायना ।
वेदोक्त ही आराधना ।
चलत उर्ता अशीची ॥१९२॥

यथाकाळ उपशमु ।
सुट्टु लागता हों विभ्रमु ।
परमपावन धर्मु ।
मोक्ष हँ कळू लागता ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

तरी सूर्यचंद्रादिक ।
ग्रह विशेष अनेक ।
दिस्ता ऋषि पितरांक ।
लाव्येद की पूजेक ॥१९५॥

हँवै नप्राँ जातलँ म्हणता ।
ज्ञानी तपस्व्यांक मान्ता ।
आनी आनी बांदुन् घँत्ता ।
मरीचि कश्यपाक ॥१९७॥

तांतुल्यानेई पळैता ।
वैरी आनिकई दिस्ता ।
ब्रह्मलोकांतुई वत्ता ।
थंडई पाव्ता विस्तारु ॥१९९॥

खंच्याई रुक्काचँ हँगलँ ।
फळांनीं जड जालेलँ ।
दिस्ताती तग्गू देविलँ ।
धनुर्धरा नँलारी ॥२०१॥

ब्रह्मा अथवा महेशु ।
हांत्लागथाईची प्रवेशु ।
जी वा जात्ता परदेशु ।
वासु परब्रह्मालॉ ॥२०३॥

सनकादि जँ निवृत्त ।
फळमूळादिची वाट ।
सोण्णु धर्ताती तँ थेट ।
ब्रह्म सुखधामाची ॥२०५॥

मनुष्यु हॉ बीजांकुरु ।
आनी ताज्जॉ हॉ विस्तारु ।
जाव्नु आस्स परिवारु ।
ह्या संसारा रुक्काचॉ ॥२०७॥

इत्ल्यारीची ही कल्पना ।
तागेली अश्शी तड्वना ।
इंद्रादिकांकई सॉण्णा ।
पळँ धोर्चँ लँख्वाक ॥१९६॥

अश्शी वैरीवैरी पाव्ली ।
चाडौनु माळयेरी माळी ।
तग्गू दिका सानि मूळी ।
वैरी होडु विस्तारु ॥१९८॥

फळां भारु जात्ता भारी ।
हँगलँ दँव्ताती भुंयिरी ।
थंडई रिग्गुनु भित्तरी ।
तँवै मूळं जात्ताती ॥२००॥

ह्यावै रुक्काचॉ विस्तारु ।
खंडँथाव्नु जात्ता सुरु ।
थंडईची बग्गूता भारु ।
त्या प्रपंचज्ञानाचॉ ॥२०२॥

ब्रह्माशिवादिक लोक ।
रुक्का तुर्ये पेल्लिकाक ।
यत्न कर्ताती वाड्डूक ।
पाव्नाती तँ ताज्वैरी ॥२०४॥

अश्शी मनुष्याक धोर्नु ।
ब्रह्मालागगीथाई पाव्नु ।
संसारु वाड्त वच्चुनु ।
राव्ना रुक्का रूपानँ ॥२०६॥

अश्शी हाज्जँ रूप वँगळँ ।
वैरी मूळ तग्गू हँगलँ ।
शब्दचित्र हँ रंगैलँ ।
तुज्मुखारी मूलाग्र ॥२०८॥

आत्तं हाज्मुखारी आय्क ।
हाक्का समूळ खांडूक ।
उपायु खात्रीलायक ।
खंचाँ कोर्येद पार्था ॥२०९॥

हॅग्लें हॅ वैरी पाळ्याती ।
ब्रह्मलोकु घुडाळताती ।
तुर्थो घोरु पळैताती ।
परब्रह्म ताज्वैलँ ॥२११॥

प्रभावी विस्तारु इत्लाँ ।
कश्शी बा ताँ पाडैतलाँ ।
सोडि तूं हाँ मनांतुलाँ ।
निर्मूलक संशयु ॥२१३॥

माँड वॅ हाल्लोंका पड्ता ।
सशाशिंग मोड्का पड्ता ।
फुल्लं काँण वेंचू वत्ता ।
सांग तूं आकाशांतुं ॥२१५॥

चेड् व जायनातिल्येगेरी ।
आस्ताती वॅ तीं घरभरी ।
तश्शीची हाँवै ताज्वारी ।
दिस्त आस्ता अपार ॥२१७॥

म्हळ्ळेल्वारी हाज्जँ मूळ ।
जरी निब्बर अचळ ।
तरी सांग काँण बल ।
घालीद निक्ळांन्व्याक ॥२१९॥

कासवीचँ तूप वाण्णु ।
लेकचँ रायु राजी म्हुणु ।
तश्शी मायावी हँ जानु ।
आस्स रुक्का वर्णन ॥२२१॥

तुक्का मनांतुं हँ यॅद ।
कस्लाँ की बा ताँ आस्सद ।
इत्लाँ होडु वॅ पडद ।
मूळासमेत आड ॥२१०॥

राब्बुनु अँक्क जाग्यारी ।
वाड्ता रूकू तग्गू वैरी ।
मनुष्यांगेल्या रूपारी ।
दुस्त्रीं मूळं धर्ताती ॥२१२॥

पाडोंका हाँ हेतू जरी ।
कष्ट पांक्काती वॅ भारी ।
घाँगाँ धांव्डांव्यां म्हळ्ळ्यारी ।
आस्ता वॅ ताँ जाग्यारी ॥२१४॥

खरँ पळैल्यारी नाची ।
संसारु हाँ सव्यसाची ।
भय्य कस्त्याक नुस्तेंची ।
धर्ताती तँची कळणा ॥२१६॥

साँप्नांतुं उत्रं जात्ताती ।
काँण तीं खरीं लँक्ताती ।
तश्शी काण्याँ आय्कताती ।
संसाराच्याँ असार ॥२१८॥

सांग जन्मा आय्ला कोणु ।
हावका घालूक निक्ळाव्णू ।
आकाश सांग उब्बुनु ।
वच्चद वॅ फुंकल्यारी ॥२२०॥

तळीं ह्या मृगजळाचीं ।
धूर थाव्नुची पोळोंचीं ।
त्या उद्कारी शँत कोर्ची ।
काडयेद वॅ खब्बरी ॥२२२॥

ज्ञानेश्वरी

अज्ञान हँची असत्य ।
तांतुं कांडंची ना तत्थ्य ।
कॅल्लैं म्हुणु दिस्चैं फक्त ।
माया ही संसाराची ॥२२३॥

जागी जावरेक नीद ।
सांग काँणाली सरद ।
की राती आस्तना जायद ।
अंस्सरी फाल्फालैं ॥२२५॥

वारों जोवरेक व्हांव्ता ।
आस्स म्हुणु तॅर्ना कळ्ता ।
निवांत जाय्सरी उर्ता ।
व्हांव्ता आप्णाइल्याक ॥२२७॥

संसारा मूळ अज्ञान ।
वच्चुनु तँ यॅद ज्ञान ।
तरीची उपशमन ।
जायद सर्व व्यथेचैं ॥२२९॥

मूळांतुं जरी ना अश्शी ।
सुरु जाल्लों म्हुण्चैं कश्शी ।
हँ जरी तूं सम्जुन् घेश्शी ।
कळ्तलँ जँ शाश्वत ॥२३१॥

जँ रँ येनेची जन्माक ।
सोद्येद वँ त्या आक्सूक ।
नात्तिल्याच्या आभासाक ।
म्होण्का पड्ता अनादि ॥२३३॥

आकाशांतुल्या फुल्लाचों ।
कश्शी बा थुंटोंचों ।
मायावी ह्या संसाराचों ।
आदिकालु तों नाची ॥२३५॥

म्हण्ताती जँ कांडं लोक ।
अंतु ना ह्या संसाराक ।
यँत्ता पळै प्रत्ययाक ।
आम्कां तँ प्रसंगारी ॥२२४॥

जोवरेक जागी जायना ।
विवेकु मातँ उब्बार्ना ।
तँदम्हण्सरी अर्जुना ।
चिरंजीव संसारु ॥२२६॥

सूर्यासांगातीची बुड्ता ।
उद्काभासु तों सर्वथा ।
वाती नीव्नापुडें वत्ता ।
दिव्लेचोई उज्वाडु ॥२२८॥

अनादि हों जँ लॅक्ताती ।
चुक्कीची ना ही सम्जुती ।
दीर्घकाला धोर्नु स्थिती ।
आश्शिल्मितीं हाज्जी ही ॥२३०॥

जँ शाश्वत सनातन ।
तँची तूं अनादि म्हण ।
लागू पण्णा हँ वचन ।
ह्या संसारा रुक्काक ॥२३२॥

अगर्भिणील्या चॅडलँ ।
जातक वँ कोर्का जाल्लँ ।
आकाश नित्य उर्तलँ ।
निळँ कस्त्या वॅल्यानँ ॥२३४॥

टेंटु मडुक्याच्या त्या अभावांतुं ।
दिस्ता तँची कल्पनेंतुं ।
तश्शी आस्स ह्या मायेंतुं ।
संसाराचों विस्तारु ॥२३६॥

मायेक ना आदि अंतु ।
स्थिती दिस्ता जी मद्दंतु ।
तीवै पूरा कल्पनेंतु ।
घुस्पुन् पळ्ळ्या झांटींतु ॥२३७॥

ब्रह्मगिरींतु उगमु ।
वा समुद्रांतु संगमु ।
जायना, मद्द दृष्टीभ्रमु ।
मात्र जात्ता उद्काचो ॥२३८॥

आदि अंतु दोन्नी नाती ।
मद्द दिस्ता तीवै भांती ।
व्यर्थत्वाची चमत्कृती ।
पळ कित्ती अगाध ॥२३९॥

सप्तरंगी इंद्रधनु ।
ताज्यारी हों रूकू म्होणू ।
हों पिस्सों रंगांक भुल्लू ।
रिगता मायाजालांतु ॥२४०॥

बहुरूपी वेषधारी ।
अज्ञान ह्याचि वळारी ।
नांत्ता येवु हाजमुखारी ।
हाक्काई तं नांचैता ॥२४१॥

मूळरंगु आकाशाचो ।
निळो न्हई दाळ्यां दिस्चो ।
तावै पळ ना नित्याचो ।
बदलता तो क्षणांतु ॥२४२॥

सोंप्नांतु हों जें पळैता ।
तावळी तें मान्य कर्ता ।
तूंचि सांग ही मान्यता ।
अस्ली म्होणची की नक्ली ॥२४३॥

चंद्रबिंब तळ्यांतुलें ।
धर्तना मर्कट बुड्लें ।
पोळोनु हें रूप वैलें ।
अशी पडता फस्सुनु ॥२४४॥

उद्का पाळ वीजे लोळु ।
येन्च्या वच्च्या कित्ती वेळु ।
ताज्याकै वगी हों खेळु ।
संसाराचो कवळता ॥२४५॥

वारों वसंतऋतुंतु ।
व्हांवत उर्ता सदोदितु ।
तशी संसारु अस्वस्थु ।
कॅर्नाई पळैल्लरी ॥२४६॥

आदि ना म्हुणु ना अंतु ।
आकारुई ना शाश्वतु ।
कष्ट नाती पाडोंच्यांतु ।
येंचना कोर्का कस्त्याक ॥२४७॥

आप्पण कोणु म्हुणु कळणा ।
रुक्का वाडी नद्रे येना ।
म्हुणु आत्मज्ञानाविना ।
जायना हाक्का खांडूक ॥२४८॥

अन्य उपाय जें कर्शी ।
तें तूं हाक्का खांन्च्या घालशी ।
आनी चडची शिर्कशी ।
तूं तागेल्या आळ्यांतु ॥२४९॥

सांग कित्लें फंतां अशी ।
वैरी तगू फिर्त उशी ।
आत्मज्ञान कोर्नु घेशी ।
पडतलों हों तत्काळ ॥२५०॥

ज्ञानेश्वरी

सर्पु लेक्कुनु राज्वाक ।
दोण्णां हाड्का वें मारूक ।
व्यर्थ शीणु तों कस्ल्याक ।
कोर्का म्हुणु कळणाची ॥२५१॥

मायावी ह्या संसाराक ।
त्रासु म्हुणु लॅक्तल्याक ।
सुट्टूकै पळैतल्याक ।
पोड्का पड्ता शिर्कुनु ॥२५३॥

त्यावळारी जातलें ज्ञान ।
ज्यावळारी बुद्धी मन ।
वैराग्याचें अधिष्ठान ।
मेळणु जात्लीं सुदृढ ॥२५५॥

भोग्य विषयु जां दिस्ता ।
ताज्जी हों आसक्ती सोंड्ता ।
आनी निवृत्तीचें धर्ता ।
ऐक ध्रुव नक्षत्र ॥२५७॥

तां विवेकाच्या साणेरी ।
झरोनु चंदनावारी ।
तिळों ताज्जों भ्रूमध्यारी ।
सोहं अस्मीचों लाय्ता ॥२५९॥

निदिध्यासानें हें ज्ञान ।
जात्ता सूक्ष्म आनी तीक्ष्ण ।
पाडोंचोई पण्णा शीण ।
पड्ता रूकू आप्याप ॥२६१॥

शरदांतुं वारों व्हांव्ता ।
आकाश निरभ्र कर्ता ।
सूर्यु उदयाक येंत्ता ।
गिळणु काड्ता काळोकू ॥२६३॥

मृगजळ दांटुंच्याक ।
वच्चा वें दोणी सोदूक ।
की व्हांवत वत्ल्या रावडाक ।
धोर्नु बुड्का होंळांतुं ॥२५२॥

सोंप्नांतुं जां घायु जात्ता ।
घायु न्हई तों हें कळता ।
ज्यावळारी हों पळैता ।
जागी जानु हें सत्य ॥२५४॥

सर्व भोग त्रैलोक्यांतलें ।
नाक्काती तें म्हुणु सोंळ्ळें ।
सुण्यान वकारें काळ्ळें ।
कश्की शोंळ्या शित्ताचें ॥२५६॥

विस्सोर्नु हों देहभावु ।
घेंत्ता स्वरूपानुभवु ।
अमूर्त सुखाचों ठावु ।
धर्ता तळहात्तारी ॥२५८॥

निर्धाराचें धैर्य घेणु ।
दृढता निश्चित कोर्नु ।
प्रचीती शुध्द दव्वोर्नु ।
स्थिर धर्ता चित्तांतुं ॥२६०॥

आत्मज्ञानाचें अद्वैत ।
प्रभावु हाज्जों सर्वत्र ।
जाय्नापुडें प्रस्थापित ।
उर्लां खंई संसारु ॥२६२॥

नाना खंळ सोंप्नांतुलें ।
जागी जाय्नापुडें सलें ।
तश्शी नामशेष जातलें ।
भेद आत्मस्थितींतुं ॥२६४॥

दीसा जांन्वो तळ्या भासु ।
हरैता चंद्रा प्रकाशु ।
नष्ट जात्ता हों आभासु ।
तश्शी ह्या संसाराचों ॥२६५॥

हों नी तों ना भेदभावु ।
नी अहंतेचों अभावु ।
तरी स्वरूपानुभवु ।
येन्नु जात्ता हों ज्ञानी ॥२६७॥

बांयि खळ्ळेल्मितीं दिस्लँ ।
उद्दाक जँ वैरी आयलँ ।
अश्शी म्होण्चँ की आशिलँ ।
अँकळाक तँ भुय्यिंतू ॥२६९॥

राक्कूड जळता ज्वालेंतुं ।
उज्जों नीन्नु जात्ता शांतु ।
आप्णाइत्ल्याक आप्णांतुं ।
तश्शी धोर्का स्वरूप ॥२७१॥

उज्वाडु मँळता तेजांतुं ।
धाई दिशा आकाशांतुं ।
भर्ता उद्दाक कळशांतुं ।
कश्की ऐकपणानँ ॥२७३॥

पळैनात्तिल्तरी दिस्चँ ।
कळणा म्हुणु तँ जँ जाण्चँ ।
मूळ आदि बीज जांन्वँ ।
तँची आत्मस्वरूप ॥२७५॥

नाक्का स्वर्गु हों संसारु ।
सोंडताती येन्नु बँजारु ।
योगज्ञानाचों विचारु ।
कर्ताती ह्यामुखारी ॥२७७॥

अश्शी वीरशिरोमणी ।
आस्स ह्या रुक्काची काणी ।
आय्कुनु ती आत्मज्ञानी ।
सांग कश्शी घाब्रेद ॥२६६॥

कानडी इद्रारी धोर्नु ।
आप्णालँ ताँड पोळोनु ।
म्हण्शी ज्ञानी जाल्लाँ म्हुणु ।
ह्या रूपदर्शनानँ ॥२६८॥

रूप आस्ता वँ उद्कांतुं ।
की तँ आकाश मड्क्यांतुं ।
रूप आकाश आप्णांतुं ।
परिपूर्ण स्वयंभू ॥२७०॥

जीब रूची आप्णागेली ।
घँत्ता जी जांक्का जाल्लेली ।
दोळों दृष्टी आप्णागेली ।
धोर्नु आस्ता आप्णांतुं ॥२७२॥

जीव शिव जाव्नु ऐक ।
मेळ्चँ आप्णोची आप्णाक ।
अद्वैत अनुभवाक ।
येन्नु जांन्वँ तद्रूप ॥२७४॥

सांग त्या निरुपाधिक ।
नुस्तेंची लायता कस्त्याक ।
श्रुति नामरूपादिक ।
व्यर्थ जीब शिणैता ॥२७६॥

वैराग्य हँ इत्लँथाई ।
मेळ्चँ तँ ब्रह्मपदई ।
सोण्णु दीव्नु ताज्ज्याकई ।
पेल्लिकानँ पाव्ताती ॥२७८॥

ज्ञानेश्वरी

सॉण्णापुडें अहंभाव ।
विषयविकार सर्व ।
निजधाम ऐकमेव ।
शुद्धिपत्र हँ मळता ॥२७९॥

ऐक्कळी हाज्जँ कारण ।
स्वरूपाचँची अज्ञान ।
विस्तार पाळ्यां संस्थान ।
हँ हांव तूं पणाचँ ॥२८१॥

आनी हँवै ऐक जाण ।
तँची रँ शाश्वत स्थान ।
जायना पुनरागमन ।
थईंथावु कल्पांतुं ॥२८३॥

पावसु पूरा पोण्णु वत्ता ।
आकाश निरभ्र जात्ता ।
तश्शी जँ मनई सॉडता ।
मोह नी अभिमान ॥२८५॥

फलोत्पत्ति जात्तां जात्तां ।
कश्की केळी सुक्कू लागता ।
आत्मलाभु घँत्तां घँत्तां ।
कर्म गळू लागताती ॥२८७॥

बुद्धी भेदाभेदशून्य ।
मन निर्मळ प्रसन्न ।
चिग्रना निकृष्ट तण ।
निर्दोष भुय्यिंथावु ॥२८९॥

आयुष्य यँत्ता सरत ।
वत्ता देह अकस्मात ।
कश्शी आनी कॅर्ना द्वैत ।
गळणु पडता तँ कळणा ॥२९१॥

कामविकारांच्यो वाल्यो ।
बेसुमार वाडत गॅल्यो ।
संसाराच्यो जायत आयल्यो ।
परंपरा अनेक ॥२८०॥

आप्णांतुं आप्पाण जांन्वँ ।
शिंय्यानँ शिंय्यांतुं आस्चँ ।
तश्शी पार्था जावु उर्चँ ।
ऐकरूप आत्म्यांतुं ॥२८२॥

यँत्ता प्रळयसमय ।
जात्ता सर्व जळमय ।
ज्ञानई अद्वैतमय ।
हँ समग्र सर्वत्र ॥२८४॥

अस्ल्या ह्या मनादिकाक ।
घुव्नाती हँ कामादिक ।
जश्शी दीन दरिद्रक ।
मेळू यँना अतिथी ॥२८६॥

रूकू जळू सुरू जात्ता ।
घुडांथावु पक्षी उब्ता ।
तश्शी विकल्पुई राब्ता ।
चारि हात धूरची ॥२८८॥

कीं फाल्फालँ जायत आस्ता ।
राती पायु माक्षी घँत्ता ।
अज्ञानासांगाती वत्ता ।
तश्शी देहाहंता ही ॥२९०॥

लॉखंड ना परिसांतुं ।
काळोवूई ना सूर्यांतुं ।
तश्शी ह्या आत्मज्ञानांतुं ।
द्वैतभावु मळना ॥२९२॥

सुखदुःखाच्या रूपांतुं ।
झटापटी संसारांतुं ।
हैं मात्र पण्णा द्वंद्वांतुं ।
सदोदित अलिप्त ॥२९३॥

सुखदुःख पापपुण्य ।
द्वंद्वं हीं हाक्का अगण्य ।
गरुडालैं आगमन ।
सर्पु रिगता बीळांतुं ॥२९५॥

सूर्यु जलबाष्प घेवु ।
पृथ्वीचेरी पाव्सु हाण्णु ।
तँची जलाशयांत्थावु ।
पतुन् घँत्ता आप्णांतुं ॥२९७॥

गंगा सागराक मँळता ।
प्रवाहु तद्रूप जात्ता ।
तश्शी विवेकुई धर्ता ।
आत्मरूप प्रशांत ॥२९९॥

बीज खंचेंड भाजिलैं ।
सांग कश्शी चिग्रतलैं ।
कश्शी बा विकार यँल्लैं ।
ज्ञान्यागँल्या मनांतुं ॥३०१॥

पुन्नव आस्साँ चतुर्थी ।
चंद्राक ना ताज्जी खंती ।
त्या त्या वँळारी ती स्थिती ।
पूर्ण जावु आस्ताची ॥३०३॥

अलंकार सुवर्णांतुं ।
तश्शी ज्ञानी परमात्म्यांतुं ।
मेळणु भाँगता तौं अँकांतुं ।
नित्य अँकतत्त्वांतुं ॥३०५॥

सौंप्नांतुलैं सिहासन ।
अथवा देहावसान ।
हर्षशोकाक कारण ।
जागी जावरेकची ॥२९४॥

असार तँ नीर सोण्णु ।
सार क्षीर मात्र पिवु ।
राजहंसु तृप्त जावु ।
रमता आत्मानंदांतुं ॥२९६॥

आत्मवस्तूक विस्सर्ता ।
प्रपंचाक धोर्नु बस्ता ।
मन भिर्भित्तची उर्ता ।
ज्ञान कर्ता तँ शांत ॥२९८॥

सर्वस्व आयलैं आप्णांतुं ।
इच्छा कस्ली ना मनांतुं ।
वत्ता वँ सान्नीमुल्यांतुं ।
सर्वव्यापी आकाश ॥३००॥

काळळ्यारी मंदारा खौलौ ।
क्षीराब्धि निश्चळु जातलौ ।
कामाक जरी निक्ळायलौ ।
मन जातलैं सुस्थित ॥३०२॥

उदाहरणं हीं कित्लीं ।
सांगिल्लरी नप्रौं जातलीं ।
विषयवासना सगळी ।
उब्बुन् वत्ता धुळीशी ॥३०४॥

निग्मिशी सुभद्रापती ।
कश्शी जात्ता हाज्जी प्राप्ती ।
निरंतर ही सदगती ।
कळळं न्हवँ हँ आत्तं ॥३०६॥

ज्ञानेश्वरी

सगळ्यांक तँ दिस्सू पण्णा ।
सोंदल्यारी तँ हात्ता मेळणा ।
अंतरंगची अर्जुना ।
हाज्जँ अेक प्रमाण ॥३०७॥

सर्वे दिस्चँ विश्वाभासु ।
कल्पनेचोंची विलासु ।
असत्याचों प्रतिभासु ।
सत्य निप्ल्यां भासांतुं ॥३०९॥

चंद्रसूर्यादींचँ तेज ।
कौणामितीं हँ आस्काज ।
कळता की तँ मूळ ।
ओज त्या अनादि वस्तूचँ ॥३११॥

हांगेलँ तेज ताज्वारी ।
पड्ता सम सर्वांचेरी ।
कारण भाग्रभित्तरी ।
त्या तेजाचँ हँ अंश ॥३१३॥

जागी जाव्नु सौप्णांतुलँ ।
सर्वे विस्सर्ता जँ जाल्लँ ।
सांज्वळारी वँ उर्तलँ ।
सांग तँ मृगजळ ॥३१५॥

थंडीं येव्नु जँ पाव्ताती ।
मागिरी तँ पर्तनाती ।
समुद्राक जँ मँळताती ।
हौळ माक्षी फिर्नाती ॥३१७॥

अग्निज्वाला आकाशांतुं ।
वित्ता दँव्ना ती कुंडांतुं ।
ताप्पैलेल्या लौखंडांतुं ।
जिर्नु वत्ता उद्दाक ॥३१९॥

दिव्यांच्या जँ झग्मगांतुं ।
वा चंद्राच्या प्रकाशांतुं ।
किंवा सूर्याच्या तेजांतुं ।
दृश्य तँ तँ आभासु ॥३०८॥

झळाळी न्हई मोत्यांची ।
किमया की ही शिंपल्यांची ।
सर्पु न्हई ही दोरीची ।
हँ कळता तँची सत्य ॥३१०॥

तेजोराशी ती जी वस्तू ।
आस्ता सर्व भूतात्म्यांतुं ।
समत्वानँ त्या सर्वतुं ।
तश्शी चंद्रसूर्यांतुं ॥३१२॥

जाय्नापुडँ सूर्योदयु ।
तारागण पाव्ता लयु ।
तेजोनिधि लाय्ता न्यायु ।
हौचि सूर्यचंद्राक ॥३१४॥

खंडीं कस्लौं ना आभासु ।
तांची मगेलौं निवासु ।
प्रथम श्रेणीचौं खासु ।
जाण हँ तू कौंतेया ॥३१६॥

कश्की हस्तिनी मिट्टाची ।
कर्गता समुद्रांतूंची ।
तिक्का मूलावस्थेंतूंची ।
जाय्ना भाग्र येन्च्याक ॥३१८॥

माक्का येव्नु मेळ्ळा म्हुणु ।
आय्लँ जँ ती वाट धोर्नु ।
ज्ञानसंपन्न तँ जाव्नु ।
मज्ज्यांतुंची राब्ल्याती ॥३२०॥

आय्कुनु सुभद्राकांतु ।
म्हणता की तों प्रजावंतु ।
आयल्या शंका ही मनांतुं ।
जरी मॅळ्ळा प्रसादु ॥३२१॥

भ्रमरु फुल्लारी बस्ता ।
मधुसेवनई कर्ता ।
तांतूंची तल्लीन जात्ता ।
म्हुणु जात्ता वॅ फूल ॥३२३॥

किंवा तॅची तूं आस्ल्यारी ।
काँणें काँणा मेळ्ळेल्वारी ।
जाय्द सांग शस्त्राचेरी ।
उटाय्द वॅ शस्त्रची ॥३२५॥

परस्पर तुम्मी भिन्न ।
कशशी जाय्द हॅ मीलन ।
मॅळद काँणाक काँण ।
निमूँकाज कस्ल्याक ॥३२७॥

केवळ जिज्ञासा म्हुणु ।
कॅल्ला शिष्यानॅ हों प्रश्नु ।
म्हुणु तों सर्वज्ञ कृष्णु ।
म्हणता पाव्नु संतोषु ॥३२९॥

पळैल्यारी विवेकानॅ ।
अेक आम्मी स्वभावानॅ ।
पळें आम्कां स्थूलत्वानॅ ।
भिन्न तॅची दिस्तलॅ ॥३३१॥

नानाविध अलंकार ।
सुवर्णाचॅची आकार ।
जरी जाल्लॅ रूपांतर ।
तरी तॅची सुवर्ण ॥३३३॥

दॅवा तुक्का जॅ मॅळताती ।
तुल्यागीची जॅ राबताती ।
तॅ तूंची जानु आस्ताती ।
की तॅवी तॅ विंगड ॥३२२॥

बाणु भात्थांतुलॉ भिन्नु ।
वेधु लक्ष्याचॉची धोर्नु ।
ताक्काची तों स्पर्शु कोर्नु ।
यॅना की तों परत ॥३२४॥

अवयव ह्या देहाचॅ ।
भिन्न की अभिन्न लेक्चॅ ।
जीवाक नी तुक्का म्होणच ।
भिन्न की तॅ अभिन्न ॥३२६॥

तुक्का मेळणु जॅ राबताती ।
परत माक्षी यॅनाती ।
तॅ काँण हॅ लक्ष्मीपती ।
सांग माक्का सम्जाव्नु ॥३२८॥

माक्का मेळणु जॅ मज्ज्यांतुं ।
कशशी राबताती आय्क तूं ।
भिन्नाभिन्न विचारांतुं ।
दोनि दृष्टी आस्सती ॥३३०॥

उद्कारी जॅ दिस्ता पाळ ।
पार्था तॅ केवळ जळ ।
स्वरूप तॅची तॅ मूळ ।
कशकी त्याचि उद्काचॅ ॥३३२॥

ज्ञानदृष्टी ही आस्ल्यारी ।
अभिन्न तॅ धनुर्धारी ।
तीचि जरी ना जाल्यारी ।
भिन्न दिस्तलॅ सर्व ॥३३४॥

ज्ञानेश्वरी

परमात्मा सर्व भूतांतुं ।
आस्का भावु हों मनांतुं ।
दुजाभावु व्यवहारांतुं ।
सांग कशी ऊरद ॥३३५॥

न्हंय्यो सरोवरं होंळ ।
तींचि वें प्रळयजळ ।
अंशरूप तीं केवळ ।
तांकां हांवें सर्वस्व ॥३३७॥

आकाश हँ चौकोनी ना ।
अथवा हँ वाटकुळें ना ।
मठाघटांतुं आस्तना ।
घेंता तों तों आकारु ॥३३९॥

सुवर्णांतुं जरी लाख ।
कोणुइ म्हण्णा की तें चोंख ।
तशी शुध्द स्वरूपाक ।
मायेचों हों कलंकु ॥३४१॥

फक्त देहाचों विचारु ।
पळ्ळा आत्म्याचों विस्सरु ।
धर्मा विशेष आदरु ।
अंशात्मक जीवाचों ॥३४३॥

जीवु जों मृत्युलोकांतुं ।
भर्ता चैतन्य देहांतुं ।
सांगाती अहंताई तांतूं ।
तों मगेलोंची अंशु ॥३४५॥

देह घेवु जन्मा येव्चें ।
हांगाची तों सोणु वच्चें ।
हंचि अेक सत्य लेक्चें ।
हों हांगाचों संसारु ॥३४७॥

विस्तारु आकाशा इत्लों ।
जरी जाय्द सूर्यागलों ।
खंडें ताक्का रें मळतलों ।
दुस्त्रों जागों शिरुक ॥३३६॥

उद्का स्वभावु सरळ ।
होळु मात्र उत्सृंखळ ।
सूर्याक दाकैता जळ ।
प्रतिबिंब तागेलें ॥३३८॥

सोंपनाचों घेवु आधारु ।
जाव्येद की विश्वंभरु ।
वा सम्राटु सर्वेश्वरु ।
सत्यासत्य तूं जाण ॥३४०॥

अज्ञान कोंणाक सोंण्णा ।
आप्पण कोंण हँ कळ्णा ।
विभ्रमांतुंची आस्तना ।
म्हण्ता हांवें हों देहु ॥३४२॥

वारयामितीं हों सागरु ।
धर्ता पाळोंचों आकारु ।
म्हुणु तागेलों विस्तारु ।
तांचित्लोंची म्होण्चों वें ॥३४४॥

जीवा इत्यतची ज्ञान ।
धोर्नु तित्लें देहभान ।
कर्ताती वेव्हारु जान ।
ह्या रें मृत्युलोकांतुं ॥३४६॥

चंद्रु दिस्ता जों तळ्यांतुं ।
आस्सना तों त्या जळांतुं ।
हांवै ह्या जीवसृष्टींतुं ।
दिशिल्लरी आस्सना ॥३४८॥

दव्वर्लेलॉ कुंकमाचेरी ।
स्फटिकाचॉ मणी जरी ।
तांढडा म्हुणु दिशिल्लतरी ।
तश्शी खरँ आस्सना ॥३४९॥

मगेलँ अनादिपण ।
भंगना वा क्रियमाण ।
कर्ता वा भोक्ता हँ जाण ।
केवळ अेक भ्रमु ॥३५०॥

की पार्था अश्शी म्होण्येद ।
आत्मा स्वयमेव शुध्द ।
प्रकृतीतुं जानु बध्द ।
व्हांव्ता भारु तिगेलॉ ॥३५१॥

मनादि हीं सइंद्रियं ।
जानु हॉ प्रकृतिमय ।
तान्तात्री कोर्चे तीं कार्यं ।
कोरु लागता आप्पण ॥३५२॥

कश्की संन्यासी सॉप्नांतुं ।
धानु खँळता संसारांतुं ।
परिवारासमवेतु ।
हॉवै तश्शी हिज्मितीं ॥३५३॥

कोणु आप्पण विस्सर्ता ।
हिन्नं सांगिल्वारी कर्ता ।
हिज्वारीची चलू लागता ।
पड्ता मोहपाशांतुं ॥३५४॥

मन गॅल्लेल्लकडँ वत्ता ।
कान्नार् पळ्ळेलँ आय्कता ।
जँ जँ उल्लोंकाशँ दिस्ता ।
तँ तँ सॉड्ता उल्लोनु ॥३५५॥

खंडँ कस्त्याक आप्पुड्का ।
स्पर्शसुख कश्शी घेंव्का ।
हँवै कळू लागता हाक्का ।
ह्या त्वचेच्या संज्ञेनँ ॥३५६॥

विश्वाचीं हीं चित्रविचित्र ।
रूपं पोळोंच्याक नेत्र ।
धांन्व्या लागताती सर्वत्र ।
स्वैर स्वच्छंदांतुंची ॥३५७॥

तिक्शँ आम्शँ मिट्शँ गॉड्शँ ।
दिस्सू लागता तँ खांव्यांशँ ।
लागिल्वारी जात्ता पिश्रँ ।
जिब्बेक ह्या रुचीचँ ॥३५८॥

विविध गंध घेंन्व्याक ।
नांक लागता हुळ्हुळ्च्याक ।
लागता सर्वत्र सोदूक ।
विषय त्या गंधांचँ ॥३५९॥

देहेंद्रियांचॉ हॉ पती ।
जीवु मनाक सांगाती ।
घेनु फिर्ता दीसा रात्ती ।
विषयांच्या कूडांतुं ॥३६०॥

जोवरेक हँ शरीर ।
उर्ता जीवागॅलँ घर ।
कर्ता भोक्ता व्यवहार ।
तागेलँ तोवरेक ॥३६१॥

राजाश्रयु जोवरेक ।
मँळता अैश्वर्य भोग्गूक ।
आनी विलासाची भूक ।
निव्ताई तित्ल्यारीची ॥३६२॥

ज्ञानेश्वरी

नरदेह प्राप्त जात्ता ।
कर्तृत्वाहंकारु वाड्ता ।
यॅरादारी सुरु जात्ता ।
विषयवासनांची ॥३६३॥

जीवु शरीर साँडतना ।
घॅत्ता इंद्रियवासना ।
सांगाती चुक्कनस्तना ।
मुखावेल्या यात्रेक ॥३६४॥

अतिथिलॉ अपमानु ।
मागिर् भाँगता यजमानु ।
दोरयांचॉ आधारु काण्णु ।
घॅत्ता की जाल्लॉ खेळु ॥३६५॥

जाल्लॉ म्हळ्ळं की सूर्यास्तु ।
कस्लँ दिस्सना काळ्कांतुं ।
व्हर्ता व्हाव्णु दिगंतांतुं ।
वारॉ फुल्लां पर्मळु ॥३६६॥

तश्शी षडिंद्रियं मन ।
जीवुई हांकां हरण ।
कोर्नु व्हर्ता हँ सदन ।
सोण्णु वत्ता कौंतेया ॥३६७॥

जीवु हांगा वा स्वर्गांतुं ।
नव्या खंच्याई देहांतुं ।
यॅवां तां त्या बंधनांतुं ।
अँक्ळाच्याची शिर्कता ॥३६८॥

दिवां नीव्णु गॅल्लॉ म्हणु ।
पळें तूं नॅवानें लाव्णु ।
माक्षीवारीची तां जळ्णु ।
दिल्लॉ तांची प्रकाशु ॥३६९॥

पार्था अश्शी आशिशिल्तरी ।
पण्णा उज्वाडु भित्तरी ।
अश्शी जन्मजन्मांतरी ।
यॅत्ता वत्ता अज्ञानी ॥३७०॥

म्हणता आत्मा जन्मा यॅत्ता ।
सुख दुःख दोन्नी भाँगता ।
आनी देह सोण्णु वत्ता ।
हँची प्रत्यक्ष सत्य ॥३७१॥

येंव्चें भोग्चें आनी वच्चें ।
सर्वे प्रकृतीनं कोर्चें ।
हान्नं मात्र अेक्क म्होण्चें ।
की हँ खँळता आत्माची ॥३७२॥

देहपिंड सचेतनु ।
म्हणता हां की तां पोळोनु ।
आत्मा आय्लॉ जन्मु घेव्णु ।
कस्ली पळें ही भ्रांती ॥३७३॥

इंद्रियांनीं कोर्चीं कर्म ।
पोळोनु हां देहधर्म ।
म्हणता माक्का कळ्ळें मर्म ।
संसारांतल्या भोगांचें ॥३७४॥

भोगु क्षीण जायत यॅत्ता ।
देह दृष्टीआड वत्ता ।
गॅल्लॉ गॅल्लॉ आत्मा म्हणता ।
खंडीं कश्शी तँ गोत्ता ॥३७५॥

रूकू धॉल्लतना पळैता ।
वारॉ आय्लॉ-आय्लॉ म्हणता ।
रूकु नात्तिल्कडें पार्था ।
आस्सना वँ तां सांग ॥३७६॥

कान्डी इदारी धर्त्यारी ।
रूप दिस्ता त्या वळारी ।
अँकळाकची धनुर्धारी ।
आशिल्लें तँ व्है की ना ॥३७७॥

कान्डी दव्वलीं बग्लेक ।
जाल्लें खंडें तँ मायिक ।
दिस्सना म्हुणु अँकळाक ।
नाशिल्लेंची म्होणचें की ॥३७८॥

आकाशाचें तत्त्व शब्दु ।
न्हई मेघांचो तों नादु ।
धांवा आकाशांतुं चंद्रु ।
की धांवाती तीं मोंडें ॥३७९॥

ह्या देहांतुं येव्चें वच्चें ।
सर्वें हँ आत्म्यानं कोर्चें ।
विचार कर्नस्तना म्होणचें
हँचि अँक मूढांनीं ॥३८०॥

आप्णाइल्याक आप्णांतुं ।
आत्मा ना तों ह्या व्यापांतुं ।
धर्मु देहाचो देहांतुं ।
हँ म्हणतलें थोंडेंची ॥३८१॥

अश्ली जें जाणु आस्ताती ।
देहातीत तें जात्ताती ।
आत्मतत्त्व पळैताती ।
प्रखर प्रकाशांतुं ॥३८२॥

सारासार विवेकानें ।
शुध्द स्वयंप्रेरणेन ।
जागृत ज्ञानदृष्टीन ।
पळैताती आत्म्याक ॥३८३॥

आकाश तारयांनीं भर्लीं ।
ताज्मितीं तँ जड जाल्लें ।
म्हुणु समुद्रांतुं पळ्ळें ।
अश्ली दिस्ता वें तुक्का ॥३८४॥

आकाश वें देवु येंता ।
आत्मा आशिल्लेडें आस्ता ।
देही जाल्लेल्वारी दिस्ता ।
दिस्चें सर्वें आभासु ॥३८५॥

तळ्यांतुल्या पाळ्ळेंवैलो ।
चंद्रु जरी थर्थरेलो ।
तों थंडें स्थिर आस्तलो ।
आकाशांतुं हँ सत्य ॥३८६॥

मँळो ना मँळो सूर्याक ।
तळें रूप पोळोंच्याक ।
तश्ली देह ह्या आत्म्याक ।
मँळो ना मँळो चल्ला ॥३८७॥

मड्कें कँल्लें भोत्तुन गँल्लें ।
आकाशई ताज्मितीन ।
सीमित विस्तार पाळ्ळें ।
तँ महदाकाशांतुं ॥३८८॥

देह अश्ली येंता वत्ता ।
हँचि ओक दाळ्यां दिस्ता ।
शाश्वत आत्मयाली सत्ता ।
ती मात्र कश्ली कळणा ॥३८९॥

चैतन्याक येंना भर्ती ।
आनी लागनाई सुक्ती ।
कार्य जायनाती ताज्मितीं ।
वा तों करैनाई तीं ॥३९०॥

ज्ञानेश्वरी

कळता हँ आप्णाइल्याक ।
बुध्दीई पारदर्शक ।
जावु सर्व शास्त्रादिक ।
अवगत जात्ताती ॥३९१॥

सर्व शास्त्रं मुखोद्गत ।
मन विषयांतुं लिप्त ।
जाय्ना ताक्का हांवं प्राप्त ।
कॅर्नाकई कौंतेया ॥३९३॥

दोत्री दौळ धांपुन् घेवु ।
मोती नांकालागी धोर्नु ।
अशी ही परीक्षा कोर्नु ।
सांगू जाय्द वँ मॉल ॥३९५॥

हांवं ह्या भूतमात्रांतुं ।
ऐकु व्यापकु सर्वांतुं ।
कशी हँ सांग्तां आय्क तूं ।
लक्ष दीवु सन्मित्रा ॥३९७॥

सूर्यु उद्दाक शोषण ।
कोर्नु पाव्ता अंतर्धान ।
शीतल चंद्रकिरण ।
जावु यॅत्तां मागिरी ॥३९९॥

रिग्लां हांवं भूगर्भांतुं ।
मात्ये गौळौ व्यवस्थितु ।
राव्लां महासागरांतुं ।
कर्गनस्तना पार्था ॥४०१॥

आकाशाचँ सरोवर ।
भर्त उर्ता निरंतर ।
सोण्णु अमृताची धार ।
हांवं चंद्ररूपानँ ॥४०३॥

मन जरी ना विरक्त ।
सर्व विद्वत्ता ही व्यर्थ ।
कशी जात्ता सांग मुक्त ।
सर्वात्मका मेळूक ॥३९२॥

उपदेशु संतांगॅलौ ।
सौंज्नांतुं बड्बड्त्त पळ्ळौ ।
ग्रंथु पूजेक दव्वर्ली ।
भवपाशु थुंटरना ॥३९४॥

अहंकारग्रस्त चित्त ।
मुखांतुं शास्त्रसिध्दांत ।
कल्पांतांतुंई निश्चित ।
माक्का येवु मॅळना ॥३९६॥

सूर्यासांगाती हँ विश्व ।
जाल्यां प्रकाशित सर्व ।
तँ जँ तेज ऐकमेव ।
आदि अंतीं मगेलँ ॥३९८॥

आनी ज्वलन पचन ।
हँ ज्या अग्नीचँ लक्षण ।
त्या तेजाचँ संक्रमण ।
कर्त उर्ता अखंड ॥४००॥

चराचराचौ सर्वथा ।
भारु हीची पृथ्वी धर्ता ।
तीवै शक्ती हांवं कर्ता ।
प्रभावित तिज्ज्यांतुं ॥४०२॥

ह्या अमृताचँ सिंचन ।
कर्ता औषधी-पोषण ।
सर्वांकई संजीवन ।
दितां हांवं प्रेमानँ ॥४०४॥

धनधान्य उत्पादन ।
कोर्नु निर्माण हँ अन्न ।
सर्वांगलँ संवर्धन ।
कर्ता जीवभावानँ ॥४०५॥

तांगेल्या देहाभित्तरी ।
जठराग्नी नाभिचेरी ।
जाव्नु हांवं धनुर्धारी ।
कर्ता अन्नपचन ॥४०७॥

सुक्किलँ अथवा वल्लँ ।
शिज्जैलेलँ वा भाज्जिलँ ।
खंचेंई ह्या चारींतुलँ ।
अन्न हांवं पचैतां ॥४०९॥

कित्लँ वर्णन रँ कोर्चें ।
ह्या व्याप्तीच्या होंडपणाचँ ।
ऐकमात्र ह्या विश्वाचँ ।
हांवंची रँ सर्वस्व ॥४११॥

अँक्क जातीच्या दिव्यांचॉ ।
प्रकाशु अँक्कूची आस्चॉ ।
थंडई अस्ल्या भिन्नत्वाचॉ ।
प्रश्नु यँल्लॉ वँ सांग ॥४१३॥

सर्वस्व नी सर्वात्मकु ।
निःसंशय हांवं अँकु ।
हॉ पूर्वसंचितात्मकु ।
प्रवाहु त्या बुद्धीचॉ ॥४१५॥

सूर्यागेल्या प्रकाशांतुं ।
तांगतांगेल्या उद्योगांतुं ।
मग्न जाल्लेलँ लोक तूं ।
पळैताची की नित्य ॥४१७॥

अन्नाचँ पचन जाव्नु ।
समाधान मँळॉ म्हुणु ।
व्यवस्था अँकी येव्जूनु ।
कँल्या ताज्जी सिध्दता ॥४०६॥

प्राणापानाच्या क्रियेनँ ।
फुंकुनु नित्य नेमानँ ।
पचैलँ सहजतेनँ ।
कित्लँ अन्न हँ कळणा ॥४०८॥

अशशी हांवंची हँ जन ।
आनी तांगेलँ जीवन ।
जीवनाचेंई साधन ।
मुख्य जँ तॉ अग्निई ॥४१०॥

आतं माक्का तूं निमिशी ।
थोंडें सदा सुखी कशशी ।
थोंडें उद्विग्न निराशी ।
सर्वांतुं तूं आस्तना ॥४१२॥

अस्लँ हँ तर्कवितर्क ।
यँल्लँ मनांतुं अनेक ।
मन कोर्नु घँ निःशंक ।
आय्क निरसन तूं ॥४१४॥

ध्वनि गुणु आकाशाचॉ ।
नाना नमुन्या वाद्यांचॉ ।
मात्र आय्कूंच्याक मेळचॉ ।
नादु कशकी विविध ॥४१६॥

बीजधर्मानुसारची ।
वाडी वृक्षवल्लरींची ।
तशशी जीवानुरूपची ।
जात्ता तँ तँ स्वरूप ॥४१८॥

ज्ञानेश्वरी

अज्ञ सूरज हँ दोंगजण ।
दोंगगांगेली दृष्टी भिन्न ।
हारांतुली सर्पावीण ।
दिस्ची तांकां तद्धत ॥४१९॥

सर्वांगेल्या हृदयांतुं ।
राब्ता जाव्नु जँ सुस्वस्थु ।
तँ जँ जाण्ता बुद्धिमंतुं ।
तँची हांवं अर्जुना ॥४२१॥

सत्कर्म हीं कर्त उर्ता ।
अज्ञान आप्याप सर्ता ।
अहंकारु लीन जात्ता ।
आय्क आत्मस्थितींतुं ॥४२३॥

सूर्यु पोळोंका तेजांतुं ।
अर्थु आस्स हँ म्होणच्यांतुं ।
तश्शी ज्ञानसाधनेंतुं ।
सोद्का पड्ता माक्काची ॥४२५॥

स्वर्गाचँ नी संसाराचँ ।
सुख घेंव्यां म्हुणु धांव्चँ ।
मागिरी फाँडांतुं पोड्चँ ।
क्वेशाच्या नी दुःखाच्या ॥४२७॥

दीसा मॉड भोर्नु यँत्ता ।
काळोकु जाछाँशँ दिस्ता ।
तश्शी हांवं ना हँ लँक्ता ।
आनी पड्ता मोहांतुं ॥४२९॥

राज्जू वा तूँ सर्पु म्हण ।
दोन्नींक राज्जू कारण ।
तश्शी हांवं अधिष्ठान ।
ज्ञानाचँ अज्ञानाचँ ॥४३१॥

स्वाती नक्षत्रा उदाक ।
जात्ता शिंप्लेंतुं मौक्तिक ।
तँचि विष भुजंगाक ।
ज्ञानाज्ञानाचौ खेळु ॥४२०॥

विषयांत्याव्नु जाँ विरक्तु ।
धर्ता संतांलाँ सांगातु ।
मग्न ज्ञानसाधनेंतुं ।
आनी गुरुभक्तींतुं ॥४२२॥

आत्मस्थिती हाज्जाँ अर्थु ।
आनी ताज्जाँ अेक्कु हेतु ।
येव्नु मेळ्चँ नी मज्ज्यांतुं ।
राव्चँ नित्य सुखांतुं ॥४२४॥

लँक्ता मँळ्ळेल्या देहाक ।
संसाराचँ हँ सार्थक ।
म्होण्णु ह्या देहा हंतेक ।
वाड्डैतची वत्ता हाँ ॥४२६॥

जागी आशिशलाँ निदता ।
आनी साँप्पन पळैता ।
तश्शी हँ अज्ञान आस्ता ।
हांवं मँळवरेक ॥४२८॥

जागी आस्साँ वा निदेंतुं ।
आस्था आस्काज मनांतुं ।
की मेळ्चँ आस्स मज्ज्यांतुं ।
जाँ ह्या जीवांचँ मूळ ॥४३०॥

मगेलँ स्वरूप कस्लँ ।
जाण्णु घँनँ वेद फस्लँ ।
हँवै न्हई म्हणत बस्लँ ।
हँगलँ फुट्लँ मतीक ॥४३२॥

तिन्नी हॅगल्यांवलँ रूप ।
मगेलँची तँ स्वरूप ।
न्हंय्यो व्हांव्त्तची आप्याप ।
सागराक मॅळताती ॥४३३॥

कश्की सुगंधित वायू ।
वितर्ता जानु निरुपायू ।
सिध्दांतां मुखारी पायू ।
घालू जायना श्रुतींक ॥४३४॥

मॅळणाती यथार्थ शब्द ।
लाज्जुनु बस्ताती स्तब्ध ।
सोडोन् घेवु हँ निर्बंध ।
स्वता जात्तां प्रगट ॥४३५॥

श्रुती सिध्दांतां सांगाती ।
जात्ता जगाची समाप्ती ।
उर्ता शुध्द आत्मस्थिती ।
हांवं ज्ञान स्वरूप ॥४३६॥

सॉप्नांथानु जागी जात्ता ।
जँ पळैलँ तँ विस्सर्ता ।
जाल्यारी हँवै तॉ जाण्ता ।
पळैलँ तँ आप्णोची ॥४३७॥

अद्वितीयत्व मगेलँ ।
अद्वैतपण अॅक्ळ्यालँ ।
कळता पळें आप्णागॅलँ ।
आप्णाकची हँ माक्का ॥४३८॥

काज्ळी मांडैना जळतना ।
निव्तना कस्लँ दव्वर्ना ।
कर्पूरु कश्की अर्जुना ।
ताज्वारीची हँ सर्व ॥४३९॥

ज्ञान अज्ञानाक गिळता ।
स्वता अंतर्धान पाव्ता ।
कस्लँ आस्सना की आस्ता ।
कांई जायना सांगूक ॥४४०॥

विश्वाची ह्या चोरी केल्ली ।
वत्ना वाटई ती व्हेल्ली ।
खब्बरी कळणा हागेली ।
तॉ चोरुई हांवंची ॥४४१॥

जडाजडांतुली व्याप्ती ।
सांग्तां सांग्तां लक्ष्मीपती ।
आप्णागेली आत्मस्थिती ।
तीवै सांग्ता पार्थाक ॥४४२॥

आकाशांत्लो निशिकांतु ।
दिस्ता क्षीरसमुद्रांतुं ।
अर्जुनागेल्या मनांतुं ।
हाज्जो पळ्ळो प्रभावु ॥४४३॥

चित्र अेक ह्या वण्तीरी ।
दिस्ता कान ेंतुं इद्रारी ।
तश्शी दोंगजणांभित्तरी ।
जाल्लो हों तत्त्वबोधु ॥४४४॥

तरी म्हण्ता धनुर्धरु ।
वस्तुविचारु हों थोरु ।
जावो कित्लोई विस्तारु ।
उणी जायना ही गोडी ॥४४५॥

आय्क अेक जनार्दना ।
व्याप्ती नॅवानें सांग्तना ।
वस्तुचीई संभावना ।
कोर्का जात्ली अवश्य.. ॥४४६॥

ज्ञानेश्वरी

नँवानँ तुंवँ सांगतना ।
हँची आनीकई कृष्णा ।
स्पष्ट जावॉ हँ म्हणतना ।
सांगता देवु पार्थाक ॥४४७॥

आजि मात्र साध्य जाल्लँ ।
मनाप्रमाणँ हँ घळ्ळँ ।
जिज्ञासेनँ निम्गुन् घॅल्लँ ।
सर्वँ तुंवँ मल्यागी ॥४४९॥

इदूर कान् ॑तुं दिस्ता ।
दोळो दोंळ्याक पळैता ।
तश्शी हांवं तूंचि जात्तां ।
संवादानँ ह्या पार्था... ॥४५१॥

अश्शी म्होण्णु श्रीकृष्णानँ ।
पळैलँ कृपादृष्टीनँ ।
घॅल्लँ पोट्टोळ्णु प्रेमानँ ।
अर्जुनाक ताव्वळी ॥४५३॥

पळैतल्याक दिस्सूनु ।
यँद तूं कुंतीनंदनु ।
नी हांवं विंगडु कृष्णु ।
तरी दोंगै अक्कची ॥४५५॥

गोंड नास्सु नज्ज म्हणु ।
दव्वर्ताती मीट घाल्नु ।
घेंव्का अद्वैत सांभाळ्णु ।
तश्शी थॉ । द्वैतानँ ॥४५७॥

अश्शी मनांतुं हँ हाण्णु ।
निमिता पार्थाक कृष्णु ।
कस्लॉ तुंवँ कॅल्लॉ प्रश्नु ।
सांग्शी वँ तॉ नँवानँ ॥४५९॥

माक्काई हाज्जीची गोडी ।
सांग्चीई आस्स आवडी ।
मँळणा माक्का अस्ली जोडी ।
निमित्तलॉ अप्रूब ॥४४८॥

अद्वैतांतुं भोग्गु मेळ्चँ ।
सुख हँ द्वैतभावाचँ ।
मगेलँ माक्का निम्गूचँ ।
सांग्चँ तँवै हांवेंची ॥४५०॥

गोत्ना म्हणु तूं निमिता ।
कळ्का म्हणु तुक्का, सांग्तां ।
अश्शी मात्र न्हई पार्था ।
तूं नी हांवं अक्कची ॥४५२॥

अक भास दोनि वट ।
दोनि पाय अक्की वाट ।
निम्गूचँ नी सांग्चँ कष्ट ।
दोंगांकई पण्णाती... ॥४५४॥

प्रीतीचॉ उम्माळॉ आय्लॉ ।
पार्थाक पोट्टोळ्णु घॅल्लॉ ।
तरी मनांतुं म्हणालॉ ।
आत्तं इल्लेंची पुरॉ ॥४५६॥

मूळांतूची हँ अभिन्न ।
नर आनी नारायण ।
प्रीतीचँ हँ उत्स्फुरण ।
आत्तंची जिरौंकाज ॥४५८॥

कृष्णरूपांतुं तल्लीनु ।
जांन्व्या लाग्मिलॉ अर्जुनु ।
आय्कूनु तॉ परिप्रश्नु ।
येंन्व्या लाग्लॉ भानारी ॥४६०॥

गळों भोर्नु येन्नु म्हणता ।
सांग तूं हे भगवंता ।
उपाधिरहित आस्ता ।
कशशी तुगेलँ रूप ॥४६१॥

निरुपाधी रूप सोण्णु ।
उपाधींक बस्ला घेन्नु ।
इत्याक अशशी हों कृष्णु ।
कोणुई हँ म्हणद ॥४६३॥

शळों काण्णु स्वच्छ कॅल्लँ ।
जळ भुर्शा तळ्यांतुलँ ।
आकाश निरभ्र जाल्लँ ।
दिस्सू लागलँ सुनीळ ॥४६५॥

उपाधी जात्ता निर्दोष ।
निरुपाधी सावकाश ।
दिस्सू लागता ती सवेष ।
थई आप्णाइत्ल्याक ॥४६७॥

कोरूक जाय्ना वर्णन ।
हाज्जँ म्हणु धर्लँ मौन ।
नी उपाधींचीं लक्षणं ।
सांगता देवु अँकळाक ॥४६९॥

देवु म्हणता धनंजया ।
आस्सती संसारांतुं ह्या ।
दोनि तँ पुरुष राया ।
तांकां घँ तूं सम्जूनू ॥४७१॥

आनि आस्स तिस्रों अँकळों ।
दोंगगांकै निम्गिनात्तिलों ।
तांकां पूरा गीळ्णु खात्लों ।
सर्वस्वई लुट्टूनू ॥४७३॥

जाल्यारी देवु अँकळाक ।
आय्क म्हणता अर्जुनाक ।
दोनि थरों उपाधीक ।
ज्याँ आस्ताती त्याँ सांगतां ॥४६२॥

धय्यांतुलँ ताक काळळँ ।
तांतुंथान्नु लोणी मँळळँ ।
भांगार्ई शुध्द जाल्लँ ।
कीडी काण्णापुडँची ॥४६४॥

कुंडाँ तुस्सू कण्सावँलों ।
काण्णु दाणों फूटु कॅल्लों ।
हँ कोर्च्यांतुं दोषु कस्लों ।
सांग कोणु दाकैद ॥४६६॥

लग्न जाल्लँ सानिचल्ली ।
नांवई घेंव्याक लाज्जली ।
तशशी श्रुती मोन्नी जाल्ली ।
निरुपाधी मुखारी ॥४६८॥

पाड्व्या दीसु चंद्ररेखा ।
ओ त्या रुक्कारी दाकोंका ।
उपाधी सोण्णु पोळोंका ।
तशशी ही निरुपाधी ॥४७०॥

आकाशांतुं दीसु राती ।
दोंगगजणची दिस्ताती ।
तशशी राज्य हँ कर्ताती ।
संसारांतुं दोंगई ॥४७२॥

आस्साँ दोंगगांगेली आय्क ।
हीची काणीं तूं अँकळाक ।
आयल्याती हांगा राब्बूक ।
दोंगै ह्या संसारांतुं ॥४७४॥

ज्ञानेश्वरी

अँक्ळों कुडीं पिस्सां पंगु ।
आन्नेक्ळों सुदृढु चांगु ।
जम्लों हों विषम संगु ।
मँळळें अँक्क गांवांतुं ॥४७५॥

क्षरु म्हळळ्यारी हों कोणु ।
अक्षरु हों कोणु जाव्नु ।
आस्स हँ विस्तारु कोर्नु ।
सर्व सांगका पडतलँ ॥४७७॥

सान जावों वा तँ थोर ।
सृष्टींतुलँ चराचर ।
मन बुध्दीक गोचर ।
तँ तँ सर्वे जँ आस्स ॥४७९॥

नाना आकृतींचें होन ।
कर्ता कौ िंवारी दान ।
जुगाराचें हँ व्यसन ।
सोडू जायना काळाक ॥४८१॥

रान सर्वत्र भ्रांतीचें ।
स्वरूप हँ ह्या सृष्टीचें ।
जग हाक्काची रँ म्होणचें ।
कळणु आस्का येदोळु ॥४८३॥

इत्लँ माक्षी इत्या वच्का ।
सद्यांतुंची सांगल्यां तुक्का ।
आनी ऊर्ध्वमूल रुक्का ।
वारी म्हुणु हँ जग ॥४८५॥

रूप आप्णालँ उद्कांतुं ।
द्वैता भासु जाव्नु तांतुं ।
सिंहु तों काँप्पा भरांतुं ।
उड्की मार्ता बाय्यिंतुं ॥४८७॥

अँक्ळ्याक म्हणताती क्षरु ।
नांव दुस्त्र्यालँ अक्षरु ।
दोंगांनीई हों संसारु ।
कोर्नु घँत्ला आप्णालों ॥४७६॥

अहंकारु महाघोर ।
तणाचें सान शीगर ।
स्थूल सूक्ष्म वा सपूर ।
जँ जँ दिस्ता धनंजया ॥४७८॥

पंचभूतांमितीं घडता ।
जँ जँ नामरूप धर्ता ।
खँ खँई जँ तू पळैता ।
कार्य त्रिगुणात्मक ॥४८०॥

ज्ञाना नमुनों विप्रीत ।
जँ जँ दिस्ता जाल्लँ ज्ञात ।
सर्वे जात्ता कालग्रस्त ।
पार्था क्षणाक्षणाक ॥४८२॥

सांगल्यां माक्षी स्पष्ट कोर्नु ।
अष्टधा प्रकृती म्हुणु ।
क्षेत्रई दिल्यां दाकोनु ।
छत्तीस प्रकारांनीं ॥४८४॥

तँ हँ सर्वई आकार ।
आप्णागेलींची हीं घरं ।
लेक्कुनु तदनुसार ।
घँत्ता रूपं चैतन्यु ॥४८६॥

व्यापक आकाश ऐक ।
खँ खँई आस्ता उद्दाक ।
थंडं तँ जाव्नु अनेक ।
आशिश्ल्वारी दिस्ता न्है ॥४८८॥

आत्मा आकारांतुं रिगता ।
स्वरूपस्थिती विस्सर्ता ।
कुरुणी काडूक लागता ।
थंडं आशिल्लकडेची ॥४८९॥

सॉप्नांतुं हांतुळच्या मॅळता ।
गॉम्टं कोर्नु तं पात्तलैता ।
ताज्जेरीची आड सर्ता ।
घोरेंच्याकई लागता ॥४९०॥

सॉप्नांतुलं सुखदुःख ।
तंवै तों लागता भोगूक ।
हांवं मगेलं म्होणूक ।
सुरु कोर्नु झगगडता ॥४९१॥

आव्सू बाप्पूसू मगेलीं ।
बायल चल्लो आनी चल्ली ।
विद्या संपत्ती मेळेली ।
जाल्लो हांवं कृतार्थ ॥४९२॥

ह्या नी अस्ल्याची सॉप्नांतुं ।
दंग जात्ता संसारांतुं ।
पायु दव्वर्ता स्वर्गांतुं ।
तों हों क्षर पुरुष ॥४९३॥

पार्था हँवै अेक आय्क ।
क्षेत्रज्ञ हँ ज्या कोंणाक ।
म्हणताती ताक्काची लोक ।
जीवुइ अशशी म्हणताती ॥४९४॥

स्वरूपाक तों विस्सर्ता ।
जी उपाधी ताक्का लागता ।
त्यानुसारई तों चल्ला ।
होंची क्षर पुरुष ॥४९५॥

शयन देहपुरांतुं ।
परिपूर्णई अशांतुं ।
ह्याचि पुरुष नामांतुं ।
दोन्नी गुणविशेष ॥४९६॥

उपाधी सांगातु धर्ला ।
तिन्नं म्हळ्ळेल्वारी नांच्लो ।
क्षरत्वाचो दोषु लाग्लो ।
व्यर्थ नित्यरूपाक ॥४९७॥

चंद्र उद्का पाळांचेरी ।
थर्थर्तासो दिस्ता जरी ।
तों त्या तागेल्या स्थानारी ।
शांतचित्त सुस्थिर ॥४९८॥

कशकी पाळ येन्चें राब्ता ।
चंद्र स्थिर शांत जात्ता ।
तशशी उपाधी ही सुट्ता ।
नी तों जात्ता स्वरूप ॥४९९॥

तशशी ह्या उपाधींमितीं ।
धोर्का पड्ता अशाश्वती ।
न्यूनत्व न्यूनासांगाती ।
घेणु जात्ता हों क्षर ॥५००॥

चैतन्य हँ जीवु जाणु ।
क्षर पुरुष म्हणौनु ।
वत्ता देहांतुं राब्णुनु ।
आय्क आत्तं अक्षर ॥५०१॥

पर्वतांतुं मद्दें मेरु ।
तशशी पुरुष अक्षर ।
परमात्मु ती हों संसारु ।
हांतु मद्देगतीचो ॥५०२॥

ज्ञानेश्वरी

पाताळ पृथ्वी नी स्वर्गु ।
हांतुं मेरु खंडी सांगूं ।
तश्शी ज्ञानाज्ञाना संगु ।
खंडी हाक्का हँ कळणा ॥५०३॥

मात्ती दव्वल्य़ा ही मळणू ।
मड्कँ आस्स येन्वँ घण्णू ।
तश्शी अर्दारीची येन्नु ।
राबिल्वारी दिस्ता हॉ ॥५०५॥

जागी बैसूकई जायना ।
नीद कश्की तीवै पण्णा ।
दॉळ धांपिल्मितीं कळणा ।
निदला की हॉ जागी ॥५०७॥

चंद्रबिंब अभासेक ।
दिस्सू पण्णा तँ कॉणाक ।
चित्कळा प्रति दीसाक ।
वाड्ता यँत्ता पुन्नव ॥५०९॥

चैतन्य उपाधींतुलँ ।
तद्रूप जाव्नु आशिलँ ।
नर्द्रक जँ पण्णाशिलँ ।
तँचि म्होणचँ अव्यक्त ॥५११॥

जीवाची ही सुप्तावस्था ।
तिक्काची वेदांतु म्हण्ता ।
बीजभावु नी तँ आस्ता ।
अक्षरागँलँ स्थान ॥५१३॥

हांगा जीवु जागी जात्ता ।
शिवुइ ताक्का येन्नु मँळ्ता ।
भेदशून्य औक्य जात्ता ।
तँ तॉ अक्षर पुरुषु ॥५१५॥

ब्रह्मैक्याचँ जायनँ ज्ञान ।
वा द्वैतांतुं जायनँ लीन ।
अश्शी खँकी अेक स्थान ।
घेन्नु राब्ता मदेँची ॥५०४॥

समुद्र वत्ता आट्टुनु ।
जळ ना वा पाळ म्हुणु ।
पड्ता अनामिक जाव्नु ।
हाज्जॉ शुष्क विस्तारु ॥५०६॥

विश्वाचेरी पड्दॉ पड्ता ।
आत्मबोधु जांन्वॉ आस्ता ।
मद्देगतीची अवस्था ।
तिक्का म्होणचँ अक्षरु ॥५०८॥

बीज सोण्णु भाग्र पळ्ळॉ ।
रूकु सुप्तावस्थेंतुलॉ ।
तश्शी जीवु जागी जाल्लॉ ।
सर्व उपाधींत्थान्नु ॥५१०॥

अज्ञान तँ गाढ नीद ।
बीजभावु तॉ म्होण्येद ।
नीदांत्थान्नु जागी जाय्द ।
ज्ञान फल धरद ॥५१२॥

नीद सॉप्पन जागृती ।
विक्षिप्त ज्ञानाची स्थिती ।
बुध्दीई ही नाना रीती ।
पाव्ता तांतुं विस्तारु ॥५१४॥

नीद आशिल्लतरी हाक्का ।
म्हण्ता आत्तं जागी जांक्का ।
दोन्नी अवस्थांतुं आस्का ।
अेकु मेळ्चॉ संकेतु ॥५१६॥

निर्विकल्प शांत नीद ।
सृष्टी म्हुणु प्रसिद्ध ।
ऐक्कची न्यून म्होण्येद ।
तांतुं ब्रह्मभावाचें ॥५१७॥

तांतुं जरी आस्तलिशिलो ।
जीवु जागी जायनाशिलो ।
तरी तोंची पावलिशिलो ।
ब्रह्मत्वाक आप्याप ॥५१८॥

प्रकृति पुरुषु योगु ।
क्षेत्र क्षेत्रज्ञ विभागु ।
जानु तन्मूलक भोगु ।
लागता जीवु भोगूक ॥५१९॥

अशी रूकु संसाराचो ।
तगु तगु वाडत वच्चो ।
मूलाधारु ह्या रुक्काचो ।
पुरुषु हों अक्षरु ॥५२०॥

पुरुषु हों इत्खातीर ।
सदैव उशारी शिर ।
नी कॅछयां आप्णालें घर ।
हॅची मायानगर ॥५२१॥

विकांरांचो ना गोंदोळु ।
जायना ज्ञान उत्शंखळु ।
जों ह्या अवस्थांचो मेळु ।
तों अक्षर पुरुषु ॥५२२॥

आप्पण् जानु तों ना जायना ।
दुस्त्रों कोणुड ताक्का मार्ना ।
ज्ञान जायने म्हुणुड पावना ।
ह्या खंतीने तों नाशु ॥५२३॥

सिध्दांतांनीं वेदांतुल्या ।
हॅचि नांव ताक्का दिल्यां ।
आनी गौरवानें कॅल्यां ।
अशी गुणवर्णन ॥५२४॥

धोर्नु मायेचो सांगातु ।
चलैता जों सदोदितु ।
जीवाल्या कार्याचो रथु ।
तोंचि रें तें चैतन्य ॥५२५॥

दोत्री अवस्था दांटुनु ।
अज्ञात स्थानारी येनु ।
पावता तांतुं लीन जानु ।
थंचं थंडें तें उर्ता ॥५२६॥

अज्ञाताचें ज्ञान जात्ता ।
अज्ञान ज्ञानांतुं बुडता ।
कश्की उज्जो स्वता जळता ।
नी राक्डाकै जळैता ॥५२७॥

ज्ञानानें अज्ञान गिळ्ळें ।
ज्ञान आत्मरूप जाल्लें ।
जाणचें ऊर्न दुस्त्रें कस्लें ।
जाण्णस्तना हें जाणचें ॥५२८॥

हें तों पुरुषु उत्तम ।
हीची अवस्था अंतिम ।
सांगल्याती आदि मध्यम ।
तिस्त्री ही जाण पार्था ॥५२९॥

सोप्पन नी सुषुप्तींतुं ।
बोधु जों जात्ता दोत्रींतुं ।
तांच्याकई जागृतींतुं ।
जांव्चो बोधु अधिक ॥५३०॥

ज्ञानेश्वरी

मृगजळ नी किरण ।
सूर्यामुखारी तीं गौण ।
सूर्यमंडळ प्रधान ।
तेजाचें तें आगर ॥५३१॥

समुद्र सीमा दांटुनु ।
कल्पांतांतुं न्हैय्यां गिळणु ।
सर्व जलमय कोर्नु ।
कश्की सांडता तों अक्ळों ॥५३३॥

थंडीं अद्वैत की द्वैत ।
आस्स की ना हें निश्चित ।
जायना अनुभवु गुप्त ।
खंडीं जाल्लों हें कळणा ॥५३५॥

जीवत्वारी माक्षी येव्नु ।
अनुभवु घेव्का जाण्णु ।
कश्की अक्ळों तीरार्थाव्नु ।
सांगता बुडला कोणु की ॥५३७॥

पुरुषु क्षरु अक्षरु ।
ह्या दोंगांगेलों विचारु ।
कोरु जात्ता परात्परु ।
मात्र तों वाचातीतु ॥५३९॥

उल्लैनस्तना समजुंचें ।
कळणा म्हुणु हें जें कळचें ।
जायनातिल्तरी जें आस्चें ।
अश्शी आस्ता जी वस्तु ॥५४१॥

मूळ रूप आशिल्विना ।
प्रतिरूपई दिस्सना ।
अनुभवाक तें यें ।
ना वें तें खंडीं ॥५४३॥

जळचें राक्कूड नी वन्ही ।
सांग अेक्कची वें दोन्नी ।
उत्तम पुरुषु आनी ।
तें दोंगई विंगड ॥५३२॥

कश्की प्रळयाची दीप्ती ।
गिळता दीसु आनी राती ।
स्वप्न सुषुप्ती जागृती ।
विलीन हीं ताज्ज्यांतुं ॥५३४॥

अश्शी येंता ही अवस्था ।
थंडीं ताव्वळी तों आस्ता ।
उत्तम पुरुषु पार्था ।
परमात्मा तोंची रें ॥५३६॥

विचाराच्या तीराचेरी ।
बैसुनु हें वेद चारी ।
सांगताती भाग्र भित्तरी ।
परमात्मा हों आस्ता ॥५३८॥

अश्शी पार्था प्रियोत्तमा ।
म्हणताती जों परमात्मा ।
ताक्का तूं हे वीरोत्तमा ।
म्हण पुरुषोत्तमु ॥५४०॥

सोहंभावुई विस्सोर्नु ।
सांगतनाची कथा जाव्नु ।
दृश्य पळैतना वीनू ।
वच्चें तें पोळोंच्यांतुं ॥५४२॥

फूल नी ताज्जों पर्मळु ।
हांकां आंतरिक मेळु ।
दिस्सनातिलिमीं आळु ।
घेन्नयें तों ना म्हुणु ॥५४४॥

पळैतलों नी पोळोंचँ ।
दोत्रींचेंड भान सचँ ।
कोंणें कोंणाक निम्नूंचँ ।
थंडै आस्स तँ कस्लँ ॥५४५॥

तँ स्वयंभू स्वप्रकाशु ।
स्वयंपूर्ण परमेशु ।
सर्वव्यापी अवकाशु ।
जानु आस्स आप्पण ॥५४६॥

आप्णा आप्पण आयकता ।
स्वता रुची स्वता घँता ।
स्वानंदु आप्पण भोंगता ।
सर्व सुख आप्णांतुं ॥५४७॥

सर्वथा तँ परिपूर्ण ।
पुरुषोत्तमु तों जाण ।
तँची विश्रांतीचँ स्थान ।
विश्रांतीक आरामु ॥५४८॥

सुख सुखाकई मँळळँ ।
तेज त्या तेजांतुं रिज्ळँ ।
शून्य महाशून्यांतुं बुड्लँ ।
ऐकपण सर्वत्र ॥५४९॥

विकास जानुई जँ उर्ता ।
गिळतल्याकै पूरा गिळता ।
भरपूराकै चड आस्ता ।
ऐकमेव जँ तत्त्व ॥५५०॥

शिंप्लों झगझग जात्ता ।
जाण नातिल्याक दिस्ता ।
तँ तों रुप्यँ म्हुणु लँक्ता ।
भूली पड्ता दृष्टीक ॥५५१॥

सुवर्ण आप्पण जानु ।
निप्पना रूप बदोल्नु ।
तश्शी विश्वरूप धोर्नु ।
निप्पिल्वारी तों दिस्ता ॥५५२॥

उद्दाक नी पाळ दोनी ।
नाती जॉ जाणता तों ज्ञानी ।
प्रकाशु दिस्ता तों मानी ।
तोंची तों म्हुणु पार्था ॥५५३॥

हासु विकासु चंद्राचों ।
ताज्जिल्याक जायत आस्चों ।
प्रतिबिंबाचोड दिस्चों ।
तों आकारु जळांतुं ॥५५४॥

राती की दीसु पोळोनु ।
रूप बदल्ला वँ भानु ।
विश्व आस्स की ना म्हुणु ।
तों यँना की वच्चना ॥५५५॥

खंच्यांतुंइ तों आस्सना ।
कस्लँ जांक्का म्हुणुइ ना ।
ताज्वारीची तों अर्जुना ।
परमात्मस्वरूप ॥५५६॥

आप्णांतुंची तोंची स्वता ।
उज्वाडु कोर्नु घेवु आस्ता ।
चड कस्लँ सांगूं पार्था ।
हाज्वारी नाची दुस्त्राँ ॥५५७॥

अस्लों निरुपाधिक परमेशु ।
वेदोक्तु हों उत्तम पुरुषु ।
क्षराक्षराक हों आदर्शु ।
तोंची हांवं श्रीकृष्णु ॥५५८॥

ज्ञानेश्वरी

अशरी ज्ञानोदयु जात्ता ।
हांवं ताक्का दिस्सू लाग्ता ।
आनी ताक्का गुर्तु मॅळ्ता ।
पुरुषोत्तमु हों म्हुणु ॥५५९॥

धर्ता हात्तांतुं तों हारु ।
कळ्ता की तँ न्हई हैरु ।
जाय्ना बाधक संसारु ।
माक्का जाण्णु घॅल्यारी ॥५६१॥

जात्ता ताक्का सम्यक् ज्ञान ।
की दुस्त्राँ न्हई आप्पण ।
सच्चिदानंदु आप्पण ।
स्वयंसिध्दु सर्वत्र ॥५६३॥

भक्तु मगेलों जांळ्याक ।
ताँची योग्य पार्थाआय्क ।
आकाशची आकाशाक ।
पोटोळूक समर्थ ॥५६५॥

ऐकरूप जावों म्हुणु ।
शुध्द सुवर्ण पोळोनु ।
तँची शुध्दांतुं मेळोनु ।
घेंव्का पड्ता अवश्य ॥५६७॥

कश्की समुद्राचें पाळ ।
समुद्राचेंची तँ जळ ।
तश्शी तों भक्तु केवळ ।
हांवंची म्हुणु जाण ॥५६९॥

अदोळथाई जँ जँ सांगलँ ।
तँ तँ शास्त्रांत्यानु घॅल्लँ ।
उपनिषदांनी कॅल्लँ ।
गीतापुष्प पर्मळी ॥५७१॥

साँज्नांत्यानु जागी जात्ता ।
कोणु आप्पण हँ कळ्ता ।
त्रिभुवन दिस्सू लाग्ता ।
मिथ्या ऐकु आभासु ॥५६०॥

अलंकार भांग्राचेंची ।
जाण्ता जों की सत्य हँची ।
जाय्ना बाधा ह्या भेदाची ।
माक्का जाण्णु घॅल्यारी ॥५६२॥

ताँची जाल्लों पूर्ण ज्ञानी ।
जाण्चें ऊर्न कस्लँ आनी ।
चित्त जाल्लँ समाधानी ।
नांवं नांची द्वैताचें ॥५६४॥

काँणें क्षीरसागराची ।
सांग पर्गुणाई कोर्ची ।
जाई क्षीरसागरुची ।
हँ सर्वई कोरूक ॥५६६॥

गंगा उद्दाकची म्हुणु ।
गेल्ली समुद्रांतुं मेळणू ।
तश्शी उर्का हांवं जानु ।
तीची मगेली भक्ती ॥५६८॥

सूर्य नी तागॅलँ तेज ।
कश्की आस्ता अविभाज्य ।
तश्शी भक्तु आनी भज्य ।
ऐकरूप सदैव ॥५७०॥

प्रतिभा श्रीव्यासांगेली ।
साररूप वेद जाल्ली ।
तीची पोळोंच्याक मेळळी ।
हांगा विनासायास ॥५७२॥

गंगा ही ज्ञानामृताची ।
पूर्ती आनंदचंद्राची ।
नवलक्ष्मी विचारांची ।
आयली क्षीराब्धींत्यानु ॥५७३॥

क्षराक्षर हँ पुरुष ।
बगले कॅल्ले सावकाश ।
उत्तम पुरुषु ईश ।
पदाचेरी बसैलों ॥५७५॥

उल्लोचँ मात्र ना शास्त्र ।
जाण हँ अमोघ शस्त्र ।
संसाराक कर्ता त्रस्त ।
मंत्रु आत्मप्राप्तीचो ॥५७७॥

शंभूगेल्या जटेंतुली ।
गंगा गौतमानें हाळ्ळी ।
तश्शी तुंवें प्रगटैली ।
आत्मज्ञान गंगा ही ॥५७९॥

आकाश नक्षत्रांकित ।
समुद्रांतुं तँ मुद्रित ।
तुक्काई गीतेसहित ।
भोर्नु वॅल्ल्यां चित्तांतुं ॥५८१॥

हिगेली महती इल्ली ।
हीची साक्षात् ज्ञानवल्ली ।
हिक्का कोंणें जाण्णु घेल्ली ।
मोहमुक्त तों जात्ता ॥५८३॥

मोहमुक्ती मॅळता खास ।
न्हई नवल विशेष ।
आत्मज्ञान तँ प्रत्यक्ष ।
ताक्का जात्ता संप्राप्त ॥५८५॥

शब्दांतुं वा वर्णनांतुं ।
अर्थांतुं वा आश्यांतुं ।
स्तुती वा भक्ती कोर्च्यांतुं ।
मज्जिना ना विषयु ॥५७४॥

जाल्ली अश्शी पतिव्रता ।
आत्मारामागेली सीता ।
गीता जी आय्कली पार्था ।
ध्यान दीनु आस्थेन ॥५७६॥

आजि नवल हँ जाल्लें ।
गुप्तधन हँ मगेलें ।
तुज्खात्तीर भाग्र काळ्ळें ।
पळेलें वें समची ॥५७८॥

स्वच्छ कान्'तुं इद्वारी ।
दिस्ता रूप पळैल्यारी ।
तश्शी तूं त्या कान्'वारी ।
आत्मरूप दाकैता ॥५८०॥

त्रिगुण तुगेलें गळ्ळें ।
नी चित्त निर्मळ जाल्लें ।
म्हुणु हांवें दोंगांगेलें ।
जाल्लौ निवासस्थान ॥५८२॥

कॅल्यारी अमृतपान ।
जात्ता रोगनिवारण ।
वैल्यानं अमरपण ।
तँवै मॅळता सहज ॥५८४॥

म्हणता बरें जन्मा घाल्लें ।
कृतार्थ जांळ्याक मॅळ्ळें ।
रीणई सर्व पावेलें ।
आत्तं ना बयों वच ॥५८६॥

ज्ञानेश्वरी

मॅळ्ळें जँ साँत आशिशलाँ ।
आयिली वाटै विस्सर्लाँ ।
ज्ञान कळसू चडैलाँ ।
ह्या कर्ममंदिरारी ॥५८७॥

गुरु निवृत्ती नायाक ।
स्वामी ह्या विश्वात्मकाक ।
विनंती की वाक्पूजेक ।
मान्य कोर्नु घेंव्काज... ॥५९१॥

श्रीकृष्णवचनामृत ।
व्हांव्या लागलँ भोर्नु पात्र ।
संजयाक जाल्ली प्राप्त ।
व्यासकृपा आप्याप ॥५८९॥

अशशी ज्ञानी पुरुषालँ ।
कृत्यकर्मई सर्तलँ ।
अनाथनाथानँ म्हळ्ळें ।
अशशी धनंजयाक ॥५८८॥

गीता सांगतना पार्थाक ।
दिस्त आशिशलँ मनाक ।
की हों रायु आय्कूंच्याक ।
सत्पात्रु आस्स की ना ॥५९१॥

संजयानँ सर्व सांगलँ ।
धृतराष्ट्रानँ अय्कलँ ।
पुण्य हँ रायाक पाळलँ ।
अंतसमयाचेरी ॥५९०॥

तशशी श्रीकृष्णालीं उत्रं ।
संजयु आदरयुक्त ।
जानु सांगता अशशी पात्र ।
नी सुखी जाल्लों रायु ॥५९३॥

द्राक्षावाल्लीक जँ दूद ।
घाल्लँ तँ व्यर्थ वच्चद ।
दिस्लँ मागिरी तँ जाय्द ।
फलप्रद लॅक्कनँ ॥५९२॥

कशकी अशी पळैतना ।
शँवंतँ गॉम्टँ दिस्सना ।
जाल्यारी तों रसपाना ।
यॅल्लों जाण्ता भ्रमरु ॥५९५॥

मराठींतुं आविष्कारु ।
कोर्नु कॅल्लों हों विस्तारु ।
यथामति हों सादरु ।
कर्ता तुम्कां संतांक ॥५९४॥

कळणा समची चॅडाक ।
तरी त्या आव्सुबाप्सूक ।
कॅल्लॅल्लॅलँ तँ कौतुक ।
नप्रों जाल्लँशँ दिस्ता ॥५९७॥

तशशी जँ सुसव्य तुम्कां ।
तँची तिल्लँ तुम्मी घेंव्का ।
अग्राह्य जँ सोण्णु दिंव्का ।
तँ पूराई मज्जेरी ॥५९६॥

॥ ज्ञानदेवु सांगता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
पंध्रावों अध्यायु बोरोनु जात्ता । पुरुषोत्तमयोगाचों ॥

सॉळावॉ अध्यायु

सूर्यु बोधाचॉ उदैता ।
विश्वाभासु अस्ता वत्ता ।
अद्वैत कमळ फुल्ला ।
त्या सूर्याक वंदन ॥१॥

सर्वत्र प्रकाशु जात्ता ।
दृष्टी अंतर्मुख जात्ता ।
जीवपक्षी सोण्णु उब्ता ।
घुडु देहाहंतेचॉ ॥३॥

शास्त्रांतुलें दोनि तट ।
काळकांतुं ही ताटातूट ।
करैताती विरहार्त ।
बुध्दीक नी बोधाक ॥५॥

सर्वत्र उज्वाडु जात्ता ।
भेदु चॉरावारी निप्ता ।
अत्मैक्यबुध्दीची धर्ता ।
वाट नीठ हॉ योगी ॥७॥

महातेज हँ प्रखर ।
राब्ता स्वरूपांतुं स्थिर ।
मृगजळ महाघोर ।
तँवै आट्टैता पूर्ण ॥९॥

जाल्लें मायानिरसन ।
सांग मूढ जायद काँण ।
पळैद काँण सॉप्पन ।
अशाश्वत विश्वाचँ ॥११॥

सर्ता राती संमोहाची ।
ज्ञानाज्ञान नक्षत्रांची ।
सुप्रभात स्वबोधाची ।
दिस्ता सूर्जजनांक ॥२॥

देहकमलदलांतुं ।
चिद्भ्रमरु जॉ बंदिस्तु ।
आशिशलों तॉ जाल्लों मुक्तु ।
पाकळयॉ फुल्लेनापुडें ॥४॥

चिदाकाशाचॉ प्रकाशु ।
कर्ता सफल उद्देशु ।
भेटीचॉ दीव्नु संतोषु ।
चक्रवाक पक्ष्यांक ॥६॥

धर्ता विवेकु सांगाती ।
प्रखर जात्ता निवृत्ती ।
आनी जळूक लागताती ।
रान्न ह्या संसारार्ची ॥८॥

यँत्ता मध्यान्ह समयु ।
सोहंसिध्दीचॉ प्रत्ययु ।
स्वरूप साव्लीचॉ लयु ।
ताव्वळी पायमुळांतुं ॥१०॥

म्हुणु हँ अद्वैतनगर ।
थंडें आत्मानंदु थोर ।
सुखदुःखाचॉ अस्थिर ।
काँण घँद आस्वादु ॥१२॥

ज्ञानेश्वरी

आत्मबोधाचों प्रकाशु ।
दिता प्रत्येक दिवसु ।
मोक्ष कैवल्य विश्वासु ।
सर्वकाळ सर्वत्र ॥१३॥

ज्ञानाज्ञान धांपुन घाल्ता ।
तांची तीं दोन्ही दाकैता ।
उषःकालु येंत उर्ता ।
कशरी कोर्ची वर्णन ॥१५॥

ह्या चित्सूर्यु निवृत्तीली ।
वारंवार स्तुती केल्ली ।
हाजिमीं बाधा की जाल्ली ।
हाक्का कळणा स्तुतीची ॥१७॥

सर्व लयाचों जां साक्षी ।
स्तुती किल्ली कोर्ची कशरी ।
कस्लों कोणुई जायनाशी ।
आप्णांतुंची जां आस्ता ॥१९॥

सेवाभावु धोर्नु कर्ता ।
स्तुतीचें भूषण घाल्तां ।
दिंक्काज हाक्का मान्यता ।
हँवै म्होणचें सौंब्बशना ॥२१॥

वाळी म्हुणु हास्सु नज्ज ।
हर्षोन्मादु पोळोंकाज ।
आर्ती कर्तना आस्काज ।
भक्ती त्या सूर्यागेली ॥२३॥

गांवुली घाणी तां व्हांव्ता ।
होळु गंगे मेळु येंता ।
माक्षी फीर वें ती म्हणता ।
वच येन्नक्का ताक्का ॥२५॥

आत्मबोधाचों हों सूर्यु ।
आत्मप्रकाशाचों रायु ।
नित्य नवांची उदयु ।
जात्ता दशदिशांतुं ॥१४॥

राती दीसा पेल्लिकाचों ।
काणें बा ताक्का पोळोंचों ।
सूर्यु हों आत्मबोधाचों ।
तेजोनिधी स्वयंभू ॥१६॥

सद्गुरूलँ महिमान ।
कर्ता जां ताज्जँ स्तवन ।
कर्ता कर्ता वाचा मौन ।
जात्तां ती खरी स्तुती ॥१८॥

कशरी स्तुती जांन्वी पुणी ।
वैखरी पश्यंती आनी ।
मध्यमा नी परावाणी ।
सगळ्यां स्तब्ध जात्ताती ॥२०॥

दरिद्राक मेळता येन्नु ।
अमृताचों कुंभ घेन्नु ।
बाव्डों सर्बराई म्हुणु ।
धांव्ता वाळी हाडूक ॥२२॥

कळणा अजुनी चॅडाक ।
गोत्तु आस्ता त्या आव्सूक ।
तरी कर्ता भो कौतुक ।
कस्लँ काँराँ उल्लोवाँ ॥२४॥

भृगुली लात हँद्वारी ।
ती गुरुप्रसादावारी ।
श्रीभगवंतु मुरारी ।
धर्ता अत्यादरानँ ॥२६॥

राती काळी काज्ळावारी ।
आय्ळ्यारी सूर्या इद्रारी ।
तिक्का तान्न मज्मुखारी ।
येळक्का तूं म्हळ्ळ्यां वँ ॥२७॥

आस्सची तूं परिपूर्ण ।
तरी त्या सूर्याक हाण्णु ।
केल्ली तुळणा चुक्कुनु ।
माक्का क्षमा कोर्काजि ॥२८॥

ध्यानातीता जाँ ध्यानांतुं ।
वाचातीता जाँ वाणींतुं ।
तुक्का पळैता ताक्का तूं ।
क्षमा कर्ता तश्शी ती ॥२९॥

तुगेलँ हँ गुणगान ।
कोर्चेँ सुटटना व्यसन ।
अपराधु हों सहन ।
करी दीनदयाळा ॥३०॥

गीतार्थु सांग्चँ नॅवन ।
कर्ता कृपामृतपान ।
जात्ता स्तवन संपन्न ।
सद्भाग्य हँ भाग्याचँ ॥३१॥

सत्यभाव हृदयांतुं ।
तँची तप उच्चारंतुं ।
ताज्जँ फल हँ सद्यांतुं ।
माक्का मँळता सद्गुरो ॥३२॥

पुण्य कॅल्लँ असामान्य ।
तँची तुम्कां जाळु मान्य ।
मँळता सामर्थ्य अनन्य ।
म्हुणु कर्ता स्तवन ॥३३॥

देहभावु जीवदशा ।
जन्ममृत्यूची दुर्दशा ।
आजिथाई परमेशा ।
भोग्ली जाल्लौं उन्मुक्त ॥३४॥

गीतेअस्लौं हों प्रसिध्द ।
ग्रंथु समर्थ समृध्द ।
मूढांकई मोक्षप्रद ।
जाल्लौं सिध्द सांगूक ॥३५॥

अचानक लक्ष्मी यँत्ता ।
निर्धनागेरी ती राब्ता ।
अस्ल्याक वँ म्होणु जात्ता ।
आत्तई ताँ दरिद्री ॥३६॥

काळका जाग्यारी उदेलौं ।
सूर्यु थंडई भोर्नु गॅल्लौं ।
सर्वत्र उज्वाडु जाल्लौं ।
नांवंची ना काळकाचँ ॥३७॥

विश्वाचँ व्यापकपण ।
परमाणुकई सान ।
परेशालँ महिमान ।
जाण्येद की भक्तीनँ ॥३८॥

आकाशांतुल्या फुल्लांचौं ।
पर्मळु कश्शी बा घेंव्यौं ।
सांग्तां भावार्थु गीतेचौं ।
इच्छा पूर्ण करी तूं ॥३९॥

तुगेल्याची प्रसादानँ ।
गीतापद्यं सर्वार्थानँ ।
स्पष्ट कोर्नु विस्तारानँ ।
सांग्तां म्हण्ता ज्ञानेशु ॥४०॥

ज्ञानेश्वरी

तरी माक्षी पंध्राव्यांतुं ।
संपूर्ण शास्त्रसिध्दांतुं ।
सांगुनु कॅल्लो विज्ञातुं ।
श्रीकृष्णानं पार्थाक ॥४१॥

क्षर अक्षर पुरुष ।
जॅ दोंगई मायावश ।
चैतन्याचॅई विशेष ।
कॅल्लें तांतुं वर्णन ॥४३॥

अंतरंग आत्मयाचॅ ।
जाणच्याक साधन खंचॅ ।
अमोघ अचूक आस्चॅ ।
ज्ञान तँवै सांग्लें की ॥४५॥

पंध्राव्यांतुं जॅ जॅ सांग्लें ।
चतुर जनांक कळ्ळें ।
इतर मुमुक्षु उर्ले ।
तशीची तँ तृषार्त ॥४७॥

अशी हों त्रैलोक्यनाथु ।
सांग्ता त्याचि अध्यायांतुं ।
ज्ञानमहिमा प्रख्यातु ।
विशेष संतोषानं ॥४९॥

हों स्वात्मोद्धदारुची श्रेयु ।
मेळोंचो अक्कु उपायु ।
सम्यक् ज्ञानाचो आश्रयु ।
घेतिल्विना गति ना ॥५१॥

कोंणाली खंडी आवडी ।
थंची लाग्ता ताक्का गोडी ।
प्रेम वाड्ता घडिघडी ।
कालक्रमानुसार ॥५३॥

निष्णातु वैद्य पुराण ।
रोंगाचें सोंत्ता कारण ।
कर्ता ताज्जें निवारण ।
तशी भवव्यथेचें ॥४२॥

शब्दांचें सहाय्य घेवु ।
कॅल्लो सानुसो प्रयत्नु ।
दाकैलें वर्णन कोर्नु ।
शुध्द जॅ आत्मतत्त्व ॥४४॥

ह्या अध्यायांतुं त्यामितीं ।
कस्लें सांग्ची ऊर्न स्थिती ।
गुरुशिष्यांगेली प्रीती ।
म्हुणु सांग्तां तीपुणी ॥४६॥

रहस्य मगेलें जाणु ।
तां पुरुषोत्तमु म्होणु ।
जात्ता सहज सर्वज्ञु ।
आनी श्रेष्ठ मद्भक्तु ॥४८॥

प्रपंचु घासांतुं गिळ्ता ।
ब्रह्मदर्शनई घड्ता ।
पळैतलो दृश्य जात्ता ।
आनंदाचो सम्राटु ॥५०॥

आत्मबोधाचें जिज्ञासु ।
तांन्नी कॅल्लो हों प्रयासु ।
आदरु आनी संतोषु ।
दव्वोर्नु ह्या मार्गारी ॥५२॥

जिज्ञासूंतुं थोंडें जण ।
जाय्ना तांकां सम्यक् ज्ञान ।
तावळी कस्लें साधन ।
तांकां योगक्षेमाचें ॥५४॥

म्हुणु तँची आत्मज्ञान ।
कोर्नु घेंव्याक स्वाधीन ।
कस्लें कोर्येद प्रयत्न ।
ताज्ज्या वृध्दीखात्तीर ॥५५॥

इत्मितीं तँची उव्जना ।
उव्जल्लतरी सम ऊर्ना ।
वाडतनाई अड्डी नाना ।
हँची सर्वे कळकाज ॥५६॥

ज्ञानाक जँ प्रतिकूल ।
सोण्णु दीव्नु तँ सकळ ।
ताक्का जँ जँ सानुकुल ।
घेंव्काज तँ सर्वथा ॥५७॥

जिज्ञासूंगॅलो हॉ हेतू ।
आनी भाव जँ समस्तु ।
पूर्ण कर्ता भगवंतु ।
दिता हँ आश्वासन ॥५८॥

ज्यामितीं उत्तम ज्ञान ।
मेळणु जातलें समाधान ।
कर्ता ताज्जँ गुणगान । की
जी दैवी संपत्ती ॥५९॥

ज्ञानार्जनाच्या नँव्नाँ ।
रिगताती माज्रा पाव्नाँ ।
रागद्वेषादि जुल्मानँ ।
ती आसुरी संपत्ती ॥६०॥

दैवी आसुरी संपत्ती ।
इष्टानिष्ट ह्यो प्रवृत्ती ।
सांगली तांगेली संगती ।
नव्वाव्या अध्यायांतुं ॥६१॥

कोर्नय्ये विषयांतरु ।
म्हुणु नुस्तँ हॉ विचारु ।
सांग्लो ताव्वळी विस्तारु ।
कोरु जायनँ तों कर्ता ॥६२॥

दिस्ता अध्यायु सॉळ्वाँ ।
विचारु माक्षीचो यँवाँ ।
विवेचन पूर्ण जावो ।
धर्लेल्या विषयाचँ ॥६३॥

दैवी नी आसुरी गुण ।
हँची कर्ताती प्रदान ।
अेक हितकर ज्ञान ।
दुस्त्रँ अहितकर ॥६४॥

यँत्ता मोहा काळी राती ।
स्वधर्मा दिवो दिताती ।
मोक्षमार्गु दाकैताती ।
जँ ती दैवी संपत्ती ॥६५॥

सहाय्य परस्परान्क ।
कर्ताती गुण हिताक ।
मेळणु जाताती तँ अेक ।
जाण हीची संपत्ती ॥६६॥

सुखसमाधान दिल्ली ।
संधि ज्या कोंणाक मेळ्ळी ।
म्होण्येद तों भाग्यशाली ।
जाल्लो ह्या जीवनांतुं ॥६७॥

ह्या दैवी गुणांतुं आय्क ।
जान्नु आस्स जॉ प्रमुख ।
अभय हँची सुर्वेक ।
नावं गुणवर्याचँ ॥६८॥

ज्ञानेश्वरी

उव्वारांतुं उडकी मार्ना ।
ताक्का बुड्चै भय्यई ना ।
पथ्यशीलाक आस्सना ।
भय्य अनारोग्याचै ॥६९॥

द्वैतभाव निर्मूलन ।
सोहंभावाचै स्फुरण ।
थंडै त्या भीतीचै विधन ।
कश्शी येव्नु आड्डाय्द ॥७१॥

हॉची तॉ अभयगुणु ।
सम्यक् ज्ञानाक सांभाळणु ।
घॅत्ता आनी यॅत्ता धाव्नु ।
धैर्य ताक्का दिंव्याक ॥७३॥

अमासेचॉ क्षयु जाय्ने ।
पाड्वाँ तॉवै सुरु जाय्ने ।
चंद्रमा सूक्ष्म रूपाने ।
उर्ता संधिकालांतुं ॥७५॥

संकल्प विकल्प नाती ।
रजतम आप्पुण्णाती ।
स्वधर्मानुसार वृत्ती ।
दव्वोर्नु चल्ला बुध्दी ॥७७॥

पति आस्स परगांवांतुं ।
पतिव्रता विरहांतुं ।
मन घाल्ला संसारांतुं ।
चड उणें जाल्यारी ॥७९॥

सोहंभाव साक्षात्कारु ।
कोर्नु घेंव्याक आधारु ।
जांक्का जात्लाँ सोयिस्करु ।
ज्ञानाचॉ वा योगाचॉ ॥८१॥

कर्माकर्माचॉ व्यापारु ।
तांतुं हाण्णा अहंकारु ।
जात्ता तागेलाँ संसारु ।
भयचिंतेविनाची ॥७०॥

उद्दाक मिट्टाक गिळ्ता ।
की मीट तांतुं कर्गता ।
अद्वैतावस्थेंतुं जात्ता ।
भयनाशु आप्याप ॥७२॥

सत्त्वसंशुध्दी कश्शी ती ।
आस्ता सांग्तां आय्कयाती ।
गॉब्रांक वें जळैताती ।
की तॉ निवोंका पड्ता ॥७४॥

पाव्सु राब्लाँ धग्गु पण्णें ।
चण्णें उद्दाक आटटनें ।
स्वयंपूर्ण शुध्दतेनें ।
गंगा अश्शी ही व्हांव्ता ॥७६॥

इंद्रियं कर्म कर्ताती ।
बरें वायट दाकैताती ।
जाल्यारी चित्ताची शांती ।
तिळभरीई ढळणा ॥७८॥

आवडी सत्स्वरूपाची ।
रम्ता बुध्दी जी तांतूंची ।
सत्त्वसंशुध्दी ही तीची ।
अश्शी सांग्ता श्रीकृष्णु ॥८०॥

कश्की यज्ञांतुं दिताती ।
अग्नीक संपूर्णाहुती ।
साधनेंतुं चित्तवृत्ती ।
आस्का तश्शी निष्काम ॥८२॥

कर्ता कुलीन गृहस्थु ।
कन्यादान सत्कुलांतुं ।
वा ती हरीचरणांतुं ।
लीन कश्की पद्मजा ॥८३॥

कायावाचामानसानें ।
कष्टार्जित स्वधनानें ।
तृप्त कोर्का आर्तु तान्न ।
जांन्व्या नज्ज निराश ॥८५॥

तश्शी प्रसंगु पोळोनु ।
दणुलेल्याक बसोनु ।
श्रमपरिहार कोर्नु ।
समाधान दिंक्काज ॥८७॥

घाल्नु शस्त्राचों प्रहारु ।
कर्ता शत्रूंचों संहारु ।
इंद्रियकामाविष्कारु ।
संयमानें जिंकाज ॥८९॥

वैराग्यानें धग्धगेनु ।
दर्शेंद्रियां बाग्लांथानु ।
भाग्र पळ्ळी कूड सोण्णु ।
विषयाची प्रवृत्ती ॥९१॥

सांग्लें स्वरूप दमाचें ।
संक्षिप्त रूप यज्ञाचें ।
हँ कश्शी सम्जून घेव्चें ।
आय्कयाती सांग्तां तें ॥९३॥

तांकां दिस्ता जँ उत्तम ।
विधिशास्त्रोक्त स्वकर्म ।
तँ तॉ लेक्कुनु स्वधर्म ।
ताज्जँ कोर्का पालन ॥९५॥

धर्लेल्या ह्या साधनेंतुं ।
संकल्पु वा कस्लो हेतु ।
आस्सूक नज्ज मनांतुं ।
तिस्त्रों हों दैवी गुणु ॥८४॥

दीनु साव्लीचों आधारु ।
पत्र पुष्प फलाहारु ।
रूकु अतिथी सत्कारु ।
कर्ता वाट्टेर् वल्ल्यालो ॥८६॥

हाक्काची म्हणताती दान ।
हँची मोक्षाचें साधन ।
आत्तं मुखारी ही खूण ।
आय्कयाती दमाची ॥८८॥

चळवळ इंद्रियांची ।
सुरु जांन्व्याक ना दिंन्वी ।
तीं सर्व ताब्यांतुं घेन्वीं ।
नित्य प्रत्याहारानें ॥९०॥

गणना जाय्द श्वासांची ।
असंख्य व्रतं कष्टाचीं ।
फुर्सती मँळणा घेची ।
रात्रंदीस तांतुंची ॥९२॥

ब्राह्मण क्षत्रिय वैश्य ।
नी बाय्लांकई अवश्य ।
जीं जीं अधिकारवश ।
तीं तीं कर्म जांक्काती ॥९४॥

ब्राह्मणु षट्कर्म कर्ता ।
शूद्र ताक्का पांयिं पड्ता ।
दांग्गांकई सम मँळता ।
पुण्य यज्ञकर्माचें ॥९६॥

ज्ञानेश्वरी

अधिकारु सम्जून घेवु ।
फलाशेचँ विष काण्णु ।
अवश्य उचित म्हुणु ।
तीं तीं कर्म कोर्काती ॥१७॥

अशरी हॉ शास्त्रोक्त यज्ञु ।
ताँची खरॉ जाण यज्ञु ।
मोक्षसिध्दीचॉ हॉ प्रज्ञु ।
यँत्ता आमचे सांगाती ॥१९॥

दिस्का म्हुणु दिवाँ लांक्का ।
रूकु फलदायी जांक्का ।
तरी उद्दाक जँ घाल्का ।
तँ मेळ्का ताज्मूळांक ॥१०१॥

वेदवर्णितु परेशु ।
तद्दर्शनाचॉ संतोषु ।
मेळ्का जाल्यारी अभ्यासु ।
कोर्का नित्य श्रुतींचॉ ॥१०३॥

हॉची रँ स्वाध्यायु पार्था ।
मुखारी आय्क जँ सांग्तां ।
तप म्हळ्ळ्यारी तँ आस्ता ।
कशरी तँ दीवु लक्ष ॥१०५॥

धूप कनक अग्नींतुं ।
उत्कर्ष पाव्ता गुणांतुं ।
व्हासु चंद्राचॉ पक्षांतुं ।
वृध्दी वनस्पतींची ॥१०७॥

अन्य तपई आस्सद ।
सांगु जायना शुध्दाशुध्द ।
थई हंसालॉ लाव्येद ।
क्षीरनीराचॉ न्यायु ॥१०९॥

देहाभिमानु सोड्काज ।
हांवँ कॅल्लँ म्होणु नज्ज ।
वेदाज्ञेवारी चल्काज ।
जावु स्वतः वेदाज्ञा ॥१८॥

चेंडू मार्लेलॉ नॅलारी ।
उडता हात्तांतुं ताँ वैरी ।
भुय्यिंतुं बीज पॅल्यारी ।
पीक मॅळता भर्पूर ॥१००॥

प्रतिबिंब स्पष्ट दिस्का ।
म्हुणु कान्डी स्वच्छ कोर्का ।
आनीं समाधान जांक्का ।
निय्याळणु तँ स्वरूप ॥१०२॥

ब्राह्मण ब्रह्मसूत्रानँ ।
इतर नाममंत्रानँ ।
त्या त्या तँ निदिध्यासानँ ।
पाळ्लँ धाम पावन ॥१०४॥

सर्वस्व दिंन्वँ तँ दान ।
व्यर्थ खर्चु तँ ग्रहण ।
कडू फळं खाय्ना काँण ।
पड्ता रूकु सुक्कूनु ॥१०६॥

प्राण इंद्रियांचँ क्लेश ।
सह्य कॅल्यारी सहर्ष ।
निजरूपांतुं प्रवेश ।
जात्ता हँची तँ तप ॥१०८॥

प्राण इंद्रियांचॉ मेळु ।
कोर्का मूळांतुं विस्कळु ।
हँ कोरूक ताँ निर्मळु ।
सोडु नज्ज विवेकु ॥११०॥

जागी जात्ता नीद सर्ता ।
सॉप्पनई थंडं थुंटा ।
बुद्धी अंतर्मुख जात्ता ।
घड्ता आत्मदर्शन ॥१११॥

आत्मप्राप्तीच्या इच्छेन ।
यत्न बुद्धीनिष्ठतेन ।
जात्ताती तँ ताज्वॅल्यान ।
तँची तप म्होण्काज ॥११२॥

दूद तँ कश्शी चॅडाक ।
चैतन्य प्राणीमात्राक ।
हितप्रद आवश्यक ।
सौजन्य तँ आर्जन ॥११३॥

कायावाचा आनी मन ।
लाव्नु जाँ व्यापारु जाण ।
जात्ता तँ लोककल्याण ।
अहिंसेचेंची रूप ॥११४॥

बाणावारी उद्कांत्थाव्नु ।
कोमल कमळ फुल्नु ।
वा शीतल तेज घेव्नु ।
कश्की यॅत्ता चंद्रमा ॥११५॥

पळैनापुडें तत्क्षण ।
जात्ता रोगनिवारण ।
वक्कद की तँ रसायण ।
अनुपम हँ सर्व ॥११६॥

इत्लँ मोव्नु की अर्जुना ।
दोळ्यांथाई तँ तॉप्पना ।
फात्राभाग्र झरॉ यॅत्ता ।
कश्की ती उद्का धार ॥११७॥

कर्ता शंकासमाधान ।
निर्भीड लोहवचन ।
तरी कर्तना श्रवण ।
कळता ताज्जँ माधुर्य ॥११८॥

अस्लँ हँ सत्यवचन ।
आय्कतल्यागॅलँ कान ।
म्हणताती ब्रह्मदर्शन ।
गौण तँ हाज्मुखारी ॥११९॥

प्रिय मृदु संभाषण ।
स्पष्ट यथार्थ कथन ।
दीना कौणाक दूषण ।
फसैनाई कौणाक ॥१२०॥

मधुर ध्वनि भुलैता ।
सावज पाशांतुं फस्ता ।
अस्लँ भाषण सर्वथा ।
नाक्का ताज्जॉ भग्भगु ॥१२१॥

उत्रं कान्नाक मॉव्वाळ ।
अर्थु कॅल्यारी तँ फाळ ।
चिर्ता मनाचँ भूतळ ।
क्रूर मायाविनीशी ॥१२२॥

जांव्यँ अहित चुक्कूक ।
कोपु दाकोनु चॅडाक ।
पोर्सुनु कर्ता फुल्लाक ।
आव्सु सदुपदेशु ॥१२३॥

उत्रांतुं चातुर्य आस्का ।
सांग्यँ निष्कपट उर्का ।
आय्कतलॉ सुखी जांक्का ।
तँची म्होण्काज सत्य ॥१२४॥

ज्ञानेश्वरी

घाला कित्लेंई उदाक ।
चिगूरु यॅशना फात्राक ।
पॅज घाटुकाज कस्त्याक ।
खात्री मॅळशना लोणी ॥१२५॥

नांचो रंभा विलासांतुं ।
कामु ना शुकमनांतुं ।
घालाती तूप गोंब्रांतुं ।
जायशना उज्जो लांब्याक ॥१२७॥

बहयागॅलें पाय धरी ।
उटायना मॅलेलो तरी ।
तश्शी कित्लें हिणसुय्ल्तरी ।
क्रोधु यॅना उस्सोळणु ॥१२९॥

मातीची ना मड्कें खंचें ।
सूतची ना कश्शी विण्चें ।
बीजची ना कश्शी धोर्चे ।
रूप वटवृक्षानें ॥१३१॥

जळ ना थंडें ना पाळ ।
पावसु ना नभ सुनीळ ।
ना धन ना भोगजाळ ।
तुक्काई हॅ गोत्तस ॥१३३॥

म्हणता परमात्मा भोक्ता ।
हॉची हांव त्यागु म्हणतां ।
मुखारी ताक्का निम्गिता ।
भाग्यवानु तौ पार्थु ॥१३५॥

ज्ञाता ज्ञेय जाणु घॅत्ता ।
ज्ञान प्राप्त जायत यॅत्ता ।
तॅग्गांगेली ऐकात्मता ।
जी अवस्था ती शांती ॥१३७॥

पायु सर्पा कातेचेरी ।
पड्ता फॉणो काण्णा वैरी ।
फूल फुल्ना आकाशारी ।
आय्यिल्तरी वसंतु ॥१२६॥

नाकनाकजालेलँ उलोचँ ।
अमंगळ सर्वे घाल्चें ।
आय्कनापुडें तें कोण्चें ।
सान्नानॅई सहज ॥१२८॥

ब्रहयागॅलें पाय धरी ।
उटायना मॅल्लेलो तरी ।
तश्शी कित्लें हिणसुय्ल्तरी ।
अक्रोधत्व हॅ जाण ॥१३०॥

वणती नास्तना जात्ली ।
काडूक वॅ चित्रावली ।
निद्वनस्तना दिस्तलीं ।
कश्शी सॉप्तं विविध ॥१३२॥

तश्शी देहात्मता सोळ्ळी ।
अहंताई गळणु गेल्ली ।
विवेकवंताली सर्ली ।
भवमाया सर्वथा ॥१३४॥

दॅवा सांग स्पष्ट कोर्नु ।
शांती कश्शी आस्ता म्हुणु ।
देवु म्हणता लक्ष दीन्नु ।
सम आय्क जॅ सांगतां ॥१३६॥

प्रळयांतुं वाड्ता जळ ।
गिळ्ता विश्व हॅ सकळ ।
सर्वत्र पळैता जळ ।
आण्णाकची आप्पण ॥१३८॥

उगमु ओघु जलधी ।
कॉण खंडी भेदबुद्धी ।
ऊर्ना ही सर्व समृद्धी ।
सर्वत्र ह्या अक्यांतुं ॥१३९॥

जेय जाण्णु घंतां घंतां ।
ज्ञान आलिंगन दिता ।
अेकत्वानं थंडी उर्ता ।
सर्व अेक शांतींतुं ॥१४०॥

व्याधी त्रासु घूर कोर्का ।
व्याधी तीवै बरी जांक्का ।
सेवा समभावी उर्का ।
चिंता ही सद्वैद्याक ॥१४१॥

चिक्लांतुं ही गाई पळ्ळया ।
व्यथा सह्य जायना दौळ्यां ।
म्हण्णा दुभ्ती की आक्कुळ्ळया ।
भाय्र काड्ची तळ्मळ ॥१४२॥

बुड्ता शूद्र की ब्राह्मणु ।
आस्सां कोणुइ जावो म्होण्णु ।
दयार्द्र अँक्ळाक जाव्नु ।
बुड्तल्याक वांचैता ॥१४३॥

पाप्यानं रान्नांतुं हाण्णु ।
सोळ्ळी तिक्का नग्न कोर्नु ।
सभ्य तिक्का वस्त्र दीव्नु ।
लाज राक्ता तिगेली ॥१४४॥

अजाणतां वाट चुक्लें ।
दुर्दैवानं दोषी ठर्लें ।
लोकनिंदेक बँजालें ।
अस्लें हें जें आस्ताती ॥१४५॥

तांकां स्वतः साह्य कोर्चें ।
दुःख विस्त्रोंच्याक लांण्यें ।
मनांतुलं शल्य काड्चें ।
आनी कोर्चें सांत्वन ॥१४६॥

जॉ मँळता तागेलें दोष ।
तँक्कडें कोर्नु दुर्लक्ष ।
धोर्चा सांगातु विशेष ।
तागेल्या सद्गुणांचो ॥१४७॥

प्रसादु पूजेचो घेंक्का ।
भोरु शँत्ताचो पोळोंका ।
शुभाशिर्वादु मेळोंका ।
तुष्ट अतिथिगँलो ॥१४८॥

आप्पालागचो बरो गुणु ।
दुस्त्र्यालागी तों ना म्हुणु ।
ताक्काई तों गुणु दीव्नु ।
कोर्का अशशी भरौणी ॥१४९॥

दोषवैगुण्यांक हास्चें ।
मना लागशी उलोंचें ।
कॉरों ना कॉरों दुरुंचें ।
अस्लें सर्व कोर्नयें ॥१५०॥

कॉणें जावो आप्पागँलो ।
भर्भराटु कोर्नु घँल्लो ।
पूर्वेतिहासु तागेलो काण्णु ।
घावु घाल्नयें ॥१५१॥

श्रेष्ठाक म्होण्काची उच्च ।
तरी कनिष्ठु ना नीच ।
तागेलें तें गुण तुच्छ ।
कशशी लेक्कू जातीद ॥१५२॥

ज्ञानेश्वरी

धनुर्धरा हँ सौजन्य ।
सांग्लीं हीं ताज्जीं लक्षणं ।
मुख्य सुलभ साधन ।
जाण मोक्षप्राप्तीचँ ॥१५३॥

परपीडा निवारण ।
कर्तना सर्व समान ।
अविचल वृत्ती जाण ।
ह्या दयेची सदैव ॥१५५॥

परदुःख तों निवैता ।
सर्वस्वाचँ दान कर्ता ।
तरी सुद्दां हाक्का दिस्ता ।
दिंन्चँ कस्लँ ऊर्न म ॥१५७॥

कांटों तोप्पिलों पाय्याक ।
चैन ना काडवरेक ।
तश्शी हागेल्या जीवाक ।
सेवेविना ना चैन ॥१५९॥

निवोंचे खात्तीर तान ।
उद्दाक जाल्लँ उत्पन्न ।
तश्शी हागेलँ जीवन ।
परहिताखात्तीर ॥१६१॥

कमळाक सूर्याचेरी ।
अनन्य भावु जाल्यारी ।
सूर्यु त्या भ्रमरावारी ।
जायना गंधलोलुप ॥१६३॥

महासिध्दी लक्ष्मीलागी ।
नी ती यँत्ता विष्णुलागी ।
पळैना हों आप्णालागी ।
म्हुणु धर्ता चरण ॥१६५॥

आत्तं दया कश्शी आस्ता ।
हँवै हावं तुक्का सांग्तां ।
पौर्णिमेची शीतलता ।
कश्की अेकी सर्वाकै ॥१५४॥

उद्कावारी आस्स काँण ।
कर्तलों सर्वस्व दान ।
आनी दिल्लों संजीवन ।
सुक्तल्या तणाकई ॥१५६॥

फाँडारों अँक्ळाक भर्ता ।
मागिरी उद्दाक व्हांव्ता ।
अँक्ळाक ही सँवा कर्ता ।
यँना दुस्त्रों विचारु ॥१५८॥

पाव्लांक थंडाई दिल्ली ।
तीची दोंळ्यांकई पाव्ली ।
कळळँ दुस्त्रीं सुखी जाल्लीं ।
सुखी जात्ता होंवई ॥१६०॥

हों पुरुषु सव्यसाची ।
मूर्ती प्रत्यक्ष दयेची ।
जन्मा वेळघडेधोर्नूची ।
हांवं तागेलों ऋणी ॥१६२॥

वसंतु हासैत यँत्ता ।
सृष्टीदेवीक सज्जैता ।
नी तों घँनस्तना वत्ता ।
कस्लँ आप्णों दिल्लेलँ ॥१६४॥

संसारस्वर्गाचँ सुख ।
आयल्यां बाग्लांतुं दिंन्च्याक ।
जायना तय्यार भोग्गूक ।
मन कस्लँ कॅल्यारी ॥१६६॥

इच्छा विषयभोगाची ।
तीवै मनांतुं यॅनाची ।
अलोलुप्त दशा हीची ।
जाण तूं धनुर्धरा ॥१६७॥

म्होंवा मूसांक बहारु ।
जलचरांक सागरु ।
जाई पक्ष्यांक विहारु ।
कोरूक हँ आकाश ॥१६८॥

चॅडाक पोळोंची प्रीती ।
आव्सुगेली नित्य वृत्ती ।
धर्ता वासंतिक द्रुती ।
मलयावॅलँ वारँ ॥१६९॥

प्रियदर्शनाचँ सुख ।
कुर्मी पळैता पिछांक ।
तश्शी प्रीती हों सर्वांक ।
दीनु जात्ता संतृप्त ॥१७०॥

स्पर्शु कॅल्यारी मृदुल ।
रुची घॅल्यारी रसाळ ।
हुंगल्यारी यॅत्ता पर्मळ ।
शुध्द स्वच्छ दिस्सूक ॥१७१॥

अस्लों हों कर्पूरु जरी ।
घेनु खाछों पोंटभरी ।
अपायु जाय्ना जाल्यारी ।
दिव्ये शिली उपमा ॥१७२॥

महाभूतांतुं जे आस्ता ।
परमाणुंतुंई दिस्ता ।
आकाशावारी जँ कर्ता ।
विश्वरूप धारण ॥१७३॥

अश्शी विश्र्वाचँ कल्याण ।
कोर्चें दीनु तनमन ।
हँची धनंजया जाण ।
मार्दवाचँ लक्षण ॥१७४॥

रायु पराजित जात्ता ।
ताँडावॅलँ तेज दँव्ता ।
उपेक्षेची खंती कर्ता ।
स्वाभिमानी पुरुषु ॥१७५॥

अकस्मात वाट चुक्ता ।
चांडाळ्याला घारा यॅत्ता ।
लाज काण्णु घेल्ली म्हण्ता ।
आण्णोंची तों संन्यासी ॥१७६॥

रगत क्षत्रियागॅलँ ।
क्षेत्रारी पावन जातलँ ।
महासतीक म्हणतलँ ।
कोंण की ही विधवा ॥१७७॥

कुष्ट रूपसंपन्नाक ।
अपवादु वा सभ्याक ।
क्वेशकारक मनाक ।
जात्ता कश्की तागेल्या ॥१७८॥

काया साडेतीनी हात ।
कस्ली जाल्ली हिज्गी गत ।
जन्ममरणाचँ भूत ।
बस्ल्यां गच्च मान्नेरी ॥१७९॥

गोंळों हों रक्तमांसाचों ।
आकारु गर्भाशयाचों ।
घॅत्ता नी निर्लज्ज जांन्वों ।
वेळु यॅत्ता जीवारी ॥१८०॥

ज्ञानेश्वरी

अशरी देह घेव्नु येव्यें ।
मिथ्या नामरूप धोर्ची ।
ह्यापेक्षां निर्लज्ज जांवचे ।
आनी दुस्त्रै कांडं ना ॥१८१॥

दोरयां आधारुची थुंटता ।
बोंव्यांगॅलॉ खेळु जात्ता ।
प्राणु देह सोण्णु वत्ता ।
कर्मेद्रियं निकामी ॥१८३॥

मनोजयु प्राणायामु ।
दर्शेद्रियांरी संयमु ।
दव्वर्ताती उपशमु ।
चांचल्याचाँ कर्ताती ॥१८५॥

धर्ना मरणाची भीती ।
ज्वालेंतुं पतीसांगाती ।
वत्ता पतिव्रता सती ।
प्रीती धैर्य अतुक्त ॥१८७॥

विधि निषेधु ना भान ।
म्हण्ता दोन्नी तीं समान ।
महासिध्दीचँ सॉप्पन ।
सुदांई तॉ पळैना ॥१८९॥

रॉमाचँ भान आस्सना ।
देह गणनाई कर्ना ।
सहन कर्ताई म्हण्णा ।
तीची निगर्वी क्षमा ॥१९१॥

सर्वई अक्क सांगाती ।
अक्क वेळेरी यॅवोती ।
उब्रता जाव्नु अगस्ती ।
तांच्मुखारी धैर्यानँ ॥१९३॥

जन्ममरणाची खंती ।
साधुसज्जन घेताती ।
निर्लज्जाक मात्र प्रीती ।
बहु दूढ हाज्जेरी ॥१८२॥

रश्मीजाल काण्णु घॅत्ता ।
आनी सूर्यु अस्ता वत्ता ।
मन हँ स्ववश जात्ता ।
बुध्दींद्रियं ताव्यांतुं ॥१८४॥

जावॉ म्हुणु ईशप्राप्ती ।
ज्ञानमार्गु जँ धर्ताती ।
धैर्यानँ वत्त उर्ताती ।
प्रतिदीसु मुखारी ॥१८६॥

आत्मलाभु जावॉ म्हुणु ।
विषय हँ सोण्णु दीव्नु ।
शून्यांतुं समाधी लाव्नु ।
बोस्ची सुदां तय्यारी ॥१८८॥

उद्देशु ईश्वरप्राप्ती ।
स्वाभाविक जी प्रवृत्ती ।
तिक्काची पार्था म्हण्ताती ।
तेज तँ अध्यात्मिक ॥१९०॥

इंद्रियांचॉ क्षोभु जावॉ ।
कर्मप्राप्त व्याधी यॅवॉ ।
प्रियाप्रिय प्राप्त जावॉ ।
वा तँ जावॉ विन्मुख ॥१९२॥

कित्लॉई धुव्वरु भॉरॉ ।
सुट्ता आकाशांतुं वारॉ ।
दीना धुव्वाक तॉ थारॉ ।
खंडई धांव्ढाय्ता कळणा ॥१९४॥

पीडा दैविक भौतिक ।
अथवा त्याँ आध्यात्मिक ।
ह्या सर्वांक जँ गीळुक ।
यँत्ता अँन वँळारी ॥१९५॥

स्वच्छ कलशु भांग्राचों ।
गंगोदकानँ ताँ भोर्चाँ ।
पूज्य भावनेनँ धोर्चाँ ।
तश्शी शौच जाण तूँ ॥१९७॥

पापताप निवैतची ।
वृक्ष तीसरी पॉस्तची ।
गंगा कश्की समुद्राची ।
धर्ता वात सरळ ॥१९९॥

बंधमुक्त कर्त वत्ता ।
बुड्तल्यांक भाग्र काड्ता ।
दुःख कष्ट धूर कर्ता ।
पीडित जनांगॅलँ ॥२०१॥

जावों काम आप्णागॅलँ ।
पाड पॉडॉ दुस्त्र्यागॅलँ ।
चुक्कूनू विचार अस्लँ ।
मनांतुँई यँनाती ॥२०३॥

स्वर्गात्थाव्नु देव्ली जरी ।
नी बस्ली उच्चरस्थानारी ।
थंई शंभूल्या मात्यारी ।
तरी जाल्ली ती सानी ॥२०५॥

सव्वीस हँ दैवी गुण ।
अश्शी दिल्याती आंदण ।
मोक्षसम्राटाक जाण ।
उपभोगु घेँन्व्याक ॥२०७॥

चित्ताक यर्थराँ सुट्ता ।
कस्लँ सुच्चनाशँ जात्ता ।
धैर्य दीव्नु स्थिर कर्ता ।
बुध्दीक तीची घृतीं ॥१९६॥

जँ शुध्द विवेक पूर्ण ।
निषकाम सदाचरण ।
अंतर्बाह्य तँ लक्षण ।
शुचित्वाच् साकार ॥१९८॥

काळोकू धूर कर्तची ।
तेजालयं उध्घड्तची ।
सर्वत्र साक्ष दित्तची ।
कश्की सूर्यु उदेता ॥२००॥

इतरांक सुखी कोर्चे ।
उध्दारु जाय्शी पोळोंचँ ।
हँ कर्त आस्तनाची दिंव्चँ ।
लक्ष स्वहिताकडँ ॥२०२॥

तुंवँ आस्काज आय्कूनू ।
अद्रोहत्व आस्ता म्हुणु ।
ताँची सांग्लॉ तुक्का गुणु ।
आत्तं सम कळशी ॥२०४॥

हँची अमानित्व पार्था ।
सांगल्यां माक्षी मस्तफंतां ।
पुराँ अश्शी माक्क दिस्ता ।
कस्लँ सांग्चँ तँतँची ॥२०६॥

नित्य नूतन हँ गुण ।
दुस्त्रँ गंगावतरण ।
जाल्लँ कोरूक पावन ।
सगराल्या पुत्रांक ॥२०८॥

ज्ञानेश्वरी

गुणपुष्पांची ही माळ ।
हिगॅल्लें दैवी परमळ ।
सोंत्ता जॉ गळॉ निर्मळ ।
निरपेक्ष विरक्त ॥२०९॥

की गीतेच्या समुद्रांतलीं ।
मेळ्ळीं मोतीं शिंप्ल्येतुलीं ।
तांचेरी दिस्ता झळ्ळी ।
ह्या दैवी अश्वर्याची ॥२११॥

अंतर्बाह्य जी दोषांनीं ।
भल्य़ा केशाच्या कांट्यांनीं ।
आय्क जी दुःखदायिती ।
आसुरी ही संपत्ती ॥२१३॥

ज्या दोषांनीं प्राप्त जाता ।
घोर ती नरकावस्था ।
तें तूं आय्क आत्तं पार्था ।
जी आसुरी संपत्ती ॥२१५॥

तांतुलॉ पळें हॉ अेकु ।
हाक्का हॉडपणाचॉ झोकु ।
आप्णावारी ना आन्येकु ।
अश्शी म्होण्चें हॉ दंभु ॥२१७॥

गुरुमंत्रु गूढ आस्ता ।
तोवरेक मुक्तिदाता ।
चौरस्त्यारी जरी पड्ता ।
भवपाशु सुट्ठश्ना ॥२१९॥

जीवनावश्यक अन्न ।
घेंव्यांतुं आस्का प्रमाण ।
तें चुक्ल्यारी तें सेवन ।
जात्लें विषसमान ॥२२१॥

सव्वीस गुणांच्यॉ ज्योती ।
लाव्नु गीता कर्ता आर्ती ।
आत्मरचरूप जॉ पती ।
तागेली आदरानें ॥२१०॥

दैवी गुण हें संपक ।
कित्लें तांगेलें वर्णन ।
कोरूक जाता तें पूर्ण ।
कोर्नु कॅल्लें सुस्पष्ट ॥२१२॥

त्याज्य म्हळ्ळ्यारी तें सोड्का ।
घेंव्का कस्त्याक जें नाक्का ।
जाल्यारी जें कस्तलें सोडूका ।
तेंवै कळ्का आय्क तें ॥२१४॥

सर्व विषं अेकवट ।
कॅल्यारी तें कालकूट ।
दोषांचॉ कुटिल गट ।
ती आसुरी संपत्ती ॥२१६॥

आव्सूलें पुण्यस्मरण ।
कर्ता संतान पावन ।
कॅछ्यारी दोषदर्शन ।
पतनाक कारण ॥२१८॥

महापूरांतुं वांचैता ।
तीराचैरी जी पावैता ।
दोणी जॉ मात्त्यारी धर्ता ।
बुड्डश्ना वें तॉ तांतुं ॥२२०॥

जॉ इहपरहितांतुं ।
स्वधर्मु दिता सांगातु ।
उल्लैल्यारी तॉ चौगांतुं ।
चुक्कश्ना वें सद्गती ॥२२२॥

कोर्का स्वधर्माचरण ।
ताज्जेंची वाक्प्रसारण ।
जात्लें तें वामगमन ।
हॉची दंभु म्होण्काज ॥२२३॥

आण्णालॉ घॉडॉ शिपाई ।
म्हण्ता होडु गजेंद्राकै ।
वईवॅलॉ तॉ शिल्आई ।
लॅक्ता स्वर्गु तग्गूची ॥२२५॥

मॅळ्ळें कांता नी कांचन ।
विद्या स्तुती नी सन्मान ।
ओकु दिवसु परान्न ।
सोक्कूलॉची दरिद्री ॥२२७॥

अश्शी धनमानु मेळ्चें ।
ताज्ज्यानॅ मातुनु वच्चें ।
हाक्काची रॅ दर्पु म्होण्चें ।
हॅ सांग्काज म्हुणु ना ॥२२९॥

जगाची इच्छा ओक्कीची ।
सार्व भौमपद घेंव्ची ।
पाळं पण्णाशी पोळोंचीं ।
आण्णालाग्गी मृत्यूचीं ॥२३१॥

ईश्वराक मानु खांक्का ।
वेदांचॉ विध्वंसु कोर्का ।
वांचोंच्याक यॅत्लें तांकां ।
धांवांक्काज म्हण्ताती ॥२३३॥

आत्मगौरवामुखारी ।
ईश्वरूई हाक्का वैरी ।
वच येन्नक्का इद्वारी ।
बाप्सुकई भिस्डाया ॥२३५॥

जाल्लें चारि शब्द गोत्तु ।
लॅक्ता आप्पण पंडितु ।
विद्वानांगेल्या सभेंतुं ।
कांडं अर्थु ना म्हण्ता ॥२२४॥

उज्जॉ जॉ तणाक लाग्ता ।
आकाश धोरूक धांवा ।
तळ्यांतुली मास्ली म्हण्ता ।
कांणा जाई समुद्र ॥२२६॥

मांडा साव्ळी मॅळ्ता म्हुणु ।
घाल्येद वॅ घर मोण्णु ।
लागिचें हॅ तळें सोण्णु ।
मृगजळ पिंक्का वॅ ॥२२८॥

वेदची विश्वसनीय ।
ईश्वरूची पूजनीय ।
ओकमेव तेजोमय ।
सूर्युची ह्या जगाक ॥२३०॥

वेदस्तुती ईशभक्ती ।
जॅ कांण कर्त आस्ताती ।
व्यर्थ तांचेरी कांप्ताती ।
नी कर्ताती मत्सरू ॥२३२॥

पतंगु पाक्कं फाप्पुड्ता ।
दिल्ली निव्ता की पळैता ।
काज्जुळॉ सूर्याक सव्ता ।
टिटवी समुद्राक ॥२३४॥

इत्लें निब्बर हॉड्पण ।
तँची तॉ हॉ अभिमान ।
नरकांतुं ओक स्थान ।
हाज्खात्तीर दव्वर्ता ॥२३६॥

ज्ञानेश्वरी

इतरांगेलँ जँ सुख ।
तँ हाक्का परमदुःख ।
जळता जळैता मनाक ।
व्यर्थ मत्सराग्नीनँ ॥२३७॥

यँत्ता पूर्वक भास्करु ।
विश्वाचँ व्यापार सुरु ।
ताव्वळी घुधुमु चोरु ।
बस्ता दौळँ धांपुनु ॥२३९॥

अगाध समुद्रजळ ।
तरी नीव्ना वडवानळ ।
भग्भगु तौ सर्वकाळ ।
शांत जायना कॅर्नाई ॥२४१॥

मन सर्पागॅलौ हुत्तु ।
बाण तागेल्या दृष्टींतुं ।
शब्दांचीं कँडं उत्रांतुं ।
अस्लँ हँ व्यक्तिमत्व ॥२४३॥

अस्त्या अधमांतुं जाण ।
साकार निष्ठुरपण ।
आत्तं सांगतां आय्क खूण ।
अर्जुना अज्ञानाची ॥२४५॥

भुक्केमुखारी सुच्चना ।
हँ की तँ खाव्येद की ना ।
परिसाक कश्की कळणा ।
लोहालोहांतलौ भेदु ॥२४७॥

भान आस्सना वारयाक ।
व्हांव्का ह्या की त्या दिकाक ।
वाट मँळणा विवेकाक ।
सारासार कृत्याची ॥२४९॥

सळसळौ आय्लौ तँलाक ।
मेळैलँ थंड उद्दाक ।
तडतडता तँ नी कौल्याक ।
जळैता चंद्रोदयु ॥२३८॥

प्रातःसमयु सुखद ।
तौची पाप्यांक दुःखद ।
पिवैलँ सर्पाक दूद ।
तँ जात्ता काळकूट ॥२४०॥

पोळोनु दुस्त्रौ संतुष्ट ।
जात्ता नुस्तेंपुणि रुष्ट ।
ताव्वळी कळता की स्पष्ट ।
हौची तौ क्रोधु म्हुणु ॥२४२॥

कस्लँ कौरौ तँ कर्कर ।
चिर्त वत्ता खरखर ।
कश्की कर्वतीची धार ।
तश्शी हागेलीं कर्म ॥२४४॥

फात्राक स्वताली जाण ।
आस्सना थंड की उष्ण ।
जात्यंधा रजनी दिन ।
कळणा हांतुलौ भेदु ॥२४६॥

विविध अन्नरसांतुं ।
बुड्ता दौलौ आय्दानांतुं ।
अजाण तौ आस्वादांतुं ।
रुची भेदु कळणाची ॥२४८॥

चॅडाक कस्लेई कळणा ।
फूट की भुर्शँ पळैना ।
हात्ता मँळता जँ तँ सौण्णा ।
घाल्ता सर्वे तांडांतुं ॥२५०॥

मनांतुं जँ येन्नु गॅल्लँ ।
बुध्दीक कोर्यांशँ दिस्लँ ।
बरँ की वायट तांतुलँ ।
पळैनँ केल्ली खिच्डी ॥२५१॥

पार्था सर्व हीं लक्षणं ।
अज्ञानाचीं हँ तू जाण ।
अश्शी तुक्का सांग्लीं चिन्हं ।
ह्या सर्व स दोषांचीं ॥२५२॥

सची म्हुणु हँ दिस्ताती ।
बल सम्म दाकैताती ।
सर्पु सानु हाँ म्हणताती ।
विष ताज्जँ बाधक ॥२५३॥

तश्शी अग्नि हँ तिन्नीची ।
जाल्यारी तँ ह्या विश्वाची ।
क्षणांतुं आहुती घेंव्ची ।
कश्शी तँ हँ जाणताती ॥२५४॥

भीन्नु ब्रहयाक शरण ।
वत्ता चुक्कना मरण ।
द्विगुणित हँ सजण ।
त्या तॅगजणांमुखारी ॥२५५॥

अश्शी ह्या स दोषांमिती ।
सिध्द आसुरी संपत्ती ।
पावद हिगेली गती ।
खंडँ थाई हँ कळणा ॥२५६॥

क्रूर ग्रह अँकडँ मँळळँ ।
नी अँक्क राशीरी बस्लँ ।
निंदा कर्तल्यानँ सॉद्लँ ।
सर्व दोष सांगाती ॥२५७॥

मोर्चँ सगळ्याँ घेन्नु व्याधी ।
संकटांक ओक्की संधी ।
साध्धुन् येव्ची जात्ता बुध्दी ।
ह्या कुमुहुर्ताचेरी ॥२५८॥

चोरुई अँक्ळ्याक धर्ता ।
ताक्का विश्वासु दाकैता ।
श्रांतु उव्वारांतुं सॉड्ता ।
कस्लँ पळँ दुर्दैव ॥२५९॥

सर्ता बोक्डेलँ आयुष्य ।
विच्चू कर्ता तिक्का दंस ।
तश्शी सगळँ सई दोष ।
उचापत्याँ कर्ताती ॥२६०॥

मोक्षाचँ नावं आय्कनँ ।
त्या दिकाकई पळैनँ ।
आजिथाई भाग्र पण्णँ ।
जाँ ह्या संसारांत्यान्नु ॥२६१॥

ताँ नीच योनींतुं वत्ता ।
निरसर्त निस्सर्त दँव्ता ।
जड अवस्थेंतुं पड्ता ।
पळँ ही अधोगती ॥२६२॥

अँकडँ येन्नु हँ स दोष ।
पळैताती रात्रंदीस ।
कश्शी जायद परिपोष ।
आसुरी संपत्तीचॉ ॥२६३॥

दैवी नी आसुरी दोन्नी ।
गुणी आनी अवगुणी ।
युक्त त्या त्या लक्षणांनीं ।
ती ती सांगली संपत्ती ॥२६४॥

ज्ञानेश्वरी

दोन्नींतुली ही जी पैली ।
दैवी म्हुणु हांवँ सांगली ।
ती ह्या मोक्षसूर्यागेली ।
सुप्रभात समजुंची ॥२६५॥

भीनक्का तूं हँ आय्कूनु ।
बस्ला वँ रातीक भीनु ।
दीसु कॅर्ना माक्षी सर्नु ।
भींन्वेंची ना कारण ॥२६७॥

तूं दैवी गुणसंपन्न ।
सद्गुणांचँ तूं निधान ।
जावु जन्मा आय्ला जाण ।
निश्चित हँ पांडवा ॥२६९॥

हॉ अनादिकालाधोर्नु ।
व्यवहारु आय्ला चल्लु ।
तांक्तांका तॉ सम जावु ।
त्या त्या गुणानुसार ॥२७१॥

दैवी आसुरी प्रवृत्ती ।
त्यात्यानुसार चल्लाती ।
हांगा त्यां आम्कां दिस्ताती ।
दोन्नी अँक्क सांगाती ॥२७३॥

आत्तं दोषास्पद गुण ।
तँ जीं आसुरी लक्षणं ।
सांगतां करी तीं श्रवण ।
जावु तूं सावधान ॥२७५॥

देहाचॉ आधारु मँळणा ।
आसुरी प्रवृत्ती यॅना ।
आप्णा इल्ल्याक आस्सना ।
जावु अेक्की आप्पण ॥२७७॥

मोहांतुं लकोनु दुस्त्री ।
वच्चूक साँण्णा मुखारी ।
पाय्यांतुं बेडी बळजब्री ।
घाल्लु बांदता जीवाक ॥२६६॥

आसुरी गुणसंपन्न ।
ताक्काची रँ हँ बंधन ।
काँणँ पळँ तनमन ।
दिल्यां ह्या स दोषांक ॥२६८॥

स्वामी दैवी संपत्तीचॉ ।
धरी मार्गु तूं मोक्षाचॉ ।
तुक्का सुलभ सुखाचॉ ।
जात्लाँ हँची निश्चित ॥२७०॥

रातीचॉ समयु सम ।
निशाचरा तॅर्ना काम ।
चल्ला संतसमागम ।
सज्जनांगॅलाँ दीसा ॥२७२॥

माक्षी ज्ञानविवेचन ।
कर्तना कॅल्लें वर्णन ।
सर्व तँ दैवी सद्गुण ।
सविस्तर कौंतेया ॥२७४॥

वाद्यं नाती ना निनादु ।
पुष्पं नाती ना सुगंधु ।
कार्यकारण संबंधु ।
अतूट हॉ सर्वत्र ॥२७६॥

राक्कूड आस्त्यारी लागी ।
थंडई उज्जाँ लागता वग्गी ।
हिक्का तश्शी मँळता रीगी ।
प्राणसंगी देहांतुं ॥२७८॥

कब्बू कश्की वाड्त वता ।
भित्तरी रस्सूई भर्ता ।
तश्शी हीवै वाड्त वत्ता ।
देहासांगाती पार्था ॥२७९॥

आसुरी दोषांसांगाती ।
जँ अश्शी वाड्त वत्ताती ।
तांगेली आचारवृत्ती ।
कश्शी आस्ता तँ सांग्तां ॥२८०॥

पुण्यमार्गु धोर्नु चल्ला ।
पापमार्गु सोण्णु दीना ।
सावधानई आस्सना ।
मन जागी दव्वर्ना ॥२८१॥

घर बांद्चीची धांदल ।
दव्वर्ना ताक्का बागील ।
कष्ट जात्ताती तँ फोल ।
बंदिवासु सदैव ॥२८२॥

परत मँळद की ना ।
मुखावँलँ हँ पळैना ।
आण्णालँ चौराक दित्ता ।
पिश्शेपण न्है वँ हँ ॥२८३॥

प्रवृत्ती ना निवृत्ती ना ।
माक्षी मुखारी पळैना ।
शुचितेचँ नावं घँना ।
साँप्नांत्थाई आसुरी ॥२८४॥

काळो कौळसाँ धंवो जाय्द ।
काय्ळोई शुभ्र दिस्सद ।
मांसभक्षणाची यँद ।
राक्षसाकई अब्की ॥२८५॥

आसुरीजनांक यँना ।
शुचित्वाची रँ कल्पना ।
मद्यपात्र मद्याविना ।
यँता दुस्त्र्या कामाक ॥२८६॥

विधियुक्त आचरण ।
परंपरेचँ पालन ।
हांतुं पूर्ण उदासीन ।
कॅर्नाई तँ आस्ताती ॥२८७॥

बोक्कडीशी चर्त वच्चँ ।
वारयावारी खंई रिगचँ ।
उज्ज्यावारी लास्सु लागचँ ।
लागगी जँ मँळद तँ ॥२८८॥

कॅर्नाई स्वैर वर्तन ।
सत्यई जाय्ना सहन ।
नित्य हँची आचरण ।
आसुरी जनांगँलँ ॥२८९॥

विच्चू नांगी हुळ् हुळाय्ता ।
आंगाक गुद्गुली जात्ता ।
असत्य वचनै दिस्ता ।
सत्यावारी तांगेलँ ॥२९०॥

अपानवायूक यँद ।
जरी अत्यल्प सुगंध ।
तरी असत्यत्व जाय्द ।
तांगेलँ पूर्ण सत्य ॥२९१॥

काँणालँ तौ काम कर्ना ।
काँणाक तौ जाई हँ ना ।
कस्लँ तान्न उल्लैतना ।
दिस्ता सांग्तां तँवई ॥२९२॥

ज्ञानेश्वरी

उंटागेली देहाकृती ।
सगळ्यांनीं की पळैल्या ती ।
तश्शी तागेली ती रीती ।
उत्रांची आयकूंकज ॥२९३॥

विश्व हँ अनादि पार्था ।
ईश्वरु ताज्जाँ नियंता ।
निर्णयु वेदुची दिता ।
पळै धर्माधर्माचाँ ॥२९५॥

कर्मानुसार व्यवस्था ।
लायल्या ही विश्वाची पार्था ।
अनादरु नी अनास्था ।
कर्ता हाज्जी तौ व्यर्थ ॥२९७॥

स्वाधिकारानँ जँ मँळता ।
समर्थानुसार भोगता ।
तँची पुण्यफल पार्था ।
दुस्त्रँ सोदका म्हुणु ना ॥२९९॥

श्रीमंतालँ प्राण घेव्चँ ।
जरी तँची पाप म्होण्चँ ।
तागेलँ अश्वर्य भोग्चँ ।
म्होण्येद की तँ पुण्य ॥३०१॥

कुलशील पोळोनूची ।
गांटी घाल्ताती लग्नाची ।
ती तँ अेक निमित्तची ।
म्हणा प्रजोत्पत्तीचँ ॥३०३॥

चोर्नु हाळ्ळेलँ तँ धन ।
विष जाल्लँ मँल्लँ काँण ।
कोर्नु परस्त्रीगमन ।
जाल्ला वँ गुप्तरोगु ॥३०५॥

धुव्वरु वैरी वच्चूक ।
दव्वर्ताती वाट अेक ।
तिज्वारी त्या वै ताँडाक ।
लागता धुव्वाचौ लोटु ॥२९४॥

धर्माविरुध्द जाँ वत्ताँ ।
नरकांतु तौ पडतलाँ ।
धर्माक अनुसर्तलाँ ।
ताक्का स्वर्गु मँळतलाँ ॥२९६॥

देवु यज्ञांतुं हाँ म्हणता ।
दुस्त्राँ तौ मूर्तींतुं साँदता ।
तिस्त्राँ ध्यानयोगु कर्ता ।
तांतुं तौ मँळाँ म्हुणु ॥२९८॥

हात्ताभाग्र जँ दिस्ताती ।
म्हणता तँ भोग मेळकाती ।
जाय्ना म्हण्णापुडँ प्राप्ती ।
जात्ता दुःख तँ पाप ॥३००॥

बळीनँ दुर्बळाक गिळ्चँ ।
हँची जरी पाप म्होण्चँ ।
तरी इत्याक मास्ल्यांचँ ।
त्या जायनँ निःसंतान ॥३०२॥

सांग पशुपक्ष्यांगेली ।
कश्शी प्रजोत्पत्ती जाल्ली ।
खंच्या मुहुर्तारी लाय्लीं ।
काँण तांगेलीं लग्नं ॥३०४॥

दँवागेली चल्ला सत्ता ।
बरँ वायट भोग्गु लाय्ता ।
त्यानुसार ताँची दिता ।
परलोकांतुं गती ॥३०६॥

देवु तों खंडीं दिस्सना ।
कस्ली गती तँवै कळणा ।
कर्ता करैतलोंची ना ।
व्यर्थची तों भोगुई ॥३०७॥

नरकु मळणा पापानें ।
वा स्वर्गु पुण्यकर्मानें ।
खंडीं वाँ वाँ तों सुखानें ।
राप्ता कामभोगांतुं ॥३०९॥

स्वार्थु पॉस्ता ह्या कामाची ।
इच्छा सुखोपभोगाची ।
भँळशेंता इच्छा सुखाची ।
बाप्ता कामवासना ॥३११॥

नाक्का हो विषयु आतं ।
चड उलोंचेंई व्यर्थ ।
इत्लेंची घेंव्यें की तथ्य ।
सोड्काती हें विचार ॥३१३॥

दुरभिमानु दोषांचों ।
धोर्चां नी गौरवु कोर्चां ।
नेल्गटु नास्तिकतेचों ।
घाल्नु दिंव्यो जीवाक ॥३१५॥

फोंडु विषयचिक्लाचों ।
तांतुं बुड्बुडों देहाचों ।
नित्यानित्य येन्व्यो फुट्चों ।
इत्लें उर्ता केवळ ॥३१७॥

धूमकेतूचें दर्शन ।
विश्वाक अनिष्ट चिन्ह ।
तश्शी आय्ल्यारी हें जाण ।
त्रासु जात्ता लोकांक ॥३१९॥

इंद्र तों भोंगता स्वर्गांतुं ।
उर्वेशीगॅलों सांगातुं ।
तश्शी कीडोंई चिक्लांतुं ।
भोंगता की सर्वसुख ॥३०८॥

हँ स्त्री-पुरुषमीलन ।
कामवासना कारण ।
वाड्ता तांगेलें संतान ।
जन्मा येंता हँ विश्व ॥३१०॥

म्हुणु जगाचें कारण ।
ही अेकी इच्छाची जाण ।
अश्शी हँ आसुरीजन ।
म्होण्णु तश्शी चल्ताती ॥३१२॥

दँवाक हँ उलैताती ।
कर्त बस्ताती पंचाय्ती ।
इत्लें न्हई बुध्दी मती ।
सर्वकाळ चंचल ॥३१४॥

धर्लेली स्वर्गाची प्रीती ।
तश्शी नरकाची भीती ।
दोन्नी कर्पुनु वत्ताती ।
अस्ल्या परिस्थितींतुं ॥३१६॥

दिव्रांगॅलों तंडु येंता ।
मास्ली निःसंतान जात्ता ।
रोंगाचोंई जोरु वाड्ता ।
आनी पड्ता शरीर ॥३१८॥

पाप चिग्रलें नी वाड्लें ।
पापाचेंची रूक जाल्लें ।
आनी तांकां पाय फुट्लें ।
संचाराक लोकांतुं ॥३२०॥

ज्ञानेश्वरी

उज्जाँ कस्लेंई लास्तना ।
माक्षी मुखारी पळैना ।
कस्लँ कोंराँती तँ जायना ।
अनुकुल कोंणाक ॥३२१॥

कस्लँ करी बलँ धर्ना ।
उद्दाक तांतुं तड्दना ।
उज्जाँ काष्ठ पुराँ म्हण्णा ।
भूक वत्ता वाड्तची ॥३२३॥

कश्की उन्मत्त हस्त्येक ।
मद्य पिवोँव्चँ घातक ।
तश्शी दोषांक वाड्डूक ।
दिँव्चँ प्रायेसांगाती ॥३२५॥

कर्ताती तँ जबरदस्ती ।
त्रासु दीव्नु सताय्ताती ।
जन्मतः ही प्रवृत्ती ।
आनी चल्ची रीतीई ॥३२७॥

अस्लॉ हॉ दुरभिमानु ।
दव्वर्ता पापं पोस्सुनु ।
गांव्तुली गायी भुक्केव्नु ।
कश्की चर्ता खँखंडी ॥३२९॥

पाताळाकै तग्गु दँव्ता ।
आकाशाकै वैरी चड्ता ।
त्रिभुवन सान म्हण्ता ।
सर्वव्यापी ही चिंता ॥३३१॥

असार विषयध्यान ।
तँची चिंतेचँ कारण ।
तरी ताज्जेंची चिंतन ।
चल्ल आस्ता सदैव ॥३३३॥

तरी तँची तँ कर्ताती ।
ताँची उत्साहु धर्ताती ।
तीची तांगेली ती रीती ।
सांग्तां म्हण्ता श्रीकांतु ॥३२२॥

विषयेच्छेचँ सिंचन ।
कर्त वत्ता संगोपन ।
दंभमानाचँ पोषण ।
जाय्त उर्ता आप्याप ॥३२४॥

ताँची आग्रहाची मूर्ती ।
मूढता ताज्जेसांगाती ।
सांग कित्ली जाय्द नस्ती ।
तस्ल्या दुराग्रहाचो ॥३२६॥

आप्णाली बढाई मार्चँ ।
दुस्यांलॉ धिक्कारु कोर्चँ ।
आनी स्तुती कोर्नु घेंव्चँ ।
आप्णागेली चौगांतु ॥३२८॥

पापकर्माची प्रवृत्ती ।
तांतु तांकां गति मति ।
आजन्म चिंता कर्ताती ।
हाज्जी जावॉ वा ताज्जी ॥३३०॥

खंच्याई योगाक नेमु ।
आस्ता हिक्का ना संयमु ।
साँण्णा पतिव्रताधर्मु ।
कड्डेर्थाई सांगाती ॥३३२॥

आय्कूयां स्त्रियेलँ गान ।
घडॉ स्त्रियेलँ दर्शन ।
मॅळॉ सर्वांगालिंगन ।
हीची अेकी कामना ॥३३४॥

तिक्का इद्रारी बसोंक्का ।
अमृत उव्वाळणु घाल्का ।
इतर विषय सोड्का ।
हॉची अेकु निश्चयु ॥३३५॥

आमिषाक भुल्ता फस्ता ।
मास्ली भक्ष्य म्होण्णु गिळ्ता ।
विषयुई घावु घाल्ता ।
तश्शी ह्या अस्ल्यांचेरी ॥३३७॥

अभिलाषा पूर्ण जायना ।
आसक्ती कांडं सुट्टना ।
क्रोधु चित्तांतुलॉ नीव्ना ।
हॉची वॅ पुरुषार्थु ॥३३९॥

गुड् । र्थाव्नु गड्गडेता ।
आशा क्रोधारी आदळ्ता ।
तरी आनीकई वाड्ता ।
प्रीती विषयांचेरी ॥३४१॥

तँ भोग्गूक वळ्वळ्ताती ।
धन झोंबुनु घॅत्ताती ।
पुरॉ जाय्शी पळैताती ।
मेळैलेलँ हँ सर्व ॥३४३॥

बलीं चिल्लं पाश आनी ।
ससाणॅ हुंग्तलीं सुणीं ।
भालॅ आदि आयुधांनीं ।
सज्ज जात्ता शिकारी ॥३४५॥

जीवु घेंव्याक माक्षेना ।
तस्लँ धनई भॉग्तना ।
संतोषाक पुरॉ पण्णा ।
तागेल्या त्रिभुवन ॥३४७॥

तँ स्त्रीसुख मेळोंच्याक ।
आकाश पाताळ अेक ।
कोर्नु तँ धाई दिकाक ।
जीवु सोण्णु धांवाती ॥३३६॥

इच्छिलेलँ सुख मॅळणा ।
हात्तांतुई कस्लँ ऊर्ना ।
आशेकई सोडू जायना ।
विषयांतुं लॉळताती ॥३३८॥

दीसा घाल्च्याँ यॅरादारयाँ ।
रात्ती दव्वोर्चाँ पहारॉ ।
विश्रांति घेंव्याक थारॉ ।
शिपायाक मॅळणाची ॥३४०॥

नाना विषयांचँ सुख ।
दिस्त आस्ता ह्या मनाक ।
मात्र तँ सर्व भोग्गूक ।
द्रव्यई जाई तश्शी ॥३४२॥

अॅकळ्याक कात्र्येंतुं धोर्नु ।
दुस्त्र्याक पूरा नागोव्नु ।
तिस्त्र्यागेली हत्या कोर्नु ।
अॅकडॅ कर्ताती धन ॥३४४॥

कश्की हॉ प्राण्यांक मार्ता ।
आनी पॉट भोर्नु घॅत्ता ।
तश्शी विषय तॉ भॉगता ।
पीडा दीव्नु दुस्त्र्यांक ॥३४६॥

म्हण्ता इल्या लोकांगॅलँ ।
धन आजि हांवँ लुट्लँ ।
धन्य हँ जीवन कॅल्लँ ।
पळँ हांवँ मगेलँ ॥३४८॥

ज्ञानेश्वरी

आत्मस्तुती कोर्नु घॅत्ता ।
मन तित्ल्यारी तडवना ।
म्हणता तांकांई सोडीशना ।
आनीकै जॅ उल्यार्ता ॥३४९॥

ताव्ळी विश्वाचॅ सर्व ।
मॅळतलॅ माक्का वैभव ।
ताज्जॉ स्वामी अेकमेव ।
हांवं जाव्नु आस्तलॉ ॥३५१॥

माक्का कामं कोर्नु दित्लॅ ।
मगेलॅ तॅ दास जात्लॅ ।
बाकी पड्द्याआड वत्लॅ ।
हांवंची सर्वेश्वरु ॥३५३॥

माक्का जॅ कोर्यांशॅ दिस्ता ।
तॅ सहज जाव्नु वत्ता ।
कोंण कस्लॅ कोरु शक्ता ।
आज्ञेविना मगेल्या ॥३५५॥

कुबेरागेली संपत्ती ।
श्रीविष्णुगेली श्रीमंती ।
दोंगै लाज्जुनु बस्ताती ।
मगेल्या भांडारांतुं ॥३५७॥

मगेलॉ नांवलौकिक ।
नी पोळोनु समंदीक ।
उणेपण ब्रह्मयागॅलॅ ।
गुणगान कोर्काज ॥३५९॥

ताव्ळी गुणगायन ।
मगेलॅ मनरंजन ।
जात्लॅ तांकां हावं दीन ।
जॅ जॅ जाई तॅ सर्व ॥३६१॥

आत्तं आशिशलॉ अैवज ।
ताज्जंरीई मॅळता व्याज ।
खॅ खॅ आनी जॅ घेव्काज ।
तॅवै सोडू जायनाची ॥३५०॥

स्पर्धकु खंडै आस्सशना ।
वैरयागॅलॅ नावं यॅशना ।
दिग्विजयी ना मज्जिना ।
दुस्त्रॉ कोणु जगांतुं ॥३५२॥

जग भोगभूमी जाल्ली ।
सर्व सुखं प्राप्त जाल्लीं ।
इंद्राक लाज दिस्तली ।
पोळोनु हॅ साम्राज्य ॥३५४॥

काळुई माक्का पोळोनु ।
भीव्नु वत्लॉ तॉ पर्तुनु ।
सगळीं सुखं हात जोण्णु ।
मज्मुखारी यॅत्ताती ॥३५६॥

मगेलॉ नांवलौकिक ।
नी पोळोनु समंदीक ।
उणेपण ब्रह्मथाक ।
आप्णांतुलॅ दिस्तलॅ ॥३५८॥

माटमोडी आचरण ।
विस्सल्यार्ता सर्वजण ।
ताज्जॅ पुनरुत्थापन ।
कोर्का जात्लॅ सांप्रत ॥३६०॥

खाव्नु पीव्नु घुंद जाव्नु ।
युवतींक आलिंगुनु ।
आनंदस्वरूप जाव्नु ।
भरीन त्रिभुवन ॥३६२॥

अस्लँ आनी किल्लँ सांग्चँ ।
हान्नँ आकाशांतुं उब्बँ ।
पर्मळ त्या खपुष्पांचँ ।
घेंव्याक पिश्यावारी ॥३६३॥

धूळी घेवु चक्रवातु ।
घुंवा वैरी आकाशांतुं ।
तशी आशा संकल्पांतुं ।
अज्ञानाक घुंवाय्ता ॥३६५॥

कळ्ळा वाली वाड्डत वत्ता ।
तळँ तग्गु धांपुन् घाल्ता ।
जीवाकई घुस्मुटाय्ता ।
विषयांची ही वाली ॥३६७॥

राती लागी लागी यँत्ता ।
काळोकु वाड्डत वत्ता ।
तशी विषयांचॉ वाड्ता ।
मोह अंतरंगांतुं ॥३६९॥

पापांचॉची मेळु घड्ता ।
तांगेलॉ उन्मादु चड्ता ।
आनी भोग्ची पाळी यँत्ता ।
नरकु ह्या जन्मांतुं ॥३७१॥

तान्नँ आशिल्या जाग्यारी ।
रुक्का पान्नं कोय्येवारी ।
फात्रा गुंडं कँडांवारी ।
ताप्पिल् तँल समुद्र ॥३७३॥

पळं कर्म किल्लीं कस्लीं ।
फळं मेळ्चीं तिल्लीं तस्लीं ।
कशी चुक्कोंव्याक जाल्लीं ।
यज्ञयाग कोर्नु तीं ॥३७५॥

तापा भोंरांतुं बड्बड्ता ।
रोगी ताज्ज्यांतुं वँ आस्ता ।
तशी हागेलॉ हॉ चल्ला ।
मेळु नात्तिलॉ खेळु ॥३६४॥

आषाढांतुं पावसा धार ।
समुद्र तरंगाकार ।
कशी आस्ता निरंतर ।
तशी कामसंकल्प ॥३६६॥

कशी फात्राचेरी पड्ता ।
मड्कँ चूरचूर जात्ता ।
तशी चित्तशांती ढळ्ता ।
बिषयांच्या संगानँ ॥३६८॥

कस्कशी हॉ मोह वाड्ता ।
पापवासना चिग्रता ।
आनी सांगातीची वाड्ता ।
तिगेल् तिक्काची कळणा ॥३७०॥

म्हुणु लक्षांतुं घँ पार्था ।
जॉ ह्यॉ कुवासना पॉस्ता ।
आसुरी तॉ जावु यँत्ता ।
नँवँवानँ जन्माक ॥३७२॥

नित्य नव्यॉची यातना ।
सर्तीद कॅर्ना तँ कळणा ।
आत्तं चुक्कोंव्याकै जाय्ना ।
घोर नरकवासु ॥३७४॥

कोर्काज म्हुणु तॉ कर्ता ।
तँ सगळँ नाटक जात्ता ।
हाज्जँ मेळ्चँ तँवै चुक्ता ।
व्यर्थ वत्ता हँ सर्व ॥३७६॥

ज्ञानेश्वरी

हातु धर्तल्याली जात्ता ।
वेश्या बायलेवारी चल्ला ।
समाधान खंडे मॅळता ।
तिक्का पतिव्रतेलें ॥३७७॥

आण्णालेंची तों आप्पण ।
भोची वाड्डैता होंडपण ।
म्हणता हांवें असामान्य ।
गर्वु चड्ता मात्तारी ॥३७८॥

विनय नम्रता सोंडता ।
लॉखंडा खांबासों राब्ता ।
की पर्वतु जाव्नु लाय्ता ।
मात्तें हों आकाशाक ॥३७९॥

अश्शी पार्था तों आसुरी ।
आत्मगौरवामुखारी ।
पाय्मुळांतल्या तणावारी ।
तुच्छ लॅक्ता सर्वाक ॥३८०॥

आम्शेलेल्या धना सोंरों ।
म्हणता तों जीवाक बरों ।
कस्ल्याक जाई तों मोंरों ।
सारासार विवेकु ॥३८१॥

साक्षात् मूढतेची मूर्ती ।
धर्ना यज्ञाचेरी प्रीती ।
पिश्श्यावारी घातपाती ।
जाव्नु भाँव्ता सर्वत्र ॥३८२॥

पित्तां पित्तां चड्त वत्ता ।
यज्ञुई कोरूक बस्ता ।
सांगू जायना रें तों पार्था ।
कॅर्ना कस्लें करीद ॥३८३॥

यज्ञकुंड ना की वेदी ।
समिधा साहित्य आदि ।
मानना वेदोक्त विधी ।
पळें कित्लों उर्मट ॥३८४॥

दॅवागॅलें नांवें घॅना ।
ब्राह्मणु लॅख्खाक धर्ना ।
कॉणागेली संभावना ।
करीद वें तों सांग ॥३८५॥

पेंडी बाँबें वास्त्रागॅलें ।
हाण्णु गाय्येइद्रारी बांदलें ।
हिक्मतेरी दूद काळ्ळें ।
कश्शी पळें गौळ्यान ॥३८६॥

तश्शी यज्ञ कर्ता म्होण्णु ।
लोकांक घारा आपोव्नु ।
उड्गोंरें वसूल कोर्नु ।
घॅत्ता कित्लों बुद्वंतु ॥३८७॥

सोंत्ता कस्लेंई नॅवन ।
लुट्चें सोज्वळ साधन ।
तांजल्याग्थाव्नु बरेपण ।
मॅळों म्हणता तँवई ॥३८८॥

वाजैता ढोलु तुतारी ।
नांचैता ध्वजु मुखारी ।
कोर्नु घॅत्ता जगभरी ।
आण्णाली हों प्रसिध्दी ॥३८९॥

नीचालों लौकिकु वृथा ।
गर्वु हागेलों वाड्डैता ।
काजळानें लॅप्लासों दिस्ता ।
अमासेचों काळोकु ॥३९०॥

मूढताई वाड्त वत्ता ।
उध्दय्पण निब्बर जात्ता ।
अविवेकु नी अहंता ।
बेसुमार वाड्ताती ॥३९१॥

आण्णा पेक्षां बलवानु ।
दुस्त्र्यानं जाव्णयं म्हुणु ।
आण्णाल्या बलाची कोर्नु ।
घॅत्त आस्ता परीक्षा ॥३९२॥

सामर्थ्य नी अहंकारु ।
जात्ताती तँ अेकाकारु ।
उस्सळ्ता महासागरु ।
दर्पाचौ आकाशारी ॥३९३॥

दर्पु मदोन्मत्त जात्ता ।
कामविकारु सळ्सळ्ता ।
क्रोधाग्नी लास्सूक लाग्ता ।
अंतर्बाह्य सर्वांग ॥३९४॥

रखकी म्हैनों वैशाख ।
उज्जौ तॅल्ला वखारीक ।
लाग्लौ नी हुक्की वारयाक ।
आय्ली घुंन्ची सर्वत्र ॥३९५॥

अहंकार बल दर्प ।
जात्ताती तँ अेकरूप ।
कामक्रोधई आपयाप ।
येव्नु हांकां मॅळ्ताती ॥३९६॥

हांकां जौ मुखारी दिस्ता ।
तौ हांगेलँ भक्ष्य जात्ता ।
हिंसेचँ हँ भूत लाग्ता ।
चारी दीक भोंव्याक ॥३९७॥

अॅक्ळाक तँ आण्णागॅलँ ।
रक्तभांस जिरैतलँ ।
प्राप्त जांक्का म्हुणु अस्लँ ।
मंत्रतंत्राचँ ज्ञान ॥३९८॥

देहदंडण कर्ताती ।
अंतरात्मा पळैनाती ।
हांवंयी तौ हँ जाण्णाती ।
त्रासु ताज्जौ माक्काई ॥३९९॥

माटमोडी जीं कर्ताती ।
माक्का चैतन्याकई तीं ।
क्लेशकारक जात्ताती ।
कश्शी कळणा हँ तांकां ॥४००॥

वांच्ताती जॅ सुदैवानँ ।
धनुर्धरा हांतुल्यानँ ।
तांकां हँ नाना थरेनँ ।
पशुवारी छळ्ताती ॥४०१॥

सती अथवा सज्जन ।
तपस्वी विरक्त जन ।
याज्ञिक वा महाजन ।
अथवा दानशूर ॥४०२॥

मगेलँ हँ भक्तजन ।
मगेलँ निवासस्थान ।
यज्ञयागानँ पावन ।
जाल्याती जॅ हँ मुनी ॥४०३॥

सौंडताती हँ अस्ल्यांचेरी ।
द्वेषाचँ बाण विषारी ।
दुर्जन हँ दुराचारी
आसुरी महामारी ॥४०४॥

ज्ञानेश्वरी

चल्ताती सर्व थरेनॅ ।
मल्यागी हॅ वैरत्वानॅ ।
त्या पाप्यांक अशी सॉण्णॅ ।
कर्ता हांवं शासन ॥४०५॥

खंडॅ क्लेश बुज्बुज्ताती ।
जन्ममरणासांगाती ।
मोहमूढतेंची राती ।
खंडॅ आस्ता सदैव ॥४०७॥

भुक्के संकटाक हॅ तॅची ।
पिस्सुण खात्लॅ आप्णाकची ।
मोर्नु नॅवानॅ तॅ त्याची ।
योनींतुं जन्मा यॅत्लॅ ॥४०९॥

श्वासोश्वासाक जाँ वेळु ।
लागता तित्ळाई तॉ वेळु ।
कोर्नु दीशना अनुकूलु ।
घेन्व्याकई विश्रांती ॥४११॥

इत्त्यारीची पाव्णॅ धाम ।
मुखारी आनी दुर्गम ।
वाट हॅ सानशॅ ग्राम ।
लागल्यां अेक वाट्टेरी ॥४१३॥

जीव तामसी आसुरी ।
अस्ल्यांक तूर्ताक तरी ।
आस्स देहाची वासरी ।
आश्रयाक अर्जुना ॥४१५॥

पापई नांक कव्वळता ।
नरकुई धूर सर्ता ।
श्रमु मूर्छा येव्नु पड्ता ।
थंचॅ क्लेश पोळोनु ॥४१७॥

मनुष्यालॉ जन्मु घेव्नु ।
देहधर्माक विस्सोर्नु ।
चल्लल्याक शिक्षा म्हुणु ।
दव्वर्ता ह्या स्थितींतुं ॥४०६॥

पॉट्टापुर्तेई मॅळशना ।
खंडॅ तणई चिग्रशना ।
वागु विच्चू कोर्नु रान्ना ।
व्होर्नु घाल्तां अस्ल्यांक ॥४०८॥

आप्णाल्याची पॉट्टांतुलॅ ।
विष सर्वांगा लास्तलॅ ।
अस्लॅ रूप सर्पागॅलॅ ।
दीव्नु घाल्तां बीळांतुं ॥४१०॥

युगं असंख्य वचोती ।
हीची आस्तली दुर्गती ।
मॅळणा क्लेशांत्थाव्नु मुक्ती ।
जन्म मृत्यु हांतुंची ॥४१२॥

अशशी आसुरी संपत्ती ।
कर्ता दुर्दशा दुर्गती ।
आय्क ही सूभद्रापती ।
शोकांतिका जन्माची ॥४१४॥

तॉवै हांव काण्णु घॅत्तां ।
काळकांतुंची भाय्र घाल्तां ।
तॅर्ना तांकां वच्का पड्ता ।
नीच तमोयोनींतुं ॥४१६॥

चिक्लाक चिक्कोलु लागता ।
काँप्पाक संतापु यॅत्ता ।
महाभय्य थर्थरिता ।
आय्कुनुची नांवं रॅ ॥४१८॥

पाप म्हणता जायद भारी ।
अशुभ घॅना भित्तरी ।
नाक्का म्हणता भ्रष्टाचारी ।
आनी हांगेलों संगु ॥४१९॥

रण्णं यॅत्ता हॅ सांगतना ।
मना जात्ताती यातना ।
किल्लें मूढ कश्शी कळणा ।
कोर्नु घॅत्ता दुर्दशा ॥४२१॥

दुष्ट संपत्तीक म्हणु ।
पोळोनाक्का तूं दुंकुनु ।
नांवई तिगेलें सोण्णु ।
दिंक्काज धनुर्धरा ॥४२३॥

काम क्रोध आनी लोभ ।
तॅगई हॅ जॅ अशुभ ।
तांगेलों जात्ता प्रक्षोभ ।
आम्चेरी तों कॅर्नाई ॥४२५॥

नरकवासु पाप्याक ।
लाय्ताती हॅची भोगूक ।
पापांच्या महासभेक ।
आपैताती आम्कांई ॥४२७॥

क्षण विलंबु कर्नाती ।
घाय घाव हॅ घाल्ताती ।
हानी कर्तली त्रिमूर्ती ।
साक्षात् हीची म्होण्येद ॥४२९॥

जीवाभावानें जों जात्ता ।
दासु हांगेलों सर्वथा ।
तोंची नरकांतुं पाव्ता ।
होडु मानसन्मानु ॥४३१॥

नीच तामसी योनींतुं ।
जन्मा यॅत्ताती जगांतुं ।
आनी त्या दुखस्थेंतुं ।
नाना क्लेश भोंगताती ॥४२०॥

आसुरी गुण पोंस्ताती ।
नाना दुष्कृत्यं कर्ताती ।
कड्डेरी ही अधोगती ।
प्राप्त कोर्नु घॅत्ताती ॥४२२॥

दंभादि हॅ सदुर्गुण ।
सोण्णु दिंक्काती संपूर्ण ।
हाज्जी तुक्का आयल्या जाण ।
सांगका म्हणु नाची हॅ ॥४२४॥

तॅगांगॅलें हॅ संकुल ।
आम्गेल्या दुःखांचें मूळ ।
अनुभवाक सकळ ।
यॅत्ताची हॅ आम्गेल्या ॥४२६॥

नरकवासु हों भोग्चों ।
पुराणांतुंची आय्कूंचों ।
प्रवेशु हांगेलों नांव्चों ।
उर्ता तोवरेकची ॥४२८॥

आनी कस्लें चड सांग्चें ।
महाद्वार नरकाचें ।
तॅगजणांनीं उध्घोड्चें ।
आनी आम्मी वत्त राव्चें ॥४३०॥

म्हणु प्रयत्नानुसार ।
दव्वरी त्रिदोष धूर ।
जॅ सर्व पापांचें घर ।
आनी द्वार नर्काचें ॥४३२॥

ज्ञानेश्वरी

पार्था पुरुषार्थ चारी ।
साध्य जातीद तें जरी ।
तेंगजण हें जें वैरी ।
नामशेष जातीद ॥४३३॥

तेंगई हें जोवरेक ।
सोंण्णाती पळें जीवाक ।
आय्कन की तोवरेक ।
मॅळ्ळ्यां सुख जीवाक ॥४३४॥

कोंणाक जाई स्वहित ।
आनी नाक्का आत्मघात ।
तान्न हांगेली संगत ।
सोड्का जाग्रतेचेरी ॥४३५॥

बांदलें फातर पोंट्याक ।
कशी जातलें रें पोंव्याक ।
अन्न जीवनावश्यक ।
विष कोंण काल्लैद ॥४३६॥

धोर्नु हांगेलों सांगातु ।
कोणु जाल्ला रें कृतार्थु ।
म्हुणु हांचे दिकाक तूं ।
पोळोंचेंची सोण्णु दी ॥४३७॥

नशिबानें तीन पेडी ।
सुटली पाय्यांतुली बेडी ।
चम्कूंच्याक कस्ली अड्डी ।
येल्ली वत्ना मुखारी ॥४३८॥

देह त्रिदोषरहित ।
मन त्रितापविमुक्त ।
नगरांतुं ना त्रिकूट ।
तरी सर्वई सुखी.. ॥४३९॥

कोंणें कामादिकांगेली ।
ही संगती सोण्णु दिल्ली ।
ताक्का मॅळता सज्जनांली ।
वाट मोक्षसुखाची ॥४४०॥

संतसंग दृढ धोर्नु ।
चल्ता शास्त्राधारु घेव्नु ।
वत्ता रान तों दांटुनु ।
जन्मजरामृत्यूचें ॥४४१॥

गुरुकृपेचें पट्टण ।
जात्ता तागेलें स्वस्थान ।
तों आत्मानंदभुवन ।
जाव्नु उर्ता सदैव ॥४४२॥

परमानंदाची जों सीमा ।
तों ताक्का मॅळता परमात्मा ।
विर्धळता प्रपंचप्रतिमा ।
आनंद सागरांतुं ॥४४३॥

जों कामक्रोधलोभाक ।
सोंण्णा लागींची येंव्याक ।
आय्ल्यारी झाडता सर्वाक ।
तोंची धनी मोक्षाचों ॥४४४॥

धैर्य अशी जें धर्नाती ।
तेंची गुलाम जात्ताती ।
आत्मवंचना कर्ताती ।
आप्पणची आप्णाली ॥४४५॥

समभावु जों सर्वांतुं ।
दव्वोर्नु तों कृपावंतुं ।
वाट दाकैता काळकांतुं ।
तों वेदु नाक्का तांकां ॥४४६॥

दीनाती विधीक मान ।
विषयांतुं तें तल्लीन ।
सांग कशशी येंद भान ।
तांकां आत्मबोधाचें ॥४४७॥

तें त्या तेंगगांक सांण्णाती ।
व्हॅल्लेल् वाट्टेनॅ वत्ताती ।
थंथंडी घुंत्त पड्ताती ।
स्वैराचारा रात्रांतुं ॥४४८॥

प्रवाहांतुं शिर्कताती ।
भाग्र पोड्चें पळैनाती ।
हॉ विचारु तें हाण्णाती ।
मनांतुं वा सांप्नांतुं ॥४४९॥

ना तांकां संसारा सुख ।
धूरची तॉ परलोक ।
धड ना आशिल्लें अेक ।
वत्ता व्यर्थ आयुष्य ॥४५०॥

ब्राह्मणाक इच्छा जाल्ली ।
आजि धोर्नु खांव्यां मास्ली ।
वेष्टी सोण्णु काष्टी माली ।
ना खावीं ना ब्राह्मणु ॥४५१॥

सोण्णु दीव्नु आत्मज्ञान ।
धर्लें विषयांचें ध्यान ।
भांगतना आय्लें मरण ।
तें सांळ्ळें हें जुगुळ्ळें ॥४५२॥

चारि हात स्वर्गु धूर ।
नी हॉ संसारु दुस्तर ।
कस्ली अवस्था ही घोर ।
सांप्नांतुंई ना मोक्ष ॥४५३॥

विषयेच्छेच्या बळारी ।
सुखांतुं राब्यां म्हळ्ळ्यारी ।
साध्य जायना धनुर्धारी ।
ना स्वर्गु ना उध्दारु ॥४५४॥

कोर्नु घेंव्का आत्मोध्दारु ।
कोरु नज्ज अनादरु ।
वेदांचॉ जें सर्वाधारु ।
जीवनाक आमोल्या ॥४५५॥

पती सांगता तशशी चल्ला ।
भाग्यवती पतिव्रता ।
सहजचि प्राप्त जाता ।
हित तिक्का तिगेल्लें ॥४५६॥

शिष्य सद्गुरुवचन ।
सदैव कर्ता पालन ।
तांवै पाव्ता चिरंतन ।
निजसुखसदन ॥४५७॥

जरी वस्तु दव्वर्लेली ।
तीची राती सोड्का पळ्ळी ।
तरी खात्रीनॅ मॅळ्तली ।
ती दिव्या उज्वाडांतुं ॥४५८॥

जरी चारी पुरुषार्थ ।
कोर्नु घेंव्काती तें प्राप्त ।
तरी जांव्का अवनत ।
श्रुतीस्मृतीं मुखारी ॥४५९॥

शास्त्रानें जें सांगल्यां सोड्का ।
तें राज्यई तण म्होण्का ।
विष जरी सांगल्यां घेंव्का ।
तंवै पळें घेंव्काज ॥४६०॥

ज्ञानेश्वरी

दृढ निष्ठा वेदांचेरी ।
सर्वकाळ दव्वल्यारी ।
वेळु यॅश्ना काँणाचेरी ।
अनिष्ट पोळोंचांची ॥४६१॥

अहिताचँ निवारण ।
नी हिताचँ संवर्धन ।
कर्तलँ ना दुस्त्रँ काँण ।
श्रुती माऊलीविना ॥४६२॥

काँण वा हिक्का सॉडद ।
जी दित्ता तँ ब्रह्मपद ।
म्हुणु विशेष सावध ।
जानु दी तूं मर्याद ॥४६३॥

तुगेलँ पुण्य फळाक ।
येनु आय्ला तूं जन्माक ।
शास्त्रार्थु सिध्द कोरूक ।
अश्शी दिस्तची आस्स ॥४६४॥

धर्मागेली फाटी धोर्नु ।
आय्लो ताक्का सार्थ जानु ।
स्वधर्माक अनुसरु ।
धर्मानुज जा आत्तं ॥४६५॥

शास्त्राधारानुसारची ।
परीक्षा कार्याकार्याची ।
दृष्टी घाल्नु विवेकाची ।
तुवँ पार्था कोर्काज ॥४६६॥

ताव्वळी जँ योग्य दिस्ता ।
करी तँ उचित पार्था ।
कौशल्यानँ तूं सर्वथा ।
आनी अत्यादरानँ ॥४६७॥

तूंची सामर्थ्य सद्बुद्धी ।
तूंची शुध्द चित्तवृत्ती ।
लोकसंग्रहाची सिध्दी ।
आस्स पळें तुज्ज्यांतुं ॥४६८॥

अश्शी आसुरी दुर्गुण ।
कोर्नु विस्तृत वर्णन ।
कॅल्लो सारांशु कथन ।
श्रीकृष्णानँ पार्थाक ॥४६९॥

आत्तं निम्मिलँ पार्थानँ ।
जँ कस्लँ तँ सद्भावानँ ।
आय्कया ऐक चित्तानँ ।
तँ सर्व हाज्मुखारी ॥४७०॥

निरूपण व्यासागॅलँ ।
संजयानँ राया सांग्लँ ।
आत्तं आय्कया मगेलँ ।
सांग्तां गुरुकृपेनँ ॥४७१॥

तुम्मी कृपाळु जाय्याती ।
प्रेमवर्षावु कराती ।
माक्का पात्रता दिव्याती ।
तुम्गेल्या त्या प्रेमाची ॥४७२॥

तुम्गेलँ हँ अवधान ।
तँ माक्का पसायदान ।
सत्य हँ सता य जायन ।
म्हण्ता हों ज्ञानदेवु ॥४७३॥

॥ ज्ञानदेवु सांग्ता गीता । मधु
अनुवादु कर्ता ।
सॉळावों अध्यायु बोरोनु जात्ता ।
दैवासुरसंपद् विभाग योगाचों ॥

सत्रावो अध्यायु

सोडि समाधी कृपाकटाक्षु ।
घाली जाल्लो संशयनाशु ।
विश्वरूप तूं तूचि गणेशु ।
घे हं वंदन गुरुराया ॥१॥

श्रीशंकरु जाल्लो त्रिपुरारी ।
म्हुणु तूं ताजपेक्षाई भारी ।
पावैता तूं पैलतीरारी ।
हगूर तरि त्या नौकेकै ॥३॥

दृष्टी सपूर नी सानी ।
धांप्चै उध्घोड्चै पात्यांनीं ।
कर्तना घड्ताती दोन्नी ।
उत्पत्ती नी प्रळयु ॥५॥

निवृत्तीचो कानु हाल्ला ।
कमळ तं गळणु पड्ता ।
पूजा अंतर्मुख जाता ।
घड्ता आत्मदर्शन ॥७॥

धर्ता तुगेलो सांगातु ।
मेळणु वत्ता ती तुज्ज्यांतुं ।
कस्ली किमया कर्ता तूं ।
मोक्षदाता उदारा ॥९॥

हांवं तूं हों विचारु ना ।
द्वैत देहभावु ऊर्ना ।
हांवंची पोळोंच्याक ना ।
कशशी आस्ता ऐकत्व ॥११॥

आत्मशंकरु जों त्रिगुणांकित ।
तीनि अवस्थांतुं जों कुंठित ।
हान्न तांकां कॅल्लें अवनत ।
केवळ तुगेल्या स्मरणानें ॥२॥

जें तुक्का जाणु घेताती ।
तें तूं उल्लैना म्हणताती ।
जें गुर्तु कोर्नु घेताती ।
तांतल्यागी तूं हळबळी ॥४॥

प्रवृत्तीचो कानु हाल्ला ।
गंडस्थ गंधु पस्सर्ता ।
जीवभंगु थंडें सोंब्ला ।
पूजा नीलोत्पलाची ॥६॥

वामांगी विश्वमोहिनी ।
माया कलाविलासिनी ।
ती तांडवानुगामिनी ।
तुगेलीची छाया ती ॥८॥

बंधनांथाव्नु सोडैता ।
तूंची जगद्बंधु जात्ता ।
जों तुक्का शरण येता ।
तुज्वारी तों स्वानंदु ॥१०॥

तुक्का सोडूक धांवाती ।
खें खें धूर तें वत्ताती ।
पाय तुगेलें येताती ।
माक्षी तांकां राक्कूक ॥१२॥

ज्ञानेश्वरी

ध्यानाने मनांतुं मूर्ती ।
हाण्णुई तांकां मेळणा ती ।
काँण उन्मन जात्ताती ।
तांकां घड्ता दर्शन ॥१३॥

स्तुती तुक्का जाई नाक्का ।
मायेक मान्का की नाक्का ।
सांगशना तूं कांडं माक्का ।
मौन राशी तुगेली ॥१५॥

अस्लें समंद जुळतना ।
द्वैत विस्सोरूक जायना ।
रहस्य हँ निरंजना ।
कळळ माक्का तुगेलें ॥१७॥

रित्तो कलशु उद्कांतुं ।
बुड्ता भर्ता तों क्षणांतुं ।
धोर्नु तेजाचो सांगातु ।
ज्योती जात्ता ती वाती ॥१९॥

सर्तना षोडशोध्यायु ।
दँवानें दिल्लो निर्णयु ।
जावो सफल स्वाध्यायु ।
म्हुणु आमकां सर्वांक ॥२१॥

अर्जुना तुक्का दिस्सद ।
कशी हँ मान्य कोर्येद ।
शास्त्राधारानेंची जायद ।
हो स्वाध्यायु सफल ॥२३॥

की तों मणी त्या केंसांतुं ।
गांतुनु तोंची गळ्यांतुं ।
घाल्नु घेंव्काज हँशांतुं ।
गळो रित्तो सोड्काज ॥२५॥

अशी काँणाक मेळणा तूं ।
मेळोंच्चारी वस्तु ना तूं ।
स्वयंसिध्द स्वतंत्र तूं ।
थक्लें सर्वज्ञ वेद ॥१४॥

सेवकु जाव्यां म्हळळ्यारी ।
द्वैत दिस्ता की इदारी ।
म्हुणु खंचे समंदारी ।
ऊर्ना आत्तं तुल्यागी ॥१६॥

मीट उद्कांतुं कर्गता ।
ऐक रसरूप जात्ता ।
तशी हँ नमनै नाथा ।
मेळणु वचो तुज्यांतुं ॥१८॥

तशी हे श्रीगुरुनाथा ।
ह्या नमनाची पूर्तता ।
पावो तुज्यांतुं सर्वथा ।
आत्तं सांगतां गीतार्थ ॥२०॥

त्याखातीर कृत्याकृत्य ।
कस्लें आस्स तें अगत्य ।
कोर्काज हँ सांगलें सत्य ।
ताक्का शास्त्र प्रमाण ॥२२॥

सर्पागॅल्या फों तुलो ।
मणी काडूक वें जाल्लो ।
सिंहागॅल्या नांकां तुलो ।
केसु काँण थुंटेद ॥२४॥

शास्त्रं अनेक अनंत ।
विविध तांगेलीं मतं ।
कोणु आस्स वा समर्थ ।
पोळोंच्याक वीं सर्व ॥२६॥

समज तँवै साध्य जाल्लें ।
काँण त्यानुसार चल्ललें ।
आयुष्य मँळद तिल्लें ।
खात्री आस्स वें सांग ॥२७॥

शास्त्र, द्रव्य, देश काल ।
चारीई हँ अनुकुल ।
जातीद वें ह्या सकल ।
लोकांकई सहज ॥२८॥

अशी हॉची शास्त्राधारु ।
आस्तना इत्लाँ अस्थिरु ।
जात्लाँ ताज्जाँ अनुसरु ।
साध्य वें मुमुक्षूंक ॥२९॥

पार्थागॅल्या ह्या शंकेचें ।
आतं समाधान कोर्चे ।
हँ सत्राव्या अध्यायाचें ।
ऐकची प्रयोजन ॥३०॥

तरी विषयविरक्त ।
सर्वकला पारंगत ।
अर्जुनु हॉ जाल्लों मूर्त ।
दुस्त्राँ की हॉ श्रीकृष्णु ॥३१॥

शौर्याक हॉची आधारु ।
सोमवंशाचों श्रृंगारु ।
कोर्चो पर उपकारु ।
हीची हागेली लीला ॥३२॥

बुद्धिमत्तेक भो प्रियु ।
ब्रह्मविद्येक आश्रयु ।
ईश्वरागॅलाँ स्वकीयु ।
धनुर्धरु कौंतेयु ॥३३॥

म्हणता पार्थु मेघश्यामा ।
मूर्तरूप तूं परमात्मा ।
शांत करी ह्या विभ्रमा ।
जॉ सताय्ता मनाक ॥३४॥

अन्यथा ह्या शास्त्रांविना ।
मोक्षु काँणाकई मँळणा ।
इत्याक हँ सांग्लें कळणा ।
इत्लें तुंवें निक्षूनु ॥३५॥

समज मँळणें अनुकुल ।
काळु वा अँखादें स्थळ ।
शिकैतलाँई दुर्मिळ ।
अभ्यसनीय शास्त्रं ॥३६॥

साह्य काँणागॅलँई ना ।
लागचें साहित्य लागी ना ।
खंडंथाव्नु हाड्चें कळणा ।
अस्त्या औन वँळारी ॥३७॥

संचिताचँई बल ना ।
तिल्ली बुद्धिमत्ताई ना ।
क्षमता जरी आस्सशना ।
कष्ट घेंव्ची शिक्तना ॥३८॥

मनांतुं विचार अस्लें ।
अँकळाकची जरी आय्लें ।
तरी अध्ययन जाल्लें ।
म्हळेल्वारीची दँवा ॥३९॥

जाल्यारी निर्धारु कोर्नु ।
अशी शास्त्रसिध्द जाव्नु ।
परलोक तँ गांटुनु ।
थंडई क्षेम पाव्ताती ॥४०॥

ज्ञानेश्वरी

मनांतुं ही आशा धोर्नु ।
जांव्यां तांच्वारीची म्हुणु ।
तांन्नीं चल्लेल्वारी चल्लु ।
दुस्त्रें यत्न कर्ताती ॥४१॥

शास्त्रप्रवीण जें कोंण ।
तांगेलें तें आचरण ।
पोळोनु अनुकरण ।
तें श्रध्देन कर्ताती ॥४३॥

त्या सत्त्वरजतमांतुं ।
कोंणा कस्ली गती हांतुं ।
मॅळद हें श्रीकृष्णा तूं ।
सांग आम्कां सर्वई ॥४५॥

काळु अनादि अनंतु ।
सर्वश्रेष्ठ त्रैलोक्यांतुं ।
अेकमेव नी अव्यक्तु ।
आनंदधननीळु ॥४७॥

कळता तुगेली ही आस्था ।
ह्या विषयांतुली पार्था ।
शास्त्रसाधनेची व्यथा ।
मात्र तुक्का भिस्डायता ॥४९॥

चड विश्वासु धोर्नाक्का ।
हिगेलां तूं उपासका ।
कस्ल्याक सांगातु घेंव्का ।
ब्राह्मणानें शूद्रालां ॥५१॥

चंदन शीतल स्वता ।
उज्ज्या सांगाती तें जळता ।
आप्पुळ्यारी हातु लास्ता ।
गोतु ना वें हें तुक्का ॥५३॥

पुस्ती पोळोनु अक्षर ।
कश्की काडता निरक्षर ।
फाटि धोर्नु कर्ता पार ।
वाट कश्की कुडाई ॥४२॥

हरी वा शिवपूजन ।
विद्या अथवा भूदान ।
कर्ताती होमहवन ।
तश्शी हीं वै श्रध्देन ॥४४॥

देह आधारु साव्नीक ।
परागु वेदप्रभाक ।
तश्शी हों वैकुंठनायक ।
सूत्रधारु विश्वाचों ॥४६॥

अश्शी जों गुणसंपन्नु ।
हों श्रीकृष्णु दयाघनु ।
सांगता सुप्रसन्न जाव्नु ।
अेक अेक सर्वई ॥४८॥

श्रध्देच्याची बळाचेरी ।
पाव्त्लां मोक्षपदारी ।
म्होण्णक्का हें धनुर्धारी ।
इत्लें ना तें सुलभ ॥५०॥

मद्यपात्रांतुं भर्लेलें ।
गंगोदक जरी जाछें ।
तीर्थ म्हुणु कोंण घॅत्लें ।
तें तूं सांग्शी वें माक्का ॥५२॥

कीड भांगार आट्टैलें ।
थोंडें चोंखई मेळैलें ।
तें चोंख मोंछानें घॅत्लें ।
जात्लें की ना नुक्सान ॥५४॥

मूळ स्वरूप श्रध्देचें ।
निर्विकल्प जावु आसुचें ।
जाछयारी तिक्का जीवाचें ।
गुणदोष लागताती ॥५५॥

दोंगजणांक नीद येंता ।
अँकळों तेंना जागी आस्ता ।
ताज्वारीची वृत्ती जात्ता ।
जीवाची त्या वँळारी ॥५७॥

बीज वाड्डुन् रूकु जात्ता ।
रुक्कांत्यावु बीज मँळता ।
युगान्युग अशी चल्ता ।
बीज बदल्ला जाती ॥५९॥

श्रध्दा जीवागेली आस्ता ।
त्या गुणांवारी ती जात्ता ।
अशी त्रिविध ती मँळता ।
पोळोंच्याक जगांतुं ॥६१॥

सत्त्वालों सांगातु घेंता ।
श्रद्धा मोक्षमार्गु धर्ता ।
सांग बस्तीद वें पार्था ।
दोंगजण नोळीत ॥६३॥

हांगा तम जाळ पाव्ता ।
श्रध्देक तँ ताण्णु हाड्ता ।
विषय भोग्गूक लाय्ता ।
तिक्का नाक्नाकजाल्लेलें ॥६५॥

श्रध्देचीं हीं स्वाभाविक ।
रूपं जीं त्रिगुणात्मक ।
अशी तुक्का अँक अँक ।
विंग्विंगड कळतलीं ॥६७॥

प्रभावु आदिमायेचों ।
जीवारी सदैव आसुचों ।
खेळु चल्ता त्रिगुणांचों ।
स्वाभाविक त्यामितीं ॥५६॥

वृत्तीवारी मन जात्ता ।
मना दिशिल्वारी घड्ता ।
मेल्लेल्तरी सुरु जात्ता ।
नँवानें हँ दुश्चक्र ॥५८॥

तशी जन्म अगणित ।
जायत उर्ताती सतत ।
त्रिगुणत्व तँ खंडित ।
जायना पळ जीवाचें ॥६०॥

वाड्ता शुध्द सत्त्वगुणु ।
ज्ञानाक प्रवृत्त जावु ।
तेंना ताँड हँ फिरावु ।
बस्ताती दोंगजण ॥६२॥

रज सत्त्वाक धांव्ढाय्ता ।
आनी आकाशांतुं उब्ता ।
श्रध्दा कर्ममार्गु धर्ता ।
कर्ता नाना संकल्प ॥६४॥

अशी ह्यो तीनी आस्सती ।
आनी दुस्त्र्यो खंच्यो नाती ।
तीनी थरेन चल्ताती ।
ह्या जीवाच्या सांगाती ॥६६॥

जल जीवनावश्यक ।
विष घाल्यारी मारक ।
मिरीं घाल्यारी तँ तीक ।
कब्बा रस्सांतुं गोंड ॥६८॥

ज्ञानेश्वरी

मन तमोगुणाधीन ।
जात्ता श्रध्दा तत्समान ।
तँ तँची रूप धारण ।
कोर्नु उर्ता सदैव ॥६९॥

राजस रजोगुणांतुं ।
सात्त्विक सत्त्वगुणांतुं ।
तुक्का त्या त्या स्वरूपांतुं ।
दिस्ता पळ ही श्रध्दा ॥७१॥

श्रध्देची तीती दर्शनं ।
त्रिगुणांचीं तीं लक्षणं ।
हँची ऐक सत्य जाण ।
पार्था ह्या विषयांतुलं ॥७३॥

तश्शी श्रध्देचीं लक्षणं ।
सांगताती हँ खंचें गुण ।
आय्क ताज्ज हँ वर्णन ।
कोर्नु सांगतां जँ तुक्का ॥७५॥

सर्व विद्या तँ शिक्ताती ।
उचित यज्ञ कर्ताती ।
आनी वच्चुनु पाव्ताती ।
अश्शी देवलोकाक ॥७७॥

तमोगुणी आस्ता कश्शी ।
केवळ ताँ पापराशी ।
निष्ठुर नी भो कर्कर्शी ।
कळळं न्हवँ हँ तुक्का ॥७९॥

ह्या अस्ल्या नरदेहांतुं ।
तमोगुण तंतोतंतुं ।
भल्य्ताती ना कस्लॉ हांतुं ।
तीळमात्र संसयु ॥८१॥

काज्ळांतुं आनी मशींतुं ।
भेदु दिस्ता वँ सांग तूं ।
श्रद्धेतुं तमोगुणांतुं ।
भेदु ऊर्ना रँ तश्शी ॥७०॥

अश्शी जगांतुं सर्वत्र ।
खेळु चल्ता अहोरात्र ।
श्रध्देचोची ऐकमात्र ।
ह्या त्रिविध रूपांतुं ॥७२॥

कस्ल्या रूकु फूल सांगता ।
मना साक्ष वाचा दिता ।
भोगांवल्ल्यानई कळता ।
पूर्वजन्मांचीं कृत्यं ॥७४॥

जँ सत्त्वशील आस्ताती ।
देवा दिवत्र तँ वळ्ताती ।
बुद्धिनिष्ठ तँ कर्ताती ।
स्वर्गाचोई विचारु ॥७६॥

रजोगुणी जँ आस्ताती ।
राक्षसांक तँ मान्ताती ।
वशई कोर्नु घँताती ।
पिशाच्यांक सर्वथा ॥७८॥

प्राण्यागँलॉ जीवु घँता ।
आनी ताक्का बळी दिता ।
सांजँ स्मशानांतुं कर्ता ।
पूजा भूतप्रेतांची ॥८०॥

त्रिविध ह्यॉ श्रध्दा सगळ्यॉ ।
हांचँ विस्तारानँ सांगल्यॉ ।
इत्खात्तीर सांगका पळ्ळ्यॉ ।
तुक्का सांगतां तँवई ॥८२॥

जी आस्स श्रद्धा सात्विक ।
राक्कनु घें सहेतुक ।
उर्लेल्यां दोनी सोडुक ।
वेळु काडका म्हणु ना ॥८३॥

ब्रह्मसूत्र वाचकाजची ।
सर्व शास्त्रं कळकातीची ।
मुखोदित जांळकातीची ।
अशी कांडं ना पळें ॥८५॥

काण वाट ती धर्ताती ।
सत्त्वशील तें जात्ताती ।
तांकांई तीची सदगती ।
भेदु नाची कस्नाई ॥८७॥

अँकळो मस्त खर्च कोर्नु ।
घर घेंता रें बांदुनु ।
र्यंता आश्रयाक कोणु ।
ताक्का जायना वें सुख ॥८९॥

परिश्रम कोर्नु हाळ्ळी ।
गौतमाली गंगा जाल्ली ।
ती दुस्त्र्यांक होळु जाल्ली ।
अशी म्होणु जायद वें ॥९१॥

ताळो साफ कोरु कळणा ।
पुगण सांगूक जायना ।
अस्नां शास्त्रजाक दीना ।
मानु तान्न आयल्यारी ॥९३॥

बुद्वंतपण विक्रेताती ।
घनाचो गर्वु धर्ताती ।
दांभिकांगेल्या कर्ताती ।
स्तुती यज्ञयागांची ॥९५॥

सात्विकतेचो आधारु ।
घेंल्यारी जात्ता उध्दारु ।
कशी जातलो हों बँजारु ।
कोर्का म्हणु ना तुंवें ॥८४॥

जाल्यारी जें बहुश्रुत ।
तेंची वेद मूर्तीमंत ।
आचरणानें दाकैत ।
आस्ताती मोक्षमार्गु ॥८६॥

अँकळ्यानं खटपट कोर्नु ।
दव्वलें लाटण लावु ।
थंडें दुस्त्रां बस्नां येवु ।
आय्नां वें तां काळकांतुं ॥८८॥

तळें जां बांदोवु घेंता ।
वा जां पाकसिध्दी कर्ता ।
सांग तानभूक निव्ता ।
तांगतांगेलीची मात्र ॥९०॥

आचरणानें शास्त्रोक्त ।
कोर्नु घेंता जां रचहित ।
ताक्का अनुसर्नु मुक्त ।
जातलो मूर्खुई पार्था ॥९२॥

म्हालाडें कशी चलताती ।
पोळोनु तांकां हास्ताती ।
पंडितांक वेंगायताती ।
कितलो हों अनादरु ॥९४॥

तांछंदारी जें येंताती ।
तांकां शास्त्रानें मार्ताती ।
यज्ञपात्रं तें घेंताती ।
भोर्नु रक्तमांसानें ॥९६॥

ज्ञानेश्वरी

दुष्ट दैत्यांक भज्ताती ।
चेईवांक बळी दित्ताती ।
अग्निकुंडांतुं घाल्ताती ।
पावैताती आंगवण ॥९७॥

स्वता त्रासु कोर्नु घेंव्यो ।
दुस्त्र्यांकई इत्या दिंव्यो ।
जन्मजन्मांतुं हों येंव्यो ।
आस्स पळें प्रसंगु ॥९९॥

वैद्याचेरी घुस्फुसेनु ।
वक्कद घाल्लें विक्रोनु ।
रोगी उरद वांचुनु ।
की तों सांग मरद ॥१०१॥

असुर हें मूढ जानु ।
शास्त्रशुध्द मार्गु सोणु ।
पड्ताती रात्रांतुं येनु ।
घोर स्वैराचाराच्या ॥१०३॥

हें स्वताक नी दुस्त्र्यांक ।
दीत आस्ताती जें दुःख ।
ताज्जों त्रासु परमात्म्याक ।
जाछेलिशिवाय राब्बना ॥१०५॥

प्रेत घराभाय हाड्का ।
हात्तानें चिक्कोलु काड्का ।
शूद्राक तूं वच म्होण्का ।
चुक्कोंव्याक सांगातु ॥१०७॥

अस्लें जरी तुक्का दिस्लें ।
करी स्मरण मगेलें ।
प्रायाश्चित्त दुस्त्रें कस्लें ।
घेंव्का म्हुणु पडइना ॥१०९॥

क्षुद्र देवतांक खुष ।
कोरूक आट् आट दीस ।
वत्तायेचेरी उपास ।
कर्ताती कांडंजण ॥९८॥

भुजांतुं कांडं बळ ना ।
दोणीचो आधारु घेंना ।
कश्शी वल्लो तों अर्जुना ।
समुद्रु हों दांटुनु ॥१००॥

निरोगी दोंळें दुस्त्र्यालें ।
पोळोनु जों आप्णागेंलें ।
खोंचुन् घेंता बरें दोंळें ।
कुडीं जाल्लो की ना तों ॥१०२॥

इच्छा सांगता तें कर्ताती ।
क्रोधु सांगता हें मार्ताती ।
माक्काई पुर्नु घाल्ताती ।
ही अेकी पीडा म्होणु ॥१०४॥

नांव अस्ल्या पाप्यांगेंलें ।
घेंव्या नज्ज घेंव्का पळ्ळें ।
गुर्तु मॅळ्का म्हुणु सांगलें ।
तुंवें तांकां सोड्च्याक ॥१०६॥

शुध्द निर्मलत्व जांव्का ।
होंची अेकु भावु आस्का ।
अमंगळ सोणु दिंव्का ।
होंची सांगचोई हेतू ॥१०८॥

आतं श्रध्दा जी सात्त्विक ।
सांगतां तुक्का-ती तूं आय्क ।
करी तिगेलें सम्यक ।
पालन तूं सर्वथा ॥११०॥

धरी सांगातु की अस्लों ।
सात्त्विक गुणु वाड्तलों ।
सत्त्ववृत्तीक पॉस्तलों ।
घॅ तस्लोंची आहारु ॥१११॥

आहारु जॉ घेंव्यो आस्ता ।
ताज्ज्यानॅ स्वभावु घड्ता ।
जाण्णु घॅल्ल्यां आस्का पार्था ।
तुंवॅ अनुभवानॅ ॥११२॥

हॅशांतुं सावध आस्ता ।
तांची जरी मद्य पित्ता ।
धुंद जाव्नु झांकु लाग्ता ।
पळैल्ल्यां न्हवॅ तुंवॅ ॥११३॥

हाळीत सोण्णु जॉ जॅव्ता ।
ताक्का वात कफ जात्ता ।
की दूद पिल्यारी निव्ता ।
तापु सांग तूं माक्का ॥११४॥

कॅल्यारी अमृतपान ।
चुक्ता आयिल्लें मरण ।
कॅल्यारी विषप्राशन ।
चुक्कद वॅ तँ सांग ॥११५॥

आहारु जॉ कस्लों आस्ता ।
तश्शी ती धारणा जात्ता ।
मनोवृत्ती तश्शी घड्ता ।
स्वभावुई तिज्वारी ॥११६॥

आय्दान भाय्ल्यानॅ ताप्ता ।
उद्दाकई हून जात्ता ।
तश्शी चित्तवृत्ती घड्ता ।
त्या त्या अन्नाक धोर्नु ॥११७॥

सत्त्वाक सात्त्विक अन्न ।
रजाक राजसी खाण ।
तमाकै तामसी खाण ।
पॉस्ता आनी वाड्डैता ॥११८॥

सात्त्विक आनी राजसी ।
तश्शी आहारु तामसी ।
कस्लों आनी आस्ता कश्शी ।
हॅ सांग्तां तूं लक्ष दी ॥११९॥

तांकां तँ तँ ऐक अन्न ।
जँ तांग्तांगेल्लें पोषण ।
कर्ता जाल्यारी हॅ तीन ।
जाल्लें कश्शी प्रकार ॥१२०॥

जॅव्तल्यागॅल्या जीवाची ।
कस्ल्या नमुन्याची रुची ।
अन्नई जाई तस्लॅची ।
जीवु गुणांचो दासु ॥१२१॥

जीवु गुणाधीन आस्ता ।
तीनी रूपांतुं तॉ दिस्ता ।
तीनी प्रकारांनीं चल्ला ।
जँ कर्ता तँची भोंगता ॥१२२॥

म्हुणु त्रिविध आहार ।
यज्ञाचॅ तीनी प्रकार ।
तपदानादि आचार ।
तँवै सर्व त्रिविध ॥१२३॥

अॅक्ळाक विषयु घॅतां ।
आहाराचो तॉची सांग्तां ।
लक्षणं ताज्जीं हीं पार्था ।
आय्क तूं लक्ष दीव्नु ॥१२४॥

ज्ञानेश्वरी

मधुर सुरस अन्न ।
ताज्जेरीची वत्ता मन ।
तांवळी तों सत्त्वगुण ।
थंडीं आस्स सम्जुंचें ॥१२५॥

हॉड भॉड्बें आस्सनाती ।
मोव्बु मॉव्वाळ लागताती ।
जिब्बेरीची कर्गताती ।
स्वादपूर्ण आस्ताती ॥१२७॥

प्रमाणांतुं तें आस्ताती ।
जात्ता मात्र सम तृप्ती ।
गुरूपदेशाचीं मोतीं ।
कश्की बहु मॉलाचीं ॥१२९॥

अस्लैं सात्त्विक भोजन ।
हींची ताज्जीं जाण चिन्हं ।
आयुष्याचें संजीवन ।
नित्यानित्य नवंची ॥१३१॥

अस्लों पार्था हॉ आहारु ।
सात्त्विकतेचॉ आधारु ।
दिता दाता दिनकरु ।
दिवसाक उज्वाडु... ॥१३३॥

हॉची आहारु सात्त्विक ।
जीवा आरोग्यदायक ।
जात्ता देहाचें सार्थक ।
हँची म्होण्का सद्भाग्य ॥१३५॥

अस्लों सात्त्विक आहारु ।
दाता हॉ थोर उदारु ।
करी आत्तं उपकारु ।
तूं तनमनाचेरी ॥१३७॥

पार्था तांतुलें पदार्थ ।
परिपक्व रसयुक्त ।
गॉड्शॉ आनी भो मायस्त ।
अस्लेंची तें आस्ताती ॥१२६॥

शॉळ अथवा सुक्किलें ।
वत लाग्गुनु बाव्विलें ।
रस्सा अंशुई नात्तिलें ।
अश्शी तें आस्सनाती ॥१२८॥

कित्लें जिब्बेक रुच्चर ।
तित्लें जीवा सुखकर ।
अस्ल्याची प्रीती अपार ।
त्या सात्त्विक लोकाक ॥१३०॥

सत्त्वरसाचें सेवन ।
दीर्घायुषी कर्ता जाण ।
कश्की पाव्सु जीवदान ।
दिता जीर्ण न्हैयांक ॥१३२॥

शरीराक नी मनाक ।
आस्तना हॉ सांभाळूक ।
सांग खंच्याई रॉगाक ।
रिगचें धैर्य जाय्द वें ॥१३४॥

घेंव्चें दिंव्चें व्यवहार ।
निश्चित पडताती पार ।
आनंदु उत्तरोत्तर ।
वाड्त वत्ता सहज ॥१३६॥

आहारु राजसागॅलों ।
भो प्रीतीचॉ नी तों कस्लों ।
हांवं मुखारी सांग्तलों ।
ह्या प्रसंगानुसार ॥१३८॥

इत्लेंची यॅना मरण ।
दुस्त्रं काळकूट जाण ।
लास्ता हाज्जं आम्रशेंपण ।
चुन्याकई चडची ॥१३९॥

चोग्रू आडुकें आनी मिट्शं ।
अँकडें मेळोनु तं सशं ।
दिस्चं गोंळाय्त बोस्यांशं ।
पळें अस्ली ही रुची ॥१४०॥

हाज्जीची ताक्का आवड ।
दिस्ता उज्जां गिळता ताँड ।
इत्लां हूनु की विंगड ।
लेक्चें साखीं ना हांतुं ॥१४१॥

त्या भग्भगत्या उज्ज्याचेरी ।
वात्यां जळोव्येद चारी ।
खत्खतीची दिलेल्तरी ।
जात्ता खुषी चडची ॥१४२॥

तुफानापेक्षां वेगानें ।
पारायेकै तीक्ष्ण मॉनं ।
कळणा तॉप्लं की तॉप्पनं ।
अश्शी हास्त जिरैता ॥१४३॥

खरखशीसॉ गोंब्रावारी ।
स्पर्शु जिब्बेक जाल्यारी ।
ताज्जं सुखई भो भारी ।
जालेल्वारी लॅक्ता तॉ ॥१४४॥

कस्लं खात्ना दांतादांत ।
आदळळ्यारी जात्ता तृप्त ।
बरं मॅळळं म्हणत म्हणत ।
गिळता घासु गुळ्कनं ॥१४५॥

अँकळाकची सण्ण जात्ता ।
खात्ना मिर्या फण्ण घाल्ता ।
मागिरी तॉ शिंक्त बस्ता ।
आनी काड्ता किलोण्यां ॥१४६॥

भुग्भुग् जात्ता जं खाल्यारी ।
अस्लेंची राय्तं मॅळळ्यारी ।
प्राणापेक्षां प्रिय भारी ।
दिशिल्वारी कर्ता तॉ ॥१४७॥

कित्लं खावॉ पॉट भर्ना ।
ताँड जीब खाली सॉण्णा ।
केवळ उज्जां अर्जुना ।
घॅत्ता भोर्नु पॉट्टांतुं ॥१४८॥

सुंटी लवंग चाब्डाय्ता ।
नॅलारी मांच्यारी लॉळ्ता ।
थंड जावॉ म्हुणु पिता ।
पॅल्यार् पॅलॉ उद्दाक ॥१४९॥

हाक्का वॅ आहारु म्होण्चं ।
नात्तिलं रॉग आपोंव्चं ।
नुस्तेंपुणि हँ जागोव्चं ।
निदलेल्या सर्पाक ॥१५०॥

रॉग सांगाती यॅत्ताती ।
कॉण प्रबळु म्हणताती ।
ह्या आहाराची दुर्गती ।
जांव्ची पळें अश्शीची ॥१५१॥

आहारु हॉ कश्शी आस्ता ।
नी हाज्मितीं कस्लं जात्ता ।
हॉ विचारु तुक्का पार्था ।
सांग्लॉ कोर्नु वर्णन ॥१५२॥

ज्ञानेश्वरी

तामसी आहारु अशी ।
आस्ता हँ आय्कुनु म्हणशी ।
अस्लों कस्लों बा हों इशी ।
म्होण्णु नांक कव्वळशी ॥१५३॥

सकाळींची जँ शिज्जैता ।
धॉन्पाराक तँ दव्वर्ता ।
आनी भो प्रीतीनँ खात्ता ।
तँ मात्र दुस्त्रँ दीसु ॥१५५॥

सम शिज्जैलेलँ अन्न ।
आनी तँवै रसपूर्ण ।
आहाराचँ हँ लक्षण ।
आस्ता हँवै तों जाण्णा ॥१५७॥

मस्त दीस मद्दँ गॅल्लँ ।
म्हुणु रुचिहीन जाल्लँ ।
भॅळ्शेलँ किंवा बुर्शेलँ ।
तरी तँ तों सोडिश्ना ॥१५९॥

अस्लँ घाण्याडँ तों खात्ता ।
मिष्टान्नची मॅळ्ळँ म्हणता ।
तृप्त जायना आशा धर्ता ।
नित्य मेळची तों पापी ॥१६१॥

शास्त्र जँ पीव्णयँ म्हणता ।
जँ अखाद्य त्याज्य म्हणता ।
तँ त्या तामसाक दिस्ता ।
तँची पिव्यां खाव्यांशँ ॥१६३॥

अहितकारक अन्न ।
ज्या वॅळारी तों सेवन ।
कर्ता तँर्ना अकल्याण ।
कोर्नु घॅत्ता जन्माचँ ॥१६५॥

उष्टँ नी कुशिलँ खात्ता ।
खाल्यारी तँ हित जाय्ना ।
अशी हँ मनांतुं यॅना ।
म्हैशी खाय्ना वँ तस्लँ ॥१५४॥

अर्दारीची शिज्जैलेलँ ।
अथवा कर्पुन् गॅलेलँ ।
वा निःसत्त्व जालेलँ ।
तँवै खात्ता प्रीतीनँ ॥१५६॥

तस्लों आहारु मॅळ्ळ्यारी ।
दव्वर्ता तों दीस चारी ।
शॅळों जाव्नु गॅलेल्लरी ।
खात्ता तों वाघावारी ॥१५८॥

चेडूँ चिक्कोलु चिर्दिता ।
तशी तों अन्न मर्दिता ।
कालौनु तँ राडी कर्ता ।
खात्ता बायले सांगाती ॥१६०॥

पळँ कस्लों चमत्कारु ।
अस्लों निषिध्द आहारु ।
शास्त्रानँ कॅल्ला अवेरु ।
ताज्जीची ताक्का भूक ॥१६२॥

हॉची आहारु जॉ घॅत्ता ।
ताक्का ताज्जँ फल मॅळ्ता ।
परिणामु भोग्का पड्ता ।
त्याची क्षणाक पार्था ॥१६४॥

जॅन्वी रीतीची ना गोत्तु ।
भर्त वत्ता तों-पॉट्टांतुं ।
चॅप्ताती गोणी चिल्लांतुं ।
कश्की सर्व सामानु ॥१६६॥

शिरच्छेदु कोर्नु घेंव्का ।
 अँक्ळाक उज्जांतुं रिगका ।
 मागिरी ताज्जाँ पोळोंका ।
 की सांग परिणामु ॥१६७॥

आत्तं आहारावारीची ।
 रीती आस्स यज्ञ कोर्ची ।
 तीवै तीनी प्रकाराची ।
 आय्क तें तूं अर्जुना ॥१६९॥

पति अँकु प्रियोत्तमु ।
 तोंची अँकु कल्पद्रुमु ।
 कश्की हाँची मनोधर्मु ।
 आस्ता पतिव्रतेलाँ ॥१७१॥

तश्शी स्वहिताखात्तीर ।
 चित्तवृत्ती कोर्नु स्थिर ।
 कर्तृत्वाचों अधिकार ।
 आनी फल साँडताती ॥१७३॥

कोर्चेची यज्ञानुष्ठान ।
 म्होण्णु तनमनधन ।
 कर्ताती जें समर्पण ।
 नी जात्ताती तद्रूप ॥१७५॥

कान्'तुं आप्णालँ रूप ।
 दाँळ्यां दिस्ता की आप्याप ।
 कळता रत्नाचें स्वरूप ।
 तळहात्तारी धल्यारी ॥१७७॥

कुंडं वेदी मंडपादि ।
 साधनांची ही समृद्धी ।
 पोळोनु दिस्ता की विधि ।
 स्वता कर्ता सिध्दता ॥१७९॥

परिणामु ह्या अन्नाचों ।
 आनीक ना दुस्त्रों जांन्वों ।
 परीक्षेचें भाण मेच्चों ।
 प्रसंगुची ना हांगा ॥१६८॥

पळें पैलाँ हाँ प्रकारु ।
 शुध्द सात्त्विक आचारु ।
 जीवनाचों जाँ आधारु ।
 ख्यातनाम अर्जुना ॥१७०॥

गंगा समुद्राक मँळता ।
 मुखारी वच्चें विस्सर्ता ।
 आत्म्याक पोळोनु बस्ता ।
 वेदु कश्की नोळीत ॥१७२॥

झाडा घाल्लेलँ उद्दाक ।
 पाव्ता ताज्ज्याची मूळांक ।
 मेळणु वत्ता सर्वांगाक ।
 कश्शी यँत्लँ पतुनु ॥१७४॥

विषयविरक्त जाव्नु ।
 फलाची अपेक्षा सोण्णु ।
 स्वधर्मपालन कोर्नु ।
 सजैताती यज्ञाक ॥१७६॥

सूर्यप्रकाशांतुं स्पष्ट ।
 दिस्ता कश्की वच्ची वाट ।
 वेदार्थु पावैता थेट ।
 मूढाक सन्मार्गारी ॥१७८॥

यथायोग्य अलंकार ।
 घाल्नु देहाक श्रृंगार ।
 कर्ताती तश्शी भांडार ।
 साहित्याचें मांडैता ॥१८०॥

ज्ञानेश्वरी

यज्ञाचें हें रूप घेवु ।
आयल्या सालंकृत जावु ।
साक्षात् यज्ञविद्या म्हुणु ।
आनी चड उल्लैना ॥१८१॥

तोडु वत्ता त्या जाग्यारी ।
लायता तुळशी झाडं चारी ।
फूल फळ साळ्येचेरी ।
आशा धोर्नु बैसना ॥१८३॥

आस्ता रें अस्लोई अेकु ।
मेळोंका म्हुणु लौकिकु ।
आपैता रायाक बकु ।
द्विजु म्हुणु श्राध्दाक ॥१८५॥

हीची आकांक्षा मनांतुं ।
यज्ञु जातलों सुरळितु ।
येंतलों स्वर्गुई हातांतुं ।
जातलों ख्यात दीक्षितु ॥१८७॥

लग्नं पशुपक्षांगेलीं ।
सांग काणें येवु लायलीं ।
तामसी यज्ञाक जाल्लीं ।
हटं तश्शी कारण ॥१८९॥

अश्शी जरी हीं कर्तीद ।
तामसी विधी मानीद ।
जाल्यारी तों अनिर्बंध ।
तश्शी कांडं चलश्ना ॥१९१॥

ब्राह्मणालें नांवं काण्णा ।
दीद व सांग दक्षिणा ।
वैर आनी धनतृष्णा ।
वारों नी उज्ज्यावारी ॥१९३॥

यज्ञु यथासांग जात्ता ।
कॅल्लों आप्णों हें विस्सर्ता ।
सर्वथा विनम्र आस्ता ।
अश्शी चारि चौगांतुं ॥१८२॥

दिता यज्ञु निरपेक्ष ।
सत्त्वगुणाची हों साक्ष ।
अश्शी हें तों सहस्त्राक्ष ।
सांगता धनुर्धराक ॥१८४॥

रायु घारा येंतलों पळें ।
श्राध्दई पार पडतलें ।
मांगुन् घेंळ्याक मॅळतलें ।
जातली कीर्ती लोकांतुं ॥१८६॥

अश्शी फलापेक्षा धोर्नु ।
सुप्रसिध्द जांक्का म्हुणु ।
जात्ता जों केवळ यज्ञु ।
राजस तों म्होण्येद ॥१८८॥

वारों वाट सोंत पण्णा ।
मृत्यु मुहुर्तु पळैना ।
लास्तना विचारु कर्ना ।
उज्जों शुभाशुभाचों ॥१९०॥

कर्ना विधींचें पालन ।
ना वेदमंत्रोच्चारण ।
मूसाथाई अन्ना कण ।
दीना तांडा लाग्गुक ॥१९२॥

यज्ञु कर्ता श्रध्देवीण ।
खर्चेता नुस्तेंची धन ।
निपुत्रिकालें सदन ।
कश्की कोणइ बळकायता ॥१९४॥

यज्ञु केलेल्वारी दिस्ता ।
ताँ तामसी यज्ञु जात्ता ।
आय्क श्रीनिवासु म्हण्ता ।
हँ तूँ कुंतीतनया ॥१९५॥

त्रिगुणाचीं तीनी तपं ।
ताज्जीं तीनी भिन्न रूपं ।
अेक दिता पापताप ।
आन्येक सुखशांती ॥१९७॥

तप कस्ल्याक म्हण्ताती ।
लक्षणं ताज्जीं सांग्काती ।
मागिरी त्याँ तिन्नी रीती ।
आय्क तूँ सावकाश ॥१९९॥

हांतुल्या पैल्या दैहिक ।
तपाविषयांतुं आय्क ।
कर्तलॉ ताँ उपासक ।
आस्सॉ शैवु वैष्णवु ॥२०१॥

स्थान तँ स्वच्छ दव्वर्ता ।
कर्ता पूजेची व्यवस्था ।
प्रतिमेकई श्रृंगार्ता ।
कर्ता करसेवा ही ॥२०३॥

विद्याविनयसंपन्न ।
गुणी वरिष्ठ ब्राह्मण ।
दीव्नु हांकां बहुमान ।
कर्ता सँवा तांगेली ॥२०५॥

सर्व तीर्थांतुं पावन ।
मातपित्यांलें चरण ।
तांकां देहसमर्पण ।
कर्ता सेवेखात्तीर ॥२०७॥

अेकची तँ गंगाजळ ।
अेकु प्रवाहु निर्मळ ।
दुस्त्रॉ व्हाव्नु व्हर्ता मळ ।
अश्शी मार्ग हँ भिन्न ॥१९६॥

तपाचें तीन्नी प्रकार ।
म्हण्शी सांग सविस्तर ।
कोर्नाक्का रँ अंस्सर ।
आय्क तप अँक्ळाक ॥१९८॥

दैहिक वाचिक आनी ।
मानसिक अश्शी तीनी ।
नमुन्याचीं शिरोमणी ।
पळें आस्सती तपं ॥२००॥

त्या दँवालीं क्षेत्रस्थानं ।
थंडें वच्चुनु दर्शन ।
घेव्नु कर्ता तीर्थस्नान ।
यात्रा कर्तची उर्ता ॥२०२॥

रूप मूर्तीलें पळैता ।
प्रेमदंडवत घाल्ता ।
दिस्ता की लाठीची पड्ता ।
नीठी दँवाइद्रारी ॥२०४॥

प्रवासानें जँ थक्किलें ।
अन्यथा कष्ट पाव्विलें ।
जँ आस्सती ताँ तांगेलें ।
कर्ता दुःखहरण ॥२०६॥

दुस्तर भवसागरु ।
पार व्हर्ता जॉ सद्गुरु ।
तागेलॉ ताँ अनुचरु ।
जात्ता सेवेखात्तीर ॥२०८॥

ज्ञानेश्वरी

कर्ता स्वधर्माचरण ।
जाग्रतेन अनुदिन ।
देहाचं चपळपण ।
घंता अश्ली राक्कुनु ॥२०९॥

जन्मा येंता स्त्रीलॉ स्पर्शु ।
ताजुउप्रांतं घंता पाशु ।
वा कॅर्नाई कर्ना दंशु ।
राब्ता जाव्नु अन्वाळॉ ॥२११॥

हँ तागेलँ आचरण ।
तँची देहाक वळण ।
पड्ता ताव्वळी तूं जाण ।
की हँ तप दैहिक ॥२१३॥

अश्ली ह्या तपाचँ पैलँ ।
रूप दैहिक दाकैलँ ।
आतं सांग्तां मुखावँलँ ।
आय्क वाचिक तप ॥२१५॥

तश्ली तॉवै शेजांरयांक ।
वा जँ लाग्गी आस्तल्यांक ।
मॉव्वाळ सौजन्य सुख ।
दित्त आस्ता उल्लोनु ॥२१७॥

गंगेच्या ओघांतुं मॅळता ।
झरी अमृताची पार्था ।
जॉ स्नान कर्ता तॉ जात्ता ।
पावनु नी अमरु ॥२१९॥

कॉणँ कस्लँ निमिल्यारी ।
दित्ता भारी गॉम्टायेरी ।
जबाब तॉ ना जाल्यारी ।
स्वाध्यायांतुं निमग्न ॥२२१॥

आत्मा तॉ भूतांतुं आस्ता ।
तांकां तॉ वंदन कर्ता ।
परोपकारांतुं रमता ।
स्त्रीकथेची ना गोडी ॥२१०॥

पळ किल्ली ही करुणा ।
तण मस्तीना थुंटेना ।
कस्लँ चीर्ना भिन्न कर्ना ।
संयमित वर्तन ॥२१२॥

हांतुं देहाव्यांची क्रिया ।
चड मुखारी कौंतेया ।
आस्ताती म्हुणु हँ म्होण्यां ।
प्रामुख्यानँ दैहिक ॥२१४॥

मूळ आकारु वजन ।
बदल्लस्तना तत्क्षण ।
कर्ता लोहाचँ सुवर्ण ।
कशकी परीसु पार्था ॥२१६॥

झाडाक म्हुणु उद्दाक ।
घाल्यारी मॅळता तणाक ।
तश्ली अँक्ळ्याक जँ सुख ।
बाकी आय्कतल्यांकै ॥२१८॥

आय्कुनु अज्ञान सर्ता ।
आत्मदर्शनई घड्ता ।
आनी आय्कूंकार्शँ दिस्ता ।
जाय्ना अमृत शॅळँ ॥२२०॥

तिन्नी वेद मुखोद्गत ।
वाचेरी तँ प्रतिष्ठित ।
विद्यालय की स्थापित ।
जाल्यां ब्रह्मज्ञानाचँ ॥२२२॥

शिव अथवा तौ विष्णु ।
हागेलँ स्मरण कोर्नु ।
नाम तँ मुखानँ घेव्नु ।
आस्चँ तँ वाचातप ॥२२३॥

आत्तं तप मानसिक ।
कश्शी आस्ता तँवै ओक ।
सांग्तां तुक्का तँ तूँ आय्क ।
म्हण्ता त्रिलोकनाथु ॥२२४॥

पाळांविना सरोवर ।
मोंडांविना की अंबर ।
सर्पाविना तरुवर ।
चंदनाच्या वनांतुं ॥२२५॥

लांच्छनाविना तौ चंद्र ।
की चिंतेविना नरेंद्र ।
जाय्द की क्षीरसमुद्र ।
मंदराचलाविना ॥२२६॥

संकल्पविकल्प सगळें ।
मनांतुलें गळणु गल्लें ।
बंधमुक्त मन जाल्लें ।
दंग निजरूपांतुं ॥२२७॥

वत पळ्ळ्यां धग्गु जाय्ना ।
खाव्नुई जडत्व येना ।
आकाशांतुंई दिस्सना ।
रितेपणई खंडें ॥२२८॥

तश्शी ही उपाधी सुट्ता ।
आनी निजरूप दिस्ता ।
शिंयाचौ कल्कलौ येंता ।
अश्शी म्हणद वें शीं ॥२२९॥

चंद्रबिंब निष्कलंक ।
दिस्ता कश्की तँ पुन्वेक ।
शुध्दतेची ह्या मनाक ।
मँळता नवी गॉम्टाई... ॥२३०॥

वैराग्य चिक्कें माक्षेता ।
मन सुप्रसन्न जात्ता ।
आनी तांतुंची चिग्रता ।
निजबोधाचें बीज ॥२३१॥

मुखारी शास्त्राध्ययन ।
आनी ताज्जें विवेचन ।
कोरूक हँ जाय्ना मन ।
प्रवृत्त त्यावँळारी ॥२३२॥

आत्मबोधांतुं हँ मन ।
विर्घळेनु वत्ता पूर्ण ।
कश्की कर्गता लवण ।
मूळ जलरूपांतुं ॥२३३॥

नाना भाव उब्जनाती ।
विषयविकार नाती ।
इंद्रियं स्वस्थ बस्ताती ।
थंडें तीं तांचितल्याक ॥२३४॥

पळें तळहातु पार्था ।
कश्की रॉमाविना आस्ता ।
तश्शी भावशुद्ध जात्ता ।
मन हँ परिपूर्ण ॥२३५॥

मनाच्या ह्या अवस्थेक ।
म्होणचँ तप मानसिक ।
आनी मुखारी कस्त्याक ।
सांग हांव उल्लोवूँ ॥२३६॥

ज्ञानेश्वरी

कशी आस्साँ हँ सांगिलँ ।
कळळँ की ना सम सगळँ ।
तुक्का लक्षण हँ इत्लँ ।
मानसिक तपाचँ ॥२३७॥

आत्तं त्रिगुणांसांगाती ।
कशी हीं जायत आस्ताती ।
हांगेली विशिष्ट रीती ।
तीवै सांगतां लक्ष दी ॥२३९॥

सत्त्वशील शुध्द जाव्नु ।
दँवाचेरी सर्व सोण्णु ।
जात्ता तँ सात्त्विक म्हुणु ।
ज्ञानीजन म्हणताती ॥२४१॥

बशिल्लकडँची बैसुनु ।
घँत्ता त्रैलोक्याचॉ मानु ।
सर्वाँ अँकळाक वच्चुनु ।
जँव्णा बस्ता आप्पण ॥२४३॥

लोक ज्याँ पूजा कर्ताती ।
त्याँ सर्व माक्का मेळकाती ।
महत्वाचँ जँ आस्सती ।
तँ भोगई माक्काची ॥२४५॥

कर्ता तप कष्ट काण्णु ।
घेंव्याक धन सन्मानु ।
तँची तूँ राजस म्हुणु ।
समज कुंतीतनया... ॥२४७॥

प्रसिध्दीखातीर कँल्लँ ।
व्यर्थची तँ तप वत्लँ ।
फलई मँळणाशी जात्लँ ।
विस्सोर्नाक्का हँ अँक ॥२४९॥

तप कायिक वाचिक ।
आनी तिस्त्रँ मानसिक ।
सांगलँ अँदोळु कळूक ।
साधारण स्वरूप ॥२३८॥

तीन्नी तपं हीं कर्तना ।
दव्वरी श्रध्दा अर्जुना ।
सोडी फलाची कामना ।
हँ नँवानँ सांग्का वँ ॥२४०॥

तप कर्तना जाँ कोणु ।
म्हणता हांवँ असामान्यु ।
आनी उच्चासन घेव्नु ।
बैसुंक ताँ पळैता ॥२४२॥

सर्वांनीं येँव्का मेळूक ।
ह्याचि जाग्यारी आण्णाक ।
तांन्नीं केल्लेल्या स्तुतीक ।
आय्कतची बस्ता ताँ ॥२४४॥

कुरुपु गॉम्टाँ दिस्सूक ।
कर्ता उपाय अनेक ।
तशी स्वरूप धांपूक ।
तपं घँत्ता पांग्रोनु ॥२४६॥

दूदची गॅल्यां आट्टुनु ।
अर्थु नाची वास्त्रूँ घाल्नु ।
शँतची गोर्वांनीं चर्नु ।
काळळ्यां पीक गॅल्लँची ॥२४८॥

ह्या तपाचँ फळ गॅल्लँ ।
म्हुणु दुस्त्रँ अँक धर्लँ ।
तँवै जायना म्हुणु साँळळँ ।
ना अँकाग्र ना स्थिर ॥२५०॥

मॉड आय्लँ आड्वळारी ।
कॅल्लॉ गड्गडाटु भारी ।
लॅक्लँ पड्ता ब्रह्मांडारी ।
गॅछँ खैंकी उब्बुनु ॥२५१॥

आत्तं तप जँ तामस ।
कोर्नु मॅळणा स्वर्गवास ।
ना इहलोकांतुं यश ।
ताज्जीं सांग्तां लक्षणं.. ॥२५३॥

म्होण्णु राक्कूड देहाक ।
पोळोंचँ ताक्का लास्सूक ।
लान्नु रँ सर्व बाजूक ।
उज्जॉ तॉ पंचाग्नीचॉ ॥२५५॥

श्वासोच्छवासु बंद कोर्नु ।
नाना उपासई धोर्नु ।
आनी अधोमुख जानु ।
गिळ्ता धुव्राचँ लॉळ ॥२५७॥

दुस्त्र्यालँ वायट येव्जुनु ।
अशशी आप्णालीची तनु ।
नाना घोर क्लेश दीव्नु ।
इत्खात्तीर झिज्जोंका ॥२५९॥

जात्ना नाशु आप्णागॅलॉ ।
ताण्ता हातु दुस्त्र्यागॅलॉ ।
जॉ ताज्जित्ल्याक आशिशलॉ ।
सुखी जानु आप्णांतुं ॥२६१॥

अशशी सात्त्विक राजसी ।
आनी तप हँ तामसी ।
सांग्लीं तुक्का तीं कळशी ।
त्या त्या चिन्हांसहित ॥२६३॥

तशशी राजस तपाची ।
गति पळ जात्ता तीची ।
शाश्वती ना फळ भोग्ची ।
चल्नाई तँ सतत ॥२५२॥

लेक्चँ देह पिश्यावारी ।
आप्णालँ तँ हाडवैरी ।
आनी चल्येंई ताज्वारी ।
विलक्षण लक्षण ॥२५४॥

जळता मात्तारी गुग्गुळु ।
ताँप्ला फाट्टीकई गळु ।
घॅत्ता सर्वांग विकळु ।
कोर्नु विच्चा दंशानँ ॥२५६॥

थंड उद्कांतुं उब्रोंचँ ।
वत्तांतुं फात्रारी बोस्चँ ।
सर्वांगाक चिम्टँ लांव्चँ ।
नुस्तेंपुणि इत्याक ॥२५८॥

आप्णालॉ भारु आप्णाक ।
सांभाळू जायना फात्राक ।
गड्गड्तना सांगाताक ।
घॅत्ता दुस्त्रँ फात्तर ॥२६०॥

अस्लँ दुष्ट आचरण ।
कर्ना कौणालँ कल्याण ।
तँ तामस तप जाण ।
लक्षांतुं घँ तू पार्था ॥२६२॥

ह्याची प्रसंगाक धोर्नु ।
तीन्नी हीं दानं दाकोनु ।
दितां तुक्का तीं पोळोनु ।
घँ तू आत्तं अर्जुना ॥२६४॥

ज्ञानेश्वरी

दानं ह्या गुणांमितींची ।
जाल्लीं तीनी नमुन्याचीं ।
आत्तं सात्त्विक दानाचीं ।
पळें हीं तूं लक्षणं ॥२६५॥

बीज बरें मेळ्ळेल्लरी ।
भुईं सुदां मेळ्ळा बरी ।
दानई कोर्चे वळारी ।
अस्ली अड्डी यत्ताची ॥२६७॥

धनधान्य घारा आस्का ।
आनी आप्तेष्टानें येव्का ।
तांची पर्बे दीसु आस्का ।
कितलें होंड हें भाग्य ॥२६९॥

काशी अस्लें तीर्थक्षेत्र ।
पुण्यभूमी कुरुक्षेत्र ।
अथवा स्थळ पवित्र ।
पोळोंकाज अक्ळाक ॥२७१॥

अस्त्या स्थळारी वळारी ।
सुकुलीनु सदाचारी ।
अस्लॉ सोदूका अधिकारी ।
योग्य जाय्शी दानाक ॥२७३॥

द्रव्य अर्पण कोर्काज ।
आप्णालें तं म्होणु नज्ज ।
पतीक सर्वस्व निज ।
कश्की दिता सुशीला ॥२७५॥

दिंव्या आस्त्यारी दी भुईं ।
अथवा दी अन्य काई ।
म्हण हें आप्णालें न्हई ।
दिता लोभु धोर्नाक्का ॥२७७॥

स्वधर्मानें मेळोंकाज ।
सन्मानानें तं दिंव्काज ।
ताव्ळी तंची म्होण्काज ।
हंची दान सात्त्विक ॥२६६॥

अेक रत्न मॅळ्ळें लॅक ।
तंची बांदोनु घेंव्याक ।
जाई सुवर्ण घालूक ।
तश्शी साज्जशी आंग ॥२६८॥

घड्च्याक सात्त्विक दान ।
स्थळ काळ नी सज्जन ।
तश्शी कष्टार्जित धन ।
सर्वें अक्डें मेळ्ळाती ॥२७०॥

घडी सूर्यग्रहणाची ।
वा ती चंद्रग्रहणाची ।
मुहुर्तु खंचो शुभची ।
धोर्काज ह्या कार्याक ॥२७२॥

सदाचाराचो आदर्शु ।
वेदशास्त्रांचो कळसु ।
ब्राह्मणत्वाचो संतोषु ।
मॅळ्ळ्यारी भो उत्तम ॥२७४॥

म्होण्का मल्यागी आशिशलें ।
तागेलें तं ताक्का दिल्लें ।
कश्की विडें कोर्नु दिल्लें ।
सेवकानें रायाक ॥२७६॥

घॅल्ल्याकई दिस्सू नज्ज ।
की हें रीण पावोंकाज ।
तुंवई हें म्होणु नज्ज ।
कॅल्लो आप्णो उपकारु ॥२७८॥

प्रतिध्वनी आकाशांतुं ।
उटायना हँ पळैता तूं ।
पळैशी वँ तुक्काची तूं ।
कान्डी धोर्नु उप्राटी ॥२७९॥

बैलु गांव हेक्कूतलॉ ।
वा कृतधन कोणु अँक्ळॉ ।
प्रत्युपकारु कर्तलॉ ।
कश्की हँ असंभव ॥२८१॥

अस्लँ जँ सात्त्विक दान ।
दानांतुं हँ श्रेष्ठ दान ।
सर्वकाळ ध्यानमन ।
हाज्जेरीची दव्वरी ॥२८३॥

दुद्दा व्यापारुई जाय्द ।
गोसेवाई ती घडद ।
म्हणता फाय्दो कित्लॉ जाय्द ।
गाहँ कोर्चे अँक्ळाक ॥२८५॥

लांच खाव्नु काम कर्ता ।
वैधु खर्चु जाल्लॉ म्हणता ।
रोग्यालात्थाव्नु मॉल घँत्ता ।
वक्दाचँ नी सैवेचँ ॥२८७॥

वत्ता ताक्का मँळता कोणु ।
अँक्ळॉ विद्वानु ब्राह्मणु ।
दीना जाँ दान पतुनु ।
अस्ल्याक ताँ साँण्णाची ॥२८९॥

आशा धर्ता ताँ स्वर्गाची ।
दिता रुप्पयी अेक्कीची ।
भाग्गना भूक वेळेची ।
कित्लँ हॉड हँ दान ॥२९१॥

चेंडू उद्कारी माल्यारी ।
यँद वँ उस्सोळ्णु वैरी ।
धोरु जाय्द वँ हात्तारी ।
तेलूता ताँ थंईची ॥२८०॥

तश्शी कँल्लँलँ हँ दान ।
पतँश्ना दिल्याक काँण ।
ताव्वळी पार्था तूं जाण ।
तँ दान श्रेयस्कर ॥२८२॥

स्थळ काळ पोळोंकाज ।
घँल्लॉ सत्पात्र आस्काज ।
दिंव्यँ द्रव्य आस्सू नज्ज ।
अन्यायानँ घेतिलँ ॥२८४॥

उङ्गेरयाची आशा धर्ता ।
सोय्यांक येय्याती म्हणता ।
दिता अँक्ळाकची म्हणता ।
ताँ दीद वँ आप्णाक ॥२८६॥

म्हणत आस्ता दान दिता ।
आप्णाक हाँ दीद की ना ।
हाल्याग्थाव्नु मँळद की ना ।
माक्का जांक्का जाल्लेलँ ॥२८८॥

कुटुंबाचीं म्हणतां म्हणतां ।
प्रायश्चित्तं धुव्नु घँत्ता ।
हास्त हास्त ताँ दव्वर्ता ।
रुव्व अेकी हात्तारी ॥२९०॥

तँवै बाव्डो घेव्नु वत्ता ।
हांगा ताँ बँजारु लागता ।
पळैल्यारी कश्की व्हर्ता ।
चोरु सर्व लुट्टुनु ॥२९२॥

ज्ञानेश्वरी

ह्या थरेनं जात्ता दान ।
तँची तूं राजस जाण ।
त्रैलोक्यांतुं सर्वजण ।
हाक्का हँची म्हणताती ॥२९३॥

अस्ल्या जाग्यारी मँळताती ।
तँ सांज्चँळारी वा रात्ती ।
दानई कोर्नु सॉडताती ।
चोर्नु हाळ्ळेलेँ धन ॥२९५॥

तांतुलें जँ रूपवान ।
कर्ताती नृत्यगायन ।
नेत्रकटाक्षानँ भान ।
विस्सोरूक लायताती ॥२९७॥

लुट्टुनु हाळ्ळेलेँ धन ।
कोर्नु अँक्डँ सर्वजण ।
घाल्ताती तँ गांज्जवण ।
सर्वे चल्ता गौजेरी ॥२९९॥

भोवरु ताँ कॉरांतुय्ता ।
राक्डारी वँ ताँ तिहुय्ता ।
ताळी वाजैतना मँळता ।
हात्तां मद्देतुं काय्ळोँ ॥३०१॥

मूळांतुंची श्रध्दा धर्ना ।
मात्तँई खंई बगसुय्ता ।
स्वता दीना वा दीवैना ।
अर्ध्यादिक दानांतुं ॥३०३॥

रीण घेँन्च्याक जाँ यँत्ता ।
ताक्का अरे तुरे कर्ता ।
आनी थॉ री पेटैता ।
कश्की तश्शी हाक्काई ॥३०५॥

म्लेंच्छजनांलेँ मकाण ।
घनधोर वा अरण्य ।
खंचँ अपवित्र स्थान ।
गांव्तुलोँ वा चव्हाटोँ ॥२९४॥

हँ हांजी हांजी कर्तलेँ ।
जुगारी भूली घाल्तलेँ ।
नी वेसु घाल्नु नांत्तलेँ ।
आय्ल्योँ तांतूँ वेश्याई ॥२९६॥

भरीक फुल्लां पर्मळु ।
अत्तराचोई दर्वळु ।
सर्वजण तँ वँताळु ।
जात्ताती मूर्तिमंत ॥२९८॥

ह्या थरेनं घड्ता दान ।
पार्था तँ तामस दान ।
जाल्यारी हाँ विलक्षण ।
खेळु पळँ दैवाचोँ ॥३००॥

तश्शी योग्य स्थान मँळता ।
ब्राह्मणुई दान मागता ।
पोळोनु हँ गर्वु चड्ता ।
म्हणता कस्लँ दिव्येद ॥३०२॥

बैसू घाल्ना आयिल्याक ।
गंध लांन्वँ ना कौतुक ।
मानु दीना ब्राह्मणाक ।
अश्शी चल्ता तामसी ॥३०४॥

थॉडँ कस्लँपुणि दिता ।
दिलेल्याचोँ गर्वु घर्ता ।
खिस्त्राडुय्ता छी थू कर्ता ।
नी वैल्यानँ हिणसुय्ता ॥३०६॥

कर्ता दान कोर्का म्हुणु ।
धनारी लोभु दव्वोर्नु ।
तामस हँ दान म्हुणु ।
तिन्नी लोक म्हणताती ॥३०७॥

शंका मनांतुं तुगेल्या ।
आयल्या हँवै माक्का कळळ्यां ।
धूर कोर्ची ती हँ ऊर्ल्या ।
काम अेक मगेलँ ॥३०९॥

पिशाच्च्याक धांळ्ढाय्ल्यारी ।
मँळता धन त्या जाग्यारी ।
उज्जां धुव्वरू फुंकल्यारी ।
लागता सम जळूक ॥३११॥

श्रध्देधोर्नु दानाथाई ।
त्रिगुणात्मक जँ कांई ।
सांग्चँ आशिशलँ सर्वई ।
सांगलँ कोर्नु वर्णन ॥३१३॥

पुणी दोनी तिन्नींतुलँ ।
उर्लेलँ तँ स्पष्ट जातलँ ।
दीस राती काण्णु उर्लँ ।
कश्की रूप सांज्जेचँ ॥३१५॥

तश्शी रजतम सोण्णु ।
धोर्का तुंवँ सत्त्वगुणु ।
घेव्का स्वहित साध्धुनु ।
म्हुणु सांगलँ हँ सर्व ॥३१७॥

सूर्यप्रकाशु आस्ल्यारी ।
दिस्ता ही सृष्टीसुंदरी ।
तश्शी ताँ गुणु आस्ल्यारी ।
इष्ट साध्य जातलेंची ॥३१९॥

तीनी थरेचीं हीं दानं ।
तीं तीं तांगेलीं लक्षणं ।
दीव्नु तुंवँ अवधान ।
सर्वई हीं आय्कलीं ॥३०८॥

अेक तप तँ सात्त्विक ।
आस्स जँ भवतारक ।
नप्राँ वँ सांगलीं कस्ल्याक ।
दोषास्पद तीं दोनी ॥३१०॥

बंद कर्ता हँ सजोड ।
रजतमाचँ कवड ।
सात्त्विकतेक तँ आड ।
यँत्ता तँ उघ्घोड्काज ॥३१२॥

तिन्नींतुलँ तँ अेक्कची ।
सांग्चँ तीं दोनी बाकीचीं ।
नुस्तेंची कस्ल्याक सांग्चीं ।
अश्शी दिस्लँ अँक्ळाक ॥३१४॥

रजतमाचॉ विनाशु ।
थंई सत्त्वाचॉ दिनेशु ।
उदैतना स्पष्ट दिस्सू ।
लागता पळँ सहज ॥३१६॥

जरी यज्ञादि तुगेलँ ।
शुध्द सात्त्विक आस्तलँ ।
निजरूप दाकैतलँ ।
तँची तळहात्तारी ॥३१८॥

हांतुं इत्लेंची सामर्थ्य ।
इष्टफल जात्ता प्राप्त ।
विंगडची आस्स तंत्र ।
परमार्थ सिध्दीचँ ॥३२०॥

ज्ञानेश्वरी

सत्त्वगुणु जरी घेंद ।
हाज्जँ साह्य तरी जाय्द ।
मेळोंच्याक मोक्षपद ।
ताक्का अति सुलभ ॥३२१॥

शीतळ निर्मळ जळ ।
आस्सई ताक्का पर्मळ ।
मॅळसरी गंगाजळ ।
जाय्ना तँवै पवित्र ॥३२३॥

मोक्षपदा पाव्यां म्हुणु ।
वत्ना हों सन्मार्गु धोर्नु ।
विधन येँव्या नज्ज म्हुणु ।
ताक्का होंची उपायु ॥३२५॥

कृपेचों सागरु कृष्णु ।
म्हण्ता आय्क लक्ष दीव्नु ।
सात्त्विक तों प्राप्त कोर्नु ।
घेंत्ता मोक्षु ज्यान्मितीं ॥३२७॥

तत्त्वता तँ अनामिक ।
ना जानी वा ना जातक ।
दिल्या ह्या सर्वाधाराक ।
खूण अेकी श्रुतींनीं ॥३२९॥

संसाख्यथेनँ भाग्लें ।
तांन्नीं वेदाक आपैलें ।
खूण ही दीव्नु आय्कलें ।
म्हुणु सांग्लें श्रोंतांक... ॥३३१॥

हों मंत्रोच्चारु कॅल्यारी ।
जात्ता ताक्का आपैल्वारी ।
माक्षी आशिल्लें मुखारी ।
येव्नु उब्रता ब्रह्म ॥३३३॥

शंभर नंब्री भांग्राचेरी ।
राजमुद्रा ना जाल्यारी ।
ताज्जँ मॉल आशिल्लतरी ।
चल्ता तँ व्यापारांतुं ॥३२२॥

न्हंई होडी आशिल्लतरी ।
गंगेक मेळणे जाल्यारी ।
समुद्रु गांटुक तरी ।
कश्शी जाय्द निज्मितीं ॥३२४॥

अर्जुनु तों आय्कूंच्याक ।
जाल्लों ताव्वळी उत्सुक ।
कृपा कोर्नु तों आप्णाक ।
सांग सांग म्हणालों ॥३२६॥

हँ अनादि परब्रह्म ।
विश्वाचँ विश्रामधाम ।
अेक्कची तागेलँ नाम ।
तांतुं तीनी अक्षरं ॥३२८॥

उब्जलेलँ चेडूँ यॅत्ना ।
तँ आप्णालँ नांव हाण्णा ।
घाल्लेलँ नांव विस्सर्ना ।
ताक्का दिता हुंकारु ॥३३०॥

परब्रह्म वाचातीत ।
घुव्नु काडूक हँ खत्त ।
नी घडों म्हुणु अद्वैत ।
कृपा केल्ली वेदानँ ॥३३२॥

उपनिषदं नी वेदु ।
हांगेलों कोंणा-समंदु ।
यॅत्ता ताक्काची आनंदु ।
नाममंत्राचों कळता ॥३३४॥

ह्या मंत्राचें उच्चारण ।
कोर्नु ब्रह्मयाक त्राण ।
येन्नु ही सृष्टी निर्माण ।
कर्न वें सांग तान्न ॥३३५॥

जाण्णाशिलों तों माक्काई ।
नाशिलें तें सामर्थ्यई ।
कोर्या निर्माण सृष्टी ही ।
नामशक्तीची थोर ॥३३७॥

कोर्नु ब्राह्मण निर्माण ।
दिल्लें वेदोक्त शासन ।
नी निर्वाहाचें साधन ।
म्हुणु दिल्याती यज्ञ ॥३३९॥

नाममंत्रानें हें इत्लें ।
प्रचंड सामर्थ्य आयलें ।
श्रीरंगानें ताज्जें केल्लें ।
वर्णन हाज्मुखारी ॥३४१॥

अश्ली सुंदर त्रिदळ ।
उपनिषदाचें फूल ।
ताज्जें तुंवै घें पर्मळ ।
नाममंत्रु ॐ तत् सत् ॥३४३॥

जरी योगु येंता मेळ्चों ।
अलंकारु कर्पूराचों ।
तरी कश्ली घाल्नु घेंव्चों ।
तां अकु होडु प्रश्नु ॥३४५॥

धारा आयल्यारी सज्जनु ।
जरी दिंव्या कळणें मानु ।
तरी तां वत्ना कोप्पुनु ।
शापु सुहां तां दीद ॥३४७॥

नवल तूं अेक आय्क ।
सृष्टी जांन्वेई अँकळाक ।
अँकळांची आप्णाइल्ल्याक ।
ब्रह्मा मात्र आशिशिलों ॥३३६॥

नामजपाचों भावार्थु ।
घॅत्लों समची ध्यानांतुं ।
म्हुणु जाल्लों हों समर्थु ।
सृष्टीच्या उत्पत्तीक ॥३३८॥

ताज्जुप्रांतें लोक नाना ।
कॅल्लें निर्माण लँक ना ।
त्रैलोक्याचीई रचना ।
दिल्या तांकां इनाम ॥३४०॥

आदि वर्णु तां ॐ कारु ।
दुस्त्रों जाण तां तत्कारु ।
तिस्त्रों पळें तां सत्कारु ।
मंत्रु तीनी वर्णांचों ॥३४२॥

ह्या नामांतुं जाव्नु अेक ।
करी कर्म तूं सात्त्विक ।
तां जाव्नु यॅत्लों सेवेक ।
मोक्षु तुगेल्या घारा ॥३४४॥

कित्लिंई सत्कर्म कशीं ।
नामजपुई तूं धशीं ।
जाल्यारी हें कोर्का कश्ली ।
हाज्जें मर्में कळकाज ॥३४६॥

शुध्द भांगार पोळोनु ।
अलंकारई करौनु ।
ताज्जी पोटली गळ्या घाल्नु ।
दाकोयेद वें शोभा ॥३४८॥

ज्ञानेश्वरी

ब्रह्मनामाचौ उच्चारु ।
शुध्द सात्त्विक आचारु ।
गोत्ना जाल्यारी प्रकारु ।
रीतीचौ सर्व व्यर्थ ॥३४९॥

आस्स अग्नि तॅल वाती ।
गोत्ना दिवाँ लांन्ची रीती ।
सांग जळद वॅ ज्योती ।
आनी मॅळद प्रकाशु ॥३५१॥

ऐक ह्या परब्रह्माचॅ ।
नाम हॅ तीनी वर्णाचॅ ।
तंत्र त्या विनियोगाचॅ ।
सांग्तां तॅ तूं सम्जुन् घॅ ॥३५३॥

ह्या थरेनॅ कर्म कोर्नु ।
ब्राह्मण कृतार्थ जावु ।
ब्रह्मपद प्राप्त कोर्नु ।
घेवु जात्ताती धन्य ॥३५५॥

अॅक्ळाक मनांतुं हाड्का ।
ॐ काराचॅ ध्यान धोर्का ।
मागिरी वाणीनॅ कोर्का ।
ताज्जौ पार्था उच्चारु ॥३५७॥

दिवाँ आस्काज काळ्कांतुं ।
धैर्य दिल्होँ वा रान्नांतुं ।
तश्शी हों कार्यारंभांतुं ।
ॐ कारुई आस्काज ॥३५९॥

आहवनीय अग्नीक ।
नी तशीची त्या दोन्नीक ।
तृप्त कर्ताती याज्ञिक ।
त्या त्या विधींनुसार ॥३६१॥

वाळ्ळ्यां वाट्यांतुं जेंन्व्याक ।
चॅडाकई लागल्या भूक ।
घासुची कळणा घेंन्व्याक ।
जात्तुँ ताक्का लंघन ॥३५०॥

कर्म जाय्तची आस्ताती ।
म्होण्चें मंत्रै विस्सर्नेती ।
जाल्यारी कोर्ची पध्दती ।
गोत्ना म्हळ्ळ्यारी व्यर्थ ॥३५२॥

ताज्जौ कर्मा प्रारंभाक ।
उच्चारु मध्यंतराक ।
तशीची तौ आखेरीक ।
कोर्का ह्या तीन्नींचोई ॥३५४॥

ब्रह्मरूप जांक्का म्हुणु ।
शास्त्रांचौ आधारु घेवु ।
त्यानुसार यज्ञ कोर्नु ।
कृतकृत्य जात्ताती ॥३५६॥

ध्यान तॅ जात्ता प्रगट ।
भाग्र उच्चारानॅ स्पष्ट ।
ताव्ळी तॅ कार्य इष्ट ।
कोरुक्क तॅ धर्ताती ॥३५८॥

इष्ट देवतेप्रीत्यर्थ ।
धन धर्मत्यायार्जित ।
यज्ञ कोर्नु समर्पित ।
कर्ताती ब्राह्मणांक ॥३६०॥

होमहवना सांगाती ।
गुणदोष निव्वळताती ।
प्रपंचांतुल्यो सुट्ताती ।
निरर्थक उपाधी ॥३६२॥

कष्टार्जित न्यायी धन ।
शुभ स्थळ काळ दिन ।
आनी ब्राह्मण विद्वान ।
पळैताती अवश्य ॥३६३॥

यज्ञ तप आनी दान ।
हांगेलँ पड्ता बंधन ।
जात्ता मोक्षाचँ साधन ।
हॉची आदि ॐ कारु ॥३६५॥

अश्ली ह्यॉची क्रिया तिन्नी ।
जात्ताती मोक्षदायिनी ।
मंत्रोच्चारची करणी ।
कित्ली पळँ अगाध ॥३६७॥

तँ म्हळ्ळ्यारी परात्पर ।
सर्वसाक्षी विश्वाधार ।
तरी जाछयां जँ साकार ।
तँची हँ परब्रह्म ॥३६९॥

म्हणताती हँ फल नाक्का ।
दिताती तुगेलँ तुक्का ।
भोग्गूक ऊरु दीव्नाक्का ।
आम्कां घँ तूँ सर्वई ॥३७१॥

ॐ कारानँ सुरु जाल्लँ ।
तत्कारानँ फल सॉळ्ळँ ।
अश्ली हँ कर्मई पाळ्लँ ।
सहजची ब्रह्मत्व ॥३७३॥

मीट उद्कांतुं कर्गता ।
तँ उद्दाक मिट्शँ लागता ।
तश्ली द्वैतभावु उर्ता ।
ह्यावै ब्रह्मरूपांतुं ॥३७५॥

दीसाआड धोर्नु दीसु ।
वा पक्षांतर्गत दीसु ।
कोर्नु नॅमानँ उपासु ।
धातु क्षीण कर्ताती ॥३६४॥

वज्जँ दोणीचँ नॅलारी ।
तीची तेलूता उद्कारी ।
आनी पावैता तीरारी ।
तश्ली कर्ता हॉ मंत्रु ॥३६६॥

क्रिया जाय्तची आस्ताती ।
फलद्रूप त्याँ जात्ताती ।
त्यावळारी तँ कर्ताती ।
तत् शब्दाचॉ उच्चारु ॥३६८॥

तँयीं पुराण पुरुष ।
तँची मूळ चिदाकाश ।
हाज्जोची धर्ताती ध्यास ।
यँत्ता तँची वाचेरी ॥३७०॥

तद्रूप परब्रह्मांतुं ।
ऊर्नाती तँ स्वकर्मांतुं ।
न्हई मगेलँ हँ घँ तूँ ।
तूँची कर्ता करैता ॥३७२॥

पार्था हँ सर्वई खरँ ।
जाल्लेल्वारी दिस्ता दुस्त्रँ ।
तांतुलँ हँ सूक्ष्म चरँ ।
तुक्काई तँ लाग्तलँ ॥३७४॥

द्वैतपण खंडई आस्ता ।
थंडई भवभय दिस्ता ।
हँची पळँ देवु सांगता ।
वेदई हँ म्हणताती ॥३७६॥

ज्ञानेश्वरी

ब्रह्मत्व तँ आस्ता भिन्न ।
अंतीं आत्मत्वांतुं लीन ।
जांन्व्याक हँ प्रयोजन ।
कँल्यां ह्या सत् शब्दाचँ ॥३७७॥

प्रशसनीय हँ कर्म ।
तँची जांन्व्याक सत्कर्म ।
विनियोगु तॉ सुगम ।
आस्स त्या सत् शब्दाचॉ ॥३७९॥

घँ खंचोई देशु काळु ।
जाय्ना ताज्ज्यांतुं बदलु ।
अविनाशी तँ निश्चळु ।
आप्णांतुं तँ आप्पण ॥३८१॥

सत्कर्म स्तुत्य जाल्लेलँ ।
ब्रह्मपदाक तँ पावलँ ।
सांग मीलन वँ जाल्लँ ।
अद्वैत भावनेनँ ॥३८३॥

रहस्य हँ सांगलँ तुक्का ।
हांवँ सांगलँ हँ म्होण्णाक्का ।
श्रीरंगानँची हँ तुक्का ।
सांगलँ म्हुणुची समज ॥३८५॥

कर्ता हॉ साह्य आन्येक ।
स्तुत्य सात्त्विक कर्माक ।
कश्शी म्हुणु तँवै आय्क ।
सांग्तां तुक्का दी लक्ष ॥३८७॥

अवयवांतुलँ व्यंग ।
कर्ता देहाक अपंग ।
रथु चल्ला डगमग ।
तांतुं दोषु आस्ल्यारी ॥३८९॥

कर्म सुरु ॐ कारानँ ।
ब्रह्मत्व तदाकारानँ ।
म्हण्ताती हँ कौतुकानँ ।
कश्शी जाल्लँ साकार ॥३७८॥

ताँ शब्दु हँची सुच्चैता ।
अशाश्वता तँ आट्टैता ।
सर्वत्र सदैव आस्ता ।
तागेलँची शासन ॥३८०॥

आस्स म्हुणु जँ जँ दिस्ता ।
ती माया क्षणैक आस्ता ।
सद्वस्तु दिस्सूक लाग्ता ।
तँची आत्मदर्शन ॥३८२॥

ॐ कारानँ तत्कारानँ ।
कर्म ब्रह्ममय जायनँ ।
लीन कोर्का सत्कारानँ ।
तँ अद्वैत भावांतुं..... ॥३८४॥

कश्शी म्हळ्ळेल्लतरी यँत्ता ।
द्वैतभावु हांतुं पार्था ।
सूत्रधारु ताँची आस्ता ।
सर्वांगँलॉ सदैव ॥३८६॥

सात्त्विक कर्म सतत ।
चल्ल आस्ताती यथार्थ ।
खंडँ पुणि अकस्मात ।
न्यून उर्ता तँ कळणा ॥३८८॥

सत्कर्म कर्तलॉ अश्शी ।
कळणा खंडँ फस्ता कश्शी ।
यँत्ता जाव्नु ताँ साव्लीशी ।
सांभाळुक सत्कारु ॥३९०॥

ताँ ॐ कारु नी तत्कारु ।
सांगातीची हों सत्कारु ।
हाज्जों कॅल्यारी उच्चारु ।
जात्ता सत्कर्म शुध्द ॥३९१॥

वक्कद कश्की रोग्याक ।
आश्रयु पराभूताक ।
तश्शी होंवै सत्कर्माक ।
साह्य कर्ता सत्कारु ॥३९३॥

अँखाद्वॅळ वाट चुक्ता ।
परीक्षकुई गोंदळता ।
कॅर्ना कोंण खंई चुक्ता ।
कळणा व्यवहारांतुं ॥३९५॥

ताव्वळी ताँची सच्छब्दु ।
दोंगांपेक्षाई सावधु ।
आशिशल्मितीं दिता सादु ।
ताँ ह्या सत्कर्माकई... ॥३९७॥

निदोषत्व सत्कर्माचें ।
सच्छब्दानेंची तँ येँव्चें ।
अश्शी ह्या नाममंत्राचें ।
इत्लें थोर महात्म्य ॥३९९॥

उच्चारु हाज्जों कॅल्यारी ।
पावैता तँ त्या जाग्यारी ।
खंई सर्व सत्ताधारी ।
आस्ता ताँ सर्वसाक्षी ॥४०१॥

आकाश आकाशाकची ।
म्हणता आधारु रें तूंची ।
अनामी ह्या नामाकची ।
म्हणता तूंची आश्रयु ॥४०३॥

स्वसामर्थ्यारी सत्कारु ।
कोर्नु दोषपरिहारु ।
सत्कर्माक पूर्णाकारु ।
दिता ताँ सर्वांगारी ॥३९२॥

कळणा चुकी जात्ता म्हुणु ।
वत्ता तँ कर्मई जानु ।
कड्डेरीची यॅत्ता कळणु ।
की कॅल्लें महत्पाप ॥३९४॥

अश्शी कर्मांतुं चुक्ताती ।
जांन्वी जात्ताची दुष्कीर्ती ।
जाय्ता तीवै कोंणामितीं ।
चुक्कोंन्व्याक अँकळाक ॥३९६॥

लोहाक परीसस्पर्शु ।
होंळों गंगेंतुं प्रवेशु ।
आनी अमृताचों पाव्सु ।
मोरु पळ्ळेल्याचेरी.. ॥३९८॥

हाज्जें मर्म जाण्णु घेन्नु ।
तुंवॅची विचारु कोर्नु ।
पळैल्यारी तुक्का कळणु ।
यॅत्लें नाम हँ ब्रह्म ॥४००॥

शुध्द अव्यक्त निर्लेप ।
परब्रह्माचें स्वरूप ।
ताज्जेंची हँ नामरूप ।
त्या रूपाचें हँ चिन्ह ॥४०२॥

आण्णालँची तेज जानु ।
यॅत्ता आदित्यु उदेनु ।
तश्शी ब्रह्म व्यक्त जानु ।
यॅत्ता नामरूपांतुं ॥४०४॥

ज्ञानेश्वरी

अक्षरं तीं न्हई नाम ।
जाण तँची साक्षात् ब्रह्म ।
म्हणु अशी जांवीं कर्म ।
तीं वै ब्रह्मस्वरूप ॥४०५॥

परीसु परीक्षा कर्ना ।
शुध्द की अशुध्द म्हण्णा ।
ब्रह्मार्पण हीं कर्तना ।
नामई तँ पळैना ॥४०७॥

ब्रह्मनामाचँ सामर्थ्य ।
सांगलँ तुक्का कोर्नु स्पष्ट ।
दीनु थंथई दृष्टांत ।
सम कळचँ खातीर ॥४०९॥

ब्रह्मनामाचँ महत्त्व ।
अनमोल अनन्यत्व ।
आनी ताज्जँ मूलतत्त्व ।
कळळँ न्हवँ अर्जुना ॥४११॥

ह्या कर्माचों ज्या कर्मांतुं ।
विनियोगु विधियुक्तु ।
जात्ता सांगल्यां की शास्त्रांतुं ।
तँची कर्म वेदोक्त ॥४१३॥

अश्वमेध कित्लें करी ।
रत्नांनीं ही पृथ्वी भरी ।
राब्बुनु करी उंगट्यारी ।
अस्लीं तपं हजार ॥४१५॥

पाव्सु पळळ्यारी फात्रारी ।
हवनई तँ भस्मारी ।
आनी पोटोळणु घँल्ल्यारी ।
साळ्येक तँ व्यर्थची ॥४१७॥

यज्ञ आस्सोती वा दानं ।
वा तपं कित्लीं गहन ।
तांतू खंडीं जावों न्यून ।
आस्चँ ना असंभव ॥४०६॥

उणें की हँ परिपूर्ण ।
हाज्जँ कर्ना तँ तुळण ।
समुद्रांतुं संमीलन ।
हॉळांचँ नी न्हैयांचँ ॥४०८॥

घेव्नु अकेक अक्षर ।
धर्लाँ अकेकु पदर ।
आनी सांगली सविस्तर ।
रीती विनियोगाची ॥४१०॥

आतं आनी हाज्मुखारी ।
श्रध्दा दव्वोर्नु नामारी ।
कोर्चीं सर्व कर्म करी ।
ऊरशनाची बंधन ॥४१२॥

श्रध्दैचों आधारु सोण्णु ।
मंत्रविधि वर्ज्य कोर्नु ।
व्यर्थ दुराग्रहु धोर्नु ।
बस्चँ बरँ न्हई रँ ॥४१४॥

तलाव समुद्रावारी ।
कित्लेई तँ बांदयल्लरी ।
प्रयोजन कांडं तरी ।
आस्स वँ सांग पार्था ॥४१६॥

आकाशाक तू गुद्दाई ।
लागना ताक्का अक्कुई ।
सांग कस्त्याक ही जाई ।
बशिल्लकडें उपाधी ॥४१८॥

खडें घाण्यांतुं भडिल्लें ।
सांग कित्लें तँल मँळळें ।
कष्ट मात्र व्यर्थ गँल्लें ।
पेंडी तीवै मेळणेंची ॥४१९॥

मँळणा औहिक भोगूक ।
धूरची पारलौकिक ।
दीन्नी घर्च्या पाहुण्याक ।
काड्का पड्ता उपासु ॥४२१॥

अशशी पतितपावनु ।
संसारंधकार भानु ।
नरेंद्र लक्ष्मीरमणु ।
उल्लैलौ त्यावळारी ॥४२३॥

युध्दा प्रसंगु हों घोरु ।
रोखठोक व्यवहारु ।
चल्ता प्राणांचों संहारु ।
परस्पर पक्षांतुं ॥४२५॥

संजयु म्हणता रायाक ।
मान्का शत्रूल्या गुणांक ।
पार्थु दिता आम्कां सुख ।
तांवै आमोलौ गुरु ॥४२७॥

आम्मी अज्ञाना काळकांतुं ।
फिर्तालें जन्मजन्मांतुं ।
आत्मज्ञाना प्रकाशांतुं ।
हाण्णु सौळ्ळें आम्कांई ॥४२९॥

कोर्नु विचारु मुखारी ।
आनी चड उल्लैल्यारी ।
हाक्का जाय्द खोंबिल्वारी ।
पुरां इत्लें सांगिलें ॥४३१॥

कर्त्या कुड्कें बांदुन् घेवु ।
गांव परगांव भोवु ।
येन्वें उपासची काण्णु ।
कस्लौ कर्मा व्यापारु ॥४२०॥

जौं हें सोण्णु ब्रह्मनाम ।
कर्ता नानाविध कर्म ।
जाल्यारी तौ पूर्णकाम ।

खंडई अक्डें जाय्दना रें ॥४२२॥
चंद्रापेक्षां चांदणेंची ।
शीतल लागता चडची ।
तशशी चड अर्जुनुची ।
सुखी जाल्लौ आय्कुनु ॥४२४॥

अस्त्याई परिस्थितींतुं ।
कशशी बा तौ स्वानंदांतुं ।
त्या अक्ळ्याकची जगांतुं ।
मळ्ळ्या अस्लें सद्भाग्य ॥४२६॥

तां जरी निमिनाशिलौ ।
देवुई सांगशनाशिलौ ।
कशशी आम्कां मळ्तल्लिशिलौ ।
परमार्थाचों हों योगु ॥४२८॥

तान्न आम्चेरी हों थोरु ।
कॅल्लौ पळें उपकारु ।
जाल्लौ व्याससहोदरु ।
तशशी आमोलौ गुरु ॥४३०॥

इत्ल्यारीची तौ तड्वलौ ।
दुस्त्रांची विषयु घॅल्लौ ।
पार्थु कस्लें निमित्तलौ ।
श्रीकृष्णाक तें सांगतां ॥४३२॥

संजयानें म्हळ्ळेल्वारी ।
सांगतां आय्कया मुखारी ।
कृपा करा ही मज्जेरी ।
म्हणता निवृत्तीदासु ॥४३३॥

॥ ज्ञानदेवु सांगता गीता ।
मधु अनुवादु कर्ता ।
सत्रावों अध्यायु बोरोनु जात्ता ।

अठरावाँ अध्याय

जय जय देवा गुरो निर्मळा ।
शुभंकरा हे भक्तवत्सला ।
जन्ममृत्युच्या दुष्ट शृंखला ।
स्मरतां गळणु पडताती ॥१॥

जय देवा तूं सकळु ।
विरक्तांलागगी स्नेहाळु ।
कालातीता तूं अकळु ।
परिपूर्ण श्रीगुरो ॥३॥

जय निर्लेपा निष्कलंका ।
महानंदाच्या प्रेरका ।
त्रैलोक्याच्या संचालका ।
आदिमूळा पुरातना ॥५॥

देवा शमदमसहायका ।
जयजय हे स्मरसंहारका ।
अज्ञानवनविध्वंसक ।
दयासागरा गुरुराया ॥७॥

देवा तूंची अद्वितीयु ।
तुक्का संवजनप्रियु ।
भक्तांकितु तूं भजनीयु ।
मायातीता परात्परा ॥९॥

भावातीतु वाचातीतु ।
अशशी आस्तना देवा तूं ।
कशशी नी कित्ली शाब्दांतुं ।
स्तुती कोर्ची हँ कळणा ॥११॥

देवा तूं सामर्थ्यवानु ।
हरैता अशुभगणु ।
वेदार्थाचें सार जानु ।
दिता फल हातांतुं ॥२॥

निश्चळु अशशी नित्याचौ ।
उत्पत्तिस्थितीलयाचौ ।
खेळु चलैता विश्वाचौ ।
सुट्टशना वें उदर ॥४॥

जयजयजय हे स्वयंप्रकाशा ।
जगद्व्यापका तूं आकाशा ।
जगदाधारा तूं सर्वेशा ।
देवा भवभयविनाशका ॥६॥

जयजय देवा ऐकात्मका ।
विषयविषाच्या परिहारका ।
भक्तांतस्थ संदीपका ।
नीवैता तूं भवतापु ॥८॥

अकल्पित फल मॅळता ।
तूंची कल्पतरु दाता ।
मनाक सक्षम कर्ता ।
संवित् बीज धरूक ॥१०॥

अशशी दृष्टीक पडशना ।
इत्लें कशशी माक्का कळणा ।
आनी हांवें स्तुती कर्ना ।
लाज माक्का मगेली ॥१२॥

शांत समुद्र पोळोनु ।
मुखावळें येना कळणु ।
जोवरेक चंद्र येनु ।
ताक्का थै थै नांचैना ॥१३॥

सोमकांत मणी स्त्रवु ।
अर्ध दीना आप्पण् जावु ।
चंद्रची तँ ताज्करौनु ।
घँत्ता सर्वे करौनु ॥१४॥

वसंतऋतु जाँ यँत्ता ।
सृष्टी देवीक सज्जैता ।
तूंची देवा हँ करैता ।
तुगेलँची स्तवन ॥१५॥

रवि आकाशांतुं यँत्ता ।
तळ्यांतुं कमळ फुल्ला ।
समद्रु सहज घड्ता ।
खरँ लाज्का म्हुणु ना ॥१६॥

तुगेलँ स्मरण जात्ता ।
हांवंची माक्का विस्सर्ता ।
पोंट भर्ता आनी यँत्ता ।
कश्की धेंकू आप्याप ॥१७॥

तश्शी मगेली अहंता ।
घालैली तुंवँ अनंता ।
जाल्ली वाणी ही तत्त्वता ।
तुगेलँची स्वरूप ॥१८॥

आस्तना देहपणांतुं ।
यँद स्तुती ह्या मुखांतुं ।
जाल्ली ती द्वैतभावांतुं ।
तूं नी तुगेलँ गुण ॥१९॥

आस्स जाँ तूँ अेकात्मक ।
गुण विभाग कस्ल्याक ।
फुटोनु हँ मोती अेक ।
जोड् सूंकाती वँ कुड्कँ ॥२०॥

मायबाप तूँ म्हळळ्यारी ।
चेडूँ जांक्का हांवँ तरी ।
सांग तुगेल्या आंगारी ।
उपाधी ही घाल्का वँ ॥२१॥

देवा तुगेलाँ चाकरु ।
कोरुं कश्शी हाँ उच्चारु ।
तूँ स्वयंभू स्वामी थोरु ।
कर्ना उस्नाँ गौरवु ॥२२॥

तूँ सर्वांतर्यामी म्होण्चँ ।
भाग्र ना म्हुणु सुच्चोंव्यँ ।
व्यापकत्वाक हँ लांव्यँ ।
उणेपण नुस्तेँची ॥२३॥

खंडँ कस्ली ना जगांतुं ।
स्तुतीयोग्य तुक्का वस्तु ।
म्हुणु मूक जांव्यँ हांतुं ।
दिस्ता हँ श्रेयस्कर ॥२४॥

उल्लैना जांव्यँ ही स्तुती ।
दाकैना जांव्यँ ही आर्ती ।
आस्सना जांव्यँ सांगाती ।
कस्ल्याई समंदानँ ॥२५॥

उल्लौलाँ भ्रमिष्टावारी ।
बोग्गुळ्ळाँई पिश्श्यावारी ।
स्तुती केल्ली कश्शीतरी ।
सहन कोर्नु घेंव्काज ॥२६॥

ज्ञानेश्वरी

आतं हँ गीताव्याख्यान ।
जांक्का सज्जनांक मान्य ।
तस्लँ दी तूं प्रोत्साहन ।
मगेल्या ह्या वाचेक ॥२७॥

ज्ञानदेवुई म्हणालो ।
सद्गुरु प्रसन्न जाल्लो ।
कथाभागु मुखावेलो ।
आय्कया ही विनंती ॥२९॥

म्हणताती की धूर थावु ।
दँळा कळसु पोळोनु ।
दर्शन जाल्लं लेक्कुनु ।
थंडी हात जोडताती ॥३१॥

हो ह्याखातीरची म्हणतां ।
दँळाचो कळसु जात्ता ।
मंदिराचेरी चडैता ।
व्यासमुनी ही शोभा ॥३३॥

व्यास महर्षीनं खळ्ळं ।
वेदांचें पर्वत सगळं ।
उपनिषदांचें दिल्लं ।
रत्नभांडार खण्णु ॥३५॥

भित्तरी गीता मंदिर ।
परमार्थाचो चतुर ।
लागला हो संवादी सूर ।
श्रीकृष्णार्जुनांगेलो ॥३७॥

पंध्रावो अध्यायु सर्ता ।
थंडी घुम्टा काम जात्ता ।
अशी सर्व जायत यत्ता ।
मंदिराचें हें काम ॥३९॥

आय्कुनु म्हळ्ळं नाथानं ।
म्होण्णक्का हँ नॅव्णवानं ।
लॉखंडाक परीसानं ।
घास्त बस्का पण्णा रँ ॥२८॥

गीता ही राजमंदिर ।
होची अध्यायु शिखर ।
हांतुं गीतार्थाचें सार ।
मँळता तुम्कां सर्वांक ॥३०॥

म्होण्येद तँची हांगाई ।
गीतेचो भावार्थु सर्वे ।
मँळतलो हांतुं तुम्काई ।
पोळोंच्याक अँकडेंची ॥३२॥

कळसु दँळाचो सांगता ।
बांदोचें काम सर्वथा ।
जाल्लं तशी हो सुच्यैता ।
गीता जाल्ली संपन्न ॥३४॥

धर्म अर्थ काम तीनी ।
वणती ह्या पाषाणांनीं ।
बांदैली सर्व बाजूंनीं ।
ह्या महाभारताची ॥३६॥

निवृत्तीचें सूत्र धोरु ।
शास्त्रार्थु सम समजावु ।
दिता हो स्पष्ट दाकोनु ।
आम्कां मोक्षाचो मार्गु ॥३८॥

कलशाचें स्थान पैलं ।
सॉळाव्यांतुं सिध्द जाल्लं ।
ताज्खातीर हँ मांडेलं ।
आसन सत्राव्यांतुं ॥४०॥

हांगा अठ्ठाव्यांतुं आत्तं ।
जाल्लो कलशु स्थापित ।
व्यासगीतेचो समस्त ।
लायलो विजयध्वजु ॥४१॥

खंडूँ कस्लँ ऊर्नँ न्यून ।
जाछँ हँ काम संपन्न ।
अठ्ठाव्यांतुं विवेचन ।
कॅल्यां पूर्ण गीतेचँ ॥४३॥

प्रदक्षिणा घाल्नु काँण ।
कर्ता काँण पारायण ।
साळ्येंतुं हिगेल्या काँण ।
बस्ताती श्रवणाक ॥४५॥

काँण आत्मज्ञानी जात्ता ।
ताँ परमपद पाव्ता ।
जाल्यारी सर्वाकै मॅळता ।
मोक्षु ह्या मंदिरांतुं ॥४७॥

उपासना ह्यो सर्वई ।
जरी सर्व मोक्षदायी ।
तरी कळसु म्होण्णुई ।
कॅल्लो हाज्जो उल्लेखु ॥४९॥

गंगा यमुना ह्यो दोनी ।
दिस्ताती की प्रवाहिनी ।
जाल्यारी ह्यो दोंगजणी ।
उद्कादृष्टीनँ अेक ॥५१॥

प्रतिदीसु कळा वाड्ता ।
चंद्रु होडु दिस्सू लागता ।
त्या त्या कळेची वँ दिस्ता ।
वाड्ची रेषा विंगड ॥५३॥

अध्याय सर्व अँकळाचँ ।
पूर्णतेक चडत वच्चँ ।
क्रमेण ह्या मंदिराचँ ।
थर अशशी रच्चैलँ ॥४२॥

शिल्पाकृती ही व्यासाली ।
गीतेंतुं साकार जाल्ली ।
नी संसारग्रस्तांगेली ।
नौका जाल्ली तारक ॥४४॥

काँण दीन्नु अवधान ।
कोर्नु घॅत्ता अर्थज्ञान ।
ताज्जेची कर्त चिंतन ।
बस्ता ताँ गाभारयांतुं ॥४६॥

समर्थागेरी वाड्तना ।
पंक्तीभेदु कश्की जायना ।
तशशी काँणाकै चुक्कना ।
मोक्षपदाचो लाभु ॥४८॥

सत्राव्या अध्यायांत्यान्नु ।
सुरु जाल्लो कशशी म्हुणु ।
समंदु ह्यो स्पष्ट कोर्नु ।
सांग्तां तुक्का हांगेलो ॥५०॥

उमा आनी महेश्वर ।
अर्धनारीनटेश्वर ।
जाल्लीं अेकची शरीर ।
घेन्नु अंगविशेष ॥५२॥

चारि चरणांचो श्लोकु ।
तरी म्हणताती ताँ अेकु ।
तशशी अँक्कामाक्षी अेकु ।
अध्यायु ह्या गीतेचो ॥५४॥

ज्ञानेश्वरी

त्या प्रत्येक अध्यायांतुं ।
आस्स अेक्कुची सिध्दांतुं ।
रत्न मण्यांच्या हारांतुं ।
कश्की अेक्कची सूत्र ॥५५॥

फुल्लं आनी फुल्लां सरु ।
दोंगांक अेक्कु आकारु ।
सुगंधुई सुरुचिरु ।
अेक्कुची ह्या फुल्लांचों ॥५७॥

व्यासांगलॉ मार्गु सॉण्णं ।
बदलु कस्लोई कर्नं ।
भावार्थु अेकाग्रतेनं ।
तांतुलॉ हॉ आय्कया ॥५९॥

ब्रह्मनामारी श्रध्दा ना ।
तरी कर्ता कर्म नाना ।
कोर्नुई कस्लेई जायना ।
कोर्चं सर्व व्यर्थची ॥६१॥

ज्ञानदृष्टी हाक्का नाची ।
गोत्तु ना सर्वेश्वरुची ।
कश्शी ह्या ब्रह्मनामाची ।
महती हॉ जाणद ॥६३॥

शस्त्र पोट्टोळ्ळु घॅल्यारी ।
दोरयेरी धांळ्या लाग्ल्यारी ।
नागिणी घेव्नु खॅळ्ळ्यारी ।
घातु जात्ता निश्चित ॥६५॥

यथासांग तीं जाल्यारी ।
यॅल्लॉ तॉ ज्ञानमार्गारी ।
उल्यारी तीं माक्षीवारी ।
अधोगती चुक्कश्ना ॥६७॥

अनेक मोत्यांची माळ ।
अेकपोडी ही केवळ ।
तरी शोभा ही सोज्वळ ।
सर्वांगेली अेक्कीची ॥५६॥

गीता अठ्ठा अध्यायांची ।
जाछी ही सात्शें श्र्लोकांची ।
सर्वांतुं सांगल्यां अेक्कची ।
जं आस्स तं अेक्कची ॥५८॥

आखेरीक सत्राव्यांतुं ।
जं म्हणालॉ भगवंतुं ।
तं आस्स की उगडासांतुं ।
आय्कया तं नॅवानं ॥६०॥

आय्कुनु दॅवालं म्हण्णं ।
दिल्लॉ हुंकारु पार्थानं ।
कळ्ळु अश्शी कर्मठानं ।
चल्यं ताक्का अमान्य ॥६२॥

रजतम गेल्लेल्विना ।
खंची श्रध्दा दृढ जायना ।
अस्ल्या श्रध्देतुं रुज्जना ।
ब्रह्मनामाचं बीज ॥६४॥

अस्ल्या कर्माचं तं फल ।
जन्ममरणाचं मूळ ।
भोग तं सर्व अटळ ।
भोग्काजची पडताती ॥६६॥

अश्शी कर्मांतुं येल्लींची ।
विधनं ह्या ना त्या थरेचीं ।
जाय्द वं प्राप्ती मोक्षाची ।
अस्ल्या ह्या कर्मठाक ॥६८॥

नाक्का सांगातु कर्माचौ ।
दोषुई ना बंधनाचौ ।
मार्गु बरौ संन्यासाचौ ।
मुक्ती मॅळता तत्क्षण ॥६९॥

त्यागु अथवा संन्यासु ।
ज्ञानमार्गाचौ प्रवासु ।
कोर्नु दिताती सलीसु ।
सिध्दीचें मूलमंत्र ॥७१॥

त्यागु कस्त्याचौ तौ कोर्का ।
संन्यासु कस्त्याचौ धोर्का ।
हँ तूं स्पष्ट सांग माक्का ।
कळौ आस्त्यारी भेदु ॥७३॥

अँक्कांथानु अँक कळता ।
अँकु सर्ता दुस्त्रौ मॅळता ।
अध्यायांचौ क्रमु चलता ।
आय्कयाती मुखारी ॥७५॥

ना वँ ताक्का हाज्जँ ज्ञान ।
सौत्त आशिलौ नॅवन ।
हाक्काची जायनँ सहन ।
बोस्चें तान्न नोळीत ॥७७॥

खास हेतू नातिल्तरी ।
बोस्का उल्लैत इद्रारी ।
अशशी प्रीती भोगिल्तरी ।
भूक कांई भागगना ॥७९॥

आस्त्या ह्या प्रश्नोत्तरांतुं ।
साध्य जात्ता परमार्थु ।
आण्णालँ रूप कान् तुं ।
मॅळता की पोळोंच्याक ॥८१॥

कर्माची बाधाई जायना ।
मय्यई ताज्जँ आस्सना ।
त्यामितीं रमारमणा ।
जाय्द वँ आत्मज्ञान ॥७०॥

ह्या दोन्नींचँ आचरण ।
कॅल्यारी वत्ता अज्ञान ।
कशशी हँची समाधान ।
जाय्शी सांग तूं माक्का ॥७२॥

अर्जुनानँ प्रश्नु कोर्चें ।
कृष्णानँ उत्तर दिव्यँ ।
जाल्यां रूप संवादाचँ ।
साकार अठ्ठाव्यांतुं ॥७४॥

माक्षीच्या उत्राक धोर्नु ।
आय्ला मनांतुं अन्मानु ।
निरसन करी म्हुणु ।
सांगता पार्थु कृष्णाक ॥७६॥

पॉटभरी पीव्नु घॅत्ता ।
वास्त्रूं गायीकची खिच्ता ।
अशशीची ही रीती आस्ता ।
व्हयि की ना प्रीतीची ॥७८॥

अशशी पार्थुई तृषार्तु ।
प्रीतीची हौ मूर्तीमंतु ।
जायना अजुनीकै तृप्तु ।
कर्ता आनी उल्लैशी ॥८०॥

संवादु मद्दँ राब्ल्यारी ।
परमार्थुई तिल्ल्यारी ।
अशशी हौ बंद पळ्ळ्यारी ।
हाक्का जायना सहन ॥८२॥

ज्ञानेश्वरी

युक्ती कोर्नु ही निम्गूंची ।
घडी गीतेच्या वस्त्राची ।
मेकळैली नी सव्यसाची ।
अर्थशोभ पळैता ॥८३॥

लॅक्लॅं गीता पूर्ण जाल्ली ।
नॅवानॅ सुरुई केल्ली ।
कश्की गुरुशिष्यागेली ।
तत्त्वचर्चा चालूची ॥८५॥

त्यागांतुं नी संन्यासांतुं ।
अेक्कु अर्थू ह्या दोन्नींतुं ।
संघांतुं नी सांगातांतुं ।
अॅक्डॅ आस्चॉ संकेतु ॥८७॥

भेदु कस्तोई आस्ल्यारी ।
सांग तॉ माक्का मुरारी ।
म्हणता पार्थाक श्रीहरी ।
आस्स भेदु आय्क तूं ॥८९॥

दोन्नींतुंई सव्यसाची ।
सोड्चॅं हॉ अर्थु आस्सची ।
जाल्यारी सूक्ष्म भेदाची ।
आस्स तांतुंई खूण ॥९१॥

खंचॅं कर्म सोण्णु दिंक्का ।
फल खंच्याचॅं तॅं सोड्का ।
हॅंवै स्पष्ट सांग्तां तुक्का ।
मन दीव्नु आय्क तूं ॥९३॥

तण आप्याप चिग्रता ।
गाह्णें मात्र कस्का पड्ता ।
बीज घाल्नु राक्का पड्ता ।
भात्ता पीका खात्तीर ॥९५॥

केवळ अट्टावाँ न्हई ।
अेकाध्यार्थांची गीता ही ।
पोळोनु वास्त्राक गायी ।
सॉड्ता पान्न उत्स्फुर्त ॥८४॥

आस्सॉ हॅं उरॉ इत्ल्यारी ।
सांग म्हणता धनुर्धारी ।
करी कृपा तूं मज्जेरी ।
हे श्रीकृष्णा विश्वेशा ॥८६॥

संन्यासु म्हळ्ळ्यारी सोड्चॅं ।
त्यागु म्हळ्ळेल्तरी सोड्चॅं ।
अश्शी अेक्कची अर्थाचॅं ।
शब्द माक्का दिस्ताती ॥८८॥

काँणै अशी पळैल्यारी ।
अेक्कु अर्थु आशिल्वारी ।
दिस्चॅं तुक्का दिशिल्वारी ।
सहज हॅं ताक्काई ॥९०॥

सर्वस्व हॅं सोण्णु दिंक्चॅं ।
ताव्ळी संन्यासु म्होण्चॅं ।
कर्मफल मात्र सोड्चॅं ।
म्होण्चॅं ताव्ळी त्यागु ॥९२॥

गुड् री रात्रांतुं रूक ।
वाड्ताती आप्णाइत्ल्याक ।
लाव्नु मॅळ्ता फळ-पीक ।
बागेंतल्लं नी शॅंतांतल्लं ॥९४॥

देह सहजची आस्ता ।
भांगार कोरोंका पड्ता ।
न्हई तिज्इत्ल्याक व्हांव्ता ।
बाईं खण्का पड्ताची ॥९६॥

कर्म नित्यनैमित्तिक ।
जात्ताती तीं स्वाभाविक ।
दिता ह्या काम्य कर्मांक ।
खास प्रेरणा इच्छा ॥९७॥

जलाशयं उपवनं ।
नगरव्यवस्थापन ।
विविध व्रतं महान ।
करैता संभ्रमारी ॥९९॥

देह धोर्नु आय्ला जरी ।
जन्ममरणाची फेरी ।
चुक्कोंया ही म्हळ्ळेल्लरी ।
जाय्ना फिर्का तांतूंची ॥१०१॥

तश्शी काम्यकर्मफळ ।
भांग्का पड्ताची सरळ ।
रीण पावोंची ती वळ ।
यॅनापुडें पावोंका ॥१०३॥

गॉड खाल्लें गोत्तनस्तना ।
तँ कांडं कडू लाग्गना ।
गॉब्राभित्तलँ दिस्सना ।
लास्तलॉची की पायु ॥१०५॥

अश्शी काम्य कर्म सोड्का ।
विष म्हणुची तँ लॅक्का ।
संसर्गु लाव्नु घेव्क्का ।
पार्था ताज्जॉ सर्वथा ॥१०७॥

हँ कर्म सोड्का म्हळ्ळ्यारी ।
घावु भोगवासनेरी ।
घाल्का निर्धनु जाल्यारी ।
भय्यई ना चोर्येचँ ॥१०९॥

नाना विषयांचें भोग ।
भोग्च्याक करैता याग ।
ह्या कर्माचों कार्यभाग ।
इच्छा घेंता सांभाळणु ॥९८॥

इच्छा ही कर्माचँ मूळ ।
करैल्याचँ दिता फळ ।
फळ भांगैता सकळ ।
आनी घाल्ता बांदुनु ॥१००॥

नशिबांतुं जँ बरैल्यां ।
सांग तँ काँणाक चुक्ल्यां ।
काळेपण धुव्नु आयल्यां ।
गॉरपण काँणाक ॥१०२॥

अनिच्छेनँ जरी सुट्लॉ ।
बाणु काँणाकै लाग्तलॉ ।
ताँची परिणामु जात्लॉ ।
अवांछित काम्याचों ॥१०४॥

काम्य कर्मांतुं हँ ।
अेक बळ आस्स स्वाभाविक ।
त्यामितीं हाज्जँ कौतुक ।
मुमुक्षुनँ कोर्नयँ ॥१०६॥

दूरदर्शी आत्मज्ञानी ।
म्हळ्ळ्यां ह्या सर्व लोकांनीं ।
की त्या त्यागाक सर्वानीं ।
जाण्का हाँची संन्यासु ॥१०८॥

चंद्र वा सूर्यग्रहण ।
ह्या वळारी कोर्चे दान ।
सश्रद्ध पुण्यस्मरण ।
मातापितरांगेलँ ॥११०॥

ज्ञानेश्वरी

बागलांतुं अतिथी यॅत्ता ।
ताव्वळी जँ कोर्का पड्ता ।
जाण अस्लीं कर्म पार्था ।
तींची तूं नैमित्तिक ॥१११॥

सोमकांतु चांदण्यांतुं ।
पद्म सूर्यप्रकाशांतुं ।
विकसित स्वगुणांतुं ।
सहजची जात्ताती ॥११३॥

सकाळीं धोन्पारां सांज्जें ।
जाव्नु वत्ता कोर्चे जँ जँ ।
दिस्ता वें दोंळ्यांक वज्जें ।
पळैतना सहज... ॥११५॥

चंदनाचोंई सुगंधु ।
आस्ता तों स्वभावसिध्दु ।
जन्मासांगाती संबंधु ।
घेव्नु आयल्यां हँ कर्म ॥११७॥

दोन्नी अवश्य कोर्काती ।
जाल्यारी थोंडें म्हणताती ।
की निष्कळ हीं जात्ताती ।
चुक्कीची ही समजुती ॥११९॥

उज्ज्यांतुं भांगार हीन ।
जात्ता तँ शुध्द सुवर्ण ।
तश्शी फल मँळता जाण ।
नित्यनैमित्तिकाचँ ॥१२१॥

इत्लँ होंड आशिल्लरी ।
फल सोड्का जाग्रतेरी ।
मूळ नक्षत्र आस्ल्यारी ।
कश्की दिंक्का तँ सोण्णु ॥१२३॥

आकाश वर्षाऋतुंतुं ।
वनदेवी वसंतांतुं ।
नवकांती यौवनांतुं ।
कश्की आस्ता विशेष ॥११२॥

तश्शी कर्माकई मँळता ।
निमित्त तँ नेमु जात्ता ।
प्रसंगा नुसार घड्ता ।
कर्म तँ नैमित्तिक ॥११४॥

पाय्यां दिंक्का पण्णा गती ।
नैसर्गिक आस्ता शक्ती ।
ज्योतींतुंई आस्ता दीप्ती ।
तिगेलीची तिज्ज्यांतुं ॥११६॥

अश्शी नित्यनैमित्तिक ।
दोन्नी हीं तुक्का कळच्याक ।
सांगलीं आत्तं ऐक ऐक ।
स्पष्ट कोर्नु कौंतेया ॥११८॥

जात्ता सुग्रास भोजन ।
भुक्केचेंई निवारण ।
मँळता जीवा समाधान ।
हँची होंड फल की ॥१२०॥

वाड्ता आत्मसंशोधन ।
जात्ता दोषनिवारण ।
मँळता सद्गतीची खूण ।
हां हां म्हणतां हात्तांतुं ॥१२२॥

वसंतु वनांतुं यॅत्ता ।
आम्रवृक्षु सगळों फुल्ला ।
हातु लायना तशी सोंड्ता ।
कश्की तों सगळीं फळं ॥१२४॥

नित्यनैमित्तिक कोर्का ।
खंचं कर्म दांटु नाक्का ।
फलाशेची वकी घाल्का ।
मनाभाग्र सर्वथा ॥१२५॥

संन्यासु घड्ता ताव्वळी ।
काम्य कर्म गळणु वल्ली ।
निषिध्द सोड्का पड्तली ।
त्याज्य म्हुणु सहज ॥१२७॥

कणीसांतुं सत्त्व भर्ता ।
तीची पीकाची सिध्दता ।
निष्काम कर्म तं जात्ता ।
आत्मज्ञाना सन्मुख ॥१२९॥

त्यागुई कस्ल्याचो कोर्का ।
विचारु अवश्य जांक्का ।
नहै जाल्यारी शिर्कुन् पड्का ।
जातलं चड त्रासांतुं ॥१३१॥

म्हुणु आय्क जं ना वर्ज्य ।
तं कर्नाई सोडू नज्ज ।
आनी सर्वथा जं त्याज्य ।
ताज्जो धोर्नयें लोभु ॥१३३॥

सोंण्णा फलाशा तों म्हण्ता ।
कर्म हें बांदुनु घाल्ता ।
निर्लज्जु कश्की झगड्ता ।
दोषु दिता दुस्त्र्यांक ॥१३५॥

फलाशा सुट्टना म्हुणु ।
कर्मची बंधन म्होण्णू ।
तंची कोर्चे दिंक्का सोण्णु ।
अश्शी घंता निर्णयु ॥१३७॥

अश्शी कर्मफल सोड्चं ।
ताक्का पार्था त्यागु म्होण्चं ।
दोन्नी विषयांतुं सांग्चं ।
जं तं तुंवें आय्कलं ॥१२६॥

फलाशेचो त्यागु जाय्द ।
कर्मविमुक्ती मळ्द ।
जरी जाय्द शिरच्छेद ।
पड्ता कश्की देहची ॥१२८॥

काम्यकर्म सोण्णु दिता ।
कर्मफलत्यागु कर्ता ।
तां आत्मज्ञानाचो जात्ता ।
अधिकारी सत्पात्र ॥१३०॥

गोत्ना हुशार ना कस्लं ।
वक्कद खंचेई घेल्लं ।
भूक जाल्लेल्लरी सोंळ्ळं ।
अन्न मृत्यु आस्सची ॥१३२॥

गोत्ना जाल्यारी हें तंत्र ।
त्यागु जातलो वर्ज्ज मात्र ।
कर्ना कर्नाई विरक्त ।
जं जं आस्स निषिध्द ॥१३४॥

खाव्गी आनी रोगग्रस्तु ।
सोत्ता दोषु पक्वान्नांतुं ।
चर्मरोगानें पीडितु ।
व्यर्थ सव्ता मूसांक ॥१३६॥

यज्ञ अवश्य कोर्काती ।
चित्त शुध्द हें तांच्मिती ।
जात्ता ही दीव्नु निश्चिती ।
उलैता हें आन्येक्ळो ॥१३८॥

ज्ञानेश्वरी

आत्मशुध्दी वग्गी जांक्का ।
म्हुणु कर्म कर्त उर्का ।
आलस्य सर्वथा सोड्का ।
प्राप्त जांक्का विजयु ॥१३९॥

दिस्ता वस्त्र फूट आस्का ।
तरी ताँड फिराव्का ।
काळ्या सत्तेलांतुं घाल्का ।
पड्ता तँ शिज्जोंच्याक ॥१४१॥

कर्म कोर्काज म्हणताती ।
थॉडें सोड्का सांगताती ।
वादविवाद चल्ताती ।
अश्शी ह्या कर्माचेरी ॥१४३॥

त्यागाचें तीनी प्रकार ।
सांगतां तँवै सविस्तर ।
तीन्नींतुं कस्लँ अंतर ।
आस्स तँवै कळतलँ ॥१४५॥

पार्था मगेलँ हँ ज्ञान ।
अनुभवसिध्द जाण ।
तँची धोर्नु रँ प्रमाण ।
सांगतां माक्का दिशिलँ ॥१४७॥

यज्ञतप आनी दान ।
ह्या कर्माचँ अनुष्ठान ।
कश्की मार्गानुसरण ।
यात्रिकाक अवश्य ॥१४९॥

सॉण्णा दोणी तरसरी ।
काण्णा वाली फुल्लसरी ।
दिवाँ वस्तु मँळसरी ।
नीवैना ताँ बुद्दवंतु ॥१५१॥

भांगार शुध्द कर्तना ।
उज्ज्याक भिंक्का म्हुणु ना ।
कान्डी स्वच्छ कोर्नु घँत्ना ।
पुस्का पड्ता धाफंतां ॥१४०॥

कष्ट काड्काती कर्मांतुं ।
नाक्काती तँ म्होण्णक्का तू ।
त्रासु रांदपै कोर्च्यांतुं ।
चुक्कैल्यारी जाय्द वँ ॥१४२॥

विसंगती ही सुट्काज ।
कस्लँ निश्चित कळकाज ।
कर्मत्यागाचँ हँ गूज ।
सांगता तुक्का तँ आय्क ॥१४४॥

तीन्नी दिशिल्तरी वँगळ ।
तात्पर्य घँ तू तांतुलँ ।
तत्त्व त्यागाचँ कळतलँ ।
मन जातलँ निःशंक ॥१४६॥

थुंट्का संसाखंधन ।
म्हुणु आस्का सावधान ।
त्या मुमुक्षुनँ दीव्नु ध्यान ।
हँची ऐक कोर्काज ॥१४८॥

वस्तु हाँगगाणु गॅल्यारी ।
सोड्का जात्ता मँळसरी ।
तृप्ती जावरेकतरी ।
ना म्होण्ण्यँ अन्नाक ॥१५०॥

आत्मज्ञाना साधनेरी ।
निष्ठा दृढ बैससरी ।
कर्म हीं कर्त उल्यारी ।
ध्येय प्राप्त जातलेंची ॥१५२॥

अधिकारु नी क्षमता ।
पोळोनु हँ कोर्का पड्ता ।
विधियुक्त हीं सर्वथा ।
जात्ताती की जायनाती ॥१५३॥

उगडासानें रँ घॅल्यारी ।
वक्कद त्या त्या वॅळारी ।
जाल्ली व्याधी वगी बरी ।
हँ कश्की सुनिश्चित ॥१५५॥

उपर्तुनु वारंवार ।
उज्ज्यांतुं कीड भांगार ।
कर्ताती सुवर्णकार ।
शुध्द शतनंबरी ॥१५७॥

कर्म सत्त्वशुध्द अस्लँ ।
पावन तीर्थशँ जात्लँ ।
धनुर्धरा हँ सांगिलँ ।
धोर्का तुंवँ ध्यानांतुं ॥१५९॥

कु कि सृष्टी दिस्काज ।
तृषार्ताकई मेळ्ळाज ।
माखाडांतुं सहज ।
कश्की अमृता झरी ॥१६१॥

कर्म कोर्नु कर्ममुक्ती ।
मुमुक्षु हँ मेळैताती ।
कश्की वत्ता विषा भीती ।
रसायनी वक्कदानँ ॥१६३॥

खूण कर्मकौशल्याची ।
सांग्तां तुक्का सव्यसाची ।
कश्शी आप्णा इत्ल्याकची ।
कर्म जात्लँ नैष्कर्म्य ॥१६५॥

चम्कल्यारी वगी वगी ।
घारा पाव्येदई वगी ।
तश्शी कर्माचरणई ।
पाव्त्लँ नैष्कर्म्यांतुं ॥१५४॥

कर्म हीं तड्वैनस्तना ।
विधी ती विस्सर्नस्तना ।
कॅल्यारी वत्लँ अर्जुना ।
रजतम तँ धाव्नु ॥१५६॥

निष्ठेनँ कॅल्यारी कर्म ।
वत्लँ धाव्नु रजतम ।
तँची जात्लँ हिमसम ।
शुध्द सत्त्वगुणानँ ॥१५८॥

देह तीर्थांतुं निर्मळ ।
मन कर्मानँ सोज्वळ ।
तश्शी सत्कर्म सकळ ।
तीर्थ म्हुणु लेक्काज ॥१६०॥

न्हंई तार्ता बुड्तल्याक ।
पृथ्वी धर्ता पड्तल्याक ।
आयुष्यई मर्तल्याक ।
दिता कश्की मरण ॥१६२॥

कौशल्यानँ विधियुक्त ।
कर्म कोर्काती समस्त ।
तींची तुक्का बंधमुक्त ।
कर्तलीं ना संशयु ॥१६४॥

विधियुक्त महायज्ञ ।
कोर्काती तँ दीव्नु ध्यान ।
मात्र ताज्जँ कर्तेपण ।
घेव्नु गर्वु धोर्नयँ ॥१६६॥

ज्ञानेश्वरी

यात्रा कर्ता घेवु रीण ।
मॅळणा पूर्ण समाधान ।
यात्रेंतुलें उणेपण ।
मना सताय्त आस्ता ॥१६७॥

दुस्त्र्यॉलॉ आधारु घेवु ।
येंता तीरारी जाँ पोवु ।
वा कोणु पूजा सांगुनु ।
म्हण्णा कर्ता हांवंची ॥१६९॥

केल्लेल्याचें फळ जाई ।
म्हुणु येंना मनांतुंई ।
अशरी कर्ता हीं सर्वई ।
कर्म ह्याची थरेन ॥१७१॥

पिंळ्ळा साव्ली मेळका म्हुणु ।
घाल्ता वें उद्दाक कोणु ।
तशरी फलाशा ही सोण्णु ।
सर्व कर्म कोर्काती ॥१७३॥

कर्तेपण सोण्णु दिता ।
फलनिरपेक्ष जात्ता ।
ताक्का आत्मलाभु घड्ता ।
ना रें हांतुं संशयु ॥१७५॥

जाल्ला जीवाक बॅजारु ।
व्हावु संसाराचों भारु ।
तान्न अवश्य विचारु ।
कोर्नु धोर्का हों मार्गु ॥१७७॥

अशरी कर्म सोड्चें जाण ।
तमोगुणाचें लक्षण ।
शिसारु जाल्यारी काँण ।
बोडुन् घेद कपाल ॥१७९॥

रायागॅल्या सामर्थ्यारी ।
तागेल्याची शत्रूचेरी ।
अॅक्ळों कर्ता मात जरी ।
म्हणा तों जिंक्लाँ हांवें ॥१६८॥

हांवें कर्ता म्हण्णस्तना ।
खंचों विधी सॉण्णस्तना ।
कोर्चीं कोर्नु कर्म नाना ।
जात्ता तों कृतकृत्य ॥१७०॥

कर्म सुरु कर्तनाची ।
आशा धोर्नयें फळाची ।
दाई पोळोनु घेंताची ।
दुस्त्र्यॉगॅल्या चॅडाक ॥१७२॥

गोर्वा राक्तलॉ चरूक ।
व्हर्ता गांवुल्या गाय्यांक ।
म्हण्णा की मॅळों आप्णाक ।
दूद तांगेलें म्हुणु ॥१७४॥

ह्या थरेचों कर्मयोगु ।
हॉची पळें पार्था चांगु ।
हाज्जों तूं कॅर्नाई संगु ।
सोण्णयें हॅची सांग्चें ॥१७६॥

नुस्तें काळ्कारी कोप्पुनु ।
घेव्चें बॉट दोंळ्यां घाल्नु ।
नाक्काची बंधन म्होण्णु ।
सोड्काज वें कर्मची ॥१७८॥

रस्तों कशरी आशिल्तरी ।
चम्कूँका पड्ता मार्गारी ।
म्हुणु कोप्पुनु ताज्जेरी ।
खांड्काती वें पायची ॥१८०॥

भूक लागल्या तुक्का जरी ।
वाळ्ळेले हून आस्ल्यारी ।
राब चिक्कं नीववरी ।
वच्चु नाक्का उटानु ॥१८१॥

स्वधर्मानुसार येंता ।
तँ कर्म तॉ सोण्णु दिता ।
तामसी त्यागु तॉ पार्था ।
मनांतुंई हाण्णक्का ॥१८३॥

वाट्टेरी लाग्गद भूक ।
म्हुणु कस्लेई खांन्च्याक ।
बांदुनु घेंताती आय्क ।
जाय्द वँ वज्जँ ताज्जँ ॥१८५॥

दूद नाक्का गायी हाण्ता ।
फूल काण्णा कांटों लाग्ता ।
जॅन्ना काँण कर्त बस्ता ।
शित आनी रांदई ॥१८७॥

अँखाद् वँळ सुरु कर्ता ।
यथासांग कर्ता म्हण्ता ।
तरी अर्दारीची सॉड्ता ।
कष्ट येन्वँ भित्तरी ॥१८९॥

आजि केल्लेल्या कर्माचँ ।
फल कॅर्नाय्पुणि मेळ्चँ ।
आस्चँ आजि भोग्गुन् सोड्चँ ।
फाय्ची खात्री काँणाक ॥१९१॥

जरी अश्शी कर्म सॉळ्ळँ ।
ताज्जँ फलई चुक्तलँ ।
उज्ज्यांतुं वत्तुनु गॅल्लँ ।
म्होण्येद वँ तॉ होमु ॥१९३॥

कर्म कोर्चेँ वर्म जाण्का ।
त्याची थरेनँ तँ कोर्का ।
बंधनांत्यान्नु त्या सुट्का ।
जाण्णा हँ तॉ तामसी ॥१८२॥

विहित कर्तव्य कळ्ता ।
अधिकारुई तॉ जाण्ता ।
कर्म कोरुक माक्षेता ।
त्रासु जाय्द म्होण्णुची ॥१८४॥

सुरु कोर्चेई अँक्ळाक ।
लँक्ता जाय्दना हँ कोरुक ।
निंबुवॉ आड्काँ जिब्बेक ।
पैलँ फंतां लाग्ताची ॥१८६॥

सुरु कर्तनाची म्हण्ता ।
कर्म भो कष्टाचँ आस्ता ।
काँण बा फाँडांतुं पड्ता ।
इद्रारी तॉ दिस्तना ॥१८८॥

देह मँळ्ळा सद्भाग्यानँ ।
शिणोंका वँ तॉ कष्टानँ ।
भोगिल्चारी दुष्कर्म्यानँ ।
प्रायाश्चित्त पापाचँ ॥१९०॥

देहा त्रासु दिंन्च्या भित्ता ।
कर्म कोर्चेँ सोण्णु दिता ।
अस्लॉ कर्मत्यागु पार्था ।
राजस म्हुणु सम्ज ॥१९२॥

मँल्लॉ उद्कांतुं बुड्डुनु ।
जलसमाधी ती म्हुणु ।
म्हण्शी वँ विचारु कोर्नु ।
सांग माक्का अर्जुना ॥१९४॥

ज्ञानेश्वरी

देहाचेरी मोगु धर्ता ।
कर्मारी उदाक सॉड्ता ।
लाग्गश्ना तागेल्या हात्ता ।
फल कस्लेई सम्ज ॥१९५॥

कर्म कोर्नु फलत्यागु ।
ताँची खराँ कर्मत्यागु ।
थंई सुरु जात्ता मार्गु ।
अश्शी मोक्षधामाचॉ ॥१९७॥

खंच्या थरेनँ कॅल्यारी ।
त्यागु मोक्षपदाचेरी ।
व्हर्द हँवै ह्या वॅळारी ।
सांगुन् सॉड्तां आय्क तूं ॥१९९॥

हांवं कर्तां म्होणु नज्ज ।
कर्मा फलई सोड्काज ।
कोर्ची रीती ही आस्काज ।
सुट्ता गांटी कर्माची ॥२०१॥

हीं दोन्नी सोण्णु दिंक्काती ।
आस्का आव्सुचेरी भक्ती ।
गोमाता कश्की भज्ताती ।
निर्मळ भावनेनँ ॥२०३॥

कर्तृत्वाचॉ अभिमानु ।
नी कर्मफलाशा सोण्णु ।
कर्म कॅल्यारी बांदुनु ।
घाल्ना कर्म काँणाक ॥२०५॥

श्रेष्ठ त्यागु हॉ सात्त्विक ।
निश्चित मोक्षदायक ।
सुविख्यात ह्या जगाक ।
जाव्नु आस्स अर्जुना ॥२०७॥

नक्षत्रांची माळ निव्ता ।
फाल्फाल्यारी दिस्सू लाग्ता ।
तश्शी हँ अज्ञान सर्ता ।
घड्ता आत्मदर्शन ॥१९६॥

त्यागु अज्ञानमूलक ।
जाय्ना ताज्मितीं सार्थक ।
ह्याची त्यागा आभासाक ।
म्हण्तां राजस त्यागु ॥१९८॥

जाँ वर्णाश्रमानुसार ।
मॅळ्ता स्वधर्मु साचार ।
घाल्नु कोर्का ताँ साकार ।
विधींचँ अलंकार ॥२००॥

उपेक्षा अपेक्षा दोन्नी ।
आव्सु विषयांतु सोण्णी ।
पतन हाज्विना आनी ।
दुस्त्रँ खंचँ ना हॉड ॥२०२॥

कात्तां नी साली आंब्याक ।
आस्ता म्हुणु ताँ काँणाक ।
दिस्सना खांव्चॉ कस्त्याक ।
सोण्णु तीं ताँ खात्ताती ॥२०४॥

चल्ये लग्न कोर्नु दिव्ना ।
बाप्पुसु अपेक्षा कर्ना ।
तश्शी हीं कर्म कर्तना ।
संगु सोड्का दोन्नींचॉ ॥२०६॥

बीज भाज्जिलँ चिग्रना ।
तश्शी अस्त्या त्यागाविना ।
कृतकर्माचँ सुट्ठश्ना ।
बंधन तँ कॅर्नाई ॥२०८॥

गंजु आनी काळेपण ।
लॉखंडाचें कश्की गुण ।
काड्ता परीसु तत्क्षण ।
त्यागुई रजतम ॥२०९॥

सांज जाल्की मृगजळ ।
दिस्सना कश्की तत्काळ ।
तश्शी हँ सत्व सोज्वळ ।
आत्मज्ञान जागैता ॥२१०॥

इत्लों विश्वाचों विस्तारु ।
दिस्सू लागता शून्याकारु ।
सर्वव्यापी निराकारु ।
कश्की आस्स आकाश ॥२११॥

तागेल्या त्या संचिताचें ।
भोग जें सुख दुःखाचें ।
सर्ताती भांडांनीं वच्चें ।
विनू जश्शी नभांतुं ॥२१२॥

तागेल्या ज्ञानदृष्टीक ।
सुखदुःख ऐकलेंक ।
ऐक हॉड सान ऐक ।
भेदु कर्ना कर्मांतुं ॥२१३॥

जरी भेदु आस्तल्लिशलों ।
शुभ हास्त कर्तल्लिशलों ।
अशुभ पळैश्नाशिलों ।
दुंकुनु त्या दिकाक ॥२१४॥

निदेंतुं सॉप्पन पड्ता ।
तांतुं बरें वायट येंता ।
जागी जानु सोण्णु दिता ।
त्या सॉप्नाचों विचारु ॥२१५॥

हँ कर्म तँ हांवं कर्ता ।
मनांत्लों विचारु वत्ता ।
ताव्वळी सहज घड्ता ।
ताँची त्यागु सात्त्विक ॥२१६॥

कर्मत्यागु ह्या थरेचों ।
मोक्षदायकुची जांन्वों ।
अन्यथा कॅल्यारी पोड्चों ।
प्रसंगु बंधनांतुं ॥२१७॥

जाल्या ह्या देहाची प्राप्ती ।
नुस्तँ ताज्जी धोर्ची खंती ।
धर्तलों ताँ मूढमती ।
अश्शी म्होण्काशँ दिस्ता ॥२१८॥

मड्कँ मात्येक विस्सर्ना ।
वस्त्र तंतू सोण्णु दीना ।
देहाची अवगणना ।
इत्खात्तीर कोर्काज ॥२१९॥

उज्जों धग्गु जात्ता म्हण्णा ।
दिवोई तक्रार कर्ना ।
स्वप्रकाशाची अर्जुना ।
ताज्जों ताक्का त्रासु ना ॥२२०॥

वासु हिंगाचों वच्चना ।
दुस्त्रों ताक्का लांन्व्या जायना ।
द्रवपण सोण्णु जायना ।
उद्काकई राब्बूक ॥२२१॥

देह आस्ता जोवरेक ।
जायना रँ कर्म सोडूक ।
सॉड्तां म्होण्चँ तँवै ऐक ।
पिशोपण व्हे की ना ॥२२२॥

ज्ञानेश्वरी

पुस्सु जात्ता निड्ळावॅलॉ ।
लाव्नु घेतिलॉ तॉ तिळॉ ।
बदल्च्याक बरैलेलॉ ।
भोगु मात्र जायना रॅ ॥२२३॥

नीद स्वाभाविक यॅत्ता ।
देहाचीची ती अवस्था ।
निदेंतुंई चल्ल उर्ता ।
श्र्वासोच्छ्वासु आप्याप ॥२२५॥

कर्मत्यागु ताव्वळीची ।
जात्तलॉ रॅ त्या वॅळारीची ।
सुट्ता कॅलेल्या कर्माची ।
फलाशा ती सर्वथा ॥२२७॥

अश्शी आत्मबोधु जात्ता ।
अज्ञानासांगाती सर्ता ।
केलेल्या कर्माची सत्ता ।
हॉची त्यागु हॅ सत्य ॥२२९॥

अेक कर्म कर्तनाची ।
बॅजालॉ धर्ता दुस्त्रॅची ।
दुकी वत्ता वॅ गुद्यांची ।
दोण्णॉ मारु घॅल्ल्यारी ॥२३१॥

कर्मफल जॅ सॉण्णाती ।
ताज्जं फल तॅ भांग्ताती ।
चुक्कोंच्याक नॅ जायनाती ।
त्रिविध कर्मा भोग ॥२३३॥

विषप्राय मद्य विक्ता ।
पैसॉ कोर्नु सुख भांग्ता ।
पित्लॉ थंडै प्राणु सॉड्ता ।
घेव्नु मृत्यु विक्कत ॥२३५॥

विहित कर्म धर्लेलं ।
मद्देगती सोडू जात्लं ।
न्हई रॅ हॅ कर्म तस्लं ।
आय्ल्यां देहासांगाती ॥२२४॥

देह हॉ आस्सवरेक ।
कर्म चल्ला अेक्नाअेक ।
विश्रांती मॅळता कर्माक ।
देह पण्णापुडॅची ॥२२६॥

ईश्वराल्या पदांचेरी ।
कर्मफल तूं दव्वरी ।
भवांच्या सर्पभ्रमारी ।
पड्ता ज्ञाना प्रकाशु ॥२२८॥

ह्या थरेनॅ कर्म जात्ता ।
तॉची त्यागु ना अन्यथा ।
रोग्यागेली शुध्दी वत्ता ।
म्होण्ची वॅ ती विश्रांती ॥२३०॥

हॅची पळ सार पार्था ।
जॉ कर्मफलाशा सॉड्ता ।
कर्म कोर्नुई तॉ जात्ता ।
निष्कर्मी त्रैलोक्यांतुं ॥२३२॥

कर्ता पिता कन्यादान ।
पतेंता जॅ परधन ।
जांव्यारी घाल्नु बंधन ।
मुक्त जात्ता आप्पण ॥२३४॥

सॉडॉ कर्तृत्वाभिमान ।
फल कॉरॉ वा अर्पण ।
आस्ता दोन्नींतुंई जाण ।
कर्म कोर्चॅ अवश्य ॥२३६॥

वच्चै वाट्टेरीची आस्ता ।
फलवृक्षु फळ मॅळता ।
सामान्य कर्मई दिता ।
फळ फलाभिषीक ॥२३७॥

कर्म कोर्नुई जाँ त्यागु ।
कर्ता ताक्का पण्णा लागु ।
त्रैलोक्याचौ कार्यभागु ।
जाँ कर्माचँची फल ॥२३८॥

सुर नर नी स्थावर ।
त्रैलोक्याचँ हँ प्रकार ।
कर्मफलची साकार ।
ह्या विश्वनिर्मितीचँ ॥२३९॥

इष्ट आनी इष्टा-निष्ट ।
आन्येकई जाँ अनिष्ट ।
अशी तीनी हीं विशिष्ट ।
फलं जांन्व्या कर्माचीं ॥२४०॥

जाव्नु बुद्धी विषयासक्त ।
कर्ता कर्म अविहित ।
जाता कर्मातुं प्रवृत्त ।
त्याज्य आनी निषिद्ध ॥२४१॥

कीडों कीटकु नी मात्ती ।
अस्लँची देह मॅळताती ।
ह्या कर्माची फलप्राप्ती ।
हँची फळ अनिष्ट ॥२४२॥

स्वधर्माक मानु दिता ।
वेदाज्ञेनुसार चलता ।
अधिकारु नी क्षमता ।
जाण्णु आस्ता आप्णाली ॥२४३॥

इंद्रादिक दैवागॅलौ ।
देह ताक्का प्राप्त जातलौ ।
अशी साध्य कोर्नु घॅतलौ ।
इष्टफळ कर्माचँ ॥२४४॥

गोंड आम्शौं मेळैल्यारी ।
भिन्न रुची जाता तिस्त्री ।
नवीन चड माधुरी ।
आस्ता कश्की तिज्ज्यांतुं ॥२४५॥

योगाभ्यासानँ रेचकु ।
जाता निश्चळ कुंभकु ।
सत्यासत्य मेळ्णु ओकु ।
शिष्टाचारु तौ जाता.... ॥२४६॥

शुभाशुभ संमिश्रण ।
जाव्नु जाता आचरण ।
मॅळता नरदेहपण ।
फळ तँ इष्टानिष्ट ॥२४७॥

अशी कर्म हँ त्रिविध ।
फलई ताज्जँ त्रिविध ।
फलाशा घर्तलौ बद्ध ।
जालेल्विना राब्बना ॥२४८॥

जिब्बे स्वादु चड्त वत्ता ।
खांन्चँ हाळीतई सुट्ता ।
आनी पोंट दुक्कु लागता ।
म्हणता माक्का वांचया ॥२४९॥

जायना चौरा नंबुंच्याक ।
मैत्री रान यावरेक ।
आंगा हातु लायवरेक ।
दिस्ता वेश्याई साध्वी ॥२५०॥

ज्ञानेश्वरी

देह कर्म कर्त आस्ता ।
अभिमानुई भो दिस्ता ।
फळा भोगु फाट्टी लागता ।
हँ ताव्वळी कळणाची ॥२५१॥

कणसांल्लें दाणें गळताती ।
भुंयींतुं तें चिग्रताती ।
दाणें पडतची उर्ताती ।
नॅव्वानें नव्यान ॥२५३॥

जरी दोणी पार व्हर्ता ।
येव्वें वच्चें चालू आस्ता ।
भाँगत आस्तना हँ दिस्ता ।
की जन्मु ना मुखारी ॥२५५॥

जाई फुल्ला ज्या क्षणाक ।
ताव्वळी लागता बांन्व्याक ।
कर्तना सोंडता फलाक ।
म्हणता हांवें कर्ना तों ॥२५७॥

शुध्द सात्त्विक तँ मन ।
गुरुकृपेचें सिंचन ।
आत्मबोधाचें पोषण ।
कर्ताती वत्ता द्वैत ॥२५९॥

संन्यासु ज्ञानाधिष्ठित ।
जायना फलभोगग्रस्त ।
कर्मांतुं तों ऐकचित्त ।
जाव्नु रमता तांतुंची ॥२६१॥

पडता कोस्सोळणु वणती ।
वैलें चित्र जात्ता मात्ती ।
ऊरद वें काळकी राती ।
जायनापुडें फाल्फाल ॥२६३॥

पठाणु जँ रीण दिता ।
वाय्दों ताज्जों सर्नु वत्ता ।
येव्नु बाग्लांतुं उब्रता ।
कोर्का पडता तँ चुक्ती... ॥२५२॥

माक्षी पायु मुखार् घॅना ।
तरी चम्कुंच्याक जायना ।
जन्मांतरांतुं चुक्कना ।
भोग्चें माक्षी जन्माचें ॥२५४॥

कर्म कोर्चें फल भाँग्चें ।
क्रमानें हँ चलत उर्चें ।
तागेलें हँ येव्वें वच्चें ।
सर्ना जों सोंण्णा फल ॥२५६॥

बीज कश्की दव्वर्लेलें ।
खाव्नु विक्कुनु खर्चेलें ।
तश्शी कोर्नु तों आप्णालें ।
कर्म जात्ता विमुक्त ॥२५८॥

प्रपंचु मिथ्या हँ कळता ।
ज्यान्मितीं हों भोगु घडता ।
भोग्य भोक्ता भावु सर्ता ।
कर्म जात्ता नैष्कर्म्य ॥२६०॥

अस्लों संन्यासु तू जाण ।
घडैता आत्मदर्शन ।
त्या कर्माचें खास चिन्ह ।
दाकोंकाज वें तुक्का ॥२६२॥

जरी आकृती ना थंडी ।
साव्ली पडतली ती खंडी ।
कान्डीची ना जाल्यारी ही ।
ताँड कश्शी पळैशी ॥२६४॥

सॉप्पन तँ निदेंतुलँ ।
खरँ शिलँ की तँ जातुलँ ।
काँण रँ कर्त बस्तलँ ।
चर्चा उटायनापुडँ ॥२६५॥

अर्जुना ह्या संन्यासांतुं ।
कर्म पाव्ता नैष्कर्म्यांतुं ।
कर्तल्यानँ हँ मनांतुं ।
दव्वोर्नयँ अज्ञान ॥२६७॥

ही पूर्व नी ती पश्चिम ।
तश्शी आत्मा आनी कर्म ।
हांतुलो भेदु मुद्दाम ।
जॉ उर्ता तॉ दकैलो ॥२६९॥

कश्की न्हंईतलँ फात्तर ।
उद्कांतुंची निरंतर ।
तरी जुळणा परस्पर ।
समंदु तँ विंगड ॥२७१॥

कलंकु जरी चंद्रारी ।
चांदणँ शुभ्रची तरी ।
दोळ दृष्टी अँकडँ जरी ।
भेदु आस्स तांतुंई ॥२७३॥

अज्ञानामितीं हँ पार्था ।
दोन्नी हीं अेकची दिस्ता ।
मूलतः भेदु आस्ता ।
आत्म्यांतुं नी कर्मांतुं ॥२७५॥

हीं कर्म आप्णाइल्याक ।
जाय्त आशिशलीं नित्याक ।
दिस्ताती जाल्यारी आय्क ।
आस्चीं पांच कारणं ॥२७७॥

संन्यासांतुं ह्या तू जाण ।
नाची अज्ञानाक स्थान ।
करीद बा कश्शी काँण ।
तन्मूलक तँ कर्म ॥२६६॥

कर्तृत्वाचॉ अभिमानु ।
ताँची कर्माक लाग्गुनु ।
कर्म नी कर्तलो म्हुणु ।
भेदु उर्ता मनांतुं ॥२६८॥

आकाश नी मेघमाळ ।
सूर्यु आनी मृगजळ ।
वायु आनी भूमंडळ ।
हांतुं भेदु आस्सची ॥२७०॥

उद्कारी शँवाळ मांडता ।
तँवै वँ उद्दाक जात्ता ।
वाती जळतना जँ मांडता ।
ज्योती वँ तँ काज्जळै ॥२७२॥

वाट आनी वाटटेर् वत्तो ।
होळु नी ओघु व्हांवतलो ।
बिंब प्रतिबिंबांतुलो ।
भेदु तॉ तू जाण्ताची ॥२७४॥

फुल्लु यँत्ता फाल्फाल्यारी ।
कमळ जलाशयारी ।
सेवन कर्ता भ्रमरी ।
परागाचॉ पर्मळु ॥२७६॥

तुक्का गोत्तु आस्तलींची ।
शास्त्रांनीं तीं सांगल्यां तीची ।
ज्या कारणांमितीं जांन्वीं ।
बहुविध हीं कर्म ॥२७८॥

ज्ञानेश्वरी

वेदांच्या राजधानींतुं ।
ध्वज लावु गजरांतुं ।
सांगतना सांख्य सिध्दांतुं ।
आय्ला होंवै विषयु ॥२७९॥

घोषु हाज्जों दुम्दुमेला ।
सर्वाक हों आय्कू गॅल्ला ।
आस्काज कान्नारी आय्ला ।
तुगेल्याई हों घोषु ॥२८१॥

कान्डी मुखारी धल्यारी ।
दिस्ता तुक्का तूं इद्रारी ।
दुस्त्र्यांनीं सांग्ची जरूरी ।
पण्णा पळें अर्जुना ॥२८३॥

प्रीतीच्या ह्या कल्लोळांतुं ।
बुड्डुन् गॅल्ला लक्ष्मीकांतुं ।
आनी हों सुभद्राकांतुं ।
आनंदांतुं तल्लीन ॥२८५॥

सुख आनी अनुभवु ।
हांतुलों तों द्वैतभावु ।
सर्नु जात्ता अेकजीवु ।
सुखरूप अर्जुनु ॥२८७॥

पार्थु इत्लों बुध्दीवानु ।
विस्सर्ली आप्पण कोणु ।
आनंदस्वरूप जानु ।
आनंदाक नियाळता ॥२८९॥

म्हण्ता देवा अेक आय्क ।
बॅजार्नु भो ह्या द्वैताक ।
अेकरूपची जांन्व्याक ।
पळैतालां तुज्ज्यांतुं ॥२९१॥

सिध्दी सर्वई कर्मांची ।
जात्ता पार्था हांच्मितींची ।
ह्या व्यापांतुं आस्सनाची ।
आत्मा पूर्ण निःसंगु ॥२८०॥

तें आत्तं आस्सों कस्लेई ।
दुस्त्र्या काँणें सांग्च्याकई ।
हांवं स्वता जानु तूंई ।
सांग्चें आस्स तें सांग्तां ॥२८२॥

भक्तु खंडें कश्शी म्हण्ता ।
थंडें तश्शी हांवें जात्तां ।
आजी माक्का तूं नांचैता ।
बाँब्यावारी हात्तांतल्या ॥२८४॥

उटेता पुन्वेचों शशी ।
सोमकांत मण्यां राशी ।
कर्गुनु सरोवरशी ।
जात्ता कश्की आप्याप ॥२८६॥

अंतर्यामी तों सर्वज्ञु ।
क्षणांतुं सावध जानु ।
पार्थाक समाधींत्थानु ।
हाड्ता देहभानारी ॥२८८॥

देवु म्हण्ता बा अर्जुना ।
तुज्ज्यांतुं तूं आस्स की ना ।
आस्स आस्स रें श्रीकृष्णा ।
म्होण्णु साँड्ता तों श्वासु ॥२९०॥

दाकैलें तुंवें अॅकळाक ।
अद्वैत माक्का कस्ल्याक ।
नी तूंची हाड्ता इत्याक ।
आत्तं द्वैतभावारी ॥२९२॥

देवु म्हणता पिस्साँ वँ तूं ।
चांदण्यांतुं नी चंद्रांतुं ।
द्वैत आशिल्लें दोंगांतुं ।
पळैल्यां वँ कॅर्नाई ॥२९३॥

कोप्शी म्हुणु भय्य दिस्लें ।
तरी परस्परान्तुलें ।
प्रेम हँ वाड्‌तची वत्लें ।
आस्लें प्रेम आमोले ॥२९४॥

भेदु द्वैत जोवरेक ।
प्रेमसुख तोवरेक ।
आस्साँ ह्या अेकात्मतेक ।
दिव्यां आतं विरामु ॥२९५॥

नाना नमुन्या कर्मांचो ।
आनी पार्था ह्या आत्म्याचो ।
ना रँ कस्त्याई थरेचो ।
परस्पर समंदु ॥२९६॥

पार्थु म्हणता कश्शी कळ्ळें ।
दॅवा तुक्का मनांतुलें ।
माक्का ह्याची विषयांतलें ।
निम्गुन् घेंव्यँ आशिल्लें ॥२९७॥

पांच कारणं तीं मूळ ।
कर्मांक जीं अनुकुल ।
सांग्तां तुक्का तीं सकळ ।
अश्शी माक्का सांगिल्लें ॥२९८॥

तश्शी हँवै सांग अेक ।
कर्मांक आनी आत्म्याक ।
आस्सना कार्यकारक ।
कश्शी कस्लो समंदु ॥२९९॥

दॅवाक आनंदु जाल्लो ।
आनी मुखारी म्हणालो ।
मॅळणा अश्शी रँ तुज्जस्लो ।
निमित्तलो आस्थेन ॥३००॥

सलीस कोर्नु तँ सगळें ।
सांग्तां तुंवँ जँ निम्मिलें ।
निम्गुनु माक्काची घॅल्लें ।
कोर्नु ऋणी तुगेलो ॥३०१॥

अर्जुनु दॅवाक म्हणता ।
हांवं तूं इत्याक कर्ता ।
माक्षीचँ कश्शी विस्सर्ता ।
तुंवँची तँ म्हळ्ळेले ॥३०२॥

कृष्णाक उगडासु जाल्लो ।
म्हणालो हांवँ विस्सर्लो ।
पूर्ण अवधान मॅळो ।
हांवं जँ सांग्तां ताक्का ॥३०३॥

कर्म जात्ताती साकार ।
भाय्लं भाग्र परस्पर ।
निमित्त सत्य त्रिवार ।
की तीं पांच कारणं ॥३०४॥

ह्या पांच कारणान्मितीं ।
कर्म जीं जाव्नु वत्ताती ।
तांगेल्लेई रँ आस्सती ।
हेतुई पांच खास ॥३०५॥

आत्मा खंच्याई कर्मांतुं ।
उर्ता सर्वथा अलिप्तु ।
आस्सना तागेलो हातु ।
बा ह्या ना त्या थरेन ॥३०६॥

ज्ञानेश्वरी

शुभाशुभ हीं घडताती ।
किल्लीं कर्म दीसा रात्ती ।
आकाश जायना तांच्मितीं ।
स्वच्छ किंवा मलीन ॥३०७॥

दोणी रावडा फळीं जोण्णु ।
वारयागॅलँ साह्य घेणु ।
व्हर्ता नाविकु चलौनु ।
न्हई उदास साक्षी ॥३०९॥

कुंभाराल्या करामती ।
विना कस्लँ कर्ना मात्ती ।
आधारभूत मात्र ती ।
जाव्नु आस्ता मड्क्याक ॥३११॥

तश्शी कारणं पांचई ।
आनी तँ पांच हेतुई ।
कर्ताती सर्व कामं हीं ।
आत्मा ना ह्या व्यापांतुं ॥३१३॥

आय्क कर्माचँ कारण ।
जँ हँ प्रथम लक्षण ।
देहची प्रधान जाण ।
अर्जुना ह्या पांचांतुं ॥३१५॥

धाई इंद्रियं भांगताती ।
सुखदुःख दीसराती ।
भांगतां भांगतां हीं भांगताती ।
दुस्त्री हांकां ना गती ॥३१७॥

चोवीस तत्त्वांचँ कुळ ।
राब्ता हांतुं सर्वकाळ ।
बंधमोक्षाचँ केवळ ।
हँची अेक कारण ॥३१९॥

मँळता तेजांतुं तँ आप ।
वैरी वत्ता जाव्नु बाष्प ।
यँवॉ वा वचॉ मळप ।
आकाश थंचँ थंडई ॥३०८॥

कुंभारगॅल्या चाक्कारी ।
मात्ये गॉळॉ घुंव्ढाय्ल्यारी ।
मड्कँ वाट्कुळँ गर्गरी ।
जाव्नु यँत्ता तय्यार ॥३१०॥

पळँ सूर्योदयु जात्ता ।
जॉ तॉ त्या त्या कामा लागता ।
सांगं खंचँ कोर्का पड्ता ।
ताक्का हांतुलँ काम ॥३१२॥

सांग्तां कोर्नु विवरण ।
प्रत्येकागॅलँ वर्णन ।
कश्की वेंचुनु वजन ।
कोर्नु घँत्ताती मोतीं ॥३१४॥

कर्माचँ हँ अधिष्ठान ।
हँची निमित्त प्रधान ।
आनी जात्ताई साधन ।
सर्व भोग भोग्गुक ॥३१६॥

सुखदुःख हँ भोग्गूक ।
अन्य साधन जीवाक ।
ना म्हुणु म्हण्तां देहाक ।
प्रमुख हँ कारण ॥३१८॥

जागृती स्वप्न सुषुप्ती ।
तिन्नी हांतुंची मँळताती ।
ह्या खात्तीरई म्हण्ताती ।
देह हँ अधिष्ठान ॥३२०॥

दुस्त्रं कारण कर्माचं ।
जं कर्ता ताक्काची म्होणचं ।
कौंतेया तौ चैतन्याचं ।
प्रतिबिंब म्होण्येद ॥३२१॥

रायुची तौ निदल्लतरी ।
सौंप्नांतुं आप्णाक जरी ।
पळैता जाल्लां भिकारी ।
तशीची तौ लॅक्ताई ॥३२३॥

स्वतालो विसरु पडता ।
देहांत्लो तं जीवु जात्ता ।
देहची सर्वस्व म्हणता ।
आनी देह आप्पण ॥३२५॥

दौळ्यां पात्यां कॅसांमितीं ।
दृश्यारी गॅरं पण्णाती ।
व्यारै यॅना दृष्टीक ती ।
अेकी स्वच्छ सुस्पष्ट ॥३२७॥

कश्की अेक्कुची मनुष्यु ।
घॅत्ता विंग्विंगड वेसु ।
त्या त्या वॅसांचौ तौ भासु ।
जात्ता पळैतल्यांक ॥३२९॥

भेद हॅ इंद्रियजन्य ।
कर्माचं तिस्त्रं कारण ।
अनुभवांचं दर्शन ।
पंचविध घडैता ॥३३१॥

क्रियाशक्ती ह्या वायूची ।
चल्ल आस्ता सदैवची ।
त्या स्थानारी त्या रूपाची ।
त्या विशिष्ट थरेन ॥३३३॥

आकाशांत्थान्नु जौ पडता ।
पाव्सु सान्न तळीं जात्ता ।
आकाशाक जांन्च्या लागता ।
तांतुं आप्णालौ भासु ॥३२२॥

देहांतुं आस्सवरेक ।
विस्सोर्नु वत्ता आप्णाक ।
लॅक्ता चैतन्यं देहाक ।
आप्णलॅची स्वरूप ॥३२४॥

प्रकृतीची कर्म कर्ता ।
आप्णोची तीं केल्लीं म्हणता ।
जीवु ह्या भ्रमांतु आस्ता ।
घॅत्ता हॅ कर्तेपण ॥३२६॥

दिता कुडांत्लो दीपकु ।
प्रकाशु अेक्कु व्यापकु ।
विंगड उज्वाडा चौकु ।
किट्ग्यांचौ नी बाग्लांचौ ॥३२८॥

कळता अेकत्व बुध्दीक ।
अनुभवु इंद्रियांक ।
मात्र यॅत्ता प्रत्ययाक ।
पांच नमुत्यांचेरी ॥३३०॥

मूळ अेक्कची उद्दाक ।
नावं हौळांक न्हैयांक ।
दिताती पळ हॅ लोक ।
कश्की तीं विंग्विंगड ॥३३२॥

तीची वाचेंतुं आय्ल्यारी ।
जात्ता पार्था ती वैखरी ।
कर्ता हात्तांतुं दॅल्ल्यारी ।
घेन्च्या दिन्चौ वेव्हारु ॥३३४॥

ज्ञानेश्वरी

दिता ती गती पाय्यांक ।
वाटई मलमूत्राक ।
उघघोण्णु भाग्र येँव्याक ।
दोन्नी तीं अधोद्वारं ॥३३५॥

थंडंथान्नु वैरी चण्णु ।
बस्ता कंठांतुं ती येन्नु ।
ताव्वळी तीची उदानु ।
नावं कर्ता धारण ॥३३७॥

कर्ता हँ अन्नसेवन ।
पोषक रस निर्माण ।
ताज्जँ जात्ता वितरण ।
शरीराच्या सांधांतुं ॥३३९॥

धेंकु जांब्बई नी शिंक ।
क्रिया प्राणाच्याँ अकेक ।
कूर्म कृकर नी नाग ।
तश्शी उपप्राणाच्याँ ॥३४१॥

अश्शी तिगेलँ वर्तन ।
प्रसंगानुसार भिन्न ।
वायुशक्ती ही तूँ जाण ।
चौथँ कर्मकारण ॥३४३॥

वसंतांतुलँ उद्यान ।
थंडँ प्रियालँ मीलन ।
उपचारोचँ साधन ।
अनुकुल जांक्काज ॥३४५॥

वाचेंतुं आस्का कवित्व ।
काव्यांतुंई रसिकत्व ।
रसांतुंई परतत्त्व ।
अंतर्भूत आस्काज ॥३४७॥

नाभींथान्नु हृदयांतुं ।
स्थिर जात्ता ॐकारांतुं ।
ताव्वळी हीची देहांतुं ।
प्राणरूपानँ उर्ता ॥३३६॥

भाग्र गुदद्वारांथान्नु ।
पडता ताव्वळी अपानु ।
उर्ता देहव्यापी जानु ।
तीची ताव्वळी व्यानु ॥३३८॥

जात्ताती ह्याँ क्रिया पूर्ण ।
ताव्वळी स्थिती समान ।
पाव्तां वायुशक्ती जाण ।
अश्शी ही धनुर्धरा ॥३४०॥

अेक्कीची ही वायुशक्ती ।
तिगेली ही अभिव्यक्ती ।
जायत आस्ता नाना रीती ।
अर्जुना ह्या देहांतुं ॥३४२॥

उत्तम तौं शरद्भृतु ।
चंद्रई शुक्लपक्षांतुं ।
आस्काज नी त्या कालांतुं ।
राती पूर्ण चंद्राची ॥३४४॥

पद्म प्रफुल्ल जांक्काज ।
शोभा पावळ्यांची दिस्काज ।
नी सुगंधु दर्वकाज ।
परागांचाँ सर्वत्र ॥३४६॥

इंद्रियांच्या प्रवृत्तींक ।
बुध्दी जाल्यासी प्रेरक ।
दोंगई परस्परानंक ।
कर्ताती सुसंपन्न ॥३४८॥

प्रतिष्ठा इंद्रियांगेली ।
आनीकई चड जाल्ली ।
देवता त्या स्थानावेली ।
जरी जायद प्रसन्न ॥३४९॥

दौळ्यांक सूर्यदेवता ।
कशकी अनुकुल जात्ता ।
तश्शी इतर देवता ।
इतर इंद्रियांक ॥३५०॥

अश्शी हों देवतागण ।
कर्माचें पांचवें कारण ।
धनुर्धरा हें तूं जाण ।
अश्शी म्हणता श्रीकृष्ण ॥३५१॥

कर्माचीं पांच कारणं ।
तीं जांळ्हाती आकलन ।
म्हुणु तुक्का विवरण ।
कोर्नु सांगलीं हीं सर्व ॥३५२॥

ज्या हेतुमितीं उत्पन्न ।
जात्ताती हींची कारणं ।
वाडता कर्मई क्रमेण ।
तींवै पांच तूं आय्क ॥३५३॥

वसंताचें आगमन ।
सुचैता पर्ण नवीन ।
पुष्पफळांचें नर्तन ।
वृक्षवल्लीरींचेरी ॥३५४॥

पावसाडींतुं मोंड येंत्ता ।
वर्षावांतुं शेंत पिक्ता ।
धनधान्या लाभु जात्ता ।
मॅळता सुख नी शांती ॥३५५॥

पूर्व दिशेंतुं अरुणु ।
येंत्ता सूर्युई उदेनु ।
सर्वत्र प्रकाशु भोर्नु ।
उर्ता सगळों दिवसु ॥३५६॥

मन हेंची पार्था हेतु ।
येंत्ता संकल्पु मनांतुं ।
जात्ता प्रगट वाचेंतुं ।
राब्बना तों भित्तरी ॥३५७॥

जात्ता संकल्पु विचारु ।
कर्ता वाचेन उच्चारु ।
आनी प्रत्यक्ष आचारु ।
कोरुक सर्ता भाय ॥३५८॥

लोहत्व कशकी लोहांतुं ।
तश्शी कर्म संकल्पांतुं ।
जात्ता साकार क्रियेंतुं ।
तें इंद्रियांनुसार ॥३५९॥

हेतु वस्त्राचों हें सूत्र ।
आड उब्बें तें अेकत्र ।
विण्णु घॅल्ल्यारी तें वस्त्र ।
जात्ता कशकी तय्यार ॥३६०॥

वज्रारी घास्सुनु वज्रु ।
कर्ताती तों तेजःपुंजु ।
उब्बार्ताती कर्मध्वजु ।
काया वाचा नी मन ॥३६१॥

जीं हीं कायावाचामन ।
पार्था कर्माचें कारण ।
तेंची तांकां उत्तेजन ।
दिता म्हणशी हें कशशी ॥३६२॥

ज्ञानेश्वरी

सूर्यु तेज आप्पणची ।
उज्वाडा कारण तोंची ।
लांक्का कांडी कब्बाचीची ।
दुस्त्र्या कब्बाखात्तीर ॥३६३॥

तश्शी जरी देहादिक ।
हींची कारण कर्माक ।
तरी तींवै तांचितल्याक ।
कार्यशील आस्ताती ॥३६५॥

तँ शास्त्रमान्य आस्त्र्यारी ।
तँची जात्लँ धनुर्धारी ।
विधिपूर्वक कॅल्यारी ।
न्याय्य नी पुण्यकर्म ॥३६७॥

कॉप्ता घराभाग्र पड्ता ।
जी मॅळता ती वाट धर्ता ।
अकस्मात येव्नु पाव्ता ।
द्वारकेंतुं तों थेट ॥३६९॥

रान्नीरी दूद दव्वलँ ।
नजर ना वत्तुन् गॅल्लँ ।
तित्लँची तँ व्यर्थ जाल्लँ ।
अश्शी म्होण्का पड्ताची ॥३७१॥

बावन्नांतुल्या वर्णांचों ।
खंचों अकु मंत्रु जांव्चों ।
उच्चारु ह्या बावन्नांचों ।
कर्नातिलों आस्सश्ना ॥३७३॥

सकारण सहेतुक ।
जात्ता स्वैर कर्म अेक ।
जरी आमन्य शास्त्राक ।
ताज्जँ मॅळश्ना फल ॥३७५॥

शारदादेवीली स्तुती ।
पळें वाचेनँ कर्ताती ।
कळता वेदांची महती ।
वेद घोषांथानुची ॥३६४॥

देहादिक अॅकडें येव्नु ।
हेतु कारण मेळोव्नु ।
कर्माक साकार कोर्नु ।
इद्रारी राब्बैताती ॥३६६॥

पाव्सु पळ्ळेलाँ शॅत्तांतुं ।
जिर्नु वत्ता तों भुय्यिंतुं ।
जाल्यारी भात घरांतुं ।
येव्नु पड्ता मागिरी ॥३६८॥

अकारण अहेतुक ।
जरी कर्म घळ्ळें अेक ।
तरी तँ विधिपूर्वक ।
आस्त्र्यारी मॅळता पुण्य ॥३७०॥

शास्त्रबाह्य कर्म कॅल्लँ ।
निष्कारण व्यर्थ गॅल्लँ ।
धन चॉरांनीं लुट्टिलँ ।
म्होण्येद वँ तँ दान ॥३७२॥

त्या मंत्राचें उच्चारण ।
कश्शी कोर्का ही ना जाण ।
तरी तँ जपसाधन ।
सर्व व्यर्थ वच्चेंची ॥३७४॥

ताव्वळीई तँ कर्मची ।
मान्यता ताक्का शास्त्राची ।
नात्तिल्मितीं तँ व्यर्थची ।
जात्ता पापा कारण ॥३७६॥

पांच हेतू नी कारणं ।
अश्ली कर्तना श्रवण ।
तुक्का आत्म्याचें दर्शन ।
खंडीं जावों जाल्यां की ॥३७७॥

कान्डी पळैना स्वताक ।
अथवा प्रतिबिंबाक ।
तिजड्दारी बस्तल्याक ।
दोन्नी कश्की दिस्ताती ॥३७९॥

आप्पण हों देहु म्हणता ।
ताज्जोची विचारु कर्ता ।
आत्म्याविषयांतुं आस्ता ।
निदेंतुं तों मद्रात्ती ॥३८१॥

अश्ली हें सर्व म्हणतना ।
हाज्जोई विश्वासु धर्ना ।
मनांतुलें तों हें सोंण्णा ।
कर्म कर्ता देहची ॥३८३॥

अमर्याद आत्मा तोंची ।
आस्सुनु आप्पण देहची ।
म्हणता घुघुमु दीसुची ।
राती न्हई ही कश्की ॥३८५॥

पाळ येंनापुडें म्हणता ।
पळें उद्कांतुं तों पाँव्ता ।
तळें आटल्यारी तों लॅक्ता ।
नाशु जाल्लों सूर्यालों ॥३८७॥

कावीळ जाल्लेलों म्हणता ।
चंद्र हळदुवोंसों दिस्ता ।
मृग थंडीं जळ दिस्ता ।
म्हुणु धांव्ता पिंन्च्याक ॥३८९॥

सूर्यप्रकाशांतुं दिस्ता ।
ही सर्वई सृष्टी पार्था ।
आत्मा पड्धा आड राब्ता ।
दाकैता कर्मा खेळु ॥३७८॥

दिवसु वा राती जांन्वें ।
सूर्यानें हें न्हई कोर्चें ।
ह्या दोन्नींकई दाकोंचें ।
साक्षी राब्बुनु तान्न ॥३८०॥

देहापेल्लिकानें अन्य ।
ईश ब्रह्म वा चैतन्य ।
आस्ता हाज्जें उर्ना भान ।
म्हणता कर्ता आत्माची ॥३८२॥

जें शाश्वत देहातीत ।
सर्व कर्मां साक्षीभूत ।
आत्मा आप्पण हें सत्य ।
आय्कूंच्याक माक्षेता ॥३८४॥

आकाशांल्लों सूर्यु कोंणें ।
आजिथाई तों पळेंन ।
सहजची लेक्चें तान्न ।
तळ्यांतुंची तों आस्ता ॥३८६॥

निदलेलॉ जागी जायना ।
सोंप्पन असत्य म्हण्णा ।
राज्जु म्हुणु गोत्तनस्तना ।
सर्पु म्हुणु भिंन्वेंची ॥३८८॥

गुरु शास्त्र नांव काण्णा ।
तांगेल वारयाक उब्रना ।
मूर्तिमंत तों अर्जुना ।
मूढपण जाण तूं ॥३९०॥

ज्ञानेश्वरी

मुखारी तँ मॉड वत्ता ।
कॉल्लो म्हणता चंद्र धांत्ता ।
आत्म्याचेरी देहाहंता ।
कर्ता देहा आरोपु ॥३९१॥

शुक बस्ला नळयेचेरी ।
कश्शीई ती घुव्विल्तरी ।
उब्तलो धैर्य धल्यारी ।
पाय बांदुन् घाल्नेती ॥३९३॥

बाधा जायनाशी कर्माची ।
कर्म कर्त आस्काजची ।
कश्की बाधा समुद्राची ।
जायना वडवानलाक ॥३९५॥

कश्की दीव्या उज्वाडांतुं ।
सॉदल्यारी आमोली वस्तु ।
मॅळता । दिस्ल्यारी तॉ मुक्तु ।
मॅळता मुक्तीचॉ मार्गु ॥३९७॥

प्रतिबिंब म्हणता कश्शी ।
मॅळ्ळें रूप माक्का अश्शी ।
कळता कारण सर्वांशीं ।
इद्रावॅलें बिंबची ॥३९९॥

तॉ कर्म कर्त आस्तना ।
समंदु ताज्जॉ दव्वर्ना ।
कश्की कस्लें पळैतना ।
दॉळ्यांचॉ नी दृष्टीचॉ ॥४०१॥

इल्लें दीस जॉ निदेंतुं ।
आशिशलो त्या अज्ञानांतुं ।
पळैतालो त्या भ्रांतींतुं ।
विश्वाचें हें सॉप्पन ॥४०३॥

अश्शी आत्मा तॉ देहांतुं ।
कैदी ह्या बंदीवासांतुं ।
शृंखला हात्तांपाय्यांतुं ।
कर्माच्चोई पडताती ॥३९२॥

मुक्त तँ आत्मस्वरूप ।
ताज्जेरी कर्मा आरोप ।
घाल्यारी वॉचोती कल्प ।
देहांत्थान्नु सुट्ठना ॥३९४॥

अश्शी कोर्चो कर्म कोर्नु ।
जॉ आस्ता अलिप्त जानु ।
ताक्का कश्शी सोद्का म्हुणु ।
सांग्तां तुक्का आय्क तूं ॥३९६॥

कान्डी पुस्सुनु तूं पळें ।
स्वरूप स्वच्छ दिस्तलें ।
मीटई कर्गुनु जाल्लें ।
उद्कांतुं ऐकरूप ॥३९८॥

आप्णांतुंची जानु आस्ता ।
तँ ना जाल्लें अश्शी लॅक्ता ।
संतसंगतींतुं मॅळता ।
म्हुणु धरी सत्संगु ॥४००॥

अश्शी जाल्ला कर्मातीत ।
तुक्का तागेलें चरित ।
सांग्तां दृष्टांतासहित ।
घें तूं सम समजुनु ॥४०२॥

तॉ आजी गुरुकृपेन ।
महामंत्रोपदेशान ।
जागी जाल्ला नीद ऊर्न ।
विस्सर्ला तँ सॉप्पन ॥४०४॥

जीवुई सावध जात्ता ।
शिवाक तों मेळु वत्ता ।
अद्वैतानंदांतुं रमता ।
अशरी तों धनंजया ॥४०५॥

सांज जात्ता चंद्रु यत्ता ।
मृगजळा भासु वत्ता ।
तशरी ही मायाई सर्ता ।
जागी जायनापुडेंची ॥४०६॥

चेडुं होंड जायत यत्ता ।
घांग्यागेलं भय्य वत्ता ।
राक्कुड तं जळणु वत्ता ।
नीव्नु वत्ता उज्जोई ॥४०७॥

ऊर्न तागेली ही नीद ।
सोंप्पन कशरी पडद ।
अहंममता चाळवद ।
वें आतं त्या मनांतुं ॥४०८॥

सूर्यानं काळकाक मेळचें ।
खंडें कर्ना साध्य जांळचें ।
नशिबांतुंची ना म्होणचें ।
तागेल्या कशकी पार्था ॥४०९॥

सर्वांतुं आप्पण जात्ता ।
आप्णांतुं सर्व पळैता ।
आत्मबोधांतुंची आस्ता ।
तों सदैव सर्वत्र ॥४१०॥

उज्जो राक्डाक जों लागता ।
तों त्या आकारांतुं जळता ।
जळतां जळैतां विस्सर्ता ।
जळचें मात्र जाणता तों ॥४११॥

विंगड आत्मा नी कर्म ।
तोंची आत्मा कर्ता कर्म ।
हों जों धर्लेलॉ विषम ।
भावु दिता जों सोण्णु ॥४१२॥

ऊर्ना तों देहभावांतुं ।
रमता अद्वैतानंदांतुं ।
कशकी जळप्रळयांतुं ।
सर्व जळ अेकत्र ॥४१३॥

देहांतुं विदेही जात्ता ।
विश्व जाव्नु तांतुं उर्ता ।
सूर्यबिंब सान दिस्ता ।
प्रकाशु त्रैलोक्यांतुं ॥४१४॥

ताक घाटलें लोणी आयलें ।
जरी तांतुंची तं उर्लें ।
कर्गुनु वें ताक जाल्लें ।
नॅवानें तं सांग तूं ॥४१५॥

सुप्त अग्नि राक्डांतुलॉ ।
चेतैल्यारी तों जळतलॉ ।
कशरी तशीची उर्तलॉ ।
सांग तों ताज्भिन्नरी ॥४१६॥

राती गर्भात्थाव्नु आय्ला ।
त्या सूर्यानं वें पळैला ।
काळोकु वा तों आय्कला ।
तान्नं कान्नानं शब्दु ॥४१७॥

वेदु जाण्णु वेदमूर्ती ।
जाल्ला जों सुभद्रापती ।
ताक्का ह्या देहाची भ्रांती ।
सांग कशरी छळतली ॥४१८॥

ज्ञानेश्वरी

रित्तो जागो खंडै मॅळणा ।
आकाशाक रिगू जायना ।
आप्णाइल्याक अर्जुना ।
भल्या की तँ सर्वत्र ॥४१९॥

आकाश तँ वल्लै खंडै ।
प्रवाही ना समुद्रुई ।
जायना पळै हाल्लुकई ।
जागो सोणु ध्रुवाक ॥४२१॥

वारया पाळ व्हांवु वत्ता ।
रूकु मात्र धौल्लत उर्ता ।
क तिल्लो कर्पूरु सर्ता ।
उर्ता ताज्जो पर्मळु ॥४२३॥

सूर्यु अस्ता पाविल्लतरी ।
आस्ता पळै सांज्वळारी ।
उज्वाडु ह्या भूतलारी ।
नक्षत्रं योवरेक ॥४२५॥

कुंभारालँ चाक घुंल्लै ।
मडुकँ अक तय्यार जाल्लै ।
तान्नै तँ भित्तरी व्हल्लै ।
चाक घुंल्लची उर्ता ॥४२७॥

संकल्पाविना सोंप्पन ।
आप्णाइल्या वाड्ता रान ।
आकारु दित्ता वँ कौण ।
आकाशांतुं मोंडांक ॥४२९॥

तांकांई पूर्वजन्मांचै ।
तँ तँ संस्कार कर्मांचै ।
प्रेरक सहज जांण्यै ।
क्रियेक ह्या जन्मांतुं ॥४३१॥

तश्शी तौ जँ कर्म कर्ता ।
तँची तौ सहज जात्ता ।
सांग हांगा कोणु कर्ता ।
बांदता कर्म कौणाक ॥४२०॥

आत्मज्ञान जाल्लेल्लितीं ।
सर्ता कर्तेपणा भ्रांती ।
जालयारी कर्म कोर्काती ।
देह आस्सवरेक ॥४२२॥

गायन समाप्त जात्ता ।
नादु कान्नांतुंची घुम्ता ।
उद्दाक तँ व्हांवु वत्ता ।
थंडै उर्ता वल्साणी ॥४२४॥

लक्ष्य भेदु जाल्लेल्लतरी ।
बाणु तड्वना तिल्ल्यारी ।
वेगा बळ सरसरी ।
उर्ता तँ ताज्जिभित्तरी ॥४२६॥

तश्शी हौ देहाभिमानु ।
गॅल्लेल्लतरी वत्ता घण्णु ।
स्वभावाक अनुसरु ।
तँ तँ कर्म देहाचै ॥४२८॥

तश्शी आत्मा कस्लै कर्ना ।
कौणाकै कोरु सांगना ।
कारण क्रियांक नाना ।
देहादिक हँ पांच ॥४३०॥

ह्या जगाक त्या कर्मांनीं ।
जावो लामु जावो हानी ।
लॅक्काक हीं नाती दोन्नी ।
आत्म्यागॅल्या हँ जाणा ॥४३२॥

कमळ हँ कश्शी फुल्ला ।
अथवा तँ कश्शी बाव्ता ।
सूर्य उदासीन आस्ता ।
ह्या दोन्नींतुं सर्वथा ॥४३३॥

मांडांत्थाव्नु वीज पोण्णु ।
वचो ही भुईं भेतुनु ।
वा ही पाव्सांतुं भिज्जुनु ।
नांचो की वनराणी ॥४३४॥

ह्या दोन्नींतुई आकाश ।
अलिप्त आनी उदास ।
तश्शी उर्ना लवलेश ।
हाक्का देहभावाचो ॥४३५॥

कर्म जायतची आस्ताती ।
सृष्टी बदलत उर्चीची ।
लँक्कना हों सत्य हँची ।
कश्की जागी साँप्नाक ॥४३६॥

अशी काँणें पळैल्यारी ।
ताक्का दिस्ता की हों तरी ।
कर्म चारिचौगांवारी ।
कर्ता हँ ना विशेष ॥४३७॥

तणा बाँबें राब्बैल्यारी ।
नीठ गाडया मेरेचेरी ।
दिस्ता कोणकी उब्रल्वारी ।
राक्कूक तँ काँलयाक ॥४३८॥

पिस्साँ निस्ला की तों नग्न ।
लोक सांगताती पोळोनु ।
घँत्ताती घाय मेज्जुनु ।
लोक रणधीरालँ ॥४३९॥

सतीलँ सौभाग्यालंकार ।
पळैताती हँ इतर ।
पतीलँ मृत शरीर ।
आनी अग्नि ती जाण्ता ॥४४०॥

तश्शी स्वरूप पळैता ।
दृश्य द्रष्टा अक जात्ता ।
इंद्रियांली क्रिया घड्ता ।
कश्शी हँ हों जाण्णाची ॥४४१॥

यँत्ता होंड पाळ अक ।
तीरारी म्हण्ताती लोक ।
गिळतलँ हँ त्या सान्नाक ।
हां हां म्हण्तां पळया ॥४४२॥

जालयारी हँ कश्शी जांव्चें ।
उद्कानँ उद्दाक गिळ्चें ।
पूर्णात्थाव्नु पूर्ण काड्चें ।
तरी उर्चें पूर्णची ॥४४३॥

महिषासुरु भांग्राचो ।
त्रिशूळुई तों भांग्राचो ।
भांग्रा चंडिकेनँ कोर्चो ।
वधु दिस्ता खरोंसाँ ॥४४४॥

भांग्रा मूर्ती ही पोळोनु ।
मनांतुं तों यँत्ता घण्णु ।
जरी हँ भांगार म्हुणु ।
मनाकै कळळेल्तरी ॥४४५॥

पड्द्यावँल्या ह्या चित्रांतुं ।
उद्दाक दिस्ता न्हईंतुं ।
अग्नि ऋषील्यो कुंडांतुं ।
तरी भिज्जना जळणा ॥४४६॥

ज्ञानेश्वरी

पूर्वसंस्कारानुसार ।
जाता मुक्तालां वेव्हार ।
मूढ कस्लोई विचार ।
कर्ना म्हणता तों कर्ता ॥४४७॥

प्रकाशु कर्ना तों यत्ता ।
काळोकु आप्याप वत्ता ।
नाशु कोर्चे खंडी उर्ता ।
तश्शी पळें हों ज्ञानी ॥४४९॥

उज्ज्या-लाग्री उज्जो व्हॅल्लो ।
कोणु कौणाक लास्तलो ।
सांग घायु कश्शी जातलो ।
शस्त्राकची शस्त्राचो ॥४५१॥

कर्म क्रिया आनी कर्ता ।
तिन्नी ऐकरूप जाता ।
देहभावु सर्व सर्ता ।
उर्ना कर्मबंधन ॥४५३॥

हैं सर्व कर्त आस्तना ।
उचितानुचित म्हण्णा ।
हँवई लक्षांतुं घेना ।
राशी जाल्ली कर्माची ॥४५५॥

आत्मा तों ज्ञानस्वरूप ।
कर्ना कर्माचो संकल्प ।
ताज्जोची भव्य प्रकल्प ।
साक्षी जावु पळैता ॥४५७॥

आत्मस्वरूप जो जाल्ला ।
कर्मनिवृत्ती तों पाव्ला ।
म्हुणुची ताज्जी शृंखला ।
पण्णा हात्तापाय्यांतुं ॥४५९॥

कर्म घडता स्वाभाविक ।
कष्ट जातीद जगाक ।
तरी हाज्मितीं दोषाक ।
पात्र तों हें म्होण्णयें ॥४४८॥

भेदाभेद पापपुण्य ।
हांकां बुध्दींतुं ना स्थान ।
गंगेक दोन्नी समान ।
न्हई आनी होळुई ॥४५०॥

आस्ता तों आत्मरूपांतुं ।
घण्णा कर्माचो सांगातु ।
बुध्दी पण्णा ह्या व्यापांतुं ।
उर्ता स्वस्थ अलिप्त ॥४५२॥

जीवात्मा आप्पण जावु ।
पंचालें सहाय्य घेवु ।
दर्शेंद्रियांक मेळौनु ।
भाग्र सर्ता कोरुक ॥४५४॥

आत्मा ह्या होंड कामाक ।
आय्ला आस्का सहाय्याक ।
अश्शी कौणेंई लेक्चाक ।
आधारुची ना कांई ॥४५६॥

कर्म कोर्ची ती प्रेरणा ।
तान्न दिव्का म्हुणु पण्णा ।
जीवात्मा कर्त आस्तना ।
सर्व घेवु आंगारी ॥४५८॥

अज्ञानाच्या पडद्याचेरी ।
चित्र ज्ञानाचें जाल्यारी ।
विपरीत तें चितारी ।
ताज्जें तें हें त्रिकूट ॥४६०॥

ज्ञेय ज्ञाता आनी ज्ञान ।
निःसंशय हँ तँगजण ।
कार्य जांन्व्याक कारण ।
जान्नु आस्सती जाण ॥४६१॥

जीवाचॉ सूर्यु उदेता ।
इंद्रियरश्मी परत्रैता ।
पंचविषय फुलैता ।
कमळदळावारी ॥४६३॥

इंद्रियांक जँ जँ दिस्ता ।
तँ तँ तांकां घेन्व्या सॉड्ता ।
त्या सुखदुःखांचँ बुड्ता ।
ज्ञान तँ सुषुप्तिंतुं ॥४६५॥

अविद्येंतुलँ हँ ज्ञान ।
प्रगट जात्ता तत्क्षण ।
तीनी स्वरुपांतुं भिन्न ।
आप्णाइत्ल्याक अशशी ॥४६७॥

दोंगांमदँ हॉ राब्बुनु ।
दोंगांक जोड्सुनु घेनु ।
तांच्यांतुं मेळणु वच्चुनु ।
जात्ता तॉ अेकरूप ॥४६९॥

अशशी विपरीत ज्ञान ।
म्होणका पड्ता तँ सामान्य ।
आतं त्या ज्ञेयाचँ चिन्ह ।
सांग्तां तुक्का तँ आय्क ॥४७१॥

पळ की हँ आम्रफळ ।
आय्कुनु स्पर्शु मॉव्वाळ ।
रूप रुची नी पर्मळ ।
हाज्जॉ जात्ता उगडासु ॥४७३॥

तांग्तांगॅलँ रूप पार्था ।
स्पष्ट कोर्नु तुक्का सांग्तां ।
कळ्तीद सहज दिस्ता ।
तरी लक्ष दिंक्काज ॥४६२॥

ह्या रायालँ स्वैर मन ।
बेबंद अश्वासमान ।
भाँव्त पड्ता त्रिभुवन ।
विषयांक सॉदतची ॥४६४॥

जीवु हॉची ज्ञाता जाण ।
भोगांचँ भान तँ ज्ञान ।
हांतुं कांडं अनुमान ।
कोर्का म्हुणु ना पार्था ॥४६६॥

विषयांचॉ उपभोगु ।
म्हण्ता हॉ ज्ञेयाचॉ भागु ।
जीवाल्या ताँडाक रंगु ।
लागता हॉ ज्ञाता म्हुणु ॥४६८॥

ज्ञेयामाक्षी धांन्चँ सॉण्णा ।
जोवरेक मेळ्चँ मॅळणा ।
मॅळणापुडँ नावं नाना ।
दिता त्या त्या भोगाक ॥४७०॥

तरी शब्दु आनी स्पर्शु ।
रूप गंधु आनी रसु ।
भुलैताती रातीदिसु ।
मनाक हँ विषय ॥४७२॥

ज्ञेय अेक आशिशल्तरी ।
भोग पांच नमुन्यांरी ।
घेव्का पड्ता धनुर्धारी ।
त्या इंद्रियांनुसार ॥४७४॥

ज्ञानेश्वरी

होळु समुद्राक मॅळता ।
थंडै तान्नं व्हांव्यै सर्ता ।
वृक्षा वाडी पूर्ण जाता ।
फलप्राप्तीनंतर ॥४७५॥

ज्ञेय ज्ञाता आनी ज्ञान ।
पार्था हॅ तॅगई जण ।
कर्माचै जाव्नु कारण ।
आस्सती हॅ जाण तूं ॥४७७॥

स्पष्ट कळणा जोवरेक ।
मॅळद सुख की दुःख ।
जायना पळें ठरौंच्याक ।
धोर्येद की सो'द ॥४७९॥

उद्दाक धांवा देळयेरी ।
भोवरू घुंवा फुछारी ।
धार काड्चै समयारी ।
धेनुलागी वत्सई ॥४८१॥

पार्वी मादीक पोळोनु ।
उब्ता सर्व शक्ति घाल्नु ।
तिगेली तौ फाटी धोर्नु ।
वत्ता तिक्का धरूक ॥४८३॥

म्हुणु ज्ञेय ज्ञाता ज्ञान ।
हॅ पळें तॅगई जण ।
मेळणु दिताती तूं जाण ।
कर्म कोर्ची प्रेरणा ॥४८५॥

तँची जरी नाक्का दिस्ता ।
कॅर्ना सोडीनशँ जाता ।
कश्शी सुटचै बा तौ म्हणता ।
हांतुल्यान वगगीची ॥४८७॥

इंद्रियं धांवत उर्ताती ।
जायसरी विषयप्राप्ती ।
तश्शी ज्ञानलालसा ती ।
ज्ञेय मॅळवरेक ॥४७६॥

हॅ पांच भोगविषय ।
जॅ जाव्नु आस्सती ज्ञेय ।
प्रिय तँ किंवा अप्रिय ।
आस्सु फाव आस्ताती ॥४७८॥

बगळ्यालागी मास्ली यॅत्ता ।
दुर्बळ्याक धन दिस्ता ।
कामांधाक नारी मॅळता ।
मुखावेलँ घड्ताची ॥४८०॥

यज्ञाची निसणी लाव्नु ।
यॅत्ताती स्वर्गारी चण्णु ।
घॅत्ताती संधि साध्नु ।
उर्वशीक पोळोंची ॥४८२॥

मेघगर्जना आयकता ।
मोरु उल्हासानें नांछता ।
ज्ञेय पळैलँ की धांवा ।
थंडै ज्ञाता तत्क्षण ॥४८४॥

ज्ञात्याक तँ ज्ञेय जरी ।
जांक्का जाल्लेलँ आस्ल्यारी ।
त्वरा कोर्नु कश्शीतरी ।
जाण्णु घॅत्ता विषयु ॥४८६॥

सर्पु दिस्ल्यारी भिंंच्याक ।
हारु हर्षानें घेंंच्याक ।
वेळु लागगना दोन्नींक ।
घड्ता हॅ क्षणार्धांतुं ॥४८८॥

सौदता प्रियाप्रिय खंचें ।
ठरैता धर्चें की सोड्चें ।
कर्म कोर्चें कर्ना जांण्वें ।
त्यानुसार घड्ता रें ॥४८९॥

पळें जें कोर्काशें दिस्ता ।
तेंची ज्ञाता कोर्नु बस्ता ।
जेंव्ताई दिस्सू लाग्ता ।
रांदपै कोर्येंशिलें ॥४९१॥

अशशी त्या इच्छेनुसार ।
जातलें इंद्रियां व्यापार ।
कर्मई जात्लीं साकार ।
ज्ञाताई जातलों कर्ता ॥४९३॥

जात्ता ज्ञाता ज्ञान ज्ञेय ।
कर्ता कारण नी कार्य ।
कशकी जाव्नु निरुपाय ।
दृष्टी बदल्ला रात्ती ॥४९५॥

इंद्रियांक भोग्गु लाय्ता ।
आनी ज्ञाता कर्ता जात्ता ।
ताव्वळी तों कशशी दिस्ता ।
हँवै आय्क तूं आत्तं ॥४९७॥

रूप रस श्रुति गंध ।
नी स्पर्श ह्या पंचविध ।
बाह्य विषयांतुं बध्द ।
जात्ताती हीं इंद्रियं ॥४९९॥

बाह्य पंचज्ञानेंद्रियं ।
आनी पांच कर्माेंद्रियं ।
हीं जागी जाव्नु सक्रिय ।
जात्ता ती क्षणार्थांतुं ॥५०१॥

युध्दाक रथारी बस्ता ।
समतुल्य मल्लु दिस्ता ।
कुस्तीगीरु तग्गु दँव्ता ।
युध्द सोण्णु कुस्तीक ॥४९०॥

भ्रमरु उद्यान कोर्ची ।
सराफु हेमशुध्दीची ।
देवु दँवळ बांदोंची ।
इच्छा जरी करीद ॥४९२॥

ज्ञेयाखात्तीर हों ज्ञाता ।
इंद्रियांक कामा लाय्ता ।
ह्या थरेन ज्ञेय जात्ता ।
स्वाभाविक कार्यची ॥४९४॥

अथवा संचित सर्ता ।
श्रीमंतीचों थाटु दँव्ता ।
पुन्वेउप्रांतें बदल्ला ।
चंद्रबिंब क्रमेण ॥४९६॥

बुद्धि मन अहंकार ।
आनी चित्त अशशी चार ।
आस्सती हँ आविष्कार ।
पार्था अंतरंगाचें ॥४९८॥

जीवु मुखार्सुनु यँत्ता ।
अंतरंगाक जागैता ।
इंद्रियांकई चाव्वैता ।
सुखा सौप्नं दाकोनु ॥५००॥

धोर्नु तांग्तांगेली रीती ।
कर्म कोरूक लाग्ताती ।
जोवरेक फलप्राप्ती ।
जाय्ना त्या त्या कर्माची ॥५०२॥

ज्ञानेश्वरी

नी तँची जरी दिस्सद ।
कोर्चे जातलँ दुःखप्रद ।
ताँड फिरावु घेतीद ।
थंईथावु अदारी ॥५०३॥

हागेली इंद्रियांचेरी ।
सत्ता चल्ता जन्मभरी ।
ह्या रायानँ सांगिल्वारी ।
तांकां कोर्का पड्ताची ॥५०५॥

कर्तेपण कर्तल्यालँ ।
कर्म तँ इंद्रियांगलँ ।
जात्ता अश्शी हँ जँ सांगलँ ।
आय्कलँ की ना तुंवँ ॥५०७॥

व्यापक सूर्यप्रकाशु ।
कब्बांतुं मधुर रस्सु ।
आकाशातुं अवकाशु ।
जश्शी आस्ता तौ भोर्नु ॥५०९॥

कर्ता कर्म नी करण ।
तांगतांगेलीं हीं लक्षणं ।
सांगलीं कोर्नु विवेचन ।
तुक्का हे वीरश्रेष्ठा ॥५११॥

धुव्वरु कश्की उज्ज्यांतुं ।
रुक्का उद्भवु बीजांतुं ।
आनी कामना मनांतुं ।
हीं कॅर्नाई आस्चींची ॥५१३॥

कार्य हँ हांवंची कर्ता ।
हँची जीवु नित्य म्हणता ।
आत्मा अलिप्तुची आस्ता ।
ह्या सर्व व्यापांथावु ॥५१५॥

रायु सारौ भरी म्हणता ।
कृषिवलाक छळसुय्ता ।
तश्शी जीवु हांकां धर्ता ।
सुख दिव्याती म्हुणु ॥५०४॥

हागेलँ हँ कर्तेपण ।
सर्व क्रियांचँ कारण ।
जावु राब्ताती साधनं ।
इंद्रियं हाज्खात्तीर ॥५०६॥

अलंकार हँ समस्त ।
सौन्नाराली करामत ।
चांदणें पडता सर्वत्र ।
वाली भर्ता मांट्वारी ॥५०८॥

क्रिया ह्यौ कर्तल्यागॅल्या ।
सर्वत्र परसर्नु उल्य़ा ।
कर्म म्हुणु त्यौची जालयौ ।
साकार धनुर्धरा ॥५१०॥

ज्ञेय ज्ञान आनी ज्ञाता ।
तॅगई प्रेरक पार्था ।
कार्य करण नी कर्ता ।
हँ कर्माचँ स्वरूप ॥५१२॥

भांग्राक भांग्राची खाण ।
तश्शी कर्माचँ जीवन ।
क्रियाकर्ता नी करण ।
निरंतर हीं पार्था ॥५१४॥

म्हुणु नॅवॅवानँ सांग्तां ।
आत्मा आप्णांतुंची आस्ता ।
ह्या खंच्यांतुं ना तौ पार्था ।
घँ हँ सम जाणु तू ॥५१६॥

तरी कर्म कर्ता ज्ञान ।
आस्सती हँ तँगजण ।
त्रिगुणांनुसार भिन्न ।
जाव्नु तांकां अंकित ॥५१७॥

गुणभेदु हों सात्त्विक ।
सांगतां तुक्का सम आय्क ।
भेदा विचारु सम्यक ।
जाल्ला सांख्य-शास्त्रांतुं ॥५१९॥

सूर्यानँ दिवसु राती ।
तश्शी पुरुष-प्रकृती ।
कॅलया हांगेली नियुक्ती ।
पार्था सांख्यशास्त्रानँ ॥५२१॥

सांख्यशास्त्राची महती ।
ताज्जी ही स्तुती कर्ताती ।
तांतुं वर्णन कॅलयाती ।
हँ सर्व गुणभेद ॥५२३॥

अश्शी सत्त्वरजतम ।
ख्याती पाळ्ळें अनुपम ।
कर्नाती हँ तारतम्य ।
ब्रह्मांतुं नी कृमींतुं ॥५२५॥

निर्मळ दृष्टी आस्ल्यारी ।
कस्लेई दिस्ता ताज्वारी ।
तश्शी ज्ञान शुध्द जरी ।
दिस्तलँ सर्व शुध्द ॥५२७॥

शुध्द ज्ञान जँ सात्त्विक ।
यॅनापुडें उदयाक ।
जेय घेव्नु सांगाताक ।
ज्ञाता बुड्ता तांतूंची ॥५२९॥

हांचेरी तूं नंबू नाक्का ।
रजतमा दीकु सोड्का ।
सत्त्वगुणु अनुसर्का ।
तांची तुक्का तार्तलॉ ॥५१८॥

हँची, विचारउदधी ।
आत्मकमल कौमुदी ।
अेकमेव ज्ञाननिधी ।
राजपदारी सॉब्ता ॥५२०॥

साह्य चोवीस तत्त्वांचँ ।
घेव्नु दमन मोहाचँ ।
करी नी परात्पराचँ ।
सुख तुक्का मॅळतलँ ॥५२२॥

दाकैताती तिन्नी गुण ।
आप्णालीं विशिष्ट चिन्हं ।
परस्पर जीं विभिन्न ।
जाव्नु आस्सती पार्था ॥५२४॥

ज्या ज्ञानामितीं हँ सगळें ।
गुण भिन्न दिस्सू लागलें ।
तँची ज्ञान तुक्का पैलँ ।
हांवँ सांग्का पड्तलँ ॥५२६॥

आत्तं हँ सात्त्विक ज्ञान ।
जँ कैवल्याचँ निधान ।
कर्ता तुक्का तँ कथन ।
थंईची तूं दी ध्यान ॥५२८॥

काळकांतुं सूर्यु उदेता ।
न्हंईची समुद्रु जात्ता ।
सांगातीची साव्ली आस्ता ।
धोर्नु देहाकृतीक ॥५३०॥

ज्ञानेश्वरी

कैलासनाथु नी तृण ।
दोन्नी लॅक्ता हीं अभिन्न ।
अश्शी धर्ता शुध्द ज्ञान ।
समदृष्टी सर्वत्र ॥५३१॥

अश्शी ह्या ज्ञानाची दृष्टी ।
पळैता अभिन्न सृष्टी ।
ज्ञेयज्ञानादि त्रिपुटी ।
उर्ता अनुभवांतुं ॥५३३॥

वैल्यानॅ जॅ दिस्ता भिन्न ।
तँ दीद समदर्शन ।
जरी हँ सात्त्विक ज्ञान ।
जाय्द सार्थ सर्वत्र ॥५३५॥

जात्ता हँ सात्त्विक ज्ञान ।
मुक्तीवैभवाचँ स्थान ।
मुखारी तूँ आय्क चिन्ह ।
रजोगुणी ज्ञानाचँ ॥५३७॥

विविध हँ भूतमात्र ।
वृत्ती तांगेली विचित्र ।
पोळोनु संभ्रमानॅ त्रस्त ।
जाव्नु फस्ता आप्पण ॥५३९॥

आत्मबोधाचँ मंदिर ।
सुव्वांतुं मायेचँ घर ।
खेळू दित्ता निरंतर ।
जीवा अवस्थात्रय ॥५४१॥

मात्ये मड्कॅ हँ म्हणताती ।
मूळ पृथ्वी विस्सर्ताती ।
दिवाँ पोळोनु म्हण्णाती ।
की हॉ अग्नि स्वरूप ॥५४३॥

चित्रांतुं दॅवळ दिस्ता ।
तँची तँ दॅवळ म्हणता ।
सॉप्नाक सॉप्पन लॅक्ता ।
मिट्टा उद्दाक मिट्शँ ॥५३२॥

पोळोनुची अलंकारु ।
भांगार जाण्ता सॉन्नारु ।
पित्ता कोणु सांग नीरु ।
पाळंधूर सारौनु ॥५३४॥

कान्डी इद्रारी सहज ।
धर्त्यारी हँ रूप निज ।
ज्ञेय यॅत्ता जाव्नु सज्ज ।
ज्ञात्याल्या स्वरूपांतुं ॥५३६॥

भेदभावु जाँ दृश्यांतुं ।
ताँची यॅत्ता पोळोंच्यांतुं ।
द्वैत अश्शी ज्या ज्ञानांतुं ।
तँची ज्ञान राजस ॥५३८॥

विस्मृतीचँ कुड बंद ।
कोर्नु थंई काड्ता नीद ।
जात्ता सॉप्नांतुं तँ घुंद ।
नित्यसत्य स्वरूप ॥५४०॥

चॅर्डा आंगारी भांगार ।
ताक्का अँकु अलंकार ।
नामरूपानॅ साकार ।
जाव्नु पड्ता द्वैतांतुं ॥५४२॥

वीण वस्त्राची पळैना ।
तंतू तांतुलाँ दिस्सना ।
कस्त्यारी हँ काळळ्यां म्हण्णा ।
चित्र मात्र पळैता ॥५४४॥

पोळोनु व्यक्ती विविध ।
ज्ञान जात्ता बहुविध ।
अैक्य भावनेचो बोध ।
बुड्ता तग्गु तळाक ॥५४५॥

राक्डा काप्यांरी अनलु ।
फुल्लाफुल्लांतलो पर्मळु ।
चंद्रई दिस्ता विस्कळु ।
जालेलो पाळांचेरी ॥५४६॥

पदार्थ हॅ नानाविध ।
तश्शी हॅ बहुत भेद ।
ताज्वारी जरी आस्सद ।
जँ ज्ञान तँ राजस ॥५४७॥

कश्की म्हारागेलँ घर ।
आस्का चारि हात धूर ।
तश्शी जाग्रतेखातीर ।
आय्क तामस ज्ञान ॥५४८॥

कस्लेई कर्म कर्तना ।
विधीचँ वस्त्र निस्सना ।
म्हुणु पार्था श्रुति यॅना ।
लाज्जेनँ ताज् इद्वारी ॥५४९॥

शास्त्रांनीं हँ दोषास्पद ।
म्हुणु ठरैलँ निषिध्द ।
कोर्नु बहिष्कृत हद्द ।
पार हाक्का हाक्लैलँ ॥५५०॥

मात्तेरीची बस्ल्यां गच्च ।
तमोगुणाचँ पिशाच्च ।
हांगा वच थँई वच ।
कोर्नु सौण्णा ज्ञानाक ॥५५१॥

कस्लोई पदार्थु चल्ला ।
खंचोई विषयु भाँगता ।
खंखंई हेक्कुत वत्ता ।
गांव्तुल्या सुण्यावारी ॥५५२॥

गिळुकची जँ मॅळश्ना ।
ताँड लास्सद की कळणा ।
तितल्याक हँ स्पर्शु कर्ना ।
बाकी सगळँ बळचुय्ता ॥५५३॥

भांगार चोर्ता उंदुरु ।
ग्राह्याग्राह्य ना विचारु ।
मांस खात्ल्याक बॅजारु ।
ऊर्ना पळँ कस्त्याचो ॥५५४॥

वण्वो जळत आस्तना ।
वल्लँ सुक्किलँ पळैना ।
मूसु बस्तना पळैना ।
मॅलयां की हँ जिवंत ॥५५५॥

वक्किलँ की हँ वाळ्ळेले ।
ताजँची आस्स की शॅळँ ।
अस्लँ विचार काय्ळ्यालँ ।
आस्सनाती तँ खात्ना ॥५५६॥

वर्ज्य तँ सर्वस्वी सोड्का ।
ग्राह्य आदरानँ घेंव्का ।
हो हिताहिताचो कोर्का ।
विचारु विषयांचो ॥५५७॥

मॅळमॅळळलँ धन वँच्ता ।
उदरभरण कर्ता ।
वा कामोपशमु कर्ता ।
हेतु विषयभोगु ॥५५८॥

ज्ञानेश्वरी

केवळ तान निंळ्याक ।
सांग पिंक्का वें उद्दाक ।
तीर्थ म्हुणु तँ घेंळ्याक ।
कस्ली अड्डी यँत्ता रँ ॥५५९॥

लँक्ता की स्त्रियेलँ तन ।
स्पर्शसुखाचँ साधन ।
जाँण्णा इत्याक तँ मन ।
अन्य बरँ समंदु ॥५६१॥

हँ सर्व मृत्यूक अन्न ।
म्हणता अग्नि सर्व गिळ्ण ।
तश्शी हँ जग स्वघन ।
म्हणता तामस ज्ञान ॥५६३॥

आकाशांत्यानु उद्दाक ।
पड्ता मँळता समुद्राक ।
तश्शी ह्या देहाची भूक ।
निवोंन्ची कार्यादेशु ॥५६५॥

देह हाची आत्मा लँक्ता ।
देवु पाषाणाचॉ म्हणता ।
इल्लीची ही बुद्धिमत्ता ।
ना सद्गति मुखारी ॥५६७॥

देवु कर्ता परिपोषु ।
कश्शी दव्वोर्चाँ विश्वासु ।
सोडूक घड्चॉ उपासु ।
दँवाकची विक्ताती ॥५६९॥

देवु आस्स म्हळ्ळेल्तरी ।
आस्तलाँ तॉ फात्रावारी ।
देह हॉ आत्मा म्हळ्ळ्यारी ।
जाय्ना तँ विपरीत ॥५७१॥

कस्लँ खान्यँ खाव्येद ।
खचँ निंद्य खचँ वंद्य ।
खाव्यांशँ दिशिलँ खाध ।
इत्लाँची वँ विचारु ॥५६०॥

स्वार्थु साध्य खंडँ जाय्द ।
थंडँ समंदु जो 'द ।
देहा गरज भागद ।
इल्लीची वँ जाणीव ॥५६२॥

विश्वाचँ सर्व वैभव ।
मगेलँ विषय सर्व ।
ताज्जँ फल ऐकमेव ।
दिंन्चँ देहाक भोग ॥५६४॥

स्वर्गप्राप्ती कोर्नु घेंक्का ।
नरकवासु चुक्कोँक्का ।
ना ह्या विषयाची हाक्का ।
तिळमात्रई जाण ॥५६६॥

जीवु वत्ता देह पड्ता ।
जीवनाचॉ खेळु सर्ता ।
थंडँ आत्मा खंडँ उर्ता ।
काँण आस्ता भोगूक ॥५६८॥

जरी फात्रा देवु दिता ।
आनी प्रशासन कर्ता ।
तरी गुड्डाँ इत्या बस्ता ।
जानु जडभरित ॥५७०॥

पापपुण्य हँ कस्लँ ना ।
सर्व व्यर्थची कल्पना ।
जँ जँ मँळता तँ भाँगतना ।
गिळता तँ उज्जॉ कश्की ॥५७२॥

जँ हँ दाँळ पळैताती ।
विषयेंद्रियं मागताती ।
त्या त्या भोगा अनुभूती ।
हँची सत्य म्हणताती ॥५७३॥

अश्शी बुद्धि विपरीत ।
जायत आस्ता वृद्धिंगत ।
कश्की आकशांतुं चडत ।
वत्ताती धुव्रा लाँट ॥५७४॥

वल्लँई ना वा सुक्किलँ ।
भेंडु झाड वाडत गॅल्लँ ।
ऐक दीसु मोण्णु पळ्ळँ ।
कश्की वाड्लँ व्यर्थची ॥५७५॥

कब्बा तण मात्र वाडता ।
नपुंसकु जन्मा यँत्ता ।
निव्हुंगाचँ रान जात्ता ।
कश्की तापदायक ॥५७६॥

चॅडागॅलँ मुग्ध मन ।
चौरालँ संचित धन ।
अथवा बोक्डयेलँ स्तन ।
कश्की पार्था निष्क्रिय ॥५७७॥

जँ निष्फल निरर्थक ।
तश्शी उद्वेगजनक ।
तँची जाण तूँ निःशंक ।
अस्लँ ज्ञान तामसी ॥५७८॥

दृष्टी नात्तिल्या दाँळ्याक ।
दाँळाँची म्हणताती लोक ।
तश्शी तामस ज्ञानाक ।
ज्ञान म्होण्का पडताची ॥५७९॥

जाग्यारी आस्सुनु कान ।
कॅप्पाँ वँ हाँ म्हणता जान ।
अपेय पीव्नु प्राशन ।
कॅल्लँ हँची म्हणताती ॥५८०॥

आनी तुक्का सांगुं किल्लँ ।
जँ जँ अश्शी नद्रे यॅल्लँ ।
तँ तूँ अज्ञानांधागॅलँ ।
जाण ज्ञान तामस ॥५८१॥

त्रिगुणांकित जँ ज्ञान ।
त्यानुसार तिन्नी भिन्न ।
प्रकारांचँ विवेचन ।
पार्था तुंवँ आय्कलँ ॥५८२॥

त्या त्रिप्रकारांनुसार ।
कर्तल्यागॅलँ विचार ।
प्रगटताती साकार ।
त्या त्या भिन्न क्रियेंतुं ॥५८३॥

जश्शी कोर्नु दिल्ली वाट ।
तश्शीची उदाक थेट ।
आप्णाइल्ल्याकची व्हांवत ।
वत्ता कश्की नोळीत ॥५८४॥

तश्शी त्या त्या ज्ञानावारी ।
कर्म जात्ताती इद्रारी ।
आय्क आतं धनुर्धारी ।
सात्त्विक तीं अँक्ळाक ॥५८५॥

यँत्ता स्वधर्मानुसार ।
ताज्जॉ प्रीतीनँ स्वीकार ।
कोर्का पतिव्रता नार ।
कश्की कर्ता पतीलाँ ॥५८६॥

ज्ञानेश्वरी

सांवळ्या रूपा चंदन ।
सुंदरीक नेत्रांजन ।
तश्शी स्वधर्माचरण ।
दिता शोभा जन्माक ॥५८७॥

चॅडागॅलँ अनुदिन ।
कर्ता आव्सु संगोपन ।
तरी मना समाधान ।
जाय्ना कष्ट काण्णुई ॥५८९॥

यॅत्ता आजि अचानक ।
जीवाभावाचों मेळूक ।
पड्ता स्वकर्म बाजूक ।
जाण तश्शी सत्संगु ॥५९१॥

ह्या रीतीरी कर्म जात्ता ।
तँ हांवं सात्त्विक म्हण्तां ।
धरी लक्षांतुं हीं पार्था ।
ह्या कर्माचीं लक्षणं ॥५९३॥

घारा हों आव्सुबाप्सुक ।
म्हण्ता बैसाती मुलयाक ।
भाग्र हों चारि चौगांक ।
आदरानें गौराय्ता ॥५९५॥

कर्म नित्यनैमित्तिक ।
जीं आस्ताती आवश्यक ।
नित्यनॅमानें कोरूक ।
धर्ता हाक्का आलस्य ॥५९७॥

खंई देड्पटीनॅ मॅळ्ता ।
थंई धन व्याजा लाय्ता ।
म्हण्ता फाई राशी मॅळ्ता ।
आजि बीज घालयारी ॥५९९॥

उचित नित्यकर्माक ।
जरी मॅळ्द नैमित्तिक ।
परिमल सुवर्णाक ।
आयिल्वारीची समज ॥५८८॥

तश्शी स्वकर्म कर्तना ।
कष्ट जात्ताती हँ म्हण्णा ।
फलासक्तीई आस्सना ।
ब्रह्मार्पण सर्वस्व ॥५९०॥

काम जाय्नॅ म्हुणु खेदु ।
जालयारी ताज्जाँ आनंदु ।
दोन्नींचों ऋणानुबंधु ।
पण्णा मन प्रसन्न ॥५९२॥

आत्तं राजस कर्माचीं ।
लक्षणं हीं सव्यसाची ।
लक्ष दीव्नु तीं समची ।
आय्कूंकज सर्वई ॥५९४॥

जात्ता म्हारग उदाक ।
तुळ्शी झाडाक घालूक ।
दूद सौरग इत्याक ।
जात्ता द्राक्ष्या वालयेक ॥५९६॥

मात्र काम्य कर्म कोर्ची ।
उमेदी बेसुमारची ।
कर्ना गणना कष्टांची ।
तँ साध्य जावरेक ॥५९८॥

परिसु पोळोनु म्हण्ता ।
लॉखंड विक्कत घॅत्तां ।
साधनेनॅ साध्य जात्ता ।
आत्मोन्नति निश्चित ॥६००॥

काम्य कर्मांचीची प्रीती ।
धर्ता फलाची आसक्ती ।
कष्ट किल्लेई पडोती ।
कोर्चे कांडं सांण्णा तों ॥६०१॥

अश्शी आप्णों कॅल्लें म्हणता ।
सर्वांकई सांगत वत्ता ।
हाज्जं स्मृतिचिन्हई वांटता ।
कर्मयोगी म्हणौनु ॥६०३॥

कतृत्वाचों अभिमानु ।
आनी फलापेक्षा धोर्नु ।
कर्ता सर्व मन लावु ।
काम्य कर्म केवळ ॥६०५॥

गुड् री उंदुरु वत्ता ।
सांदता खंडें कस्लें मॅळता ।
शॅळों मॅळद की म्हणता ।
समुद्रांतुं मांडुकु ॥६०७॥

चरूक मेळतली मात्ती ।
म्हुणु पाताळांतुं वाळ्ती ।
रिगता तश्शी वळंबताती ।
पिशॅ स्वर्गसुखाक ॥६०९॥

पार्था सर्वथा जॅ निंद्य ।
शास्त्रा दृष्टीनॅ निषिध्द ।
नी केवळ अज्ञानांध ।
तॅची कर्म तामस ॥६११॥

पॅज घाटी 'लोणी यॅश्ना ।
गोब्बोर फुंकी उज्जों नीव्ना ।
तॅल्ला थॅबोई गळश्ना ।
रॅव घाल्नु घाण्यांतुं ॥६१३॥

विषयवासनातृप्ती ।
जावों म्हुणु कर्म तीं तीं ।
यथाविधी सांग्य रीती ।
कोर्चेई तों विस्सर्ना ॥६०२॥

कर्मा अहंकारु वाड्ता ।
मान्यं म्हण्णा गुरु पिता ।
कश्की काळज्वरु म्हणता ।
की वकदांक मानिश्ना ॥६०४॥

कश्की हॅ तमासगीर ।
केवळ पोटटा खात्तीर ।
गांवोगांव निरंतर ।
फिर्त फिर्त उर्ताती ॥६०६॥

गारुडी घेवु सर्पाक ।
भाँव्ता शर्मोन्व्याक भूक ।
आवडी थॉडें जणांक ।
व्यर्थ श्रम कोर्च्यांतुं ॥६०८॥

ज्या क्रियेंतुं व्यर्थ क्लेश ।
कर्म तँ जाण राजस ।
आत्तं कर्म जँ तामस ।
कश्शी आस्ता तँ सांग्तां ॥६१०॥

उद्काचेरि गिटी काळळी ।
थंची थंडी ती ना जाल्ली ।
तश्शी कोर्नुई जीं गेल्लीं ।
कर्नातिल्वारी जावु ॥६१२॥

तुस्सु वाटय्ल्यारी कणु ।
पण्णा आकाश विंदुनु ।
वारयाकई पाश घाल्नु ।
धरु जाय्ना जाग्यारी ॥६१४॥

ज्ञानेश्वरी

अश्शी कश्की हँ कोनुई ।
जाय्नाची निष्पन्न कांई ।
तश्शी हीं कर्म जावुई ।
जाल्लं कस्लं दिस्सना... ॥६१५॥

कमलांचो वेलु पार्था ।
कांव्या पाशु घाल्लु ताण्ता ।
ताज्जो सर्वनाशु जात्ता ।
ताण्तलोई दणूता ॥६१७॥

ह्या देहाक त्रासु जाय्द ।
स्वहिताक बाधा यॅद ।
कष्ट जगाकै जातीद ।
हो विवेकु आस्सना ॥६१९॥

अस्लं कर्म दोषास्पद ।
कोरु जाय्दना की तँ जाय्द ।
अश्शी विचारु करीद ।
हाज्जोई ना संभवु ॥६२१॥

जाणीवची ही आस्सना ।
पायु मुखारी घाल्तना ।
खंची वाट धर्का कळणा ।
थंडीची तों गोंदळता ॥६२३॥

अल्प वा हँ अति म्हण्णा ।
माक्षी मुखारी पळैना ।
गतीचँ भान आस्सना ।
धर्ता मार्गु खंचोई ॥६२५॥

भिन्न त्रिगुणांनुसार ।
कर्म जात्ताती साकार ।
त्रिविधई आविष्कार ।
सांग्लं कोनु वर्णन ॥६२७॥

नरदेहाचँ हँ धन ।
खर्चता जँ क्षणक्षण ।
जात्ता तँची रँ कारण ।
दुःखाक ह्या जगांतुं ॥६१६॥

पतंगु दिव्यारी घुंवा ।
पाक्कं फापुण्णु निवैता ।
आप्पणई जळणु पड्ता ।
काळकांतुं तों थंडीची ॥६१८॥

पोंटटांतुं जों वत्ता मूसु ।
गिळतल्याक दिता त्रासु ।
वक्कींतुं विना सायासु ।
पड्ता मृतावस्थेंतुं ॥६२०॥

कोरुक् आस्स वँ शक्ती ।
उपाय किल्लं आस्सती ।
जाय्द वँ कामनापूर्ती ।
पोळोंकाज अँक्ळाक ॥६२२॥

जळचँ पूराई तों लास्ता ।
उज्जो चारी दिका धांवा ।
समुद्र मर्यादा सोड्ता ।
आनी गिळता गांवाक ॥६२४॥

उचित की अनुचित ।
स्वहित की परहित ।
हँ पळैना तँ निश्चित ।
कर्म जाण तामस ॥६२६॥

ह्या गुणांक अनुसर्ता ।
त्या त्या कर्मांचो जों कर्ता ।
तों जीवु आकारा यँत्ता ।
ह्या तीनी प्रकारांनीं ॥६२८॥

चारि आश्रम आस्सती ।
त्यांनुसार कर्म तीं तीं ।
चतुर्विध तीं जात्ताती ।
तश्शी हँवै त्रिविध ॥६२९॥

चंदनु फलाशा सॉड्ता ।
सुवासाने भोर्नु वाड्ता ।
सरलतेने पस्त्रैता ।
हँग्ले चारि दिकाने ॥६३१॥

फलाशा ही नात्तिल्मितीं ।
फलद्रूप तीं जात्ताती ।
सांग कस्ल्याक जांक्काती ।
दुस्त्रीं खंचीं तीं फलं ॥६३३॥

परमात्म्याक सप्रेम ।
कर्ता अर्पण स्वकर्म ।
शुध्द कोर्नु तँ परम ।
शास्त्रविधीनुसार ॥६३५॥

तनमन ऐकवट ।
फलाशाई विन्मूळित ।
नेमधर्मु अविरत ।
चल्ता सदासर्वदा ॥६३७॥

देहसुखाची ना वडी ।
आत्मसुखाचीची गोडी ।
साधनेंतुं मद्दं अड्डी ।
येन्व्या सॉण्णा साधकु ॥६३९॥

उत्साहु तॉ म्हण्तां म्हण्तां ।
आराधनेंतुलां वाड्ता ।
कश्की शुध्द जाय्त यँत्ता ।
कीडि सोण्णु भांगार ॥६४१॥

सांग्तां जीवु तॉ सात्त्विक ।
कश्शी आस्ता हँ तूं आय्क ।
दीव्नु अवधान ऐक ।
कोर्नु कान नी मन ॥६३०॥

धर्ना फल नागवल्ली ।
तरी कृतकृत्य जाल्ली ।
तश्शी कर्ता आप्णागेलीं ।
तॉ नित्यनैमित्तिकं ॥६३२॥

कर्म तॉ अत्यादराने ।
कर्ता म्हण्णा केल्लीं आप्णें ।
कश्की मॉडं नम्रतेने ।
दँव्ताती पाव्साडींतुं ॥६३४॥

फाई कोर्येद हँ म्हण्णा ।
शास्त्रादेशुई विस्सर्ना ।
खंडीं कर्ता ही साधना ।
स्थळ तँवै पावन ॥६३६॥

हँ कोर्च्याक संयमन ।
ताक्काई असाधारण ।
धैर्य जांक्का हाज्जी जाण ।
आस्ता ताक्का सदैव ॥६३८॥

आलस्य नी नीद भागता ।
तानभुक्के भान सुट्ता ।
अश्शी क्षीण जाय्त यँत्ता ।
देहसुखाची आशा ॥६४०॥

परमार्थाची आस्काज ।
गोडी मनांतुं सहज ।
तरी जीविताचें काज ।
जात्लें त्या सतीवारी ॥६४२॥

ज्ञानेश्वरी

आत्मबोधाचें हें सुख ।
परम प्रिय कोंणाक ।
ताक्का ह्या देहाचें दुःख ।
कर्ना मार्गविन्मुख ॥६४३॥

अशी कार्यमग्न आस्ता ।
ऐक अकस्मात यत्ता ।
विधन आनी बंद पडता ।
कर्म कोर्चे मुखारी ॥६४५॥

अथवा जें कोरू धर्लें ।
तें निर्विधन पार पळ्ळें ।
तरी म्हण्णा आप्णों कॅल्लें ।
हों आनंदोन्मादानें ॥६४७॥

आत्तं राजस जों कर्ता ।
तागेलीई खूण सांग्तां ।
तां प्रत्यक्ष मूर्ति आस्ता ।
सर्वे अभिलाषांची ॥६४९॥

विश्वांतुलें उपभोग ।
तें हों म्हण्ता सर्वे भोग्य ।
भोगासक्तीचें दोषांग ।
पैलें धुव्नु काड्काज ॥६५१॥

मेळैलेलें जें स्वधन ।
ताज्जें कोर्नु संचयन ।
जीवाकै चड रक्षण ।
कर्ता आयुष्यभरी ॥६५३॥

कोणु बोरी लागी वत्ता ।
कांटो तोंप्ता वस्त्रै पिंद्ता ।
फळ पुणि खांव्यां म्हण्ता ।
तांड वत्ता आम्शेनु ॥६५५॥

देहबंधु सड्ळु जात्ता ।
विषयवासना सुट्ता ।
तशी हळु वाड्डु लाग्ता ।
आनंदु स्वकर्माचो ॥६४४॥

गुड् । र्थाव्नु गड्गडेता ।
तां गाडो वें खेदु कर्ता ।
कोर्चे तड्वैल्लरी धर्ता ।
नॅवानें हों उमेदी ॥६४६॥

ज्या कोंणागॅलें चरित ।
ह्या चिन्हांनीं विभूषित ।
जात्ता तोंची तूं निश्चित ।
जाण कर्ता सात्त्विक ॥६४८॥

गांवां भाग्र घाणी राशी ।
स्मशानई धूर तशी ।
दांटुय्नापुडें तीं जशी ।
पाय धुव्नु घेंव्काती ॥६५०॥

कर्म सहज ससार ।
मॅळ्ता फलई सत्त्वर ।
तें कोरूक हों आतुर ।
जाव्नु यत्ता मुखारी ॥६५२॥

घॅत्ता राक्कुनु आप्णालें ।
मेळ्का म्हुणु दुस्त्र्यागॅलें ।
धर्ता ध्यान बकागॅलें ।
गिळ्ता संधि साध्धुनु ॥६५४॥

तशी कायावाचामन ।
स्वार्थसिध्दीचें साधन ।
परपीडेक कारण ।
कर्ता सर्व थरेन ॥६५६॥

सामर्थ्य तिल्लँ आंगांतु ।
वा जायद हॉ साध्य हेतू ।
विचारुई हॉ मनांतुं ।
यॅना कश्की हागेल्या ॥६५७॥

धुत्र्या फळा भित्तल्यानँ ।
मद्य नी कांटँ भायल्यानँ ।
तश्शी हॉ अशुचित्वानँ ।
भर्ला भाग्रभित्तरी ॥६५८॥

कर्म फलप्रद जायद ।
तरी हर्षानँ नांचद ।
नी हॉ लोकांक चाळैद ।
तांकां तुच्छ लेक्कुनु ॥६५९॥

जांव्चँ कार्य जरी जायना ।
शोकु कोर्चे हॉ तड्वैना ।
कर्माकची दव्वर्तना ।
नांव नप्रॉ पड्ताती ॥६६०॥

अस्ल्या रीतीनँ जॉ चल्ता ।
जाण तॉ राजस कर्ता ।
संशयु ना कुंतीसुता ।
हांतुं तीळाइत्लोई ॥६६१॥

जॉ दुर्वर्तनांची खाण ।
तॉ तामस कर्ता जाण ।
तागेलँ आत्तं वर्णन ।
कोर्नु सांग्तां सुस्पष्ट ॥६६२॥

इद्रारी दिस्ता जळतना ।
इत्मितीं हँ उज्जॉ म्हण्णा ।
आनी ताक्का हँवे कळणा ।
आप्पणची कारण ॥६६३॥

बाणाक भान आस्सना ।
काळकूटाकई कळणा ।
की मरण दोंगजणां ।
आय्लँ तांचे मितींची ॥६६४॥

आप्णालॉ नी दुस्त्र्यागॅलॉ ।
घातु जायदना की तॉ जात्लॉ ।
मनांतुं विचारु अस्लॉ ।
यॅना कर्म कर्तना ॥६६५॥

कर्त आस्तना हॉ कस्लँ ।
कस्लेंई पळैनात्तिलँ ।
कर्त वत्ता कश्की सुट्लँ ।
वारँ प्रळयांतुलँ ॥६६६॥

कर्म कर्तना क्रियेंतुं ।
आनी तॉवई ताज्ज्यांतुं ।
आस्सना कश्की चल्च्यांतुं ।
ऊर्ना पिश्यालॉ मेळु ॥६६७॥

किटीं बैलाल्या आंगारी ।
चर्ता सुखानँ ती जरी ।
विषयेंद्रियां भोगारी ।
म्हण्ता जाता जग्च्याक ॥६६८॥

कॅर्ना कळणा हास्ता रड्ता ।
चेडूँ अश्शी अजाणतां ।
मना आयिल्वारी चल्ता ।
तश्शी हॉवै कॅर्नाई ॥६६९॥

प्रकृतीचॉ पाळ्ता नेमु ।
म्हुणु कळणा परिणामु ।
कृत्याकृत्याचॉ विभ्रमु ।
वाड्डैता कैरावारी ॥६७०॥

ज्ञानेश्वरी

इत्लँ हागेलँ हॉडपण ।
कर्ना दँवाक नमन ।
मुखांतुंई ना स्तवन ।
गुड् अपेक्षांई मूक ॥६७१॥

मूर्तिमंत हॉची जाण ।
कपट नी कारस्थान ।
जुगाराचेंई हॉ ठाण ।
विश्वासाक अपात्र ॥६७३॥

मीट घालयारी तँ दूद ।
काँणामितीं पिंळ्या जाय्द ।
हित दुस्त्र्यालँ पळैद ।
तश्शी हँ असंभव ॥६७५॥

नाना रुचिर मिष्टान्न ।
उदरांतुं तीं पचन ।
जानु कर्ताती धारण ।
मलरूप मागिरी ॥६७७॥

दुद्धामृत दी सर्पाक ।
वक्ता ताँ विष मारक ।
तश्शी हॉवै सद्गुणांक ।
दोष म्हणता नी सक्ता ॥६७९॥

ही सोण्णु हॉ नीद काड्ता ।
दुष्कर्म पोट्टोळ्णु घँत्ता ।
कर्मभ्रष्ट जानु पड्ता ।
व्यर्थ ह्याची जन्मांतुं ॥६८१॥

कल्याणाची संधि मँळता ।
ताव्वळी आलस्य भर्ता ।
हँशांतुं हॉ कोर्नु बस्ता ।
कस्लोपुणि घाँटालाँ ॥६८३॥

मनांतुं दुष्ट विचार ।
अेक ना भित्तरी भाग्र ।
वेश्येवारी ती नजर ।
घातकी नी मायावी ॥६७२॥

वाटमारी भिल्लावारी ।
लुटारु हॉ धनुर्धारी ।
कस्लँ करी तूँ जालयारी ।
भोव्णक्का ह्या वाट्टेरी ॥६७४॥

कित्लोई थंड पदार्थु ।
घालयारी अग्निकुंडांतुं ।
ताँवै जात्ता क्षणार्थांतुं ।
अेक अग्नि स्वरूप ॥६७६॥

दुस्त्र्यालँ स्वास्थ्य पोळोनु ।
घँत्ता हॉ निडळारी मारुं ।
इद्रारी शांति पोळोनु ।
जळु लागता हॉ व्यर्थ ॥६७८॥

जन्माचँ सार्थक जांक्का ।
उचित स्वकर्म कोर्का ।
इहपरहित जोड्का ।
ह्या सुवर्ण संधींतुं ॥६८०॥

आंब्या द्राक्षांचॉ हॉ ऋतु ।
रुची ना काळ्याक हांतुं ।
घुग्गुमागॅल्या दाँळ्यांतुं ।
दीसा भर्ता काळोकु ॥६८२॥

जळता समुद्रा पोट्टांतुं ।
कश्की अग्नि अखंडितु ।
तश्शी हॉवै सदोदितु ।
अस्वस्थु नी दुश्चित्तु ॥६८४॥

धुव्वरु शेण्यो लास्ल्यारी ।
दुर्गंधु वायु सौळ्ळ्यारी ।
तश्शी हाक्का पळैल्यारी ।
कॅर्नाई हों दुर्मुखी ॥६८५॥

कामनापूर्ती खात्तीर ।
कष्ट काड्ता जें अपार ।
ताज्जें फल तृणांकुर ।
ताँवै हात्ता लाग्गना ॥६८७॥

अश्शी कर्म कर्ता ज्ञान ।
ह्या तॅग्गांगेलीं लक्षणं ।
सांग्लीं त्रिविध वर्णन ।
कोर्नु तुक्का हीं राया ॥६८९॥

आत्मनिश्चयाची वृत्ती ।
बुद्धि कान् ेंतुं स्पष्ट ती ।
दिस्ता जी त्रिविध रीती ।
सांग्तां तुक्का सोडोनु ॥६९१॥

ह्या सृष्टींतुं अेक्कई ना ।
अस्लँ काष्ठ की तांतुं ना ।
सुप्त अग्नि तश्शी कळणा ।
खंचो गुणु खंच्यांतुं ॥६९३॥

हाज्जें कर्ता विवरण ।
कोर्नु अेकेक वर्णन ।
जात्लँ सम आकलन ।
ह्या सर्वांचें सहज ॥६९५॥

प्राणी अेकु जन्मा यॅत्ता ।
संसारुई सुरु जात्ता ।
उत्तम मध्यम आस्ता ।
ताँवै तश्शी कनिष्ठ ॥६९७॥

मेळ्ळा कल्पांतावरेक ।
लाभु कर्माचो आप्णाक ।
होंची तागेल्या चित्ताक ।
ध्यासु लाग्ता सदैव ॥६८६॥

दिस्सद जाँ तुक्का अश्शी ।
ताँ सर्व पापांची राशी ।
जाण कर्ता ताँ तामसी ।
निःसंशय अर्जुना ॥६८८॥

आत्तं मोहवस्त्र निस्ता ।
अलंकार घाल्नु घॅत्ता ।
संशयाचें नी जी भाँव्ता ।
अविद्येच्या गांवांतुं ॥६९०॥

सांग खंई ह्या जगांतुं ।
त्रिगुणरहित वस्तु ।
आश्शिली पळैता वँ तूं ।
धनुर्धरा कॅर्नाई ॥६९२॥

बुद्धि त्रिगुणांनुसार ।
जाव्नु आस्ता त्रिप्रकार ।
तश्शी त्रिविध साकार ।
धारणाई बुद्धीची ॥६९४॥

बुद्धि विषयु अॅक्ळाक ।
घॅत्तां तांतुलो सांगूक ।
जरी जाल्ला तूं उत्सुक ।
घृतीचो विषयुई ॥६९६॥

विहितांतुंई निःसंगु ।
विषयांचो उपभोगु ।
आनी निषिध्दाचो त्यागु ।
उपाधी ही लाग्ताची ॥६९८॥

ज्ञानेश्वरी

योग्य जीं अधिकाराक ।
मान्य जीं शास्त्रविधीक ।
तींची नित्यनैमित्तिकं ।
कोर्चे पार्था उचित ॥६९९॥

कर्तलीं तीं निवारण ।
जन्ममरण दारुण ।
तींवै सलीस साधन ।
मोक्ष पद प्राप्तीचै ॥७०१॥

मनाचौ निर्धारु करी ।
श्रद्धा दव्वरी कर्मारी ।
स्थिर बुद्धीनं ती करी ।
मॅळता मोक्ष तांतूंची ॥७०३॥

कश्की उदकानं वृषार्तु ।
पोनु पळ्ळेलो न्हईतुं ।
मेळणु उज्वाडु काळकांतुं ।
जाता मुक्त तांत्यानु ॥७०५॥

तिक्का उद्दाक जीवन ।
तश्शी स्वकर्मचरण ।
हँची मोक्षाचै साधन ।
आनी दुस्त्रँ खंचै ना ॥७०७॥

आकांक्षा जरी कर्मांतुं ।
भयशंका संसारांतुं ।
धोर्नु ही कर्म कोर्च्यांतुं ।
जन्मु व्यर्थची वत्तलौ ॥७०९॥

उज्ज्यांतुं जायना रिगूक ।
कंत उदकांतुं पोंव्याक ।
तापिलौ शूलु धरूक ।
जायद वँ काणामितीं ॥७११॥

आत्मबोधुची केवळ ।
म्होणु हँ त्या कर्मा फळ ।
ज्या आस्थेनं पिता जळ ।
तृषार्तु ती आस्काज ॥७००॥

अश्शी चल्ललो बुद्वंतु ।
भीना तौ ह्या संसारांतुं ।
सुख वा दुःख मनांतुं ।
धर्ना जाता तौ मुक्त ॥७०२॥

कर्म भायल्यानं दिस्ताती ।
की ती इंद्रियप्रवृत्ती ।
जालयारी जाता निवृत्ती ।
हॉची हेतु धर्त्यारी ॥७०४॥

पथ्य कोर्नु वक्कद घँता ।
व्याधींत्थानु तौ उटायता ।
जलाशय कश्की पार्था ।
जीवु प्राणु मास्त्येक ॥७०६॥

खंचँ अवश्य कोर्काज ।
खंचँ पळँ कोरु नज्ज ।
जाण चित्तांतुं धोर्काज ।
ही जी ज्ञाननिर्दिष्ट ॥७०८॥

अकरणीय तँ कर्ना ।
तांतुं तौ लक्षई घाल्ना ।
आनी हाज्मुखारी पण्णा ।
जन्ममृत्युपाशांतुं ॥७१०॥

काँप्पानं फाँणो उब्बानु ।
बश्शिल्या नागाक कोणु ।
गुंय्येभित्तरी वच्चुनु ।
वागाक वा आप्पुड्द ॥७१२॥

काम्य हँ अकरणीय ।
दळोर्का विचारा भाग्र ।
अशरी घेवु हॉ निर्णय ।
चल्काज सद्बुद्धीनँ ॥७१३॥

घेंव्का कस्त्याक बांदुनु ।
म्होणु काम्य दिता सोणु ।
राब्ता तॉ निवृत्त जावु ।
नित्यकर्म कर्तची ॥७१५॥

सारासाराचॉ विचारु ।
कोर्नु जात्ता व्यवहारु ।
ज्या बुद्धीचॉ हॉ निर्धारु ।
ती सात्त्विक जाण तूं ॥७१७॥

फुल्ला पर्मळुई घेंता ।
राक्कुडई कौरांतुय्ता ।
सांग भोवरु वँ सॉड्ता ।
आप्पालॉ हॉ हुट्गुणु ॥७१९॥

परीक्षेविनाई बरीं ।
मोतीं मेळ्ळीं म्हळ्ळेल्लरी ।
घेंता पुणि हाज्मुखारी ।
परीक्षा ती कोर्काज ॥७२१॥

सर्वांकई आमंत्रण ।
तांतुं थोरु वा ना सान ।
तारतम्याचँ हँ भान ।
ना राजसी बुद्धीक ॥७२३॥

दैव आस्सुनु दुर्भागी ।
म्हण्ता कांडं ना मलयागी ।
बशिल्लकडेंची कोप्पगी ।
कळणा हँ दुर्दैव्याक ॥७२५॥

विष घाल्नु शिज्जैलेलँ ।
जळ्यारी मरण यॅल्लँ ।
तशरी निश्चित घाल्ललँ ।
काम्य कर्म बंधन ॥७१४॥

योग्य जँ कोर्चें तँ कोर्का ।
अयोग्य तँ सोणु दिंक्का ।
खरँ की नक्ली ठरोंक्का ।
कशकी कोर्नु परीक्षा ॥७१६॥

रहस्य दुदाउद्काचँ ।
बकाक तँ कशरी कळचँ ।
हॉ दीसु ही राती म्होणचँ ।
कशरी सांग कु निँ ॥७१८॥

कार्याकार्य धर्माधर्म ।
पळैनस्तनाची कर्म ।
कोर्ची बुद्धी जी ती मर्म ।
जाण्णा नित्यकर्माचँ ॥७२०॥

अकृत्य इद्रारी यॅना ।
सहज तॉ तँ करीशना ।
जालयारी दोन्नी सोडीशना ।
कॅल्लॅल्विना चुक्कुनु ॥७२२॥

रायु ज्या वाट्टेनँ वत्ता ।
तीची चोरु सोणु दिता ।
राती वॅळारी उदेता ।
दीसु राक्षसागॅलॉ ॥७२४॥

हँ सर्व धर्माचरण ।
पापची केवळ जाण ।
नी सत्य हँची सॉप्पन ।
अशरी म्हण्ता जी बुद्धी ॥७२६॥

ज्ञानेश्वरी

तश्शी ज्यान्मितीं कल्याण ।
तँ तँ अनर्थासमान ।
आस्सती जँ जँ सद्गुण ।
म्हणता तँवै दोषची ॥७२७॥

तीची तामसी अर्जुना ।
काँणें हँ सांग्का म्हुणु ना ।
धर्मकार्याक योग्य ना ।
राती हँ सांग्का पण्णा ॥७२९॥

बुद्धीक मँळता चालना ।
दिताती तिक्का प्रेरणा ।
तिगेल्या तिन्नी धारणा ।
तीं तीं कर्म कोर्च्याक ॥७३१॥

सूर्यु धांव्ढाय्ता काळ्काक ।
चौर्योई दीना जांन्व्याक ।
राजाज्ञा कश्की गुन्ह्याक ।
भय्य घाल्ता दंडाचँ ॥७३३॥

अगस्ति मुखारी दिस्ता ।
समुद्राली वाचा बस्ता ।
पद्मदळ कश्की मिट्ता ।
चंद्रोदयावँळारी ॥७३५॥

अव्यंग सात्त्विक धैर्य ।
धरीद जरी हृदय ।
मन आनी दर्शेंद्रियं ।
जात्लीं शांत थंच्थंई ॥७३७॥

भेद नव्व प्राणांतुलें ।
सर्व अेकत्व पावतलें ।
आनी वच्चुनु बस्तलें ।
सुषुम्नेंतुं अढळ ॥७३९॥

जँ श्रुतिशास्त्र संमत ।
तँ ही म्हणता विपरीत ।
अश्शी उप्राटी पळैत ।
आस्ता अस्ली जी बुद्धी ॥७२८॥

बुद्धीचँ तिन्नी प्रकार ।
सांगलें तुक्का सविस्तर ।
आत्मबोधाची साकार ।
कुमुदिनी तूं पार्था ॥७३०॥

धारणांतुलें त्रिविध ।
लक्षणांसहित भेद ।
तँ स्पष्ट कोर्नु सांग्येद ।
अश्शी दिस्ता आय्क तूं ॥७३२॥

वारँ तूफान वँगानें ।
व्हांवतना चारी दिकानें ।
मॉड धांवतना भय्येनँ ।
गड्गडेता वाट्टेरी ॥७३४॥

मदोन्मत्त जानु वत्ना ।
हस्ती सिंहाली गर्जना ।
आय्कुनु नँलारी सॉण्णा ।
उब्बालेंलॉ जाँ पायु ॥७३६॥

विषयांतुं घुस्पलेलीं ।
दर्शेंद्रियं तीं सुट्तेलीं ।
वच्चुनु विश्रांती घेत्लीं ।
मानसाच्या कुळारा ॥७३८॥

संकल्प नी विकल्पांचीं ।
वस्त्र सर्व हीं मनाचीं ।
गळणु पोण्णु बस्ता तँची ।
बुद्धि आड नोळीत ॥७४०॥

अश्ली सात्त्विक धारणा ।
मन इंद्रियाक सॉण्णा ।
स्वैर चलूक अर्जुना ।
अधिराज्य तिगेले ॥७४१॥

ह्या अकेक अंकिताक ।
कर्ता प्रवृत्त ध्यानाक ।
गांटाय्ता आत्मयोगाक ।
सहज ह्या सगळ्यांक ॥७४२॥

काँणाकई अनुष्ठान ।
रोडू दीना अेक क्षण ।
जोवरेक ताँ स्वाधीन ।
जाय्ना परमात्म्याल्या ॥७४३॥

अस्ली ही धारणाशक्ती ।
पार्था ती सात्त्विक धृती ।
आय्कुनु हाज्जी प्रचीती ।
घेश्ली तूं हँ निश्चित ॥७४४॥

आनी जीवु देह धोर्नु ।
धर्म अर्थ काम घेवुनु ।
संसारु स्वर्गु भोगुनु ।
वच्च्यां म्हुणु पळैता ॥७४५॥

कोर्नु ह्या तेंगांचाँ तारु ।
मनोरथांचाँ सागरु ।
तर्नु मोडोंयां व्यापारु ।
देशांतरा वच्चुनु ॥७४६॥

कर्माचें मुद्दल कोर्का ।
वाडी चौपटीनँ घेंव्का ।
म्होणु हँ कोरूक जांव्का ।
साहस नी जँ धैर्य ॥७४७॥

तँची जाण तूं राजस ।
कश्ली आस्ता तँ तामस ।
आय्क आतं समरस ।
जानु हांवँ सांग्च्यांतुं ॥७४८॥

काँळशाच्या काळेपणांतुं ।
गॉरँ साँद्च्यांतुं ना अर्थु ।
पाड गुणांच्या मूर्तींतु ।
बरँ कश्ली मँळद ॥७४९॥

तामसी वृत्तीक गुणु ।
म्हणशी कश्ली म्होण्चँ म्हुणु ।
वक्रोक्तीनँ बरॉ म्हुणु ।
राक्षसाकै म्हणताती ॥७५०॥

ग्रहगणांतुं इंगळु ।
तागेले नांव मंगळु ।
तमु स्वभावता खळु ।
गुणु म्होण्चँ अयोग्य ॥७५१॥

दोष आशिल्ले नात्तिले ।
काल्लौनु हँ रूप घळ्ळें ।
तामसी ह्या नरागेलें ।
जाण पार्था निश्चित ॥७५२॥

पाप्याक दुःख चुक्कना ।
आलस्यई हाक्का सॉण्णा ।
नीदै हागेली ती सर्ना ।
दीसा रात्ती नीट्ची ॥७५३॥

सांग फात्राचें काठिण्य ।
विंगड करीद काँण ।
देहभावाचें बंधन ।
सॉण्णा भित्ता मृत्यूक ॥७५४॥

ज्ञानेश्वरी

जायना कश्की रें कृतघ्नु ।
पापमुक्त कर्मात्थान्नु ।
जॉ विषयासक्त जान्नु ।
आस्ता जायना तॉ मुक्त ॥७५५॥

लस्णे वासु तिक्का सॉण्णा ।
व्याधी कुपथ्थ कर्तना ।
तश्शी हाक्का खेदु सॉण्णा ।
मरण यॉवरेक ॥७५७॥

धग्धग्पण उज्ज्यांतुलँ ।
हगँ सर्पा मनांतुलँ ।
भय्यई ह्या जगांतुलँ ।
कॅर्नाई हँ आस्चेंची ॥७५९॥

निद्रादिक हँ आस्ताती ।
पांचई दोष सांगाती ।
अश्शी ही तामसी घृती ।
आस्ता पळें अर्जुना ॥७६१॥

बुद्धि आस्स जी त्रिविध ।
तिन्नेची कस्लँ कोर्येद ।
ठरैल्यारी तँची सिध्द ।
कर्ता मुखारी घृती ॥७६३॥

तश्शी बुद्धी जँ ठरैता ।
इंद्रियांक ती सुच्चैता ।
तांकां जी चेतना मळता ।
ती दिता हँ धैर्यची ॥७६५॥

कर्माचँ फल जँ सुख ।
तँ सुद्दां त्रिगुणात्मक ।
हँवै तूँ घँ जाण्णु अेक ।
आत्तं तुक्का जँ सांगतां ॥७६७॥

खंच्यांतुं ना समाधान ।
मन सर्वकाळ खिन्न ।
म्हुणु मैत्रीचँ कंकण ।
बांदता खेदु हाक्काची ॥७५६॥

धन यौवना सांगाती ।
आस्ल्यारी विषयासक्ती ।
बाकीचँ क्षुद्र दिस्ताती ।
मति जात्ता उन्मत्त ॥७५८॥

मोगु धर्लेल्या देहाक ।
काळु विस्सर्ना व्हरूक ।
तामसाकई सोडूक ।
जायना उन्मत्तपण ॥७६०॥

जगदाधीशानँ अश्शी ।
त्रिविध आस्ताती ऋश्शी ।
धृती ह्यॉ स्पष्ट कळशी ।
सांगल्यां पळें पार्थाक ॥७६२॥

उज्वाडु वाट दाकैता ।
त्या वाटटेनँ वच्का पडता ।
जाल्यारी जांक्काची जात्ता ।
चम्कूंचेंई तँ धैर्य ॥७६४॥

कर्माची त्रिविध वृत्ती ।
तांकां कारण ह्यॉ घृती ।
तुंवँ हँ सुभद्रापती ।
आत्तंथाई आय्कलँ ॥७६६॥

कश्शी हाज्जी त्रिविधता ।
स्पष्ट हँ वर्णन कर्ता ।
तुक्का आय्कतां आय्कतां ।
कळतलँ तँ सहज ॥७६८॥

जरी म्हणतां स्पष्ट सांगतां ।
तरी हांव कशी सांगतां ।
आनी कशी आयकू पडता ।
हाज्जेरी हँ ठर्तलँ ॥७६९॥

शब्द-श्रवण संयोगु ।
ताँ अवधानाचो योगु ।
जांन्व्याक ताँ पार्था चांगु ।
जीवाभावानँ आयक ॥७७०॥

अशी म्होणु अर्जुनाक ।
सुरु कर्ता ताँ सांगूक ।
तीनी थरेचीं तीं सुख ।
क्रमशा अकेक ॥७७१॥

म्हणता, म्हळ्ळं की हँ सांगतां ।
दिल्लेलों ताँ शब्दु पाळतां ।
आयक तू सुभद्राकांता ।
जाव्नु आत्तं सावध ॥७७२॥

आत्मयागेली जी जीवाक ।
भँट जात्ता तँची सुख ।
तँ तुक्का अनुभवाक ।
कशी यँल्लँ तँ सांगतां ॥७७३॥

वक्दाकई रामबाण ।
आस्ता मात्रेचँ प्रमाण ।
जस्ताक रजतपण ।
मँळता रसायनानँ ॥७७४॥

मीट कर्गोंका जाल्यारी ।
उद्दाक सोड्का ताज्जेरी ।
तँवै उद्दाक मागिरी ।
जात्ता कश्की आप्याप ॥७७५॥

पैलँ फंतांचँ हँ सुख ।
लाय्ता गोडी ह्या जीवाक ।
तांतुंची विस्सर्ता दुःख ।
ताँ ह्या जीवदशेचँ ॥७७६॥

हँवै आत्मसुख पळ ।
त्रिगुणात्मक आस्तलँ ।
स्वरूप तँ तांग्तांगलँ ।
दितां तुक्का दाकोनु ॥७७७॥

रूकु जरी चंदनाचों ।
वँटाळों ताक्का सर्पाचों ।
पहारोंई पिशाच्चाचों
पुर्लेल्या धनाचेरी ॥७७८॥

जांक्का दिस्ता स्वर्गवासु ।
काड्का यज्ञयागा त्रासु ।
चँडाक वत्सल आव्सु ।
वाड्डैता भो कष्टानँ ॥७७९॥

दिवाँ लाव्यां म्हळ्ळेल्तरी ।
उज्जाँ हाडोंका फात्रारी ।
वक्कद घेंव्यँ आस्त्यारी ।
कडू गोंड मान्काज ॥७८०॥

जांक्का जरी सुखप्राप्ती ।
यमनियम धोर्काती ।
कष्ट अँक्काक दिस्ताती ।
कोर्काती तँ सहन ॥७८१॥

विषय वैराग्य वाड्ता ।
मोहपादा जळणु वत्ता ।
स्वर्गसंसाराचँ पड्ता ।
काष्ठ अग्निकुंडांतुं ॥७८२॥

ज्ञानेश्वरी

व्रतवैकल्यं खड्गतर ।
यज्ञयाग अति घोर ।
बुद्धिवंताकै दुस्तर ।
जात्ता हों खठाटोपु ॥७८३॥

चांदण्यांतुं चक्रवाक ।
धारेवळारी वास्त्राक ।
ताट्टार्थानु क्षुधिताक ।
धूर कोर्नु जँ जाय्द ॥७८५॥

तित्लेंई सर्व सहन ।
कर्ताती विरक्तजन ।
इंद्रियविन्मुखपण ।
तँ सहजस्वभावु ॥७८७॥

धैर्यमहेशु महान ।
वैराग्यविषपचन ।
कोर्नु वैल्यानँ प्राशन ।
कर्ता ज्ञानामृताचँ ॥७८९॥

तश्शी अनासक्ती वाड्ता ।
वैराग्यई दृढ जात्ता ।
आत्मबोधु हातु धर्ता ।
नाश पाव्ता अज्ञान ॥७९१॥

अश्शी ह्या वैराग्यामितीं ।
आत्मबोधांतुं विश्रांती ।
जी मँळता तिक्का म्हणताती ।
पार्था सुख सात्त्विक ॥७९३॥

अधिकारी गांवां यँत्ता ।
सर्वत्र उत्साहु दिस्ता ।
की गौजेरी लग्न कर्ता ।
पोण्णु रीणा फाँडांतुं ॥७९५॥

सुषुम्ना नाडीनँ गिळ्का ।
प्राणुअपानु जिरोंका ।
अँक्ळाकची हँ दांठुंका ।
पड्ता होंड संकट ॥७८४॥

अेक्कची ह्या आव्सुगँलँ ।
चेडूँ काळानँ उब्बालँ ।
मत्स्य उदकांत्यानु काळळँ ।
तांकां जँ कस्लँ जाय्द ॥७८६॥

ज्या सुखाचों हों प्रारंभु ।
क्लेश मनाचों प्रक्षोभु ।
जात्ता आखेरीक लाभु ।
अमृताच्या सिंधूचों ॥७८८॥

द्राक्ष हर्येची खाल्लयारी ।
ताळों जात्ता लाश्शिल्वारी ।
तँची पिक्किलँ आस्ल्यारी ।
कळता ताज्जी गोंडसाणी ॥७९०॥

समुद्रांतुं गंगा रिग्ता ।
बुद्धि आत्मरूप जात्ता ।
अश्शी अद्वैताचों मँळता ।
महानंदु सहज ॥७९२॥

इंद्रियं फाटी सोंण्णाती ।
विषयांमाक्षी धांव्ताती ।
धाई दिकाक वत्ताती ।
सोंत्त सोंत्त जँ सुख ॥७९४॥

वर्ज्य साकर रोग्याक ।
खात्ना अँक्ळाक भो सुख ।
बचनागाच्या रुचीक ।
कश्की जीब मेच्चुता ॥७९६॥

चोरु मैत्री कोर्नु लुट्ता ।
वेश्या हास्सुनु फसैता ।
नटु भुलैता भर्माय्ता ।
कुशल नटनानें ॥७९७॥

मेळैलेलें ना शाश्वत ।
आयुष्यई वत्ता व्यर्थ ।
पूर्वजन्माचें सुकृत ।
तँवै यॅत्ता खर्चत ॥७९९॥

अश्ली ह्या संसारांतुंची ।
गती राजसुखाची ।
कोर्का म्हुणु ना विषाची ।
परीक्षा त्या स्वर्गांतुं ॥८०१॥

पापा जोरु वाड्त वत्ता ।
नरकांतुं लकैतला ।
भोगु परलोकांतुला ।
जाय्ना हों चुक्कोन्व्याक ॥८०३॥

राजस सुख अँक्ळाक ।
तँ जरी दिस्लें मोहक ।
फरसू नाक्का त्या रूपाक ।
जाग्रता घें तूं पार्था ॥८०५॥

दुस्त्र्यागॅलॉ घातु कोर्नु ।
वा कौणाकई लुट्ठुनु ।
आण्णाली स्तुती आय्कुनु ।
जँ जीवा सुख जात्ता ॥८०७॥

अस्लें सुख पार्था जाण ।
तामस सुखाचें चिन्ह ।
सांग म्हणद वें कौण ।
हाक्का हँ सुख म्हुणु ॥८०९॥

विषयांचों उपभोगु ।
क्षणाचोंची सुखसंगु ।
मूढ हंसा कित्लें सांगूं ।
नक्षत्र जाय्ना रत्न ॥७९८॥

सुख म्होण्णु जँ जँ भौग्लें ।
सौंप्नावारी विर्नु ।
जाल्लें सर्वस्वची गॅल्लें ।
म्होण्ची पाळी येत्लीची ॥८००॥

अविहित जँ धर्माक ।
तँ सर्व विषय सुख ।
दिलयारी स्वैर भोग्गूक ।
इंद्रियांक मोग्गान्नु ॥८०२॥

विष मधुर जिब्बेक ।
तँची जीवाक मारक ।
तश्ली भोग्गिलें तँ सुख ।
जात्ता दुःखदायक ॥८०४॥

पिंन्व्या नज्ज तँची पीन्नु ।
खांन्व्या नज्ज तँची खाव्नु ।
वेश्येसांगाती राब्बुनु ।
सुख म्हुणु जँ मँळता.. ॥८०६॥

आलस्यांतुं वा निद्रेंतुं ।
मँळता जँ सुख ताँ घातु ।
कर्ता स्वहिताचों हांतुं ।
कस्लोई ना संशयु ॥८०८॥

सुख हँ फळ कर्माचें ।
कर्मानुसार सुखाचें ।
सांग्लें त्या तिन्नी सुखांचें ।
यथासांग प्रकार ॥८१०॥

ज्ञानेश्वरी

कर्ता, कर्म, कर्मफल ।
हीची त्रिपुटी केवळ ।
सृष्टींतुल्या सूक्ष्म स्थूल ।
रूपांतुं दिस्ता पार्था ॥८११॥

सुत्तां वीण जी वस्त्रांतुं ।
त्रिपुटीची त्रिगुणांतुं ।
आयल्यां आस्काज लक्षांतुं ।
अर्जुना हँ तुगेल्या ॥८१२॥

जालयारी धरी ध्यानांतुं ।
ना जगांतुं वा स्वर्गांतुं ।
बुध्द जायनातिली वस्तु ।
ऐक्कीई त्रिगुणांनीं ॥८१३॥

कांबळी ना रॉमेविना ।
चिक्ला गॉलॉ मात्येविना ।
पाळ जायना उद्काविना ।
हँ तूं जाण्णु आस्सची ॥८१४॥

ह्या सृष्टींतुं ऐक्कुई ना ।
प्राणी ह्या त्रिगुणांविना ।
खंडं जालेलॉ दिस्सना ।
बदलु ह्या स्थितींतुं ॥८१५॥

म्हुणु जाण तूं निश्चित ।
सर्वई हँ वस्तुजात ।
अंतर्बाह्य जालयां व्याप्त ।
ह्याची तिन्नी गुणांनीं ॥८१६॥

तीनी दॅव तीनी लोक ।
कर्मई चारी वर्णांक ।
सम जायशी स्वभावाक ।
भिन्न जानु आस्सती ॥८१७॥

तरी चारि वर्ण खंचं ।
सहजची हँ निम्गूंचं ।
तांतुं प्रथम श्रेणीचं ।
ब्राह्मण हँ जाण तूं ॥८१८॥

नंतर क्षत्रिय वैश्य ।
हांकांई मान्का अवश्य ।
कारण हांकांई आस्स ।
अधिकारु वेदांचॉ ॥८१९॥

चौथॉ जॉ शूद्र अर्जुना ।
ताक्का वेदाधिकारु ना ।
तरी हागॅलॉ सुट्टना ।
तॅग्गांगॅलॉ आधारु ॥८२०॥

आस्ता तांगेल्या सांगाती ।
सॅवा कोर्नु हॉ त्यान्मितीं ।
हाक्का चौथी वर्णवृत्ती ।
जाली प्राप्त सहज ॥८२१॥

गांतिल्या फुलांसांगाती ।
सूतई दॅवा माळताती ।
चौथॉ वर्णु म्हुणु श्रुती ।
मान्ता ह्यावै शूद्राक ॥८२२॥

अश्शी जालया कुंतीसुता ।
चारी वर्णांची व्यवस्था ।
आत्तं तांगतांगेलीं सांगतां ।
कर्म जीं जीं उचित ॥८२३॥

त्या त्या स्वकर्मांनीं जाण ।
चुक्ता हँ जन्ममरण ।
पाव्वाती मोक्षनिधान ।
शाश्वत तॅ सर्वई ॥८२४॥

त्या त्या स्वभावानुसार ।
त्रिगुणात्मक आचार ।
तार्ज्जई चारि प्रकार ।
आस्सती त्या वर्णांचें ॥८२५॥

पिता स्वधन पुतांक ।
सूर्यु मार्ग प्रवाशांक ।
कामं तीं तीं सेवकांक ।
दिता कश्की यॅज्मानु ॥८२६॥

तश्शी जॅ जॅ गुणधर्म ।
त्यांनुसार तीं तीं कर्म ।
सांगल्याती नॅम नियम ।
त्या त्या चारी वर्णांक ॥८२७॥

ब्राह्मण हॅ सत्त्व सम ।
क्षत्रिय सत्त्व विषम ।
सत्त्वगुणु हॉ प्रथम ।
अश्शी जाल्ला द्विविध ॥८२८॥

रजोगुणांतुं सत्त्वांशु ।
मेळणु जाल्ला पळें वैश्यु ।
रजाक तमाचॉ दंशु ।
जाव्नु जाल्ला तॉ शूद्र ॥८२९॥

अश्शी हॅ समस्त प्राणी ।
जाल्लें पळें चतुर्वर्णी ।
तॅवै बध्द त्रिगुणांनीं ।
जाव्नु पळळ्याती पार्था ॥८३०॥

दिस्ता दिव्या उज्वाडांतुं ।
आण्णें दव्वर्लेली वस्तु ।
शास्त्रई दाकैता पंथु ।
तश्शी त्या त्या वर्णांचॉ ॥८३१॥

सांगतां तांगेलीं लक्षणं ।
नी विहित आचरणं ।
आय्क दीव्नु ध्यानमन । तूं
सौभाग्यसागरा ॥८३२॥

प्रिया मेळूक कांताक ।
सॉदता पूर्ण अेकांताक ।
आत्मरूप पोळोंच्याक ।
तश्शी जांक्का अेकाग्र ॥८३३॥

ह्या अेकाग्रतेंतु पार्था ।
बुद्धि स्थिर शांत उर्ता ।
आनी शुभारंभु जात्ता ।
त्या ब्राह्मण कर्मांचॉ ॥८३४॥

शास्त्रविधीचॅ शासन ।
कर्ता इंद्रियदमन ।
सॉण्णा अधर्माचरण ।
कोरूक तॅ सर्वथा.... ॥८३५॥

हीची दृढ शांती शम ।
तिक्का साह्य कर्ता दम ।
आचरताती स्वधर्म ।
मेळणु सर्व इंद्रिय ॥८३६॥

कॉण दिता सव्ये रात्ती ।
निंव्याक लायिली वाती ।
तश्शी जागी उर्ता स्मृती ।
त्या परमात्म्यागेली ॥८३७॥

हॅची पार्था तप जाण ।
तिस्त्र्या गुणाचॅ लक्षण ।
पावित्र्य हॅ चौथॅ चिन्ह ।
दिस्ता दोनि थरांनीं ॥८३८॥

ज्ञानेश्वरी

भावशुद्धी जी मनांतुं ।
प्रगटता ती कृतींतुं ।
अंतर्बाह्य शुचित्वांतुं ।
भोर्नु तँ शोभिवंत ॥८३९॥

ही क्षमा जॉ पांच्वां गुणु ।
आस्स तॉ विशेष जानु ।
स्वरु पंचमाचॉ लानु ।
वाड्ता गानमाधुरी ॥८४१॥

दिलॉ त्रासु जरी काँण ।
वाग्चँ सरळ मनानँ ।
गुणु आर्जव नांवानँ ।
हॉ सहाव्वाँ विख्यातु ॥८४३॥

आनी शास्त्रोक्त आचारु ।
विश्वासाचॉ जॉ आधारु ।
की मँळता तॉ परात्परु ।
हँची समज तूं ज्ञान ॥८४५॥

शुद्ध अंतःकरणांतुं ।
शास्त्रानँ हाड्चॉ ध्यानांतुं ।
ध्यान तॉची भगवंतु ।
ह्यँ निर्धारु विज्ञान ॥८४७॥

रायागेली राजमुद्रा ।
सर्वत्र सदैव चल्ला ।
तश्शी शास्त्राक मान्यता ।
मँळता सर्व पंथांतुं ॥८४९॥

शमदमासमवेत्त ।
सांग्लँ नव्व गुण आत्तं ।
तँची निर्दोष चरित ।
स्वाभाविक ब्राह्मणा ॥८५१॥

शौच हँ चौथँ लक्षण ।
आय्क मुखावेली खूण ।
पृथ्वीवारी जँ सहन ।
कोर्का पड्ता सर्वथा ॥८४०॥

ताज्जिल्याक तँ सरळ ।
व्हांवत वत्ता गंगाजळ ।
की कब्बा रस्सु गरळ ।
जाय्ना तॉ वांकडॉ म्हुणु ॥८४२॥

दीस गट्ली कष्ट कोर्नु ।
झाडाक उद्दाक घाल्नु ।
तँ फलाक पाव्ता म्हुणु ।
खात्री कश्की माळ्याक ॥८४४॥

तँ ज्ञान हॉ सात्वॉ गुणु ।
आत्तं आय्क ध्यान दीव्नु ।
मुखावँलॉ आट्वाँ गुणु ।
विज्ञान म्हुणु ख्यात ॥८४६॥

विज्ञान हँ आट्वाँ जाल्लँ ।
आत्तं आय्क मुखावँलँ ।
आस्तिक्य नवरत्नांलँ ।
नव्वावँ हँ तूं जाण ॥८४८॥

आदरानँ मान्य कोर्चँ ।
ताक्काची आस्तिक्य म्होणचँ ।
तँ ह्या नव्वाव्या गुणाचँ ।
कर्मसिद्ध लक्षण ॥८५०॥

नव्व रत्नांचॉ की हारु ।
की हॉ गुणरत्नाकरु ।
प्रकाशाक दिनकरु ।
सोण्णु राब्ना वँ कॅर्ना ॥८५२॥

चांप्या रुक्काक चांप्यांची ।
चंद्रम्याक चांदण्याची ।
चंदनाक पर्मळाची ।
शोभा ही स्वाभाविक ॥८५३॥

तश्शी होंवै अलंकारु ।
ब्राह्मणालो अंगीकारु ।
कोर्नु तालयागीची स्थिरु ।
जाव्नु राबता अर्जुना ॥८५४॥

गुणकर्म क्षत्रियाक ।
जें जें अति आवश्याक ।
तेंवै सांग्तां तें तूं आय्क ।
कोर्नु मन अेकाग्र ॥८५५॥

कश्की म्हण्णा हों सवितु ।
भर्ती कोर्का स्वतेजांतुं ।
वा कोंणागेलो सांगातु ।
जांक्का पण्णा सिंहाक ॥८५६॥

स्वाभिमानु सामर्थ्याचो ।
धोर्नु युध्दाक उब्रोंचो ।
होंची श्रेष्ठ गुणु म्होण्चो ।
हाक्का शौर्य म्हण्ताती ॥८५७॥

सूर्या तेजाचो प्रभावु ।
दीना, नक्षत्रांक ठावु ।
चंद्रारी मात्र वर्षावु ।
कोर्नुई तों अक्षयु ॥८५८॥

तश्शी सामर्थ्य संपन्न ।
जगाक विस्मित कोर्नु ।
उर्ता स्वस्थचित्त जाव्नु ।
खंच्याई प्रसंगांतु ॥८५९॥

हों निर्धारु गुणु दुस्त्रो ।
धैर्य हों जाण तूं तिस्त्रो ।
कॅर्नाई जें पण्णा नप्रो ।
कश्शी म्हणु तें सांग्तां ॥८६०॥

आकाश पडो कोस्सोळणु ।
खंडें वच्चें म्हण्णा भीव्नु ।
मन बुध्दी डळ्मळेनु ।
क्षणैकई वच्चना ॥८६१॥

कंत सरोवरांत्याव्नु ।
पद्म येंता वैरी फुल्लु ।
कित्लो उरो दीगु जाव्नु ।
ताज्वैरी तें आकाश ॥८६२॥

येंवो कस्लीई अवस्था ।
दीना सोण्णु तों जाग्रता ।
तश्शी होंवै गुणु पार्था ।
सर्वत्र जी दक्षता ॥८६३॥

हों जों गुणु आवश्यक ।
तों तूं चौथो म्हणु लॅक ।
हाज्मुखारी पांच्वो आय्क ।
उब्रोंचें जें झुंजाक ॥८६४॥

सूर्यकमळाचें मुख ।
आस्ता तें सूर्यादीकाक ।
तश्शी हों झुंज दिव्याक ।
येंता शत्रुमुखारी ॥८६५॥

समागमु गर्भवती ।
कर्ना ती बाम्णासांगाती ।
तश्शी आप्णागेली फाटी ।
दाकैना हों शत्रूक ॥८६६॥

ज्ञानेश्वरी

चारी पुरुषार्थाकई ।
विशेष श्रेष्ठ भक्ती ही ।
तश्शी क्षात्रधर्मातुई ।
मुख्य हों पांच्वाँ गुणु ॥८६७॥

काँणा कित्लें जांक्का तित्लें ।
चांदणें फिरूक दित्लें ।
दिंयें जें जांक्का जाल्लेलें ।
तेंची दान तूं जाण ॥८६९॥

अवयव सम पोस्चें ।
तांकां कार्यक्षम कोर्चें ।
आनी रामराज्य कोर्चें ।
प्रजा सुखी दव्वोर्नु ॥८७१॥

मंडळ सप्तऋषींचें ।
वैभव ह्या आकाशाचें ।
शौर्यादि सप्तगुणांचें ।
क्षत्रियालें अश्वर्य ॥८७३॥

हों क्षत्रियु न्हई नरु ।
सत्त्व सुवर्णाचों मेरु ।
सप्तस्वर्गाचों आधारु ।
जाण तूं सुनिश्चित ॥८७५॥

सातै कर्मांचें पवित्र ।
प्रवाह हांगा अेकत्र ।
येव्नु ह्या गंगेचें तीर्थ ।
मॅळता ह्या सागराक ॥८७७॥

आतं वैश्याक सांगल्यांती ।
खंचीं कर्म उचित तीं ।
आय्क रें सुभद्रापती ।
सम कान दीव्नु तूं ॥८७९॥

फुल्लं फळं जीं जात्ताती ।
रूक तीं दीव्नु सोंडताती ।
उदार जाव्नु दिताती ।
कमळंई पर्मळु ॥८६८॥

हों माँलाचों सट्वाँ गुणु ।
आनी आज्ञापक जाव्नु ।
आस्चें सर्वाकई घेव्नु ।
हों सात्वाँ मुखावेलों ॥८७०॥

अश्शी ही सत्ता सांभाळची ।
ईश्वरभावु तों होंची ।
सात्वाँ गुणु सव्यसाची ।
जाण मुकुटमणी ॥८७२॥

सप्तगुणांनीं मंडित ।
जें जें सर्व कर्मजात ।
तें तें स्वधर्मातर्गत ।
पवित्र क्षत्रियाक ॥८७४॥

सप्तगुणसागरांनीं ।
जाल्ली वेष्टित धरणी ।
तों तागेल्या ह्या कर्मांनीं ।
भांग्ता राज्य पृथ्वीचें ॥८७६॥

सप्तगुण शौर्यादिक ।
सर्वई हें क्षत्रियाक ।
आस्सती हीं स्वाभाविक ।
त्यांनुसार कर्मई ॥८७८॥

भुईं फळ बीज आय्क ।
तिन्नी तागेल्या कर्मांक ।
नी उदरनिर्वाहाक ।
आवश्यक आधारु ॥८८०॥

सौरग विक्कत घेंव्चें ।
म्हारग कोर्नु तँ विक्चें ।
गोर्वं घेन्नु तांकां पोस्चें ।
कृषीकर्मा सांगाती ॥८८१॥

कर्म हीं कोर्चीं इत्लींची ।
स्वभावु धर्मुई हांची ।
कर्तव्यं वैश्य वर्णाचीं ।
सम्ज हींची नित्याचीं ॥८८२॥

वैश्य क्षत्रिय ब्राह्मण ।
तँगई हँ द्विजजन ।
तांगेलँ सेवकपण ।
घेन्नु राब्चें शूद्रानें ॥८८३॥

हाक्का द्विजसेवेविना ।
दुस्त्रँ कस्लँ कोर्का पण्णा ।
कळ्ळी न्हवँ ही अर्जुना ।
चातुर्वर्ण्य व्यवस्था ॥८८४॥

कश्की गंधशब्दादिक ।
विषय कर्मेंद्रियांक ।
आस्स तॉ तॉ ठराविक ।
तश्शी कर्म वर्णांक ॥८८५॥

मॉडांतुली जलधार ।
जात्ता न्हंईतुलँ नीर ।
मुखारी तिक्का सागर ।
जाव्नु राब्का पड्ताची ॥८८६॥

जीं कर्म वर्णाश्रमाचीं ।
तीं तीं कोर्का पड्तातीची ।
कांति गॉरपणाचीची ।
धोर्का गॉ-या आंगानें ॥८८७॥

स्वाभाविक त्या कर्मांक ।
शास्त्र आस्स समर्थक ।
मात्र तुंवँ तीं कोरूक ।
बुद्धि दृढ धोर्काज ॥८८८॥

जरी रत्न आप्णालँची ।
ताज्जी परीक्षा कोर्काची ।
तश्शी शास्त्रानुसारची ।
स्वकर्मई कोर्काज ॥८८९॥

दृष्टी आस्सुनु दिस्सना ।
कस्लेंई प्रकाशाविना ।
पाय आस्सुनुई जायना ।
पांन्च्या वाट चुकल्यारी ॥८९०॥

वर्णानुसार आचारु ।
कोर्का घेन्नु शास्त्राधारु ।
सहज तॉ अधिकारु ।
आस्स तुक्का तॉ अकु ॥८९१॥

काळ्कांतुं आशिशली वस्तु ।
मँळता दिव्या उज्वाडांतुं ।
सांग तॉ घेन्नु वच्च्यांतुं ।
आस्स वँ कस्ली अड्डी ॥८९२॥

स्वधर्मु जाँ वांट्या यँता ।
शास्त्रई जाँ मान्य कर्ता ।
पालनाचॉ मात्र उर्ता ।
ताक्का तॉ अधिकारु ॥८९३॥

पैलँ आलस्य सोड्काज ।
फलापेक्षा धरु नज्ज ।
जीवभावुई लांक्काज ।
कर्मांतुंची सर्वथा ॥८९४॥

ज्ञानेश्वरी

आस्ता उद्का प्रवाहाक ।
गती अक्कची दीकाक ।
तशी तुवँ स्वकर्माक ।
शिस्तबध्द कोर्काज ॥८९५॥

कोरु नज्ज तँ तॉ कर्ना ।
निषिध्दाकई आप्पुण्णा ।
ह्याची खातीर तॉ भीना ।
पार्था ह्या संसाराक ॥८९७॥

आनी नित्यकर्म कोर्नु ।
ताज्जी फलाशाई सोण्णु ।
आशिशल्मितीं वग्गी येव्नु ।
पाव्ता मोक्षपथारी ॥८९९॥

ध्येय धोर्नु त्या मोक्षाचँ ।
वाट ती सरैत येव्चँ ।
वैराग्यसंपन्न जाव्चँ ।
दुर्मिळ हँ सौभाग्य ॥९०१॥

उदेता वैराग्या दीसु ।
वाड्तची वत्ता प्रकाशु ।
आत्मज्ञानाचॉ विश्वासु ।
दृढ जात्ता ताज्वारी ॥९०३॥

उचित स्वकर्म कोर्नु ।
मोक्षपदा पात्र जाव्नु ।
अशी त्या स्थानारी पाव्नु ।
कृतकृत्य तॉ जात्ता ॥९०५॥

साध्वीलँ सर्व आचार ।
जात्ताती पतीखातीर ।
तागेलँची निरंतर ।
ध्यान तिगेलँ व्रता ॥९०७॥

स्वतालँ विहित कर्म ।
कर्ता तांतुं धोर्नु प्रेम ।
तॉ विस्सर्ता अहं मम ।
यँत्ता मोक्षपथारी ॥८९६॥

चंदनाचँ खॉड म्हुणु ।
बांदुनु तँ घँद कोणु ।
काम्यकर्माक तॉ भुल्लु ।
तशी पण्णा फस्सुनु ॥८९८॥

आस्सुनुई संसाराची ।
वाट ही सुखदुःखाची ।
तीची ताक्का वैराग्याची ।
जाव्नु मोक्षा पावैता.... ॥९००॥

हँची सुकृताचँ फूल ।
दव्वोर्नु तांतुं पाऊल ।
भॉगका भृंगावारी फल ।
फूल हँ गळणापुडें ॥९०२॥

ज्यान्मितीं हँ आत्मज्ञान ।
जात्ता जँ तँ दिव्यांजन ।
वैराग्याचँ तॉ धारण ।
कर्ता जीवाभावानँ ॥९०४॥

स्वकर्तव्याचँ पालन ।
कर्ता पार्था स्वकल्याण ।
तँची परमपूजन ।
त्या सर्वात्मकागँलँ ॥९०६॥

सान्पणांतुं जाव्का जात्ता ।
आव्सूलॉ सहायु पार्था ।
सँवा तिगेली सर्वथा ।
कोर्का सर्वा अँक्ळाक ॥९०८॥

मासल्येक उद्दाक प्राणु ।
वच्चना गंगेक सोणु ।
सर्व तीर्थांतुं ती न्हावु ।
जात्ता कश्की पावन ॥९०९॥

तुगेलँ जँ कर्म घड्ता ।
तँची तॉ येव्जुनु आस्ता ।
म्हुणु प्रीतीचाई पड्ता ।
दूढ ऋणानुबंधु ॥९११॥

स्वकर्म जँ वर्णोचित ।
तँ देवालँ मनोगत ।
तँची कोर्चे समर्पित ।
जँ तागेलँ ताक्काची ॥९१३॥

अज्ञानाच्याँ चिंध्याँ घेवु ।
त्रिगुणांचँ बाँबँ कोर्नु ।
अहंकारा सूत्र लावु ।
तॉची आम्कां नांचैता ॥९१५॥

सर्वात्मकु तॉ ईश्वरु ।
ताक्का स्वकर्माचॉ हारु ।
घाल्लु पूजा उपचारु ।
कॅल्यारी तॉ संतुष्टु ॥९१७॥

इल्लँ थाई की वैराग्य ।
तुच्छ तँ सर्वई भोग ।
किल्लँ पळें थोर भाग्य ।
ध्यासु सर्वेश्वरालॉ ॥९१९॥

ज्ञानप्राप्तीच्या अँक्ळाक ।
ध्यासु जाँ लागता जीवाक ।
व्होर्नु तॉ त्याची पदाक ।
पावैता ह्या भक्ताक ॥९२१॥

निष्ठेनँ स्वकर्म जाय्द ।
तरी देवु ऋणी जाय्द ।
आनी बांदुनु घाल्येद ।
ताक्का ह्या उपायानँ ॥९१०॥

अेकनिष्ठ दासी जाल्ली ।
राणी कश्की रणधीरागेली ।
आनी राणधीरागेली ।
कथा दरबरांतुं ॥९१२॥

म्होण्णक्का स्वकर्म केल्लीं ।
देवेच्छा ती पूर्ण जाल्ली ।
तागेल्या सत्तेनँ आय्लीं ।
सर्वे भूतं आकारा ॥९१४॥

सर्वांतुंई तॉ सर्वत्र ।
भर्ला पूर्ण अेकमात्र ।
अँक्क तेजानँची जळत ।
उर्ता कश्की दीपकु ॥९१६॥

ह्या पूजेनँ सुप्रसन्न ।
जावु प्रसादप्रदान ।
दिता वैराग्यभूषण ।
सर्वेश्वरु भक्ताक ॥९१८॥

पतिवियोगु प्रियाक ।
जाय्ना सहन कोरूक ।
तश्शी संसाराचँ सुख ।
हाक्का दुःखदायक ॥९२०॥

ह्या मोक्षप्राप्ती खात्तीर ।
जँ विविध व्रताचार ।
तांतुलॉ हॉ श्रेयस्कर ।
स्वधर्माचँ पालन ॥९२२॥

ज्ञानेश्वरी

स्वधर्मु जरी अँक्ळाक ।
दिस्लाँ भो कष्टदायक ।
फळ मेळचँ आखेरीक ।
तँ तुंवँ पोळोंकाज ॥१२३॥

फळ लागगनँ केळीक ।
भाग्र सोचँ वँ खांडूक ।
दिल्यारी वेळु वाड्डूक ।
लागतलँ की घाडाय ॥१२५॥

आण्णागेली आव्सु जरी ।
दिस्सना रूपसुंदरी ।
जायद वँ तिगेलँ तरी ।
वात्सल्यई कुरूप ॥१२७॥

तूप गुणी उद्काकई ।
ना तँ तश्शी मासल्येकई ।
तिक्का उद्दाकची जाई ।
तिगेल्य जीवनाक ॥१२९॥

जॉ अधिकारानुसार ।
आस्ता उचित आचार ।
ताँ पावैता ह्या दुस्तर ।
भवसागरा पार ॥१३१॥

वर्णानुसार विहित ।
शास्त्राकई जँ संमत ।
तँ कॅल्यारी बंधमुक्त ।
जात्ताती कर्मात्थावु ॥१३३॥

आत्मबोधु जावरेक ।
सोडु जायना स्वकर्माक ।
आनी तँ साध्य कोरूक ।
श्रम घेंव्का पड्ताती ॥१३५॥

आरोग्य राक्कुनु घेंव्का ।
अश्शी जरी दिस्ता तुक्का ।
कड्बेवु कडू म्होण्णक्का ।
साध्य मॅळता आप्याप ॥१२४॥

तश्शी स्वधर्मु कष्टाचॉ ।
म्हुणु वँ ताँ सोण्णु दिंन्चॉ ।
लाभु जायद वँ मोक्षाचॉ ।
सांग अश्शी कॅल्यारी ॥१२६॥

दुस्त्र्यॉ रंभेकई गॉम्त्यॉ ।
आश्शिल्तरी किल्लॉई त्याँ ।
आव्सुवारी दीशनाती त्याँ ।
चॅडाक तँ वात्सल्य ॥१२८॥

विष जँ सर्व जगाक ।
तँची अमृत की ाक ।
गॉड जँ सर्वाक गॉड ।
लागता हाक्का तँ कडू ॥१३०॥

भुल्लु दुस्त्र्याल्या धर्माक ।
चल्यारी जात्ता घातक ।
चम्कूंचँ काम मात्याक ।
दिल्यारी कश्शी जायद ॥१३२॥

पार्था परधर्मु सोण्णु ।
निजधर्मु अनुसरु ।
हॉ नेमु नियमु कोर्नु ।
सांग राब्बु नज्ज वँ ॥१३४॥

कॅर्नाई खंचेंई जायना ।
काम पळ कष्टाविना ।
स्वकर्माचॉची अर्जुना ।
दोषु हॉ म्होणु जायना ॥१३६॥

वाट सरळ सुखाची ।
वा आडवाट कांट्याची ।
चम्कूँका हँ पडतलेंची ।
खंचीई धर्लेल्तरी ॥९३७॥

कांडी कुंडाँ किंवा भात ।
वोटेनु यँत्ताती हात ।
मांस किंवा चरे शीत ।
शिज्जई श्रम तँची ॥९३९॥

होमकुंड वा रांदणी ।
फुंक्तना पळ हीं दोन्नी ।
घेंव्चाँ नांकानँ दोंळ्यांनीं ।
अक्कुची रँ धुव्वरु ॥९४१॥

फाटी दाकोनु शत्रूक ।
जायना मृत्यु चुक्कोँव्याक ।
त्यापेक्षां जावु सन्मुख ।
वीरगती पाव्येद ॥९४३॥

मना दिशिलँ कर्तना ।
त्रासु जायना वँ अर्जुना ।
विहित स्वकर्म जात्ना ।
त्रासुं जात्ता म्होण्का वँ ॥९४५॥

विष इत्याक विक्कत ।
घेवु कोर्नु घेंव्का अंत ।
नी आत्महत्येचँ खत्त ।
अशशी लावु घेंव्काज ॥९४७॥

करी स्वधर्माचरण ।
जातलँ श्रमनिरसन ।
मँळतलँ श्रेष्ठ भूषण ।
पुरुषार्थाकै वैलँ ॥९४९॥

सांग खंच्या प्रवाश्याक ।
जांव्का फात्तोरु कस्त्याक ।
घँल्यारी कस्तलँ खांव्याक ।
भूक पुणि भागतली ॥९३८॥

घाटी धंई वा उद्दाक ।
तीळु वा रँव गाळूक ।
घाली श्रम अँक लँक ।
दोन्नींतुई आस्सती... ॥९४०॥

धर्मपत्नीक वेश्येक ।
खर्चु अँक्कुची पोस्सूक ।
म्हुणु धोर्काज इत्याक ।
वेश्येगँलाँ सांगातु.... ॥९४२॥

घर्च्या त्रासाक बँजार्नु ।
राव्ता दुस्त्र्या घारा येवु ।
थंई ताँची आस्स म्हुणु ।
पश्चात्तापु ती पाव्ता ॥९४४॥

अमृताच्या थेंबानँई ।
जात्ता आयुष्य अक्षयी ।
ह्या खात्तीर सर्वस्वई ।
इत्याक रँ दीव्यँ ॥९४६॥

इंद्रियांक चरु सोणु ।
आयुष्य व्यर्थ घालोनु ।
पापांचाँ संचयु कोर्नु ।
दुःख इत्या भोग्काज ॥९४८॥

सिद्धमंत्रु संकटांतुं ।
विस्सल्यारी जात्ता घातु ।
म्हुणु तशशी हाँ सांगातु ।
स्वधर्माचाँ सोणव्का ॥९५०॥

ज्ञानेश्वरी

समुद्रांतुं जाई नौका ।
रांगाक वक्कद जांक्का ।
स्वधर्माचरण कोर्का ।
जीवनांतुं अवश्य ॥९५१॥

जीवन्मुक्तीची ही आस्था ।
सत्त्वगुणांक वाड्डैता ।
तुक्का स्वच्छ कळू लागता ।
भवस्वर्ग गरळ ॥९५३॥

पार्था ह्य पूर्णावस्थेंतुं ।
आस्ता तूं खंच्या स्थितींतुं ।
सांगतां स्पष्ट कोर्नु तं तूं ।
आय्क आनी मुखारी ॥९५५॥

देंटु पिविकल्या फळाक ।
वा तँवई त्या दँटाक ।
साँडता खंच्याई क्षणाक ।
तश्शी जाश्शी निःसंग ॥९५७॥

विषयविरक्त जाश्शी ।
बुद्धी अंतर्मुख कर्शी ।
अेकांतु पोळोनु धर्शी ।
ध्यान आत्मरूपाचँ ॥९५९॥

चित्त अेकाग्र जातलँ ।
आत्मरूपांतुं रिगतलँ ।
तांतुंची तँ दंग जातलँ ।
तुगेलँ धनुर्धरा ॥९६१॥

मन स्वाधीन उर्तलँ ।
इच्छापाशई थुंढतलँ ।
संतृप्त सुखस्थ जातलँ ।
आप्णा इत्ल्याकची तँ ॥९६३॥

कोर्ची कर्म जँ तुगेलँ ।
तँची पूजन ईशालँ ।
तागेल्या कृपेनँ वतलँ ।
रजतमा अरिष्ट ॥९५२॥

वैराग्य म्हुणु जँ म्हळळँ ।
तँ हँ तुक्का प्राप्त जातलँ ।
हँची तुक्का पावैतलँ ।
व्होर्नु इष्ट सिद्धीक ॥९५४॥

देहभावु ना देहांतुं ।
आसक्ती ना संसारांतुं ।
वारँ खेळणुई बल्यांतुं ।
जाय्ना कश्की तँ बध्द ॥९५६॥

बायल चेईव दिल्लीं मान ।
मोहवश जाय्ना मन ।
धन जानुई प्रसन्न ।
लोभु ताज्जो धरीश्ना ॥९५८॥

बाह्य व्यवहार जात्ना ।
अंतरंग तँ बदल्ला ।
दासी कश्की शिस्त माँण्णा ।
धन्यागेल्या भय्येनँ ॥९६०॥

उज्जो कश्की नीव्नु वत्ता ।
धुव्वरुई येँव्चो राब्ता ।
तश्शी हँ साँप्पनई सर्ता ।
भवस्वर्गसुखाचँ ॥९६२॥

संकल्पविकल्प नाना ।
स्पर्श करीश्नाती मना ।
आत्मबोधु तौ वच्चश्ना ।
सोण्णु धर्लेलँ स्थान ॥९६४॥

खर्चता धन जाँळ्ळेलँ ।
तश्शी भोग्गुनु सर्तलँ ।
संचित प्रारब्ध सगळँ ।
अक्रियता मुक्ताक ॥९६५॥

अश्शी तुक्का प्राप्त जात्ली ।
साम्यदशा कर्मांतुली ।
ताव्ळी सद्गुरुगेली ।
भॅट जात्ली आप्याप ॥९६६॥

रात्रीचें चारी प्रहर ।
सर्नु उदेता भास्कर ।
तश्शी जात्लँ शुभंकर ।
दर्शन श्रीगुरुलँ ॥९६७॥

केळीक घाडायु लागता ।
वाडी तिगेली ती सर्ता ।
तश्शी तुगेली आतंता ।
तृप्त जात्ली ताव्ळी ॥९६८॥

पूर्णत्व कश्की पुन्वेक ।
प्राप्त जात्ता चंद्रम्याक ।
गुरुल्या पूर्ण कृपेक ।
पात्र जाश्शी तश्शी तूं ॥९६९॥

अश्शी गुरुकृपा जात्ता ।
अज्ञान निःशेष वत्ता ।
कश्की काळोकु निव्वळता ।
रात्तीचो फाल्फाल्यारी ॥९७०॥

कार्य कर्म आनी कर्ता ।
ही त्रिपुटी जी वाड्त आस्ता ।
नष्ट जाव्नु वल्ली पार्था ।
अज्ञाना गर्भांतुची ॥९७१॥

तश्शी अज्ञाना सांगाती ।
जाव्नु कर्माची समाप्ती ।
कर्मसंन्यासाची प्राप्ती ।
जात्ली ती दृढमूल ॥९७२॥

अज्ञानाचो नाशु जात्ता ।
दृश्य गॅल्लें कळश्ना ।
दिस्सश्ना स्वरूपाविना ।
तुक्का दुस्त्रँ कस्लेई ॥९७३॥

बुड्लाँ म्हण्शी तूं सोंप्नांतुं ।
नीद जाव्नु उटाय्शी तूं ।
पोव्नु भाग्र पळ्ळा वँ तूं ।
सांग त्या तळ्यांत्याव्नु ॥९७४॥

सोंप्नांतुलो तों आभासु ।
आत्तई जांव्यो हों भासु ।
ज्ञाता ज्ञेयाचो निरासु ।
जाव्नु जाश्शी चिद्धनु ॥९७५॥

कान् ेंतुं तुक्का तूं दिस्ता ।
आत्तं ती धूर दव्वर्ता ।
तूं आशिशल्कडॅची आस्ता ।
पोळोंचें नात्तिल्तरी ॥९७६॥

अश्शी अज्ञान सर्तलँ ।
ज्ञानई दिस्सनाशी जात्लँ ।
निःसंग जाव्नु उर्तलँ ।
तुगेलँ चित्स्वरूप ॥९७७॥

घड्चीं कर्म तीं घड्तलीं ।
निष्क्रिया वस्थेंतुं जात्लीं ।
म्हुणु तुंवंची तीं केल्लीं ।
अश्शी जाय्ना म्होणूक ॥९७८॥

ज्ञानेश्वरी

पाळं येन्वीं आनी वच्चीं ।
तींवे सान होंड जांन्वीं ।
करामत ती वारयाची ।
समुद्र तों गंभीरु ॥९७९॥

मंदिरावैलों कळसु ।
गंगेलों सिंधुप्रवेशु ।
भांग्राचों सांळावों कसु ।
कार्यसिध्दी सुच्चैता ॥९८१॥

आनी ना ह्याविना निधी ।
ही सर्वसार समृध्दी ।
हीची रं परमसिध्दी ।
म्हुणु जाणु घेंव्काज ॥९८३॥

उदेनु येंता भास्करु ।
प्रकाशु जात्ता तिमिरु ।
लांन्वें भित्तरी कर्पुरु ।
ज्योत जावु जळता तों ॥९८५॥

निदलेल्याक जागैलों ।
सांप्नांत्यावु तों उटायलों ।
तों आप्णाइल्याक येंतलों ।
कश्की निजबोधारी ॥९८७॥

कांण म्हणद की स्वता ।
कोरुक तों मुखार्सुता ।
सांग खंडं येंता वत्ता ।
आकाश जाग्यार्थावु ॥९८९॥

उलैलं जं तं आय्कलं ।
तत्क्षण तं सिध्दै जालं ।
कांणैपुणि अक्ळ्यागलं ।
सौभाग्य हं दुर्मीळ ॥९९१॥

कर्नस्तना घडत उर्चं ।
हाक्काची नैष्कर्म्य म्होण्चं ।
सर्वश्रेष्ठ स्थान दिन्वें ।
हाक्का सर्व सिध्दींतुं ॥९८०॥

जाण नेणीव सरैता ।
जाणई बग्लेक सर्ता ।
ज्यावळारी प्रगटता ।
आत्मबोधु कांतेया ॥९८२॥

गुरुकृपादृष्टी मेळची ।
घडी ती महद भाग्याची ।
तावळीची प्राप्त जांन्वी ।
आत्मबोधाची सिध्दी ॥९८४॥

मीट उदुकांतुं घाल्यारी ।
कर्गुनु तेंची ताज्वारी ।
जायना वें घे भित्तरी ।
आप्पणई उद्दाक ॥९८६॥

कोणु सांग सुदैवानें ।
गुरुवाक्य श्रवणानें ।
द्वैत विस्सोर्नु तों पावें ।
जीवात्मैक्य सुबोधु ॥९८८॥

अश्शी ताक्का कॅर्ना खंडं ।
कोर्का म्हुणु पण्णा कांडं ।
जाल्यारी रं सगळ्यांकडं ।
प्राप्त जायना ही स्थिती ॥९९०॥

स्वकर्माचें होमकुंड ।
समिधा काम्य निषिध्द ।
तांतुं कॅल्लें भस्मसात ।
रजतम हें गुण ॥९९२॥

पुत्रभवस्वर्गादिक ।
अभिलाषा ही मनाक ।
लावु घेना नी मोहाक ।
बळी पण्णा तांगेल्या ॥९९३॥

स्वधर्माचें फळ मॅळ्ळें ।
तें ईश्वरार्पण कॅल्लें ।
अढळई कोर्नु घॅल्लें ।
तान्नै वैराग्यपद ॥९९५॥

हीची शुभघडी आयली ।
भॅट सदगुरुली जाल्ली ।
परस्परांगेली मेळ्ळी ।
निजस्थिती तत्काळ ॥९९७॥

वलाटी सुपीक भुंई ।
ना नीन पॉल बीजई ।
सम मॅळतलें फलई ।
वाट मात्र पोळोंका ॥९९९॥

विषयविरक्ति आयली ।
सदगुरुली भॅट जाली ।
जीवाकई जाग आयली ।
सदसद्विवेकाची ॥१००१॥

सर्वात्मक सर्वोत्तम ।
तॅची जॅ हॅ परब्रह्म ।
मॅळणापुडें मोक्षधाम ।
वच्ची इच्छा जायद वॅ ॥१००३॥

अक्याचों विसरु पड्ता ।
ताज्जों तों आनंदु जित्ता ।
हॅ सर्वई नाची जात्ता ।
उर्ता फक्त तें अेक ॥१००५॥

विषयभोगांतुं पळ्ळीं ।
इंद्रियं मलीन जाल्लीं ।
न्हाणोनु तीं शुध्द केलीं ।
प्रत्याहार तीर्थांतुं ॥९९४॥

अइशी साधनसमृध्द ।
जावु जात्ता ज्ञानसिध्द ।
पाव्ता आत्मबोधपद ।
निरंतर शाश्वत ॥९९६॥

वक्कद घॅल्लें तत्क्षण ।
जायना रोंगा निवारण ।
फाल्फालें जातुजात्ता कोंण ।
न्हण्द जाली धोंन्पार ॥९९८॥

मार्गु हों सरळु धर्ला ।
सांगातुई बरों मॅळ्ळों ।
तरीई वेळु लाग्तलों ।
त्या जाग्यारी पांन्च्याक ॥१०००॥

अॅक्कची तॅ ब्रह्म सत्य ।
बाकी सर्व अशाश्वत ।
ही अेकी प्रचीती फक्त ।
दृढ जात्ता अॅक्ळाक ॥१००२॥

मोक्षाचें ध्यान धोर्काज ।
प्रयत्नानें मेळोंकाज ।
ज्ञानाचों हों भ्रमु सहज ।
गीळणु सोंड्ता ती वस्तु ॥१००४॥

ब्रह्मसमाधींतुं वच्चें ।
तॅची जावु तांतुं उर्ची ।
आनी आस्स म्हुणु आस्चें ।
प्रक्रिया ही केवळ ॥१००६॥

ज्ञानेश्वरी

घासु अकेकु तांडांतुं ।
घँत्ता कश्की बुभुक्षितु ।
तस्तश्शी तौ पूर्ण तृप्तु ।
जाय्त यँत्ता क्रमेण ॥९००७॥

आत्मैश्वर्य साधकाक ।
मँळ्ता शाश्वत भोग्गूक ।
तँ प्राप्त कोर्नु घेंव्याक ।
योग्यताई येँव्काज ॥९००९॥

गुरु दाकैता जी वाट ।
विवेकतीर्थारी थेट ।
पाव्ता थंडई मळकट ।
बुद्धि करी निर्मळ ॥९०११॥

कुळार घरई साँड्ता ।
प्रिया वलभाली जात्ता ।
आत्मचिंतनांतुं रम्ता ।
द्वंद्वातीत ही बुद्धि ॥९०१३॥

सूर्यु किरणं कव्वळ्ता ।
आनी मृगजळ आट्ता ।
मनोनिग्रहानँ जात्ता ।
विषयांक जिंकूक ॥९०१५॥

सोण्णु विषयचिंतन ।
कोर्का आत्मपरीक्षण ।
अश्शी कोर्नु गंगास्नान ।
प्रायश्चित्त घेंव्काज ॥९०१७॥

ही तूं कर्त आस्तनाची ।
संचितानुसार येँव्चीं ।
दुःखं तीं सर्वई भोग्ची ।
क्षमता तूं दव्वरी ॥९०१९॥

विवेकपूर्ण वैराग्य ।
हॉची अँकु धोर्नु संग ।
बाकी जानु तौ निःसंग ।
वत्ता स्वरूपालागगी ॥९००८॥

सिध्दी कश्शी ती मेळोंका ।
त्याखात्तीर कस्लँ कोर्का ।
क्रमवार सांग्तां तुक्का ।
सर्वई तँ आय्क तूं ॥९०१०॥

राहूग्रस्तं चंद्र मुक्त ।
जानु यँत्ता झळकत ।
तश्शी बुद्धितेज शुध्द ।
रिग्तलँ अंतरंग ॥९०१२॥

शब्दस्पर्शादींचौ लळौ ।
इंद्रियांक भोची लाय्लौ ।
तौ जिह्वाळौ लांव्काशिलौ ।
ह्या पवित्र ज्ञानाक ॥९०१४॥

चांडाळागेरी चुक्कुनु ।
खालेलँ काड्का वक्कुनु ।
इंद्रियांनीं तश्शी सोण्णु ।
दिंव्काती तँ विषय ॥९०१६॥

इंद्रियं निष्पाप कोर्नु ।
मनई सांगाती घेव्नु ।
सात्त्विक धैर्यई धोर्नु ।
कोर्का योगसाधना ॥९०१८॥

समज तुगेलँ संचित ।
घेव्नु आय्लँ अकस्मात ।
सुख तँ पोळोनु आत्तं ।
हर्षोन्मत्त जाव्जक्का ॥९०२०॥

अश्ली यॅत्लँ सुखदुःख ।
सम्जूंका तँ अकलँक ।
चित्त सुखस्थ कोरूक ।
सोदी शांत अकांतु ॥९०२१॥

चुक्कोंच्याक गलाटों तूं ।
वच अँक्ळोंची वनांतुं ।
तुगॅलॉ तुक्का सांगातु ।
राब तुज्यांतुंची तूं ॥९०२२॥

करी दमनशमन ।
तुगेलँ मनोरंजन ।
जावॉ अखंड चिंतन ।
गुरु-उपदेशाचँ ॥९०२३॥

आंगा बळ यॅवॉ म्हुणु ।
भूक लाग्गु नयँ म्हुणु ।
जिब्बे रुचीक माँग्गानु ।
खांन्वँ बरँ न्हई रँ ॥९०२४॥

ह्या तिन्नींकई सोण्णु तूं ।
लक्ष दी खांन्वँपिंन्च्यांतुं ।
मिताहारु कॅर्नाई तूं ।
ताँ मात्र रँ सोण्णक्का ॥९०२५॥

तानभूक शांत कोर्का ।
ताज्मितीं संतोषु पांक्का ।
प्राणुई राक्कुनु घेंक्का ।
निजधर्मा खात्तीर ॥९०२६॥

पोळौनु परपुरुष ।
जाय्ना कुलवधू वश ।
घेन्नक्का निद्रा-आलस्थ ।
तश्ली लाग्गी तुगेल्या ॥९०२७॥

कारणाविना कस्त्याक ।
आंग लांक्का रँ नॅलाक ।
तँ दंडवत घालूक ।
लाग्गॉ त्या त्या वॅळारी ॥९०२८॥

करी तूं जाँ आवश्यक ।
उद्योगु ताँ निर्वाहाक ।
अंतर्बाह्य इंद्रियांक ।
दव्वरी तूं स्वाधीन ॥९०२९॥

उल्लोंका म्हुणु मनांतुं ।
यॅश्ना कर्शी तुल्यागी तूं ।
संवादु अंतरंगांतुं ।
सुखशांतिदायक ॥९०३०॥

अश्ली देह वाचा मन ।
पार्था कोर्नु घँ स्वाधीन ।
आनी स्वरूपाचँ ध्यान ।
धरी अक चित्तांतुं ॥९०३१॥

गुरुमंत्रु जागैतलॉ ।
आत्मबोधु उदेतलॉ ।
ताँची तुक्का दाकैतलॉ ।
प्रतिबिंब कान्'तुं ॥९०३२॥

ध्यान धर्तलॉ ताँ तूंची ।
ध्यानरूप तँवै तूंची ।
दिस्ता तुक्का तुगेलँची ।
आत्मरूप हँ अश्ली ॥९०३३॥

तिन्नी हीं अकत्र येन्नु ।
अैकरूपई तीं जानु ।
येत्लीं तोवरेक लाव्नु ।
ध्यान तुंवँ धोर्काज ॥९०३४॥

ज्ञानेश्वरी

अश्ली पळें तों मोक्षार्थी ।
जागी उर्ता दीसा राती ।
आय्क तूं मुखारी रीती ।
आतं योगाभ्यासाची ॥९०३५॥

अपानरंध्रद्वयांतुं ।
हांगेल्या संधिस्थानांतुं ।
खूळ अड्चुनु धोर्नु तूं ।
मूळबधु रच्चई ॥९०३६॥

आव्वोळणु घें तग्गु दिक ।
धोर्नु तिन्नी त्या बंधांक ।
प्राणापानादि वायूंक ।
अँकडें हाण्णु मेळई ॥९०३७॥

कुंडलिनीक जागई ।
मध्यमेकई फुलाई ।
आधारचक्र दांटुई ।
याँ आज्ञाचक्राचेरी ॥९०३८॥

ब्रह्मरंध्रांतलें प्रफुल ।
सहस्रदळ कमळ ।
घाल्तलें स्नान सचैल ।
अमृताचें मूळारी ॥९०३९॥

पावनपर्वताचेरी ।
चिद्भैरवागेली फेरी ।
जोडभिक्षा पोंसोंभरी ।
घाली मनप्राणाची ॥९०४०॥

योगाभ्यासु स्थिर जात्ता ।
आप्णाइल्ल्याकची यँत्ता ।
ताज्माक्षीची ध्यान पार्था ।
तँवै जात्ता सुस्थित ॥९०४१॥

योगु आनी ध्यान यँत्लें ।
मुखारी तुक्का कर्तलें ।
वाट सुगम कर्तलें ।
आत्मतत्त्वज्ञानाची ॥९०४२॥

आस्स तुवँची जॉळ्ळेलाँ ।
सन्मित्रु वैराग्याअस्लाँ ।
ताँवै सांगाती आस्तलाँ ।
तुक्का धैर्य दिंव्याक ॥९०४३॥

साँदतना दिस्सवरेक ।
तँल आस्तलें दिव्याक ।
खात्री आस्त्यारी मनाक ।
केदोळु तँ मेळूक ॥९०४४॥

मोक्षमार्गारी आस्तना ।
वैराग्य सांगाती यँत्ता ।
महँ कस्ली अड्डी यँशना ।
ब्रह्मभावा मेळूक ॥९०४५॥

घेव्नु साह्य वैराग्याचें ।
ज्ञान प्राप्त कोर्नु घेव्चें ।
महद्भाग्यान हँ मेळचें ।
अश्ली आत्मनिधान ॥९०४६॥

वैराग्य हँ वज्रवाारी ।
पांग्रोनु भाग्रभित्तरी ।
राजयोगअश्वाचेरी ।
बस्ता जाव्नु आरुढ ॥९०४७॥

बांदता विवेकक्कण ।
धर्ता ध्यानखड्ग तीक्ष्ण ।
कोरूक मूळखंडण ।
सानथोर भेदाचें ॥९०४८॥

काळकांतुल्या सूर्यावारी ।
वीरु हों रणांगणारी ।
तागेल्या मस्तकाचेरी ।
जयत्रीचों मुकुट ॥१०४९॥

येंता अँकळक झुंजारु ।
वैरी तों देहाहंकारु ।
ताक्का लायता धुळी चरु ।
आण्णागेल्या शौर्यानँ ॥१०५०॥

अहंकारु जगच्या दीना ।
आनी तों मारुई घाल्ना ।
दिता जीवाक यातना ।
शिकानु ह्या देहांतुं ॥१०५१॥

देह तान्नँ राब्चँ स्थान ।
तँची पडता जानु भग्न ।
बल दुस्त्राँई शरण ।
येनु पडता पाय्यारी ॥१०५२॥

भोगा विषय आय्कुनु ।
बस्ता जों मात्तारी चण्णु ।
त्राहि त्राहि साँडता कोनु ।
सर्वाकई जों दर्पु ॥१०५३॥

वेसु घाल्नु रायागँलॉ ।
अश्शी हों वैजरी आय्लॉ ।
ताँवै नामशेष जात्लॉ ।
ह्याची ध्यान खड्गानँ ॥१०५४॥

जांक्का म्हुणु जँ दिशिलँ ।
विषयसुख मँळतलँ ।
तँची भुलौनु व्हर्तलँ ।
पळें आडमार्गारी ॥१०५५॥

अश्शी सन्मार्गु चुक्कोनु ।
अधर्मा रात्रांतुं हाण्णु ।
श्र्वापदां ताँडांनु दीनु ।
नरकांतुं जों घाल्ता ॥१०५६॥

ताक्काई घेंता जिंकुनु ।
नी ज्या काँणाक पोळोनु ।
वत्ता तपस्वीई भीनु ।
ताँवै वैरी हों कामु ॥१०५७॥

तृप्त कोरु पळैल्यारी ।
अतृप्ति वाडता जाँरारी ।
क्रोधाअस्लॉ पाडु वैरी ।
रिगता थंई त्यान्मितीं ॥१०५८॥

आतं कामु तों दिस्सना ।
क्रोधागँलॉई पत्तों ना ।
सहजची हँ अर्जुना ।
अश्शी घण्णु येँव्वेंची ॥१०५९॥

रुक्का मूळची खांडुल्यारी ।
हँगलॉई पडता नँलारी ।
तश्शी कामाक जिंकल्यारी ।
क्रोध वश आप्याप ॥१०६०॥

खंई भोग्ची इच्छाची ना ।
थंई अतृप्ति आस्सना ।
पायु दव्वोरुक मँळणा ।
जागोंची त्या क्रोधाक ॥१०६१॥

मात्तारी जड दव्वर्ता ।
व्हांक्काज तँ म्हुणु सांगता ।
शासकु तश्शी हों लायता ।
परिग्रहु भोग्गूक ॥१०६२॥

ज्ञानेश्वरी

भारु हों मात्कारी धरी ।
भोग तँ आप्णालँ करी ।
हों विचारु बड्'वारी ।
म्हणता दित्ताँ आधारु ॥१०६३॥

नाक्का हों संसारु म्होण्णु ।
राब्ता वनवासी जानु ।
देहाचों समंदु सोण्णु ।
सांग राब्बू जाय्द वँ ॥१०६५॥

घेन्नु ज्ञानगुणवर्य ।
मोक्षधआमंत्थाव्णु राय ।
प्रगट जालेलँ गुह्य ।
पोळोंच्याक यँत्ताती ॥१०६७॥

जागृती स्वप्न सुषुप्ती ।
हीं तँगजण दित्ताती ।
साधकाक सुखशांति ।
ह्या साधकावस्थेंतुं ॥१०६९॥

ऋधिसिद्धि त्या वँळारी ।
मेळ्णु समारंभाचेरी ।
फुलां वर्षावु ताज्जेरी ।
कोर्नु त्याँ न्हाणैताती ॥१०७१॥

तँर्ना हों मगेलों मित्रु ।
आनी तों मगेलों शत्रु ।
वा दोंगांक समत्वांतुं ।
पळैशी ऊर्ना द्वैत ॥१०७३॥

सर्वात्मक भावामितीं ।
वँळ्ळ कोंणै दिस्सनाती ।
सांग ममत्वाची भ्रांती ।
कश्शी थंडी उर्तली ॥१०७५॥

विरागीथाई पळें तूं ।
मठु कोर्नु राब्ता तांतूं ।
शिष्यांगॅल्या मँळाव्यांतुं ।
मग्न अध्यापनांतुं ॥१०६४॥

परिग्रहु हों अजितु ।
आजि जात्ता पराजितु ।
भवविजयोत्स्वांतुं ।
योगी जात्ता तन्मय ॥१०६६॥

ह्या ब्रह्मसम्राटागॅलें ।
सर्वजण प्रजा जातलें ।
सेवक जानु राब्तलें ।
ह्या भूवैकुंठाचेरी ॥१०६८॥

विवेकु हों दंडधारी ।
कर्ता रखवालदारी ।
योगसाधनेमुखारी ।
सोंण्णा दृश्या गर्दीक ॥१०७०॥

स्वंसज्य ब्रह्मैक्याअस्लँ ।
प्राप्त जाय्त आस्स इत्लँ ।
की तँ त्रैलोक्यांतुं भर्लँ ।
आनी लागलँ व्हांव्याक ॥१०७२॥

सट्णें म्हळ्ळें हों मगेलों ।
तरी हों वा तों ना वँळ्ळों ।
दुजाभावु मनांतुलां ।
मावळ्ळा तों निःशेष ॥१०७४॥

अश्शी षड्रिपूंक जिंकुनु ।
विश्व हँ ऐक्कची जाण्णु ।
घेतिलिमीं धांव्यँ सोण्णु ।
दिता राजयोगाश्रु ॥१०७६॥

वैराग्याची जी बांदिली ।
गांटी चिक्कं सड्लु केल्ली ।
ब्रह्मैकत्वाची ही जाली ।
जाणीव म्हण्णापुडें ॥१०७७॥

ज्या ध्यानांतुं द्वैत जित्ता ।
तँवै अशी सरु लागता ।
म्हुणु ध्यानई तँ जात्ता ।
हळु हळु तरळ ॥१०७८॥

कश्की वक्दा रसायन ।
कोर्नु रोगनिवारण ।
आण्णालँई विसर्जन ।
कोर्नु घँत्ता आपण ॥१०७९॥

पाव्नापुडें मुक्तामाक ।
आनी धांक्काज कस्त्याक ।
पाव्लिउप्रांतें ब्रह्मैक्य ।
पूर्ण जात्ता साधना ॥१०८०॥

मँळता गंगा सागराक ।
ती विश्रांती प्रवाहाक ।
कांता-वलभा भेटीक ।
सुखशांतीची गांटी ॥१०८१॥

केळीक घाडायु लागता ।
ताव्वळी ती पूर्ण वाडता ।
चम्कतां चम्कतां सर्ता ।
वाट गांवामुखारी ॥१०८२॥

आत्मबोधु जांन्व्या लागता ।
साधनाई सर्त यँत्ता ।
साधकुई सोडु लागता ।
ऐक ऐक साधन ॥१०८३॥

ब्रह्मभावाचें स्फुरण ।
जावॉ म्हुणु जँ प्रयत्न ।
कँल्लें तँ आत्तं खस्थान ।
घेव्नु बग्ले सर्ताती ॥१०८४॥

वैराग्या वत मँव्वाळ ।
जात्ता ज्ञान धर्ता फळ ।
नी योगसिध्दी सकळ ।
लागता प्राप्त जांन्व्याक ॥१०८५॥

आत्तं ताँ सुभद्रापति ।
जात्ता मूर्तिमंत शांति ।
मेळूक ती ब्रह्मस्थिति ।
चड वेळु लागगना ॥१०८६॥

पुन्नव नी चतुर्दशी ।
तशी सुवर्ण षोडशी ।
आनी कसु पंचदशी ।
हांतुं ना चड न्यून ॥१०८७॥

गंगा सागराक मँळता ।
थंडें प्रवाहु ताँ कळता ।
मुखारी ती शांत जात्ता ।
उर्ता जाव्नु सागरु ॥१०८८॥

स्वल्प अंतर ब्रह्माक ।
आनी ह्या ब्रह्म जात्ल्याक ।
तँ तिल्लें भोर्नु काडूक ।
शांति सर्वसमर्थ ॥१०८९॥

मूळ स्वरूप आप्पण ।
ब्रह्म हीची आस्ची जाण ।
तँ त्या योग्यते लक्षण ।
समज तूं सुनिश्चित ॥१०९०॥

ज्ञानेश्वरी

ही योग्यता ज्या काँणाक ।
ताँ आत्मबोधपदाक ।
पाव्नु आत्मसंतोषाक ।
पात्र जात्ता सहज ॥९०९१॥

वर्षाऋतुची उन्मत्त ।
गंगा शरदांतुं संथ ।
जात्ता नी वाद्यंई शांत ।
तीं गायनानंतर ॥९०९३॥

आत्मबोधाची ही स्थिती ।
अश्ली पाळ्या पार्था ख्याती ।
हाज्जी घेंता स्वानुभुती ।
स्वयेंची ताँ सावकु ॥९०९५॥

पळें सूर्योदयु जात्ता ।
नी आप्पण जाव्नु स्वता ।
नक्षत्रमंडळ नीव्ता ।
तश्ली ताँ शांतचित्तु ॥९०९७॥

बरैलेली पाटी आस्ता ।
सहज ती पुस्सु जात्ता ।
चित्तई हागेलँ जात्ता ।
निर्मळ भेदातीत ॥९०९९॥

बोधाचोँ सूर्य उदेता ।
अज्ञान निव्वाळु लागता ।
तँची हळु हळु जात्ता ।
पूर्ण बोधाचोँ दीसु ॥९१०१॥

वाट चम्कत आस्ल्यारी ।
थोडी उर्ता ती मुखारी ।
पाव्नापुडें त्या जाग्यारी ।
आनी चम्कूँका पण्णा ॥९१०३॥

रांदप तय्यार जाल्लें ।
तँ कोर्ची श्रमई सर्लें ।
ह्या जाणीवेनँची किल्लें ।
जात्ता रँ समाधान ॥९०९२॥

श्रम पडताती कर्तना ।
आत्मबोधाची साधना ।
नंतर मात्र सांत्वना ।
तँ दिताती जीवाक ॥९०९४॥

समभावी आत्मतृप्तु ।
तँ नाक्का हँ जाई हांतुं ।
द्वंद्वाच्या आंदोलनांतुं ।
पण्णा झुंय्योँ घेंतची ॥९०९६॥

उदेता आत्मानुभवु ।
सर्ता भूतभेदभावु ।
सर्वांतुंई आत्मभावु ।
दिस्ता ताक्का सर्वत्र ॥९०९८॥

पोटटोळणु घेंता अज्ञान ।
जागेपण नी सोंप्पन ।
तांतुंची जाव्नु विलीन ।
हीं दोंगई राब्ताती ॥९१००॥

कशकी भागत येंता भूक ।
घेतिल्या घासाघासाक ।
येंनापुडें तृप्ती धँक ।
आनी जेन्व्या जायद वँ ॥९१०२॥

नीद जाव्नु ताँ जागेता ।
उटाव्नु सुट्सुटी जात्ता ।
दिस्सना आवश्यकता ।
ताक्का आनी निदोंची ॥९१०४॥

चंद्र पौर्णिमेक पूर्ण ।
नंतर तों जात्ता क्षीण ।
थंडीची पुरस्सरण ।
राब्ता शुक्लपक्षाचें ॥९१०५॥

अज्ञान सज्ञान जात्ता ।
ज्ञानई मज्ज्यांतुं मॅळता ।
अज्ञान तें नाश पाव्ता ।
अश्ली मूळासमेत ॥९१०६॥

न्हंय्यो समुद्रा मॅळताती ।
भेदभाव विस्सर्ताती ।
जळची जाव्नु उर्ताती ।
कश्की तीं कल्पांतांतुं ॥९१०७॥

घटमठ तें मात्येंतुं ।
भांग्ता आकाश ऐकांतुं ।
काष्ठाकाष्ठ घर्षणांतुं ।
वन्हि मात्र ऐक्कुची ॥९१०८॥

नाना सुवर्णालंकार ।
सोण्णु नाम नी आकार ।
जात्ताती ऐक भांगार ।
कश्की आट्टैनापुडें ॥९१०९॥

सोंप्नांतुलें सर्व सर्ता ।
ज्यावॅळारी जागी जात्ता ।
आनी स्वताकची कळता ।
की आप्पण हांगाची ॥९११०॥

हांवं नी तूं हें ना द्वैत ।
म्हणता मज्ज्यांतुं ना आत्तं ।
तुज्ज्यांतुंची समर्पित ।
तों भक्तु तोंची ब्रह्म ॥९१११॥

आर्त जिज्ञासू आस्सती ।
तशीची रें तें अर्थार्थी ।
तंवै भजन कर्ताती ।
फल भोगाखात्तीर ॥९११२॥

हांकांई म्होण्येद भक्त ।
घर्ल्या हान्नीं हीची वाट ।
वाट्टेरी हें तीनी मॅट्ट ।
चण्णु मात्र येव्ळाती ॥९११३॥

पैलां दुस्त्रां म्होणु जायना ।
तिस्त्रांई कांई आस्सना ।
भक्तीची ही आराधना ।
तीनी अवस्थेंतुली ॥९११४॥

सत्यस्वरूप मगेलें ।
कळचें ज्ञानई ना तिल्लें ।
म्हुणु तांन्नीं कल्पिलेलें ।
रूप तांकां दाकैतां ॥९११५॥

पोंडों ना पोंडों सोंप्पन ।
सृष्टी उत्पन्न विलीन ।
धरी तूं तें साक्षीपण ।
आत्म प्रकाशांतुलें ॥९११६॥

अश्ली येंत्ता जी अवस्था ।
तीची भक्ती जाण पार्था ।
हांतुं विचारु अन्यथा ।
कोर्का म्हुणु नाची रें ॥९११७॥

आर्ताक जी भूक लागता ।
तीची हांव जाव्नु येंत्तां ।
ताज्ज्यांतुंची वासु कर्ता ।
त्या त्या वॅळारी पार्था ॥९११८॥

ज्ञानेश्वरी

जिज्ञासूक जाण्णु घेंव्ची ।
इच्छा जात्ता सव्यसाची ।
ताव्वळीसुद्धां हांवंची ।
जिज्ञासाई तागेली ॥९११९॥

कळणा तांकां ह्यावळारी ।
हांवंची अश्ली मज्जेरी ।
भक्ती अदृश्यरूपारी ।
कोर्नु घेंतची आस्तां ॥९१२१॥

चंद्र अेकु आशिल्लरी ।
दोनी थंडींची दिस्ल्यारी ।
तिमिर दोषु आस्ल्यारी ।
अश्ली दिस्चें सहज ॥९१२३॥

दुजेपणाची ही भ्रांति ।
सर्ता कळता निजस्थिति ।
प्रतिबिंबई त्यामितीं ।
दिता साक्ष बिंबाची ॥९१२५॥

चंद्र पूर्ण पुन्वेचॉची ।
अश्ली म्होणचें हें चूकची ।
पूर्ण दिसादीसाकची ।
आस्ता तिथिनुसार ॥९१२७॥

सर्व दृश्यां पेल्लिकाची ।
अद्वय स्थिति ज्ञानाची ।
जाण पार्था भक्ती तीची ।
चौथी हांवें म्हळ्ळेली ॥९१२९॥

भुजं उब्बार्नु घोषांतुं ।
माक्षी सात्व्या अध्यायांतुं ।
सांगल्यां की हों ज्ञानी भक्तु ।
आत्माची तों मगेलों ॥९१३१॥

कस्लेंई मेळोंयां म्हणता ।
अर्थार्थी हों ध्यासु धर्ता ।
तों ध्यासुई हांवें जात्तां ।
अश्ली तोंवै मछयागी ॥९१२०॥

मुख दिस्चें कान् तुलें ।
दुस्त्रं आशिल्ल्वारी दिस्लें ।
तरी सांग कश्ली जात्लें ।
आण्णागेलें स्वरूप ॥९१२२॥

हांवें सर्वत्र अेक्कूची ।
भ्रांति मात्र ही भेदाची ।
जांव्ची अज्ञानामितींची ।
जाण्णु घें हें अर्जुना ॥९१२४॥

कीड म्हुणु म्हळ्ळेल्लरी ।
भांगार तें धनुर्धारी ।
दोषु तों काण्णु घाल्यारी ।
तेंची शुध्द सुवर्ण ॥९१२६॥

तश्ली ज्ञान जात्तां जात्तां ।
भेदभावु सर्त वत्ता ।
तें तें सर्व दिस्सू लागता ।
तेंची अेक आप्पण ॥९१२८॥

अश्ली ज्ञानयोगी भक्तु ।
येव्नु मॅळता तों मज्ज्यांतुं ।
नी उर्ता आत्मानंदांतुं ।
जाव्नु हांवंची अेकु ॥९१३०॥

सांगल्यां कल्पा प्रारंभांतुं ।
भागवत आख्यानांतुं ।
ब्रह्मदेवाक ही मातु ।
ज्ञानयुक्त भक्तीची ॥९१३२॥

ज्ञानी हिक्का स्वसंवितिं ।
शैव म्हणताती ही शक्ति ।
मगेली परमभक्ति ।
अशशी सुद्धां म्होळ्येद ॥९१३३॥

भक्ती क्रमयोग्यागेली ।
मल्यागी येव्नु पावली ।
तीवै विश्वात्मक जाल्ली ।
पार्था त्याचि वळारी ॥९१३४॥

विवेक नी वैराग्याक ।
कोर्का पण्णा कस्लें अेक ।
थंडई ब्रह्मसाधनेक ।
मळता आतं विरामु ॥९१३५॥

कशकी केल्लीं चारी भूतं ।
आकाशानें गिळंकृत ।
तरी उल्यार् तँ अलिप्त ।
हांल्याग्थाव्नु निवांत ॥९१३६॥

हांगा थंडई खंडई मळणा ।
साध्यसाधनांतुंडई ना ।
त्या सर्वांक तूं अर्जुना ।
पळें अॅक्डें मज्ज्यांतुं ॥९१३७॥

कशकी गंगा समुद्राक ।
तीची ती मळवरेक ।
मळणापुडें भांगता सुख ।
अेक अथांगत्वाचें ॥९१३८॥

कशकी कान ॰ मुखारी ।
दुस्त्री हाण्णु दव्वल्यारी ।
त्या परस्परांभित्तरी ।
दृश्य नी द्रष्टेपण ॥९१३९॥

जरी अेकी दोन्नींतुली ।
काण्णु धूर खंडई व्हेल्ली ।
सांग कशशी काडु जाल्ली ।
निजशक्ति तांगेली ॥९१४०॥

निहल्वळारी सोंप्पन ।
जागी जाय्नापुडें काँण ।
पळैद तँ दुजेपण ।
आतं ताँची आप्णांतुं ॥९१४१॥

भांगतलाँची भोग्थु जात्ता ।
थंडई भोगु कशशी घड्ता ।
सांगतां शब्दोच्चारु जात्ता ।
आनी कळता शब्दार्थु ॥९१४२॥

सूर्योदयु जाल्लो म्हुणु ।
दाकोंका वें दिवाँ लाव्नु ।
की आकाश पड्द म्हुणु ।
मांटोव् घाल्नु सावोर्का ॥९१४३॥

मूळांतुं ना राजयोगु ।
मळद वें राज भोगु ।
कशशी बा काळ्कानें संगु ।
धोर्चाँ सांग सूर्यालो ॥९१४४॥

जाण्णु घें व्यापकपण ।
जाल्लें आकाशाचें ज्ञान ।
जाय्द वें गुर्गुजी रत्न ।
हारु ताज्जाँ गांत्यारी ॥९१४५॥

तशशी नास्तिकाक कळणा ।
पार्था हांवें आस्स की ना ।
करीद वें आराधना ।
मगेलाँ ताँ संमूढु ॥९१४६॥

ज्ञानेश्वरी

मगेलों भक्तीसाधकु ।
मज्ज्यांतुंची जात्ता अेकु ।
कश्की यौवन भोजकु ।
जात्ता यौवनाकची ॥९१४७॥

भक्तपण तों विस्सर्ता ।
हांवंची केवळ जात्ता ।
अलंकारांतुं झगझगता ।
कश्की सुवर्णपण ॥९१४९॥

अद्वैत भक्ती घडतना ।
दुस्त्रं कस्लं कोर्का पण्णा ।
हं शब्दांनीं सांगु जायना ।
कळका अनुभवानं ॥९१५१॥

आपैलं की तत्क्षणाक ।
येंतां भेट्टुक भक्ताक ।
उलैनात्तिल्वरी लंक ।
तागेलों तों संवादु ॥९१५३॥

बुद्धि खंडथाई पाव्ता ।
आनी तों जं जं पळैता ।
तं सर्वई तोंची जात्ता ।
वत्ता दृश्य लयाक ॥९१५५॥

दृश्याक पोळोंचेंपण ।
सर्नु उर्ता द्रष्टेपण ।
आप्णाइत्ल्याक आप्पण ।
जाव्नु आस्ता अँक्ळोंची ॥९१५७॥

दोनि काष्ठांचें घर्षण ।
जाव्नु थंड रं दर्शन ।
दिता तों अग्नि आप्पण ।
घेव्नु अेक्कची रूप ॥९१५९॥

पाळ सर्वस्वी उद्दाक ।
सूर्या तेज किरणांक ।
रितेपण आकाशाक ।
कश्की भर्ता सर्वत्र ॥९१४८॥

परिमळ चंदनाचों ।
तांतुं स्वाभाविक आस्चों ।
सहजची चांदण्याचों ।
प्रकाशु तों चंद्रुची ॥९१५०॥

पूर्वसुकृतानुसार ।
जात्ताती सर्व आचार ।
तांतुंची जाव्नु साकार ।
येंतां ताक्का मेळूक ॥९१५२॥

ज्यावळारी माक्का मँळता ।
सुख स्वरूप तों जात्ता ।
वाचा कंठांतुंची विर्ता ।
तीवै मगेली स्तुति ॥९१५४॥

द्रष्टेपण हं तागेलं ।
तालयागीची की आशिलं ।
प्रतिबिंब कानें तुलं ।
पळैनापुडें कळळं ॥९१५६॥

सोंप्णांतुल्या सुंदरीक ।
जागी जायनापुडें आय्क ।
कश्शी जायद रं दिन्च्याक ।
आलिंगन प्रत्यक्ष ॥९१५८॥

सूर्यबिंब तळ्यांतुलं ।
प्रतिबिंब आप्णागेलं ।
वेंच्या म्हुणु तग्गु दँल्लं ।
मँळद वें तं ताक्का ॥९१६०॥

मगेलँची रूप जानु ।
माक्काची घेशी पोळोनु ।
सांग कोणु हँ आय्कुनु ।
घँद अशी म्हळ्ळ्यारी ॥९१६१॥

म्हणताती सूर्यु उदेता ।
काळोकु प्रकाशु जात्ता ।
काँण दिता काँण घँत्ता ।
दोत्री घड्चँ सहज ॥९१६२॥

दृश्य आनी द्रष्टेपण ।
ह्या दोत्रींची ऊर्ना खूण ।
दर्शन मगेलँ जाण ।
तँ तूँ आदि रूपाचँ ॥९१६३॥

कस्ली वस्तु दृष्टी पड्ता ।
थंडं दृश्य द्रष्टा आस्ता ।
मगेल्या भेटींतुं घड्ता ।
ताक्का थेट दर्शन ॥९१६४॥

कश्की आप्णांतुं आप्पण ।
आकाश स्वस्थ संपूर्ण ।
तशी जानु आत्मज्ञान ।
होंवै जात्ता संतृप्त ॥९१६५॥

दिस्ता उद्दाक सर्वत्र ।
कल्पांतुं अेक मात्र ।
तशी ज्ञानाव्यतिरिक्त ।
कस्लँ ऊर्ना हाज्ज्यांतुं ॥९१६६॥

उज्जॉ उज्ज्याक लास्सद ।
की पायु पाय्यारी चड्द ।
कशी उद्दाक बैसद ।
न्हात्त आप्णाइत्ल्याक ॥९१६७॥

तशी सर्वस्व सर्वथा ।
हांवंची हों जानु आस्ता ।
यात्रा कोर्का म्हुणु पार्था ।
पड्द वँ मज्खात्तीर ॥९१६८॥

तळ्यांतुलँ पाळ जरी ।
धावु खँळ्ळँ उद्काचेरी ।
तरी तँ भाग्र नँलारी ।
यँना कांटु दांटुनु ॥९१६९॥

पाळ येंव्चँ आनी वच्चँ ।
खँळ तँ सर्व उद्काचँ ।
थंडं तांतुंची तँ घड्चँ ।
मोंड्चँई ताज्मितींची ॥९१७०॥

सान होंड जावों पाळ ।
उद्दाकची तँ केवळ ।
ऐकात्मता सर्वकाळ ।
जोणु आस्ता जळाची ॥९१७१॥

सर्वस्वी मगेलों जात्ता ।
मेळणु मज्ज्यांतुंची आस्ता ।
ऐकस्थळी यात्रा घड्ता ।
अशी हाक्का मगेली ॥९१७२॥

देहक्रिया ऐकऐक ।
घड्त जात्ता स्वाभाविक ।
तांतुंई तों सर्वात्मक ।
भावु मगेलों सोंण्णा ॥९१७३॥

कर्म कर्ता मदपण ।
विस्सर्ता आप्णा आप्पण ।
उर्ता मगेलँ स्मरण ।
तँवै जात्तां हांवंची ॥९१७४॥

ज्ञानेश्वरी

दोन्नी कान् ांक दिस्तलँ ।
रूप ओकमेकांगलँ ।
भांग्रांतुं भांगार मँळळँ ।
ओकरूप ती दोन्नी ॥९१७५॥

कर्म हों कर्तची आस्ता ।
कर्तृत्वाभिमानु सोंडता ।
त्यामितीं हागेलँ सुटता ।
त्या कर्माचँ बंधन ॥९१७७॥

कोर्का स्वकर्म आस्थेनँ ।
कॅल्यारी तँ कौशल्यानँ ।
घड्तलँ त्याची योगानँ ।
मगेलँई पूजन ॥९१७९॥

तीची पूजा तों जँ कर्ता ।
संकल्पुई जपु जात्ता ।
समाधानांतुं त्या लाय्तां ।
मगेली ही समाधि ॥९१८१॥

पाळ तँ ह्या उदुकाचँची ।
पर्मळु कर्पूराचँची ।
झगझगु तों वज्ज्राकची ।
स्वाभाविक आस्चोंची ॥९१८३॥

तागेल्या नामरूपांतुं ।
ऊर्ना हों अनन्य भक्तु ।
सिध्द जात्ता तों मज्ज्यांतुं ।
निराकार निर्गुण ॥९१८५॥

तँची दृश्य द्रष्टा जात्ता ।
तोंची हांव हँवै कळता ।
सुखस्वरूपई जोंडता ।
परमभक्तु पार्था ॥९१८७॥

दिव्यामितीं दिवों दिस्ता ।
अशरी कशरी म्होणचँ पार्था ।
जळणु तों अकर्ता जात्ता ।
तँची की रँ नैष्कर्म्य ॥९१७६॥

हागेलँ तँ क्रियाजात ।
हांवंची जात्तां समस्त ।
तीची पूजा जात्ता मूर्त ।
हान्न कोर्ची मगेली ॥९१७८॥

स्तवन तँ जँ उलैता ।
दिस्ता तों जँ जँ पळैता ।
तान्न चम्कूचँ चम्कतां ।
तों नी हांवं भिन्न वँ ॥९१८०॥

कांकण नी सुवर्णांतुं ।
भेदु आस्स म्हणशी वँ तू ।
तशरी भक्तु नी मज्ज्यांतुं ।
समसम ओकत्व ॥९१८२॥

सूत्रांवीणशी वस्त्रांतुं ।
मात्ती मडुक्या आकारांतुं ।
तशरी हों मगेलों भक्तु ।
मेळणु आस्ता मज्ज्यांतुं ॥९१८४॥

जागृति, स्वप्न, सुषुप्ति ।
हांतुली जी अनुभूति ।
जाण तू सुभद्रापति ।
सर्वई तीं दृश्यची ॥९१८६॥

राज्जु ओकु नद्रे पडता ।
वँटाळों पोळोनु लँक्ता ।
पिशँ मन म्होणु लागता ।
होंची सर्पू आस्काज ॥९१८८॥

सुवर्णालंकारु जाण्ता ।
आण्णागेली ना ही सत्ता ।
आट्टैनापुडें वें उर्ता ।
अड्डी हँ नामरूप ॥९१८९॥

उदकाविना पाळ जाय्ना ।
सांग रँ हँ कौण जाण्णा ।
म्हणद वें तौ अर्जुना ।
की तँ पाळ स्वतंत्र ॥९१९०॥

व्यवहार सौंणांतुलें ।
जागी जाय्नापुडें सर्लें ।
सत्यस्वरूप तागेलें ।
दिस्सू लागता ताक्काची ॥९१९१॥

आस्स वा आस्सना म्होण्चें ।
स्वरूप हँची ज्ञानाचें ।
तँची मगेल्या लीलेचें ।
मर्म हँ ताक्का कळता ॥९१९२॥

जन्मना म्हांतारौ जाय्ना ।
शाश्वतु हांवं झिज्जना ।
अद्वयु विस्तारु कळणा ।
पार्था हांवं स्वानंदु ॥९१९३॥

अढळु हांवं अजिंक्यु ।
अनंतु रँ ना अनेकु ।
मूळ हांवं विश्वात्मकु ।
तरी हांवं अव्यक्तु ॥९१९४॥

जगन्नायकु ईश्वरु ।
अनादि हांवं अमरु ।
धैर्य हांवं विश्वाधारु ।
सर्वांगेलौ शरण्यु ॥९१९५॥

नाथु सदैव प्रसन्नु ।
सुलभुई अनुदिनु ।
सर्वासांगाती आस्सुनु ।
ऊर्ना हांवं तांच्यांतुं ॥९१९६॥

पुरातनु नी नवीनु ।
शून्यु तरी रँ संपूर्णु ।
स्थुलु आनी सूक्ष्मकणु ।
हँ सर्वई हांवंची ॥९१९७॥

अकर्मी सर्वांतुं अेकु ।
मोहु ना अथवा शोकु ।
हांवं व्याप्ती नी व्यापकु ।
नी तौ पुरुषोत्तमु ॥९१९८॥

उच्चारानें वा आय्कुनु ।
कळणा हांवं कोणु म्हणु ।
रूपहीनु गोत्रहीनु ।
परात्परु स्वतंत्रु ॥९१९९॥

आत्मीय भक्ति अनन्य ।
त्यान्मितीं हँ जात्ता ज्ञान ।
त्या ज्ञानाचें अधिष्ठान ।
हांवं हँवै तौ जाण्ता ॥९२००॥

नीद सर्नु जागी जात्ता ।
आप्पण आण्णाक जाण्ता ।
हँ जाण्चें केवळ आस्ता ।
कश्की रँ ताज्ज्यांतुंची ॥९२०१॥

सूर्यु स्वताची उदेता ।
जगाक प्रकाशु दिता ।
आप्पण हँ सर्व कर्ता ।
वत्ता तौची विस्सोर्नु ॥९२०२॥

ज्ञानेश्वरी

ज्ञेय वस्तु जण्णु घेव्नु ।
उर्ता आत्तं ज्ञानी जाव्नु ।
कोंणामितीं सर्व घण्णु ।
यॅत्ता हँवै तौ जाण्ता ॥१२०३॥

द्वैताद्वैतातीत जाव्नु ।
ब्रह्मस्वरूपाक पाव्नु ।
सुखसर्वस्व तँ जाण्णु ।
भांग्ता पूर्ण ऐकत्व ॥१२०५॥

भांग्रा अलंकार घेव्नु ।
पळें तँ भांगार म्हुणु ।
आटोव्नु तँ खात्री कोर्नु ।
घेव्काज वँ भांग्राची ॥१२०७॥

हांवं तौ हँ दुजेपण ।
हाज्जँ जाव्नु निरसन ।
हांवं जौ स्वानंदघन ।
तांतुं जात्ता तौ लीन ॥१२०९॥

आर्ति कर्पूराची सर्ता ।
सांगातीची दीप्ती निब्ता ।
दोन्नी पेल्लिकाचँ उर्ता ।
ऐक मुक्त आक्रोश ॥१२११॥

ताक्का आत्मा ईश ब्रह्म ।
दीव्नु खंचँ ऐक नाम ।
तितल्यारी कळणा महात्म्य ।
स्वयं सिध्द स्थितीचँ ॥१२१३॥

ह्या ज्ञानानँ आत्मबोधु ।
त्या आनंदानँ आनंदु ।
सुखानँ सुखाचौ स्वादु ।
घेव्चौ अंतरंगांतुं ॥१२१५॥

अश्शी बोधु अद्वैताचौ ।
आम्कां ऐकत्वांतुं हाड्चौ ।
आप्पणची देवु म्होण्चौ ।
योगु यॅत्ता भक्ताक ॥१२०४॥

अद्वैतांतुली जागृति ।
पावैता लयाक स्मृति ।
भक्तागेली पूर्वस्थिति ।
ती जात्ता नामशेष ॥१२०६॥

मीट उद्कांतुं कर्गता ।
उद्काई मिट्शौ जात्ता ।
कळणा कश्शी ऐक जात्ता ।
तँ त्या उद्कासांगाती ॥१२०८॥

आत्तं ताज्ज्यांतुची तौ ना ।
हांवई रँ मज्ज्यांतुं ना ।
कोंणई कोंणांतुं रँ ना ।
ऐकु तौ परमानंदु ॥१२१०॥

कश्की संख्येंत्थाव्नु ऐक ।
दुस्त्रँ उणँ कॅल्लँ ऐक ।
उर्ता शून्य मात्र ऐक ।
तश्शी हांव तँ शून्य ॥१२१२॥

कळता हांव वाचातीत ।
तरी उछैताती मस्त ।
कळलेल्लरी कळणा तथ्य ।
कळता पळें इल्लेंची ॥१२१४॥

लाभु लाभाकची मळता ।
तेज तेजोमय जात्ता ।
आपाद मस्तक बुडता ।
विस्मयु विस्मयांतुं ॥१२१६॥

स्वता पाव्ता शभु शांति ।
विश्रामु घँत्ता विश्रांति ।
लीन जात्ता अनुभूति ।
त्याचि अनुभवांतुं ॥१२१७॥

अश्शी कर्मयोगी भक्तु ।
हांव जाव्नु तॉ मज्ज्यांतुं ।
उर्ता पार्था सदोदितु ।
भाँग्ता फल योगाचँ ॥१२१८॥

चक्रवर्ती हॉ सम्राटु ।
ताक्का चिद्रत्ना मुकुटु ।
दिव्नु घर्ला अेकवटु ।
ताक्का हांवँ चित्तांतुं ॥१२१९॥

मंदिर कर्मयोगाचँ ।
अधिष्टान सुकृताचँ ।
वैरी मोक्षकलशाचँ ।
स्थान ताक्का अढळ ॥१२२०॥

संसाराचँ रान दाट ।
सोण्णु धर्ता बरी वाट ।
कर्मयोगाची नी थेट ।
येव्नु मँळ्ता माक्काची ॥१२२१॥

भक्तियुक्त कर्मयोगु ।
चिद्गंगेचॉ की तॉ ओघु ।
धांव्ता धरूक संयोगु ।
स्वानंद सागराचॉ ॥१२२२॥

ह्या योगाचॉ हॉ महिमा ।
नँवँवानँ प्रियोत्तमा ।
सांगलँ तुगेल्याची क्षेमा ।
खात्तीर अश्शी हांवँ ॥१२२३॥

स्थळ कालु पोळोंकाज ।
जपतप कोर्काज ।
अश्शी ना हांवँ सहज ।
सर्वांगँलॉ सर्वस्व ॥१२२४॥

मज्ज्यांतुंची मेळणु वच्चॉ ।
हॉची उपायु खात्रीचॉ ।
दिस्ता वँ तुक्का कष्टाचॉ ।
सांग तूं माक्का पार्था ॥१२२५॥

अेक्कु गुरु अेक्कु शिष्य ।
संप्रदायु चल्ल आस्स ।
त्यान्मितीं मँळ्तां अवश्य ।
ज्ञानस्वरूप हांवँ ॥१२२६॥

वसुंधरेचँ उदर ।
नाना रत्नांचँ भांडार ।
पान्यांतुं दुहाची धार ।
आस्ता अग्नि काष्ठांतुं ॥१२२७॥

सहजची हँ आस्सती ।
तरी उपाय कोर्काती ।
मेळच्याक तँ नाना रीती ।
हांवै आस्स तशीची ॥१२२८॥

उपायु हॉ सांगला माक्षी ।
माक्का तुंवँ हृषिकेशी ।
इत्याक नँवानँ म्हणशी ।
सांग्ता तॉची माक्का तूं ॥१२२९॥

सांग्ताती शास्त्रं अनेक ।
उपाय मोक्षदायक ।
नाती तँ खात्रीलायक ।
गीताशास्त्रार्थावारी ॥१२३०॥

ज्ञानेश्वरी

सूर्याचेरी मॉड यॅत्ता ।
वारों तँ धूर लकैता ।
शॅळों उद्कावॅलों जात्ता ।
सरोंच्याक केवळ ॥९२३१॥

म्हुणु शास्त्रं हीं सकळ ।
जाण साधनं केवळ ।
ह्याविना ना तांकां स्थळ ।
ह्या आत्मसिध्दतेंतुं ॥९२३३॥

सूर्यु पूर्वक उदेता ।
प्रकाशु सर्वत्र जात्ता ।
तश्शी ही गीताश्री दिता ।
त्या सर्वांक आधारु ॥९२३५॥

अॅक्कफंतां जँ आय्कलँ ।
तँ सम कळणँ की कळळँ ।
अश्शी श्रीकृष्णाक दिस्लँ ।
त्या करुणाकराक ॥९२३७॥

जाय्त आय्ल्यां हँ संपन्न ।
श्रीगीतेचँ निरूपण ।
जँ अेक प्रतिपादन ।
आदि आनी अंताचँ ॥९२३९॥

जरी कौणाक दिस्सद ।
जाल्या तीची असंबध्द ।
अपवादु हों का'द ।
धुव्नु पळें सर्वथा ॥९२४१॥

अज्ञानाचौ नाशु जांक्का ।
मोक्ष प्राप्त कोर्नु घेंक्का ।
ह्या दोन्नींखातीर धोर्का ।
मार्गु आत्मज्ञानाचौ ॥९२४३॥

तश्शी हों शास्त्रार्थु कळ्ता ।
आत्मज्ञान प्राप्त जात्ता ।
हांवंची तँ जाव्नु आस्तां ।
निर्मळ स्वरूपांतुं ॥९२३२॥

अध्यात्मविषयांतुलीं ।
सर्वई शास्त्रं म्हणतलीं ।
की गीता हीची माऊली ।
आमोली पांडुपुत्रा ॥९२३४॥

माक्षी ह्याची गीताईनँ ।
सांग्लँ सर्व विस्तारानँ ।
की आत्मा ज्या उपायानँ ।
यॅद तळहात्तारी ॥९२३६॥

नँवानँ तँची शिष्याक ।
निश्चित सम कळूक ।
सुरु कर्तलौ सांगूक ।
आत्तं तौ हाज्मुखारी ॥९२३८॥

हांवँ मद्मद्गतीची ।
जँ प्रसंगानुरूपची ।
त्या सर्वई सिध्दांतांची ।
कॅल्या चर्चा विस्तृत ॥९२४०॥

महासिध्दांतु अेक्कूची ।
वाडी जात्ता सहजची ।
नाना उपसिध्दांतांची ।
मूळारंभु तौची की ॥९२४२॥

ग्रंथविस्तारांतुं सर्व ।
हँची सूत्र अेकमेव ।
जांक्काज हों दृढभाव ।
तँची कॅल्लँ संक्षिप्त ॥९२४४॥

अशी जँ मेळोंचँ आस्ता ।
तँ सर्वई प्राप्त जाता ।
तरी तँ उपाय सांगतां ।
जँ जाल्याती सांगुनु ॥१२४५॥

कर्मयोगी अकनिष्ठ ।
हांवं तॉ मज्ज्यांतुं स्थित ।
जानु राबता सदोदित ।
धनुर्धरा सुधीरा ॥१२४६॥

दृढभाव धोर्नु हॉची ।
सुनिर्मळ स्वकर्मांची ।
पूजा जी जी तान्न कोर्ची ।
जाता सर्व मद्रूप ॥१२४७॥

ज्ञान जाता हस्तगत ।
तीची भक्ति रँ उत्कट ।
भजनांतुं अकचित्त ।
जानु जाता चिद्रूप ॥१२४८॥

विश्वाचँ हांवँ चैतन्य ।
तांतुं जाता तॉ अनन्य ।
रूप विश्वाचँ धारण ।
कर्ता तॉची आप्याप ॥१२४९॥

कोर्नु आत्मसमर्पण ।
जाता जळ तँ लवण ।
सोणु सर्व दिग्भ्रमण ।
वारों जाता आकाश ॥१२५०॥

तॉ कायावाचामनाक ।
अशी विस्सर्तरी अक ।
कर्ता कर्म अचानक ।
जरी निषिद्ध तँची ॥१२५१॥

तरी कश्की न्हई होळु ।
हांगेलॉ गंगेंतुं मेळु ।
जाता तशी ना जंजाळु ।
ताक्का शुभाशुभाचॉ ॥१२५२॥

तँ बॅत नी हँ चंदन ।
तोवरेक तीं विभिन्न ।
जोवरेक उन्मीलन ।
जायना अग्निज्वालेंतुं ॥१२५३॥

कीड नी हीन सुवर्ण ।
ह्या द्वैताचँ ना बंधन ।
परीसु कर्ता समान ।
दोंगांकई तत्क्षण ॥१२५४॥

जोवरेक हांवँ अकु ।
कळणा सर्व प्रकाशकु ।
तोवरेक हॉ काळोकु ।
भेदाचॉ आस्तलॉची ॥१२५५॥

राती दीसु जोवरेक ।
वच्चनाती ती मेळूक ।
ते जोनिधि भास्कराक ।
तोवरेक हँ द्वैत ॥१२५६॥

ज्या समयारी तॉ मॅळता ।
कर्माकर्मातीत जाता ।
सायुज्यपदारी बस्ता ।
नी तॉ जाता मद्रूप ॥१२५७॥

निसर्गनेमानुसार ।
नाश पावता चराचर ।
तॉ मात्र रँ परात्पर ।
जानु उर्ता शाश्वत ॥१२५८॥

ज्ञानेश्वरी

वस्तुतः तोंची हांवं ।
आनी तागेलँ सर्वस्व ।
होंची होडु अेकमेव ।
लाभु दुस्त्रों आस्सइना ॥१२५९॥

जाल्यारी कर्म सहज ।
जालेल्वारी हँ घडुकाज ।
दृढ विवेकु धोर्काज ।
अेकु आत्मबोधाचों ॥१२६१॥

कर्माची जी जन्मदात्री ।
म्हुणु आस्स प्रकृति ती ।
तू न्हई ही अनुभूति ।
येल्ली तुक्का सहज ॥१२६३॥

प्रकृति केवळ माया ।
कळणापुडें धनंजया ।
कर्माची तुज्जेरी छाया ।
सांग कइशी पडतली ॥१२६५॥

थंडई अेकनिष्ठ ऊर्द ।
मनई निर्विषय जाय्द ।
चित्तई कोरु लाग्गद ।
चिंतन मगेलँची ॥१२६७॥

अखंड सँवा घडतली ।
अइशी ही तुक्का मगेली ।
मत्प्रसादानँ भर्तली ।
झोळ्ळी तुगेली पूर्ण ॥१२६९॥

सूर्या प्रकाशु आस्तना ।
सर्वई दोंळ्यां दिस्तना ।
कस्त्याक सांग अर्जुना ।
भिंक्काज रँ काळकाक ॥१२७१॥

धनुर्धरा ह्याखात्तीर ।
जँ जँ कशीं व्यवहार ।
तांतुं तू माक्का साकार ।
कोर्नु पळें सदैव ॥१२६०॥

विवेकाचँ साह्य घेवु ।
कर्मबंधमुक्त जावु ।
पळैशी तू हांवं जावु ।
मगेलँ हँ स्वरूप ॥१२६२॥

तू ना जाल्यारी तुगेली ।
कइशी पडतली रँ साव्ली ।
तीवै तइशी ह्या आत्म्याली ।
साव्ली ती ना स्वतंत्र ॥१२६४॥

कर्मसंन्यासु आप्याप ।
घण्णु दिस्ता आत्मरूप ।
त्या ह्या पतिगँलँ तप ।
करोँ बुद्धि तुगेली ॥१२६६॥

चित्ताक मगेलँ ध्यान ।
लागनापुडें अनन्य ।
तांतुंची नित्य निमग्न ।
जावु उरों अर्जुना ॥१२६८॥

जन्मा येवु मरसरी ।
भोग्चँ दुःख नानापरी ।
हों प्रसादु तापहारी ।
कर्ता तँची सुसह्य ॥१२७०॥

तइशी मगेल्या कृपेनँ ।
जीवदशा कांडं ऊर्नँ ।
भिंक्काज कस्त्याक तान्नँ ।
मायावी संसाराक ॥१२७२॥

अइशी प्रसादु मगेलॉ ।
तुक्काई संपूर्ण मॅळळॉ ।
भवभ्रमु मनांतुलॉ ।
वत्तलॉ पळें सर्वथा ॥९२७३॥

हांवंई हँ जाण्तां म्हुणु ।
अहंता माक्का दाकोनु ।
घेइशी कानुई फापुणु ।
आय्कुनु हँ उत्तर ॥९२७४॥

ह्या उन्मत्तपणामितीं ।
तुगेली ती आत्मस्थिति ।
विस्सोर्नु तूं देहवृत्ति ।
घेइशी व्यर्थ पोट्टोळणु ॥९२७५॥

अइशी धर्शी तिक्का जरी ।
आत्महानी परोपरी ।
जात्ली पळें जन्मभरी ।
दीइना तुक्का विश्रांति ॥९२७६॥

काणु घाल्यारी उत्तर ।
आस्सुनुई तूं अमर ।
मृत्यु अस्लँ भयंकर ।
दुःख सोस्का पड्तलँ ॥९२७७॥

अपथ्य कोर्नु रॉगाक ।
दिवाँ फुंकुनु काळकाक ।
अविवेकानँ अहंतेक ।
पोइशल्वारी जाय्ना वँ ॥९२७८॥

शरीर हँ अर्जुनालँ ।
तँ देह स्वजनांगॅलँ ।
युध्द परस्परान्तुलँ ।
हँ पाप महाघोर ॥९२७९॥

अइशी हँ तुंवँ ठरोवु ।
नावं हीं तीनी दव्वोर्नु ।
शस्त्रत्यागुई हॉ कोर्नु ।
म्हण्ता युध्द करीइना ॥९२८०॥

अइशी तुंवँ म्हळ्ळेल्तरी ।
जाय्इना तइशी धनुर्धारी ।
तुक्का स्वधर्मा मार्गारी ।
स्वभावुची हाड्तलॉ ॥९२८१॥

हांवं अर्जुनु हँ आप्त ।
हांगेल्या हत्येनँ व्यर्थ ।
पाप लाग्तलँ निश्चित ।
म्हण्ता मोहमायेनँ ॥९२८२॥

युध्दाक तुंवँ उब्रोंचँ ।
शस्त्रई हात्तांतुं धोर्चें ।
आनी आत्तं तुंवँ म्होण्चँ ।
की करीइना हँ युध्द ॥९२८३॥

विचारु हॉ आयिल्तरी ।
अइशी तुक्का ह्या वॅळारी ।
वॅगळंची क्षणाभित्तरी ।
जात्लँ म्हण्तीद लोक ॥९२८४॥

युध्द हँ करीइना म्हुणु ।
बस्ला तूं अक्कची घेवु ।
योग्य तँची यॅत्लँ घणु ।
वृत्तिधर्मानुसार ॥९२८५॥

प्रवाहु वत्ता पूर्वक ।
पोव्चें जात्ता पश्चिमेक ।
कइशी पाव्शी मुक्कामाक ।
दुराग्रहु न्है वँ हॉ ॥९२८६॥

ज्ञानेश्वरी

पळें साळीबीज म्हण्णा ।
की आप्पण साळी जायना ।
आप्णागॅल्या हात्तांतुं ना ।
स्वभावाक बदल्यें ॥१२८७॥

शौर्य दक्षतादि गुण ।
सर्वई प्रकृतिजन्य ।
दिल्लें तुक्का उत्तेजन ।
पार्था हें सुनिश्चित ॥१२८९॥

गुण सर्व जन्मसिध्द ।
लाय्तलें युध्दाचें वेध ।
उटाय्शी कोरूक युध्द ।
जें तूं म्हणता करीना ॥१२९१॥

हात नी पाय बांदुनु ।
बसैलों रथांतुं व्होर्नु ।
चम्कनात्तिल्वरी भोव्नु ।
यॅत्लों तों चारी दिक ॥१२९३॥

धाव्ला तूं साह्य कोरूक ।
हतबल उत्तराक ।
तँची क्षत्रियत्व आय्क ।
यॅत्लें पळें उस्सोळ्णु ॥१२९५॥

कोंण रोंगाक आपैद ।
कोंण दारिद्र माग्गद ।
अदृष्ट कॅर्ना सरद ।
म्हणत हें भोग्काजची ॥१२९७॥

तों सर्व प्राणिमात्रांतुं ।
जाव्नु आस्स हृदयस्थु ।
थंडें स्वयंप्रकाशितु ।
जाल्ला ज्ञानरूपानें ॥१२९९॥

क्षत्रियवृत्ति तुज्ज्यांतुं ।
संस्कारसिध्द जाल्ला तूं ।
कस्लें म्हण उटाय्शी तूं ।
शस्त्र धोर्नु हात्तांतुं ॥१२८८॥

अशीची तुंवें बस्ल्यारी ।
ताण्णु व्हर्वलें घर्धरी ।
तुक्का तें रणांगणारी ।
कशशी कॅर्ना कळइना ॥१२९०॥

क्षत्रियु तूं विस्सोर्नक्का ।
नाक्का हें युध्द म्होण्णक्का ।
मूढ जाव्नु बैसु नाक्का ।
करी थॉडों विचारु ॥१२९२॥

कस्लें करीना तूं म्हण्शी ।
तरी तूं तें सर्व कर्शी ।
आनी कोर्नु शुध्द जाइशी ।
व्हथि की ना पळें तूं ॥१२९४॥

सैन्य अक्रा अक्षौहिणी ।
लाय्लें लेंव्याक धरणी ।
केली अद्भूत करणी ।
तुंवँची की अँक्ळ्यानॅ ॥१२९६॥

ईश्वराधीन आस्तना ।
हें चुक्कोंच्याकई जायना ।
हृदयांतुं तों अर्जुना ।
आस्स न्हवें सांगाती ॥१२९८॥

जागृति स्वप्न सुषुप्ति ।
तिन्नी सचेत जात्ताती ।
वाट चुक्किल्लें धर्ताती ।
जागी जाव्नु सन्मार्गु ॥१३००॥

सरोवर संसाराचँ ।
फुल्ला पद्म विषयांचँ ।
इंद्रियद्वारा गंधाचँ ।
पान जीवभृंगाक ॥९३०१॥

सर्वांगॅलॉ स्वाभिमानु ।
ईश्वरू पांग्रोनु घेनु ।
खॅळ विविध दाकोनु ।
रमैता निरंतर ॥९३०२॥

पड्दो मायेचो इद्वारी ।
धोर्नु हात्तांतुं हों दोरी ।
नांचैता रंगमंचारी ।
चौरयांशी लक्ष बोंबीं ॥९३०३॥

ब्रह्मा जावो वा कीटक ।
तांग्तांगेल्या योग्यतेक ।
सम जायशी देह अेक ।
दीनु दिता हों न्यायु ॥९३०४॥

रूपा साज्जशी आकारु ।
त्यानुरूप अहंकारु ।
तांची हांव हों विचारु ।
होंवै ताज्जे सांगाती... ॥९३०५॥

सुत्तांतुं सूत घुस्पता ।
तणा भोरो तण बांदता ।
चेडुं आप्पण तँ लॅक्ता ।
प्रतिबिंब पोळोनु ॥९३०६॥

आत्मीयता ह्या देहाची ।
इल्ली की तँ आप्पणची ।
अशी कल्पना जीवाची ।
जात्ता पळें अर्जुना ॥९३०७॥

दोरी पूर्वसंचिताची ।
नांचैता तों ह्या देहाची ।
अवस्था यंत्रावारीची ।
जात्ता ह्या सर्वांगेली ॥९३०८॥

तांग्तांगॅलें व्यवहार ।
तँ पूर्वकर्मानुसार ।
घडत वत्ताती सरसर ।
फिर्त उर्ता हँ चक्र ॥९३०९॥

वारो तणाक उब्बाय्ता ।
आकाशांतुं तँ घुंढाय्ता ।
तशी सर्वांक भाँडाय्ता ।
ताँ स्वर्गसंसारंतुं ॥९३१०॥

आण्णो गॅलेल्कडें पार्था ।
लॉखंडाक ताण्णु घॅत्ता ।
नांचुनु ताक्का नांचैता ।
कश्की लोहचुंबक ॥९३११॥

कश्की सानी होडी जात्ता ।
चंद्रकळा कुंतिसुता ।
समुद्रादिकांतुं घडता ।
त्यानुसार बदलु ॥९३१२॥

भर्ती सुक्ती समुद्राक ।
पाझरु सोमकांताक ।
विकासु कुमुदिनीक ।
चकोराक जीवन ॥९३१३॥

जें जें मूळ गुणधर्म ।
जात्ता त्यानुसार कर्म ।
करैतलें परब्रह्म ।
तँची सर्वातर्यामी ॥९३१४॥

ज्ञानेश्वरी

हैं सर्वई करैतना ।
हांवं अर्जुनु हैं म्हण्णा ।
साकार ती संवेदना ।
आदि आत्मतत्त्वाची ॥९३१५॥

ईश्वरागेली ही सत्ता ।
हातु प्रकृतीलॉ धर्ता ।
इंद्रियांक तीवै लाप्ता ।
कामं ती तीं कोरूक ॥९३१७॥

दीव्नु काया वाचा मन ।
वच ताक्का तूं शरण ।
समुद्रांतुं समर्पण ।
कर्ता कश्की जान्हवी ॥९३१९॥

ज्यान्मितीं जात्ता उत्पत्ति ।
विश्रामु घॅत्ता विश्रांति ।
स्वानुभवु सुखशांति ।
दिता अनुभंच्याक ॥९३२१॥

प्रख्यात हँ गीताशास्त्र ।
वाङ्मयाचँ नवनीत ।
आत्मसार तँ वांटीत ।
आरस मुक् हस्तानँ ॥९३२३॥

बुद्धिगम्य सर्व ज्ञान ।
पार्था जाण तँ तूं गौण ।
हांतुंची साक्षात् दर्शन ।
जात्लँ तुक्का मगेलँ ॥९३२५॥

आश्शिल्मितीं आप्लेपण ।
मनई जाव्नु प्रसन्न ।
दव्वलँ हँ गुप्तधन ।
हांवं रँ तुज् इद्वारी ॥९३२७॥

अश्शी मॅळता प्रकृतीक ।
चेतना कर्म कोरूक ।
तुक्काई आत्तं युध्दाक ।
प्रवृत्त ती कर्तली ॥९३१६॥

तुंवँ कोर्चें कर्ना जांव्यँ ।
प्रकृतीनँ लक्ष दिंव्यँ ।
नी तिन्नँ पालन कोर्चें ।
ईश्वराल्या आज्ञेचँ ॥९३१८॥

जात्लॉ प्रसन्न तुज्जेरी ।
दित्लॉ शांति सहचरी ।
तिज्सांगाती हाज्मुखारी ।
जाश्शी स्वरूपानंदु ॥९३२०॥

स्वात्मानंद सिंहासन ।
ताज्जेरी तूं स्थानापन्न ।
जाव्नु कोर्नु घँ स्वाधीन ।
तँची स्थान शाश्वत ॥९३२२॥

वेदांनीं हाज्जँ स्तवन ।
कोर्नु सांगल्यां महिमान ।
की हँ ज्ञानाचँई ज्ञान ।
अश्शी पाळ्यां प्रसिद्धि ॥९३२४॥

कळणा हांवँ कौणाकई ।
गुप्त आस्स हँ धनई ।
मल्यागी मगेलॉ तुंवै ।
इत्या दव्रुं निप्पोव्नु ॥९३२६॥

दोषु थॉडॉ दिश्शिल्तरी ।
आव्सु माया चॅडाचेरी ।
कर्ता तश्शी ती तुज्जेरी ।
बस्ल्या पळँ मगेली ॥९३२८॥

आकाश गाळणु पोळोंका ।
अमृत फुंकुनु पिंक्का ।
दिव्यानं प्रकाशु दिंक्का ।
अशशी म्होण्का पण्णाची ॥९३२९॥

पाताळांत्याई वच्चुनु ।
पाव्ता सूर्यालॉ किरणु ।
कस्त्याक घेंव्काज सुनु ।
नेत्रांजन सूर्यानं ॥९३३०॥

तशशी हांवँ जॉ सर्वजु ।
आस्तां सर्वसाक्षी जानु ।
सत्यांल्लॉ सत्वांशु काण्णु ।
जँ सांग्काज तँ सांग्लँ ॥९३३१॥

हांतुलँ जँ जँ घेंव्काज ।
तँ तुवँची ठरोंकाज ।
नी त्यानुसार चल्लाज ।
हाज्मुखारी भँमानं ॥९३३२॥

दँवाल्या ह्या उत्राचेरी ।
स्वस्थ बस्लॉ धनुर्धारी ।
म्हण्ता ताव्वळी मुरारी ।
इत्या पिस्सॉ जात्ता तूँ ॥९३३३॥

जँवनस्तनाची वाळ्ळेलँ ।
म्हण्ता क्षुधितु आप्णालँ ।
पॉट भलँ कॉण फस्लँ ।
सांग दोषु कॉणालॉ ॥९३३४॥

सद्गुरु समर्थु जरी ।
शिष्यानं भीड धल्यारी ।
निमिनस्तना बस्त्यारी ।
कस्लँ जाय्द जाण तूँ ॥९३३५॥

ताज्जिल्याक तॉची फस्ता ।
आत्महानि कोर्नु घँत्ता ।
आनी लाभु तॉ लकैता ।
वट्टालागगी आयिलॉ ॥९३३६॥

इत्याक नोळीत बस्लॉ ।
हॉची प्रश्नु माक्का पळ्ळॉ ।
तरी विचारुई कँल्लॉ ।
की सांग्येद नँवानं ॥९३३७॥

आत्तं अर्जुनु उल्लैता ।
दँवा तूँ उदार दाता ।
कशशी रँ हँ तुक्का कळ्ता ।
मगेल्या मनांतुलँ ॥९३३८॥

जँ जँ जाण्णु घेंव्यँ आस्ता ।
तँ सर्वई तूंची जाण्ता ।
तूँ सूर्यु हँ सांग्का पड्ता ।
की सांग त्या सूर्याक ॥९३३९॥

हँ आय्कुनु देवु म्हण्ता ।
हांवं जँ जँ तुक्का सांग्तां ।
तँ सर्व तूँ जाण्णु घँत्ता ।
जात्ता माक्का संतोषु ॥९३४०॥

तरी आत्तं ध्यान दीव्नु ।
आय्क सांग्तां स्पष्ट कोर्नु ।
सर्वई तँ मूळधोर्नु ।
तूरीथाई नँवानं ॥९३४१॥

हांवं सांग्तां तूँ आय्कता ।
हॉ अेकु सुयोगु पार्था ।
हँची महद्भाग्य म्हण्ता ।
तुगेलँ रँ सर्वथा ॥९३४२॥

ज्ञानेश्वरी

नद्रेनॅची की पिवैता ।
कासवी पिल्लांक पॉस्ता ।
चकोराली तान निव्ता ।
आकाशांतल्या उद्कानॅ ॥९३४३॥

अेकत्वांतुंची आस्तना ।
अेकत्वानॅ तँ भाँतना ।
द्वैत कश्शी तांतुं यॅना ।
हँची अेक रहस्य ॥९३४५॥

दिस्सॉ प्रतिमा आप्णाली ।
म्हुणु कानडी स्वच्छ केली ।
धुळी ताज्जेरी बरिशली ।
ती पुस्का म्हुणु न्हई ॥९३४७॥

म्हुणु अंतरं गांतुलँ ।
रहस्य उघड कॅलँ ।
अेकत्वाचँ हँ मगेलँ ।
वच्चना पिशोपण ॥९३४९॥

तश्शी तुगेलँ तुंवई ।
घॅना राक्कुनु कस्लेंई ।
मगेलँ हँ रहस्यई ।
मॅळता पळें तुज्ज्यांतुं ॥९३५१॥

घेव्नु मगेलॉ आधारु ।
अंतर्बाह्य व्यवहारु ।
करी नी तांतुं साकारु ।
जात्लाँ रँ तुक्का हांवं ॥९३५३॥

करी तुगेलँ तूं मन ।
मगेलँची अधिष्ठान ।
भरोती तुगेलँ कान ।
मगेल्या कीर्तनानॅ ॥९३५५॥

साध्य साधनेचॉ योगु ।
जुळणु यॅनस्तना भोगु ।
घड्ता ताव्वळी तॉ योगु ।
दैवाचॉची म्होण्काज ॥९३४४॥

अर्जुना हँ अेकरूप ।
केवळ प्रेमस्वरूप ।
ना व्यवहाराचॉ व्याप ।
ना वा उपचाराचॉ ॥९३४६॥

तश्शी निमित्त तुगेलँ ।
हांवँ माज्खात्तीर कॅलँ ।
तरी तूं नी हांवं वॅगळें ।
नातीची धनुर्धरा ॥९३४८॥

उद्कांतुं कर्गुनु वत्ना ।
मिटटाक भान आस्सना ।
उणोपण तँ लॅक्कना ।
अेकरूप जांव्व्यांतुं ॥९३५०॥

म्हुणु जँ अंतरंगांतुं ।
यॅत्त आस्स प्रकाशांतुं ।
तँ सर्वई तूं तुज्ज्यांतुं ।
घॅ रँ आत्तं पोळोनु ॥९३५२॥

वारॉ आकाशांतुं फिर्ता ।
दशदिशा अेक कर्ता ।
तश्शी माक्काई तूं पार्था ।
पळें सर्व कर्मांतुं ॥९३५४॥

ज्ञानयुक्त साधुसंत ।
हांवंची तँ मूर्तिमंत ।
कामी कामिनीलँ नित्य ।
घॅ तश्शी तूं दर्शन ॥९३५६॥

सर्वत्र मगेलॉ वासु ।
घरॉ वाचा रात्रंदीसु ।
मगेल्या नामाचॉ ध्यासु ।
नाम भवतारक ॥९३५७॥

खंडं यॉ वच तूं करी ।
कस्लेई कोरुक धरी ।
त्या त्या वळारी तूं करी ।
मगेलंची स्मरण ॥९३५८॥

लोककल्याण कोर्काज ।
आप्लॉ पर्कां म्होणू नज्ज ।
अशी चलयारी सहज ।
घडता सॅवा मगेली ॥९३५९॥

शिकोंका वॅ हँ अकेक ।
लॅक तूं हांवं सर्वाक ।
लाग तांगेल्या सेवेक ।
तीची माक्का पावली ॥९३६०॥

सेवेनं तुगेलं मन ।
जातलं निर्मळ प्रसन्न ।
मगेलं हृदयासन ।
करी तूं सुशोभित ॥९३६१॥

ह्या विशाल जगतांतुं ।
तूं नी हांवं अकांतांतुं ।
तिस्त्र्या काँणाक आमच्यांतुं ।
जागॉ मॅळणा रिगूक ॥९३६२॥

कस्त्याई परिस्थितींतुं ।
तूंची हांवं हांवंची तूं ।
भेदु ना अकमेकांतुं ।
सुख अक सर्वत्र ॥९३६३॥

विश्व विश्वपण सॉडता ।
नी तँ सुखरूप जात्ता ।
केवळ आमोलं उर्ता ।
अकरूप विशाल ॥९३६४॥

प्रतिबिंब उद्कांतुलं ।
उद्कासांगाती आटतलं ।
मूळ बिंब तँ उर्तलं ।
थंडंची ताज्जिल्याक ॥९३६५॥

वारॉ आकाशस्वरूप ।
जात्ता पाळ आपरूप ।
घडुता सर्व हँ आप्याप ।
काँण तांकां आड्डायता ॥९३६६॥

जोवरेक देहभाव ।
तोवरेक तूं नी हांवं ।
धरी अक सर्वभाव ।
जाशी तूंची सर्वेशु ॥९३६७॥

आय्कुनु हँ तूं घेव्नाक्का ।
अशी जायद की ना शंका ।
घाल्तां तुज्जी आण तुक्का ।
की हँ सत्य त्रिवार ॥९३६८॥

घॅल्यारी तुगेली आण ।
जात्ली ह्या आत्म्याली म्हण ।
प्रेमाक ह्या ना बंधन ।
लाज्जेचं मर्यादेचं ॥९३६९॥

भेदभाव विरहित ।
आत्मा हॉ सर्वसमर्थ ।
आस्स विश्वाक नांचैत ।
आनी त्या कालाकई ॥९३७०॥

ज्ञानेश्वरी

जॉ हांवं विश्वविधाता ।
सत्यसंकल्पाचॉ दाता ।
तान्न घेंव्काज वॅ पार्था ।
आण अइशी तुगेली ॥९३७१॥

तुगेलां ध्यासु जीवाक ।
लागलां विस्सर्लां ब्रीदाक ।
अर्द अर्द मेळणु अेक ।
दोंग भोंगताती सुख ॥९३७२॥

रायुची राज्याचॉ शास्ता ।
शासनाची आण घेंता ।
तइशी जालेल्वारी दिस्ता ।
की हँ आत्तं सर्वई ॥९३७३॥

अर्जुनु देवाक म्हणता ।
गोंड्ड इत्याक उलैता ।
तुगेलीची सत्ता चलता ।
आमोल्या कर्मांचेरी ॥९३७४॥

आम्कां दीव्नु तूं हाडपण ।
वैल्यानं घेंता ही आन ।
कस्लेई ना वॅ प्रमाण ।
तुगेल्या ह्या उत्रांक ॥९३७५॥

फाल्फाल्यावॅलॅ किरण ।
फुलैताती उपवन ।
सूर्याक ना समाधान ।
दित्त उर्ता प्रकाशु ॥९३७६॥

चातकाली तान कित्ती ।
तरी मेघवृष्टी जाल्ती ।
तप्त पृथ्वीई निव्तली ।
समुद्रई भर्तलां ॥९३७७॥

हांवई नॅवन अेक ।
जालां तुगेल्या कृपेक ।
मितिची ना ह्या दानाक ।
उदारा रँ दातारा ॥९३७८॥

देवु म्हणता नाक्का नाक्का ।
तुं हों विषयु काण्णक्का ।
सांगत आस्सं रँ तुक्का ।
माक्का मेळचॉ उपायु ॥९३७९॥

उद्कांतुं पड्ता लवण ।
कर्गत वत्ता तत्क्षण ।
तान्न आत्तं वॅगळेपण ।
घेंव्काज वॅ राक्कुनु ॥९३८०॥

हांवं सर्वत्र सर्वांतुं ।
जाण्णु करी भजन तूं ।
अहंता भक्ति रसांतुं ।
कर्गतली निःशेष ॥९३८१॥

स्वकर्म कइशी कोर्काती ।
कइशी कोर्काज वा भक्ती ।
कस्कइशी मगेली प्राप्ती ।
जाल्ती हँवै सांगल्यांची ॥९३८२॥

स्वकर्म करी अर्पण ।
तँची मगेलं पूजन ।
तुक्का सर्वत्र दर्शन ।
जात्लं प्रसन्नतेचँ ॥९३८३॥

मेळणु तुक्का हों प्रसादु ।
जाइशी आत्मज्ञानी सिध्दु ।
मगेल्याची स्वरूपांतुं ।
उशीं तूं निरंतर ॥९३८४॥

ह्या अवस्थेंतुं अर्जुना ।
ध्येय ध्वाता ध्यान ऊर्ना ।
हांवं नी तूं ह्याविना ना ।
अन्य कांडं ताव्वळी ॥९३८५॥

जरी युध्दाचों प्रसंगु ।
सांग्का पळ्ळोंची हों योगु ।
साधनेचों फलभोगु ।
चुक्कैनं रें तुगेलों ॥९३८७॥

सांग्तना तें आत्मज्ञान ।
कॅल्यां तांतुं विवेचन ।
धर्माधर्माचें संपूर्ण ।
ऊरद वें अज्ञान ॥९३८९॥

अज्ञानामितीं अर्जुना ।
येंत्ताती मनांतुं नाना ।
स्वर्गनरक कल्पना ।
त्यां वल्ल्यां ह्या ज्ञानानें ॥९३९१॥

जात्ता हुशार कावीळ ।
चंद्र हळदुवां धवल ।
कळ लाग्ताई सकळ ।
रुची व्याधीमुक्ताक ॥९३९३॥

तश्शी नाना कर्मकांड ।
तें धर्माधर्माचें वंड ।
सोण्णु दी सर्व पाखांड ।
त्याची ह्या अज्ञानाचें ॥९३९५॥

भेदभाव नाती थंडी ।
मज्जिना ना अन्य कांडी ।
सोऽहं बोधांतुं सर्वई ।
ऐक दिस्सू लाग्ताती ॥९३९७॥

आजिवरेक केल्लेलीं ।
स्वकर्म तुंवें आप्णालीं ।
माक्काची अर्पण केल्लीं ।
म्हुणु आय्लां हों योगु ॥९३८६॥

अज्ञानाचें निर्मूलन ।
ज्ञानाचें बीजरोपण ।
जावों म्हुणु निरूपण ।
कॅल्लें गीताशास्त्राचें ॥९३८८॥

आशा हें दुःखाचें मूळ ।
पाप हें निंदेचें फळ ।
दुर्दैवानें येंत्ता वळ ।
पार्था दैन्यावस्थेची ॥९३९०॥

कळता हात्तांतुं धल्यारी ।
फस्लां सर्पु न्हई दोरी ।
सोंप्नांतुली येंरादारी ।
सर्ता जागी जाल्यारी ॥९३९२॥

ज्यावळारी सूर्यु बुड्ता ।
मृगजळई ना जात्ता ।
आशिशलें राक्कूड सर्ता ।
जळोंचोई प्रश्नु ना ॥९३९४॥

अश्शी अज्ञान ना जात्ता ।
थंडी हांवें मात्र आस्तां ।
कश्की तुज्ज्यांतुं तूं येंत्ता ।
भाग्र त्या सोंप्नांत्याव्नु ॥९३९६॥

तुंवै तूं म्हुणु ना भिन्न ।
मज्ज्यांतुंची तूं अनन्य ।
हाक्काची म्होण्चें शरणं ।
येंव्चें माक्का सुधीरा ॥९३९८॥

ज्ञानेश्वरी

पळें मात्ये मड्कें फुट्ता ।
घटाकाश मुक्त जाता ।
आनी अेक जानु मॅळता ।
तँ महदा काशांतुं ॥९३९९॥

आस्स दुस्त्री विंगडची ।
रीति शरणागतीची ।
समुद्रांतुं तों अळतची ।
आस्स वडवानलु.... ॥९४०१॥

ह्या भूतलारी भूपति ।
दासीगॅलॉ जाता पति ।
सहजची जाता की ती ।
राणी म्हुणु रायाली ॥९४०३॥

अशी ज्ञानी भक्तु जों तूं ।
मेळणु वच तूं मज्ज्यांतुं ।
नी धरी विश्वासु हों तूं ।
की सॅवाई घडतली ॥९४०५॥

अशी ही अद्वैतभक्ती ।
ती पूर्ण शरणागती ।
येळ्या दीशना तुल्यागी ती ।
ह्याची धर्माधर्माक ॥९४०७॥

काष्ठारी घास्त्यारी काष्ठ ।
जाता की अग्नि प्रगट ।
तरी दोन्नी असमर्थ ।
ताक्काची तीं धांपूक ॥९४०९॥

सर्वात्मकु हांवें अेकु ।
मेळणु मज्ज्यांतुं जा अेकु ।
द्वैत पोळोंचों कलंकु ।
लागगइना रें दृष्टीक ॥९४११॥

अलंकारु सुवर्णांतुं ।
पाळई त्याची उद्कांतुं ।
भोंगता सुखाचों अेकांतुं ।
तशी यों तूं शरण ॥९४००॥

वॅगळपणई तँ राक्चें ।
नी शरण आय्लाँ म्होणचें ।
लक्षण हँ लज्गों चें ।
व्हई की ना सांग तूं ॥९४०२॥

मेळणुई विश्वनाथाक ।
विस्सर्न तों ह्या जीवाक ।
खब्बरी ही आय्कूंच्याक ।
सोणवका तूं कान्नाक ॥९४०४॥

धंडें घाट्लें लोणी आय्लें ।
ताक्कांतुंची तँ दव्वलें ।
तरी जायइना धंडें पैलें ।
अज्ञानई पर्तइना ॥९४०६॥

लॉखंड अशी सॉळ्ळ्यारी ।
गंजु चडतलॉ ताज्जेरी ।
परीसा स्पर्शु जाल्यारी ।
तँची जातलें सुवर्ण ॥९४०८॥

पळैद वें दिनकरु ।
सांग कॅर्नाई तिमिरु ।
की सॉप्नांकई आकारु ।
यॅद जागी आस्त्यारी ॥९४१०॥

म्हुणु कोर्नक्का रें पार्था ।
पापपुण्याची तूं चिंता ।
हांवें ताज्जों भारु व्हांव्ता ।
मगेल्याची मात्यारी ॥९४१२॥

मल्याग्थावु धूर राब्चें ।
हँची लक्षण पापाचें ।
आनी भवबंधनाचें ।
कारणई हँची रें ॥१४१३॥

तुज्जांत्यावु तूंची मुक्त ।
जाछा रें आप्याप आत्तं ।
हाज्जोई बोधु यथार्थ ।
जात्ता तुक्का कौंतेया ॥१४१५॥

स्थानाचें जाँ अधिष्ठान ।
दृष्टीचँई जाँ दर्शन ।
रूपाचें स्वरूपज्ञान ।
ताँ हँ अश्ली म्हणालाँ ॥१४१७॥

जँ मेळोंका म्हुणु दिस्ता ।
दुर्लभ असाध्य जात्ता ।
मन बुध्दी वाचा यक्ता ।
सर्ता सर्व उमेदी ॥१४१९॥

हृदयांतुं जँ आशिल्लें ।
तँ त्या हृदयांतुं घाल्लें ।
हृदयची अेक जाल्लें ।
पळ ह्या दोंगांगेल्लें ॥१४२१॥

देवु जाँ इत्लाँ समर्थु ।
ताँ पार्थागेल्या सुखांतुं ।
बुड्लों कश्की उव्वारांतुं ।
दोन्नी तीर बुडताती ॥१४२३॥

अश्ली ह्या दोंगांनीं मेळचें ।
काँणें काँणाक पोट्टोळचें ।
कळणा की रूप विश्वाचें ।
जाल्यां हांगा साकार ॥१४२५॥

उद्कांतुं मीट पळ्ळयारी ।
जात्ता तँची उद्कावारी ।
तुंवै तशीची मज्वारी ।
जावु आस्स सद्याक ॥१४१४॥

ह्यान्मितीं ही चिंता कोर्चे ।
नँवानें शरण येव्चें ।
आप्णाक सोडई म्होणचें ।
कारणची ऊर्न रें ॥१४१६॥

त्या भक्तशिरोमणीक ।
आनी शरणागताक ।
धर्लाँ लावु हृदयाक ।
तान्न उज्ज्या हात्तानें ॥१४१८॥

तँ हँ दिव्या अर्जुनाक ।
अश्ली दिस्लँ ह्या दँवाक ।
आनी नँवन हँ अेक ।
कँल्लँ आलिंगनाचें ॥१४२०॥

अेकु दिवाँ दुस्त्राँ लाय्ता ।
तश्ली जालेल्वारी दिस्ता ।
सुख द्विगुणित कर्ता ।
देवु द्वैत राक्कुनु ॥१४२२॥

समुद्राक येवु मँळता ।
दुस्त्राँ आनी भर्ती जात्ता ।
अश्ली व्यापु वाडत वत्ता ।
आकाशांतुं हांगेलो ॥१४२४॥

वेदांचें जँ मूळ सूत्र ।
तँ हँ जाणा गीताशास्त्र ।
सर्वजणई सत्पात्र ।
हाज्जँ सुख घेंव्याक ॥१४२६॥

ज्ञानेश्वरी

वेदांत्यानु आयली गीता ।
हँ तूं अरशी करशी म्हणता ।
कोंणें निमिल्यारी सांगतां ।
आस्स ताक्का आधारु ॥१४२७॥

आस्स कारण आन्येक ।
वेद हँ मूळ म्होणूक ।
तँवै उचित गीतेक ।
जाय्द अरशी म्होण्येद ॥१४२९॥

तँ पांन्व्याकई सांगता ती ।
ज्ञान कर्म आनी भक्ती ।
संसारंतुं मँळता मुक्ती ।
हीवै पळें वेदोक्ती ॥१४३१॥

उपासना जी त्रिविध ।
सांगत आस्सती वेद ।
तीची जाणु ती सुबोध ।
दिता शोभा गीतेक ॥१४३३॥

पैलों अध्यायु निमित्त ।
जाला सांगूक हँ शास्त्र ।
दुस्त्रों कर्ता उपस्थित ।
सांख्ययोगा विचारु ॥१४३५॥

अज्ञानाचें निरसन ।
जाणु मँळों म्हुणु ज्ञान ।
कँल्यां स्पष्ट विवेचन ।
साधनेचें तिस्त्र्यांतुं ॥१४३७॥

स्वकर्म तूं मन लाणु ।
करी तांतुं रस घेणु ।
तँची कर्मकांड म्हुणु ।
देवु सांगता तिस्त्र्यांतुं ॥१४३९॥

दिता भगवंतु साक्ष ।
तागेलँची श्वासोच्छवास ।
शब्दरूपानें प्रत्यक्ष ।
जाल्याती सर्व वेद ॥१४२८॥

जँ स्वरूप नाश पाव्ना ।
वा कँर्नाई तँ बदल्ला ।
विस्तारांतुं खंई मँळणा ।
ताज्जें बीज हँ वेद ॥१४३०॥

अरशी वेद मूळ जालँ ।
गीताशास्त्र हँ उदेलँ ।
मत भाष्य कारांगलँ ।
मान्य कर्ता हांवई ॥१४३२॥

खँखंई करशी सजैत ।
आस्स हँ तुम्कां समस्त ।
दाकैता पळया आतं ।
तांतुंची घाल्नु लक्ष ॥१४३४॥

मोक्षदायक हँ शास्त ।
समर्थ आनी स्वतंत्र ।
हँ अेक प्रधान सूत्र ।
ह्या दुस्त्र्या अध्यायांतुं ॥१४३६॥

व्यर्थ हों देहाभिमानु ।
दी काम्यानिषिध्द सोण्णु ।
स्वकर्माचों मार्गु धोर्नु ।
सर्वकाळ आस्काज ॥१४३८॥

तँची नित्यनैमित्तिक ।
करशी अज्ञाननाशक ।
जातलँ आनी आवश्यक ।
कस्लँ कोर्का तँवई ॥१४४०॥

हाज्जाँ कोंणा ध्यासु लागता ।
बध्द तों मुमुक्षु जात्ता ।
कश्शी कोर्काजई सांगता ।
स्वकर्म ब्रह्मार्पण ॥९४४१॥

ईश्वरार्पण बुद्धीनँ ।
नी कायावाचामनानँ ।
कर्त उर्काज नँमानँ ।
जीं जीं कर्म विहित ॥९४४२॥

स्वकर्म ईश्वरार्पित ।
तँ भजन भावयुक्त ।
जात्लँ आनी तों संतृप्त ।
जात्लों हँवै चौथ्यांतुं ॥९४४३॥

हँ सर्वई सांगसरी ।
जाव्नु तोंवै विश्वाकारी ।
दर्शन दित्ता आखिरी ।
इक्राव्या अध्यायांतुं ॥९४४४॥

आत्तं हाज्ज्याई अँक्ळाक ।
उपासना त्याँ अनेक ।
स्पष्ट कळशी सर्वाँक ।
सांगल्याँ अष्टाध्यायांतुं... ॥९४४५॥

ईश्वराल्या प्रसादानँ ।
सद्गुरुगॅल्या कृपेनँ ।
सत्य ज्ञानाच्या बोधानँ ।
फुलु लागता हृदय ॥९४४६॥

ज्ञानी भक्तागॅलें गुण ।
सांगल्याती कोर्नु वर्णन ।
तँ ज्ञानाचेंची आख्यान ।
म्होण्येद हों बारावों ॥९४४७॥

ह्या नी त्या पंध्राव्याथाई ।
ज्ञानसिध्दीचँ फलई ।
निरूपण सर्वग्राही ।
येव्नु गॅल्यां चारींतुं ॥९४४८॥

अश्शी ह्या आत्मज्ञानाचों ।
विषयु अंतरंगाचों ।
प्रगट कोर्नु दाकोंचों ।
कित्लों होडु प्रयासु ॥९४४९॥

पद्यरूप जाव्नु श्रुती ।
घाल्नु तीनपोडी कंठी ।
सोंब्ता नार रूपवती ।
आजि गीतेरूपांतुं ॥९४५०॥

ज्ञान कर्म आनी भक्ती ।
ही उपासना पध्दती ।
आचराती म्हुणु श्रुती ।
सांगता कोर्नु आर्ज्व ॥९४५१॥

ज्ञानाचों मार्गु जों धर्ना ।
ताक्का मोक्षुई मँळशना ।
भाग्र पो ां हँवै म्हण्णा ।
गती ही सोंळाव्यांतुं ॥९४५२॥

शास्त्राचों आधारु घेंव्का ।
अज्ञानाचों नाशु कोर्का ।
आनी ज्ञानमार्गु धोर्का ।
सांगल्यां हँ सत्राव्यांतुं ॥९४५३॥

श्वासोच्छवासांचँ हृद्गत ।
जाल्लँ वेदांत्याव्नु व्यक्त ।
गीतेनँ कॅलँ प्रगट ।
सत्रावों सरसरी ॥९४५४॥

ज्ञानेश्वरी

सर्व अध्यायांचें सार ।
ह्या अठ्ठाव्यांतुं साकार ।
जाल्यां गीता हें मंदिर ।
ताज्जाँ हॉची कलशु ॥१४५५॥

सुसंपन्न हें आस्सुनु ।
दीनें कृपणत्व सोण्णु ।
त्रिवर्णांक भित्तर घेव्नु ।
खीळी लाव्नु बस्ताती ॥१४५७॥

सुधार्सुनु हें व्होरूक ।
सिध्द जाल्याती सेवेक ।
दिंव्याक लाभु सर्वांक ।
तेंची गीते रूपानें ॥१४५९॥

गीतापठण जाँ कर्ता ।
अस्ल्यासांगती जाँ आस्ता ।
आनी ही बोरोनु वांटता ।
जाँ कोणु दुस्त्र्यांकई ॥१४६१॥

वारयाक स्वैर फिरूक ।
अवकाशु निवासाक ।
रवितेजा विस्ताराक ।
आकाशची समर्थ ॥१४६३॥

माक्षी कोर्नयें तँ कॅलें ।
तांगेल तांका कळणु चुक्लें ।
भीव्नु गीतेंतुंची रिगलें ।
आनी जाल्लें पावन ॥१४६५॥

पिवैता वास्त्राक गाई ।
पाव्ता ती घरांतल्यांकई ।
पार्थाक सांगली गीता ही ।
पाव्ता तश्शी जगाकै ॥१४६७॥

वेदांवारी गीता थोर ।
वेदांपेक्षाई उदार ।
जाल्या पळें हें उत्तर ।
धरा तुम्मी ध्यानांतुं ॥१४५६॥

शूद्रांक नी स्त्रीवर्गाक ।
अन्य संसारग्रस्तांक ।
दीनाती जाण्णु घेंव्याक ।
संजीवक तँ ज्ञान ॥१४५८॥

भावार्थु जाव्नु मनांतुं ।
श्रवणानें तँ कान्नांतुं ।
जपारूपानें वाचेंतुं ।
येव्नु आतं राब्ल्याती ॥१४६०॥

संसारांतुं हें सर्वई ।
मोक्षसुखाची पुण्याई ।
पावैताती सर्वांकई ।
ह्या गीतेच्या नॅन्नानें ॥१४६२॥

काँणाकई लागी घॅत्ना ।
उच्च की नीच पळैना ।
चड उणेंई ही कर्ना ।
सुख दित्ना मोक्षाचें ॥१४६४॥

वेदांतुलें ज्ञानसार ।
गीतेंतुं जाल्यां साकार ।
तँ देवानें सविस्तर ।
सांगलें धनुर्धराक ॥१४६६॥

चातकाली दया येव्नु ।
तागेली तान निवोव्नु ।
चराचराकै न्हाणौनु ।
मेघु तापु निवैता ॥१४६८॥

सूर्यु कमळ फुलैता ।
तांची सर्वांक दाकैता ।
ह्या सृष्टीची विशालता ।
आनी रूपवैभव ॥९४६९॥

देवानें ह्या गीतेंतुलें ।
ज्ञान अर्जुनाक सांगलें ।
सर्वांगलेंई निव्वळ्ळें ।
भय्य ह्या संसाराचें ॥९४७०॥

तेज सर्व शास्त्रांतुलें ।
ह्या ग्रंथांतुं अक्डें मॅळ्ळें ।
त्या उद्गात्या कृष्णांगलें ।
मुख साक्षात् सूर्युची ॥९४७१॥

ह्या ज्ञानानें पार्थु धन्य ।
कॅलें कुळाक पावन ।
जालों हों अेक नॅवन ।
जगाच्या उधाराचें ॥९४७२॥

पार्थु कृष्णरूप जालों ।
कृष्णानें विचारु कॅलों ।
अद्वैतांत्यान्नु सोडैलों ।
हाळ्ळों ताक्का भानारी ॥९४७३॥

मुखारी म्हणता अर्जुना ।
तुक्का शास्त्र पटलें की ना ।
तां म्हणता हें फळ कृष्णा ।
तुगेल्याची कृपेचें ॥९४७४॥

पार्था सुदैवानें म्हण ।
मॅळता इच्छिलेलें धन ।
भोग्याक तें संयोजन ।
कश्शी कोर्चें तें कळका ॥९४७५॥

क्षीरसागरु अथांग ।
घाटतना थक्लें सर्वांग ।
देव दानव भुजंग ।
ह्या सर्व जणांगलें ॥९४७६॥

ह्या श्रमांचें फल मॅळ्ळें ।
अमृतई दाळ्यां दिस्लें ।
तेंची कश्शी घेव्काशिलें ।
राक्कुनु तें कळणेंची ॥९४७७॥

पोळोनुई हें अमृत ।
कळणें जरी घेव्ची रीत ।
हेंची अज्ञान निश्चित ।
आपैतलें मृत्युक ॥९४७८॥

गोत्तस्तना राजनीती ।
नहुषु स्वर्गाधिपति ।
जालों आनी पाळों गति ।
भुजंगाची गोत्ता वें ॥९४७९॥

सत्कर्माचें पुण्य जाळ्ळें ।
म्हुणु तुक्का आजि मॅळ्ळें ।
ज्ञानपीठ शास्त्रांतुलें ।
कळ्ळें न्हवें अर्जुना ॥९४८०॥

ह्या शास्त्राचों संप्रदायु ।
तां अेकु आचरणीयु ।
करी घेव्नाक्का संशयु ।
धरी तां तूं निष्ठेन ॥९४८१॥

जातलें अश्शी कर्ने जरी ।
अमृतमंथनावारी ।
म्हुणु तुंवें धनुर्धारी ।
संप्रदायु सोण्णयें ॥९४८२॥

ज्ञानेश्वरी

समज मेळ्ळी दुदाळई ।
तुक्का जरी ऐकी गाई ।
कळणा तँ धार काड्चेंई ।
कशरी दूद तूं पिशरी ॥१४८३॥

म्हुणु पार्था ह्या शास्त्रांतुं ।
संप्रदायाचो सिध्दांतुं ।
जो सांगला तो आयकुनु तूं ।
आदरानें तो पाळी ॥१४८५॥

तपी आस्सुनुई जरी ।
भक्ती ना सद्गुरुचेरी ।
तरी तो अंत्यजावारी ।
अस्पृश्यु म्हुणु समज ॥१४८७॥

कायिक तप जो जोडता ।
गुरुगेली सँवा कर्ता ।
गुरुवचनारी श्रध्दा ।
ती मात्र तो दव्वर्ना ॥१४८९॥

मोती गॉम्टें आशिल्लतरी ।
वोंव्यो वट्टांची ना जरी ।
जायना गांतुक सुत्तारी ।
ना तँ अलंकारुई ॥१४९१॥

कॅल्यां षड्रसभोजन ।
ताक्का दिंक्का वें मिष्टान्न ।
तँची हँ उदारपण ।
दाकोंका क्षुधार्तारी ॥१४९३॥

दोंळ्यांनीं रूपची जाणका ।
गंधु कळद वें तांकां ।
त्या त्या इंद्रियांनीं कोर्का ।
तांकां जँ जँ उचित ॥१४९५॥

गुरु कृपा जाल्लेल्वरी ।
विद्यादान मेळ्ळेल्तरी ।
संप्रदायु सोंळ्ळो जरी ।
फल मॅळणा शिष्याक ॥१४८४॥

कॅल्यां तुंवँ हँची शास्त्र ।
आस्था धोर्नु आत्मसात ।
तपोहीनागॅलो मात्र ।
विषयुची हों न्हई ॥१४८६॥

काय्ळो जरी वयोवृध्दु ।
ताक्का तागेल्या पान्नांतुं ।
कशकी वाण्णाती प्रसादु ।
यज्ञयागावॅळाचो ॥१४८८॥

लोक ह्या दोंगजणांक ।
म्हणो उत्तम सेवक ।
पात्र नाती आय्कूंच्याक ।
गीतेचें तत्त्वज्ञान ॥१४९०॥

काँण म्हणता की सागरु ।
आस्सना धीर गंभीरु ।
जाल्यारी पाव्सु उदारु ।
जायना थंडी पळ्ळ्यारी ॥१४९२॥

खंच्याई दृष्टीनँ थोर ।
आस्सोती तँ तूं उदार ।
जावु हँ शास्त्रविचार ।
उलोनाक्का तांच्ळागी ॥१४९४॥

भक्त तपी हँ जातीद ।
तरी हँ पोळोंका पड्द ।
की तँ श्रवण कर्तीद ।
की ना हँ गीताशास्त्र ॥१४९६॥

जरी तुक्का अशी दिस्लै ।
की तें आय्कूंच्याक यॅल्लै ।
तरी तांगेलें तूं पळें ।
मनांतुलें विचार ॥१४९७॥

कशी जाण्चें हॅची कळणा ।
अशी म्होण्णक्का अर्जुना ।
तें उलैताती सामान्या ।
वारी माक्का लेक्कुनु ॥१४९८॥

मगेल्या भक्तांक सव्णु ।
उलैताती लाज सोण्णु ।
तांकां तें अपात्र म्हणु ।
समज हें आय्कूंच्याक ॥१४९९॥

आस्स दिव्या खांब्याचेरी ।
तॅलवात्तीची तय्यारी ।
वातीची जळैनें जरी ।
काड्का राती काळ्कांतुं ॥१५००॥

गॉरें गॉम्टेंची यौवन ।
आंगारी घाल्यां भूषण ।
जाला देह गतप्राण ।
व्यर्थची हें सर्वई ॥१५०१॥

भांग्राचें सुंदर घर ।
आस्स स्वच्छ हवेशीर ।
मॅट्टारी दित्त फुत्कार ।
बस्ल्या काळी नागीण ॥१५०२॥

कॅल्यां रांदप स्वादिष्ट ।
तांतुं पळ्ळ्यां कालकूट ।
भाग्र दिस्ता मैत्री दाट ।
अंतरांतुं कपट ॥१५०३॥

निंदा कर्ता जॉ मगेली ।
नी मगेल्या भक्तांगेली ।
भक्ति तपादि तागेलीं ।
आस्सुनु नात्तिल्वारी ॥१५०४॥

कित्लो आस्सो बुद्धिमानु ।
साव्ळी तागेली चुक्कुनु ।
पोण्णयें हिज्जेरी म्हणु ।
सांग्तां तुक्का जाग्रता ॥१५०५॥

निंदकाक कुंबिसुता ।
ब्रह्म देवाली योग्यता ।
आयल्या म्हणु तूं ही गीता ।
कौतुकानें दाकैशी ॥१५०६॥

तपा नेल्गटु प्रखर ।
घाल्नु बांदैलें मंदिर ।
गुरुभक्तीची साकार ।
जाल्या की ह्या रूपांतुं ॥१५०७॥

श्रवणेच्छेचें हें द्वार ।
उघड अष्टौप्रहर ।
अनिंदेचो मनोहर ।
झळकता कळसु ॥१५०८॥

मंदिरांतुं ह्या प्रसन्न ।
करी गीता तूं स्थापन ।
तूं नी हांवें सम्समान ।
अेक जांव्यां जगांतुं ॥१५०९॥

आ उम हें अँक्डें मॅळ्ळें ।
अेकाक्षर हें जालें ।
बीजरूपानें तें उल्लें ।
तॅग्गांगेल्या गर्भांतुं ॥१५१०॥

ज्ञानेश्वरी

वेदांचें तें बीज जालें ।
गायत्रींतुं फळा आयलें ।
गीतेंतुं विस्तार पाळलें ।
ह्या श्र्लोकांच्या रूपानें ॥९५११॥

प्रणव रहस्यमयी ।
अनन्य ही जी गीताई ।
भक्त चेड्वं सर्वाकई ।
हिल्यागी जाँ पावैता ॥९५१२॥

अशी जाँ सद्भावु धर्ता ।
आनी दोंगांकै मेळैता ।
ताँ मज्ज्यांतुं अेक जात्ता ।
हों देह सोंण्णापुडें ॥९५१३॥

देह धर्ता त्यावळारी ।
वॅगळों म्हुणु दिशिल्लरी ।
मगेल्याची जीवावारी ।
माक्का आस्ता ताँ प्रिय ॥९५१४॥

कर्मी आस्सों तपी आस्सों ।
अथवा ताँ ज्ञानी आस्सों ।
तांच्याकई हों प्राणुसों ।
जाव्नु राब्ता मज्ज्यांतुं ॥९५१५॥

भक्तांगेल्या जाँ सभेंतुं ।
रम्ता ही गीता सांग्च्यांतुं ।
ताज्विना प्रिय जगांतुं ।
अन्यु कोणु दिस्सना ॥९५१६॥

मनांतुं ईशचिंतन ।
अेकनिष्ठ निरूपण ।
ह्या खात्तीर ताँ भूषण ।
जात्ता संतसभेचें ॥९५१७॥

मंदमंदसों पवनु ।
यॅत्ता चिगुरु नवीनु ।
कळई पाक्ळ्याँ फुलाव्नु ।
पस्त्रैताती पर्मळु ॥९५१८॥

यॅत्ता की वसंतऋतु ।
भक्तांगेल्या उद्यानांतुं ।
कोकिळाई सुस्वरांतुं ।
कर्ता गीतागायन ॥९५१९॥

आकाशांतुं चंद्र यॅत्ता ।
चकोरु संतृप्त जात्ता ।
की श्याममेघु गर्जता ।
मोरु लाग्ता नांचूक ॥९५२०॥

मगेलंची धोर्नु ध्यान ।
दिता सुरस व्याख्यान ।
की पर्जन्यावतरण ।
जात्ता गीतेरूपानें ॥९५२१॥

माक्षी सोंदल्यारी ।
कोणु दिस्सना हाज्वारी ।
होंची अॅकळों मज्झदारी ।
कशी यॅत्ता हँ कळण ॥९५२२॥

अशी गीतार्थु हों सांग्ता ।
संतांगेली सॅवा कर्ता ।
म्हुणु हांवंची की धर्ता ।
ताक्का ह्या मच्चित्तांतुं ॥९५२३॥

आम्मी अेकमेकां मॅळळें ।
व्याख्यान हँ रंगत गॅलें ।
तांतुंची मोक्षानें कॅलें ।
आप्णालें निकेतन ॥९५२४॥

पार्था आमोलां संवादु ।
दित्तां पळें महाबोधु ।
जरी कर्न अर्थभेदु ।
हॉ वाच्चत आस्तना ॥१५२५॥

गीते अर्थु कळतल्याक ।
प्राप्त जाता जँ जँ सुख ।
तँची मँळता वाचतल्याक ।
हांतुं नाची संशयु ॥१५२७॥

गीते विषयांतुं आस्था ।
धोर्नु निंदा कोर्चे सोंडता ।
आनी जाँ श्रद्धा दव्वर्ता ।
श्रवण ही कोर्च्यांतुं ॥१५२९॥

अचानक जळता रान ।
पक्षी आनी पशु वन्य ।
खंडीं भाग्र सर्वजण ।
पडताती की तँ सोण्णु ॥१५३१॥

कान्नाच्या महाद्वारांतुं ।
चल्ला घोषु उल्हासांतुं ।
जात्ता दुरितांचाँ अंतु ।
जन्म जन्मांतराच्या ॥१५३३॥

श्रवण कर्ता तॉ कित्लें ।
अश्वमेध जात्लें तित्लें ।
आप्णा इत्ल्याक हँ यँल्लें ।
महापुण्य ताल्यागी ॥१५३५॥

मल्यागीची यँत आस्ता ।
वाट्टेरी विश्रांति घँत्ता ।
मुखावेली वाट सर्ता ।
येन्नु मँळता माक्काची ॥१५३७॥

घाल्तलाँ हॉ ज्ञानयज्ञ ।
लास्सुनु सर्व अज्ञान ।
जात्लें पूर्ण समाधान ।
माक्का परमात्म्याक ॥१५२६॥

अँक्ळॉ गीतातत्त्व जाण्ता ।
अँक्ळॉ पाठु कर्त आस्ता ।
दोंगांकई अँक्क दित्ता ।
कर्ना भेदु कस्लॉई ॥१५२८॥

आय्कतां आय्कतां गीता ।
ती मनांतुं घर कर्ता ।
तँ पोळोनु पाप वत्ता ।
धाव्नु दिगंतराक ॥१५३०॥

सूर्यु पूर्वेक उदेता ।
काळोकु पसार जात्ता ।
कळणा खंचे दीका वत्ता ।
पाव्ळां खूणै दव्वर्ना ॥१५३२॥

अइशी पुण्यशील जात्ता ।
कुळकै पावन कर्ता ।
हाज्वैरी आन्नेक मँळता ।
फलई अलौकिक ॥१५३४॥

जाव्नु अइशी पापनाशु ।
जात्लाँ धर्माचाँ उत्कर्षु ।
मँळता स्वर्गांतुं निवासु ।
ताक्का हॉ आखेरीक ॥१५३६॥

अइशी गीता वाचतल्याक ।
आनी ती आय्कतल्याक ।
अस्लें मँळता महासुख ।
मगेल्या ह्या प्राप्तीचें ॥१५३८॥

ज्ञानेश्वरी

आस्सों आनी कित्लें कोर्चे ।
विवेचन ह्या शास्त्राचें ।
सांग तुगेल्या मनाचें ।
जालें वें समाधान ॥९५३९॥

हांवें ज्या रीतीरी जशशी ।
सांगलें तें तुक्काई तशशी ।
आय्कुनु कळ्ळें की कशशी ।
हेंची तुक्का निम्गितां ॥९५४१॥

हांवें तुक्का सांगिल्वारी ।
तुक्का सर्वे कळ्ळ्यां जरी ।
आय्क तूं हें सांग तरी ।
जें जें तुक्का निम्गितां ॥९५४३॥

इत्लेंची तूं सांग पार्था ।
अजुनी वें तुक्का दिस्ता ।
की हें सर्व तूंकी कर्ता ।
आनी तें तूं करैता ॥९५४५॥

पार्थु जाल्ल पूर्णब्रल ।
उल्यो हात्रों कोर्चे काम ।
म्हुणु दीना अतिक्रम ।
कोरूक हों श्रीरंगु ॥९५४७॥

वित्त वच्चें अर्जुनत्व ।
तड्वैलें राक्लें व्यक्तित्व ।
दीनु पैलेचें पूर्णत्व ।
कॅलें ताक्का उलैशी ॥९५४९॥

मूळ ब्रह्मत्व विस्सर्ला ।
आनी अर्जुनत्व पाव्ळा ।
विस्सर्तरी तों आशिल्लों ।
जानु ब्रह्मस्वरूप ॥९५५१॥

ह्या सिध्दांताविषयांतुं ।
ऊर्न न्हवें कस्लों किंतु ।
बस्ला न्हवें हों चित्तांतुं ।
दृढ जानु तुगेल्या ॥९५४०॥

चडउणें हें सांग्च्यांतुं ।
की तें तुंवें आय्कुंच्यांतुं ।
जाय्न् म्हुणु लॅक्तां हें तूं ।
व्हयि की ना तें सांग ॥९५४२॥

माक्षी मतिमूढ जानु ।
बस्लों शस्त्रत्याग कोर्नु ।
आत्तई तें पाप म्हुणु ।
लॅक्ता वें तूं युध्दाक ॥९५४४॥

स्वात्मानंदा सागरांतुं ।
बुड्तल्याक दीनु हातुं ।
हा ां नॅवानें द्वैतांतुं ।
म्हुणु केल्लें हें प्रश्न ॥९५४६॥

कर्तल्याक कॅल्लेल्याचों ।
कळ्ता परिणामु जांन्वों ।
सर्वज्ञ जांन्वें वच्च्याचों ।
ताक्का इत्लें कळ्णा वें ॥९५४८॥

क्षीरसिंधुंत्यानु आय्लों ।
आकाशाची शोभा जालों ।
पूर्ण चंद्रावारी दिस्लों ।
पार्थु सोण्णु ब्रह्मत्व... ॥९५५०॥

अशशी हें जाय्त आस्तना ।
देहभानाचेरी यॅत्ना ।
अर्जुनाक भो यातना ।
जानु आस्तल्यांची की ॥९५५२॥

आंगारी रोमांच आय्लें ।
हुम्मेनें तँ वल्लें जाल्लें ।
थर्थत्या हात्तांनीं घेल्लें ।
सर्वांग तँ पुस्सुनु ॥९५५३॥

आनंदामृत सात्विक ।
आय्लें तँ दौळ्यां उद्दाक ।
लाग्लो पुस्सुनु घेंळ्याक ।
राब्बनाती उष्णय्या ॥९५५५॥

जाल्यारी भोची कष्टानें ।
माक्षीवारीची नँवानें ।
कायावाचामन तान्न ।
कॅल्लें तँ कार्यान्वित ॥९५५७॥

सुर्यु यॅत्ता उदयाक ।
काँण निमिद दौळ्यांक ।
पळैताती की काळकाक ।
तुम्मी ह्या प्रकाशांतुं ॥९५५९॥

आव्सुपेक्षाई प्रेमानें ।
सांग्लें ज्ञान विस्तारानें ।
तँवै सलीस रीतीन ।
दिलें तळहात्तारी ॥९५६१॥

अर्जुनत्वाच्या मायेंतुं ।
घुस्पलेलां जालां मुक्तु ।
निम्गुंच्यांतुं नी सांग्च्यांतुं ।
उर्न कस्लोई भेदु ॥९५६३॥

कस्लें कोर्चे कर्ना जांव्यें ।
हँची लक्षण द्वैताचें ।
आत्तं तुज्ज्यांतुंची उर्चें ।
अेकत्वानें सर्वत्र ॥९५६५॥

प्राणु सद्गदित जाल्लो ।
त्यामितीं देह होंगुलो ।
तरी कश्शिपुणि राब्बो ।
शांत कर्त स्वताक ॥९५५४॥

नाना भावना मनांतुं ।
व्यक्त जायनाती शब्दांतुं ।
शिरकल्या येवु ताळ्यांतुं ।
कश्शी भाग्र पडतल्या ॥९५५६॥

ताँ म्हणता हे प्रेममूर्ति ।
तुंवँ आस्तना सांगाती ।
मोहममता यॅनाती ।
क्षण अेक मल्यागी ॥९५५८॥

तश्शी तूंची लक्ष्मीकांता ।
दौळ्यांमुखारीची आस्ता ।
मँळता आम्कां तँ जँ नाथा ।
नप्रॉ वँ हँ दर्शन ॥९५६०॥

आत्तं मोह उर्ला की ना ।
हँ निम्गूचँ अगत्य ना ।
कृतकृत्य जालां कृष्णा ।
तुगेल्या ह्या कृपेन ॥९५६२॥

मेळणु तुगेलां प्रसादु ।
जालां पूर्णाबंदबोधु ।
आय्कू यॅना प्रतिसादु ।
खँईथानु मोहाचो ॥९५६४॥

हांतुं संशयु कस्लोई ।
ऊर्नची तीळाइत्लोई ।
नैष्कर्म्यावस्था प्राप्त ही ।
जाल्या माक्का तुज्मितीं ॥९५६६॥

ज्ञानेश्वरी

मॅळ्ळें आत्मबोधामृत ।
जालें कर्तव्य समाप्त ।
तुगेल्या आज्ञेचें फक्त ।
कोर्चे आस्स पालन ॥९५६७॥

कोंणालो जॉडता समंदु ।
तॅर्ना थुंढता भवबंधु ।
जँ मेळणु जात्ता संतृप्तु ।
ऊर्ना आशा कस्त्याची ॥९५६९॥

सोऽहं भावु तूं जागैता ।
हर्ता किंकर्तव्यमूढता ।
दी तूं संधि तूंची दाता ।
तुगेल्या रँ सेवेची ॥९५७१॥

उपकार भगवंता ।
सहज तूं कर्त आस्ता ।
सेवेंत्थानु कृतज्ञता ।
व्यक्त कोरूक दी तूं ॥९५७३॥

तरी रँ देवाधिदेवा ।
सांग कस्लीई तूं सॅवा ।
ती कॅल्यारी जाल्लें जीवा ।
सुख तँ निरुपम ॥९५७५॥

पूर्ण वाडी पुत्तागेली ।
पोळोनु त्या चंद्रागेली ।
समुद्राक भर्ती येत्ली ।
कश्की हर्षोन्मादाची ॥९५७७॥

संजयु संतुष्ट जालो ।
धृतराष्ट्राक म्हणालो ।
भाग्योदयु हों आमोलो ।
जालो अश्शी म्होण्येद ॥९५७९॥

तुगेलें दर्शन जालें ।
तँ दृश्य अमूर्त जालें ।
द्वैतांतुलें सुख भॉगलें ।
आत्तं अद्वैतानंदु ॥९५६८॥

ताँ गुरु आधारु तूंची ।
प्रचीती तूं अद्वैताची ।
दिता दाकई तशीची ।
रूपई निरंतर ॥९५७०॥

समुद्राक मेळु वत्ता ।
गंगा अेकरूप जात्ता ।
तश्शी निजरूप दिता ।
तूं तुगेल्या भक्ताक ॥९५७२॥

भेदभावाची आशिली ।
जाणीव ती पार गेली ।
उरों मात्र सेवेंतुली ।
गोडी देवा सदैव ॥९५७४॥

आय्कुतु हँ सुख जानु ।
नांच्ळो पळया श्रीकृष्णु ।
मॅळ्ळो पार्था अस्लो म्हुणु ।
थोरु शिष्यु विश्वांतुं ॥९५७६॥

संवादाच्या ह्या मांटवेंतुं ।
लग्न लागलें ह्या दांग्गांतुं ।
संजयु ह्या सोहळ्यांतुं ।
जालो पूर्ण तलीन ॥९५७८॥

संसारु हों पोळोंच्याक ।
दृष्टी ना चर्मचक्षूंक ।
जाल्यारी जालो रायांक ।
लाभु ज्ञानदृष्टीचो ॥९५८०॥

हांवं हॉ अेकु सारथी ।
उर्चै ह्या घॉ ांसांगाती ।
मज्जस्ल्याक जाली प्राप्ती ।
ह्या थोर संवादाची ॥९५८१॥

अस्ल्या ह्या परिस्थितींतुं ।
उपदेशु भगवंतु ।
कोर्नु दित्ता ब्रह्मानंदु ।
पळया आम्चस्ल्यांक ॥९५८३॥

दशा तागेली पोळोनु ।
राब्लॉ इल्लेंची उलोनु ।
सुखानें तॉ पिस्सां जाव्नु ।
गॅलेल्मितीं उलैलॉ ॥९५८५॥

तरी संजयु म्हणालॉ ।
अश्शी पुत्तोण्यां तुगेलॉ ।
उलैलॉ त्यान्मितीं जालॉ ।
श्रीकृष्णाक आनंदु ॥९५८७॥

हॉ पार्थु नी हॉ श्रीकृष्णु ।
म्होण्चै दोंगांक पोळोनु ।
संवादु मात्र आय्कुनु ।
कळणा की तें दोंगजण ॥९५८९॥

तश्शी श्रीकृष्णु पार्थांतुं ।
आनी पार्थु श्रीकृष्णांतुं ।
दोंगई परस्पारांतुं ।
पळैताती स्वरूप ॥९५९१॥

दोंगांनी अॅकळांतुं मेळ्चै ।
अेकरूप जाव्नु उर्चै ।
आत्तं कस्लैं ऊर्ना कोर्चै ।
आस्स मात्र आनंदु ॥९५९३॥

घनघोर संग्रामाचॉ ।
प्रसंगु ना आत्तं चुक्चॉ ।
जिंकां हांतुं पक्षु खंचॉ ।
हानि जात्ली दोंगांकै ॥९५८२॥

आय्कुनु हँ आय्कनॅशी ।
चल्ता धृतराष्ट्र, जश्शी ।
फात्तोरु अलिप्तु कश्शी ।
चांदण्यांतुं पोण्णुई ॥९५८४॥

गोत्तशिलैं अॅकळाकची ।
आय्कूंची ना हाक्का रुची ।
उम्ती कळश्यारी उद्काची ।
धार ही पड्त आस्स ॥९५८६॥

पश्चिमेचॉ हॉ पूर्वचॉ ।
नामभेदु हॉ दिशांचॉ ।
दोन्नी जळं मेळणु जांव्चॉ ।
अेकु महासागरु ॥९५८८॥

दोन्नी कान् ां लाग्गी घरी ।
दोंगांगॅल्याई मुखारी ।
रूप तांक्तांकां इद्रारी ।
दिस्सना वें तांगेलैं ॥९५९०॥

देवु कश्शी भक्तु जालॉ ।
तश्शी पार्थु देवु जालॉ ।
अभेदत्वाचॉ सोहळॉ ।
दोंगई हँ भांग्ताती ॥९५९२॥

भेदुची जरी खई ना ।
प्रश्नोत्तराचें काम ना ।
भेदु आस्ल्यारी थई ना ।
अद्वैताचॉ संवादु ॥९५९४॥

ज्ञानेश्वरी

द्वैतभावाचो सुस्वादु ।
अद्वैताचो सुसंवादु ।
ह्या दोन्नीचोई आनंदु ।
मॅळ्ळो माक्का भोग्गुक ॥९५९५॥

ह्या दिव्यामुखारी लाय्लो ।
दुस्त्रो नी उज्वाडु वाड्लो ।
तांतुं तों किल्लो कोंणालो ।
कोंण सांग्गु शक्कद ॥९५९७॥

मति ही मुखारी चल्ला ।
ठरौंच्याकई हँ जाय्ना ।
संवादांत्थाव्नु ह्या कळणा ।
कश्शी जाल्ले हँ अेक ॥९५९९॥

आय्कतना हों संवादु ।
जालो मनाक उद्बोधु ।
तश्शी ऊर्न कांडं भेदु ।
तांच्यांतुं नी मज्ज्यांतुं ॥९६०१॥

आंग रोमांचित जाल्ले ।
थथरिंच्याक तँ लाग्ले ।
हूम येव्नुई तँ वल्ले ।
जांन्च्या लाग्ले वैल्वैरी ॥९६०३॥

धर्ना आनंदु चित्तांतुं ।
श्वासु घुस्पता कंठांतुं ।
वाणी अड्खळता वट्टांतुं ।
जालो भो सद्गदितु ॥९६०५॥

सुखाचें भर्लेलें आर्त ।
आप्पाइल्ल्याकची शांत ।
जालें चित्त जाव्नु स्वस्थ ।
आय्लो देहभानारी ॥९६०७॥

दोनि कान् । स्वच्छ कॅल्यो ।
इद्रिदारी त्यो दळ्ळ्यो ।
कोंण कोंणा पळैतल्यो ।
ही तिक्का की ती हिक्का ॥९५९६॥

दोन्नी सूर्य सांगातीची ।
आय्ले प्रकाश दित्तीची ।
दिस्ली शोभा ह्या सृष्टीची ।
कोंणाल्या प्रकाशाने ॥९५९८॥

मेळ्ळ्या दोनि प्रवाहांक ।
मिट्टा बांधु आड्डांन्च्याक ।
आय्ल्यारी तोंवै उद्दाक ।
जाव्नु व्हांव्ता सांगाती ॥९६००॥

इल्ले मात्र तों उलैल्लो ।
सात्त्विक भावाने भर्लो ।
आनी तों विस्सोर्नु गॅल्लो ।
संजयत्व आप्णाले ॥९६०२॥

अद्वयानंदाने दौळ ।
व्हांन्च्याक लाग्ले तागेल्ले ।
की हँ झरें भाग्र पळ्ळें ।
शुद्ध आत्मबोधाचें ॥९६०४॥

तें अष्टसात्त्विक भाव ।
जालें सर्व अवयव ।
थंडी कॅल्लो निज ठाव ।
त्या संवादसुखाने ॥९६०६॥

सार उपनिषदांल्ले ।
आजि आय्कुंच्याक मॅळ्ळें ।
व्यास महर्षीने कॅल्ले ।
माक्का अनुग्रहित ॥९६०८॥

मगेल्या कान्तारी पळ्ळें ।
 हांव तूं नी जग बुड्लें ।
 ऐक ब्रह्मरूप उल्लें ।
 सर्व सुखानंदाचें ॥९६०९॥

योगयाग ज्या पदाक ।
 पावैताती तँची सुख ।
 मँळ्ळें ज्या खात्तीर कैक ।
 लोक कष्ट पावताती ॥९६१०॥

पार्थालें निमित्त कोर्नु ।
 स्वयें ब्रह्म कृष्णु जावु ।
 भर्लां बोधु तॉची मेळणु ।
 माक्काई जालें सुख ॥९६११॥

सहज आय्कुनु अशरी ।
 पात्र जालां तँ मेळैशी ।
 सामर्थ्य वर्णन कशरी ।
 कोरुं श्रीगुरुगॅलें ॥९६१२॥

सांगतना धृतराष्ट्राक ।
 पाळ्ळां समाधि क्षणैक ।
 रत्ना तेजानें नद्रेक ।
 यँत्ता कशकी अंधत्व ॥९६१३॥

हिमाद्रिरी चंद्रोदय ।
 कर्ता जल बर्फमय ।
 द्रवरूप सूर्योदय ।
 कर्ता तँची नँवानें ॥९६१४॥

विस्सोरुक देहभान ।
 कर्ता संवादस्मरण ।
 सुट्ता लागिलेंई ध्यान ।
 चलत उर्ता अशीची ॥९६१५॥

उटानु म्हणता रायाक ।
 अशरी नोळीत इत्याक ।
 बस्ला पोळोनु देंवाक ।
 भव्य विश्वरूपांतुं ॥९६१६॥

पळैना तँ म्हळ्ळेल्लतरी ।
 यँत्ताची दोंळ्यां इद्वारी ।
 स्मर्ता विस्सोर्का म्हळ्ळ्यारी ।
 ना म्हळ्ळ्यारी आस्ता तँ ॥९६१७॥

पळैतना चमत्कारु ।
 जालां अशरी तदाकारु ।
 कित्ळां पळया उदारु ।
 जालां नंदनंदनु ॥९६१८॥

संवाद संगमस्नान ।
 अहंतेचें तिळदान ।
 कोर्नु संजयु पावन ।
 कशरी जालां पळया ॥९६१९॥

अनावर आनंदानें ।
 सद्गदित जावु तान्न ।
 सुरु कॅलां आदरानें ।
 कृष्णनामाचो जपु ॥९६२०॥

सुर्वे धोर्नुची रायानें ।
 संवादुची हों आय्कनॅ ।
 म्हुणु ताक्का हीवै कळ्ळों ।
 संजयाली अवस्था ॥९६२१॥

अनुभवाचीं हीं पाळं ।
 जावु थंडीची निश्चळ ।
 सुख साकार केवळ ।
 जालां संजयु अशरी ॥९६२२॥

ज्ञानेश्वरी

महँ थॉडॉ वेळु वत्ता ।
रायु संजयाक म्हणता ।
अश्शी इत्याक तूं चलता ।
जाल्यां कस्लें रें तुक्का ॥९६२३॥

रान्नांतुंची राब्तल्याक ।
महालांतुं मॅळणा सुख ।
फाल्फालं म्हणता रात्तीक ।
निशाचरु रें कश्की ॥९६२५॥

मुखारी तॉ संजयाक ।
म्हणता सांग तूं तुर्ताक ।
जयु मॅळद कांणाक ।
आखेरीक युध्दांतुं ॥९६२७॥

सैन्यई हान्न मेळैल्यां ।
देड्पटीनं सिध्द जाल्यां ।
जयु वांट्याक हागेल्या ।
आयिल्विना राब्बश्ना ॥९६२९॥

आय्क माक्का दिस्चें सांग्तां ।
आयु थंई जीवु आस्ता ।
हाज्जी हांवं खात्री दितां ।
जाण्णा दुस्त्रें कस्लेंई ॥९६३१॥

रायु खंई थंई सैन्य ।
सोग्रीकेंतुंई सौजन्य ।
उज्ज्यांतुं दाहकपण ।
हँ सर्वई आस्चेंची ॥९६३३॥

वसंतांतुं उपवनं ।
उपवनांतुं सुमनं ।
सुमनांतुं भृंगगण ।
उल्हासानं रमताती ॥९६३५॥

व्यासांनीं कस्ल्या कामाक ।
बसैला तुक्का इत्याक ।
हांगा तँ तूं उगडासाक ।
हाडीमी तँ उलयि ॥९६२४॥

जॉ कोणु खंच्या वस्तूचें ।
जाण्णा मूल्य कश्शी कोर्चें ।
तान्न अनास्था दाकोंचें ।
तांतूं हँ सहजची ॥९६२६॥

दिस्ता मगेल्या मनाक ।
मॅळतलॉ दुर्योधनाक ।
त्या सर्वापेक्षां अधिक ।
शौर्य धैर्य हागेलें ॥९६२८॥

माक्का तँमै अश्शी दिस्ता ।
सांग तुक्का कश्शी दिस्ता ।
सांगिलिशवाई वें कळता ।
कांणागॅलॉ विचारु ॥९६३०॥

चांदणें चंद्रासांगाती ।
शंकरु आनी पार्वती ।
संतजन नी सन्मति ।
परस्परं सोंण्णाती ॥९६३२॥

धर्मु दयेच्या सांगाती ।
धर्मु थंई सुखशांति ।
तांतुं परात्परगति ।
आस्सची ती ठर्लेली ॥९६३४॥

गुरु स्वयमेव ज्ञान ।
ज्ञानानें आत्मदर्शन ।
दर्शनानें समाधान ।
जालेल्विना राब्बना ॥९६३६॥

अैश्वर्य नी उपभोगु ।
सुखांतुं आनंदयोगु ।
सूर्याक प्रकाशा संगु ।
सदैव हँ आस्चँची ॥९६३७॥

चारीई हँ पुरुषार्थ ।
काँणामितीं तँ सनाथ ।
ताँ खंई हॉ जगन्नाथ ।
आस्ता लक्ष्मी थंईची ॥९६३८॥

ती ज्या काँणाच्या सांगाती ।
तागेली सँवा कर्ताती ।
अणिमादि सर्व सिध्दी ।
ह्या जगन्मातेगॅल्याँ ॥९६३९॥

ताँ कृष्णु हॉ विश्वनाथु ।
विजयुची मूर्तिमंतु ।
ताँ काँणागॅल्या पक्षांतुं ।
ताँची पक्षु विजयी ॥९६४०॥

विजयु म्हुणु जगांतुं ।
जाला अर्जुनु विख्यातु ।
तान्नँ कृष्णालाँ सांगातु ।
धर्ला लक्ष्मीसहित ॥९६४१॥

तात मात हीं आस्तना ।
खंई कस्लँ उणँ पण्णा ।
कल्पतरुकई जायना ।
इत्लँ सगळँ दिंन्च्याक ॥९६४२॥

चिंतामणी पाषाणांचँ ।
सुवर्ण धुळीकणांचँ ।
जायना अशी कशी म्होणचँ ।
आस्तना हीं सांगाती ॥९६४३॥

हॉळ न्हैय्याँ गांवांतुल्याँ ।
अमृत जानु व्हांव्तल्याँ ।
चमत्कारु हांतुं कस्लाँ ।
घड्तलँ हँ सहज ॥९६४४॥

शब्द जँ भाग्र पड्तलँ ।
तँची दुस्त्रँ वेद जात्लँ ।
देहई तागेलँ जात्लँ ।
सच्चिदानंदरूप ॥९६४५॥

श्रीकृष्णु तागेलॉ पिता ।
कमलवासिनी माता ।
मुक्ति मुक्ति ताक्का मँळता ।
हांगेल्याची कृपेनँ ॥९६४६॥

ज्या बाजूक लक्ष्मीपति ।
तीची जात्ली जयवंती ।
आप्णाइत्ल्याकची प्राप्ती ।
जात्ली सर्व सिध्दींची ॥९६४७॥

मेघु ताँ सागरजन्यु ।
सागरापेक्षां महानु ।
तशीची हॉवै अर्जुनु ।
प्रयोजना दृष्टीनँ ॥९६४८॥

मेळची परिसामितींची ।
कांति लोहाक भांग्राची ।
वेव्हारांतुं चड हँची ।
वापर्ताती भांगार ॥९६४९॥

उणेपण गुरुत्वाक ।
दिलँ दिस्सद काँणाक ।
अग्निची जानु दीपक ।
दिता की स्वप्रकाशु ॥९६५०॥

ज्ञानेश्वरी

देवागॅलँची सामर्थ्य ।
अर्जुनु कर्ता प्रगट ।
जात्ता तों माध्यम फक्त ।
देवाल्या गौरवाचें ॥९६५१॥

पार्थु कृष्णकृपामूर्ति ।
ज्या पक्षाचों प्रतिनिधि ।
तांची पक्षु सर्व सिध्दी ।
प्राप्त कोर्नु घॅल्लोंची ॥९६५३॥

खंडी श्री थंडी श्रीपति ।
येंता विजयु सांगाती ।
सर्व थरेची उन्नति ।
जांळ्या लागता ताव्वळी ॥९६५५॥

श्रीधरु नी धनुर्धरु ।
खंडी तांगेलों वावरु ।
थंडी मांगल्याचों पूरु ।
सुखलाभासहित ॥९६५७॥

सर्व भारताचें सार ।
अँक्क श्र्लोकांतुं साकार ।
कोर्नु कॅलँ तँ सादर ।
संजयानँ रायाक ॥९६५९॥

ज्ञान अपार वेदांतुं ।
ताज्जँ सार भारतांतुं ।
तँ सव्वा लक्ष श्र्लोकांतुं ।
गीता सात्शें श्र्लोकांची ॥९६६१॥

ह्या श्र्लोकाचें जाँ चिंतन ।
कर्ता तागेलँ अज्ञान ।
सर्ता उर्ना ताज्जी खूण ।
जिंक्तलॉ तों लडाई ॥९६६३॥

जावों पुतु बाप्सुपेक्षां ।
सवाई हीची अपेक्षा ।
गुरु कृष्णाली ही आशा ।
फळा हाळ्ळी पार्थानँ ॥९६५२॥

तागेलोंची जात्लॉ जयु ।
हांतुं ना कांई संशयु ।
ताज्विना जालेलॉ जयु ।
जाणा तों पराजयु ॥९६५४॥

व्यासांगेल्या ह्या उन्नारी ।
तुम्मी विश्वासु धर्त्यारी ।
आत्तं हांवँ म्हळ्ळेल्वारी ।
जात्लँ पळें निश्चित ॥९६५६॥

हँ जरी जायद अन्यथा ।
हांवं व्यास शिष्यु वृथा ।
अश्शी सविनय कर्ता ।
आवेशानँ गर्जना ॥९६५८॥

अग्निचों प्रभावु कित्लों ।
कश्शी आम्कां तों कळुतलॉ ।
जाल्यारी सांजें लायिलॉ ।
दिवाँ जागैता राती ॥९६६०॥

ह्या सात्शें श्र्लोकांचों अर्थु ।
आय्ला संक्षिप्त रूपांतुं ।
अखेर्च्या अँक्क श्र्लोकांतुं ।
संजयाल्या मुखांत्री ॥९६६२॥

सात्शें श्र्लोक ह्या गीतेचें ।
शब्द साधें कश्शी म्होण्चें ।
मेधा परमामृताचें ।
हँ गीताकाशांतुलँ ॥९६६४॥

सभागृह आत्म्यागँलँ ।
की ताज्जेची खांब इल्लँ ।
अश्शी पळें मना आयल्लँ ।
हीवै अेकी कल्पना ॥९६६५॥

कायावाचामन दित्ता ।
हिगेली जाँ सँवा कर्ता ।
सम्राट् जाव्नु ताँ राब्ता ।
स्वानंदसाम्राज्याचौं ॥९६६७॥

श्लोकरूपी की वाल्यांचौं ।
गीता मांटवु द्राक्षाचौं ।
संसारश्रांतांनी घेंव्चौं ।
विश्रांतीचौं ठावु हौं ॥९६६९॥

की गीतेचौं स्तुतिपाठ ।
म्हणताती हँ सात्शें भाट ।
सतत नी सदोदित ।
सर्व जीवाभावानँ ॥९६७१॥

तिगेलाँ जीवु की प्राणु ।
त्या आत्म्याक मेळ्यां म्हुणु ।
श्लोकांचीं भुजं फुलाव्नु ।
सदासर्वदा सिध्द ॥९६७३॥

पार्थु अेकु शुभयोगु ।
म्होण्णु श्लोकतीर्थाँ ओधु ।
गीतागंगेचौं सुसंगु ।
धोर्नु व्हांव्ता अखंड ॥९६७५॥

श्लोकु गीतेचौं प्रत्येक ।
आस्स भारी अलौकिक ।
प्रशंसा केलेल्वितल्याक ।
नप्रोची म्हुणु दिस्ता ॥९६७७॥

मंत्ररूपी सप्तशती ।
की ही चण्डी भगवती ।
मोहासुराक मारु ती ।
जात्ता विजयानंदी ॥९६६६॥

अेक्कु श्लोकु पैज लाय्ता ।
सूर्या तेजाक लाज्जैता ।
अविद्येचौं नाश कर्ता ।
दित्ता ज्ञाना प्रकाशु ॥९६६८॥

कृष्णबोध सरोवर ।
श्लोक कमळं सुंदर ।
तांचेरी संतभ्रमर ।
गुंजारव कर्ताती ॥९६७०॥

सात्शें श्लोकांचौं हौं किलौं ।
रक्षणार्थ की बांदैलौं ।
वेदादींनीं तांतु घेंलौं ।
येव्नु हांगा आश्रयु ॥९६७२॥

गीतापत्रांतुलें भृंग ।
गीतासागरतरंग ।
गीतारथाचें तुरंग ।
कश्शी हांकां म्होण्येद ॥९६७४॥

अचिंत्याची अनुभूति ।
निर्विकल्प ब्रह्मस्थिति ।
प्राप्त कोर्नु हँ दित्ताती ।
असामान्य हँ श्लोक ॥९६७६॥

कामघेनु ही आस्तना ।
ती गाबु धर्ता की धर्ना ।
हाज्जी कस्त्याक बा याचना ।
सांग व्यर्थ कोर्काज ॥९६७८॥

ज्ञानेश्वरी

माक्षी मुखारी दिव्याक ।
भाग्ये वाङ्मयं वा सूर्याक ।
भोर्चे आट्चं अमृताक ।
हँ कस्लं पण्णा लागू ॥९६७९॥

चडउणें खंच्यांतुं ना ।
सोदु गॅल्यारी मॅळना ।
परिपूर्ण तें आस्तना ।
जांक्का कस्त्याक साक्ष ॥९६८१॥

अर्थु जाण्णु साध्य जाता ।
तँची पठणानें मॅळता ।
जाणतलों वाचतलों जॉडता ।
अक्क परमपद ॥९६८३॥

खंचें दुस्त्रं शास्त्र जाण्तां ।
अथवा तँ वाचतां वाचतां ।
थंडें फल-दूप जाता ।
ही मात्र ब्रह्मरूप ॥९६८५॥

निवैतना चकोराली ।
तान विश्वाची निवैली ।
पूर्ण चंद्रम्यानं केली ।
कश्शी पळें किमया ॥९६८७॥

कृष्ण गायी अर्जुनाक ।
गीतेचं दूद वास्त्राकं ।
पीवैता तें ह्या जगाक ।
मॅळता आयतं पिंज्याक ॥९६८९॥

अक्क स्पर्शानें पळया ।
सुवणची लोहाचें ह्या ।
कर्ता तुम्कां ती किमया ।
परिसाची गोतस ॥९६९१॥

तश्शी खंच्याई श्लोकाक ।
गुणक्रमांकु दिंज्याक ।
जायना खंच्याई वॉळ्ळाक ।
कश्की आस्ता पर्मळु... ॥९६८०॥

गीता म्हळ्ळ्यारीची कृष्णु ।
आस्सती हँ सर्व जाण्णु ।
कोंणाक ना अनमानु ।
हांतुं तीळाइत्लाई ॥९६८२॥

सांग्चें सर्वई सांगुनु ।
जालें दिस्ता ऊर्नं म्हुणु ।
गीता आयली कृष्णु जाव्नु ।
वाङ्गमयावतारांतुं ॥९६८४॥

अर्जुनागॅलें नॅवन ।
कोर्नु भर्लें विश्वांगण ।
ब्रह्मानंदानें संपूर्ण ।
कृपाळु श्रीकृष्णानें ॥९६८६॥

जालों गौतमु निमित्त ।
मुक्त कॅलें कलिग्रस्त ।
शंभूनं गंगा समस्त ।
धोर्नु घेल्ली जटेरी ॥९६८८॥

हांतुं न्हाल्यारी श्रद्धेनं ।
तँची वाळ्ळ्यारी प्रीतीनं ।
तद्रूप जाव्नु खात्रीनं ।
उर्ताती श्रीकृष्णांतुं ॥९६९०॥

तश्शी वट्टांक गीतेलों ।
चुक्ती जरी स्पर्शु जालों ।
तरी चित्ताक मॅळतलों ।
ब्रह्मानंदु सहज ॥९६९२॥

तांड फिरावु घॅल्यारी ।
श्लोक पडतलें कान्नारी ।
तॅची रिगुनु भित्तरी ।
तॅची फल दिताती...॥९६९३॥

काँराँ श्रवण पठण ।
अथवा काँराँ चिंतन ।
कोणु आस्साँ ताक्का दान ।
मॅळता ह्याची मोक्षाचॅ ॥९६९४॥

खंच्या थरेनॅ कराती ।
सॅवा दॅवाक पाव्ता ती ।
इतर जांक्का पण्णाती ।
दुस्त्रीं खंचीई शास्त्रं ॥९६९५॥

हॉ कृष्णार्जुनसंवादु ।
आय्ला गीतोपदेशांतुं ।
ताँची सहज हात्तांतुं ।
दव्वर्ला श्रीव्यासांनी ॥९६९६॥

चॅडाक प्रेमानॅ आव्सु ।
अेकु अेकु सानु घासु ।
दीवु लाय्ता नी संतोषु ।
दिता घासाघासाक ॥९६९७॥

वारॉ खैंकी धूर आस्ता ।
ताक्का आय्ण्यानॅ आपैता ।
आप्णागेली कोर्नु घॅत्ता ।
सॅवा ही ताँ बुद्वंतु ॥९६९८॥

बिरुय्लेलॅ शब्द घेवु ।
तांकां अर्थशोभा दीवु ।
प्रतिभेनॅ दिव्य कोर्नु ।
स्त्रीशूटांकै पावैली ॥९६९९॥

स्वातीच्या जल बिंदुंनीं ।
सागरांतुं मुक्तामणी ।
जात्ताती ताज्जॅ रमणी ।
करैता अलंकार ॥९७००॥

वाद्यांच्या आधाराविना ।
नादु आय्कुंच्याक मॅळणा ।
कळोई जरी फुल्शना ।
पर्मळुई सुट्टशना ॥९७०१॥

रसपूर्ण ना पक्वान्न ।
रुचीकै ना समाधान ।
जाय्द वॅ रूपदर्शन ।
पळैल्विना कान् ेतुं ॥९७०२॥

परब्रह्मरूप गुरु ।
जाय्ने जाल्यारी साकारु ।
मॅळद वॅ अवसरु ।
पादपूजा कोरूक ॥९७०३॥

ब्रह्मस्वरूप अगाध ।
कॅलॅ सप्तशतबध्द ।
म्हुणु अनुभवसिध्द ।
जालॅ सर्वाखात्तीर ॥९७०४॥

माँड समुद्रुची सान ।
भर्ला जलानॅ संपूर्ण ।
ताँची नद्रे पड्ता अैन ।
दृष्टी पण्णा अगाध ॥९७०५॥

ब्रह्मवस्तु वाचातीत ।
ती जाली श्लोकांतुं व्यक्त ।
म्हुणु सुख जाल्यां प्राप्त ।
मुखाक नी कान्नांक ॥९७०६॥

ज्ञानेश्वरी

जाला व्यासांगॅलों थोरु ।
विश्वाचेरी उपकारु ।
कोर्नु संवादु साकारु ।
श्लोकरूपी गीतेंतुं ..... ॥१७०७॥

व्यासां अस्लों तत्त्ववेत्ता ।
कश्शी सांगूं अश्शी म्हणता ।
कळणा हांवं इत्या सांग्तां ।
अल्पमति जाव्नुई ॥१७०९॥

क्षीर सागरा तटारी ।
हस्त्यां यॅत्ताती कळपारी ।
मूसाक प्रवेशु तरी ।
मळतलोंची की थंडी ॥१७११॥

चम्कण राजहंसांलें ।
जरी डौलदार ठर्लें ।
तरी सांग काँणागॅलें ।
बंद जाल्यां चम्कूंचें ॥१७१३॥

चड उज्वाडु सू'चों ।
तिल्लों आस्सना दिळ्येचों ।
दोन्नींतुंई उज्वाडाचों ।
येंव्चों यॅत्ता प्रत्ययु ॥१७१५॥

मति व्यासादिकांगेली ।
तिल्ली ना खास मगेली ।
जाल्यारी रचना केल्ली ।
मगेल् शक्त्यनुसार ॥१७१७॥

सूर्यु लाग्गी आस्ता म्हुणु ।
पळैता ताक्का अरुणु ।
अश्शी ना बा धूरथाव्नु ।
मुई सुद्दां पळैता ॥१७१९॥

ताज्जोंची घेव्नु आधारु ।
घाला मराठी शृंगारु ।
जाल्यारी ब्रह्मविचारु ।
तोंची आत्तं आय्कया ॥१७०८॥

गीता ही भाँळों शंकरु ।
गळां व्यासोक्तीचों हारु ।
ह्या बेलपत्रीचों स्वीकारु ।
कर्ना अश्शी म्हणश्ना ॥१७१०॥

पाक्कं फुटिल्या पिलाक ।
आस्स आकाश उब्बुक ।
तँची ना वें गरुडाक ।
विहारुई कोरुक ॥१७१२॥

चड उदाक कळशांतुं ।
धर्ना तिल्लें तँ घोंटांतुं ।
किल्लें जात्ता तँ घेंव्यांतुं ।
उच्च नीच ना भावु ॥१७१४॥

सागराविस्तारा इत्लें ।
आकाश तांतुं बिंत्तलें ।
फोंडाइत्लेंची दिस्तलें ।
फोंडांतुल्या उद्कांतुं ॥१७१६॥

अजस्त्र मत्स्यांसांगाती ।
सान्सान्न मास्ल्यां आस्ताती ।
तांचिल्ल्याक त्यां खँळताती ।
महासागरांतुंई ॥१७१८॥

तश्शी सामान्य जनांतुं ।
गीता सांग्लीं मराठींतुं ।
हँ कस्लेंकी विपरीतु ।
घड्ता म्होण्का म्हुणुना ॥१७२०॥

बाप्पुसु मुखारी आस्ला ।
पुतु माक्षी-थानु वत्ता ।
बाप्पुसु हों खंई पाव्ता ।
थंईम पाव्ता पुतुई ॥९७२१॥

व्यासांगॅलों धर्ला मार्गु ।
भाष्यकारांगॅलों संगु ।
जाय्ना खंई डगमगु ।
थेट थंई पाव्तालों ॥९७२२॥

पृथ्वी व्हांव्ता सर्व भारु ।
मॅळता कॉणालों आधारु ।
निवैता जगाक चंद्र ।
कॉणाल्या सामर्थ्यारी ॥९७२३॥

खंचें बा तें निजतेज ।
कर्ता सूर्याक सतेज ।
जे काळकाकई सहज ।
विलयाक पावैता ॥९७२४॥

खंड थानु समुद्राक ।
मॅळता हें इत्लें उद्दाक ।
आनी गोडी ह्या जलाक ।
शोभाई माधुर्याक ॥९७२५॥

वारयाक कॉणालें बल ।
आकाश कश्शी विशाल ।
ज्ञानई इत्लें उज्ज्वल ।
यश पाळ्यां जगांतुं ॥९७२६॥

कश्शी हें वेद उलैलें ।
सुख उत्साहित जालें ।
कॉणामितीं कश्शी आयलें ।
रूप हें ह्या विश्वाक ॥९७२७॥

तोंची सद्गुरु समर्थु ।
मगेल्या अंतरंगांतुं ।
रिग्गुनु निवृत्तीनाथु ।
कर्ता परोपकारु ॥९७२८॥

गीता अॅकळाची ही आस्स ।
कर्ता मराठींतुं भाष्य ।
हांवं सांग्तां दिस्त आस्स ।
करैता हें सद्गुरु ॥९७२९॥

केली मात्ये गुरुमूर्ति ।
जाली धनुर्विद्यापूर्ति ।
मेळैली जगांतुं कीर्ति ।
शिष्य ऐकलव्यान ॥९७३०॥

झाडां सुत्वांतुं चंदन ।
तीं जात्ताती तत्समान ।
वसिष्ठागॅलें वसन ।
दिव्य जालें सूर्यशें ॥९७३१॥

ध्यासु माक्का सांग्चों लाग्ला ।
समर्थ सद्गुरु मॅळळा ।
नद्रेनॅची आप्णागॅल्या ।
हरैतलों अज्ञान ॥९७३२॥

दृष्टींतुं जरी ना दोषु ।
आस्सई स्वच्छ प्रकाशु ।
पोंळोंच्याक जाय्ना त्रासु ।
सर्व स्पष्ट दिस्तलें ॥९७३३॥

श्वासोच्छ्वासांतुलें शब्द ।
जात्लें सर्व ओवीबद्ध ।
सांग्तलें गीतार्थु शुध्द ।
गुरुकृपा थोर ही ॥९७३४॥

ज्ञानेश्वरी

ताँ ह्या लोकांकई कळो ।
म्हुणु मराठींतुं सांग्लो ।
सुखानंदुई मेळतलो ।
हाज्जो ह्या सर्वांकई ॥१७३५॥

गाव्यां म्हुणु ही दिस्ल्यारी ।
गाव्येद न्हवें रागारी ।
अलंकारु घालेल्वारी ।
आनी गोम्टी दिस्तली ॥१७३७॥

भांग्राच्या बांदावळींतुं ।
मोती दिस्ता शोभिवंतु ।
तरी ताँची जातिवंतु ।
आप्पण मनोहरु.... ॥१७३९॥

रागांतुं ही रंगयाती ।
अथवा अशी म्हणाती ।
मोहिनी ह्या ओवीची ती ।
उणें जायइना कॅर्नाई ॥१७४१॥

चंदनाचो परिमळ ।
लागी गॅल्यारी तत्काळ ।
मेळता तान्नो फुल्ची वॅळ ।
राक्का म्हुणु पण्णाची ॥१७४३॥

पारायणानें हें मन ।
जातलें तांतुंची सुलीन ।
दीशना अमृताक मान ।
ह्या स्वानंदामुखारी ॥१७४५॥

कोणुई जावो जों येंता ।
ताक्का स्वानंदु हों मेळता ।
श्रवणानेंची सर्वथा ।
संसारसंग्रामांतुं ॥१७४७॥

श्रीकृष्णागेली ही गीता ।
हांवं मराठींतुं सांगतां ।
म्हुणु ही खंडी तत्वता ।
उणें ना हें कळतलें ॥१७३६॥

अशी सुद्धां जरी म्हळळी ।
मूळ गोंम्टाई दिस्तली ।
कळतलें ही स्वराजली ।
उपचारु मानाचो ॥१७३८॥

वासंतिक मोगरी तीं ।
गांता अथवा सोंडाती ।
पर्मळु दित्त आस्ताती ।
तांचितल्याक तशीची ॥१७४०॥

चेड्वांक्थाई ही कळकाज ।
ब्रह्मानंदुई मेळकाज ।
अस्ल्याची शब्दाचो साज ।
घाला जोवीओवीरी ॥१७४२॥

आय्कलेल्या त्या क्षणाक ।
जात्ता मनाक भो सुख ।
प्रवचनानें जीवाक ।
व्यसनची लागतलें ॥१७४४॥

श्रवणानेंची मेळवना ।
निदिध्यासु जांक्का पण्णा ।
गीताकवन हें माना ।
विश्रांतीचें सदन ॥१७४६॥

पुन्वे चंद्राचें किरण ।
चकोरागेली ती तान ।
नीवैताती नी हें जन ।
न्हात्ता शीतलतेंतु ॥१७४८॥

वास्तविक अंतरंग ।
भोग्ता हों स्वानंद संग ।
तरी सुख हँ अव्यंग ।
मँळताची रचनेचँ ॥९७४९॥

ग्रंथु निवृत्तिनाथालँ ।
विश्वाचँ वैभव जालँ ।
त्रिभुवन भोर्नु गॅलँ ।
तागेल्या गौरवानँ ॥९७५०॥

क्षीरसमुद्राकांटारी ।
शंभूनँ घालँ गुट्टारी ।
पार्वतीगेल्या कान्तारी ।
ज्ञान जँ मस्त माक्षी ॥९७५१॥

रिगलँ तँ पाळांवैल्यानँ ।
भित्तरी मत्स्यरूपानँ ।
आय्कलँ त्या मत्स्येंद्रानँ ।
मँळळँ ताक्का तँ ज्ञान ॥९७५२॥

पर्वतारी सप्तश्रृंगी ।
आय्लों मेळूक चौरंगी ।
जालों तों पूर्ण सर्वांगी ।
जरी भग्नावयवी ॥९७५३॥

आण्णावारीची भोग्गूक ।
मँळों हँ समाधिसुख ।
म्हुणु गोरक्षनाथाक ।
दिली ती ज्ञानमुद्रा ॥९७५४॥

मत्स्येंद्रांनीं त्या दानानँ ।
आण्णाल्या योगैश्वर्यानँ ।
अभिषेकु गौरवानँ ।
कॅलों सर्वेश्वराक ॥९७५५॥

गहिनीक हँ शांभव ।
अद्वयानंद वैभव ।
दिलँ गोरक्षांनीं सर्व ।
कोर्नु कृपावर्षावु ॥९७५६॥

कलिपीडित पोळोनु ।
गहिनींनीं कळवळेनु ।
निवृत्तीक जोगु दीव्नु ।
अश्शी आज्ञा केली की ॥९७५७॥

आदिगुरु जँ शंकर ।
तांगेली ही कृपा थोर ।
आजिथाई योगसार ।
मँळत आयल्यां शिष्यांक ॥९७५८॥

हाज्मुखारी दी सर्वांक ।
हँ तू कलि पीडितांक ।
धाव्नु वच सहायाक ।
वेळु चड काण्णक्का ॥९७५९॥

हॉची दयाळु अँक्ळाक ।
वैल्यानँ आज्ञाधारक ।
यॅत्लांची कृपामेधाक ।
वर्षावाचों कछोळु ॥९७६०॥

जाला तॉची हॉ साकार ।
गीताग्रंथु शांताकारु ।
भवव्यथेचों उतारु ।
सर्वांकई हॉ आजि ॥९७६१॥

तँची गुरुकृपामृत ।
घेंव्याक जालाँ तृषार्त ।
ग्रंथरूपानँ हँ प्राप्त ।
जालँ माक्का पळ्या ॥९७६२॥

ज्ञानेश्वरी

गुरुकृपेन जँ मँळ्ळें ।
ताक्काची तँ हांवँ दिलें ।
तँ समाधिधन जालें ।
ग्रंथरूपानें मूर्त ॥९७६३॥

मात्र हँ अेक निश्चित ।
कोर्नु मगेलँ निमित्त ।
ग्रंथु विश्वकल्याणार्थ ।
रचैला हॉ गुरुनँ ॥९७६५॥

शब्द कश्शी मांडोंकाती ।
सिद्धांत कश्शी सांगकाती ।
अलंकार चडोंकाती ।
कश्शी माक्का तँ कळणा ॥९७६७॥

हांवँ उलैलाँ हँ अश्शी ।
म्हुणु क्षमा मागूँ कश्शी ।
गुरुगेलॉ ग्रंथु तश्शी ।
आस्स म्हुणु जायना वँ ॥९७६९॥

स्पर्शु कॅलाँ परिसानँ ।
लोह सुवर्णत्व पावँ ।
खंडँ कस्लँ पळ्ळें उणँ ।
तँ तुम्मीची जाणाती ॥९७७१॥

भाग्य थोर हँ उदेलँ ।
संतचरण हँ मँळ्ळें ।
खंडँ उणँ कश्शी जातलँ ।
सांगा ह्या जगतांतुं ॥९७७३॥

तुमोलँ माक्का कुळार ।
मेळ्ळेल्मितीं ही साकार ।
कोर्नु हाळ्ळी गीता थोर ।
सुबोध भावार्थांतुं ॥९७७५॥

विद्याव्यासंगु ताँ जायनँ ।
सँवा कश्शी कोर्का कळणँ ।
ग्रंथु अस्लॉ मज्जस्ल्यानँ ।
रचोंव्चॉ पुणी कश्शी ॥९७६४॥

ताँची सांगतना हॉ तुम्कां ।
चड उणँ जाव्नु आस्का ।
म्हुणु क्षमा कोर्का माक्का ।
हांवँ चेडुँ लेक्कुनु ॥९७६६॥

कळसूत्री बोंब्यावारी ।
नांच्तां रंगमंचाचेरी ।
तान्नँ सांगिल्वारी ।
मात्र हांवँ उलोंचँ ॥९७६८॥

तुमगेल्या ह्या सत्संगांतुं ।
आस्सुनु कश्शी सद्यांतुं ।
उल्य़ाती दोष मज्ज्यांतुं ।
म्हुणु कौप्तां तुम्चेरी ॥९७७०॥

हॉळानँ व्हांव्तची येव्चँ ।
गंगेच्या ओघांतुं मेळ्चँ ।
हॉळाक पावन कोर्चँ ।
सांगा काम कौणालँ ॥९७७२॥

गुरुमाऊलीनँ माक्का ।
जोडि घाल्नु दिली तुम्कां ।
कस्लँ आनी जांक्का घेंक्का ।
ऊर्नँ मँळ्ळें सर्वई ॥९७७४॥

अश्शीची ही कृपा करा ।
जात्ली सुवर्णाची धरा ।
गिरिवरई हँ पूरा ।
जातलँ खाण रत्नांची ॥९७७६॥

आनी सातई समुद्र ।
अमृतानें हें भर्तीद ।
आनी जात्लीं हीं नक्षत्रं ।
पौर्णिमेचो चंद्रमा ॥१७७७॥

लाब्येद की कल्पवृक्ष ।
कष्ट पण्णाती विशेष ।
जाल्यारी गीतारहस्य ।
येंना सटणें ध्यानांतुं ॥१७७८॥

हांवं मॉन्नां आस्सुनुई ।
कोर्नु मराठी ओवी ही ।
तांतुं गीतेचो अर्थुई ।
येंवां म्हुणु पळैतां ॥१७७९॥

गीता भावार्थ सागर ।
कॅलां कश्शीपुणी पार ।
कीर्तिध्वजु दिगंतर ।
चड्ता जयस्तंभारी ॥१७८०॥

बांदलें गीतार्थ मंदिर ।
कलशु ताज्जेची सार ।
गुरुपूजा निरंतर ।
कर्ता गर्भगुढींतुं ॥१७८१॥

वत्सल माऊली गीता ।
हांवंची जुग्गुळणु वत्तां ।
तिल्यागीची हाण्णु सांडता ।
तुम्गेलां कृपाधर्मु ॥१७८२॥

त्यामितीं प्रगट जालें ।
रहस्य ह्या गीतेंतुलें ।
असाधारण हें जालें ।
अश्शी म्होण्का पड्ताची ॥१७८३॥

आनी अश्शी सांगूं कितलें ।
जन्माचें सार्थक जालें ।
ग्रंथवैभव पळैलें ।
आजि ह्याची दाळ्यांनीं ॥१७८४॥

मॅळळें मगेल्या आशोक ।
तुम्गेलां हातु धरूक ।
पाव्ळां ह्या सुखधामाक ।
दिलां तुम्मी भर्वसां ॥१७८५॥

करैली ग्रंथनिर्मिति ।
जाली नवी दुस्त्री सृष्टी ।
हासां येंता येन्नु स्मृती ।
विश्वामित्रऋषीली ॥१७८६॥

त्रिशंकूक बसोंच्याक ।
बहरयाकई लाज्जोंच्याक ।
कॅलें जालें निरर्थक ।
ही गीता तश्शी न्हई ॥१७८७॥

उपमन्यूक प्रीतीनं ।
क्षीर समुद्र शंभूनं ।
दिलां जाल्यारी विषानं ।
भर्ला तोंवै भित्तरी ॥१७८८॥

काळकांतुलें निशाचर ।
धांव्डाय्ता हों दिनकर ।
जात्ता प्रतापु प्रखर ।
मात्र तों ह्या दीसाक ॥१७८९॥

चंद्र दीन्नु शीतलता ।
जालेलों तापु निवैता ।
जाल्यारी कलंकु आस्ता ।
न्हवें त्या मुखाचेरी ॥१७९०॥

ज्ञानेश्वरी

अइशी तुम्मी त्रैलोक्यांतुं ।
निरुपम कॅलॉ ग्रंथु ।
विश्वकल्याणाचॉ हेतु ।
धोर्नु अेक मनांतुं ॥९७९१॥

विश्वात्मका दॅवा आत्तं ।
तुंवॅ वाग्यज्ञानं तृप्त ।
जाव्नु जॉ प्रसादु मागतं ।
आस्सं तॉ रॅ दिव्काज ॥९७९३॥

वचॉ दुष्कर्मा काळोकु ।
उदेवॉ स्वधर्मा अर्कु ।
जावॉ संतुष्ट हॉ लोकु ।
जांक्का जालेलं मेळणु ॥९७९५॥

चिंतामणी जागोजाग ।
नी कल्पवृक्षांचें बाग ।
अमृताचींई अथांग ।
सरोवरं सर्वत्र ॥९७९७॥

सर्वथरेचं हँ सुख ।
आकंठ भांग्गॉ त्रैलोक्य ।
आनी आदि पुरुषाक ।
भजोती अखंडित ॥९७९९॥

विश्वात्मक गुरुमूर्ति ।
म्हण्ता जात्ली हाज्जी प्राप्ती ।
आय्कुनु हँ सुखशांति ।
मेळ्ळी ज्ञानदेवाक ॥९८०१॥

अनादि नेवासे क्षेत्र ।
त्रिभुवनांतुं पवित्र ।
जगाचं जीवनसूत्र ।
श्रीमहालय थंडं ॥९८०३॥

म्होण्येद अेकची कॅलं ।
धर्मकीर्तन तुम्होलं ।
सर्वसिध्दीक पावलं ।
ह्या चरणदासानं ॥९७९२॥

दृष्टाली सरॉ दुष्टता ।
सत्कर्माची वाड्डॉ आस्था ।
जीवा भावाची मित्रता ।
नांदॉ परस्परान्तुं ॥९७९४॥

मेळु ईश्वरनिष्ठांचॉ ।
सर्व गांवं फिर्त वचॉ ।
मंगलदायी सौख्याचॉ ।
कर्त नित्य वर्षावु ॥९७९६॥

चंद्र कलंकहीतु ।
तापरहिनु नी सवितु ।
प्रियजावोती सततु ।
संतजन सर्वांक ॥९७९८॥

विशेष हँ की हॉ ग्रंथु ।
दाकोवॉ जीवा सत्पंथु ।
दिवां सुयश सर्वांतुं ।
सुखै दृष्टादृष्टाचं ॥९८००॥

कलि युगांतुं हँ घळ्ळं ।
महाराष्ट्रांतुं रचैलं ।
ब्रह्मविद्यादान दिलं ।
गोदावरी तीरारी ॥९८०२॥

यादवकुलभषणु ।
अखिल कलानिपुणु ।
न्यायनीति सुसंपन्न ।
रायु तॉ रामचंद्र ॥९८०४॥

आदिगुरु श्रीशंकर ।
परंपरा जाली सुरु ।
त्या निवृत्तीलॉ ज्ञानेश्वरु ।
हान्नॅ गीता शृंगाली ॥१८०५॥

उपनिषदांचॅ सार ।
सर्व शास्त्रांचॅ कुळार ।
क्रीडास्थल सरोवर ।
हॅ परमहंसांक ॥१८०७॥

ह्या ग्रंथांतुलॅ हॅ ज्ञान ।
दिवाँ सुखसमाधान ।
उत्तरोत्तर संपूर्ण ।
सर्व भूतमात्रांक ॥१८०९॥

अश्शी महाभारतांतुं ।
प्रसिद्ध भीष्मपर्वांतुं ।
श्रीकृष्णार्जुनसंवादु ।
आय्ला तीची ही गीता ॥१८०६॥
त्या गीतेचॉ हॉ कलशु ।
अध्यायु हॉ अष्टादशु ।
पूर्ण जालॉ हॅ ज्ञानेशु ।
सांग्ता निवृत्तिदासु ॥१८०८॥

बाराशें बारा शकांतुं ।
ज्ञानेशागॅलॉ भावार्थु ।
घॅल्लॉ लिखितरूपांतुं ।
सच्चिदानंदबाबानॅ ॥१८१०॥

॥ ज्ञानदेवु सांग्ता गीता । मधु अनुवादु कर्ता ।
अठावॉ अध्यायु बोरोनु जात्ता । मोक्ष संन्यासयोगाचॉ ॥

॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

श्री मधुकर दत्तात्रय चंदावर्कर, जनमू १९ जनवरी १९२४ गोकर्णलागिचें साणिकटा हांग जाले. तीन वरस प्राय आस्तानाची हांचे कुटुंब मुंबयिक गेलें. मुंबयीचे गोखले हायस्कूल आनी सिडनेम कालेजींत शिखूनु केमिकल कंपनी भितरी नौकरी घेतलें.

हान्नी १९५२ गोरेगांव येनपूडे मराठी बरप, मराठी नाटकांतु पात्र करतची मंचारी पादर्पण केलें. पात्रधारी, गायकू, संगीत निरदेशकू म्हणोनु घेवनु मस्त कोंकणी नाटक खेळ्ळीं. तलगेरी वेंकटराव हांगेले संगीत रंगमंचारी काम केल्लें.

ठागोराले कृतिचे अनुवाद पोस्टमास्टर, चूक की पाप, भाग्यवान भासकरू, चिकलांतुली कमल, दानशूर कर्ण, बुककुलू सन्यासी, बापायली गांटी – असले नाटकं खेळ्ळें. म्होरापाक – बरोवनु ताचे दिगदर्शन केले. रेडियो भितरी संजीवन समाधी (संत ज्ञानेश्वरालीं काणी), महानिर्वाण (भगवान बुद्दाली काणी) नाटकां प्रसरण केल्लीं.

अजून बोंबयिचे गोरेंगावावांतु सारास्वत समाजेचे सगळ्या साहित्यिक आनी संगीतिक कार्यक्रमांक खूब आधार जावनु काम करत आसची.

सुंदर अक्षरांनी सुमधुर भावशब्दांतु चितकाट नातिले कोंकणी ज्ञानेश्वरी हातबर्पे रूपारिची शोभित पुस्तक जावनु अस. जाल्यारीय ताका आधुनिक मुद्रण द्वारी पुस्तक कोर्नू अकाडेमिन पर्गटायल. भगवद्गीतेचे सारू घरघरांतु जनमनांतु पावनु सगळ्या कोंकणी भाषिकांगेले जीवन समृद्ध जावका म्होणू लेककांगेले जीवन संध्याकालेचे आशयु जावनु आस.

Add:

मधुकर द. चंदावर्कर

A/20, 'गुरुसेवा,'

सटवी गली, पांडुरंग-वाडी,

गोरैगांव (पूर्व),

मुंबई – ४०००६३.

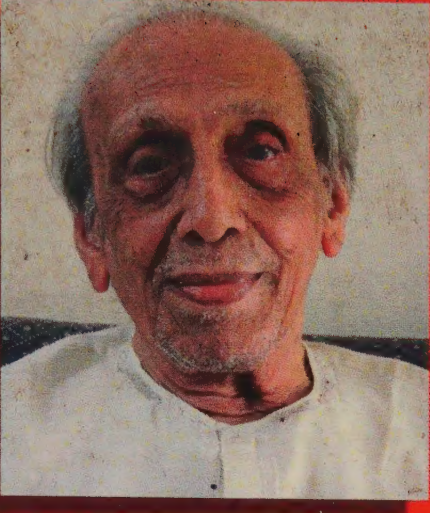

मधुकर दत्तात्रय चंदावर्कर

मूल ज्ञानेश्वरिचे पद्य संत ज्ञानेश्वरान दिल्ले भगवद्गीतेचे एका विशेष निरूपण. जाल्यारीय ह्या ग्रंथ ज्ञानेश्वरी त्या काला ब्रह्मवर्गालें संस्कृत प्राबल्या दाखून विमोचन घेवनु जनसामान्य प्राकृत (आदिमराठी) निरूपणेरे रचन जाला. ज्ञानेश्वरिंतुल्य उपमा, उत्प्रेक्षा, शब्दालंकर आनी अर्थालंकर हांकां लागीं येतली वाक्यरचना अब्दुत. आपण्याले सान आयुषयांतु बरे बा वरस दाखून सोळ वरसा प्राये मदे ह्या ग्रंथ ज्ञानेश्वरान रचयिला. ज्ञानेश्वरू समेत चारी बांवदांका धर्ममार्तांड म्होणून घेतिले. ब्राह्मण लोकांनी जातिदाकून भायर घालून, खूब अनावस्थ केल्यारीय ह्या प्रतिकूल परिस्थितिक भीनाशी ज्ञानेश्वरान शोषणे विरुद्ध राबून अद्वितीय काम केल्ले, आनी जयतवंत जालो. श्री कृष्ठांगेले तत्वज्ञान जे ७०० श्लोका भितरी अशिले, ताजेंर विस्तारू कोनू बरयिला.

एकेक संगती विंगविंगड उदाहरण दीवन स्पष्ट केली. सर्वसामान्य लोकांक कळचे तशी उदाहरण दिल्लीं. इतलेच न्हय, जी उदाहरणां दिल्यांत की, तांतु गृहस्तांक, संबंधथावन अशिल्या मनुष्य स्वभावाचो, सोनारांगेल्यो, लांखणडा काम करताल्यांगेल्यो, अशी समाजाक संबंध पावून अशिल्यो अनेक विध संगत्यो उदाहरण रूपण घेतेल्याती. ते पोळोवन मन चकित जाता आनी तांतु स्वष्ट केल्लेले अध्यात्म पळयिल्यारी मन नतमस्तक जाता. सटव अध्यायु तरी आत्म प्रचीती येनापूडच सांगून आसका अशी कित्यक विद्वतजनांगेले मत अस्त...

मधुमाम्मगेले श्री ज्ञानेश्वरिचा अनुवाद हाततांतु आयला आ मन आचंबित जाल्लें. पैलें नजर तडवता ती बरवणीगेचेरी...

कश्शिकी महाराष्ट्रांतु ज्ञानेश्वरी नित्य पठणाचा परिपा आस्स तशीची ह्या कोंकणी अनुवादाच्या नित्यपठणंतु समावे केल्यारी आमगेली भक्ती आनी आध्यात्म मार्गावैली प्रगती वेग जातली आनी होड जातली ह्या विश्वासू व्यक्त करतां.

इतले कष्ट घेवनु ह्या अनुवाद आमकां दिल्लेल्या खातीर मधुमाम्मगेले कौतुक आनी तांकां आम्मी प्रणम जावनु धन्यवाद दिंवकाती.

— कृष्णानंद मणकीकर